DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

SAİD HAVVA
KÜLLİYATI 2

ALLAH ERİNİN AHLÂK ve KÜLTÜRÜ

Duzenleyen:bilginDK
2018-07-13

petek yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SAİD HAVVA

ALLAH ERİNİN AHLÂK VE KÜLTÜRÜ

Türkçesi :
HARUN ÜNAL

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ğı : Ayyıldız Matbaası
ski Gündoğdu Matbaası
1987

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Yazarın İkinci Baskı İçin Takdimi ... 11

GİRİŞ

SUNUŞ

İSLÂM DÜNYASINDA DİNDEN DÖNME VAR MIDIR?

1 — Âyetlerin Işığında Durumumuzun İncelenmesi ... 15
2 — Önce Mürtedlik Peşinde Dönen Çirkin Dolaplar ... 25
3 — Ezilmişlik ... 27
4 — Sömürenler ... 28
5 — Devletçilik ... 30

GÜNÜMÜZ DÜNYASININ EN BÜYÜK HUZURSUZLUĞU

İslâm'ın ve Müslümanların Hakim Olma Endişesi ... 32
İslâm Dünyasında Olup Bitenlerin Perde Gerisi ... 39
Allah'ın Askeri ... 42
Allah Ordusunun Öncelikle ve Herşeyden Evvel Hedefi ... 45
Kur'an-ı Ölçü ... 50
Hasan El-Benna'nın Tesbiti ... 50
Allah Eri'nin Hareket Temelleri ... 52
Allah Taraftarlarının Liderlik Hedefi ... 56
Kişinin Bireysel Olarak Hayatında İslâm'ı Olduğu Gibi Yaşaması ... 57
Her Bir Bölgede İslâm Hükümetinin Kurulması ... 58
Tüm İslâm Beldelerinin Tek Devlette Toplanmaları ... 59
Halifeliğin Yeniden Kurulması ... 60

DÜNYA İSLÂM DEVLETİNİN KURULMASI

Bir Tek Allah Kelimesine Boyun Eğdirilmesi ... 61
Günümüz Müslümanlarının Durumu ... 64
Görevin Sürekliliği ve Amacın Derinliği ... 73
Bırakılması ... ken Bir Konu ... 76
Allah Hizbi ... yamı ya da İkinci Hareket Noktası Başlangıcı ... 79
Problemlerin ...aldırılması Allah Eri ... Kıyamı ve Zaferiyledir ... 81

BİRİNCİ BÖLÜM

ALLAH ERİNİN KÜLTÜRÜ

Müslümanların Kültür ve Eğitim Gerçeği Allah'ın İndirdiği İslâm ... 87

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İslâmî Hükümleri Kavrayış Dereceleri ... 89
Etkilenme ... 91
İnanç Sahibi Toplum ... 95
Unutturulan İslâm Kültürü ... 98
Ölçüler Değişince ... 99
Farzlar Nafile, Nafileler de Farz Kabul Edilmiş ... 101
İslâmî Bilgi ve Kültürde Farklı Anlayışlar ... 102
Hemen Çözülmesi Gereken Bir Konu ... 103
Çağdaş Müslüman İçin Öncelikle Gerekli Olan İslâmî İlimler ... 104
Üç Asıl veya İman İlmi ... 105
Kitap ... 108
Bu Kitap Allah Tarafındandır ... 108
Kur'an Tilâveti İlmi ... 117
Kur'an İlimleri ... 118

KUR'AN'A BAĞLI İLİMLER

A — Nasih ve Mensuh İlmi ... 119
B — Nüzul Sebepleri ve Nüzul Yerlerine İlişkin İlim ... 119
C — Garibul Kur'an İlmi ... 120
Kur'an Tefsiri ... 121
Kur'an Üzerinde Konusu Belli Çalışmalar ... 123
Kur'an Fihristleri İlmi ... 124
Kur'an Tercemeleri ... 124
Hadislerle Kur'an'a İlişkin Kitaplar ... 124

SÜNNET

Sünnet Olmadan Kur'an Anlaşılamaz ... 141
Sünnetin Yeri ... 149
Sahabe Sünneti Nasıl Almıştı ... 149

HÜKÜM ELDE ETME

A — Sahih Hadis ... 152
B — Hasen Hadis ... 153
C — Zayıf Hadis ... 154
D — Mevzu Hadis ... 154
Uydurma Hadisi Tanıma Yolları ... 155
Fıkıh Usulü İlmi ... 167
Teorik ve Pratik İslâm İlimleri ... 170
Akaid ... 173
Ahlâk ... 174
Fıkıh ... 175
Bütün Bunlardan Sonra ... 186
Mezhepçilikle İslâm Birliği Sağlanamaz mı? ... 189
İki Kısım İnsan Var ... 190
Namazda Rukua Varırken ve Kalkarken Elleri Kaldırma Meselesi ... 192
Vitir Namazı Meselesi ... 197
Sonuç ... 200
Bir Başka Düşünce ... 201
Akide - Fıkıh - Ahlâk ... 203
Müctehid İmamları Umursamazlık ... 204
Nefislerini Beğenenler ... 207
Fıkhı Öğrenmek ... 207
İslâm Tarihi ve İslâm Medeniyeti ... 208

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Arap Diline İlişkin İlimleri ... ...
Düşmanları ve Tuzaklarını Tanıma ... ...
Uyanık Bulunmak ... ...
Çağdaş İslâmî Araştırmalar ... ...
İslâm'a Davet Metodu ve Bu Yolda Çalışma ... ...
Okunması Gerekli Kitaplar ... ...
Bazı Mülahazalar ve Düşünceler ... ...
Tüm Dersler Zorunludur ... ...
Nasıl Bir Çalışma ... ...
İnsanların Durumu ... ...
Zikir ... ...

İKİNCİ KİTAB

ALLAH ERİNİN AHLÂKI

Temel Ahlâk ... ...
İki Nesil Arasındaki Fark ... ...
Çok Önemli Bir Nokta ... ...
Âyetlerin İçerdiği Ahlâk ... ...
İzleyeceğimiz Yol ... ...

BİRİNCİ FIRKA

ILK AHLÂKÎ NİTELİKLE İLGİLİDİR VELÂYET YETKİSİ

Velâyet Sadece Allah'ın, Rasûlü'nün ve Mü'minlerindir ... ...
Teori ve Pratikte Velâyet Kimin ... ...
Konuyu Bir Başka Şekilde Ele Alalım ... ...
Kâfirleri Tanımalıyız ... ...
Münafıklık ... ...
Münafıkların Tanınması ... ...
Müslüman Olabilmenin Tek Şartı Velâyet ... ...
A — Velâ'nın Dostluğun İlk Belirtileri ... ...
B — Mü'minlerin Sırlarını Kâfirlere Götürmek ... ...
C — Velâ - Dostluk Belirtisi, Sevgi ve Dostluk ... ...
D — Kâfir ve Münâfıklarla İsteyerek İlgi Kurmak ... ...
E — Onlara İtaat Etmek de Velâyeti Onlara Vermektir ... ...
F — Onlara Benzemek de Onları Sevmek Demektir ... ...
Müslüman Kesin Rolünü Oynamalıdır ... ...
Bir Kavrayabilseler ... ...
Velâyet Yetkisini Kesin Kullanmak ... ...
Velâyeti Kullanmamanın Durumu ... ...

İKİNCİ FIRKA

İKİNCİ SIFATLA İLGİLİDİR

Muhabbet - Sevgi ... ...
Allah Kimlere Buğzeder ... ...
Zulüm ... ...
Küfür ... ...
Bir Tek Yoldan Başka Yol Tanımamak ... ...
Nimete Şükretmemek ... ...
İslâm Dışı Hareket Edenler Kâfirdirler ... ...
Allah'ın Rahmetinden Uzak Kalanlar ... ...
İsraf ... ...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kendisini Beğenenler 294
Hainlik ve İhanet 296
Fesat - Bozgunculuk ... 298
Kin ve Düşmanlık 303
Şımarıklar ... 305

ALLAH KİMLERİ SEVER
İhsan Sahiplerini Sever 307
Anne ve Babaya İhsanda Bulunmak ... 310
Yakınlara İhsanda Bulunmak 313
Yetimler ve Miskin - Yoksullar 315
Yakın ve Uzak Komşu Bir de Çeşitli Şekillerde Komşuya İhsan ... 316
Yolcuya ve Elimizin Altındakilere İhsan 317
Güzel Konuşmak ve Güzel Söylemek 318
Allah Tevbe Edenleri ve Temizlenenleri Sever ... 321
Allah Kulunun Kendisine Tevbe Etmesini Sever ... 325
Allah Rahmetinden Ümit Kesilmemelidir 325
İki Sünnet veya Yol 327
TEMİZLENENLER - MUTATAHHİR OLANLAR 330
GÜZEL VE TEMİZ OLMAK 331
ALLAH'I SEVMEK RASÛLE UYMAKLA MÜMKÜNDÜR ... 334
Ahiret Gününü Ummak 341
Allah'ı Çok Zikretmek 347
EN YÜCE ZİKİR TÜRÜ 356
RASÛLÜLLAH (A.S.)'A UYMAK VE ONU ÖRNEK EDİNMEK ... 358
BİR KUDSİ HADİS 364
DÜŞÜNCELER 366
ALLAH YOLUNDA SAVAŞANLAR ALLAH TARAFINDAN SEVİLİR 371
SAVAŞ 372
SİLÂH KULLANMASINI İYİ BİLMEK 373
KİŞİ HER BAKIMDAN SAVAŞA GÜÇLÜ OLMALIDIR 374
SAVAŞ SANATINI ÖĞRENMEK 375
ALLAH YOLUNDA OLMASI 376
Konuya İlişkin Hadisler 376
SAFLARI PERÇİNLEŞTİRMEK 377
SEBAT OLMADAN CEMAAT OLMAZ 377
CEMAATSIZ DA SEBAT OLMAZ 378
CEMAAT KOMUTANLA - İTAATLA VE ZABT ALTINA ALINMAKLA SAĞLANIR 378
ALLAH TAKVÂ SAHİPLERİNİ SEVER 379
ALLAH DİNİNDE TAKVÂNIN YERİ VE ÖNEMİ 379
AHİRET ALEMİ 384
İKİNCİ FIRKA : TAKVÂNIN MAHİYETİ VE HAKİKATI 389
TAKVÂNIN TARİFLERİ 391
A — BİRİNCİ TANIMIN AÇIKLANMASI 393
KİTABA UYMAK 399
ALLAH'IN KİTABINI HAKİM KILMANIN SORUMLULUĞUNU TAŞIYANLARIN BİRLİKTE DAVRANMALARINI EN AÇIK GÖSTEREN ÖZELLİKLERİ ŞÖYLECE SIRALAYABİLİRİZ : 406
AKRABA ÇEVRESİNDE BİRLİK OLMANIN GÖRÜNTÜSÜ 407
HALKA KARŞI BU GÖREVİ YÜRÜTMENİN TEZAHÜRÜ 407

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BIRLIK OLMANIN DEVLETTEKİ TEZAHÜRÜ 408
İKİNCİ TARİF 409
AHİDLEŞTİKLERİNDE AHİDLERİNİ YERİNE GETİRENLER 414
ŞEYHE BİAT, BİAT SAYILIR MI 417
ZORDA, HASTALIKTA VE SAVAŞIN KIZIŞTIĞI ANDA SABREDENLER 418
1 — FKİRLİĞE KARŞI GÖSTERDİKLERİ SABRA ÖRNEKLER ... 418
2 — HASTALIK VE BELÂYA KARŞI SABIR 420
3 — SAVAŞ ALANLARINDA DÜŞMANA KARŞI SABIR 420
EŞ VE ÇOCUKLARINI DÜŞÜNMEZLER ONLARIN ACILARINA SABREDERLER 423
ÜÇÜNCÜ TARİF ... 425
DÖRDÜNCÜ TARİF 429
TEVBENİN ŞARTLARI 433
BEŞİNCİ TARİF 434
VE ONLAR KIYAMET SAATİNDE İÇLERİ TİTREYENLERDİR ... 438
TAKVÂ SAHİPLERİ İÇİN ALTINCI TARİF 440
ŞEYTANIN TUZAKLARI 443
SADECE ALLAH'A KUL OLANLAR KURTULUR 444
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 460
TAKVÂYI KAZANMA YOLLARI 461
BİRİNCİ YOL 462
VİRDİN MİKTARI 463
OKUMA ADABI 464
EZBERLENECEK OLAN VİRD 466
İKİNCİ YOL ... 468
ÜÇÜNCÜ YOL 483
DÖRDÜNCÜ YOL 487
ALLAH SANATKÂR KULUNU SEVER 501
SON OLARAK DERİZ Kİ 502
İNSANIN ALLAH'I SEVMESİ 502
«VE O'NU SEVERLER» 503
ÜÇÜNCÜ VE DÖRDÜNCÜ SIFAT İLE İLGİLİDİR
MÜ'MİNLERE KARŞI ŞEFKATLİ - KÂFİRLERE KARŞI GÜÇLÜ VE KUVVETLİ 505

BİRİNCİ FIKRA
MÜ'MİNLERE KARŞI ALÇAK GÖNÜLLÜ OLMAK VE BELİRTİLERİ 506
ONLARA KARŞI TEVAZÛ SAHİBİ OLMASI 507
MÜ'MİNLERE EZİYET VERECEK ŞEYLERİ ORTADAN KALDIRMAK 508
MÜ'MİN KARDEŞİNİ TATLI VE GÜZEL YÜZLE KARŞILAMAK 508
SIKINTILARINI KALDIRMAK-KENDİLERİNE YARDIMCI OLMAK 508
YUMUŞAK DAVRANMAK 509
KENDİMİZ İÇİN İSTEDİĞİMİZİ ONLAR İÇİN DE SEVİP İSTEMEK 509
HAKLARINI GÖZETMEK 510
MÜ'MİN KARDEŞİNİ KORKUTMAK VE ZARAR VERMEK 511
MÜ'MİNLERİ TERKETMEMEK - ŞAMATA ÇIKARMAMAK 511
ONLARIN İŞLERİNE ÖNEM VERMEK - BAŞLARINA GELENDEN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖTÜRÜ HİSLENMEK 511
MÜ'MİNLER DARU'L HARPTE İSELER DÜŞMANLARINA KARŞI SAVAŞMALIYIZ 512
MU'MİNLERE YARDIM ETMEK DÜŞMANLARINA KARŞI ÇIKMAK 512
MÜ'MİN KARDEŞİNİ KÂFİR VE ZALİMLERDEN KURTARMAK 513

İKİNCİ FIKRA

KÂFİRLERE KARŞI SERT OLMAK VE BELİRTİLERİ 514
1 — DARU'L HARPTE KÂFİRLERE KARŞI KATI OLMAMIZIN BELİRTİLERİ 515
2 — DARU'L İSLÂM'DA KÂFİRLERE KARŞI TUTUMUMUZ 516
KÂFİRLERE KARŞI GÜÇLÜ OLMAMIZI GÖSTEREN BİR NOKTA, BİZİM HÜKÜMLERİMİZE BAĞLI KALMALARIDIR 517

BEŞİNCİ FIKRA

BEŞİNCİ SIFAT HAKKINDADIR
HİÇBİR KINAYICININ KINAMASINA ALDIRMAKSIZIN ALLAH YOLUNDA CİHAD ETMEK 520
HALİS VE SAMİMİ CİHAD 522
CİHAD KONUSUNDA BAZI VEHİMLER 523
KALB İLE CİHAD İMANIN EN ALT DERECESİDİR 526
KALB İLE CİHADIN MANASI 528
CİHAD KISIMLARI 529
DİL İLE YAPILAN CİHAD 532
Birinci Düşünce 538
İkinci Mülahaza 538
Üçüncü Mülahaza 539
DİL İLE CİHADIN YOLLARI 541
A — İSLÂMİ KİTAPLAR YAYINLANMASI 541
B — GAZETE, DERGİ VE MECMUA 542
C — HİTABET, KONFERANS, MESCİTLERDE VE EVLERDE GENEL DERSLER 542
D — FERDİ DAVETLER, ZİYARETLER, TOPLANTILAR VE DOLAŞMALAR 543
ÖĞRENİME DAYALI CİHAD 545
DİL İLE CİHAD VE EĞİTİMLE CİHAD ARASINDAKİ FARK 546
HER İNSAN AYNI DEĞİLDİR 548
SORUMLULUK 548
EL VE NEFİS İLE CİHAD 554
A — DARU'L İSLÂM'DA (İÇTE) EL VE NEFİS İLE CİHAD 554
DARU'L HARPTE EL VE NEFİS İLE CİHAD 567
SİYASİ CİHAD 569
İSLÂMİ ADİL BİR DEVLETTE SİYASİ CİHAD 569
BOZULMUŞ BİR İSLÂMİ DEVLETTE SİYASİ CİHAD 570
KÂFİR ÜLKEDE SİYASİ CİHAD 573
PROTOKOLLER 580
MAL İLE YAPILAN CİHAD 601
SONUÇ OLARAK 603
İKİ TEKLİF 604
ŞİMDİ 605

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yazarın ikinci baskı için takdimi:

Ben, bu kitabımı ve yazarını tenkit edenlere içtenlikle teşekkür ediyorum. Zira tenkitçiler bu davranışlarıyla hem kitaba ve hem yazarına büyük hizmette bulunmuşlardır.

Bir yıl bile henüz geçmeden kitabın yayımını ve ilk baskısının bitimini sağlayanlara, emeği geçenlere ve ayrıca şükranlarımı sunarım.

Konuya iman açısından bakarak, gerek kitap için ve gerekse yazarı için nazik yardımlarını ve düşüncelerini esirgemeyenlere de müteşekkirim.

Allah'dan kendim için ve samimi herkes için bunu kabul buyurmasını, bizi bağışlamasını ve bizden razı olmasını dilerim «Kim ki ateşten uzaklaştırılır da cennete konursa işte o muradına ermiştir.» (Ali İmran, 185).

YÜCE MEVLA NE GÜZEL BUYURMUŞ
Said Havva

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Allah'a hamdederim. Rasûlüllah'a ve Ehl-i Beyt'ine salat ve selam getirerek başlarım.

Bu kitap, İslâm'ın üç ana temelini ele alan: «Allah (c.c.), Er-Rasûl ve İslâm» adlı kitaplardan sonra, İslâm'ın uygulama alanını ortaya koyan ikinci kitabımdır.

Bizim ilk kitapları yayınlamaktan amacımız, gerçek anlamda mü'min kişinin ortaya çıkmasını sağlamaktır.

Fakat elinizdeki bu kitabı yayınlamaktan gayemiz ise, Allah yolunda gerçek anlamda mücahid insanın (savaşım veren mü'minin) ortaya çıkmasını temindir.

Bizim tek temennimiz odur ki, her iki kitabımızdan istenilen doğrultudaki insanların yetişmesidir. Çünkü kitabın yazılış amacı bundan baska değildir. Özellikle kişi birinci kitabı okuyunca Allah'ı anmaya ve Kur'ân okumaya yönelir. İkinci kitabı dikkatle inceleyen ise, Enfal ve Tevbe sûrelerini derinden düşünmeye koyulur. Bu bakımdan her iki kitap okuyucusundan isteklerimiz vardır. Eldeki bu kitabı okurken bu gözle, diğer üç ana temel kitabını okurlarken de, onu da yazıldığı amaç doğrultusunda okumalarıdır. Özellikle bunu tavsiye ederiz.

Programlı ve metodlu İslâmî çalışmalar iki bölümde ele alınmıştır:

a — Üç ana temeldir ki, isimlerini yukarıda sunmuştuk.
b — Bu temele bağlı olarak yapılan binadır. Elinizdeki kitap.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu ikinci bölümü oluşturan kitabın amacı, İslâm şahsiyetine bağlı kimseyi yetiştirmektir. İşte bu elinizdeki kitap, kişinin bu yönünü ele alacaktır. Bu bakımdan çeşitli yönlerden kitaplar birbirleriyle ilgilidirler. Bu çalışmalardan her biri diğerini tamamlamaktadır. Yine tüm bu çalışmalar, müslümanı önce bir tek fert olarak, sonra da toplum olarak metodlu ve programlı bir şekilde İslâmî bir cemiyetin oluşmasını amaçlamaktadırlar. Bizim çalışma olarak seçtiğimiz yol şöyledir:

1 — Öncelikle üç ana temeli ele almak ve bu konuda kişiyi yetiştirmektir.

2 — Allah erinin hem eğitimi, kültürü ve ahlâkı, hem mahareti itibariyle en üst düzeyde yetişmesini sağlamaktır.

İçtenlikle isteğimiz odur ki, müslüman tüm bunları okur ve içine sindirirse, o zaman kendisi İslâm ile meşgul olan biriyse, aklını meşgul eden bazı şeylerin cevabını bulacaktır. Veya kendisi İslâm'dan alakonulmuş biriyse, en azından yolun başını farkedecektir.

Allah'tan temennim odur ki, amellerimizi kendi rızası için samimi kılsın .Bunları kabul eylesin. Bizim sonumuzu hem dünyada ve hem de ahirette güzel kılsın. Allah (c.c.) gerçekten her şeyi işiten ve isteyene cevap verendir.

SAİD HAVVA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SUNUŞ
İSLÂM DÜNYASINDA DİNDEN DÖNME VAR MIDIR?

Bu soruya tam anlamıyla cevap verebilmek için Kur'ân'ın bazı âyetlerini gayet iyi ve çok derin düşünmek lazımdır. Ancak sunacağımız âyetlerin kapsadığı anlamların ışığında, sorunun cevabını verebilir ve bu konuda bir hüküm ortaya koyabiliriz. Böylece halen içinde bulunduğumuz gerçek durumumuzu âyetlerin içerdiği hükümlere uyarlamamız mümkün olacaktır.

Şimdi bunları maddeler halinde sunalım.

— 1 —

ÂYETLERİN IŞIĞINDA DURUMUMUZUN İNCELENMESİ

a — Rabbimiz buyuruyor: **«Hiç kuşkusuz kendilerine Hak, belli olduktan sonra gerisin geriye arkalarına eski küfür ve batıl inançlarına dönenler, anlaşılmıştır ki şeytan onları azdırmış ve kendilerini uzun boylu emellere düşürmüştür. Bu dinden geri dönmelerinin, dine karşı duyarsız davranmalarının nedeni, Allah'ın indirdiğini iyi görmeyip hoş karşılamayanlara, size bazı hususlarda uyacağız, dediler. Allah, onların gizli işlerini biliyor.»** (1)

Sadece sizlere manasını sunmuş olduğumuz âyette ortaya çıkan hüküm şudur: Tümünde değil, bazı hususlarda kâfirlere gönül hoşnutluğuyla uyan kimse dinden çıkmış ve mürted olmuş olur. Bir de

1 — Muhammed sûresi, âyet: 25-26.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

âyet şunu da gösteriyor; Allah'ın indirmiş olduğu hükmü iyi karşılamayan ve onlara zamanı geçmiş kanunlar şekliyle bakan kimselere, bazı hususlarda da olsa uyan kimseler aynen mürteddirler. Bugün yaşadığımız gerçek ise bir çok müslümanlar büyük imkanlarla kâfirlere yetki veriyorlar. Halbuki kâfirlere her konuda yetki veren müslümanlar her şeyi mübah sayan bu kimselerin peşinden gitmekte herhangi bir sakınca da görmemektedirler. Bunların küfürlerini açıktan açığa veya gizli olarak ortaya koyduklarına da bakmaksızın peşlerinden gidiyorlar. Müslüman ülkelerdeki İslâm evlatlarından kimileri açıktan açığa kâfir olan bir kimseye bu yetkiyi verdikleri gibi, kimisi de munafıklığı açık olana yetki vermektedirler. Bunları sayacak olursak örnekleri saymakla bitmez.

b — Rabbimiz buyuruyor: **«Her kim Allah'ın indirdiğiyle hüküm vermezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridirler.»** (2)

Bu âyet Allah'ın indirmiş olduğu hükümlerle hüküm vermeyenlerin kesin olarak kâfir olduklarını gayet açık olarak bildirmektedir. Bazı alimler de bu âyete dayanarak, başka hükümleri Allah'ın hükümlerinden üstün kabul edenlerin kâfir olduklarını bildirmişlerdir. Ayrıca yine bu âyete dayanarak alimler, Allah'ın indirmiş olduğu hükümler dışında başka hükümlerle hükmedilmesini uygun sayanların da kâfir olduklarını açıklamışlardır.

Size manalarını vermeğe çalıştığımız âyetlere dayanarak, mana hangi şekilde yorumlanırsa yorumlansın, İslâm aleminde bunun bir çok uygulamalarını ve örneklerini bulabiliriz. Öyle ki, Allah'ın hükümleri dışındaki hükümlerle uygulamaya gitmek, bu ülkelerin en belirgin özelliği halini almıştır. Bu uygulama tüm İslâm aleminde, hemen hemen görülebilir. İnsanları bu hususta değişik guruplarda ele almak mümkündür. Örneğin kimileri gayet açık olarak ve hiç çekinmeden Allah'ın hükümleri dışındaki hükümlerin uygulanmasına çağrıda bulunmakta ve öncülük etmektedir. Zinayı serbest bırakmaları, zinakarlığın, içkinin, timsal ve heykellerin mübah sayılması, şeriata bağlı had cezalarının ve kıssasın terk olunması, insanlar eliyle meydana getirilen kanunlara bağlılığın ortaya konması gibi. Kimisi de bunlara karşı sessiz kalmaktadırlar. Uygulanmasına bir şey dememektedirler. Şayet bu konuda kendileriyle bir tartışmaya girecek olursan, bu kişilerin de aynen diğerlerinden farklı bir yanlarının bulunmadığını görürsün. Bazı müslümanlar ise, artık İslâmî hükümlerin uygulanamayacağı kanaatini ortaya koymaktadırlar. Kimisi de mahkümü bulundukları bu küfre alışmışlar, bu konuda biraz düşünmelerini söylesen hemen ürker ve kaçarlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bunlardan bazısını ise şayet Kitap ve Sünnete bağlı kalmaya çağıracak olursan, müctehid imamlarına söz ve görüşlerine uymalarını istersen, hemen alaya ve eğlenceye alırlar. Hele bazılarını ise kendilerinin Allah'ın hükümlerini uygulamaya çağıracak olursan, verecekleri cevap şudur: Artık o, devrini tamamlamıştır. Onun zamanı geçmiştir.

Hele bazısı da Allah'ın hükümlerini uygulamayı gericilik ve insanların uyduregeldiklerini, tatbik etmeyi ise ilericilik kabul etmektedirler.

Bunlardan kimileri de, kendi iddialarına ve görüşlerine dayanarak, reformcu ve ıslahatçı olduklarını ileri sürüyorlar. Allah'ın hükümlerinin uygulanmaması çağrısında bulunuyorlar. Bu hükümlerin yerine başka hükümlerin geçmesini istiyorlar. Örneğin, dört hanımla evlenmemeyi ve benzeri hükümleri menetmeleri gibi.

Tüm bu anlatılanlar hükümetlerde, partilerde, dernek ve cemiyetlerde, müesseselerde, gazete, dergi ve mecmualarda yer almışlardır. Hem artık bunlar gayet açık olarak ortaya konmuş bulunmaktadır. Öyle ki önüne de geçilememektedir.

İslâm dünyasında bu gibi hususların meydana gelmesi birbirinden farklıdır. Fakat bunun yanında hemen hepsinde de bunun tohumları ekilmiş bulunmaktadır. Bu tohumların kimisi henüz yeşermekte ve kimisi de meyvesini vermektedir. Kimisi de tohum vermek üzeredir. Bu iğrenç tohumlar ve bitkiler her tarafı sarmış durumdadır.

İşin en acı yanı halkı müslüman olan kimi ülkelerde bazı idareciler ve yetkililer, İslâmî ibadetlerin kökünden kazınması, İslâmî adetlerin ortadan kalkması yolunu seçmişler. Bunun için de müslümanlara baskı yapmaktadırlar. Meselâ bunlar müslümanlara Ramazan ayında oruç tutmamalarını, iftar etmelerini emretmekteler. Müslümanların gözlerinin önünde açıktan açığa Ramazanda gündüz yeyip içmektedirler. Hatta kendilerine hacca gitmeleri farz olan kimseler, hac yolunu sınırlamaktadırlar. Sanki bu sınırlamayı yapmada bir müsamaha varmış gibi bir tavır içine girmektedirler.

Kanunî uygulamalara gelince, hatta kişinin özel haklarıyla ilgili kanunlar bile olsa, hemen hiçbirisi kafirî ve tağûtî uygulamalardan kendisini kurtarmış değildir. Bu hal, hemen hemen halkı müslüman olan bir çok ülkelerde böyledir.

İslâm'ın ne uygulama gücü, ne kanunları, ne yargıları, ne de İslâmî işaretleri bulunmayan bu düzene ne ad vermeliyiz? Aynı za-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

manda bu idarenin başında bulunanlara ne tür bir hüküm vermeliyiz?

Yukarıdaki soruya Rabbimizin şu âyetiyle cevap verebiliriz. Rabbimiz buyuruyor ki: «**Şayet herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, o şeyi Allah ve Rasûlüne götürün. Böyle yapmanız daha iyidir ve sonuç yönünden de daha güzeldir. Şunları görmüyor musun, kendilerinin, sana indirilene ve senden önce indirilene inandıklarını sanıyorlar da hakem olarak tağuta (3) başvurmak istiyorlar. Oysa kendilerine onu inkar etmeleri emredilmişti. Şeytan da onları iyice saptırmak istiyor.**» (4)

Yukarıda meâli sunulan iki âyet imanın belirtisi olarak, Allah'ın ve Rasûlü'nün hükümlerini kabul etmek ve buna boyun eğmektir. Münafıklığın belirtisi olarak ise Allah'ın ve Rasûlü'nün hükümlerine rıza göstermemek olduğunu açıklamaktadır.

Bilinen bir gerçek varsa o da şudur ki, İslâm dünyasındaki bir çok siyasî düzenler ve hükümetlerin tamamı İslâmî değildir. Ayrıca bunların Allah'ın hükümlerine dönmeleri için bir kabiliyetleri de şimdilik hiç gözükmemektedir. Kaldı ki, müslümanların çoğunluğu bu düzenlerin ve hükümetlerin etkisi altında kalmış bulunmaktadırlar. Hem bunların büyük bir çoğunluğu bunları desteklemekte, beraber hareket etmektedirler. Onlara itaatta ve boyun eğmekte kusur göstermiyorlar. Bu hal, halen müslümanların savundukları yolun çok tehlikeli bir yol olduğunu açıkça göstermektedir.

d — O halde kurtuluş nasıl elde olunabilir? İşte ilahî reçete. Yüce Mevlamız şöyle buyuruyor: «**Hüküm sadece ve sadece Allah'ındır. O, yalnız kendisine tapınarak bağlı kalmanızı emretmiştir. İşte en sağlam din, bu dindir.**» (5)

Bir başka âyette şöyle buyuruyor: «**Şunu iyi bilin ki, yaratma ve emir sadece Allah'ındır.**» (6)

Bu iki âyette Rabbimiz HAKİMİYYETİ sadece kendisine ait kılmaktadır. Bu da mutlak hakimiyyettir. Bu hakimiyyeti tanımamak, buna anlamamazlıktan gelme, ya da bu ilahî hakimiyyete boyun eğmemek gerçekten imansızlıktan başka bir şey değildir. İşte ilahî ferman. Yüce Mevla buyuruyor:

---

3 — Tağut: Haddi aşan ve Alah'dan başka tapınılan her şey.
4 — Nisâ sûresi, âyet: 59 - 60.
5 — Yusuf sûresi, âyet: 40.
6 — A'raf sûresi, âyet: 54.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«Hayır hayır, öyle değil; Rabbine yemin olsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde onlar seni hakem kabul edip, sonra da senin verdiğin hükümden ötürü içlerinde hiç bir sıkıntı duymaksızın, tam bir boyun eğişle boyun eğmedikleri sürece, iman etmiş olmazlar.» (7)

Müslümanlara nasıl bir gözle bakarsan bak, göreceğin gerçek şudur: Onlar bir vadide, Allah'ın kitabı ise başka bir vadidedir. Kendileriyle tartışmaya girdiğin bir çok müslüman evlatlarının hiç bir nasstan ve delilden haberleri olmadığını görürsün.

e — Şimdi de Rabbimizin başka âyetlerine bir göz atalım. Yüce Mevla buyuruyor:

«Hani sizden «Birbirinizin kanını dökmeyin, birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayın» diye kesin söz almıştık. Sonra sizler bunu kabul etmiştiniz, hâlâ da buna şahitlik etmektesiniz. Sonra yine siz, birbirinizi öldürüyor, bir bölümünüzü yurtlarınızdan sürüp - çıkarıyor ve günah ve düşmanlıkla aleyhlerinde paktlar kuruyor ve size esir olarak geldiklerinde de onlarla fidyeleşiyorsunuz. Oysa onları çıkarmanız, size haram kılınmıştı. Yoksa siz Kitab'ın bir bölümüne inanıp da bir bölümünü inkar mı ediyorsunuz? Artık sizden böyle yapanların cezası, dünya hayatında aşağılık olmaktan başka değildir. Kıyamet gününde de azabın en şiddetli olanına uğratılacaklardır. Allah, yapmakta olduklarınızdan gafil değildir.» (8)

Şimdi meâli sunulan bu âyetlerin ortaya koyduğu gerçekler şunlardır: Kitaptan bazı hususları uygulamak, imanı ve inanmayı işaret etmekle birlikte, bazı hususları uygulamamak ise, buna inanmadığını göstermektedir. O halde pratikte Kitab'ın tümüyle ve eşit olarak ümmet üzerinde uygulanmaması bir tür küfürdür. Nitekim, halkı müslüman olan bir çok ülkelerde bugün işlenen ya da uygulanan çeşit bu çeşittir. Gerçekten küfrün bu türünün uygulanması bile sonuçta dünyada zillet içerisinde bir hayat geçirmeye neden olduğu gibi, ahirette de azaba sebeptir. Belki de uygulamada müslümanlar böylesi bir küfre girdikleri içindir ki, bu zilletlerinin ve aşağılanmalarının başlıca nedeni olmaktadır.

Gerçekte bu âyet bize, düştüğümüz kötü sonu açıklamaktadır. Bu ise, bizlere hükmeden bir çok kötü kimseler yüzünden gelmektedir. Zira bunlar kovulmayı, görevden atılmayı ve öldürülmeyi hak etmiş töhmetli kimselerdir... İşte aslında bunların hepsi ayrı ayrı zillet türleridirler.

---

7 — Nisâ sûresi, âyet: 65.
8 — Bakara sûresi, âyet: 84-85.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şimdi size anlattıklarımızın ışığında artık şunu söyleyebiliriz: BUGÜNKÜ İSLÂM DÜNYASINDA DİNDE DÖNME VARDIR. Halen dinini koruyanlar ise, bunlarda neredeyse İslâm'ı terkedecek durumdalar. Geride kalanlar ise parmakla gösterilecek kadar az bir kimselerdir ki, Allah'ın ipine, kitaba sımsıkı sarılmış olanlardır.

Biz ayrıca İSLÂM adlı kitabımızın birinci bölümünde, kelime-i ŞEHADETİ getiren kimselerin çelişkilerine değindik. İnsan, orada anlattıklarımızı, bir bütün olarak müslümanların durumlarına uyguladığında, işin derinliğini kavrayabilir.

Aslında bu büyük topluluğun mürtedliği şu manzarayı ve görüntüyü vermektedir: Bunlar İslâm'ı karşılarında bir düşman olarak kabullenmekteler. Bir de bu büyük neslin İslâm'ı terk konusundaki manzarasına Rabbimizin şu âyeti pek uygun düşmektedir. Allah (c.c.) buyuruyor: «**Sonra onların arkasından öyle kuşaklar çıktı ki, bunlar namaz kılma hassasiyetini kaybettiler. Ve şehvetlerine kapılıp-uydular. Böylece bunlar da azgınlıklarının cezasıyla karşılaşacaklardır.**» (9)

Geriye İslâm'da sebat eden ve parmakla gösterilecek kadar az olanların halini de şu âyet ne güzel vurgulamaktadır: «**Kitaba sımsıkı sarılanlar ve namazı dosdoğru kılanlar, hiç şüphesiz biz salih amellerde bulunmakta olanların ecrini kaybetmeyiz.**» (10)

Eğer bu söylenen ve yazılanların doğruluğunu gerçekten öğrenmek istiyorsan, sıradan bir üniversiteye veya fakülteye git. İslâm dünyasındaki bu üniversite ve fakültelerdekilerin % 90'nın namaz kılmadığını bulacaksın. Sadece % 10 kadarı namaz kılıyorlar. Hatta namaz kılan bu % 10 içerisinde de değişik görüş ve inançlarda olanları görürsün. Bunların bu yaptıkları, namazda getirmiş oldukları Şehadet kelimesiyle de çelişkili bulunmaktadır. Madem ki namaz ibadeti pratikte müslüman için bir işarettir, o zaman söylenenlerin doğruluğunu açıkça görürsün.

O halde İslâm dünyasındaki müslümanlar, mürted durumdadırlar. Kimisi böyle oldukları gibi, kimisi de bunu terk durumundalar. Pek azı dindar bulunuyorlar. Gerçi irtidat etmemiş ve terk durumunda olmayan müslümanlar var ise de, bir de irtidat etmemekle birlikte İslâmî emirleri terketmiş olanlar bulunmaktadırlar. Kısaca gerçek anlamda İslâm dünyasında irtidat mührü bunların boyası ve-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ya rengi olmuştur. Çünkü bunlar tüm yetkileri mürtedlerin veya münafıkların veya kâfirlerin ellerine vermiş bulunmaktadırlar.

Şu husus gayet normal bir şeydir ki, mürted olsun, münafık olsun veya kâfir olsun, kendisini İslâm ile bağımlı saymaz. Ancak işine gelen belirli durumlarda ve geçici bir zaman için kabul eder.

Artık bugün müslümanları idaresine alan bu gibi kimselerdir. Bu da pek normal olarak kabul edilmektedir. İslâm'ın tüm emirleri, işleri, eğitim - ögretim gibi hususlar hep bunların ellerinde bulunmaktadır. Bunlar da işi amacından saptırmaktadırlar.

Madem ki bugün eğitim, öğretim, gazete, radyo, televizyon gibi şeyler hep devletin elinde bulunmaktadır, iç ve dış siyaseti bunlar belirlemektedirler, iktisadî ve sosyal alanlarda bunların sözleri geçerlidir. Harbe ve savaşa madem ki bunlar karar veriyorlar. Böylece hayatın tüm çizgisi bu kitlenin elinde dönmektedir. Bu da Allah'dan gafil olmayı, dinden habersiz yaşamayı, O'nun hükümlerinden ve nizamından uzak kalmayı getirmektedir.

Bugün artık müslümanlar paramparça olmuş durumdalar. Bilerek ve bilmeyerek düzenlere yardımcı olmaktadırlar. Böylece de gün geçtikçe İslâm'dan uzaklaşmış oluyorlar.

Bunun sonucunda ise İslâm, müslümanların hayatından siyasî düzen bakımından, tümüyle çekilmiş bulunmaktadır. Öyle ki artık İslâm yerine kavmiyyetçilik, ırkçılık gibi İslâmî olmayan şeyler yer almıştır. Siyasî, sosyal, iktisadî, askerî ve idarî alanlarda hakimiyyet bunlarındır. İslâm'ın ümmet, vatan, hüküm, idare, şeriat - kanun, şûra gibi tüm hüküm ve görüşleri ortadan kaldırılmış, bunların yerine bölgecilik, ırkçılık, insanlar eliyle uydurulagelen kanunlar getirilmiştir. Yine batılı ülkelerde uygulanan ve İslâm ile asla ilgisi olmayan sistemler getirilmiştir. İslâm'ın toprak mülkiyyeti, tasarrufu, bununla ilgili hukuk, Beytülmal gelirleri, dağıtımı gibi tüm kavramlar ortadan artık kaldırılmış bulunmaktadır. İslâm siyasî alanda olsun sosyal alanda olsun tümüyle kaldırılmış, yerine tamamen cahilî sistemler getirilmiştir. İslâm'ın aile kavramı unutturulmuş, kadın - erkek ilişkileri İslâm dışı bir düzeye sokulmuştur. İslâm aile eğitimi bırakılmış, batı ve doğunun İslâmî olmayan sistemleri yerleştirilmiştir.

İslâm'ın askerî düzeni unutturulmuş, bunun sonucu olarak da, cihad kavramından, cihada hazırlık niteliğindeki çalışmalardan, İslâm'ın savaş edebinden yoksun bırakılmışlardır. Askerî alanda İslâmî olan her şey bırakılmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İslâm'ın eğitim düzeni yok edilmiş, farzı ayın ve farzı kifaye kavramları ortadan kaldırılmıştır. Öğrenilmesi zorunlu, farz olan, mekruh olan ve mübah olan ilmî kavramlar unutturulmuştur. İslâm'ın eğitim ve öğretimden bekledikleri, hedefi, eğitim ve öğretim yoluyla yetiştirmek istediği kişiliği ortadan kaldırmışlardır. İslâm'ın ahlâk düzeni, buna göre insanları değerlendirmesi ve benzeri tüm İslâmî unsurlar ortadan kaldırılmıştır. Kısaca İslâm'ın tüm nizamları, ibadetleri ve akaidi nerede ise silinmek üzeredir. Öyle ki İslâm dünyasındaki kültürlü kimselerin arasında saf İslâm inancını koruyan pek az denecek durumdadır. Zira dinden dönme olayı pek korkunç bir hal almıştır.

Şayet bugünkü dinden dönme olayını dünkü dönme olayıyla bir basit karşılaştırma yaparsak, şu sonuca varırız. İslâm'ın ilk çağındaki dinden dönme olayı nasıl ki bazı yönlerden büyük bir tehlike oluşturuyor idiyse, bu da başka yönlerden daha büyük tehlikeler göstermektedir. İlk dinden dönme olayı, İslâm'ın, henüz yer yüzüne tamamiyle yayılmamış olması nedeniyle böyle bir tehlikenin baş göstermesi gerçekten ciddî bir olaydı.

Ancak bugünkü riddet yani dinden dönme hadisesi dünkünden daha büyük ve çok tehlikeli boyutlardadır. Zira ilk dönemdeki dinden dönme olayına karşı müslümanlar hazırlıklıydılar. Hepsi birlik içerisinde bulunuyorlardı. Gerek idare ve komuta bakımından gerek güç yönünden, gerek bir tek ses halinde karşı çıkılmasından dolayı bir önlem vardı. Herkes buna karşı bir tedbir almış, insanlar güçlerini iman ile birleştirerek, silahlı olarak karşı çıkılmasını biliyorlardı. Dünkü dinden dönme olayına karşı böylesi bir tedbir ve önlem bulunuyordu. Halbuki günümüzdeki dinden dönme olayına karşı bir tedbir düşünülmüş olmadığı gibi, bugüne kadar bir hazırlık da yapılmış değildir.

İşte günümüzdeki riddet yani dinden dönme olayı, dünkü riddet hadisesinden daha tehlikelidir. Çünkü ilk dinden dönme olayına karşı müslümanlar hazırlıklı idiler ve İslâm en yüksek örneğini veriyordu. Ya şimdiki riddet?.. Öyle yaldızlı ifadelerle ve altın kupalardaki zehirlerle sunulmaktadır ki, içen adeta kendinden geçmektedir. Değişik düşüncelerle müslümanın kafası bulandırılmakta, muhtelif felsefelerle fikri çelinmektedir. Bunlar ona en güzel idarî sistemler imiş gibi sunulmaktadır. Tüm bu küfür sistemleri, zehirlerini kusmak için ellerinde her imkana sahip bulunuyorlar. Halbuki İslâm'ın böylesi bir imkanı bugün olmadığı gibi, müslümanların da ellerinde böylesi bir şey yoktur. Onlar bu çalışmalarıyla müslümanlar için tüm dalalet ve küfür yollarını hazırlamaktadırlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu anlattıklarımızdan, bir çok İslâm bölgelerindeki insanların artık kâfir toplumlar olduklarına hükmedemeyiz. Zira böylesi bir hükmü verdiğimiz zaman, o takdirde tüm bu ülkeleri Daru'l Harb kabul etmemiz icabeder. Ancak biz, mürtedlerin çokluğu nedeniyle bu ifadeyi yumuşatmak istiyoruz. Çünkü bu mürtedlere, bu hükümlerin uygulanması açısından yaptıkları bir çok şeyler bunu göstermektedir. Fakat buna rağmen biz ifadeyi yumuşatıyoruz.

Bunun için de diyoruz ki, bunlar hemen hepsi de fasık toplumlar, fasık hükümetlerdirler. Çoğunlukla mürtedlere, münafıklara veya kâfirlere mahkum olmuş durumdalar. Yoksa sanmıyoruz ki, bir müslüman İslâm'ı anlasın da, bu hükme yuvarlansın.

Müslümanların kifâye olan farzlardan birini yapmamaları onları günahkâr kılar. Böyle bir günahta ısrar etmeleri ise onları fasık durumuna getirir. Halbuki bugün müslümanlar değil bir kifaye farzını, yüzlerce farzı kifayeyi işlememektedirler. Şimdi örnek mi istersin? İşte sana farzı kifaye olan örnekler:

Müslümanların birlik içinde olmaları farzdır. Bu birliği sağlamak için gayret sarfetmek ve çalışmak farzdır. Halbuki müslümanlar bugün bu görevi ihmal etmiş bulunuyorlar. Ayrıca her yerde hükmün sadece Allah'a ait olması için çalışmak farzdır. Bugün müslümanlar bunu da yapmamaktadırlar. Bunun için çalışmak da ayrı bir farzdır, bu da yapılmamaktadır. Müslümanların bir tek halifelerinin olması gerekir. Zira birlik içinde olmaları böylece sağlanır. Bu halifeye itaat etmeleri de yine farzdır. Böyle bir düzeni getirmek için çalışmak, gayret göstermek yine farzdır. Halbuki müslümanlar bunu da yapmamaktadırlar.

Müslümanların belirli alanlarda ve sanatlarda uzmanlaşmaları farzdır. Bu ilimler bakımından kendileri dışındakilere muhtaç olmamaları lazımdır. İşte bu da yapılmamaktadır.

Müslümanların sadece ve sadece Allah'ın kelâmının yüce olması için çalışmaları ve cihadda bulunmaları farzdır. Müslümanlar bunu da ihmal etmiş durumdalar. Ayrıca bunların örneklerini daha da çoğaltabiliriz. Öte taraftan müslümanların ellerinde tüm kuvvetlerin ve güçlerin hazır bulunması gerekir. İşte bunun için çalışmak da farz olduğu halde, bundan da uzak bulunuyorlar. Müslümanların sadece Allah'ın kelimesini yüceltme uğrunda cihadı bırakmaları yani bu farzı terketmeleri bile, bu toplumlara fasık hükmünü vermemize yeterli delildir. Ne acıdır ki, iş bundan da öte çok tehlikeli boyutlar kazanmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sen İslâm'a mensup olduğunu söyleyen bir aile çevresinde, İslâm'a bağlı olduğunu göremezsin. İşte bu da ayrı bir fasıklık örneğidir. Fert olarak kişi İslâm'a bağlı değildir, bu yine bir fasıklık örneğidir. Ki, bu hal bir çok toplumlarda en çok görülen bir durumdur.

O halde, bu toplumlar içerisinde fasık toplumlar diyebileceklerimiz pek azdırlar. Çünkü bu toplumlarda baskın güç mürtedlerdedir, fasıklardadır, kafir veya münafık ellerdedir. Hepsi de fasıklıkta devam halindeler. Böylece müslümanları yaygın bir toplu mürtedliğe, dinden dönme hareketine doğru sürüklemektedirler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNCE MÜRTEDLİK, PEŞİNDEN DÖNEN ÇİRKİN DOLAPLAR

Hemen her İslâmî bölgede kâfir müesseseleri veya buna ilişkin ciddi çabalar vardır. İnsana bunların hacmini düşünmek bile çok güç gelmektedir. Biz bunlardan pek azını bilebilmekteyiz.

Bu konuya ilişkin gazeteler ve kitaplar yayın yapmaktalar. Nitekim Abdusselam Arif, «Eyli Kahn Min Çedit» adlı kitabında, Britanya adına casusluk yapan Iraklıların sayılarının 33 bine ulaştığını yazmaktadır. Arif Abdusselâm, Irak'ın başında bulunduğu dönem için bunları yazmaktadır. Bağdat'ta bulunan Britanya elçilik binasının yakılması sonucu bu belgeler ele geçirilmişlerdir. Nitekim araştırmacılar buna benzer bir çok dolapların Ortadoğu ülkelerinde de, 'Amerikan casusluk teşkilatına bağlı olarak çevirildiğini göstermektedir. Bir de komünist Rusya ile Çin'in komünist faaliyetlerini de küçümsememek gerekir.

Kimi ülkelerde Amerikan adına, kimi ülkelerde Sovyetler Birliği ve kimisinde de Çin adına faaliyetler yürütülmektedir. Hepsinin de İslâm ülkelerinde yer altı teşkilatları vardır. Legal ve illegal anlamda çalışmalar yapmaktadırlar.

Bir de Mason mahfillerini unutmamak, Lions kulüplerini de hatırdan çıkarmamak gerek. Bütün Mason locaları ve benzeri Lions kulüpleri hep bu çirkin dolapların döndüğü yerler ve kuruluşlardır. Bunların faaliyetleri ve çalışmaları çok daha korkunç bir safhadadır. Her türlü devlet imkanlarından da yararlanmaktadırlar.

Örneğin Suriye pek küçük bir ülke olmasına rağmen 38 Mason locası bulunmaktadır. Nitekim Fehmi Maarî Emîn 1958'de kaleme al-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dığı kitabında, bu Mason localarının iç yüzünü bir bir ortaya dökmüştü.

Bir de yabancıların iyi dostluk adı altında kurdukları okullar, müesseseler ve güya aydınlatma hizmetlerini yansıtan kuruluşlar da bu casusluk ve dinsizlik faaliyetinin bir başka uzantısıdır. Bunların hemen hepsi de pratikte dış ülkelere bağımlı olarak çalışmaktadırlar. Bugün sadece Suriye'de bu manadaki kuruluşlardan iki yüzü aşkın olarak bulunmaktadır. Trablusşam'da ise sadece bunların sayısı otuzdan fazladır.

Bir de bunların yanında ülke içerisinde faaliyet gösteren milliyetçilik ve vatanseverlik akımları, şahsî liderliklerin geri planında yatan yabancı güçlerdir. Bu da sonuç olarak dinsizliği ve İslâm'dan uzaklaştırmayı, köle edinmeyi amaçlamaktadır. Bu düşünceler hep geri planda kâfir güçler tarafından destek görmektedir.

Hele eğitim ve öğretim faaliyetlerine dönersek, bunların gerisinde yatan gaye dinsizlikten başkası değildir. Tüm kültürel faaliyetleri bunun için yürütülmektedir.

Bir de İslâm ülkelerindeki azınlıkları unutmamak gerekir. Bunlar müslümanlar adına en büyük tehlikeyi oluşturmaktadırlar. Adeta bir çıban başı durumundalar. İşte bunların halkı müslüman olan ülkelerde yaymış oldukları küfür tohumları gün geçtikçe etkisini göstermiş bulunmaktadır. Halkı İslâm olan bu ülkelerde müslüman evlatları kâfirler adına ortaya çıkıyorlar, her türlü dinsizliği mübah sayıyorlar. İslâm ülkelerinde yerleşmiş bulunan bu azınlıklar, İslâm ile ve müslümanlarla alay ediyorlar. Müslümanları kendi ülkelerinde adeta köle, kendileri de onların ülkelerinde efendi rolünü oynuyorlar. Hep aydın, kültürlü kimseler olarak kendilerini tanıtıp, halkı bu manada fikren iğfal etmeye çalışıyorlar.

Bunların bu anlamdaki propagandalarının etkisinde kalanlar, hemen her yönden bunlara teslim olmaktadırlar.

Bir de bunlardan daha tehlikeli ve daha iğrenç olan bir toplum geliyor. Bunlar da dünya siyonistleridir. Bunlara bağlı olarak çalışan ve her yerdeki Yahudilerin sağlıklı bir yaşam sürdürmelerini destekleyen güçler.. İslâm beldeleri ve ülkeleri bu anlamda çıban başlarıyla dolup taşmaktadır.

Bütün bunların yanında bunlar, bizim topraklarımızda pek azgın güçler oluşturmuşlardır ki dalları içerde olmakla beraber kökleri hep ışarda bulunmaktadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

EZİLMİŞLİK

İslâm dünyasının bu kâfirler eliyle düşmesinden sonra manzara şudur: Tüm güç ve kuvvet merkezleri bunların ellerinde kalmıştır ya da bunlara bağlı veya bunların yardımcıları durumundakilerin ellerine geçmiştir. Ya da pek az olarak müfsid, bozguncu ve fasık olan müslümanların elinde idare edilir olmuşlardır. Durum nasıl olursa olsun özellikle güç unsurlarını belli bir İslâm düşmanının eline verdiler. Bununla da kalmayıp devlet idaresini de tümüyle İslâm'a ve müslümanlara düşman olan bir kitleye teslim ettiler. Gerçi her ne kadar İslâm ülkeleri bağımsızlıklarını kazanmışlar ise de, bağımsızlıklarından sonra kurulan teşkilatlara ait güçler hep bunlar tarafından idare edilir olmuştur. Örneğin her bir ülkenin bir ordusu vardır. Fakat bu ordunun tüm hususiyetleri ve çalışmaları bu düşmanlarının elindedir. Bu bakımdan bunlarsız hiç bir vakit harekete geçemezler.

Şayet sen İslâm ülkelerinden herhangi bir ülkenin ordusunu şöyle bir araştırmaya tabi tutarsan, karşına çıkacak manzara şu olacaktır. Üst düzeydeki idareci ya müslüman olmayan biridir. Ya beyni yıkanmış bir hain, ya bir sarhoş veya kadın düşkünü bir zinakardır. İyi birisini bulmak ise pek az rastlanan bir olaydır.

Özellikle subay sınıfı en bozuk sınıf haline gelmiştir. Bilhassa bunların başlarına atanan kimseler, generaller maksatlı olarak getirilmişlerdir. Bundan dolayı da bu kimseler subay seçimini yaparlarken alınacak kimselerde, uzaktan veya yakından bir İslâmî düşüncenin olmamasına özen gösterirler. Bozuk inanç sahibi kimsele-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rin böylesi yerlere alınmasında öncelik tanırlar. Ancak içlerinde bazan iyi kimseler olmakla birlikte istisna hiç kaideyi bozmayacağından, bunların önemi de yoktur. Orduya subay alınma ölçüsü bizzat cahili ölçüler ve maddi esaslardır. Değerler hep cahili eğitim değerlerine göredir.

İşin kötü yanı şurasıdır; İslâm ülkeleri topraklarını dış düşmandan kurtardılar. Sözde bağımsızlıklarını da kazandılar. Fakat içteki düşmanlarını hiç hesaba katmadılar ve bunları unuttular. Böylece de gücün yine bunlar elinde kalmasına sebep oldular. İşbaşına gelenlerin seçiminde ve bunları seçim tarzında kötü bir yol izlediler. Tüm güç merkezlerini İslâm düşmanlarının ellerinde bıraktılar. Gerçi bunlara teslim olmayan bağımsız ülkeler de bu defa bir başka yönden bunların esaretine girdiler. Örneğin eleman yetiştirmek, askeri uzman temin etmek ve benzeri dallarda uzmanlaşmak için elemanlarını bunların elleriyle yetiştirdiler. Fakat bu uzmanları gönderirken ince bir değerlendirmeden ve süzgeçten geçirmedikleri gibi, akide ve inanç bakımından da iyice yetişmeyen kimselerden ve sıradan kimselerden gönderdiler. İşte sözüm ona uzmanlaşmaya giden bu kimseler, döndüklerinde bozuk olarak döndüler ve haliyle ülkelerini de bozdular.

Ordunun bozulmasının peşinden, ümmet ve millet bozuldu. Ordunun bozulmasının temelinde baştaki idarecilerdir. Yoksa bunda halkın ve İslâm'ın herhangi bir fonksiyonu yoktur.

— 4 —

SÖMÜRENLER

Gerçekte İslâm dünyasındaki bu parçalanmalar ve dağılmalar ile ilgili operasyonlar, onların daha gittikçe dağılmalarına neden olmuştur. Bu iş son raddesine gelmiştir. Hatta bundan da kötüsü, bu sömürü ajanı kâfir güçler, İslâm beldelerini her bakımdan kendilerine bağımlı kılmışlardır. Her ülkede bulundurdukları bir çok kollar aracılığıyla etkinliklerini ve sömürülerini sürdürmektedirler. Bilhassa tüm yetkiler azınlıkların ve azınlık teşkil eden grupların ellerine verilmiştir. İslâm birliğini bozmak için ne gerekiyorsa, hepsini bu ajanların aracılığıyla yürütüyorlar. İşte böylece İslâm dünyasının kalbinde onlarca, yüzlerce problem bulunmaktadır. Bütün bu problemler

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

müslümanları yollarından sapıtmakta veya müslümanları güç duruma sokmaktadır. Ya da bu problemler İslâm'dan daha üstün şeylermiş gibi sunulmaktadır. Bir de İslâmî siyasî hareketin artık uygulanamaz olduğunu, müslümanlara kabul ettirmek için çalışmaktadırlar.

İşte bütün bu hareketler ve faaliyetler hep buna dayanmaktadır. Yani İslâm'ın hakim olmaması için, müslümanları ondan uzaklaştırmak...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DEVLETÇİKLER

Bu emperyalist güçler ve sömürü ajanları parçalama operasyonunu durmadan sürdürdüler. İslâm dünyasında birbirine yakın devletçikler meydana getirdiler. Sözde bunlara bağımsızlıklar kazandırdılar. Fakat bunları düşünce ve yapı bakımından birbirlerine düşman ülkeler haline soktular. Kavmiyetçilik, ırkçılık, bölgecilik düşüncelerini soktular. Kimisini kapitalizme, kimisini ise sosyalizme angaje ettiler. Bir tarafta kapitalist düzen savunulurken, diğer tarafta sosyalist bir düzen için çığırtkanlıklar... Bir yandan cumhuriyet düzeni ileri sürülürken, başka bir tarafta da diktatörlük müdafaa ediliyor. İşte bu düşmanlar tüm bu nifakları ortaya atarlarken, bizzat kendilerini hakem rolünde sunmuşlar veya sanki bizim vasilerimizmiş gibi davranmışlardır.

Kısaca diyebiliriz ki, artık İslâm dünyası günümüzde emperyalistlerin hakimiyetine girmiş bulunmaktadır. Nitekim İslâm ülkelerinden iki tanesini ele alacak olursak, bunlardan bir tanesi İngilizlerin siyasi yönden uydusu haline gelmiştir. Ötekisi de Fransa'nın siyasi uydusu durumuna düşmüştür. Hatta her iki ülke arasında bir çok farklar görülür. İdarî, siyasî, sosyal yönlerden farklılık gösterdiği kadar, iki ordunun silahları, iki ordunun oluşum yönünden de gerçekten farklılık gösterir. Gizli haberleşme şebekeleri, giyim ve kuşam gibi hususlarda gerçekten pek çok farklılıklar gösterirler.

Tüm bu farklılık ve parçalanmalar yetmiyormuş gibi, bir de zengin - fakir ve güçlü - güçsüz ülkeler oluşturdular. Böylece zenginin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zenginliğini, fakirin de fakirliğini sömürdüler. Güçlünün gücünü, zayıfın da zaafını istismar ettiler. Güçlü hep başkalarından aşırdı. Yoksul da hep onlardan korkusuyla, onlara boyun eğdi.

Tüm bu çekişmelerin ve ihtilafların sonunda İslâm ülkeleri arasında gerçekten korkunç duvarlar örülmüş bulunmaktadır. Hepsi de düşman kardeşler olmuşlardır.

— 6 —

Kâfir güçler müslümanları değişik şekillerde kuşatmışlar, bunun en önemlisi de iktisadî alandaki kuşatmalarıdır. Bunların her bakımdan ilerlemelerine engel olmaktadırlar. Hemen her vasıtayı kullanarak bu engel çemberini gittikçe sıkıştırıyorlar. Nitekim silah ve benzeri tüm savaş aletlerini onlardan temin etmek durumundayız. Hatta bunun ötesinde günlük bir çok şeylerimizi onlardan sağlamak zorunda bırakılmışızdır. Onların sanayi ürünlerini bizler tüketmekteyiz. Şayet bır konuda savaşa girmemiz gerekiyorsa, mutlaka kendilerinden izin almak zorunda bırakılıyoruz. Eğer bir barış isteyecek olursak, bu hususta diledikleri gibi bizi etki altına almaya çalışırlar. Bir bölgenin zayıf ve güçsüz olarak kalmasını mı istiyorlar, bunu da sağlarlar. Yok, bir komşu ülkeyi diğerinin başına saldırtmak mı istiyorlar, hemen bunu da yapıverirler.

İşte sizlere sunmaya çalıştığımız tüm bu önemli noktalarda ve işlerde, mutlaka bu kâfir güçlerin hakimiyeti bulunmaktadır. Onlarsız bir şey yapılamamaktadır. Böylece her alanda müslümanlar kuşatma altına girmişlerdir. Nitekim İslâm ülkeleri bunların gizli planlarının uygulanma, kısaca prova alanı haline gelmiştir.

Dünyanın süper devletleri İslâm ülkelerini aralarında paylaşmışlar. Bu ülkeler üzerinde istedikleri gibi oyun ve kumar oynuyorlar. Bu ülkelerin en can alıcı noktalarını ellerinde bulundurmaktadırlar. İşte size bazı örnekler :

Özbekistan, Türkistan, Tacikistan, Azerbaycan, Somali'nin bazı bölümleri, Eritre (Habeşistan) ve Keşmir... gibi.

Adı geçen bu ülkelerin başına gelenleri bilmeyenimiz yoktur. Bu süper devletler İslâm ülkeleri içerisinde kurmuş oldukları ön karakolları aracılığıyla, eğitim, askerî, iktisadî ve sınaî bakımdan kuşatmışlar. Gizli örgütlerini buralarda üstlendirmişler, adeta İslâm ülkelerinin nefeslerini, can damarlarını ve kalbinin sesini bile duymayı planlamışlardır. Bir çok mürted partiler, gücü ellerinde tutarak halkı adeta esaret altına almışlardır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GÜNÜMÜZ DÜNYASININ EN BÜYÜK HUZURSUZLUĞU

İslâm'ın ve Müslümanların Hakim Olma Endişesi:

1952 yılında Fransa'da Dışişleri Bakanlığı'nın bir yetkilisi şu sözleri söylüyordu: «Gördüğüm kadarıyla Avrupa için, komünizm büyük tehlike olarak gözükmemektedir. Zira onun devri artık kapanmıştır. Gerçi bir tehlikesi vardır. Bu tehlike de sadece siyasî ve askerî olan bir tehlikedir. Bunun ötesinde bir tehlikesi yoktur. Bu öyle damarlarımıza kadar işleyip bizi her bakımdan etkileyecek bir tehlike olarak gözükmemektedir. Ancak bunun ötesinde bir tehlike vardır. Bu tehlike bizi gerçekten tehdit etmekte ve köşeye sıkıştırmış bulunmaktadır. Bu, İslâmî tehlikedir. Müslümanlar, hemen her bakımdan bizim batı dünyamızdan farklı düşüncelere sahip bağımsız bir dünyadırlar. Onların tarihî mirasları vardır. Bunlar bizden apayrı bir tarihi kültüre sahiptirler. Onlar bu halleriyle yepyeni bir dünya kurmaya daha layıktırlar. Hem bu güçlerini kazanmak için batılılaşmaya veya başka bir medeniyyetin içerisinde ruhen erimeye gerek duymadan, böyle bir dünyayı kurma imkanı ellerinde vardır.» (11)

Müslümanlar, bu rüyalarını gerçekleştirme fırsatını, sanayi alanında ilerlemekle sağlayacaklardır. Batılının bugünkü seviyesine böylece gelecektir. Geniş alanlarda sanayi ürünlerini bizzat kendileri üretir duruma gelirlerse, eski zengin miraslarına da kavuşurlar. Yer yüzüne yayılırlar. Buralardan da batı düşüncesini silip atarlar. On-

---

11 — Bkz. Cevdet Sait, İslâm'dan niye bu korku, adlı kitap, s. 22-23.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ların bütün yaptıklarını ise müzelik duruma getirirler. İşte bunun en güzel örneğini Cezayir vermiştir. Biz uzun süre bunlara hükmettiğimiz halde, onları tarihi bağlarından koparamadık. Bir batı potasında eritmedik. Bütün çalışma ve çabalarımız sonunda bize kalan sadece büyük bir yorgunluk...

İslâm dünyası bugün, hayali bir servet olan siyah altının (Petrolün) üzerinde kurulmuştur. Bir de zorunlu görülen maddelerden yeni sınaî ürünlerinin hayaliyle yaşamaktadır. Ancak, tüm bunların boyunduruğundan kendisini kurtarıp da bağımsızlığını kazanınca, dağda, ovada ve düzde kendi sanayi alanlarını kurunca, tehlike burada görülecektir.

Evet tarihi kaynaklarda bazı düğümler bulunmaktadır. Bu düğümler henüz çözümlenmiş değildirler. Bundan dolayı da geçmişini bilememekte ve şaşkın bir halde dolaşmaktadır. Biraz da tembellik yatmaktadır işin içerisinde. Buna rağmen bunlar özgürlüğün ve bağımsızlığın gelmesini canla başla bekliyorlar. Bundan ötürü tarihimizi iyi öğrenmek ve çöküş dönemlerinin sebeplerini iyi değerlendirmek gerekir.

O halde gelin, bu İslâm dünyasına ne isterlerse verelim. Onların sanayi ve benzeri alanlarda ilerlememeleri, buna özenmemeleri için, gelin bunları destekleyelim. Eğer biz böyle bir plandan aciz kalırsak, bu dağılmış olanlar da cehalet zincirinden kendilerini kurtarınca, artık batılının sanayi ürünlerinin kendisini durduramayacağına inanınca bunların önüne geçilemez. Bunu böyle yaptığımız takdirde, onlar eski güçlerine kavuşacaklar. Sonuç batı medeniyetinin ve liderliğinin çöküşü olacaktır. Onlar liderlik durumuna geçeceklerdir.» (11)

2 — **Lorns Braun diyor ki**: «Biz değişik milletlerden korkuyorduk. Fakat tecrübeler bu korkunun yersiz olduğunu göstermektedir. Bizler daha önceleri Yahudileri ve sarı ırkı yani Çinlileri korkulacak kimseler sanırdık. Bir de Bolşevizm tehlikesinden endişeliydik. Fakat gördüğümüz odur ki, bu tehlikelerden hiçbirisi korkulacak türden değilmiş. Halbuki Yahudiler bizim dostlarımızmış. Bununla birlikte gördük ki, onlara karşı olanlar bizim ebedî düşmanımızmış. Bir de Bolşevikler var. Bakıyoruz ki, ikinci dünya savaşı esnasında bunlar bizimle antlaşmalıymışlar. Sarı toplumlara gelince, bakıyoruz ki, oralarda da Demokratik ülkeler var. Bunlar, oranın güçlülüğünü yüklenmiş durumdalar.

Fakat bizim için en gerçek ve korkulacak tehlike müslümanlardandır. Bunların güçlenmesi halinde tüm sömürülere son verecek ye-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gane güç olacaklardır. İşte bu tehlikeyi göz önünde tutmak gerekir. (12)

3 — **Salazar** da, kimi gazetecilerle yaptığı bir konuşmasında şu açıklamada bulunuyor: «En büyük tehlike şayet kendilerinden konuşmak mümkün ise, müslümanlardır. Gerçek tehlike bunlardır. Dünya düzeninin yeniden değişmesi bunlar eliyle olacaktır. Biri ona der ki; onlar, bugün kendi aralarında ihtilafa düşmüşler ve çekişip durmaktadırlar. O da buna cevap olarak der ki, endişem şudur: Korkarım ki, aralarından biri çıkar da, onların bu çekişmelerini ve gözlerini bize yöneltir.» (13)

4 — **Marmadok Baksol** diyor ki: «Müslümanlar ilk dönemlerinde olduğu gibi, aynı ahlâk, medeniyet ve inançlarına dönerlerse, dünkü hızla bugün de dünyaya yayılırlar. Zira boş dünya onların önüne geçecek bir güce sahip değildir. Onların medeniyeti gibi bir medeniyete de tanık olmamıştır.» (14)

5 — **Bermşadur** da müslümanlardan söz ettiği bir konuşmasında şunları dile getiriyor: «Gerçekte bu zeki, cesur müslümanlar tüm bilim ve sanat eserlerini, şeref ve paye değerlerini bize bıraktılar.

Gerçekten bu müslümanlar, yüzlerce seneden beri derin bir uyku uyudular. Artık uyanmış ve: «İşte ben ölmedim, buradayım» diye seslenmektedir. Ben yeniden hayata döndüm. Artık ben, bundan böyle size boyun eğen bir köle değilim. Esen rüzgarlar ve kasırgalara da kapılacak değilim.»

Sonra devamla diyor ki: «Kim bilebilir ki, tekrar frenk beldelerinde görüleceklerdir. Yine yakın bir dönemde belki, bu ülkelerin semaları müslümanların tehdidinde kalacaklardır. Bunlar yine semadan inip dünya ile cihada ve savaşa gireceklerdir. Bu ikinci cihadları ya uygun bir zamanda veya tayin edilmiş döneminde olacaktır.

Gerçi ben, peygamberlik iddiasında değilim. Ancak bu söylediklerimin izleri artık gözükmeye başlamıştır. Çünkü bir çok ihtimaller bunu göstermektedir. Artık böylesi güçlü bir dalganın önünde ne bir zerre ne de başka bir şey kalacak değildir.» (15)

6 — **Taynbi**, «İslâm, Batı ve Gelecek» adlı bir konferansında şunları söylüyor: «Batı'ya karşı sürdürülen savaşların ve isyanların ar-

12 — Agk. s. 20-21.
13 — Agk. s. 19.
14 — Agk. s. 19.
15 — Agk. s. 16.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tık son bulduğunu sananlar bulunmaktadır. Bunun artık barışa dönüştüğünü sananlar vardır. Aslında tüm bu durgunluklardan sonra, İslâm için yeni bir dönemin başlamakta olduğunu sezmekte ve görür gibi olmaktayım. İslâm, bu yeni döneminde değişik renk, ırk ve milletlerin oluşturduğu işçi sınıfı arasında yayılacaktır. Bu sınıflar komünizmi bırakacaklar, batılı efendilerine karşı kayacaklardır. Bunu sağlayacak olan da İSLÂM BİRLİĞİ olacaktır. Sultan Abdulhamid Han'ın öncülüğünü yaptığı bu İslâm birliği, bir gerçekleşmeye dursun, artık bir daha bunun önüne geçilemez. Zira bu anlamdaki çalışmalar hemen hemen tüm İslâm dünyasında sürdürülmektedir.

Gerçi bugün İslâm birliği uykusundadır. Ancak her zaman şunu hesap etmek zorundayız. Uyuyan, bir gün mutlaka uyanacaktır. Batı emperyalizmi ve sömürüsü karşısında işçi sınıfının ayaklanması halinde, beraberinde İslâmî ruh harekete geçecektir. Ashabı Kehf'in uykusuna yatan bu insanları yani müslümanları, batının bu ülkeler üzerindeki anlamsız baskıları uyandıracaktır. Bunlar bu baskılar ve sömürü sonunda kendilerine gelecekler, o zamanda çok ağır hesap soracaklardır.

Nitekim bunun böyle olduğunu gösteren iki tarihsel ilgi bulunmaktadır. Bu dönemlerde İslâm, batılılara gereken cevabı vermiş, üstünlüğünü ortaya koymuştur. Dört Raşit Halife döneminde müslümanlar, Bizans'a karşı, Suriye ve Mısır'ı savunması bunu gösteren bir örnektir. Bunlar yani Bizanslılar, Suriye ve Mısır üzerinde yaklaşık bin yıl hüküm sürdüler. Nureddin ve Salahaddin Eyyubî dönemlerinde ve Memluklar zamanında ise Moğol ve Haçlı ordularına karşı tüm İslâm ülkeleri korunmuştur.

İşte karşınızda iki tarihî olay. O halde günümüz devletlerinin arasında meydana gelen bu çekişmeler ve savaşlar, müslümanın uyanmasını sağlayabilir. Bu da tarihte görüldüğü gibi müslümanların ilk tarihî dönemdeki rollerini oynamalarına neden olur. Daha sonra da haçlı zihniyetiyle hareket eden bu kişi, sözünü şöyle tamamlar: «Temennim odur ki, bu, hiç bir zaman gerçekleşmesin.»

7 — Losrob Stuvard: «Günümüz İslâm Dünyası» adlı kitabında şunları yazıyor: «Biz batılıların kanaati şu merkezdedir. Müslümanlar üzerinde en etkin olay, hilafettir. Hacc değildir. Halbuki bunlar işin farkında değiller. Sadece hilafet olayı müslümanlar üzerinde etkili olan bir şey değildir. Aslında Haccı hiç bir zaman küçümsememek gerekir. Müslümanlar Hac görevi için değişik bölgelerden ve yerlerden toplanıp geliyorlar, burada güçbirliği halinde gözüküyorlar. Aralarında renk, ırk ve dil farkına bakmaksızın birbirleriyle kucak-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

laşıyorlar. Dertlerini dile getiriyorlar. Bu onların en büyük siyasi kongreleridir.

Bunların iddialarına göre Haccı farz kılan Muhammed'dir. Allah (c.c.) değildir. Muhammed gücü yeten kimselerin gelip burayı ziyaret etmelerini farz kılmıştır. Nitekim Mekke şehri, günümüze dek bu ziyaretlere sahne olmaktadır. Hemen her yıl yüz bin kişi üzerinde burayı ziyaret etmektedirler. İslâm dünyasının her tarafından buralara gelen hacılar, kutsal Ka'benin önünde buluşuyorlar. Mekke'de tanışıyorlar. Buralarda gerek dünyalarıyla ve gerekse dinleriyle ilgili meselelerini görüşüyorlar.

Ayrıca bu yola hazırlanan müslümanlardan İslâm'ın bekledikleri, bilinen bir gerçektir. Fazlaca bir izaha gerek yoktur. Hatta şöyle demekle yetinebiliriz: **HAC, MÜSLÜMANLARIN YILLIK BİR KONGRESİDİR.** Bu İslâmî kongre için değişik bölgelerden buralara akın edip gelen müslümanlar, hep İslâm'ın maslahatları için geliyorlar. Burada İslâm davasının nasıl yayılması gereği üzerinde durulur. İslâm düşmanlarına karşı alınacak olan tedbirler ele alınır. Kendi problemleri dile getirilir.

Bu önemli kongre dolayısıyla İslâm komutanların kalbleri uyanık bulunur. İslâm kahramanları mukaddes İslâm şuurunu canlı tutarlar. Bu, tüm dünyanın gözlerinin oraya yönelmesini sağlar. Büyük bir heyecan ve korku düşmanları kaplar.

Nitekim Sultan Abdulhamid Han, dini hilafetin ayakta kalması için pek büyük çabalar göstermiştir. İslâm aleminde bunun ağırlığını hissettirmesi için tüm gayretlerini bu yolda harcamıştır. Böylece elde edebilecekleri elde etti. Fakat bu kazanılan şeyler, sadece hilafet sebeplerinden dolayı değildir. Yani hilafetin dinî yönüyle değildir. Aksine bu dini hilafetin ve İslâmî kongrenin müslümanların kalbinde yaktığı meşâle, büyük İslâm toplumunun meydana gelmesini temin etmiş bulunmaktadır.

İşte bu gerçek, bir çok Batılı siyaset ve devlet adamının gözünden kaçan önemli bir noktadır. Hepsi Abdulhamit Han'dan korkmaya başladılar. Onu tıpkı, Hristiyan dünyasındaki Papa gibi zannetmeye başladılar. Halen bir çok Batılı diplomat, Haccın etkinliğini bir kenara iterek, İslâm dünyasında İslâm toplumunun oluşması için HİLAFETİ etkin sebep olarak görmekteler. Fakat bunda hep yanılıyorlar. Haccı yani İslâm'ın en büyük kongresini (16) unutuyorlar.

---

16 — Günümüz halkı müslüman olan ülkelerde, artık haccın önlenmesine, en azından sınırlanmasına geçilmiştir. Hem bu, sözüm ona dinî tahsil yapmış kişiler ve dinî ku-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bugün eli kalem tutanların bile bir çokları, halen en büyük tehlike olarak Hilafetin yeniden gelmesinden endişe etmektedirler. Diyorlar ki zalim Türk Sultanına (bunların iddiasına göre) hilafetin bırakılması veya Mekke Şerifine bırakılması veya başka bir şeyin getirilmesi, kısaca bu vasıtalardan hangisi olursa olsun İslâm camiasının bu iki kanadı Hac ve Hilafet kanatlarını ortadan kaldırmak için doğru olabilir.

Vallahi yemin ederek ve sizi temin ederek söylüyorum ki, bu ikisi de tehlikelidir. Birini tehlikeli görüp, diğerini görmemek işlenen suçların ve hataların en büyüğüdür.

Şurası unutulmamalıdır ki, Hilafet, hiç kuşkusuz halen müslümanların gözünde o önemli yerini korumaktadır. Kaldı ki günümüzün kültürlü ve eğitim görmüş İslâm liderleri, İslâm toplumunun yeniden canlanması için ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar. Hem öylesi bir uyanıklık ve dikkatle meseleyi ele alıyorlar ki, bunun canlı tutulması için çabalarını eksiltmiyorlar. Dün böyle bir gücün Hilafet çevresinde oluşmasını beklerlerken, artık bu olmayınca, tüm dikkatleri Allah'ın evine, Ka'be'ye çevirmişlerdir. Çünkü Hac nedeniyle her yıl, bir hayli müslüman toplanıp gelmektedir. Büyük İslâm Kongresi oluşmaktadır. Nitekim bazı ülkelerdeki uyanık liderler, Hacca gidecek olanlar için kolaylıklar sağlıyorlar. Bu kongreye daha hazırlıklı gitmelerini temine çalışıyorlar. Nitekim Kral Sinûsî böyle bir yolu izlemektedir.» (17)

(İşte bu yüzden dikkatli olmak zorundayız. Bir çok İslâm hükümetleri Haccı ve İslâmî hareketleri önlemeye çalışıyorlar.) «Sait Havva».

Lavrens şöyle diyor: «Sûriye'yi dolaşıp, Mekke'ye gitmek üzere yola çıktığım zaman, yol süresince uzun uzun düşünmeye başladım. Kendi kendime şöyle soruyordum, diyordum ki; acaba bir gün gelir de, bunlar din kardeşliğini ve din etkinliğini bırakıp, ırkçılığa kayarlar mı? Böylesi bir düşünce daha baskın gelir mi? Vatan sevgisi acaba din sevgisinin yerini alabilir mi? Vahiy ve ilham kaynağına dayanan bir siyaset, yerini milliyetçilik ve vatan severliğe mi bırakacak?

---

ruluşlar kanalıyla yönetilmektedir. Halkı müslüman olan ülke idarecileri direkt olarak kendileri böyle bir işe girmiyor. Ancak müslümanlar nazarında, din adamı olarak bilinen kimseler ve sözde dinî kuruluşlar kanalıyla yönetiyorlar. Uyanık müslümanların bu kanallardan hacca gitmeleri bile sakıncalı hale gelmiş olduğundan dikkatli bulunulması gerekiyor (Çeviren).

17 — «Niçin İslâm'dan bu kadar korkuyorlar» adlı eser, s. 9 - 13. Cevdet Saît.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İşte Hacc yolu boyunca tüm bu düşünceler beni meşgul edip durdu.» (18)

İşte size aktarmış olduğumuz bu bilgiler, kimi eski batılılara ait ve kimisi de yenilerine ait görüşlerdir. Bunlar arasında değişik ihtisas sahibi olanlar bulunmaktadır. Tarihçileri, müşteşriki (oryantalisti), siyaset adamı ve daha başkaları yer almaktadır.

Kendilerinden alıntılar yapmış olduğumuz kimi batılılar ise, müslüman olmuşlardır. Bunlar da eserlerinde bizlere, «batılıların bize nasıl baktıklarını ve bizi nasıl tehdit altında tutmak istediklerini öğretmekteyiz.

Bu arada şunu öğrenmekteyiz, batılılar ve batılı komünistler müslümanlar ve İslâm ile ilgili bir çok hususlarda gerçekten bilgi sahibi bulunmaktadırlar.

Gerçekte bir batılının, İslâm esasları üzerinde kurulmuş olan bir devleti ayakta görmeye tahammülü yoktur. Onun bunu hazmetmesi mümkün değildir. Tüm İslâm dünyasını içerecek şekilde bir İslâm devletinin kurulması bir tarafa, onun bir tek İslâmî partiye bile tahammülü yoktur. Böyle bir partinin İslâmî esaslar üzere harekete geçmesine bile o dayanamaz, istemez.

Zira batılının düşüncesi, hissi, duyguları, kültürü ve onun tarihi gelişimi kesinlikle böylesi bir İslâm çalışmasına izin veremez, bunu müsamaha ile karşılayamaz.

Gerçekte batılı kapitalistler, bir İslâm hükümetinin veya devletinin kurulmasına hiç tahammül etmezler. Onlara göre böyle bir hükümetin yerine komünist bir hükümetin kurulması çok daha iyidir.

Batılı komünist şöyle düşünür; İslâm bölgelerinin özgürlüğe kavuşmasını isterler, böyle bir isteği taşımakla birlikte, bunu sadece sömürülme noktasından bir özgürlük olarak düşünürler. Temelde bir İslâm hükümetinin kurulmasını kendileri de istemezler. İstedikleri tek şey, kendilerinin denetiminde olabilecek bir özgürlük...

Batılı komünist binlerce kez, tek istekte bulunur, o da, İslâm bölgelerinin sürekli bir sömürge halinde olması.. Onlarca tüm yönleriyle ve teşkilatıyla uygulanmakta olan bir İslâm yerine, müstemleke halinde devam eden bir İslâm beldesi.. İşte bizim hiç bir vakit aklımızdan çıkarmamamız gereken bir nokta, hiç unutmamamız icabeden bir durum. Nitekim Rabbimiz bizleri uyarıyor: «Allah'ın niza-

18 — Lavrens, Arap İhtilali adlı kitabı, s. 14.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

mını inkar ile küfre sapanlar hep birbirlerinin dostlarıdırlar. Eğer siz (mü'minler) bu dostluğu kurmazsanız, yeryüzünde büyük bir fitne ve bozgunculuk olur.» (19)

Kâfirlerin hepsi her alanda bizim düşmanlarımızdırlar. Nitekim bunun böyle olduğunu Rabbimiz bildiriyor: «Onların gücü yetse, sizi dininizden döndürünceye kadar, sizinle savaşmayı sürdürürler.» (20)

Şimdi de bir diğer âyet meâli: «Sen onların inanç ve sistemlerini kabullenmediğin sürece, ne Yahudiler ve ne de Hristiyanlar senden hoşnut olamıyacaklar.» (21)

Şimdi sana bunlara ayrı ayrı tanık göstermem gerekmez. Zira dünyada hemen hergün bu olaylar senin gözlerinin önünde cereyan edip-durmaktadır.

İSLÂM DÜNYASINDA OLUP BİTENLERİN PERDE GERİSİ

1 — İslâm dünyası, kemiyet yönünden dünya ülkelerinin gerek duyduğu tüm yer altı zenginliklerine, hammaddelere ve petrole sahip bulunmaktadır.

Dünya petrol üretiminin % 85'inin % 75'i İslâm dünyası toprakları üzerinde yer almaktadır.

Şayet İslâm dünyası birliğini kurar, bizzat sınaî kalkınmasını eline alır ve iktisadî varlığını ortaya koyarsa, dünya iktisadî hayatı değişiverecek ve sağlıklı bir hayata kavuşacaktır.

Şu bir gerçektir ki, Mağripli Araplar, Fransa'ya vermiş oldukları ham petrolü bir günlüğüne olsun kesmiş olsalar, ertesi gün tüm Fransa'nın bir çok fabrikaları çalışamaz hale gelirler. Gerçekte İslâm dünyasında bir tek devletin bu anlamda kıyam etmesi ve ayaklanması, düzenini İslâmî temellere oturtması halinde İslâm dünyasını diğer bütün kâfir sistemlere karşı sapasağlam bir kale haline getirir.

2 — Bugün İslâm dünyasında düşünce, kültür, siyaset ve askerî alanlarındaki gelişmeler, uzaklarda da olsa, tüm dünyanın çehresini değiştirecektir.

Tüm bu gelişmeler yanında, batı dünyasının buna rıza göstermesi veya ses çıkarmaması acaba düşünülebilir mi? İslâm dünyasın-

19 — Enfal sûresi, âyet: 73.
20 — Bakara sûresi, âyet: 217.
21 — Bakara sûresi, âyet: 120.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

da, İslâm birliğinin kurulması çalışmalarına yönelik bir gurubun ortaya çıkması elbette onların hiç istemedikleri hoşlanmadıkları bir hususdur. Onlar elbette böylesi bir çalışmayı kökünden kazımak için elbirliğiyle harekete geçeceklerdir. Ancak şurası unutulmamalıdır ki:

«Allah (c.c.) daha güçlüdür. Onun kuvvetinin karşısında hiç bir gücün dayanması düşünülemez.»

Abdurrahman Azzam'ın anlattığına göre, bir gün Şam'da İngiltere'nin Şam elçisiyle yaptıkları bir tartışmada, elçiden aldığı şu acı cevaba dikkatinizi çekmek isterim. «**Ortadoğu'daki hareketlerin içerisinde tehlikeli olanı, komünistler mi yoksa müslüman kardeşler mi? Bunlardan en tehlikelisi hangisidir?**» sorusunun cevabı şöyle olmuştur:

«**Müslüman kardeşler hareketi**» komünistlerin çalışmalarından çok daha tehlikelidir.

«Milletlerin Oyuncağı» adlı kitabın yazarı, kitabında, A.B.D.'nin Müslüman Kardeşler teşkilatının çalışmalarını ve İslâm dünyasındaki etkinliğini ortadan kaldırmak için ne gibi yollara başvurduklarını tek tek ortaya koymaktadır. ABD'nin İslâm dünyasında uygulamış olduğu planlarıyla ve bozguncu hareketiyle, aslında Demokrasi sınırlarını çoktan aşmış bulunmaktadır.

Bir Amerikalı Oryantalist (Müşteşrik) olan V.G. İsmit, Pakistan'la ilgili olarak şöyle diyor:

Pakistan ve benzeri ülkeleri dinsizleştirmek mümkün olduğu kadar, buraları demokratikleştirmek de mümkündür.

İşte sırf bunun içindir ki, Time dergisinin sorumlu müdürü: «Asya Yolculuğu» adlı kitabında, Amerika hükümetine şunları öğütlüyor: «Asya ülkelerinde bir askerî dikta»nın işbaşına getirilmesi...

Bundan ve benzeri daha başka şeylerden, bölgemizde demokrasinin uygulanmasını istemenin mü'minler tarafından ne kadar hatalı olduğunu anlamış olduk. O mü'minler ki, Amerika'nın kendilerine acıdığını ve kendilerine karşı merhamet duygularının kabardığını düşünüyorlardı. Halbuki bilmiyorlardı ki, bunun perde gerisinde daha neler neler var. Halbuki Amerika'nın ister Asya'da, ister Latin Amerika'da ve ister dünyanın başka yerlerinde sergilediği cinayetlerin hesabı bilinememektedir...

O halde tüm dünya devletleri, kitle iletişim araçları, dünyanın perde arkası güçleri hep İslâm'a karşı tavır almış durumdalar. Kendi aralarında tüm imkanlarını harekete geçirerek İslâm'ın güçlenmemesi için gerekli olan ne ise onu uyguluyorlar. Bu güçler dünya siyasi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

haritasında bir şeyin değişmesini istedikleri zaman veya bunlardan bazısı böylesi bir işi istediğinde hemen hepsi aynı düşünceyi onaylarlar.

Ancak hepsinin de bazısında istemediği tek sistem İslâm..

İşte İslâm dünyası üzerinde dönen dolaplar bunlardır. Fakat bundan kurtulmanın çaresi ne olabilir?

Bunun için yegane çare ve kurtuluş yolu, İslâm devlet sistemini isteyenlerin harekete geçmeleri, karşı koymalarıdır. Bu nasıl olabilir? Aslında bunun dışında başka kurtuluş çaresi de yoktur.

Allah (c.c.) Kur'ân-ı Kerim'inde kendi nizamının taraftarlarının mutlak üstün geleceklerini kesinlikle bildirmektedir. İslâm dünyasındaki dinden dönme hareketlerini ve diğer bozgunculukları önleyecek olan tek çare, Allah taraftarlarının, İslâm bağlılarının, İslâm'ı uygulayıcılarının harekete geçmesi... İşte bunlar harekete geçtikleri gün, Allah'ın izniyle önü alınamayacak bir kuvvet bulunamayacaktır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kur'ân-ı Kerim, bir çok yerlerde bu dinden dönme olaylarından söz etmektedir. Rabbimiz buyuruyor:

Onların gücü yetse, sizi dininizden döndürünceye kadar, sizinle savaşmayı sürdürürler. Sizden her kim dininden döner ve kâfir olarak ölürse, işte onların bütün yaptıkları dünyada da, ahirette de boşuna gitmiştir ve onlar cehenneme girecek olanlardır, orada ebedî olarak kalacaklardır.» (22)

İşte bu âyet tüm gerçeğiyle iman edenlerle imansızlar arasındaki durumu ortaya koymaktadır. Kâfirler ve imansızlar, imanlıları, inançlarından dönünceye kadar, yakalarından olmayacaklardır. Biz bunu tüm çağlarda gördük. Çağımızda da kâfir ülkelerin, imanlıları imansızlaştırmak için nasıl tüm güçlerini seferber ettiklerini hep birlikte görmekteyiz.

Bir de şunu unutma ki, az önce meâlini verdiğimiz âyetten sonra gelen âyet de, dinden dönenlerle ilgili cezayı bildirmektedir.

Kur'ân-ı Kerim bir başka yerinde de dinden dönme olayını şöyle dile getiriyor:

«Kendilerine doğru yol belli olduktan sonra arkalarına (yine eski kâfirliklerine) dönenleri, şeytan kışkırtmış ve uzun emellere kaptırmıştır. Bunun böyle olması şundan dolayıdır: Onlar gerçekten, Allah'ın indirdiğini çirkin karşılayanlara dediler ki: «Size bazı işlerde itaat edeceğiz.» Oysa Allah, onların saklanmakta olduklarını biliyor.» (23)

---

22 — Bakara sûresi, âyet: 217.

23 — Muhammed (Kıtal) sûresi, âyet: 25, 26.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Rabbimiz bu âyetlerinde ise, dinden dönenlerden bir sınıfın durumunu ve neden dinden döndüklerini açıklıyor. Yüce Mevlamız, Mâide sûresinde yine dinden dönme (riddet) olayını anlatıyor. Bir de âyette aynı zamanda bunlara karşı koymak isteyen mü'minlerin niteliklerini açıklıyor. Gerçekten de üstün gelecek olanların bunlar olacağını, bu kimselerin kendi askeri olduklarını bildiriyor:

«Ey iman edenler, içinizden kim dininden geri döner (irtidat eder) se. Allah da (yerine), kendisinin onları sevdiği, onların da kendisini sevdiği, mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşıysa güçlü ve onurlu, Allah yolunda cihad eden ve kınayıcının kınanmasından korkmayan bir topluluk (kavim) getirir. Bu, Allah'ın bir fazlıdır, onu dilediğine verir. Allah (rahmetiyle) geniş olandır, bilendir. Sizin dostunuz, ancak Allah, O'nun Rasûlü ve namazlarını kılan, zekatlarını veren, rükûa varan mü'minlerdir. Kim Allah'ı, O'nun Rasûlü'nü ve iman edenleri dost edinirse, hiç şüphe yok ki, üstün gelecek olanlar, Allah'ın taraftarlarıdır.» (24)

Bu âyetlerden şunu anlamaktayız ki, şayet bir dinden dönme olayı olursa, Allah (c.c.), böyle bir toplumun yerine belirli nitelikleri haiz bir inanmış kitle getirecektir. Allah (c.c.) zaferi ve yardımı da bunlar için vadetmiştir.

Bu öylesi bir zafer ve yardımdır ki, bu kimseler maddî nedenlerle hiç bir vakit boyun eğmezler. Bu Allah'ın sevdiği veli kullarına ihsan ettiği bir lütuftur. Onlar bu sayede düşmanlarına üstün geleceklerdir. Tüm maddî üstünlüklerine ve güçlerine rağmen düşmanları, bunların karşısında tutunamayacaklardır. Allah (c.c.), başarı ve zaferi şu şartları taşıyan inanmış kullarına verecektir. Gerçi bazı nitelikler bir önceki âyetlerde geçmişti. Şimdi bu nitelikleri belirten başka âyetlerden örnekler sunalım. Rabbimiz buyuruyor:

«Allah, kendi (dini) ne yardım edene elbette yardım eder. Şüphesiz Allah, kuvvetlidir, galiptir. Onlar (o kimselerdir) ki, kendilerine yer yüzünde iktidar verdiğimiz takdirde (zorbaların yoluna sapmazlar, bilakis) namazı kılarlar, zekatı verirler, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar. Bütün işlerin sonu Allah'a aittir.» (25)

Tüm bölgelerde ve beldelerde herhangi bir gurup, yukarıda sayılan nitelikleri taşımak kaydıyla yani namazını kılan, zekatını veren, iyiliği emredip, kötülüklerden yasaklayan kimseler olmak kay-

---

24 — Mâide sûresi, âyet: 54, 55, 56.
25 — Hac sûresi, âyet: 40-41.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dıyla harekete geçerlerse, Allah (c.c.) kendilerini mutlak başarıya ulaştıracaktır.

İşte tek çare de budur. Bu anda yapılması gereken böyle bir cemaatı oluşturmaktır. Böyle bir cemaatın meydana gelmesi ise, plansız, programsız ve metodsuz oluşamaz. Mutlak İslâm terbiyesi ve kültürü verilmeden başarılamaz.

Bunun gerçekleştiği gün ise, o zaman Allah'ın ordusu diyebileceğimiz Hizbullah dimdik ayaktadır demektir. Allah'ın ordusunun her bölge ve beldeden harekete geçmesi ise müslümanların tüm problemlerini çözüme götüren yolun başıdır.

O halde çare; her bölge ve beldede Allah ordusunun harekete geçmesi ile olacaktır. Bu nasıl olacak?

Çok düzenli, metodlu Rabbanî bir düzen..

Pek iyi eğitilmiş, İslâm eğitiminden geçirilmiş kültürlü bir kitle..

İşte tüm bunların gerçekleşmesinden sonra Hekim, İslâmî hedeflerin gerçekleşmesine doğru yol alır. Bunun için mutlak bir düzen gerekir. Zira düzensiz ne bir komuta zinciri sağlanır, ne de işler kolaylaşır. Aynı zamanda ve mutlak olarak bir kültür - eğitim programı da olmalıdır. Zira bu olmaksızın Allah'ın ordusu oluşamaz.

Mutlaka çok iyi çizilmiş bir program içerisinde hareket olunmalıdır. Bu program da ancak tüm peygamberlerin izledikleri ve uyguladıkları yol ve metoddan başkası değildir. Bunu gerçekleştirdiğimiz oranda, görevimizi yerine getirmiş olabiliriz. Bunu tümüyle canımızı ortaya koymak kaydıyla gerçekleştirip, bunun bilgisini de bizden sonrakilere aktarırsak, işte o zaman çok sağlam bir yoldayız demektir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Küfre sapanlar, kaçıp - kurtulduklarını sanmasınlar; gerçek şu ki, onlar (sizi ya da bizi) aciz bırakamazlar.» (26)

---

26 — Enfal sûresi, âyet: 59.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ALLAH ORDUSUNUN ÖNCELİKLE VE HERŞEYDEN EVVEL HEDEFİ

Allah eri ve Allah ordusu diye vermeye çalıştığımız kelime Kur'anî ifadeyle «**Hizbullah**»tır. Bu ise taraftar anlamındadır. Bu tabir Kur'ân'da iki kez geçmektedir. Birinde Mücadele sûresinde geçiyor. Ortaya koyduğu durum ve söz konusu ettiği olay, mü'minlerle kâfirler arasındaki sevgi olmaktadır. Yani söz-konusu âyette mü'minlerle kâfirler arasında böylesi bir durumun olamayacağı konusu dile getirilmektedir.

Diğer âyet ise Maide sûresinde geçiyor. Burada Allah'ı, Rasûlü'nü ve mü'minlerini veli ve dost edinmenin gereği bildiriliyor.

Rabbimiz Mücadele sûresinde şöyle buyuruyor:

«Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiç bir kavim (topluluk) bulamazsın ki, onlar Allah ve Rasûlü'ne karşı başkaldıran kimselerle bir sevgi (ve dostluk) bağı kurmuş olsunlar. Bunlar, ister babaları, ister çocukları, ister kardeşleri, isterse kendi aşiretleri (soyları) olsalar dahi, onlar öyle kimselerdir ki, (Allah) onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacaktır. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Allah, onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah'ın taraftarı (hizbi, ordusu, askeri) dir. Dikkat edin; şüphesiz Allah'ın askeri olanlar (fırkası olanlar) kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.» (27)

Yüce Mevlâmız Maide sûresinde ise şöyle buyuruyorlar:

---

27 — **Mücadile sûresi, âyet: 22.**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

«Kim Allah'ı, O'nun Rasûlü'nü ve mü'minleri dost edinirse (bilsin ki) galip (üstün) gelecek olanlar, yalnız Allah'ın taraftarlarıdır.» (28)

Şimdi buna göre, Allah nizamını hakim kılmak isteyen erlerin hedefi şu olacaktır:

1 — Öncelikle Alah ve Rasûlü'ne düşman olanlara açıktan dost olamayacağı gibi, içten de ona bir sevgi beslemeyeceklerdir.

2 — Mü'minleri açıktan sevecek, dostluk besleyecek, içten muhabbetini sürdürecektir. Bu dostluğu veren ve taşıyan mü'minler, şu nitelikleri taşırlar. Kamil bir iman, namaza devamlılık, Allah'a rükûda devamlarının yanında mallarının zekatını ihmal etmezler. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

»Sizin dostunuz (kendileriyle her zaman birlikte hareket edeceğiniz güç ve güçler) ancak Allah, O'nun Rasûlü ve namazlarını kılan, zekatlarını veren, rükûa varan mü'minlerdir.» (29)

Bu sayılanlar imanın gereklerindendir. Şayet bunlardan imanı bozacak ve ona zafiyet verecek bir şey meydana gelirse ya da namaz kılma olmaz, zekat vermek bulunmaz ise, bu manadaki kimseler ile ne bir dostluk kurulmalı, ne de bunlara bir sevgi gösterilmeli.

Kim bir kimsenin sadece güçlü olması, makam sahibi bulunması veya başka bir şeyden ötürü mü'mini bırakıp, bu anlamdaki kimseleri dost edinir ve bunlara sevgi beslerse, ya da namazını kılmayan, zekatını vermeyen birilerini dost edinirse, o kimse veya kimseler Allah erleri veya ordusu diyebileceğimiz «Hizbullah» arasında yer alamazlar.

Yine kim sevgi ve dostluğunu, iman, namaz ve zekat üzerine kurulmamış bir parti, dernek, cemaat, kuruluş, lider, toplum veya aşirete ait kılarsa veya bunları gizliden gizliye içten severse, bu kimseler de «Hizbullah» sınıfına giremezler. Bunlar ile ilgileri yoktur.

Bir kimsenin öncelikle «Hizbullah»tan olduğu şöyle anlaşılır:

a — Dostluk ve sevgiyi sadece ve sadece İslâm'a bağlı ve İslâm'ı yaşayan kimselere karşı gösterir, başkasına değil.

b — Kişi, böyle bir kararlılığa girmeden başarı ve kurtuluşa erişemeyeceğini kesinlikle bilmelidir.

---

28 — Mâide sûresi, âyet: 56.
29 — Mâide sûresi, âyet: 55.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Zira, «Kişi sevdiğiyle beraberdir» hadisi bu gerçeği dile getirmektedir. (30)

Diğer bir hadislerinde Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Her kim İslâm cemaatından bir karış ölçüsünde ayrılırsa, o kimse kesin olarak boynundan (üzerinden) İslâm'ı savunma görevini çıkarıp atmıştır. Ancak tekrar bu görevi yüklenenler bunun dışındadırlar. Her kim de bir cahiliyye davasıyla ortaya çıkarsa (soy-sop, ırk iddiasıyla hareket ederse), o da cehennemde bir araya gelecek olanlardandır.** Bu arada, ibrisi Rasûlüllah'a şöyle bir soru sordu: **«Eğer namaz kılar ve oruç tutarsa da yine mi cehennemliktir?»** Rasûlüllah (a.s.) şu cevabı verdiler: «Evet, namaz da kılsalar, oruç da tutsalar yine cehennemliktirler. O halde, Allah'ın sizi müslüman ve mü'min diye adlandırdığı davayı kendinize dava edinin ey Allah'ın kulları!..» (31)

Hele bir düşün. Maide sûresinde **«Hizbullah»** ifadesinin geçtiği âyet, daha önceki konularda anlattığımız ve meâlini verdiğimiz şu iki âyetten sonra nazil olmuştur: «Ey iman edenler, içinizden kim dininden geri döner (irtidat eder) se, Allah da (yerine), kendisinin onları sevdiği, onların da kendisini sevdiği, mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise güçlü ve onurlu, Allah yolunda cihad eden ve kınayıcının kınamasından korkmayan bir topluluk (kavim) getirir. Bu, Allah'ın bir fazlıdır. Onu dilediğine verir. Allah (rahmetiyle) geniş olandır, bilendir. Sizin dostunuz, ancak Allah, O'nun Rasûlü ve namazlarını kılan, zekatlarını veren, rükûa varan mü'minlerdir. Kim Allah'ı, O'nun Rasûlü'nü ve iman edenleri veli (dost) edinirse, hiç şüphe yok ki, galip gelecek olanlar, Allah'ın taraftarıdırlar.» (32)

Âyet-i kerîmeler arasındaki bağlantı ve uyum şunu gösteriyor. Bütün bunlar birbirlerinin tamamlayıcısı niteliğini taşımaktadır. Sondan bir önceki âyet, Allah erlerinin niteliklerini açıklıyor.

O halde Allah'ın nizamını hakim kılmak isteyen Allah yolunun askerinde bulunması gerekli olan bazı belirgin nitelikler vardır. Şimdi bunları özetleyelim.

Allah için sevmek, Allah'ın sevdiği nitelikleri üzerinde bulundurmak. Mü'minlere karşı şefkatli davranırken, kâfirlere karşı da aman-

---

30 — Buharî ve Müslim. Askalanî bunun meşhur bir hadis olduğunu söylüyor. Çünkü hadisin geliş yolları çoktur. Kimi alimler: **«Onları sevmesi, onlar gibi amel etmesi ve davranması»** diye hadisi yorumlamışlardır.

31 — Tirmizî, Nesaî, İbn Huzeyme ve İbn Hibban sahihlerinde rivayet etmişlerdir. Hakim bu hadisin Buharî ve Müslim'in şartlarına göre sahih olduğunu söylemiştir.

32 — Mâide sûresi, âyet: 54, 55, 56.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sız şiddet göstermek. Herhangi bir kınayıcının kınamasına aldırmaksızın ve endişeye kapılmaksızın cihadetmek. Sevginin de değişik yolları bulunmaktadır. Mutlaka bunlara da sarılması gerekir.

Mü'minlere karşı şefkatli davranmayı sürdürürken, mutlaka bağışlayıcı ve yumuşak olmalı. Şefkatli davranmak için gerekli olan ne ise onu da yapmalıdır.

Kâfirlere karşı da hiç ödün vermemeli. Kesin tavır ortaya konmalı. Şiddeti hiç bir vakit elden bırakmamalıdır. Bunun da gerçekleşmesi neyi icabettiriyorsa, o yapılmalı.

Cihadın bir çok nevileri vardır. Biz tüm bunları Allah erinin Ahlak ve Kültürü kitabında ele aldık. Buna göre Allah erinin şu hedefe fazlasıyla eğilmesi gerekir:

Bizzat ahlâkın tüm yönlerini bünyesinde toplamak.

Cihad, Alah erinin ahlaki yönden bütün çeşitleriyle şahsında bulundurması gereken başlıca bir ahlâktır. Bu, sadece Allah'ın kelimesinin ve nizamının yücelmesine yönelik bulunmalıdır. Bu cihad ister siyasî, ister malî, ister askerî, ister eğitim veya dil ile ilişkili olsun, aralarında hiç bir fark yoktur. Yeter ki hedef Allah'ın kelimesinin yücelmesi olsun.

Bir bölgede İslâmî hükümler ile hükmedilmediği sürece, Allah'ın kelimesi yani nizamı yücelmez. Ya da tüm İslâm dünyasında İslâmî hükümler çerçevesinde hükmedilmedikçe, yine Allah'ın kelimesi yücelmiş olamaz. Aynı zamanda dünyada tüm şer ve kâfir güçler İslâm'a boyun eğecek duruma gelmedikçe, Allah'ın kelimesi önünde boyun eğmedikçe yine Allah'ın kelimesi yücelmiş olamaz.

Bir müslüman düşünün, bu anlamda bir arzusu ve niyyeti yoksa, sonra da bu manada Allah'ın kelimesinin yücelmesi için iş ve harekette birlikte hareket etme yoksa, kendi bölgesinde Allah'ın devletini kurmak, İslâm dünyasında müslümanların birliğini gerçekleştirmek, tüm dünyada ise, Allah'ın kelimesine insanların boyun eğmesini sağlamak gibi bir endişeye ve sıkıntıya girmekten uzak ise, böyle bir kimsenin Allah nizamının hakimiyetini sağlamak için bir er olma niteliği yoktur. Bu kimse bunun temsilcisi de olamaz.

Şimdi bu bölümde sana takdim ettiğimizin bir sonucunu şöyle verebiliriz:

Gerçekten Allah erinin üç ana hedefi vardır:

a — Allah'ın devletini kurmak için çalışma arzusu. İslâm'a yardımcı olma isteği. Tüm müslümanların birliği. Rasûlüllah (a.s.)'ın sünnetinin yeniden hayata kazandırılması. Tüm dünyayı Allah'ın kelimesine boyun eğdirme gayreti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

b — Bizzat tüm bu ahlaki nitelikleri kendi bünyesinde toplamış olmak.

c — Allah düşmanlarına karşı gerek içten gerekse dıştan olacak tüm sevgi, bağ ve ilişkileri kesmek. Allah dostlarıyla kalbî anlamda ve zahirî manada birlik içerisinde bulunmak.

Şu maddelerden birinin ihlal edilmesi halinde Allah eri, hedefini tam olarak çizmemiş demektir. Sonucun nasıl olacağını da en iyi bilen Allah'tır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İşte bu Kur'anî ölçüye bağlı kalmak kaydıyla bizler gerek bireylere olsun, gerekse toplumlara olsun, güç yetirebiliriz, karşı koyabiliriz. Yeter ki her şeyden önce Allah erleri, verilen hedefler doğrultusunda yürüsünler.

Bundan dolayı bir çok şeyler ya sonuçsuz kalacak, ya da az olsun çok olsun bazı başarılar kazanılacaktır. Günlerden herhangi bir günde hataların ve yanılgıların çokluğu, bunun doğruluğuna bir delil sayılmasın.

Gerçek anlamda Allah erleri ister alimler, ister erenler, isterse sıradan halktan olanlar olsun bir şey değiştirmez. Çünkü hepsinin niyet ve hedefleri aynıdır. Bunlar ister birlikte veya tek başına bir başarı kazansınlar, Kur'ânî ölçüler dahilinde hareket ettikleri sürece aralarında hiç bir fark gözetilmez. Ancak Kur'anî ölçülerin dışına taşılınca eksikliktir, kusurdur, sapıklıktır, nifaktır ve dinden dönmedir. Tüm bunlardan Allah'a sığınırız.

HASAN EL BENNA'NIN TESBİTİ

Merhum Hasan el Benna tüm bunlar için meseleyi şu beş madde içerisinde özetleyerek tesbit etmiştir.

1 — Gayemiz Allah (c.c.).
2 — Önderimiz Rasûlüllah (a.s.).
3 — Kur'ân Anayasamız.
4 — Cihad bizim yolumuz.
5 — Allah yolunda ölmek ise en yüce temennimizdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İşte tüm bunlar, Allah erlerinin asıl hedefini göstermektedirler. İşin acı yanı şudur ki, Üstad Hasan el Benna'nın gösterdiği manada özellikle Arap dünyasında bu manada bir hareket veya İslâm cemaatı, tüm bu söylenenleri bünyesinde toplamış olarak kurulmuş değildir. Ancak merhum böyle bir anlayışla teşkilatını kurabilmiştir.

Onun kurduğu cemaatın dışındakiler ise, Allah eri için temel bazı ahlâkı kavramakla birlikte kimisini de unutmuşlardır. Hasan Benna'nın kurduğu anlamda bir cemaatı bulmak gerçekte az rastlanacak bir durumdur.

ALLAH ERLERİNİN HAREKET TEMELLERİ

Allah erleri için hareket temelleri ya da şartları dört madde içerisinde ele alınmaktadır:

1 — Kültür ve eğitim alanında eksiksiz bir uygulama.
2 — Teşkilatın oluşumunda sağlam bir düzen ve nizam birliği.
3 — İş için yeni ve uygun bir plan ve çalışma programı.
4 — Uygulamada en uygun yolun seçimi.

Ahlâk ve kültür verilmeden, bu tam anlamıyla gerçekleştirilmeden hiç bir şey tamamlanamaz. Zira her şeyden önce kişilerin ruh yönünden bir değişime uğramaları gerekir. Çünkü Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «**Gerçekten Allah, kendi nefis (öz) lerinden olan değiştirip-bozuncaya kadar, bir toplulukta olanı değiştirip-bozmaz.**» (33)

Teşkilatın oluşumunda sağlam bir düzen ve nizam birliği olmadan, sıkıntılarla karşılaşmadan sağlam ve yanılgısız bir yolda yürümesi düşünülemez.

Çünkü hareket için gerekli olan unsur, harekete bağlı bireylerin üzerinde birleşilen kurallara bağlı kalmalarına dayanır. Böyle üzerinde ittifak edilen noktalar, şayet tesbit olunamamış ise hareket bireylerinin başarısı pek düşünülemez.

İş için uygun bir plan ve çalışma programı da olmadan, hareket, düştüğü kaya üzerinde paramparça olup-kalır. Gerçekten siyasî hareket bile bu anlamda sonuçsuz kalır.

Uygulamada en uygun yolun seçilememesi de, çölde klavuzsuz kalan bir kimsenin durumuna düşer.

---

33 — Ra'd sûresi, âyet: 11.

Kişi başlangıçtan itibaren sürekli bir değişim ve hareket içerisinde olmalıdır. Her gün bir öncesine nazaran kendisini daha iyi yetiştirmeye gayret etmelidir. Cemaat böylesi bir gelişmeye girerken, bir taraftan bilgi ve eğitimini sürdürür. Diğer taraftan da cemaatleşme hareketinden, davetçi durumuna bu durumdan da başka merhalelere geçmeye gayret göstermelidir. Yoksa kişi dava fertleri arasında iç çekişmeye girer, nefsi eğitimi bir kenara bırakır, mücadele ve münakaşalar ayyuka çıkarsa davayı temelinden sarsıp yıkmak için bu yeterlidir. Bunun içindir ki Rasûlüllah (a.s.) Efendimiz şöyle buyuruyor:

«Hiç bir topluluk, üzerinde bulundukları hidayetten sonra sapmış olmasın ki, mutlaka aralarında kavga ve çekişmeler başgösterir.»

Ancak her bir soru için mutlak olarak herkes tarafından anlaşılır, şüpheye yer bırakmayan net bir cevabı bulunmalıdır. Zira hareketin içerisinde yer almış bulunan kimse öğrenmek için sorar, onun sorusu, şüpheden doğan bir soru olmamalıdır.

İnsan yolun henüz başında iken düşünemez. Ancak tam anlamıyla bir eğitim ve kültür programı verilirse, mümkün olabilir. Ancak o, bundan sonra düzenden, çalışma programından, metoddan sorabilir. Sonra da hedefe nasıl varılacak, bunları sormak hakkını elde eder. Hedefe giden yol nasıldır? Tüm bunları belli merhaleleri geçtikten sonra öğrenir. Aslında tüm bu yazılanlar, henüz öğrenci durumundaki kimse sormadan verilmelidir ki, yetişmesinde tam bir güven kazanabilsin.

Bir hareket ki kurtarmayı istiyor, bu gideceği yolu bilemiyorsa, hiç başarılı olamayacaktır. Bir başka hareket ki hürriyetini kazanmak istiyor, bu da bunun yolunu bilemiyorsa, başaramayacaktır. Yine bir hareket düşünün, dinsizliği ve dinden dönmeyi önlemek istiyor, müslümanlar üzerindeki baskıların önlenmesini arzuluyor, bu da bunun yollarını bilemiyorsa yine başarılı olamayacaktır.

Zira bir kimse, bir inkılaba gidecek ve fakat bunun yollarını da bilemeyecektir. O zaman böyle bir kimse ümitsizlere, şüphecilere, isteklilere ve isteksizlere karşı hangi ikna edici yolu kullanacaktır?

Bir hareketin amaç ve hedefleri kendi taraftarlarına kapalı tutulur ise, diğer insanlar bunu kimden ve nasıl öğrenebileceklerdir?

Yine bir takım insanlar da var ki, şöyle konuşuyorlar: «Biz yolumuzda yürüyoruz. Bu esnada karşılaştığımız şeylerle gereken mücadeleyi veririz. Bu, doğrudur. Ancak bunun doğruluğu şuna bağlıdır. Eğer karşılaşılanlar kültürlü, eğitim görmüş, hepsi de kabul edilebilecek düşünceler önünde eğilebilecek kimselerden iseler olabilir.

Bu ise kültürel ve sağlıklı bir eğitsel program olmadan, açık bir metod elde yokken olamaz.

Ancak tümüyle bunlar anlaşılıp, tam anlamıyla bir eğitim sürdürülünce, amaca doğru gidilebilir. Ancak bunu fazla uzatmak ve geciktirmek te doğru değildir. Bunun böyle yapılması yeni bir güven ortamının doğması içindir.

Bu sayede yeni ile eski arasındaki farklar da kesin olarak belirlenir de ayrılıklar da ortadan kalkmış olur.

Bunun için tüm bunlara bakarak diyoruz ki:

İslâm için çalışmak isteyenlerin göz önünde bulundurmaları gereken maddeler şunlardır:

1 — Müslüman kişinin seviyesini, Allah'a asker olabilecek şekilde kültürel, ahlaki yönden yükseltmek.

2 — Tüm müslümanları tek bir çatı altında toplamak için uygun ve sağlam bir program. Bu program meâllerini sunacağımız şu âyetlerin ruhuna tamamen uygun olmalıdır. Rabbimiz buyuruyor:

«Allah'ın ipine (Kur'ân ve şeriatına) hepiniz sımsıkı yapışın. Dağılıp ayrılmayın.» (34) Yine buyuruyor:

«Ve çekişip birbirinize düşmeyin, çözülüp yılgınlaşırsınız. Gücünüz (ve devletiniz) gider.» (35)

3 — Belli bir metod, strateji ve programı izlemek. Herşeyi bu plan ve programlar çerçevesinde ele almak.

4 — İslâmî hedefleri gerçekleştirebilmek için tüm bunları bir bir gerçekleştirecek adımlar atmak. Bu yolda çalışanlar bunu başardıklarında, artık kendimizin bu sağlam topraklar üzerinde doğru yolda ayaklarımızı bastığımız bir yerin olduğunu görürüz. Böylece de bu yolda yürümeye devam ederiz.

Bir hareket ki ne istediğini ve nereye doğru yürüdüğünü bilmiyorsa, bu sebepler dünyasında yok olmaya veya felç geçirmeye mahkûmdur.

Her hareket ki, bir şeyler yapabiliyor. Başında gayretli ve ne yaptığını bilen liderler var demektir. Bir de istediklerini nasıl gerçekleştireceğini bilen bir kadroya sahiptirler demektir.

Bazı müslümanlar, belli bir program ve metoda göre hareket etmenin karşısındadırlar. Gerekçeleri de, bunun batıdan alınan örnek-

---

34 — Âl-i İmrân sûresi, âyet: 103.

35 — Enfâl sûresi, âyet: 46.

ler olduğunu ileri sürüyor ve İslâm'ın ruhuna aykırı düştüğünü savunuyorlar. Ya da Rasûlüllah'ın sünnetine aykırıdır diyorlar.

Bütün bunlar vahimden başka bir şey değildir.

Halbuki Hz. Peygamber (a.s.), ikinci Akabe biatında, Ensar'a, kendi aralarında on iki kişiyi kendilerinden sorumlu olmaları için seçmelerini emir buyurmuşlardır. Onlar da bu emri yerine getirmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) kendisine biat edenlere, aralarında bunları seçmelerini onlara bırakmıştır.

Nassların bize bildirdiğine göre Huneyn savaşında, Rasûlüllah (a.s.) her bir gurubun başına, onlardan sorumlu birini tayin etmiştir. Yine Rasûlüllah (a.s.) bize, herhangi bir yolculuğa çıktığımız zaman, başımıza bir emîr seçmemizi emretmektedir. İslâm'ın her türlü adabı, müslümanların başlarına bir lider seçmelerini, belli bir düzen ve tertibe göre hareket etmelerini, belli kurallara uymalarını zorunlu kılmaktadır. Öte taraftan idarî yönden müslümanların nasıl davranmaları gereği hususunda kendilerine bir genişlik getirilmiştir.

İşte bunun örneği Hz. Ömer (r.a.)'dir. O, devlet dairesindeki işlerin yazımını İranlılardan almıştır. Bütün bunlardan sonra ve her şeyden önce iş, aşağıda göstereceğimiz tarzdadır.

Mümkün olabilir mi ki, bugün müslümanlar çoğalmış, sınırları genişlemiş, İslâm ile ilgili işler de değişik kollara ayrılmış bulunmaktadır. Diğer taraftan İslâm dünyasında mürted siyasetlerini veya kâfir siyasetlerini sürdürenler vardır. Bütün bunların yanında acaba müslümanların problemlerini çözme imkanı bulunabilir mi? Ya da müslümanlar, ellerinde bir yazı, bir program olmadan nasıl hareket edecekler? Böylesi bir düşünce vehimden öteye geçemez.

ALLAH TARAFTARLARININ LİDERLİK HEDEFİ

Allah taraftarı için lider olmanın başlıca hedefi öylesi bir hedeftir ki, Allah (c.c.) bunu müslümanlara farz kılmıştır. Onlardan bunu gerçekleştirmeyi amade kılmıştır. O halde bir müslüman için, Allah'ın kendilerinden istediği hedefler dışında hedef aramaları mümkün olmaz. Müslümanın bu liderlikten vazgeçmesi düşünülemez. Aksi takdirde tam anlamıyla müslüman olmadığı ortaya çıkar.

Şayet bizler, İslâm'ın ortaya koyduğu gibi İslâmca bir hayatı bu çağda sürdürmek istiyorsak, şu hedefleri gerçekleştirmemiz gerekir. Bize gerçekleştirilmesi gerekli olan hedefler beş tanedir. Bunların da ayrıca her birinin ikinci derecede hedefleri bulunmaktadır.

Bu beş temel hedefi şöylece ele alabiliriz:

1 — Kişinin bireysel olarak hayatında İslâm'ı olduğu gibi yaşaması.

2 — Her bir bölgede İslâm devletinin kurulması ve hakimiyeti.

3 — İslâm ümmeti birliğinin meydana getirilmesi.

4 — İslâm Devlet Başkanlığının (Halifeliğin) yeniden getirilmesi.

5 — Dünya İslâm Devletinin kurulması.

Pratikte bunun gerçekleşebilmesi için, hedefler birbirine bağlı ve hatta iç içedir. Tüm bölgelerde bir İslâm devletinin kurulmasından önce, İslâm şahsiyetinin varlığı gerekir. Bu olmadan devletin kurulması düşünülemez. İslâm hükmünün uygulanması sağlanmadan önce, İslâmî bölgeler arasında bir birliğin meydana gelmesi gerçekleşemez. Hilafet makamı da başka şeylerin varlığını gerekli kılar. İşte bütün bunlar gerçekleşemeden dünyanın «Allah»ın kelimesine boyun eğmeleri mümkün olamaz.

Aslında çağdaş müslümanlar, bu hedeflerin gerçekleşmesi düşüncesine sahip değiller. Hatta bir çok müslümanlara göre bu, farz bile değildir. Kimisi de sadece bu hedeflerden birini ele alıyor da, diğerlerini bırakıyor. Kimi müslümanlar ise, — ki bunlar çoğunluktadır — sadece ilk maddede belirtilen amacın gerçekleşmesini önemli kabul ediyorlar ve diğerlerini önemsemiyorlar. Bu bakımdan biz, bu hedefler üzerinde biraz durmak istiyoruz.

KİŞİNİN BİREYSEL OLARAK HAYATINDA İSLÂM'I OLDUĞU GİBİ YAŞAMASI

Bu konuya şahsın kendisi girdiği gibi, ailesi de buna dahildir. Ayrıca çevresindeki insanları buna davet etmesi görevi de bu işin içerisine girmektedir. Zira, Allah (c.c.), herhangi bir kimseye, gücünün üstünde bir görev yüklemez. Mutlaka bu yolda gayret göstermesi gerekir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler, kendinizi ve yakınlarınızı cehennem ateşinden koruyun ki, onun yakıtı insanlar ve taşlardır.» (36)

Rabbimiz yine buyuruyor: «(Öncelikle) en yakın hısımlarını (aşiretini) uyarıp-korkut.» (37)

Cenab-ı Hak buyuruyor: «Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır.» (38)

Bizim, «tam bir insan şahsiyetiyle yetişmesi» ifademizden, «tam bir İslâmî şahsiyete sahip olmasını» demek istemekteyiz. Tam bir ahlâka ve İslâmî kültüre sahip olmasını istiyoruz. Bu konuda tavsiye edeceğimiz en itimat edilir kitap: «Allah erinin ahlâk ve kültür» kitabıdır. Öyle ki bu kitabın ikinci bölümünde konu temel beş esas üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Bu ise ahlâk ile ilgili bulunmaktadır. Bunlarsız bir insanın Hizbullah adını alması düşünülemez. Bunlar:

Allah sevgisi, mü'minlere karşı şefkatli davranmak, kâfirlere karşı amansız ve şiddetli olmak. Cihad. Liderlik gayreti.

Bu kitabın birinci bölümünde ise tam bir İslâm kültürü yanında şunları vermeye çalıştık:

Kitap, Sünnet, Fıkıh, Akaid, Ahlâk, Usulü Fıkıh, Siyer, İslâm Tarihi, günümüz İslâm dünyası, İslâm üzerine çalışmalar, yeni İslâmî araştırmalar, Devlet fıkhı ve Arapça ilimler.

---

36 — Tahrim sûresi, âyet: 16.
37 — Şuarâ sûresi, âyet: 214.
38 — Nahl sûresi, âyet: 125.

İşte bu hedef, gücümüzü üzerinde yoğunlaştırmamız gereken ilk hedeftir. İnsanlarla konuşmalarımızda, İslâm'ı bilenlerle ve diğer müslümanlarla konuşmalarımızda görüşmemiz gerekenler bunlardır. Bizim konuşmamızın ve hitaplarımızın mihverini bunlar oluşturmalıdır. İZra bunlar uzun zaman da alsalar, sürekli olarak vermemiz gereken konulardır. Bunlarsız ne bir İslâm eğitimi, ne de bilgili bir müslüman düşünülemez.

HER BİR BÖLGEDE İSLÂM HÜKÜMETİNİN KURULMASI

Bu, bir farzdır. Ancak müslümanların en çok gaflette bulundukları bir farzdır. Halkı müslüman olan bir çok ülke müslümanları bundan habersiz durumdalar. Bununla birlikte en basit ifadesiyle durumu şöylece sunabiliriz:

Alah (c.c.), tüm mü'minlere, hükümlerinin uygulanmasını farz kılmıştır. Rabbimiz buyuruyor: **(bu,) indirdiğimiz ve (hükümlerini) farz kıldığımız bir sûredir.»** (39)

«Ey iman edenler, öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı.» (40)

«Zina eden kadın ve zina eden erkeğin her birine yüzer değnek vurun.» (41)

«Hırsız erkek ve hırsız kadının elerini kesin.» (42)

İşte bütün bu âyetler ve daha başkaları uygulanması gereken farzlardandır. Bu, İslâm birliğinin temelini oluşturur. Meselâ cihad... Bir İslâmî hükümet olamadan gerçekleşemez. Her bölgede müslümanlar ancak cihad sayesinde güvenceye kavuşabilirler. Bir şey ki, farzın uygulanması onsuz olamamaktadır. O halde o şey de aynen farzdır. Madem ki bunlara hazırlıksız ulaşılması mümkün değildir. O halde bu uğurda çalışmak ve hazırlanmak da farzdır. Eğer bizim bu anlamda hazırlanmamız cihadsız olamayacaksa, o zaman cihad etmemiz de aynen farzdır.

Gerçekten bu mesele, istersen alırsın, istersen bırakırsın gibi ihtimali olan meselelerden değildir. Muhakkak her bölgedeki müslümanlara farz olan husus, her bakımdan kendilerinden olan bir İslâm

---

39 — Nûr sûresi, âyet: 1.
40 — Bakara sûresi, âyet: 178.
41 — Nûr sûresi, âyet: 2.
42 — Mâide sûresi, âyet: 38.

hükümetini kurmalarıdır. Onların kendi bölgelerinde bu anlamda bir çalışmayla bir merhale almaları, diğer merhalelere yönelebilmeleri için çok daha önemlidir. İşte bu merhale kendi bölgesinde öncelikle İslâm hükümetini kurmaktır.

Aslında çağımızda bu, kifaye yollu olan bir farz değildir. Farzı ayındır ki, bizzat her müslüman mükellefin katılması mecburiyeti vardır. Mesele bazı müslümanların düşünüp ileri sürdükleri gibi değildir. Çünkü farzı kifaye, tam anlamıyla hakimiyet sağlanıncaya kadar farzı ayına dönüşür. Madem ki bölgede bir İslâm devleti ve hükümeti yoktur, tüm müslümanlara farz olan, devletini ve hükümetini kurmak için çalışmaktır. Bu olmaksızın hem İslâm ve hem de müslümanlar darma-dağın olurlar.

Ancak bu yolda belki metod farklılığı olabilir. Ancak hedef, farz olarak bunun kaldığını açıkça ortaya koymaktadır. O zaman müslümanlar farklı metodlarla da hareket etseler bile, bu farzı yerine getirmek zorundadır.

TÜM İSLÂM BELDELERİNİN TEK DEVLETTE TOPLANMALARI

Şayet İslâm dünyası amaç ve hedef birliği içerisinde bulundukları iddiasındalar ise, o zaman bir tek devlet kurmaları ve bir tek devlet olmaları gerekir. Bu kendileri için gereklidir. Farz olan husus da budur. Tüm İslâm dünyasının çevreden çevreye ve çevreden merkeze doğru bu düşünce etrafında birlik kurmaları ve devletlerini hakim kılmaları zorundadırlar. Bu da aynen farzdır. Nitekim sırf bunun için Hz. Ali ile Hz. Muaviye savaşmışlardır. Bunun için Rasûlüllah (a.s) Efendimiz bize: «**İki halifeye biat edildiği zaman, bunlardan sonuncusunu (ikincisini) hemen öldürün**» (43) emrini vermişlerdir.

Bu uzay çağında, hızlı ulaşımın yapıldığı bu asırda bu sözü ve bu derece sağlıklı bir idareyi garipseyenler, pek uzak görenler, neden dolayı ABD için veya SSCB için aynı şeyi garipsemiyorlar. Amerika Birleşik Devletleri tek bir başkanlık etrafında, Sovyetler Birliği aynı şekilde tek bir başkanlık etrafında toplanırlarken, müslümanların böyle bir devlet kurmalarını neden hoş karşılamıyorlar. Ya da Çin'de böylesi bir devlete göz yumuluyor da neden müslümanlara de-

---

43 — Müslim ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir.

ğil... Gerçekten İslâm devleti Hint Okyanusu'ndan Çin'e kadar uzanmıştı da, o günkü ulaşım araçları bu kadar hızlı da değildi. Bugün neden olmasın ki?

Şayet kâfirler bunu görmemezlikten geliyorlar ve istemiyorlarsa, inanmadıkları içindir. Onların işine böyle gelmektedir. Fakat müslümanlara ne oluyor ki, onlar böyle bir birliği pek uzak görüyorlar. Halbuki bunu yapmaları, Allah tarafından kendilerine farz kılınan bir şey değil midir? Onların tek silahları, aralarında bir birlik oluşturup kuvvet meydana getirerek, güçlü bir devlet olmak iken neden bunu yapmıyorlar? Ki, böylece dünya zalim güçleri tarafından zulme uğratılan kardeşlerini kurtarmak bunların görevi değil midir? Bu zalim devletler ve güçler: Rusya, Çin, Hindistan, Habeşistan, Dünya siyonizmi, Batı sömürgeciliği ve diğer komünist ülkeler.

Müslüman için bir konuda Allah'ın hükmünü öğrendikten sonra artık kalkıp başka yollara başvurması, tevillere gitmesi caiz değildir. Ona düşen Allah'ın bu hükmüne sadece teslim olmak ve uymaktır. Bu paralelde gerekeni yapmaktır. Şayet bir işte ciddiyet, gayret, ihlâs ve samimiyet olursa, gayretler o yönde bir araya getirilirse, her bir sıkıntının sonunda mutlaka bir kolaylık vardır. Tüm bunlardan önce, bunlardan sonra ve bunların yanında da Allah'a dayanıp tevekkül etmek vardır. Allah'ın emrettiğini gerçekleştirmek, uygulama alanına sokmak vardır. Bir yıl içerisinde elde olunmayan bir şey, bir kaç yıl içerisinde kazanılır.

HALİFELİĞİN YENİDEN KURULMASI

İslâm hükümlerinin uygulanabilmesi için en uygun yol, halifelik sisteminin yeniden getirilmesine bağlıdır. İslâm nizamının tek uygulama dayanağı Halifedir. Bu çok önemli bir husustur. Halifeliğin yeniden getirilmesinin farz oluşunda ise, müslümanların icmaı bulunmaktadır. Ancak bu konu üzerinde gayret gösteren müslümanların sayısı ise cidden pek azdır. Bu az sayıdakiler de, kimi zaman makul olmayan yollardan bunun getirilmesine çalışmaktadırlar.

Halifelik sisteminin gelmesi, İslâmî hükümlerin tatbiki için tek yoldur. Mutlaka müslümanlar bir tek Halife'yi aralarında çıkarmaları gerekir. Bu Halife de sadece Allah'ın emirlerini uygulamakla yükümlüdür. Kendisini görevden uzaklaştıracak bir dayranışın içerisine girmemekle yükümlüdür.

Halifeliğin sadece bir tek İslâm ülkesi tarafından ilanı doğru değildir. Ancak bu yolda çalışma yapılması gerekir. Tüm müslüman-

ların böyle bir nüveyi oluşturmaları, İslâm birliğinin temeli için çok önemlidir.

Bu konuda bilmemiz gereken bir konu var ise: **«Herhangi bir kimse bir halifeye biat etmeden vefat edecek olursa, o kimse cahiliyye ölümü ile ölmüş olur»** hadisidir. O halde tüm gücümüzle bunu gerçekleştirmek için çalışmak ve gayret göstermek zorundayız.

DÜNYA İSLÂM DEVLETİNİN KURULMASI (BİR TEK ALLAH KELİMESİNE BOYUN EĞDİRİLMESİ)

Bu yolda atılması farz kılınan adımlar, diğer konularda gördüklerimizin aynısıdır. Müslümanlar diğer hususlar için çalışmalarını sürdürmek zorunda oldukları gibi, bu da aynen farzdır. Bunun için gerekli çalışma sürdürülmelidir. Rabbimiz buyuruyor:

«Din her yönüyle Allah'ın oluncaya ve bir tek fitne kalmayıncaya dek onlarla savaşın.» (44)

«Peygamberini hidâyetle ve Hak din ile gönderen O'dur, o dini İslâm'ı) bütün dinlere karşı üstün kılmak için (gönderilmiştir).» (45)

Bazı insanlar bu sözden ürkmektedirler. Halbuki dünya komünist birliğinden, ya da dünya siyon birliğinden ve protokollardan söz edilmesi kendilerini hiç de ürkütmemektedir. Zira protokollara göre, İsrailliler dünya siyon birliğini kuracaklardır.

Halbuki Allah (c.c.), yer yüzünde bir karış toprak üzerinde bile olsa, kendisine boyun eğmeyen bir tek kişi kalıncaya dek, cihad etmemizi bize emir buyurmaktadır. Çünkü yer yüzünde bir tek fitne ve şirkin kalmaması buna bağlıdır. Müslümanların kendi dinleri açısında herhangi bir şekilde fitne tuzağına düşmemesi böylece sağlanabilir. Bunun kabulü veya reddi diye de bir şey yoktur. Bu bizim üzerimize kesin bir farzdır. O halde bunu gerçekleştirmek için çalışmamız gerekmektedir.

İşte Allah taraftarlarının hedefleri bunlardır. Bunlar öylesi hedefdeflerdir ki, gerçekleşmesi yolunda müslümanların gayret göstermeleri farz olan hususlardır. Gücü oranında bunları yapmak zorundadırlar. Müslüman, gücü yettiği oranda yapmayıp ifrata kaçarsa günahkârdır. Şurası şaşılacak bir noktadır ki, bizler nasıl olur da Allah'ın şu hükmünü görmemezlikten gelebiliyoruz:

---

44 — Enfal sûresi, âyet: 39.

45 — Tevbe sûresi, âyet: 33.

«Yoksa siz, Allah, içinizden cihad edenleri belirtip-ayırdetmeden ve sabredenleri de belirtip-ayırdetmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?» (46)

«Andolsun, Biz, sizden mücahid olanlarla sabredenleri bilinceye (belli edip ortaya çıkarıncaya) kadar, sizi deneyeceğiz ve haberlerinizi de açıklayacağız.» (47)

«Mü'minlerden öyle erkek-adamlar vardır ki, üzerinde Allah ile yaptıkları ahide sadakat gösterdiler; böylece onlardan kimi adağını gerçekleştirdi (şehid olup sözünü yerine getirdi), kimi de beklemektedir.» (48)

«Ey iman edenler, eğer siz Allah'a (Allah adına İslâm'a ve müslümanlara) yardım ederseniz, O da size yardım eder ve sizin ayaklarınızı sağlamlaştırır.» (49)

«Hiç şüphesiz, Biz seni bir şahid, bir müjde verici ve bir uyarıcı-korkutucu olarak gönderdik. Ki, Allah'a ve Rasûlü'ne iman etmeniz, onu savunup-desteklemeniz, onu en içten bir saygıyla-yüceltmeniz ve sabah-akşam O'nu (Allah'ı) tesbih etmeniz için.» (50)

«Allah kendi (dini) ne yardım edenlere kesin olarak yardım eder. Şüphesiz Allah, güçlü olandır, aziz olandır. Onlar ki, yer yüzünde kendilerini yerleşik kılıp-iktidar sahibi yaparsak, dosdoğru namazı kılarlar, zekatı verirler, iyiliği emrederler, kötülükten sakındırırlar. Bütün işlerin sonu Allah'a aittir.» (51)

Yukarıdaki âyetleri gördük. Hepsi de mü'minlerin görevlerini yapmaları halinde Allah tarafından kendilerine mutlaka yardım geleceğini müjdelerken, imtihansız ve çalışmadan da bir şeyin verilemeyeceği beyan buyurulmaktadır.

Tüm bu âyetlerin açıklıklarına rağmen bizler, hal dilimizle şöyle söylüyoruz ya da bir çok insanlar hal dilleriyle şöyle diyorlar:

Bizi mallarımız ve ailelerimiz meşgul etti (Allah yolunda hizmetten geri bıraktı).» (52)

---

46 — Âli İmran sûresi, âyet: 142.
47 — Muhammed sûresi, âyet: 31.
48 — Ahzab sûresi, âyet: 23.
49 — Muhammed sûresi, âyet: 7.
50 — Fetih sûresi, âyet: 8, 9.
51 — Hac sûresi, âyet: 40, 41.
52 — Hac sûresi, âyet: 11.

Tüm bu büyük hedeflerin altında ikinci derecede olan başkaca hedefler de bulunmaktadır. Her bir maddenin ayrı ayrı yan hedefleri vardır.

Üç Temel Kitap ki bunlar, Allah, Er-Rasûl ve İslâm adlı kitaplardır. İşte bu üç kitap ile elinizdeki bu kitap bu hedeflerin tüm kapsamını ele alıp anlatmaktadır.

GÜNÜMÜZ MÜSLÜMANLARININ DURUMU

Bugün müslümanlar ile varmaları gereken o yüce hedefe ulaşma hizmeti arasında tam anlamıyla bir denge sağlanmış değildir. Bu halen devam edip gitmektedir.

Aslında müslümanlar savaş veriyorlar, cihad ediyorlar. Ancak istedikleri şey çok büyük ve önemlidir. Bundan ötürü de gönülleri ürperiyor. Bunun için şehitlerini Allah yolunda ortaya koyuyorlar. Fakat tüm bunların yanında bu apaçık bir şekilde kendisini ortaya koymuş değildir.

Meselâ şurada bir İslâm devletinin kurulması arzusu vardır. Müslümanları esaretten kurtarıp özgürlüklerine kavuşma isteği, problemlerini çözüme götürme temennisi bulunmaktadır. Fakat tüm bunların hepsini yerine getirecek çalışma ve program, meseleyi kökünden uygulama alanına koyacak temel nedir? Acaba işin neresinden başlanılmalıdır? Tüm bunlar için mutlaka bir nizamın-bir düzenin ve programın olması düşüncesi var. Fakat bunların en iyisi acaba hangisidir. Hangisi daha sağlam olarak sonuca götürebilir?

Tüm bu ve benzeri sorulara ne acıdır ki, ikna edici bir cevap, müslümanların kalbinde yer almış değildir. Aslında bu zaaf noktalarından biridir. Bu bizim bugünkü müslümanların durumlarını ortaya koymaktadır.

Müslümanların ikna edici bir cevap getirememeleri, pratikte ve gidişatta buna bir çözüm bulamamaları, kendilerini hoşnut edecek bir durumun çıkmamasına neden olmaktadır.

İslâmî bir hareket, İslâmî bir cemaat veya İslâmî bir gurup pek az ülkeler dışında, müslümanların kalbinde taht kurmuş değildir.

Müslümanların gönlünde bu manada bir sevgi ve sempati kazanamadığından dolayı da, müslümanların çalışmasından kendisini uzak tutuyor. Hatta müslüman kardeşinin başına gelen bir belâ, felâket ve musibetin bizzat kendisine geldiğini düşünememektedir.

İslâmî bir cemaat, pratikte her taraftan tüm müslümanları kapsayacak bir çalışmaya girememektedir. Ancak bazı fertler ve guruplar arasında yapılan çalışmalar ise, çok farklı bulunmaktadır. Kimisi fikrî mücadeleyi ele alırken, kimisi ilme önem verilmesini, kimisi zikri savunurken kimisi de bir başka yol tutmakta ve böylece bu çalışmalar fayda getirmemektedir. Aralarında bir bağ ve birlik doğurmamaktadır.

Her gurup kendi gurubunun çok daha üstün olduğunu, kendilerinin yaptıklarının en iyisi olduğunu, diğerlerinin ise yaptıkları şeylerin hep boş şeyler olduğunu ileri sürmüşlerdir. Kısaca: **«Her gurup kendi yanındakiyle sevinip avunmaktadır.»** Her bir gurup kendisinin yanılmayacağını ileri sürerken, birbirlerinden yararlanabilecekleri şeylerin olduğunu ise kabullenmemektedirler.

Çok az kimseler İslâm ümmetinin yakaladıkları hastalığın farkına varabilmiş, bunlar da diğer müslümanların da kendileri gibi İslâm ümmetini kurtarma çalışmalarına girmelerini ve kendi seviyelerine gelmelerini istemektedirler.

Yine çok az müslüman, tüm müslümanları ilgilendiren geniş çapta bir harekete geçilmesi gereği üzerinde duruyor, cihadı ele almalarını bildiriyorlar. Bunlar ölümün istenmesi halinde zaferin geleceğini, cihad edebilenlerin, siyasî harekete de ulaşabileceklerini haykırıyorlar. Bu gurup, mü'minlere şefkat gösterilmesi gereğini vurgularken, diğer taraftan da, kâfirlere karşı amansız ve güçlü olmaları gereği üzerinde de duruyor. Allah sevgisini ileri sürerlerken, hakimiyetin kayıtsız şartsız Allah'ın olduğunu ve gerçek anlamda velâyetin O'na verilmesi gerektiğini de bildiriyorlar, çaba sarfediyorlar.

Hiç bir gurup veya teşkilat, her ülkeyi kapsayacak şekilde kâmil anlamda kültürel, eğitsel bir program ve metod ortaya koyamamış, bir kesin çalışma çizgisi belirleyememişlerdir.

Yine herhangi bir gurup veya teşkilat, hem kültürlü tabakanın ve hem halkın gücünü yanına alarak iki kanatlı kuş misali hareketi başaramamıştır. Eğer böyle bir başarıyı sağlamış olsalardı, iki kanatlı kuş misali uçmalarına devam ederlerdi.

Hiç bir İslâmî teşekkül veya kuruluş, düşmanlarının kendileri için kurmuş oldukları tuzakları ortaya koyabilmiş, bunu elemanla-

rına anlatabilmiş değildir. Hatta İslâmî kuruluş ve teşkilatlarının dağınık olmaları nedeniyle, kime karşı ve nasıl bir düşmanlık sürdürmelerini bile tesbit edememişlerdir. Ancak tüm bunlara rağmen müslümanlar temelde hayır üzeredirler. Sahih hadiste belirtildiğine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Kim, müslümanlar helak olmuşlardır, derse, bunu söyleyen kimse onları helâka götürmüştür.»

Gerçek şu ki, çok yakın bir döneme kadar her şey, müslümanları İslâm'dan uzaklaştırmak için yapılıyordu. Değişik kuruluşlar, okullar, partiler... Fakat işin en acı yanı şu ki, bunların karşısına bina edilmiş veya harekete geçirilmiş düzenli bir İslâmî kuruluş ve teşkilat yoktu. Müslümanı dininde sabit kılacak, ya da müslümanı dini sebebiyle övünür bir kimse haline getirecek bir çalışma da yoktu.

Fakat şimdi ise, Rabbimin fazlına sonsuz şükredeyim ki, hemen her İslâmî bölgede haylice müesseseler harekete geçmiş, tüm bunlar İslâm ve müslümanlar için çalışıyorlar. Şayet aralarına yine bir fetret girecek olursa, İslâm kültüründen habersiz kimseler gelir. Çünkü gördüğüm gerçek şu ki, İslâm kültürlü tabaka nezdinde çok daha güçlü bulunuyor. Tüm bunlar iyi şeylerdir. Ancak aşağıda sunacağım şu iki maddenin mutlaka ehemmiyetini öğrenmeliler de, bunun ışığında harekete geçebilsinler. Şimdi bu iki önemli noktayı söyleyelim:

1 — Hemen her İslâm bölgesindeki müslümanlar, bugüne kadar tam anlamıyla ve kamil manada «Hizbullah» dediğimiz bir teşkilat kuramamışlardır. Çünkü Allah askerinde veya taraftarlarında bulunması gereken ahlakî seviyeye henüz erişememişlerdir. Yine hepsinin tek bir çatı altında belli bir program dahilinde, hedeflerini tesbit etmiş ve seçebilmiş düzenli bir tek metod üzerinde de anlaşmış değillerdir. Zira bu sayılan şartları tamamlayan ordusuna ve taraftarlarına Rabbimiz başarı vadetmiştir.

2 — İşte müslümanlar tam ve kamil anlamda bir teşekkül haline gelebilselerdi, Rabbimizin şu va'di mutlaka gerçekleşecekti:

«Ve hiç şüphesiz, Bizim ordularımız, üstün gelecek olanlar da onlardır.» (53)

«Hiç şüphe yok ki, üstün gelecek olanlar, Allah'ın taraftarlarıdır.» (54)

«Dikkat edin; şüphesiz Allah'ın taraftarı olanlar, felah bulanların ta kendileridir.» (55)

---

53 — Saffât sûresi, âyet: 173.
54 — Maide sûresi, âyet: 56.
55 — Mücadele sûresi, âyet: 22.

«Allah, emrinde üstün gelendir, ancak insanların çoğu bilmezler.» (56)

Şimdi düşünün, olaylara sebep-sonuç ilişkileri çerçevesinde ve bu gözlük ile bakanlar, görünürde pek güçlü kuvvetlere karşı koyabilme gücünü ne İslâm'da ve ne de müslümanda bulamaz. Görünürde bulamaz. Çünkü her şeyi dış sebeplere bağlı görmektedirler. Fakat gerçek manada iman etmiş olanlar, zaferin gerçek anlamda kaynağının Rabbani olduğunu ve yardımın da O'ndan geldiğini bilirler ve ona göre hareket ederler. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Zafer ve yardım ancak Allah'ın katındandır.» (57)

«Allah kendi (dini) ne yardım edenlere kesin olarak yardım eder. Şüphesiz Allah, güçlü olandır. Aziz olandır. Onlar ki yer yüzünde kendilerini yerleşik kılıp-iktidar sahibi yaparsak, dosdoğru namazı kılarlar, zekatı verirler, iyiliği emrederler, kötülükten sakındırırlar. Bütün işlerin sonu Allah'a aittir.» (58)

İşte bütün bu gerçeklerin ışığı altında çok sıcak ve samimi bir davete girişmeli. Bu davet müslümanların her tabakasına yönelik olmalıdır. Teşkilatları birbirinden uzaklaştıracak konuşmalardan uzak ve fakat onları birbirlerine yaklaştıracak davranışlara girilmelidir. Böylece müslüman, Rabbani Hizb olabilme niteliğine yücelebilsin de, Allah için bir ordu oluşsun. Ayrıca kesin ve mutlak olarak her kesimdeki müslüman guruplarla görüşmeler yapılmalı. Meseleler ve olaylar yapılmak istenenler aktarılmalı, müslümanların başına gelenlerden haberdar olunmalıdırlar. Böylece her bir gurubun habersiz kaldığı şeylerden haberdar kılınmaları sağlanmalı. Böylece kendi durumlarını düzeltebilsinler ve onlar da gerçek manasıyla Hizbullah olabilsinler.

Mutlaka çok sıcak ve samimi bir davete girişilmelidir. Bu davet her kesimdeki insanı kapsamına almalıdır. İster fasık olsunlar, ister mürted, ister çizgiden ayrılmış olanlar olsun, İslâm'da hatalı olanlar veya müslüman olmayanlar olsun, davet her kesimi kapsamalıdır. Zira Hizbullah oldukları gerçeği böylece ortaya çıkacaktır.

Şayet müslüman olmayan bir tabaka ile davet üzerinde bir çalışma yapmak zorunluluğu meydana gelirse, anlattığımız gibi, müslüman bir tabaka ile de görüşme zorunluluğu var ise mutlaka çok dikkat edilmesi gerekir. Müslümana verilecek olanlar ile, müslüman ol-

56 — Yusuf sûresi, âyet: 21.
57 — Enfal sûresi, âyet: 10.
58 — Hac sûresi, âyet: 40-41.

mayana verilecekler arasında farklar bulunmaktadır. Bir tabakadan diğer tabakaya geçerken çok farklı uygulamalara ve taktiklere başvurulmalı, önceden bu hususta gereken araştırma yapılmalıdır. Çünkü tabakalar arasında, mutlaka birbirlerine tenkitler gelecektir. Guruplar arasında da buna dikkat edilmesi gerekir. Zira bu husus gerçekten pek hassas olan bir noktadır.

Allah'ın erlerinden tutup, İslâm'ı pratikte olsun, ilimde olsun, Allah taraftarlarında bulunması gereken sıfatları kavrarlar. Bununla da, müslüman olmayanlara karşı nasıl bir davette bulunması gerektiğini anlarlar. Ayrıca her bir tabakadaki müslümana da görevinin ne olduğunu yine bu anlayışlı kesim görevini idrak eder, her iki tarafa da nasıl bir davet yapılacaksa onu yapar.

İslâm hükümlerinden, İslâm kanunlarından, İslâm'ın devlet düzeyinde uygulanmasından habersiz olanlara ise, onlarla yapılacak konuşma ve müzakerelerde kendilerine Allah'ın şu âyetleri hatırlatılmalıdır. Rabbimiz buyuruyor:

«Ey iman edenler, öldürülenler hakkında size kısas yazıldı (farz) kılındı.» (59)

«Savaş hoşunuza gitmediği halde size yazıldı (farz kılındı).» (60)

«(Bu,) indirdiğimiz ve (hükümlerini) farz kıldığımız bir sûredir.» (61)

İşte bu ve benzeri farzlar, müslümanların yerine getirmekle yükümlü bulundukları farzlardır. Bunların yerine getirilmesi ise ancak bir İslâm devletinde mümkündür. O halde Allah'ın hükümlerini yerine getirecek bir İslâm devletinin kurulması için çalışmak farzı ayındır. Zira bir hüküm ki, uygulanması başka bir şeyin varlığına bağlıdır. Onsuz mümkün olamamaktadır. O zaman o şeyi de yerine getirmek farzdır. (62)

Rabbimiz buyuruyor: **«Hiç şüphesiz, Allah'ın sana gösterdiği gibi insanlar arasında hükmetmen için Biz sana Kitabı hak olarak indirdik. (Sakın) hainlerin savunucusu olma.»** (63)

---

59 — Bakara sûresi, âyet: 178.

60 — Bakara sûresi, âyet: 216.

61 — Nûr sûresi, âyet: 1.

62 — Buna bir örnek verelim. Meselâ, namaz kılmak farzdır. Fakat abdest alınmadan namaz kılınamaz. O halde, namaz kılmak için abdest almak da yine farzdır. Önce abdest, sonra namaz. Önce İslâm devleti kurulması çalışması, daha sonra da safha safha uygulaması ki, hepsi ayrı ayrı farzlardır (Çeviren).

63 — Nisa sûresi, âyet: 105.

Mürtedlikten, mürtedlerden ve bunlara karşı yapılacak ödevlerden habersiz olanlara karşı, bunlarla yapılacak görüşmelerde ise Allah'ın şu âyetleri kendilerine hatırlatılarak bir mücadele verilmelidir:

«Ey iman edenler, içinizden kim dininden dönerse, Allah da onların yerine öyle bir kavim (topluluk) getirecek ki...» (64)

Bir de bir küfrün karşısında olmakla birlikte başka bir küfrü savunan, onlarla birlikte hareket eden tabakalarla Allah'ın şu hükmü hatırlatılarak mücadele verilmelidir.

«Küfre sapanlar da birbirlerinin velileridirler. Eğer siz bunu yapmazsanız (birbirine yardım etmez ve dost olmazsanız) yer yüzünde bir fitne ve büyük bir bozgunculuk olur.» (65)

İslâm ile birlikte başka bir nizam da bulunabilir, bunda bir çelişki de olmaz, düşüncesinde olanlara da şu âyet hatırlatılarak mücadele yapılmalıdır:

«Biz Kitab'ı sana, her şeyin açıklayıcısı olarak indirdik.» (66)

İslâm'ın sadece bir yönünü ele alıp buna dalanlara ise, şu âyet hatırlatılmalıdır:

«Hiç şüphesiz, müslüman erkekler ve müslüman kadınlar, mü'min olan erkekler ve mü'min olan kadınlar, gönülden (Allah'a) itaat eden erkekler ve gönülden (Allah'a) itaat eden kadınlar, sadık olan erkekler ve sadık olan kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, saygıyla (Allah'tan) korkan erkekler ve saygıyla (Allah'tan) korkan kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkekler ve (ırzlarını) koruyan kadınlar, Allah'ı çokca zikreden erkekler ve (Allah'ı çokça) zikreden kadınlar; (işte) bunlar için Allah bir bağışlama ve büyük bir ecir (mükafat) hazırlamıştır.» (67)

«Mü'minlerden öyle erkek-adamlar var ki, üzerinde Allah ile yaptıkları sözleşmeye sadakat gösterdiler. Böylece onlardan kimi adağını gerçekleştirdi, kimi de beklemektedir. Onlar hiç bir değiştirme ile (sözlerini) değiştirmediler.» (68) «Mü'min olanlar, ancak o kimselerdir ki, onlar, Allah'a ve Rasûlü'ne iman ettiler. Sonra hiç bir kuşkuya kapılmadan Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler. İşte onlar, sadık (doğru) olanların ta kendileridir.» (69)

---

64 — Maide sûresi, âyet: 54.
65 — Enfal sûresi, âyet: 73.
66 — Nahl sûresi, âyet: 89.
67 — Ahzab sûresi, âyet: 35.
68 — Ahzab sûresi, âyet: 23.
69 — Hucurat sûresi, âyet: 15.

İmtihan ve eziyet etmekten uzak duran ve aynı zamanda böylesi bir çalışmayı hatalı sayanlara, Tahkiki iman ve Peygamberlere ait yoldan uzak durduklarını hatırlatmalı ve kendilerine şu âyetleri söylemeliyiz:

«Andolsun, Biz, sizden mücahid olanlarla sabredenleri bilinceye (belli edip ortaya çıkarıncaya) kadar, sizi deneyeceğiz ve haberlerinizi de açıklayacağız.» (70)

«Yoksa siz, Allah, içinizden cihad edenleri belirletip-ayırdetmeden sabredenleri de belirletip-ayırdetmeden cennete gireceğinizi mi sandınız.» (71)

«İnsanlardan öylesi vardır ki, «Allah'a iman ettik» der; fakat Allah uğruna eziyet gördüğü zaman, insanların (kendisine yönelttikleri işkence ve) fitnesini Allah'ın azabıymış gibi sayar; Rabbi'nden bir yardım ve zafer gelirse, andolsun: «Biz gerçekten sizlerle birlikteydik» demektedirler. Oysa Allah, âlemlerin sinelerinde olanı daha iyi bilen değil midir?» (72)

Ayrıca bu din, Allah'ın dinidir. Ona yardım etmek ve onu zafere eriştirmek Allah'a ait olan bir şeydir. Bunun için bir gayret göstermeye gerek yoktur, gibi fikirler ileri sürenlere de şu âyetler ve benzerleri hatırlatılmalıdır:

«Eğer Allah, dilemiş olsaydı, elbette onlardan intikam alırdı. Ancak (savaş-cihad) sizleri birbirinizle denemeniz içindir.» (73)

«Onlarla çarpışınız. Allah, onları sizin ellerinizle azaplandırsın, hor ve aşağılık kılsın ve onlara karşı size zafer versin, mü'minler topluluğunun göğsünü şifaya kavuştursun.» (74)

Ben tarafsızım, hiç bir gurupla ilişkim yoktur diyenlere ise, tarafsızlığın münafıklık olduğunu söylemeli ve gerekçe olarak da şu âyeti gözlerinin önüne sermelidir.

«Arada bocalayıp dururlar, ne onlarla, ne de bunlarla.» (75)

Kötülerin iyilere baskın geldiklerinden şikayet edip te, bunu önlemek için bir gayret göstermeyenlere, Rasûlüllah'ın şu hadisini hatırlatmalıdır:

---

70 — Muhammed sûresi, âyet: 31.
71 — Âli İmran sûresi, âyet: 142.
72 — Ankebût sûresi, âyet: 10.
73 — Muhammed sûresi, âyet: 4.
74 — Tevbe sûresi, âyet: 14.
75 — Nisa sûresi, âyet: 143.

«Ya kesin olarak iyiliği emreder ve yine kesin olarak kötülükten de menedersiniz veya Allah, size en kötülerinizi musallat kılar da, bu defa en iyileriniz dua edip-dururlar, fakat kendileri için duaları kabul olunmaz.» (76)

Sürekli olarak mü'minlerin zelil ve geriliklerinden sözeden fakat bundan kurtulma çaresi de göstermeyenlere, zillet içerisinde yaşamanın sebepleri aramızda kaldığı sürece bunun giderilemeyeceği hatırlatılmalı ve kendilerine Rasûlüllah'ın şu hadisi örnek gösterilmelidir:

«Aranızda hile yoluyla **alış-veriş yaptığınızda, sığırların kuyruklarına sarıldığınızda, ziraatla yetinip cihadınızı terkettiğinizde, Allah (c.c.) size öyle bir zillet musallat kılar ki, ta ki dininize dönünceye kadar onu sizden kimse gideremeyecektir.**» (77)

«**Yoksa siz, Kitab'ın bir bölümüne inanıp da bir bölümünü inkar mı ediyorsunuz? Artık sizden öyle yapanların cezası, dünya hayatında aşağılık olmaktan değildir. Kıyamet gününde de azabın en şiddetli olanına uğratılacaklardır.**» (78)

«**Şu halde ne diye münafıklar konusunda ikiye bölünüyorsunuz?**» (79)

Bu âyette demek isteniyor ki: «**Neden dolayı münafıklara ait işler hususunda ikiye bölündünüz. Onların kâfirliklerinde ittifak edip anlaşmadınız. Çünkü, gerçekten Allah, onları hüküm itibariyle kâfirlere katmaktadır.**»

«**Allah'ın ipine hepiniz sımsıkı yapışın. Dağılıp ayrılmayın.**» (80)

Sadece İslâm'ın bazı yönlerini ve işlerini alıp, diğerlerinden uzak duran guruplara da Rasûlüllah'ın şu hadisi hatırlatılmalıdır: «**Her kim, müslümanlara ait işlere önem vermeksizin sabahlarsa, o onlardan değildir.**» (81)

İslâm'dan ve zafere erişmekten tamamen ümidini kesmiş olanlar da, Rasûlüllah (a.s.)'ın; Kostantiniyye (İstanbul), Bizans (Roma), gibi yerlerin tekrar müslümanların eline geçeceği ve Raşit Halifeliğin tekrar döneceği müjdelerini kendilerine vermeliyiz. Hadîs yakında gelecektir.

---

76 — Bezzaz, Taberanî ve Tirmizî rivayet etmişlerdir.
77 — Ahmed b. Hanbel, Ebu Davud, Taberanî ve İbn Kattan rivayet etmişlerdir.
78 — Bakara sûresi, âyet: 85.
79 — Nisa sûresi, âyet: 88.
80 — Ali İmran sûresi, âyet: 103.
81 — Beyhakî rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî ve Ebû Nuaym.

Yetki ve velâyet hakkını İslâmi olmayan esaslar üzerine kurmuş olan kimselere verenlere de şu gibi âyetler hatırlatılmalıdır:

«Sizin dostunuz (veliniz ve yetki vereceğiniz kimseler), ancak Allah, O'nun Rasûlü, rükû' edici olarak namaz kılan ve zekatı veren mü'minlerdir.» (82)

İşte böylece bir yol ve strateji izlenmeli ki, müslümanlardan hiç bir gurup bunun dışında tutulmamalıdır. Hepsinin elinden öyle tutulmalı ki, herbiri Allah taraftarı, Allah ordusunun askeri olabilsinler. Bunların gerçekleşmesi ise edeple, iltifatla, yumuşaklıkla ve müslümanlara karşı kanatlarını germekle sağlanabilir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Ve mü'minlerden, sana tabi olanlara (uyanlara koruyucu) kanatlarını ger. Eğer sana isyan edecek olurlarsa, artık de ki: «Gerçekten ben, sizin yapmakta olduklarınızdan uzağım.» (83)

GÖREVİN SÜREKLİLİĞİ VE AMACIN DERİNLİLİĞİ

Allah Hizbinin amaçlarından herhangi birisinin gerçekleşmesi için yaptığımız çalışmanın herhangi bir merhalesinde şayet dağılsak bile, eğer biz, bu çalışmamız esnasında Allah Hizbini temsil edebilecek bir kimseyi topluma kazandırmış isek bu, Allah (c.c.)'ın mizan ve terazisinde, bizim için çok büyük bir ağırlık meydana getirecektir. Bununla övünmeliyiz. Zira biliyoruz ki, kıyamet gününde bir çok peygamberler Allah'ın huzuruna gelecekler de, yanlarında ümmet olarak sadece bir veya iki kişi bulunacaktır. Meselâ Hz. Nuh (a.s.)'u ele alalım. 950 yıllık peygamberlik dönemi içerisinde kendisine iman edenler sayıca gayet az kimselerdi. İşte bu az kimseler bizzat Allah'ın Hizbi yani ordusu ve askeriydiler.

'Allah (c.c.)'ın, senin vasıtanla bir tek kimseyi hidayete erdirmesi, senin için sürülerle kırmızı develere sahip olmaktan çok daha hayırlıdır. Tüm bunlar, bizlere Allah'a Hizb ve taraftar olmayı temsil edebilme durumuna sahip bir adamı ortaya çıkarmamızı bildirmektedir.

Bazı zor ve sıkıntılı anlar bizi yaygın bir hareketten alıkoyabilir. Bu çalışma ister kişisel olsun, ister başkasıyla ilgili olsun, ister içten ister dıştan olsun, bizi bir başkasıyla tam anlamıyla harekete geçirmeyebilir.

Fakat herhangi bir dönemde biz böyle bir durumdan geri bırakıldık ve alıkonulduk diye, Hizbullah'a bağlı herhangi bir ferdin de, yeni bir İslâm askeri meydana getirme çalışmasını bırakması doğru olamaz. Ya da daha iyi ve kâmil manada iyi bir duruma gelebilecek ve yükselebilecek köklü bir çalışmayı asla elden bırakmamalıdır.

Aslında bize mutluluk ve sevinç olarak, Allah'ın kendi yoluna bir insanı bizim vasıtamızla hidayete erdirmesi yeter. Allah'ın bu fazlına şükretmemiz gerekir. Ayrıca başka bir kimsenin de tıpkı bizler gibi çalışıp, insanları böylesi bir yola davet ettiğini görmemiz sevinç olarak bize kâfi gelmelidir.

Bize düşen görev böylesi bir çalışmayı sevinçle görmek ve teşvik etmektir. Yani bir çalışma düşünün, bu insanı her gün Allah'a asker olmaya yaklaştırıyor ve oraya yöneltiyor. Bu çalışma kısıntılı ve eksik de olsa, sınırlı da olsa veya pek yüzeysel de olsa, hiç bir şey yapamamaktansa, bunu yapmak çok daha hayırlıdır. Burada bizim bir görev ve fonksiyonumuz bulunmaktadır. O da şudur: Biz burada tıpkı bir hekim gibi rol oynayacağız. Eksikleri tamamlayacağız. Öğüt verip moralleri düzelteceğiz. Harekete geçmelerinde ve pratikte hep yol göstericileri ve önderleri olacağız.

Allah'a davet yolunda müslümanın çok doğru olarak ortaya koyduğu herbir gayret, sonunda isabet eder ve çok büyük olan bu İslâm denizinde yüzmeye başlar. Kimi zaman dibe dalar, kimi zaman da üstte kalır. Fakat tüm bu çalışmalar kendisine hayır ve bereket ile dönüp gelecektir.

Aslında uzun yollara girmek, ilk adımla başlar. Yeter ki Allah'a giden bu yola ilk adımımızı koyalım, böylece yolun nihayetine doğru harekete geçelim. Ancak dar görüşlülükten, kısır düşünceden uzak duralım. Kemâle doğru adım atmak için bir tek sıçrayış yeterdir. Allah Hizbi veya askeri sıfatlarını aldıktan sonra, bizi muvaffakiyete götürmeyen sıçrayışlar ve adımlardan sakınalım. Hemen daha yolun başında iken her şeyi istemeyelim. Zira böyle bir davranış özellikle ilk girenler için ümitsizlik doğurur. Zira böyle istekler ve davranışlar kişiyi hep hedefe götürmekten ümitsizliğe düşürür. Halbuki Allah askerlerinin erleri hep ilerlemeye doğru birer eleman olmalılar. Yoksa gerileyen veya hep yerinde sayan kimseler değil.

Doğru ve sahih olan İslâm'a davet etmek aslında çok önemli bir husustur. Zira bu tıpkı bir köprü görevini yerine getirecektir. İnsanı cahiliyyet döneminden alıp İslâm'a getirecektir. Eğer biz gerçekten akıllı düşünüyor ve aynı zamanda samimi isek, bu köprüleri yıkmamamız gerekir. Bizim tek amacımız şu olmalıdır; köprü üzerinde duran kimselerin hepsine, tek bir kişi de kalıncaya dek İslâm gerçeğini anlatmalıyız. İslâm ahlâkını öğretmeliyiz. Ki, Allah erlerinden olabilsinler. En büyük amaç budur. Bununla her şey gerçekleşir. Fakat bunsuz bir şey kazanılamaz.

Gerçekten Allah taraftarlarının amacı, ona yakışır şekilde şöyle olmalıdır: Bizlerin çalışma ve gayretimiz davamızın gerçekleşmesi için sözle, yazıyla, konferansla, kitap, dergi ve benzeri yayın organlarıyla yayılmasına gayret göstermeliyiz. Onlar arasında yaygın hale gelmiş bulunan batıl inanç ve görüşleri nasıl önlememiz gerekiyorsa, tüm araçlardan ve yayın vasıtalarından yararlanmak suretiyle çalışmalıyız. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Gerçekten Allah, kendi nefis (öz) lerinden olanı değiştirip bozuncaya kadar, bir toplulukta olanı değiştirip-bozmaz.» (84)

Müslümanlar genel olarak Allah düşmanlarını dost edinir ya da nizamına sarılmazlarsa veya Allah'ın hükümlerini uygulama ve devletini kurma emelinde değillerse, İslâm nasıl gelebilir?

Başta en önemli nokta, Allah erinde bulunması gereken ahlâkı, bir müslümanın kendisinde bulundurmasıdır. Bundan sonra da genel bir görüşün oluşmasını sağlamak olmalıdır. Bu genel görüş ise, Allah'ın hizbi olma yerine başka bir şeyi asla istemeyecek bir seviyeye gelme seviyesidir.

Zira Allah taraftarının veya hizbinin hedefi aslında, insan fıtratına uygundur. Bizzat tüm beşeriyete seslenir. İşte bundan dolayıdır ki, bu amaç yegane ve tek hedeftir. Kişi müslümanların harekete geçebilecelkerinden emin ve güvenceli olduğu zaman, kendisini önlerine atacak ve işte ben, buyurun hedefe doğru harekete geçelim, diyecektir. Allah'ın izniyle bu yapılınca beklenen hedefe varılacaktır.

Çok kısa bir alanı veya mevzii anlamda bir çalışma İslâm daveti için yeterli değildir. Çünkü bu sadece belli bir gurubu hedef alacaktır. Yaygın olamayacaktır. Bu bakımdan bunda bir süreklilik ve devamlılık beklenemez.

Bir de kişi sadece kendisini kurtarmaya yönelip müslümanları düşünmezse, ya da kendisini yetiştirecek şekilde çalışıp da başkasını düşünmez ve bir amacın gerçekleşmesi için de gayret göstermez ise, ya da bir hedefin gerçekleşmesini isteyip kendisini bu defa unutur bu ve benzeri tüm davetler pek önem getirmeyen gayretlerdn başkası değildirler. Gerçek ve kamil bir davet önünde bu çalışma meyvesiz kalır. Kişi kendisini unutamayacağı gibi, diğer hizmetlere de koşmalıdır.

Ancak biz bunları tüm gücümüzle ve imkanlarımızla gereği gibi göğüslemeye gayret gösterirsek böyle bir durumda zor da olsa, Allah'ın izniyle tüm yollar bizim için açılacaktır.

---

84 — Bakara sûresi, âyet: 85.

Gerçekten Allah ordusunu oluşturan erlerin bırakması gereken bir konu vardır. Bunlar İslâm'ın hangi konusuyla ilgili olursa olsun birini bırakıp diğerini ele almak durumuna düşmemeliler. Zira böyle bir davranış, İslâm'ın bir kısmını alıp diğer bir kısmını terketmek, zillete düşmenin ve hüsrana uğramanın nedenidir. Böyle bir zillete hem dünyada ve hem ahirette düşmesine sebep müslümanın; İslâm'ın kimi prensiplerini alırken kimisini terketmesine neden olabilir. Allah'ın davasını hakim kılma noktasında müslümanın tek dayanağı Allah olmalıdır. Başka bir varlıktan ve güçten medet beklememelidir. Zira Yüce Allah (c.c.), kuvveti ve gücü, İslâm'ın bir bölümüne talip olup, diğerini bırakanlara vermez. Aksine Rabbimiz böylesi bir durumda hayatlarında ve ölümlerinde cezaların ve sıkıntıların en ağırını tattırır, en ağır güçlüklerle karşı karşıya bırakır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Yoksa siz, Kitab'ın bir bölümüne inanıp da bir bölümünü inkar mı ediyorsunuz? Artık sizden böyle yapanların cezası, dünya hayatında aşağılık olmaktan başka değildir. Kıyamet gününde de azabın en çetin olanına uğratılacaklardır.» (84)

Rabbimiz yine buyuruyor: **«Eğer Biz seni sağlamlaştırıp davanda sabitleştirmemiş olsaydık, andolsun, sen onlara az da olsa eğilim gösterecektin.» «Bu durumda Biz sana hayatın da kat kat, ölümün de kat kat acısını taddırırdık.»** (85)

İslâm'ın bir bölümünü almak durumu, ister siyasetsiz bir İslâmî faaliyet, ister önce Mekke dönemi sonra Medine dönemi gibi bir dü-

---

85 — İsra sûresi, âyet: 74, 75.

şünce olsun veya başkalarıyla sadece İslâm adında birleşmek suretiyle esasta İslâmî olmayan bir çalışma olsun ya da dörtte bir veya beşte bir manada bir anlaşmayla bir çalışma olsun, bunların hiç birisinin geçerliliği yoktur. Hepsi de İslâm nazarında merduttur, reddolunmuştur.

İster kendi isteğimizle olsun ister mecburiyet karşısında olsun Allah'ın dinini böylesi bir şeye pazarlama konusu yapmak, ya da Allah (c.c.)'ın düşmanlarının gönlünü hoş tutacağım diye taviz vermek, Hizbullah'ta olması gereken şu nitelikleri taşımadığımız ortaya çıkar. Yüce Mevlâ buyuruyor: **«Allah yolunda cihad ederler ve herhangi bir kınayıcının kınamasından korkmazlar (endişe duymazlar).»** (86)

Hiç durmadan İslâm adına çağrıda ve davette bulunup da fakat ahkam ile ilgili hiç bir konuya ilişkin bir çalışmada bulunmaz ve hükümlerle alakalı gayret göstermez ise, böylesi kimseler devamlı ve kararlı bir şekilde kâfirlerin hükümlerine yardımcı olmaktan başka bir şey yapmış olamazlar. Bunlar müslümanların zelil olmasını sağlamaktan öteye geçemeyecekleri gibi hal dilleriyle şöyle seslenmiş oluyorlar:

Ey kâfirler, müslümanlar **üzerindeki tasallutunuza ve zulmünüze** devam edin. Tıpkı sizler **cihad ruhunu, emri bilma'ruf ve nehyi anilmünker ruhunu müslümanlar nazarında öldürdüğünüz gibi devam edin zulmünüze. Zira cihadsız, emri bilma'ruf ve nehyi anilmünker olmaksızın bir harekette iman zayıflar ve neticede yok olur-gider.** Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Allah'a ve ahiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten (kaçınmak için) senden izin istemezler. Allah takva sahiplerini bilendir. Senden yalnızca Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, kalpleri kuşkuya kapılıp da kuşkularında kararsızlığa düşenler izin ister. Şayet (cihada) çıkmak isteselerdi, her halde ona bir hazırlık yaparlardı. Ancak Allah, (savaşa) gönderilmelerini çirkin gördü de ayaklarını doladı ve (onlara): «Siz de oturanlarla birlikte oturun» dedi.» (87)

Allah ordusu içerisinde ve saflarında yer almış olan Allah erlerinin tek yükümlülükleri vardır; riddetin, dinden dönmenin ve mürtedliğin hangi türü olursa olsun bunu kökünden reddetmek ve söküp atmaktır.

---

86 — Maide sûresi, âyet: 55.
87 — Tevbe sûresi, âyet: 44, 45, 46.

İşte Allah erinin durumu budur. Başka insanların vehmettikleri hangi maslahat türü olursa olsun, asla herhangi bir maslahat noktasında elini onların eline koyamaz. Burada bağlı bulunacağımız temel prensip şudur: Bu kimselerle ilişkilerimiz şöyle olacaktır: Hayatın her alanını kapsayacak şekilde bir harp halini yaşamak. Bu olmadan bizim Allah eri olmamız mümkün değildir.

Nitekim Allah (c.c.) buyuruyor: «**Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (irtidat ederse, bilsin ki), Allah, yakında öyle bir toplum getirecek ki (O) onları sever, onlar da O'nu severler. Mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve şiddetlidirler. Allah yolunda cihad ederler, hiç bir kınayıcının kınamasından korkmazlar. Bu, Allah'ın bir lütfudur, onu dilediğine verir. Allah'ın lütfu geniştir, (O), bilendir. Sizin dostunuz. Ancak Allah, O'nun Rasûlü ve namazlarını kılan, zekatlarını veren, rükûa varan mü'minlerdir. Kim Allah'ı, O'nun elçisini ve mü'minleri dost tutarsa (bilsin ki) galip (üstün) gelecek olanlar, yalnız Allah'ın hizbi (erleri ve taraftarları) dir.**» (88)

Mürtedlerin hiç biriyle karşı karşıya dostça bir araya gelmek imkanı aslâ söz konusu değildir. Ancak kamil anlamda bir tevbe ile yeniden sağlam bir şekilde dönüş yaparsa durum değişir. Bu takdirde bu kişiye verilecek yer bir tabi olmaktan öteye geçmemelidir. Allah hizbinin emrindedir. O, dilediği yere onu koyar.

Ayrıca Allah eri anlaşmalarla ve benzer yerler arasındaki farkı kesin ayırdedebilmek zorundadır. Zira kimi zaman Allah ordusunun erleri bir adım atarlar ve başkaları da aralarında herhangi bir anlaşma ve sözleşme olmaksızın benzer bir adım atabilir. İşte böyle bir durum bizim yukarıda değindiğimiz noktaya girmez. Yani böyleleriyle de elele kesin hareket edilemez.

Bir de kendilerinden bir sözleşme alınmış olan ile, nasihat ve eğitimde henüz belli mesafelerde olan kimselerin durumunu da iyi ayırdetmek gerekir. Zira İslâm'ın bir yolu da yavaş yavaş eğitimdir. Sonunda diğer hususlar derecesine göre verilebilir.

Diğer taraftan İslâm'ın bazı prensiplerini almak bazılarını da bırakmak, İslâm'ın tümünü bırakmak manasınadır. Müslümanların kalplerini eksik bir İslâm üzere birleştirme imkanı olamaz. Rabbimiz şöyle buyuruyor: «**Sonunda onlar da, kendilerine hatırlatılan şeyden (yararlanıp) pay almayı unuttular. Böylece Biz de, kıyamete kadar aralarında kin ve düşmanlığı kışkırttık.**» (89)

---

88 — Maide sûresi, âyet: 54, 55, 56.
89 — Maide sûresi, âyet: 14.

Allah ordusunun eri olan müslümanlarla herhangi bir çatışmaya girmez. Aksine onlara hizmet edecektir. Bir de, kapsamlı anlamıyla iman etmedikçe İslâm'ı muteber değildir. Ancak ona ehil olanlara velâyeti teslim edecektir. İslâm için olduğu gibi çalışacaktır. Bu çalışması ister küllî anlamda olsun ister cüz'î manada olsun sadece İslâm adına olmalıdır. Kişinin bu manadaki çalışması, İslâm'ın tümünü hakim kılmak isteyenlerin çalışmasıyla hiç bir zaman çelişki meydana getirmemelidir.

ALLAH HİZBİNİN KIYAMI YA DA İKİNCİ HAREKET NOKTASI BAŞLANGICI

Birinci hareket noktası ya da kıyam durumu artık neredeyse bitmek üzeredir. Bu ise, emperyalist güçlere karşı yapılacak olan hareket ve ihtilaldir, kıyamdır.

İkinci harekete geçme noktası ya da kıyama geçiş temeli ise başlanması zorunlu ve farz olan bir noktadır. Bu da tebaa yani vatandaş üzerine iktisadî, siyasî ve fikir anlamında emperyalizmi ezecek manada bir kıyam ve harekete geçiş durumudur. Müslümanlar ilk kıyamın ve harekete geçişin yakıtı idiler. İslâm devriminin bağlıları ise ikinci kıyamın ve harekete geçişin yakıtı olacaklardır.

İlk hareket ve kıyam bir ateşi tutuşturacak kıvılcım mahiyetindedir. Bu manada buna ilgi gösterecek elemanlara gerek duymaktadır. İkinci kıyam hareketi ise böyle bir harekete gerek duymasının yanında bir de derin bir bilgiye ve yüksek bir selim akla gerek duymaktadır.

İlk kıyam ve harekete geçiş durumu müslümanların kendi ülkelerinde ve gözlerinin önünde duygusal manada bir hedefin gösterilmesidir. Fakat ikinci kıyam hareketi ise bunun içerisinde gazalar, planlar, sırlar, muammalar ve sanatlar yatmaktadır.

İlk kıyamda ve baş kaldırmada müslümanların önünde yabancı kâfirler vardı ki bunlarla savaşmak kolaydı. Fakat günümüz müslümanının kıyam hareketinin önünde kendi oğullarından, kardeşlerinden mürtedler yer almaktadır. Bu bakımdan da bu kimselerle muharebe etmek ve onlar üzerine hakim olmak kolay olamamaktadır. Zira bunlar, bu mürtedler nifak ve münafıklık elbisesine bürünmüşlerdir. Bunun için de hükmetmek güçleşiyor.

İlk kıyam hareketi vatan içerisindeki bir dalgalanmadır ki, ülke insanına aksini yapma imkanı düşmez, bu önlenebilir. Fakat ikinci

kıyam hareketi ise ülke içerisindeki dalgalanmanın aksine bir harekettir. Bu hareket içerden ve dışardan beslenmektedir. İlk hareket küçük bir gayret ve cihad bekleyen bir harekettir. Fakat ikinci kıyam ise pek büyük bir gayrete gerek duyduğu gibi, tabir caizse seferberlik anlamında büyük bir cihadı istemektedir, buna ihtiyaç duymaktadır. Gerçekten birinci kıyamdan sonra, yani onun bitiminden sonra müslümanlardan silahı atanlar, bu defa o silahlarının yanında başka silahları da almak zorundadırlar. Zira ikinci kıyam hareketi birincisi gibi pek kolay değildir. Çünkü ikinci kıyam hareketi elem, acı ve inleyiş noktasından ele alındığında birincisine göre pek çetin, çok şiddetli bulunmaktadır.

Şayet birinci kıyam hareketi uzun yıllar sürmüşse, ikincisi ise daha pek uzun zamanlar ve daha büyük vakitlere gerek duyacaktır. Halbuki ilk kıyam ve baş kaldırış hareketinde karşımızda yer alan güçler devletler idi. Halbuki bugün ise karşımızda yer alan kuvvetler yani ikinci kıyamda karşımızdakiler müesseseler, cihazlar, merkezler, engeller, yerel karşı koymalar, uluslararası engeller, problemler, bozgunculuklar, kitleler ve devletler bulunmaktadır. Mutlak surette ikinci bir kıyam hareketi gerekmektedir. Gerekmektedir ki, topraklarımız üzerinde akan bu garip suların, kâfirî müesseselerin kökünden sökülüp atılması sağlanabilsin.

Mutlak surette ikinci bir kıyam hareketi gerekmektedir. Bu, emperyalistlerin ortaya koydukları siyasi müşkilleri kaldırmak için zorunludur. Zira müslümanların sağlıklı ve devamlı bir yaşantıları buna bağlıdır.

Mutlak surette ikinci bir kıyam hareketi gerekmektedir. Bu halkı müslüman olan bölgeler, beldeler ve ülkeler arasındaki engellerin, yasakların kaldırılması için kesin gereklidir. Mutlak surette ikinci bir kıyam lazımdır. Bu müslümanların boynuna geçirilmiş zincirlerin kırılması, lalelerin ve iktisadî tasmaların, siyasi engellerin tamamen kaldırılması için zorunludur. Zira müslümanları boğacak olan bu zincirlerden ve lalelerden kurtulmak böylesi bir hareketi gerektirmektir.

Mutlak surette ikinci bir kıyam gerekmektedir. Öyle bir kıyam ki, tüm İslâmî bölge ve beldeleri hürriyete kavuşturacak olan bir kıyam. Zira süper ülkeler tarafından tüm İslâmî bölge ve beldeler boyunduruk altına alınmış durumdalar. Ya da tüm kanun ve düzenleri kâfir sistem ve düzenler tarafından ele alındığından, mutlak bir kıyam gerekmektedir.

PROBLEMLERİN KALDIRILMASI ALLAH ERLERİNİN KIYAMI VE ZAFERİYLEDİR

İşte tüm bu anlatılanlar için mutlak bir ikinci kıyama ve ayaklanmaya gerek duyulmaktadır. Tüm bunlar için mutlak surette Hizbullah adı verilen Allah ordusunun erlerinin kıyamına gerek duyulmaktadır. Bu ikinci kıyam hareketi mutlak ve kesin olarak bu yolda kurbanlar istemektedir. Hem öyle bir güç ki birinci kıyamın hacminde ve daha fazla olacak. Meselâ birinci kıyam bir milyon can istiyorsa, İslâm bölgesinin kurtarılması için buna gerek var ise —Cezayir gibi— bu yapılacaktır. O halde ikinci kıyam ise daha çok kanlar ve canlar isteyecektir.

Gerçekten bizler, Allah ordusunun erleri dediğimiz Hizbullah'ın kıyamı halinde başarıya ulaşabiliriz. İşte böyle bir zamanda bizler tasavvur ettiğimiz her problemi çözebiliriz. Böyle bir çözüme başlamışız demektir. Ya da müslümanlara ait bir gerçeği çözmeye hazırız veya İslâm arazisinin bir bölümünü kurtarmaya hazırız demektir. Bu doğru bir yolda yürümekle insana ilişkin problemleri çözmeye giriştiğimizde oluşur. Yani temelde bir insan olması ile problemler çözülür. Yine tüm insanlığın sorunları da böylece çözüme götürülebilir. Bu da insanın Allah ordusunun askeri olmasıyla mümkündür. Tek çıkar yol budur.

Tüm nefsî, ruhî, aklî sorunlar olsun gidişatla ilgili problemler olsun hemen hepsinin de çözümü için, insanın Hizbullah safında yer almasına bağlıdır. Beşeriyyetin Allah hizbine boyun eğmesi, zalim güçlerden ve tağutlardan kurtulmalarının tek çıkar yoludur. Böylece bu zalimler ve tağutlar hakk üzerinde, adalet ve merhamet üzerinde bir hakimiyet kuramazlar, bunları çiğneyemezler.

İslâmî bölge ve beldelerde Allah ordusunun erlerinin zafere ulaşması demek, bizim mahallî sorunlarımız olsun, dünya ile ilişkin problemlerimiz olsun çözümü demektir. Bu ister bir yerin problemlerinin çözümüyle ilgili bulunsun, ister bir zaafa dayanan bir problem, ister siyasî, ister iktisadî olsun, ister çözümü pek zor olsun ister basit olsun hiç bir şey değiştirmez. Allah ordusunun erleri meseleyi ele aldıklarında hepsi tek tek çözüme bağlanır.

Dünya güçlerinin çizmeleri altında bulunan İslâmî bölge veya beldelerin kurtarılması, hürriyetlerini kazanmaları ancak Allah ordusuna ait erlerin zafer kazanmasıyla mümkündür. Bu yerler ister onlar tarafından gasbedilmiş olsun ister onlar eliyle buralarda bir ihtilal yapılarak güçleri ellerine geçirmiş olsunlar, hiç bir şey değiştirmez. Yeter ki Allah erlerinin zafer kazanmaları sağlansın.

Gerçekten büyük İslâm devleti varlığı yanında İslâmî ülkelerdeki toplumlar kendi aralarında yerel hükümetler kurarlar. Fakat bunlar temelde büyük İslâm devletinin uygulamaları dışına asla çıkamazlar.

Konumu itibariyle her kuruluşunu tamamlamış bulunan bir bölge birleşik İslâm ülkelerinin başkenti olacaktır. Kısaca ülke eyâletler halinde ele alınacaktır.

Ancak zaferi kazanan Allah ordusunun erleri, hiç bir zaman müslüman olmayan unsurlara zulmetmeyecektir. Ülkesinde onların haklarını, üzerinde ittifak olunan şeylerini eksiksiz verecektir.

Gerçekte her müslüman için dünyada herhangi bir zulme uğramaması bakımından kendisine tam bir güvence ve himaye tanınacaktır. Tam anlamıyla ve sağlıklı olarak yapılan bir hazırlık bizi yıllar sonra dünyadaki ülkelerin en güçlüsü kılacaktır. Çünkü İslâm dünyası, dünya bölgelerinin en zengin bölgesidir.

İşte bizler o zaman Allah'ın izniyle pek az güçler ile pek büyük bölgelere güç yetirebilir, meydan okuyabiliriz. Bizim kelimemiz kamil manada vefanın mizanı ve ölçüsü olacaktır. O zaman göreceksin ki, bir çok toplumlar bizimle anlaşmalar ve sözleşmeler yapmak için sıraya gireceklerdir.

İşte o zaman insanlar, Allah'ın dinine gurup gurup koşarak gireceklerdir.

İşte o andan itibaren Peygamberimiz (a.s.)'in getirdiklerinin tahakkuku ve gerçekleşmesi için, tüm dünyanın Allah'ın sultasına boyun eğmesi ameliyesi ve çalışması ciddî anlamda başlayacaktır.

O zaman tüm dünya kendini mutlu hissedecektir. Çünkü artık hakka isabet etmiş, aynı zamanda Allah'ın indirmiş olduğu Hakk ile hükmeder olmuştur.

Gerçekten Filistin'i, Keşmir'i, Hindistan'ı, Türkistan'ı, Eritre'yi ve daha başka İslâm ülkelerini kurtarmak isteyenlerin bir tek görevleri vardır. Bu görevleri; sağlam bir şekilde Allah ordusunun erlerini yetiştirip bu manada kıyamlarını sağlamaktır. Bugün bir tek devlet olmanın rüyasını görenler, tek bir millet halinde bir tek dil olacak şekilde bir istekte olanlar, tam anlamıyla Allah ordusunun erlerini kıyama getirmek için çalışmak zorundadırlar. Müslümanlar üzerinde sulta kuranlara ve müslümanların geri kalmasına sebep olanlara karşı kalplerinde bir kin besleyenlerin görevi, tam anlamıyla Allah için kıyama kalkışacak bir ordu hazırlığına girmeliler. Cennete gir-

mek arzusunda olanlar ise, onların da aynı şekilde böyle bir ordunun hazırlanması için gereken çalışmayı yapmaları kendileri için farzdır.

İşte sizlere sunmuş olduğumuz bu çalışmaların altına düşecek olan her bir çalışma ve gayret İslâm adına eksiktir, cüzidir. Ancak kişi ihlâsı ve samimiyeti ölçüsünde ecir kazanacaktır. Allah'ın dosdoğru olan yolundan ayrılırsa, buna mani olduğu ve ayrıldığı ölçüde de günahkar olur.

O halde her türlü problemlerimizin tek hal çaresi şudur: Gerçek manada Allah için asker ve ordu olabilecek kimseler bulmak, yetiştirmek. Bu ordunun ve askerlerin bir tek bölgeye bağlanmasını ve bir tek düzen içerisinde yetiştirilmesini sağlamak. Tek ve katı, kesin kurallar ve çizgilerle plan ve projelerle bağlılığı sağlamak. İşte her bir İslâmî bölgede bu manada sistemli, programlı bir çalışma yapıldığı takdirde, tüm İslâm bölgelerinin problemleri, meseleleri bir bir çözüme bağlanır. Allah'ın izniyle hedefler bir bir ele geçirilir. Her bir bölgede Allah ordusu olabilecek bir asker yetiştirilmesine gidilmeksizin sağlıklı ve salim manada bir çalışma olamaz. Biz sıradan kimseler gibi hareket ettiğimiz sürece, tam aklı başında bir müslüman gibi çalışmadıkça, dosdoğru bir yolda yürümüş olamayız. Hedeflerimize doğru, problemlerimizi halledecek şekilde gidemeyiz. Aynı zamanda bu çok fena ve yaygın olan mürtedlik şerrini sona erdirebilecek bir güce de sahip olamayız.

İşte istediğimiz manada bir Allah erini oluşturmak ve böyle bir ordunun meydana gelmesini sağlamak için bu kitabı yazdık. Böylece Allah hizbinde bulunması gereken nitelikleri burada arayan bulabilsin. Başarı, muvaffakiyet Allah'tandır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ALLAH ERİNİN KÜLTÜRÜ

MÜSLÜMANLARIN KÜLTÜR VE EĞİTİM GERÇEĞİ ALLAH'IN İNDİRDİĞİ İSLÂM

Allah (c.c.), İslâm dinini gönderdi ve bunu Kitab'ında ayrıca Rasûlü'nün sünnetinde açıkladı. Rabbimiz Kitab'ını bizlere şu âyetlerle tanıtıyor: **«Biz Kitab'ı sana, her şeyin açıklayıcısı olarak indirdik.»** (90) **«Bu Kur'an her şeyin çeşitli biçimlerde açıklaması ... için de bir rahmet ve hidayettir.»** (91)

Müslümanlar bu iki âyetten ve benzeri âyetlerden bir de Rasûlüllüllah (a.s.)'ın bu manadaki sünnetlerinden şunu anlamışlardır: Meydana gelecek ve vücut bulacak her bir olayın durumuyla ilgili olmak üzere, mutlaka ya Allah'ın Kitab'ı ile bize durumu bildirilmiştir veya Rasûlüllah (a.s.)'ın sünnetiyle konu bize izah olunmuştur. Bunlarda ya tam manasıyla açık olarak bir izah vardır veya istinbat yoluyla bir hüküm çıkarılmıştır. İşte Allah'ın bu hükümlerinin tamamı İSLÂM'ın kendisidir. MÜSLÜMAN ise; Allah'ın tüm hükümlerine teslim olan ve bunlara boyun eğen kimsedir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«İyilik yaparak kendini Allah'a teslim edenden daha güzel dinli kimdir?»** (92)

Bir çok müslümanlar, İslâm'ın hükümlerinin şümûlünden ve kapsamlı oluşundan beşerin meselelerini çözebileceğini anlamadılar. Hatta müslümanların mutlak bir çoğunluğu, İslâm'ı sadece; a — Şehadet kelimelerinden, b — Namaz kılmaktan, c — Zekat vermekten, d — Oruç tutmaktan ve — Haccetmekten ibaret saydılar. Halbuki bununla birlikte, Abdullah b. Ömer (r.d.)'den varid olan hadîs, bu

---

90 — Nahl sûresi, âyet: 89.
91 — Yusuf sûresi, âyet: 111.
92 — Nisa sûresi, âyet: 125.

hadîste açıklanan İslâm rükünleri, İslâm'ın tamamı demek değildir, yani durumun böyle olmadığını kesin olarak bildirmektedir. Aksine İslâm bundan daha fazladır. O fazla olanlar bu temel üzerine inşa edilir. Çünkü hadîsin kendisi bize Rasûlüllah (a.s.)'ın dilinden şöyle seslenmektedir: «İslâm beş temel üzerine bina kılınmıştır.» (93)

Meselâ «bir bina dört direk üzerinde kurulmuştur denilince, bu şu demektir ki, şurada bir takım direkler vardır ki, onun üzerinde ev kurulmuştur. Eğer kişi, bu ifadeden yukarıda söylendiği gibi bir anlam çıkarmayıp da sadece ev demek, dört direkten ibaret olan bir şey demektir, gibi bir anlamaya giderse, yani «ev sadece direklerdir» derse, bu hata olmuş olur. İşte hadîs-i şerifte de bize anlatılmak istenen bundan başkası değildir. Hadîs demek istiyor ki, şurada bir İslâm vardır, onun da kendisine ait rükünleri, direkleri bulunmaktadır. Ancak bu ifadeden şöyle yanlış bir yargıya da varılmamalıdır. «İslâm'ın rükünleri veya direkleri demek, İslâm'dan başka şeyler demektir» gibi bir yargı hatalıdır. Nasıl ki evin direkleri evin bir parçasını meydana getiriyorsa, tıpkı bunun gibi, İslâm'ın rükünleri de İslâm'ın tümünün içerisinden bir parçasıdır. Gerçi o binada bunlar temel fonksiyonunu görmektedir. Bunun yanında rükünler üzerine bina edilmiş olan yapı Allah'ın tüm hükümlerini içermektedir. Ahlakî, sosyal, siyaset, barış, savaş, kültür, ilim ve benzerleri hep bunun kapsamına girmektedir. Bunu bilen biliyor, bilmeyen de bilmiyor. Ancak deliller ve hüccetler ortaya konduktan sonra bilmemenin bir özür sayılamayacağı da bilinmelidir. İşte bu eskileri olsun, yenileri olsun, gerçek müslümanların İslâm'dan anlayabildikleri gerçek mananın ne olduğunu yani gizli kalan noktanın ne olduğunu ortaya koyan farktır. Gerçek manada «kim müslümandır, kim değildir» farkı burada yatmaktadır.

Müslümanların İslâm'dan anladıkları kavram tam anlamıyla kapsamlı, kamil, sağlıklı, selim bir manadır. Öyle ki müslümanın aklına gelebilen veya hatırına düşen şey şurada bir takım kaziyyeler, hükümler var ki bunlar için hüküm Allah'dan başkası için verilir, yani Allah adına bunlarda bir hüküm verme söz konusu değildir. Ya da «şurada bir takım hükümler var ki, Allah (c.c.)'ın bunlar için bir hükmü yoktur.» İşte bu durum her gerçek müslüman tarafından bilinen bir durumdur ki, işin aslı böyle değildir. Bir müslüman düşünün, o herhangi bir hüküm konusunda Allah'ın bir hükmü olmayacak (böyle düşünürse) hayır bu olamaz. Zira böyle düşünen bir müs-

---

93 — Hadîsi Buhari ve Müslim rivayet etmişlerdir.

lümanın kulağını şu âyet hemen tırmalar ve kulağını doldurur: «Ey iman edenler, Allah'ın ve Rasûlü'nün huzurunda öne geçmeyin.» (94)

«Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, artık onu Allah'a ve Rasûlü'ne götürün.» (95)

«Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten inandıklarını öne sürenleri görmedin mi? Bunlar, tağutun önünde muhakeme olmayı istemektedirler; oysa onlar onu tanımamakla emrolunmuşlardır.» (96)

Fakat sen bugün müslüman evlatlarından milyonlarcasından soracak olsan, onlara İslâm'dan ne anlıyorsunuz?» desen, acaba ne bulabilirsin ki? Gerçekten biz çoklarını denedik. Şayet değişik seviyelerdeki müslümanlardan, İslâm'ın ne olduğunu soracak olursak, hemen ilk oturumda kendilerine soru yöneltilenlerin içerisinden az sayıda kimseleri çıkarabiliriz ancak. Hepsi de İslâm'ı anlamakta ve tanımakta eksiktirler. İşte bu gerçek karşısında bu insanlar için şu iki sonucu elde etmekteyiz:

a — Bugünkü müslümanların İslâm'dan kavrayabildikleri şey, çelişkili bir ifade ve muvahhidî olmayan bir tabir. Değişik tariflerle bir delil.

b — İslâm'dan anladıkları ise, eksik bir anlayış ve cüz'î bir bilgiden öteye geçmiyor. Bu anlayış ve kavrayışları da öylesi bir anlama ve kavramadır ki, bunlardan her birileri İslâm'ı, kendisinde bulunan bazı cüzleri itibariyle bilmektedir. Ancak sayı olarak ve had yani tanım olarak İslâm'ı bilmemektedir.

İSLÂMÎ HÜKÜMLERİ KAVRAYIŞ DERECELERİ

Müslümanlar, İslâm'ın ne manaya geldiği noktasında kesin bir bilgiye sahip olmadıkları gibi, İslâm'ın hükümlerinin nereden alındığı konusunda da kesin bir bilgiye sahip değillerdir. Aslında müslüman, Allah'ın hükmünü ancak güvenilir bir kaynaktan almakla yükümlüdür. Allah (c.c.)'ın hükmünü almaya ehil biri olacaktır. Nitekim Tabiîn'den tanınmış bir zat olan Muhammed b. Sirîn (vh. 110) şöyle söylüyor: «Bu ilim gerçekten bir dindir. Bu bakımdan dininizi kimden aldığınıza bakınız.» (97)

---

94 — Hucurat sûresi, âyet: 1.
95 — Nisa sûresi, âyet: 59.
96 — Nisa sûresi, âyet: 60.
97 — Müslim, Mukaddime.

Çünkü Rabbimiz müslümanlardan, Allah'dan başkasına itaat işaretleri görülen kimselerden her türlü ilgi ve münasebeti kesmemizi kesin emir buyuruyor: «**Her bir, durmaksızın yemin edip durana, aşağılık olana itaat etme.**» (98)

«**Ve ölçüsüzce davrananların emrine de itaat etmeyin. Ki onlar, yeryüzünde bozgunculuk çıkarmakta ve dirlik-düzenlik kurmamaktadırlar.**» (99)

«**Ey iman edenler, eğer kendilerine kitap verilenlerden herhangi bir guruba boyun eğecek olursanız, sizi imanınızdan sonra kâfirler yapmış olarak (dininizden) geri çevirirler.**» (100)

«**Ey iman edenler, eğer küfre sapanlara itaat ederseniz, sizi topuklarınız üzerinde gerisin-geri çevirirler, böylece büyük kayba uğrayanlara dönersiniz.**» (101)

«**Yer yüzünde olanların çoğunluğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan şaşırtıp-saptırırlar.**» (102)

«**Kâfirlere ve münafıklara itaat etme, eziyetlerine de aldırma.**» (103).

Ancak müslümanlar şu gerçeği pek iyi bilmelidirler ki, her bir müslüman; kendisinden Allah'ın hükmü alınacak gibi değildir. Bunun içindir ki, Allah (c.c.) müslümanlara şöyle emir buyurmuştur. Kendileri hüküm çıkarma ehliyetine sahip olan, kimselerden İslâmi emir ve hükümleri öğrenmeye gidiniz. Çünkü Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«**Oysa bunu peygambere ve onlardan olan emir sahiplerine götürmüş olsalardı, onlardan sonuç çıkarabilenler, onu bilirlerdi.**» (104)

İşte nasslardan hüküm çıkarma ehliyetinde olanlara, fıkhî bir terim olarak müctehid adı verilmektedir. Müslümanlar bu asıl temele tam anlamıyla bağlı kalmış olsalardı, İslâm'ı daha iyi anlamış olurlardı. Çünkü ictihad ehliyetine sahip olmayan kimselere bunlar yani İslâm'ı bilenler hem sapık ve hem saptırıcı nazarıyla bakarlardı. Bu bakımdan bu gibi ehliyetsiz kimseler salih ve abid kimseler de olsalar, kendilerine tabi olunması caiz değildir.

---

98 — Kalem sûresi, âyet: 10.
99 — Şuara sûresi, âyet: 151, 152.
100 — Ali İmran sûresi, âyet: 100.
101 — Ali İmran sûresi âyet: 149.
102 — En'am sûresi, âyet: 116.
103 — Ahzab sûresi, âyet: 48.
104 — Nisa sûresi, âyet: 83.

Halbuki günümüz müslümanları öylesi bir dereceye geldiler ki, biri kalkıp da kendilerine işte bu İslâm'dır dese, ya da benim söylediklerimin İslâm ile çatışır bir tarafı yok dese, ne olursa olsun hemen onu tasdik edip-dururlar. Hatta ilim kisvesine bürünmüş hain müsteşrik yani oryantalist biri kendilerine işte İslâm budur dese, hemen onu da tasdik ederler ve görüşüne uyarlar.

Allah'ın emirlerinden uzak, fasık siyasi bir lider, aynı zamanda din namına cahil, alenen masiyetini ortaya koyan ibadetleri terk eden böylesi siyasi bir lider dese ki «İşte İslâm şu benim söylediklerimden ibarettir, hemen onu da doğrularlar. Bu adamın söyledikleri şeyler cahilliğinden ve bilgisizliğinden ya da ihanetinden ötürü olsa da yine doğrularlar. Hatta sen, müslümanların bir çoklarının bu kimselere yetki verdiklerini görürsün. Bu kimseleri başlarına komutan, lider olarak kabullenir. Bu kimseler müslüman olmasalar da yine yetkiyi bunlara verirler. Bunu da şöyle bir iddia ile savunurlar. Bu kimselerin daveti ve davaları İslâm'ın özünden başkası değildir. Ya da bunların üzerinde bulunduğu yolun İslâm ile çeliştiği sözkonusu değildir. İslâm'a aykırı değildir.

Bunun daha aşırısı da İslâm alimi adı verilen bir çok kimselerin, bu isimle anılmalarının hatalı olmasıdır. Çünkü bu kimseler velayet yetkisini İslâm dışı kimselere ve İslâmî olmayan unsurlara vermişlerdir. Bunlardan bazıları da, Allah'ın hükümlerini yerine getirmeye ehil kimseler değillerdir, bunu bilmeye de ehil değildirler. Bu kimselerin fetvaları ise çoğu zaman İslâm ve müslümanlar aleyhine bir kötülük nedeni olmaktadır. İşte tüm bunlar bir çoklarının ehliyetsiz kimseler olmaları, Allah'ın risaletini yüklenmeye ehil olmamaları ve buna davete yetkileri olmamalarındandır. İş, ehil olmayanların elinde kalmasından dolayı bu hale gelmiştir.

ETKİLENME

Aslında müslümanın İslâm ile etkilenmesi kapsamlı bir etkilenmedir. Onun İslâm'ın her bir parçasıyla etkilenmiş olması, kamil manada bir etkilenmedir. Müslüman LAİLAHE İLLALLAH tevhid kelimesinden etkilendiği gibi bunun etki alanına giren namaz ile de aynen etkilenir. Bir müslüman namazın etki alanına giren İslâm ve iman kardeşliğinin de tesiri altında bulunur. Zira Rabbimiz: «**Mü'minler ancak kardeştirler**» (105) buyurmuştur.

---

105 — Hucurat sûresi, âyet: 10.

Müslümanlar bir çok bağlarla birbirine bağlı ve birbirlerinin etkisi altında olduklarına göre, aynı zamanda velâyet açısından da birbirlerine bağlı bulunmaktadırlar. Mü'min bu bakımdan velâyet yetkisini mü'minden başkasına veremez. Onun velisi sadece mü'minlerdir. Nitekim Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar: «**Mü'min erkekler ve mü'mine kadınlar, bazısı bazısının velileridirler.**» (106)

Velâyet yetkisinin yanında hemen cihad yer almaktadır. Mü'min bu yönüyle de mü'min kardeşlerine bağlıdır. Mü'min cihad ile yükümlü olduğuna göre, buna bağlı olarak mali yönden helal ve haramlara ait hükümleri bilmek ve öğrenmek zorundadır. Kısaca; müslüman zincirleme olarak tüm İslâmî hükümlerle yükümlüdür ve bunların etki alanı içerisindedir. Hiç bir müslüman kendisini İslâm'ın bir hükmünden uzak ve muaf göremez.

Bakınız size buna ilişkin örnekler sunalım. İşte Hz. Ömer (r.a.), Bedir savaşında alınan esirlerin, bir müslüman yakını tarafından öldürülmesini, bunlara hayat hakkı tanınmamasını istiyor. Çünkü bunlar kâfirdirler. Hz. Ebu Bekir (r.a.) ise, müşrik olan oğlunu öldürmek için can atıyor. İslâm'ın hangi hükmüne bakacak olursak bakalım, durumun şu âyetle iç içe olduğunu hemen öğreniriz. Rabbimiz buyuruyor: «**Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiç bir kavim (topluluk) bulamazsın ki, onlar, Allah'a ve Rasûlü'ne karşı başkaldıran kimselerle bir sevgi (ve dostluk bağı) kurmuş olsunlar.**» (107)

Şimdi de bir diğer örnek sunalım. Bakınız Hz. Halid b. Velid (r.a.), ordu komutanı iken, bu görevden alınıp da sıradan bir asker yapılınca, buna hiç de alınmadı, bunun karşısında bir tepki göstermedi. Bunu kendisi için bir hakaret olarak da görmedi. Bundan da şu gerçeği görüyoruz ki, müslümanın her işi Yüce Allahımızın âyetleriyle içiçedir. İşte Rabbimiz şöyle buyuruyor: «**Allah'a itaat edin, Rasûlüne itaat edin ve sizden olan emire (Allah'ın indirdiği hükümlerle hüküm veren idarecilere) de itaat edin.**» (108)

Bilindiği gibi Medineli müslümanlar, Mekke'den hicret vesilesiyle gelen kardeşlerini paylaşamayınca, aralarında kur'aya başvurulmuştur. Bu da şu âyetin ruhuna ne derece uygun bulunmaktadır. Rabbimiz buyuruyor: «**Mü'minler ancak kardeştirler.**» (109)

---

106 — Tevbe sûresi, âyet: 71.
107 — Mücadele sûresi, âyet: 22.
108 — Nisa sûresi, âyet: 59.
109 — Hucurat sûresi, âyet: 10.

Tebük seferinde gazaya katılmayan üç sahabi için, münasebetlerin kesilmesi konusundaki duruma bir bakalım. Müslümanlar birbirine o denli bağlılar ki, başından sonuna kadar tüm Medine müslümanları verilen emre o kadar itaat gösteriyorlar ki, bu itaatın ve disiplinli tedbirin en güzel örneğini vermektedir. Ayrıca müslümanların da ne derece birbirlerinin etkilenme alanı içerisinde olduklarının da açık bir delilidir. Rabbimiz şöyle bildiriyor: **«Onlar için gerekli olan itaat ve güzel (maruf) sözdür.»** (110)

Nitekim Rasûlüllah (a.s.) Efendimiz kimi sahabesinin ibadette aşırı gitmeleri nedeniyle, onlardan bunu hafifletiyordu. Böylece müslümanların, âyetlerin ne derece etkisinde oldukları durumu kesin ortaya çıkmaktadır. Rabbimiz şöyle buyurmuştu: **«Rabbinize kulluk ve ibadet edin.»** (111)

İlk örnek nesli görüyoruz ki, İslâm ile kesin olarak iç içe yaşamaktadır. Onların bu durumlarını öğrenmek için, şu âyete bir kulak verelim. Rabbimiz onları nasıl tanıtıyor:

«Muhammed, Allah'ın Rasûlü'dür. Ve onunla birlikte olanlar da, kâfirlere karşı zorlu, kendi aralarında ise merhametlidirler. Onları rükû edenler, secde edenler olarak görürsün. Onlar Allah'dan bir lütuf ve hoşnutluk arayıp isterler. Belirtileri, secde izinden yüzlerindedir. İşte onların Tevrat'taki vasıfları, İncil'deki vasıfları da budur. Sanki bir ekin filizini çıkarmış, derken onu kuvvetlendirmiş, derken semizleyip kalınlaşmış, sonra sapları üzerine doğrulup-boy atmış (ki bu,) ekicilerin de hoşuna gider. (Bu örnek,) Onunla kâfirleri öfkelendirmek içindir.» (112)

Bu âyette bizim şahidimiz ve delilimiz şurası olmaktadır: **«Onların İncil'deki vasıfları da budur...»**

Düşünce bir tohumdur. O tohumun atılacağı yer de insandır. Eğer bu tohum kalbde uygun bir yere düşer ve normal bir hava bulursa yeşerir. Eğer tohum bozuksa, sonuçta bozuk olacaktır. Bunun aksi de doğrudur. İslâm, ashabın kalbine atılan bir tohum mu idi de hemen yeşerdi?

Kur'ân-ı Kerîm bunun aksini bize bildiriyor. Sahabe, bu işin çiftçileriydiler. Ki, bizzat tohum ekicileriydiler. İslâm ise tohumun atıldığı yer idi. Bir tohum ancak uygun bir alan ve atmosfer içerisinde gelişir ve büyür. Bu bakımdan sahabe İslâm ile içiçeydiler. Öyle ki

---

110 — Muhammed sûresi, âyet: 21.
111 — Hac sûresi, âyet: 77.
112 — Fetih sûresi, âyet: 29.

onlar bir ağaç idiler, tohumu ise fıtratlarıydı. Toprak, iklim, su ve havaları ise İSLÂM İDİ.

İşte bu, olmuş bir gerçektir. Ancak günümüzün gerçeğiyse, müslüman olarak kalanlar, İslâm'ı anlamakta kısır ve cüz'i bir anlayış ve kavrayıştan başkası değildir. Biz kamil ve yaygın anlamda kapsamlı bir İslâm'ı anlamayı kaybettik. Bugün bir müslüman düşünün, namaza önem verirken zekatı bir kenara itmekte, onu düşünememektedir. Zekatı veren bir müslüman da, Emri Bilmaruf ve Nehyi Anilmünker ile ilgilenmemektedir. Eğer bunlarla ilgileniyorsa, bu defa bunun yanında helal ve haramı ihmal etmektedir. Bütün bunları yapsa da, bu defa siyasî veya malî cihadı veya savaşı, öğrenimi bırakmaktadır. Bütün bunların yanında, bunları yapsa da bu defa o örnek nesilden bize kalan kılık ve kıyafete önem vermiyoruz. Onu bırakıyoruz. Bu anlattığımız kayıplarımızın yanında, kimi müslümanları şöyle görmekteyiz. İslâm'ın bir tarafıyla ilgilenmekle birlikte istenilen anlamda yerine getirmemektedir. Meselâ namazı ele alalım. Müslümanlar bunun rükünlerini, şartlarını, vaciplerini, sünnetlerini, adabını yerine getirip ikame ediyorlar. Bu namaz ki kendilerini kötülüklerden meneder, başlarına bir iş gelince hemen namaza koşarlar. O namaz ki, gözlerinin nurudur. İslâm'ın da direğidir. Zira tüm dinlerinin binası bunun üzerinde kurulur. Fakat böyle olmasına rağmen sıradan müslümanın nazarında böyle değildir.

Ölümün de hayatın da Allah'ın elinde olduğuna iman etmek, ecelin bir an ne öne geçmesi ve de geri bırakılması olmadığına inanmak durumu açık iken, yine bunun asarından olan müslüman ister savaşın içerisinde olsun ister dışında olsun hiç korkmayıp huzurlu yaşaması gerekirken, müslümanlarca böyle bilinmemekte ve düşünülmemektedir.

«Hayatta kalmanın yolu, şehid olmaktan geçer» diye iman etmek, mü'minin kalbini dolduran bir gerçek olmaktan çıkmıştır. Nitekim beli bükülmüş sahabeden birini çocukları savaşa gitmekten alıkoymaya çalışınca onlara engel olmuş, aksine olur ki, kalbinin inandığı ve dilinin de söyleyebildiği bir hakikat ve bir gerçek olabilir, demiştir. Gerçekten Allah (c.c.) bizlere, İslâm'ın tamamını almamızı emretmektedir. Rabbimiz buyuruyor:

«Şüphesiz ki, dinlerini parça parça edip kendileri de guruplaşanlar, sen hiç bir şeyde onlardan değilsin.» (113)

---

113 — En'am sûresi, âyet: 159.

«Yoksa siz, Kitab'ın bir bölümüne inanıp da, bir bölümünü inkar mı ediyorsunuz?» (114)

«Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni şaşırtırlar diye onlardan sakın.» (115)

«Bu durumda Biz seni sağlamlaştırmasaydık, andolsun, sen onlara az bir şey (de olsa) eğilim gösterecektin. Bu durumda Biz sana, hayatın da kat kat, ölümün de kat kat (acısını) taddırırdık).» (116)

Allah (c.c.) bütün var gücümüzle İslâm'ı almamızı ve ona sarılmamızı emir buyurmaktadır. Rabbimiz buyuruyor ki:

«Size verdiğimize kuvvetle yapışın.» (117)

«Rabbinizden, size indirilenin en güzeline uyun.» (117)

Çağdaş müslüman bugün şahsında her iki şeyi de birlikte kaybetmiş durumdadır. Hem dünyasını, hem ahiretini...

İNANÇ SAHİBİ TOPLUM

Aslında inançlı bir toplum, şuna dikkat eder. Bu umumî engellemelerin ve sıkıştırmaların sonucu olarak görünüşte de olsa bir karşı koyma olması gerekir. İslâm toplumu ister ameli olsun ister nazarî olsun, ister tarihî olsun, cahilî ve düşman fikirlere karşı diğer toplumlara nazaran daha çok menedici ve daha çok davasını koruyucu olmalıdır.

Ancak, önceki sayfalarda anlattığımız engeller sonucu, İslâm toplumu koruyuculuğunu ve kötülükleri engelleyici vasfını kaybetti. Bunun açık görüntüsü ise dünyada ne kadar sapıklık, kötü düşünceler ve akımlar varsa, mutlaka İslâm dünyasında da bunları yüklenen bir gurup bulabilirsin. Bunlara öncülük eden, bunların bayraktarlığını sürdüren, yardımcılığını yürüten kimseler görürsün. Savunucular, davetciler, propagandacılar... Öyle ki İslâm dünyası her tür fikrî mikrobun alanı haline gelmiş durumdadır. Hatta diyebiliriz ki, İslâm dünyasının kalbi, her tür rüzgara ve dalgalanmaya açık durumdadır.

Gayet açık ve seçik ortadadır ki, Allah'ın hükmü, en güzel ve en sağlam olan hükümdür. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

---

114 — Bakara sûresi, âyet: 85.
115 — Maide sûresi, âyet: 49.
116 — İsra sûresi, âyet: 74, 75.
117 — Bakara sûresi, âyet: 63.
118 — Zümer sûresi, âyet: 55.
119 — Bakara sûresi, âyet: 138

«Allah'ın verdiği renk; Allah'dan verilen renkten daha güzel rengi olan kimdir?» (119)

«Hiç şüphesiz, o Bizim katımızda olan Ana Kitap'tadır; çok yücedir, hüküm ve hikmet doludur.» (120)

Bundan çıkan sonuç şudur; bir şey ki ne zaman onun Allah'ın hükmü olduğu bilinir ve öğrenilirse, hemen ona sarılmak gerekir. Bazan da o şeyin Allah'ın hükmü olduğuna ilişkin Kitap ve Sünnet'ten delil istenebilir. Ancak onun Allah'ın hükmü olduğunu bilince de, bu husus kendisince açıklığa kavuşursa, ona teslim olur ve onun için boyun eğer. Zaten bu olmadan İslâm olamaz. Nitekim Rabbimiz buyuruyor: **«Sonra senin verdiğin hükme, içlerinde hiç bir sıkıntı bulunmaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar.»** (121)

Şurası acı gerçektir ki çağdaş müslüman, bu açıklığı ve kesinliği kaybetmiştir. Bu kaybedilince peşinden İslâm'a teslim olmayı ve neticede de İslâm'ı kaybetmiş oluyor. Günümüz müslümanı, Allah'ın hükmünün en güzel olduğuna ilişkin delili Kitap ve Sünnet'ten istemekle yetinmiyor. Buna ilgisiz kalıyor da, aksine akla ve deneye dayanan deliller istenmektedir. Allah'ın her hükmünün güzel olduğuna ilişkin akli ve deneye dayalı delili... Bizler kesin olarak inanıyor ve biliyoruz ki, elde bir delil ve bürhan olsun ya da olmasın, Allah'ın hükmü her zaman en güzel ve en üstündür. Başka hükümlerle hiç bir tutulamaz. Her yönden ve her bakımdan üstündür. Ancak bir hüküm konusunda bürhan ve deliller hakkında bilgimiz yoksa, malumatımız eksikse ne demeli? Bugünkü müslüman bunu tartışma ve münakaşa konusu yapmaktadır. Sanki kendisinin bunu kabul etmede veya reddetmede bir rolü varmış gibi (122)

Neden erkeklere altın takınmak haram olsun, bu zinet ve süs değil mi? Aynı şekilde ipek, neden haram olsun ki? Musiki neden haram ve yasak olabiliyor ki? Bu insanların duygularını harekete geçirmiyor mu, tatlı ve hoş değil mi? Bunlar Allah'ın hükmüdür denilince delil olarak onlar «Allah'ın hükmüdür» ifadesiyle tatmin olamamaktadırlar. Müslüman bunu terketmesi, aksine ikna olabilmesi için kesin akli ve bilimsel delil istiyor. Ancak çağdaş müslüman tüm

---

120 — Zuhruf sûresi, âyet: 4.

121 — Nisa sûresi, âyet: 65.

122 — Günümüz bazı müslümanların bilimcilik ve akılcılık oyunlarıyla güya İslâm'a hizmet iddiasıyla ortaya çıkıp, İslâm'a yaptıklarını bir düşünelim, düşünelim de, neden İslâm'dan uzak kaldığımızı öğrenelim. (Çevirenin notu).

bu gerçekleri yitirmiş durumda. Sadece bu gerçeği kalbinin derinliğinde hisseden ve bu bedahati Allah'ın dilediğince bilen kimseler müstesna. Bunu kavrayanlar, Allah'ın hükmünün en güzel olduğunu bilirler. Çünkü bilirler ki, Allah (c.c.) bilir de, biz bilemeyiz.

Peki bütün bunlar nasıl meydana geldi? Evet bunlar, hürriyet aldatmacasıyla aramıza girdi. Bu tohumları aramıza serpiştirenler ve atanlar ise Yahudilerdir, bir de bunların çömezleridirler. Bununla tüm dünyayı aldattılar. İnsanlar güya özgürlükleri arttıkça bu daha da gelişiyor, bu defa tüm sorumluluklardan kendini azade kılmak istiyor. Hiç bir bağlılık istemiyor. Hem de en iğrenç denebilecek şekliyle, hiç bir münkere de artık aldırmamaktadır.

Adam ırz ve namusları mübah sayıyor. Bu anlamdaki bağlardan ve kayıtlardan tamamen kurtulmak istiyor. Mal, mülk ve benzeri şeyi istediği şekilde kullanmak... sapıklık, rezalet, daha neler neler... İnsanlar hiç düşünmeden uçuruma doğru süratle koşmaktalar. Sadece Allah'ın kendilerini koruduğu kimseler müstesna... «İnsanlık aslında özgür değildir» gerçeğini haykıran ve insanları hakka davet eden müslümanlar ise diyorlar ki; insanlar Allah'ın kullarıdırlar. Onun önünde sorumludurlar. Emrettiklerini yapmakla yükümlü ve bununla bağımlıdırlar. İnsanlar, Allah'a ne derece çok kullukta bulunurlarsa, o oranda olgunlaşırlar ve yücelirler. İşte bizzat bu müslümanların kendisini, serap aldatmış durumdadır. Onun peşinde yürüyüp gitmekteler. İnsanın üzerinde yürümesi gereken hakikatı ve gerçeği ise bırakmışlar. Halbuki kendileri insanlığı sapıklıktan kurtarmaları gereken kimselerken, bizzat onlar böyle bir uçuruma yuvarlanmış durumdalar. Her biri sapıklık esaslarına bir bir sarılmış gidiyor. İşte burada müslüman Allah'a teslim olmayı bırakmıştır. Halbuki bunsuz İslâm düşünülemez. Böylece hem gerçek anlamda hem söz ve amel itibariyle yani pratikte İslâm'dan çıkmıştır.

Gerçi zaman zaman kendisine verilen kâfir isminden uzak kalmak istese de böyledir. Sen, kendisiyle Kitap ve Sünnet'teki deliller dışında ve fakihlerin konuya ilişkin görüşleri doğrultusunda kimileriyle yola çıkmak istersen, az da olsa zaman zaman böylelerine rastlayamazsın. Nerede böyle sadece Kitap nasslarıyla veya fukahanın kavilleriyle bir sonuca varman? Aksine sen, onlarla bu konuda bu temeller üzerinde bir tartışmaya bile giremezsin. Çoğunun söyledikleri söz şöyledir:

«Hele şimdi İslâm'ı işin içine karıştırma. Onu bir kenara bırak. Ya da biz düşünmeye şu prensipten veya şu esastan hareketle veya veya... şu yollardan giderek başlayalım. Hatta öyle ki çok kesin ve

belli olan şeyler, İslâm nazarında kesin münakaşa konusu edilmemesi gerekirken, bunlar bunu bile münakaşa ve tartışma konusu yaparlar.

UNUTTURULAN İSLÂM KÜLTÜRÜ

Yukarıda anlatılanların yanında bugün bir de düzenli çalışmalarla, İslâm'ın her alanda kültürü yıkılmaya gayret edilmektedir. Müslüman çocuklarının kabiliyetlerine göre bunlara kulak verilmelerine çalışılmaktadır. Hatta, insan şu gerçeği rahatlıkla görebilmektedir. İslâm kültürünün yıkılması için hemen her taraftan İslâm beldeleri kuşatılmış bulunmaktadır.

İslâm tarihini mi ele almak istiyorsun, onu ortaya koymaya çalışanların adeta bununla İslâm'ın değişik düşmanlarına hizmet ediyor bulursun. Çünkü çarpıtılarak aktarılmaktadır. Arap dilini mi ele almak istiyorsun, onun üzerinde de bir çok çalışmalar yapılıyor. Öyle ki İslâm kültürünü öldürmeye varabilecek değişiklikler yapılarak öğretiliyor. Rasûlüllah'ın sünnetini mi ele almak istiyorsun, onda da şüpheler meydana getirilerek öneminin yitirilmesine çalışılmaktadır. İslâm fıkhı üzerinde şüpheler koparılmakta, kuşkuyla karşılanmasına gidilmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'e gelince, buna da dil uzatılacak noktaya gelinmektedir.

Öyle ki bugünkü İslâm dünyasında yapılan çalışmalarla, müslümanlar ile İslâm arasına engeller koymaya çalışılmaktadır. Ayrıca İslâm için çalışan her ad altındaki teşkilatları, çeşitli teşkilatlar kötülemeye, halk nazarında değerini düşürmeye gayret göstermektedirler. Ya da İslâm'ın sesini kısmak ve susturmak istiyorlar. Bilindiği üzere İslâm; Allah'a ve Rasûlü'ne iman esasına dayanır. Bakıyoruz ki, tüm gayret ve çabalar bu iki esas hakkında şüpheler doğurmaya gayret gösteriliyor. Öyle ki değişik araç ve yollarla yapılıyor. Yani İslâm'ın herhangi bir cephesinde bir ilerleme veya çalışma görülmesin ki, mutlaka orada bir şüphe oluşturulmaya çalışılmaktadır. Hemen en azılı bir biçimde saldırıya geçilmektedir. Çalışmalar, İslâm'ı yıpratmak için ve İslâm'ın yerini almak için değişik isim ve kuruluşlar adıyla türlü hareketlerle ortaya çıkmaktadır.

Hatta bu İslâm düşmanları, eğitim ve öğretim kuruluşlarını, hem de bunların resmî olanlarını bile ele geçirmiş durumdalar. Bunları değişik metod ve programlarla yönlendiriyorlar. Kitaplar, ders araç-gereçleri... Bunların öğrenimini de herkese zorunlu kılmış durumdalar. Böylece İslâm ile şu veya bu manada ilgisi bulunan kimselerin

de fikirlerini bulandırmayı amaçlamış olmaktadırlar. Müslümanlar bizzat kendilerine ait olan İslâm kültürüne bağlı her tür güzelliği yitirmiş durumdalar. Hatta İslâm kültürü, kendi ülkelerinde hezimete uğramış durumda bulunmaktadır.

ÖLÇÜLER DEĞİŞİNCE

Tüm bu ölçüler değişince, müslüman adeta ortada kaldı. Her bir müslümanın elinde değişik bir ölçü. Öyle ki Kitap ve Sünnet ölçüsü adeta ellerinde kaybolmuş durumdadır. Örnek mi istiyorsun. İşte kişinin Allah ile olan münasebetinde doğruluk ölçüsüne misaller olarak şu âyetleri görelim:

a — **«Mü'minlerden öyle erkek-adamlar vardır ki, üzerinde Allah ile yaptıkları ahide sadakat gösterdiler; böylece onlardan kimi adağını gerçekleştirdi (şehid oldu). Kimi de beklemektedir.»** (123)

Bu âyette belirtildiği gibi sadık kimse, ya Allah yolunda öldürülen bir adam veya Allah yolunda öldürülmeye hazır bekleyen kimsedir.

b — Sadık kimse demek iman ile cihadı birbirinden ayırdetmeyen, ikisini birleştiren kişi demektir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Mü'min olanlar, ancak o kimselerdir ki, onlar, Allah'a ve Rasûlü'ne iman ettiler, sonra hiç bir kuşkuya kapılmadan Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler. İşte onlar, sadık olanların ta kendileridir.» (124)

«Yüzlerinizi doğudan ve batıdan çevirmeniz, iyilik (Birr: Takva ve itaat) değildir. Ama iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitab'a ve peygamberlere iman eden; ona olan sevgisine rağmen, malı yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmış, isteyip-dilenene ve kölelere (özgürlükleri için) veren; namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ve ahitleştiklerinde ahidlerine vefa gösterenler ile zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenler (in tutum ve davranışıdır). İşte bunlar, sadık olanlardır ve takva sahibi olanlar da bunlardır.» (*)

Görüldüğü gibi sadık; söz doğruluğu yanında diğer sayılan tüm hususları içermektedir.

---

123 — Ahzab sûresi, âyet: 23.
124 — Hucurat sûresi, âyet: 15.
(*) Bakara sûresi, âyet: 177.

Fakat bugünün müslümanlarına gelince, kimisi sıdk yani doğruluğu sadece Allah'ı zikretmek olarak değerlendirmektedir. Kimisi sadece kişinin sözde doğruluğu diye kabul etmektedir. Kimisi şöyle ve kimisi de böyle değerlendirmektedir. Fakat esas ölçü ise kaybedilmiştir. Şimdi de başka bir örnek verelim. İman ve İslâm ölçüsü. Bu iki ölçü Kitap ve Sünnet'te aşağıdaki şekilde ifadesini bulmaktadır:

a — Müslümanın münker karşısındaki tutumu, onun iman ve İslâm'a ne denli değer verdiğinin örneğidir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Sizden her kim bir münkeri görürse onu hemen eliyle (güç kullanarak) değiştirsin. Şayet buna gücü yetmezse, diliyle bunu değiştirsin, eğer buna da gücü yetmez ise, kalbiyle bunu istemesin, buğz etsin. İşte bu (üçüncüsü) ise imanın en zayıf derecesidir.» (125)

Kötülük karşısında müslümanın tutumu, onun iman ve İslâm derecesinin ölçüsüdür.

b — Rasûlüllah (a.s.) bir diğer hadislerinde şöyle buyuruyorlar:

«Benden önceki ümmetlere gönderilen hiç bir peygamber yoktur ki, mutlaka Allah, o peygambere ümmeti içerisinden yardımcılar ve arkadaşlar vermiştir. Bunlar, onun sünnetini alıyorlar ve emrine uyuyorlardı. Daha sonra bunların yerlerine öylesi bir takım kimseler geldiler ki, yapmadıklarını söylüyorlar. Emrolunmadıkları şeyleri yapıyorlar. İşte her kim böyleleriyle eliyle (güç kullanarak) cihad ederse o, mü'mindir. Kim bunlarla diliyle cihad ederse mü'mindir ve kim de kalbiyle cihad ederse o da mü'mindir. Artık bunun ötesinde ise imandan bir hardal (zerre) kadar eser yoktur.» (126)

Bu hadiste iman ölçüsü olarak, Allah'ın emrinden yüz çevirenlere karşı cihad gösterilmektedir.

c — Rabbımız şöyle buyuruyor: **«Mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir, O'nun âyetleri onlara okunduğunda imanlarını arttırır ve yalnızca Rablerine tevekkül ederler. Onlar, namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler. İşte gerçek mü'minler bunlardır.»** (127)

İşte Kitap ve Sünnette iman ve İslâm'ın ölçüsü budur. Fakat günümüz müslümanlarına gelince kimisi iman denilince, sadece tasdikten ve doğrulamaktan ibaret sayıyor. Kimisi de mücerred nefis ya da

---

125 — Müslim, Sünen sahipleri ve Ahmed b. Hanbel Müsnedi'nde rivaye etmiş.
126 — Müslim, İman bahsi.
127 — Enfal sûresi, âyet: 2, 3, 4.

kalb temizliğini esas alıyor. Sen kalb temizliğine bak diyor. Kimisinin ise bu, dilinde bir laklakadan ve şakşakadan öteye geçmemektedir. Sadece söyledikleri sözden ibarettir.

FARZLAR NAFİLE, NAFİLELER DE FARZ KABUL EDİLMİŞ

Bugün tabir yerinde ise tam bir İslâmî enflasyon vardır. Herkesin İslâm'ı anlayış ve kavrayışları farklı farklı hale gelmiş bulunmaktadır. Durum böyle olunca farzlar unutulmuş, nafileler de adeta farz değerine getirilmiştir. Allah'ın tanzim ettiği ve önem verdiği şeyler kimileri tarafından artık hafife alınır olmuştur. Allah (c.c.)'ın hafif gördüğü ve yumuşattığı kimi şeyleri de bazıları katılaştırmışlardır. Buna benzer daha bir çok örnekler. İşte misalleri:

Meselâ bir bölge ya da mahalle düşünün, burada elli kadar mescid ve cami bulunmaktadır. Burada yeniden bir mescid inşa etmek güzel ve sevap olan ecri bulunan bir iştir. Yapanlar ecir kazanırlar. Ancak bunun yanında müslümanların birliği, her bölgede Allah'ın hükümlerinin uygulanması farzı, Allah'ın nizamını uygulamak için bir mahkemenin ikamesi gibi tüm bunlar ayrı ayrı farzlardır. Fakat bugün bu farzlar unutulmuş, hiç bir kimse bunlara önem vermemektedir. Eğer bu mescid yapan (günümüzde devlet dairesi durumuna getirilmiş bu binaları inşa eden) kimselere, bunun yerine yukarıdaki hükümleri ikameye, ayakta hakim kılmaya çağırmaya kalkışsanız, pek azı çağrınıza katılabilir. Hiç bir kimse, bu farzın ikamesi için bir tek kuruşunu harcamaya yaklaşmaz. Fakat mescide yardım denilince sayısızca yardım görebilirsin. Meselâ kutsal bir kayanın imarı ve tezyini, süslenmesi için bir çağrıda bulunsak, önümüze istemediğiniz kadar mallar dökülür ve serpilir. Fakat aynı kayanın kutsallığı yanında korunması için (örneğin Kudüs'ün kurtuluşu için) bir davette bulunsak, hemen hepsi cimri kesilirler. İşte bu cimriliğin sonucudur ki en kutsal yerlerini, Mescid-i Aksa'yı ziynetiyle ve imarıyla birlikte yahudiye teslim ettiler. Onun elinde esir kalmasına göz yumdular.

Müslümanların birliği ve vahdeti farzdır. Birbirlerini sevmeleri de aynen farzdır. İslâm kardeşliği de farzdır. Mü'minlerin velâyetlerini ve dostluklarını birbirlerine vermeleri de farzdır. Kâfirleri dost edinmemek ve onlara velâyet yetkisi vermemek de farzdır. İşte tüm bu farzlar adeta mübah hale getirilmiştir. Aralarında nafile bir ihtilaf nedeniyle mü'minler birbirlerine buğzeder olmuşlardır. Basit işler nedeniyle paramparça olmuşlardır. Kimisi velâyet yetkisini kâfirlere veriyor, bunu mü'minlerden esirgiyor. Kâfirlere dostluk bes-

liyor da, mü'minlerle dost geçinmeyi çok görüyor. Sanki tüm bunlar pek ehemmiyetsiz şeyler imiş gibi görülmektedir. Halbuki Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Sizler iman etmedikçe cennete giremeyeceksiniz. Birbirinizi sevmedikçe de mü'min olamazsınız.» (128)

Rabbimiz de şöyle buyuruyorlar: «Münafıklara müjde ver: «Onlar için gerçekten acıklı bir azab vardır. Onlar, mü'minleri bırakıp da kâfirleri dostlar (veliler) edinirler.» (129)

İSLÂMÎ BİLGİ VE KÜLTÜRDE FARKLI ANLAYIŞLAR

Bugün müslümanlardan İslâm üzere kalmış olanlar da, çağdaş müslümanların bilmesi gereken İslâm kültüründen ve İslâmî bilgilerden yoksun bulunmaktadırlar. Herbirerleri ayrı ayrı hususlara önem vermektedir.

Çünkü günümüz müslümanlarının kendi davalarının mücadelesini vermeleri için mutlaka bunu bilmeleri gerekir. Bakıyorsun kimi müslümanlar fıkıh öğreniyor fakat diğer konuları ise unutuyor, değer vermiyor. Bakıyorsun kimi müslüman da sünneti öğrenmeye ve okumaya gayret gösteriyor, o da başka konuları ihmal ediyor. Bakıyorsun kimi müslümanlar da yeni İslâmî araştırmalara değer veriyor, bunları okuyor ve fakat diğerlerini unutuyor. Kimisi de İslâm tarihinden bir şeyler okuyor, öğreniyor, fakat bu da diğer sahaları unutup ihmal ediyor. Kimi müslümanlar ise, çağdaş müslümanın durumlarıyla ilgileniyor fakat diğer hususları unutuyor. Bakıyorsun kimi müslümanlar da, müslümanlar aleyhindeki çalışmalara önem veriyor, fakat bu da diğer sahaları unutuyor.

Fakat biz ise şöyle bir yolu tercih ediyor, savunuyor ve diyoruz ki, her alanda ve her konuda uzmanlarımız olsun, ihtisas görmüş elemanlarımız bulunsun. Ancak herkesin de uzman ve ihtisas sahibi olması mümkün değildir. Biz istiyoruz ki, mutlaka her müslümanın genel anlamda bilmesi gereken kültürünü mutlaka öğrenmesi icabeder. İslâm kültürünün esaslarını ve ikinci derecedeki şeyleri bilmesi gerekir. Şayet bu da her müslüman için zor gelecek ise, hiç olmazsa en alt seviyede bilmesi gerekeni bilmelidir. Bütün bunlar, İslâm şerefinin yüceltilmesi için bu alanlara daha fazla ağırlık vermeyi gerekli kılmaktadır.

---

128 — Müslim, Ebu Davud, Tirmizî ve İbn Mace.
129 — Nisa sûresi, âyet: 138, 139.

HEMEN ÇÖZÜLMESİ GEREKEN BİR KONU

İşte bu hemen çözüm isteyen, kültürel ve eğitsel manada müslümanların yetiştirilmesi gereken bir hususdur. Yoksa sonunda çağdaş müslümanın eğitimi eksik olacaktır ve bu eksiklik de çok korkunç sonuçlar getirecektir. Bu aralarında bir ölçü ve denge dahilinde olmazsa, kamil manada bir şey olamaz.

İşte elinizdeki bu kitap bunun tedavi yollarını ele alacaktır. Biz burada kamil manada İslâm kültürünün nasıl olması gerektiği hususunda görüşümüz, İslâm ahlâkı, İslâm siyaseti konusundaki görüşümüzü ortaya koyduk. Mutlaka her müslümanın bunlarla ahlâklanması gerekir.

Biz kitabı iki bölümde ele aldık.

Birinci bölümde, Allah erinin kültürel yönünü vereceğiz.

İkinci kısımda ise, Allah erinin ahlâk noktasından durumunu öğretmeye gayret göstereceğiz.

Allah'dan dileğim şudur. Bu kitabın kabul görmesidir. Zira O, bana kâfidir ve O ne güzel vekildir.

ÇAĞDAŞ MÜSLÜMAN İÇİN ÖNCELİKLE GEREKLİ OLAN İSLÂMÎ İLİMLER

İmkan dahilinde ve herşeyden önce çağdaş müslümanlar için gerekli olan ilimler aşağıya çıkarılmıştır.

1 — Usûlü selase (üç temel) bilgi veya iman bilgisi.
2 — Kitap.
3 — Sünnet.
4 — Fıkıh usûlü ilmi.
5 — Akaid ilmi.
6 — Fıkıh ilmi.
7 — Ahlâk ilmi.
8 — Siyer ve İslâm tarihi ilimleri.
9 — Arap diline ait ilimler.

10 — İslâm'a ve İslâm ümmetine ilişkin istişarî ve davet bilgileriyle bu ümmetin günümüzde karşı karşıya bulunduğu tecavüzlere ilişkin bilgi.

11 — Çağdaş İslâm araştırmaları.
12 — İslâm'a davet metodu.

İşte yukarıda maddeler halinde sizlere sunduğumuz hususlarda çağdaş müslüman bunlara ilişkin nasibini aldığı takdirde, bu karanlık fitnelerin yolunu öğrenebilme imkanını kazanmış olur. Bunu öğrenince de, yine gücü oranında bu ümmetin kurtarılması için yapılması gereken ne ise onları yapmaya çalışır.

İşte biz şimdi kısa da olsa bu bilgilere tek tek değiniyor ve bunları öğretmekle işe girişiyoruz. Bunların ne kadar zorunlu olduğunu, yerinin ne olduğunu ve önemini tek tek göstermeye gayret ede-

ceğiz. Ancak bizim okuyuculardan bir isteğimiz vardır. O da şudur: Okuyucu kitabı bitirmeden hemen bir bölümünü okumakla kanaatini peşin olarak vermemelidir. Bundan sonra da bizleri ve dikkatlerimizi hayra yönelten herkese de teşekkür ederiz.

ÜÇ ASIL VEYA İMAN İLMİ

Kimi insanlar, neden dolayı bunu ilk olarak ele aldığımıza hayret edebilirler. Buna hayret etmeleri de şuna dayanır. Kendilerinin Kitap ve Sünnet bilgisi konusunda gaflette olmaları, bilgisiz bulunmalarındandır. Gerçekten Kitap ve Sünneti araştıran bir kimse, öncelikle anlar ve görür ki, insan için en önce öğrenilmesi gerekli olan bilgi imana ilişkin bilgidir ve iman ilmidir. Bunu öğrenmekse şu üç şeyi bilmekle kazanılır. İşte bu üç temel ya da usûlü selase denilen husus şu maddeleri kapsamaktadır:

1 — Bizi yaratan Rabbimiz Allah (c.c.) hakkında kesin bilgi ve O'na kesin iman.

2 — Kulları içerisinde seçip Rasûl olarak gönderdiği Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.)'ı tanıma ve ona iman.

3 — Üçüncü olarak da, tebliğiyle görevlendirdiği İslâm nedir ne değildir, bunu tanıyıp öğrenmek, bunu hayata hakim kılmak. İşte bu da yine şu temele dayanır: İman.

İşte Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabını eğitmedeki yolu.. İbn Ömer ile Cündeb (r.a.) birbirlerine yaklaşık rivayetlerinde bu durumu dile getiriyorlar. Biz bu iki eserden sadece İbn Ömer (r.a.)'den Taberanî'nin yaptığı rivayeti zikretmekle yetineceğiz. Taberânî'nin Evsat'ında sahih senedle rivayet ettiği bu eserde İbn Ömer diyor ki:

«Ben kendi zamanımdan öyle bir an yaşadım ki, bizden birine Kur'ân'dan önce iman verilirdi. Hz. Muhammed (a.s.)'e bir sûre inerdi de, biz o sûredeki helal ve haramları öğrenirdik. Bize onun yanında onları öğrenmeden durmamız uygun düşmezdi... Sonra da öyle adamlar gördüm ki, bunlardan birine imandan önce Kur'ân verilir de, o kimse Fatiha ile son sûre arasında ne varsa Kur'ân'ın tamamını okur fakat bunun yanında o kimse, o Kur'ân neyi emrediyor, neyi yasaklıyor, bunu bilmiyor. İşte böylesinin yanında durmak gerekmez. (Çünkü o) onu tıpkı döküntü hurma misali saçmaktan başka bir şey yapmamaktadır...»

Diğer taraftan Kur'ân âyetleri, kalbinde küfür ve nifak hastalığı bulunan bir kimsenin hidâyete ulaşamayacağını bildirmektedir. Zira

yine Kur'ân'ın bildirdiğine göre gerçek anlamda bir imanın kazanılması, Kur'ân'dan yararlanmanın bir girişidir. Bu konuya ilişkin âyetler ise hayli çoktur. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«De ki, o iman edenler için bir hidâyet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır ve o (Kur'ân), onlara karşı bir körlüktür.» (130)

Rabbimiz yine buyuruyor: **«Biz, gerçekten, onların kalpleri üzerine onu kavrayıp anlamalarını engelleyen bir perde gerdik. Kulaklarına da bir ağırlık koyduk.»** (131)

Bir diğer âyet meâli de şöyledir: **«Bir sûre indirildiğinde onlardan bazısı: «Bu, hanginizin imanını arttırdı?» der. Ancak iman edenlere gelince, onların imanını arttırmıştır. Ve onlar müjdeleşmektedirler. Kalplerinde hastalık olanların ise, iğrençliklerine iğrençlik (murdarlık) ekleyip-arttırmış ve onlar kâfirler olarak öldüler.»** (132)

İman ilmi ya da imana ait bilginin hakikatı, esası şudur: Usûlü selaseyi yani üç temel bilgiyi öğrenmek ve buna her manada rıza göstermektir.

Nitekim Rasûlüllah (a.s.) efendimiz şöyle buyuruyorlar: **«Kim Rab olarak Allah'a, din olarak İslâm'a, peygamber olarak da Hz. Muhammed (a.s.)'e razı olursa, imanın tadını ve hazzını kavramış demektir.»** (133)

Mademki içinde yaşamış olduğumuz çağ şüphelerle dopdoludur. Bu itibarla müslümanın bu bilgilerinin çok sağlam olması gerekmektedir. Aynı zamanda müslümanın ihmal etmemesi gereken diğer noktaları da bilmesi icabeder.

Mademki müslüman bugün başkalarıyla sürekli bir mücadele içerisinde bulunmaktadır. Mutlaka elindeki delil ve kanıtları kesin ve başkalarını rezil eder olmalı. Bu da ancak bu üç temele ait hükümleri kamil manada bilmekle ve bunun dışındakilerinin ise eksik olduklarını anlamakla sağlanabilir.

Eski İslâmî araştırmalar, bu esasları tam anlamıyla yerine getirmeye ve toplu, geniş anlamda açıklamaya yeterli değildir. Ancak yeni çalışmalar ve araştırmalar ise genellikle çok cüz'i kalmaktadır. Her bir çalışma bugün İslâm'ın sadece bir bölümüne ilişkindir. Ni-

---

130 — Fussilet sûresi, âyet: 44.
131 — Kehf sûresi, âyet: 57.
132 — Tevbe sûresi, âyet: 124, 125.
133 — Müslim ve Tirmizî rivayet etmişlerdir.

tekim bunlardan çoğu bölümleriyle birlikte sadece bir devrin savunmasıyla ilgilidir.

İşte bundan dolayı biz, Usûlü Selâse adını verdiğimiz kitabımızı yazdık. Bu, yeni bir çalışmadır. Bu bakımdan eksiklikleri de olabilir. Ancak bunun yanında kapsamlı bir çalışmadır. İçeriği ise şöyledir:

1 — Birinci araştırma: Allah (c.c.) ve O'na iman.
2 — İkinci araştırma: Rasûlüllah (a.s.) ile ilgili çalışma.
3 — Üçüncü çalışma ise İSLÂM'dan sözeden çalışma (*).

Biz kitapta şöyle bir yol izledik:

Allah (c.c.)'dan sözeden çalışmamızda, Allah'a ulaşma yollarından söz edilmiştir. Meselâ burada kainatı bizzat araştırmak, O'na ulaşma yollarından sadece bir tanesidir. Daha sonra bizler kainatta var olan delileri geniş olarak bir bir ele aldık. Her bir gerçek ve delil bizi tek başına Allah'a götürmeye yeterlidir. Daha sonra da TEVHİD konusuna ilişkin münakaşa ve tartışmalardan alıntılar yaptık. Tabiat, Sebebiyet ilişkisi gibi. Daha sonra da açık delillere dayanarak konuşmamızı sürdürdük. Bunların her birisinin bizleri nasıl Allah'a götürdüğünden söz ettik. Onun sıfatlarını ve isimlerini bizlere nasıl kanıtladığını dile getirdik.

İşte bütün bunlardan sonra da, İslâm ile diğer dinler arasında bir karşılaştırmaya gittik. Bugün dünyada revaçta imiş gibi gözüken değersiz düzenlerin, düşüncelerin ve sistemlerin de konuya ilişkin olarak bir karşılaştırmasını yaptık.

Daha sonra da sözü Rasûlüllah (a.s.) efendimize getirdik. Söze insandan başlayarak girdik. Onun yaratılmasındaki yeri ve değeri üzerinde durduk. Peygamberlerin nasıl tanınacağına dair yolları gösterdik. Daha sonra bu söylediklerimizi Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.)'in risaletine uyarladık. Biz sadece onun sıfatlarına ilişkin beş bölüm yazdık, burada mucizeleri, ona ilişkin haberleri, bunun semerelerini, onunla nelerin müjdelendiğini birbir ele aldık. Ayrıca her bir bölümde hiç şüphe götürmeyecek şekilde, Hz. Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğunu ortaya koyduk, konu ister-istemez bizi o noktaya götürüyor.

Üçüncü olarak da, sözü İslâm'a getirdik. İşe İslâm'ın tanımını yapmakla girdik. Konuyu dört bölüme ayırdık. Bir bölümü, İslâm'ın rükünlerine ilişkin, bir bölümde ahlakî ve içtimaî (sosyal) metodu ele aldık. Bir bölümde de genel manada metod ve program nedir, İs-

(*) Sözü edilen bu kitaplar da yayınevimiz tarafından yayınlanacaktır.

lâm'ın bu yönünü ele aldık. Son bölümde yani dördüncü bölümde ise, bu dini teyid eden noktalara ağırlık verdik.

Artık böylece bu çalışmanın genel şekliyle zorunlu olduğu ortaya çıkmış bulunmaktadır. Yani İslâm'ın cüzleri onun tümleriyle, külliyatıyla içiçedir . Birbirinden ayrılmaları düşünülemez. Böylece kişi İslâm ile kanaatlansın, Rasûlüllah'ı tasdik edip doğrulasın, bunları sağlam olarak bize indiren Allah'a da iman etmiş olsun.

İşte bu sahabenin yoludur. Düşünecek olursak, bu konuda meseleyi derinlemesine araştırmaya tabi tutmak, çağımızın bir gereğidir.

KİTAP

Usûlü Selâse adlı kitabımızda Rasûlüllah (a.s.) efendimizden konuşurken, biz o kitabın ikinci bölümünde Kur'ân'a ilişkin mucizelerden çok geniş olarak bilgi sunduk. Biz şimdi burada kısaca Kitab'ı hatırlatmakla yetineceğiz. Daha sonra da Kitab'a ilişkin bazı ilimlerden söz edecek ve bunlara işaret edeceğiz. Böylece de müslümanlara bundan sonra tüm önemin buna verilmesi gerektiğini hatırlatmış olalım.

BU KİTAP ALLAH TARAFINDANDIR

Gerçekten bu kitap, Allah tarafından gönderilmiştir. Bunda ne bir kuşku ve ne de bir şüphe söz-konusu değildir. Bunun geniş bilgisini az önce değindiğimiz kitapta bulmanız mümkündür. Bu konuda Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Eğer kulumuza indirdiğimiz (Kur'ân) den şüphedeyseniz, bu durumda siz de bunun benzeri olan bir sûre getirin. Ve (bunun için) Allah'tan başka şahitlerinizi (kendilerine güvendiğiniz yardımcılarınızı) da çağırın; eğer doğru sözlüler iseniz. Ama yapamazsınız — ki kesin olarak yapamayacaksınız — bu durumda kâfirler için hazırlanmış ve yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının.» (134)

«De ki: «Eğer bütün ins ve cin (toplulukları), bu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek üzere toplansa — onların bir kısmı bir kısmına destekçi olsa bile — onun bir benzerini getiremezler.» (135)

Mademki bu kitap Allah tarafından bize gönderilmiştir, bu durumda insanın önünde onun hidayetiyle hidayetlenmeyi seçmek ya

---

134 — Bakara sûresi, âyet: 23, 24.
135 — İsra sûresi, âyet: 88.

da seçmemek gibi bir seçim hakkı yoktur. Aksine insan ona tabi olmakla mükelleftir ve buna göre hesaba çekilecektir.

«Rabbinizden size indirilene uyun, O'ndan başka velilere (dostlara, koruyucu ve yardımcılara) uymayın. Ne az da öğüt alıyorsunuz.» (136)

«Bu da indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Şu halde ona uyun ve korkup-sakının.» (137)

«Rabbin'den sana vahyedilene uy. O'ndan başka ilah yoktur ve müşriklerden de yüz çevir.» (138)

«Sana vahyolunana uy ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret. O, hükmedenlerin en hayırlısıdır.» (139)

«Sonra seni de bu emirden (dinden) bir şeriat üzerinde kıldık; öyle ise sen, ona uy ve bilmeyenlerin heva (istek ve tutku) larına uyma.» (140)

İnsanlar ne zaman bu kitaba uyarlarsa işte o zaman onlar en doğru, en güçlü, en merhametli, en sağlam ve en yüce bir yol üzeredirler.

«Şüphe yok ki, bu Kur'ân, en doğru yola iletir.» (141)

«Size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap da geldi. Allah, rızasına uyanları bununla kurtuluş yollarına ulaştırır ve onları kendi izniyle karanlıklardan nura çıkarır. Onları dosdoğru yola da yöneltip iletir.» (142)

«Hiç şüphesiz o, Bizim katımızda olan Ana Kitap'tadır; çok yücedir, hüküm ve hikmet doludur.» (143)

«Bu (Kur'ân), insanlar için basiret (nuruyla Allah'a yönelten âyet)lerdir. Kesin bilgiyle inanan bir kavim için de bir hidayet ve rahmettir.» (144)

«Bu (Kur'ân), insanlar için 'dolambaçsız bir açıklama (beyan)', sakınanlar için de bir hidayet ve öğüttür.» (145)

---

136 — A'raf sûresi, âyet: 3.
137 — En'am sûresi, âyet: 155.
138 — En'am sûresi, âyet: 106.
139 — Yunus sûresi, âyet: 109.
140 — Casiye sûresi, âyet: 18.
141 — İsra sûresi, âyet: 9.
142 — Maide sûresi, âyet: 15, 16.
143 — Zuhruf sûresi, âyet: 4.
144 — Casiye sûresi, âyet: 20.
145 — Ali İmran sûresi, âyet: 138.

«Ey insanlar, Rabbinizden size 'kesin bir kanıt (Bürhan)' geldi ve size apaçık bir nur (Kur'ân) indirdik.» (146)

«Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, sinelerde olana bir şifa ve mü'minler için de bir hidâyet ve rahmet geldi.» (147)

İnsan için, şayet hakkı arıyorsa bu yoldan başka bir yol yoktur. Ayrıca Kur'ân olmadıkça ne istikamet ne de dosdoğru yolu bulunabilir. Bu, ancak Kur'ân sayesinde kazanılır.

«Ey insanlar, kuşkusuz size Rabbinizden gerçek (Hak) gelmiştir. Kim hidayete ulaşırsa, o, ancak kendi adına hidayete ulaşmıştır. Kim de saparsa, o da, kendi aleyhine sapmıştır. Ben sizin üzerinizde bir vekil değilim.» (148)

«Ve sana Rabbin'den indirilen Haktır.» (149)
«Öyleyse Hak'tan sonra sapıklıktan başka ne var?» (150)

«Bu benim dosdoğru yolumdur, şu halde ona uyun. Sizi O'nun yolundan ayıracak (başka) yollara uymayın.» (151)

«Buna rağmen sana icabet etmeyecek olurlarsa, artık bil ki, onlar, gerçekten kendi hevalarına uymaktadırlar. Oysa Allah'dan bir hidayet gösterici olmaksızın kendi hevalarına uyandan daha sapık kimdir?» (152)

Kur'ân'dan ve onun yolundan cahil olandan başkası ayrılamaz, yüz çeviremez. O'nu ancak cahil olan inkar eder. Çünkü o, kendisiyle cehalet bulunmayan bizzat ilimdir.

«Hayır, o, kendilerine ilim verilenlerin göğüslerinde apaçık olan âyetlerdir. Zulmette onlardan başkası bizim âyetlerimizi inkar etmez.» (153)

«Kendilerine ilim verilenler ise, Rabbinden sana indirilenin hakkın ta kendisi olduğunu ve üstün, güçlü, övülmeye layık olan Allah'ın yoluna yöneltip ilettiğini görmektedirler.» (154)

---

146 — Nisa sûresi, âyet: 174.
147 — Yunus sûresi, âyet: 57.
148 — Yunus sûresi, âyet: 108.
149 — Ra'd sûresi, âyet: 1.
150 — Yunus sûresi, âyet: 32.
151 — En'am sûresi, âyet: 153.
152 — Kasas sûresi, âyet: 50.
153 — Ankebût sûresi, âyet: 49.
154 — Sebe' sûresi, âyet: 6.

«Oysa o, aziz (şerefi yüksek, üstün) bir kitaptır. Batıl, ona önünden de, ardından da gelemez.» (155)

«Andolsun, eğer sana gelen bunca ilimden sonra onların hevalarına uyacak olursan, kuşkusuz, o zaman zalimlerden olursun.» (156)

Artık gayet açıkça görülmüştür ki, bu kitap, bir gurup insan bir takım insanlar içindir de başkaları için değildir gibi bir şüpheye yer kalmamıştır. Ya da bu Kur'ân bir ümmete gelmiş de, başkalarını bağlayıcılığı yoktur diye de düşünülemez. Çünkü bu kitap, tüm insanlara gönderilmiş bulunan bir kitaptır. Her millet, her ümmete ve her topluma seslenen bir kitap...

«Alemlere uyarıcı-korkutucu olsun diye Furkan (Hakkı batıldan ayıran Kur'ân)'ı indiren (Allah) ne yücedir.» (157)

«Biz seni âlemler için yalnızca rahmet olarak gönderdik.» (158)

«Ey insanlar, ben Allah'ın sizin hepinize gönderdiği bir peygamberiyim. Ki göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur, O'ndan başka ilah yoktur. O, diriltir ve öldürür. Öyleyse Allah'a ve okuması yazması olmayan (ümmî) haber getirici peygamberine iman edin. O da Allah'a ve O'nun sözlerine inanmaktadır. O'na iman edin ki hidayete ermiş olursunuz.» (159)

Rabbimiz kendisine uyanlara vaadlarını şöylece açıklıyor:

«Kim de benim yol göstermeme uyarsa artık o şaşırıp sapmaz ve mutsuz da olmaz.» (160)

«Kim benim hidayetime uyarsa, onlar için ne bir korku vardır, ne de mahzun olacaklardır.» (161)

«Kim de benim zikrimden yüz çevirirse, artık onun için de sıkıntılı bir geçim vardır ve biz onu kıyamet günü kör olarak haşredeceğiz. O da (şöyle) demiş olur: — Ben görmekte olan biriyken, beni niye kör olarak haşrettin Rabbim? (Allah da) der ki: İşte böyle, sana âyetlerimiz gelmişti, fakat sen onları unuttun, bugün de sen işte böyle unutulmaktasın.» (162)

---

155 — Fussilet sûresi, âyet: 41-42.
156 — Bakara sûresi, âyet: 145.
157 — Furkan sûresi, âyet 1.
158 — Enbiya sûresi, âyet: 107.
159 — A'raf sûresi, âyet: 108.
160 — Tâhâ sûresi, âyet: 123.
161 — Bakara sûresi, âyet: 38.
162 — Tâhâ sûresi, âyet: 124, 125, 126.

Ahirette, Allah'ın kitabına uyanlarla ondan yüz çevirenler buluşmayacaklardır. İkisi de aynı yere gitmeyeceklerdir.

«Şu halde sen, bizim zikrimize sırt çeviren ve dünya hayatından başkasını istemeyenden yüz çevir. İşte onların ilimden yana ulaşabildikleri (son sınır) budur.» (163)

Tüm Allah düşmanları, müslümanların İslâm'a ve Kur'ân'a sarılmalarından ötürü etraflarını çepe-çevre kuşattılar. Hepsi de küfür, kin, düşmanlık, hased ve cehalet bayraklarını dikerek bu çabalarını sürdürdüler. Müslümanları böylece İslâm'dan uzaklaştırmaya çaba gösterdiler.

«Onlar, senin kendilerine yaranıp onlarla uzlaşmanı arzu ettiler; o zaman onlar da sana yaranıp uzlaşacaklardı.» (164)

«Onlar neredeyse, sana vahyettiğimizden başkasını bize karşı düzüp uydurman için seni fitneye düşüreceklerdi; o zaman da seni dost edineceklerdi. Eğer Biz, seni sağlamlaştırmasaydık, andolsun, sen onlara az bir şey (de olsa) eğilim gösterecektin. Bu durumda, Biz de sana, hayatın da kat kat, ölümün de kat kat (acısını) taddırırdık; sonra Bize karşı bir yardımcı da bulamazdın.» (165)

İşte bundan ötürüdür ki, Allah (c.c.) kesin olarak şunu emrediyor: Kur'ân-ı Kerîm'in bazı emirlerinden sakınmak ve bazı noktalarda Allah'ın düşmanlarına itaat etmemek. Rabbimiz bizi bu iki halden de menediyor. Nitekim bu konuyu şöyle dile getiriyor:

«Aralarında Allah'ın indirdiğiyle de hükmet ve onların hevalarına uyma. Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni şaşırtırlar diye onlardan sakın. Şayet yüz çevirirlerse, bil ki, Allah bir kısım günahları nedeniyle onlara bir musibeti çattırmak istemektedir. Şüphesiz insanların çoğu gerçekten fasıktırlar. Onlar hâlâ cahiliyye hükmünü mü arıyorlar? Kesin bilgiyle inanan bir topluluk için, hükmü, Allah'tan daha güzel olan kimdir?» (166)

Peygamberimiz (a.s.) da şöyle buyuruyorlar: «Gerçekten şeytan sizin topraklarınız üzerinden kendisini tapınılmaktan ümidini kesmiştir. Ancak bunun dışında sizin yaptığınız amellerinizden kimilerini küçük düşürmek hususunda başka şeylere itaat etmenize razı olmuştur. Bundan sakının. Muhakkak ben, sizin için bağlandığınız

---

163 — Necm sûresi, âyet: 29, 30.
164 — Kalem sûresi, âyet: 9.
165 — İsra sûresi, âyet: 73, 74, 75.
166 — Maide sûresi, âyet: 49, 50.

sürece ebedî olarak sapıtamayacağınız (iki) şey bıraktım. Allah'ın Kitab'ı, Rasûlü'nün Sünnet'i.» (167)

Rabbimiz buyuruyor: «**Yeryüzünde olanların çoğunluğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan şaşırtıp-saptırırlar.**» (168)

Rabbimiz Kitabında bizlere, önceki ümmetlere vahyettiklerini, onlara kitaplar gönderdiklerini bildirmekle bizleri uyarıyor. Onların düşebildikleri duruma düşmememizi, onların işledikleri günahları işlememizi bildirmekle sakınmamızı emrediyor. İşledikleri fenalıklardan, taksiratlardan, tahriflerden ve inhiraftan, Allah'ın emirlerini küçümsemekten, çiğnemekten, emirleri ağırdan almaktan, küfür, dalalet gibi tüm şeylerden uzak durmamızı emrediyor. Yine her beş vakit namazda Fatiha sûresinde bu gerçeği hatırlatıyor da şöyle buyuruyor:

«**Bizi dosdoğru yola ilet; kendilerine nimet verdiklerinin yoluna, gazaba uğrayanların ve sapıklarınkine değil.**» (169)

Allah (c.c.), kitabını, bize kendisiyle hükmedilmek için indirdiğini açıklıyor da şöyle buyuruyor:

«**Biz kitabı ancak, hakkında ihtilafa düştükleri şeyi onlara açıklaman ve inanan bir kavime rahmet ve hidayet olması dışında (başka bir amaçla) indirmedik.**» (170)

«**Şüphesiz Allah'ın sana gösterdiği gibi insanlar arasında hükmetmen için Biz sana Kitab'ı hak olarak indirdik. (Sakın) hainlerin savunucusu olma.**» (171)

«**Gerçek şu ki Biz Tevrat'ı, içinde bir hidayet ve nur olarak indirdik, teslim olmuş peygamberler, yahudilere onunla hükmederlerdi. Bilgin yöneticiler, Rabbaniyyûn ve yüksek bilgilerde (Ahbar), Allah'ın kitabını korumakla görevli kılındıklarından ve onun üzerinde şahitler olduklarından (onunla hükmederlerdi). Öyleyse insanlardan korkmayın. Benden korkun ve âyetlerimi az bir değere karşılık satmayın. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar, kâfir olanlardır. Biz onda, onların üzerine yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve (bütün) yaralara (karşılık da) kısas vardır. Ama kim bunu sadaka olarak bağışlarsa o kendisi için bir keffarettir. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar, zalim olanlardır. Elindeki Tevrat'tan olanı doğrulayıcı olarak Meryem-**

167 — Müslim, İbn Sa'da Tabakat (Rasûlüllah'ın veda haccından).
168 — En'am sûresi, âyet: 116.
169 — Fatiha sûresi, âyet: 5-7.
170 — Nahl sûresi, âyet: 64.
171 — Nisa sûresi, âyet: 105.

oğlu İsa'yı onların izlerine (peygamberler zincirine) ekledik ve ona, — içinde hidayet ve nur olarak — önündeki Tevrat'tan olanı doğrulayan ve müttakiler için de hidayet ve öğüt olan İncil'i verdik. İncil sahipleri Allah'ın onda indirdikleriyle hükmetsinler. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar, fasık olanlardır. Sana da (Ey Muhammed) önündeki Kitap(lar)dan olanı doğrulayıcı ve ona bir şahit gözetleyici olarak Kitab'ı (Kur'ân'ı) indirdik. Öyleyse aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve sana gelen haktan sapıp onların hevalarına uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol-yöntem kıldık. Eğer Allah dileseydi, sizi bir tek ümmet kılardı; ancak bu, size verdikleriyle, sizi denemesi içindir. Artık hayırlarda yarışınız. Tümünüzün dönüşü Allah'adır. Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz şeyleri size haber verecektir.» (172)

Tevrat sahipleri Tevrat'tan yan çizdiler. İncil sahipleri de İncil'den yan çizdiler. Rabbimiz bize «Ey Kur'ân sahipleri» diye şöyle sesleniyor:

«İman etmekte olanların, Allah'ın ve haktan inmiş olanın zikri için kalplerinin «saygı dolu bir korku ile yumuşaması» zamanı gelmedi mi? Onlar, bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun bir süre geçmiş, böylece kalpleri de katılaşmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onlardan çoğu da fasık olanlardır.» (173)

Biz de onların işledikleri şeylerde tıpkı onlar gibi olmayalım.

«Fakat onlar, bunu arkalarına attılar.» (174)

«Ve onlar, Süleyman'ın mülkü (nübüvveti) aleyhinde şeytanların uydurduklarına uydular.» (175)

«Kendilerine Tevrat yükletilip de sonra onu (içindeki derin anlamları, hikmet ve hükümleriyle gereği gibi) yüklenmemiş olanların durumu, koskoca Kitap yükü taşıyan eşeğin durumu gibidir.» (176)

«Onlar kelimeleri konuldukları yerden saptırırlar. (Sık sık) kendilerine hatırlatılan şeyde (yararlanıp) pay almayı unuttular.» (177)

«Onlar, Allah'ı bırakıp da, bilginlerini ve rahiplerini Rablar (ilahlar) edindiler.» (178)

---

172 — Maide sûresi, âyet: 44, 45, 46, 47, 48.
173 — Hadid sûresi, âyet: 16.
174 — Ali İmran sûresi, âyet: 187.
175 — Bakara sûresi, âyet: 102.
176 — Cuma sûresi, âyet: 5.
177 — Maide sûresi, âyet: 13.
178 — Tevbe sûresi, âyet: 31.

Yani bu kimseler, Allah'ın haram kıldıklarını helal kılmak ve helal kıldıklarını da haram saymakla, bunlara itaat ettikleri için, bunları ilahlar kıldılar.

Allah'ın kitabıyla hükmetmeyi kabullenmek, O'nun hükmüne razı olmamız, o kitaba ve hükümlere sıkı sıkıya bağlı bulunmamız, O'na yapışmamız gibi durumlar tamamiyle imanlı olmamızın delili ve ispatıdır. Bunun aksi ise küfürdür, nifaktır. Yahudilerin ve hıristiyanların düştükleri duruma düşmektir. Rabbimiz buyuruyor:

«Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, artık onu Allah'a ve Rasûlüne döndürün. Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız. Bu hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir.» (179)

«Aralarında hükmetmesi için, Allah'a ve Rasûlüne çağırıldıkları zaman mü'min olanların sözü: «İşittik ve itaat ettik» demeleridir. İşte felaha kavuşanlar bunlardır. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederse ve Allah'dan korkup O'ndan sakınırsa, işte kurtuluşa ve mutluluğa erenler de bunlardır.» (180)

İşte bu anlattıklarımız mü'minlerin hali ve durumudur. Fakat imanı sadece kuru bir dava olarak ileri süren münafıkların haline gelince. Rabbimiz onlar için şöyle buyuruyorlar:

«Aralarında hükmetmesi için onlar, Allah'a ve Rasûlü'ne çağırıldıkları zaman, onlardan bir gurup yüz çeviriverir. Eğer hak onların lehlerindeyse, ona boyun eğerek geliverirler. Bunların kalplerinde hastalık mı var? Yoksa kuşkuya mı kapıldılar? Yoksa Allah'ın ve Rasûlü'nün kendilerine karşı haksızlık yapacağından mı korkmaktadırlar? Hayır onlar zalim olanlardır.» (181)

«Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten inandıklarını öne sürenleri görmedin mi? Bunlar, tağutun önünde muhakeme olmayı istemektedirler; oysa onlar onu tanımamakla emrolunmuşlardır. Şeytan da onları uzak bir sapıklıkla sapıtmak ister. Onlara Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin denildiğinde, o münafıkların senden kaçabildiklerince kaçtıklarını görürsün.» (182)

«Hayır öyle değil, Rabbine andolsun, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp sonra senin verdiğin hükme içlerinde hiç bir

---

179 — Nisa sûresi, âyet: 59.
180 — Nûr sûresi, âyet: 51, 52.
181 — Nûr sûresi, âyet: 48, 49, 50.
182 — Nisa sûresi, âyet: 60-61.

sıkıntı bulmaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar.» (183)

Daha önceki konulardan da öğrendiğimiz gibi, var olmanın gereği olarak, hiç bir hüküm olmasın ki, Allah'ın onunla ilgili olarak mutlaka bir hükmü vardır. Bir kimse, böyle bir durumda Allah'ın hükmünü öğrenince ya da hüküm kendisince açıklık kazanınca, teslim olmaktan başka çaresi yoktur. Mutlak olarak bu hükme rıza gösterecektir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Allah ve Rasûlü bir işe hükmettiği zaman, mü'min olan bir erkek ve mü'min olan bir kadın için kendi işlerinde seçim hakları yoktur. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne isyan ederse, artık gerçekten o, apaçık bir sapıklıkla sapıtmıştır.» (184)

Aslında mü'min, herhangi bir konudaki Allah'ın hükmünü bilip öğrenmedikçe bir karar alamaz, bir görüşe varamaz, bir şeye inanamaz ve bir işe de koşamaz. Herhangi bir davete de katılamaz, bir işten ve amelden de kaçamaz. Müslüman tüm bunlara dikkat ve özen gösterir. Ancak kendisince bu konulara ilişkin Allah'ın hükmü belirince, bu takdirde işini Allah'ın emri esası üzerinde bina eder. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Ey iman edenler, Allah'ın ve Rasûlü'nün huzurunda öne geçmeyin.» (185)

İşte bunda tüm hayırlar vardır. Ya da bundaki tüm hayırlar müslüman içindir. Hatta bunun sonucunda öldürülmesi varsa bile. Sürgünü söz konusu olsa da.. Çünkü Allah'ın emirlerine teslim olmak ve buna boyun eğmek. Ferde olsun, ümmete olsun getireceği şey hayırdan başkası değildir.

«Eğer gerçekten biz onlara: «Kendinizi öldürün, ya da yurtlarınızdan çıkın» diye yazmış olsaydık, onlardan az bir bölümü dışında, bunu yapmazlardı. Onlar, kendilerine verilen öğüdü yerine getirselerdi, bu, şüphesiz onlar için hayırlı ve sağlamlık bakımından daha güçlü olurdu.» (186)

«Ve eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve kendilerine Rablerinden indirileni (Kur'ân'ı) ayakta tutsalardı, elbette üstlerinden de, ayaklarının altından da (sayısız nimeti) yiyeceklerdi. İçlerinde aşırı olmayan

183 — Nisa sûresi, âyet: 65.
184 — Ahzab sûresi, âyet: 36.
185 — Hucurat sûresi, âyet: 1.
186 — Nisa sûresi, âyet: 66.

(mutedil) bir ümmet vardır. Onlardan çoğunun yapmakta olduklarıysa ne kötüdür.» (187)

«Dediler ki, eğer seninle birlikte hidayete uyacak olursak, yerimizden (yurdumuzdan ve konumumuzdan) çekilip kopartılırız. Oysa biz onları, kendi katımızdan bir rızık olarak her şeyin ürününün aktarılıp toplandığı, güvenli bir haremde yerleşik kılmadık mı? Fakat onların çoğu bilmiyorlar.» (188)

İşte Kur'ân-ı Kerîm hakkındaki bu genel anlamdaki girişimizden sonra diyoruz ki : Burada Kur'ân'a ilişkin pek önemli iki nokta vardır.

a — Kitaba (Kur'ân'a) ilişkin ilimler.
b — Kur'ân'ın nassı, kendisi.

Tam anlamıyla arzulanan da, insanın yani müslümanın bu her iki noktayı da şahsında toplamış olması isteğidir.

KUR'ÂN TİLAVETİ İLMİ

Kur'ân-ı Kerîm'in amelî yani pratik ilimleri içerisinde önceliği olan ilim, TİLAVET İLMİ yani Kur'ân okuma ilmidir. Tilavet ilmi içerisinde şu ilim dalları yer alır :

a — Tecvid ilmi.
b — Okuma adabı ilmi.

Rabbimiz, birincisini yani Tecvid ilmini bize şu âyetle emir buyurmaktadır :

«Ve Kur'ân'ı da, belli bir düzen içerisinde (Tertil) üzere oku.» (189).

İkincisini yani okuma adabını da şu âyetle bize güzelleştiriyor :

«Kendilerine verdiğimiz kitabı, gereği gibi okuyanlar, işte ona iman edenler bunlardır.» (190)

Tecvid bilginlerine göre, Tecvid ilmi farz olan bir ilimdir. Zira, Kur'ân-ı Kerîm'i okurken yanlış ve hatalı okuma, anlamı değiştirir. Meselâ, «Rabbenâ lâ tüahiznâ — Ey Rabbimiz bizi muahaza etme (sorumlu tutma)» (191) âyetinin «Lâ Tüahiznâ»daki elifini «La tüahizne» diye elifsiz okursak «Nâ» yerine «ne» dersek, uzatmaksızın okur-

187 — Maide sûresi, âyet : 66.
188 — Kasas sûresi, âyet : 57.
189 — Müzzemmil sûresi, âyet : 4.
190 — Bakara sûresi, âyet : 121.
191 — Bakara sûresi, âyet : 286.

sak bu takdirde, kelime Cemi müennes nununa dönüşür, böylece de anlam değişmiş olur.

İşte bunun içindir ki, öncelikle müslümanın kitapla ilgili olarak öğrenilmesi gerekeni öğrenmelidir. Bunlar da:

1 — Allah'ın kitabını bilmeyi öğrenmek.

2 — Okuma adabını öğrenmek. Nitekim bu her iki konuya ilişkin bir çok kitaplar yazılmış bulunmaktadır. Kimi ufak risaleler de vardır. Kimi risaleler hayli uzun olmakla birlikte, kimisi de kısadır. İşte Tecvid ilmi bunlardandır. Bu da «Okuma sanatı»dır. Yani isimlerini şöylece verebiliriz: «Fennü'ttertîl», «Fennüttecvîd», «Hidayetül Müstefîd». Bu risalelerin kimisi de okuma adabına ilişkindir. Meselâ İmam Nevevî'nin «et-Tibyan» adlı eseri, ya da İmam Gazzalî (r.a.)'nin İhya adlı kitabında yer alan «Okuma Adabı» kitabı.

İşte bunlar önemli olan noktalardır. Her bir müslümanın bunlara eğilmesi farzdır.

KUR'ÂN İLİMLERİ

Kur'ân ilimlerinden en önemlisi Kıraat ilmidir. Bunun içindir ki, Kur'ân-ı Kerîm'in mutlaka mevcut mütevâtir ve meşhur kıraatlerden biriyle okunması gerekir. Bu da değişik arap lehçelerini içermektedir. Yine onların okunma yollarını bilmek gerekir. Ayrıca, Kur'ân okumakla ilgili olmak üzere bir çok Kıraat kitapları da yazılmıştır. Büyük hacimli kitaplar mevcuttur. Ayrıca bir çok da uzun manzumeler meydana getirilmiştir ki, bu ilme ait bazı bölümleri içermektedirler. Bu konuya ilişkin yazılan önemli kitap şudur:

İbn Cezerî'nin «en Neşr fi'l-Kıraati'l-Aşr.»

Ancak tüm kıraatleri bilip öğrenmek her müslüman için vacip olan bir durum değildir. Bazı müslümanların bunda ihtisas ve uzmanlık kazanmaları vaciptir. Bunun içindir ki, İslâm alimleri bunu farzı kifâye ilimleri arasında saymışlardır. Ancak müslümandan istenen, bu sahih kıraatlerden biriyle yetinmesidir. Bir kıraatin sahih olabilmesi ise şu üç şartı taşıması gerekir:

1 — Hz. Peygamber (a.s.) Efendimizden tevâtür yoluyla nakledilmiş olacak.

2 — İhtimali de olsa Hz. Osman Mushafı'na göre uygunluk.

3 — Okumanın Arap lehçelerinden birine uygunluğu.

Şayet bu şartlardan birisi eksik olacak olursa, kıraat makbul değildir. Böyle bir kıraat Şazz bir kıraattir. Bugün kabul gören sahih

kıraatler on tanedir. Bunlar, Rasûlüllah (a.s.)'dan muteber olan Kur'ân okunuşunu temsil edenlerin sayısıdır. Çünkü Rasûlüllah (a.s.) değişik lehçelerde okumuştur. Bu konuda başvurulacak asılları ise az önce belirtmiş idik.

Kıraatlerin kimisi Kur'ân manalarını açıklarlar. Bazısı yeni manalar içerir. Bununla da Arap dili ve lehçeleri korunmuş olur. Ayrıca sen bunda, Allah'ın bu ümmete bir kolaylık sağladığını da görürsün.

KUR'ÂN'A BAĞLI İLİMLER

Kur'ân-ı Kerîm ile birlikte üç ilim doğmuştur. Bu ilimler:

a — Nasih ve Mensuh ilmi.

b — Nüzûl sebepleri ve nüzûl yerlerine ilişkin ilim.

c — Kur'ân'ın anlaşılması güç kelimelerinin ilmi (Ğarîbu'l Kur'ân İlmi).

A — Nasih ve Mensuh ilmi: Bu ilme neden şundan dolayıdır. Meselâ toplumda öylesi şeyler var ki, bununla ilgili hemen kesin hüküm verilmesi uygun görülmemektedir. Rabbimiz bunlar için tedrici bir durum ortaya koymuştur. Ta ki o hükümler istikrar bulup, kararlılık kazansın.

Yine bazı şeyler var ki, Rabbimiz önceden bunu haram kılmıştır. Fakat sonradan herhangi bir hikmete bağlı olarak bunu mübah kılmıştır. Haramlığı ortadan kaldırmıştır.

Yine bazı kaziyyeler var ki, bunlar belli zaman-zemin istemektedirler. Daha sonra da hüküm, bununla ilgili olarak başka şey üzerinde kararlılık kazanır.

Bir kimse, bu ilmi gereği gibi bilip öğrenemeden, ne Allah'ın kitabını, ne de Rasûlü'nün sünnetini tam anlamıyla bilemez ve kavrayamaz. Bu ilmi bilip öğrenmeden insan, hatalarla her zaman karşı karşıyadır. Bir gün İbni Abbas (r.a.) bir kıssacıya uğrar ve ona «Nasih-Mensuh'un» ne olduğunu sorar. O da bilmediğini söyler. Bunun üzerine Abdullah b. Abbas (r.a.): «Hem kendin helak oldun, hem de başkalarını helak ettin» der.

B — Nüzûl sebepleri ve nüzûl yerlerine ilişkin ilim:

Bilindiği gibi, Kur'ân-ı Kerîm yaklaşık olarak 23 yıllık bir zaman zarfında nazil olmuştur. Kimisi Mekke'de, kimisi Medine'de, kimisi

de muayyen ve belirli yerlerde nazil olmuştur. Nitekim bazı Kur'ân âyetleri ise, kimi sebeplere bağlı olarak gelmiştir. Sahabe ise, işte bu dönem içerisinde, Rasûlüllah (a.s.)'ın yanında bulunup tüm bunlara ait bilgileri gereği gibi öğrenip alan kimselerdir. Nitekim Sahihi Buhari'deki bir hadiste belirtildiği gibi İbn Abbas şöyle demiştir:

«Kendisinden başka ilah bulunmayan Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın kitabından inen hiç bir sûre yoktur ki, ben, onun nerede nazil olduğunu bilirim, Allah'ın kitabından bir âyet yoktur ki, ben, onun kim hakkında inzal olduğunu bilirim. Şayet ben, Allah'ın kitabını benden çok daha iyi bilen birinin varlığından haberdar olmuş olsam, oraya ulaşmak da ancak develerle mümkün olmuş olsa, mutlaka biner giderdim.»

Kur'ân'ın nüzûl sebeplerini bilmek, bu sebebe uygun olarak, anlamlarının da daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Çünkü sebebin bilinmesi, âyetlerin manalarının da buna bağlı olarak öğrenilmesinde en baş rolü oynar. Gerçi sebebin özelliği, lafzın genelliğine bir engel oluşturmaz.

Bizim bu konuda yaklaşık olarak baş vuracağımız kitaplar şunlardır:

1 — İbn Hazm, en Nasih ve'l Mensûh adlı kitabı.

2 — Süyûti, Lübabu'n Nükûl fi Esbabi'n Nüzûl adlı kitabı.

C — Ğaribul Kur'ân ilmi:

Gerçekten Kur'ân-ı Kerîm'in alınması pek kolaydır. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: **«Andolsun ki, Biz Kur'ân'ı zikr için kolaylaştırdık. Fakat öğüt alıp düşünen var mı?»** (192)

Çünkü Kur'ân, Arap diliyle nazil olmuştur. Kur'ân'daki lafızların hemen hepsi bütün Araplarca bilinmiyordu. Kimisince meşhur olup, bilinen bazı lafızlar, kimisince de bilinemiyordu. Nitekim, Hz. Ömer (r.a.), Kur'ân'ın bazı lafızlarından Rasûlüllah (a.s.)'a sormuştur. Bu henüz Kur'ân inmeye devam ettiği yakın bir dönemde olan bir durumdur. Sonra bu mesafe uzadıkça, insanların birbirleriyle karışması çoğaldıkça, insanlar Arap dilini bütünüyle ihatadan uzaklaşmış oldular. Bu bakımdan da, kimi müslümanlar Kur'ân'ın bazı lafızlarını bilmekte güçlük çekiyorlardı.

İşin böyle olması nedeniyle, durum bazı âlimlerin konuya ilişkin kitaplar yazmalarına neden oldu. Ğaribu'l Kur'ân ile ilgili ola-

---

192 — Kamer sûresi, âyet: 17, 22, 32, 40.

rak bir çok kitaplar yazıldı, bunların içerisinde yaklaşık olarak Mahluf'un «Kelimatu'l Kur'ân: Tefsir ve Beyan» adlı kitabını söyleyebiliriz.

Hiç şüphe yok ki, her bir Kur'ân okuyucusu, bu anlatılanlardan nasibini almasını, kıraat ilmi dışında bunlardan da bilgisi olsun istedik. Çünkü kıraat ilmi farzı kifâyedir. Fakat her bir müslüman için gerekli olan bu bilgileri bir tek kitapta toplamak ne güzel olurdu. Şimdi bu ilme ilişkin bazı kitap isimleri:

1 — İmam Nevevî, Ettibyan Fî adabi Hamaleti'l Kur'ân.
2 — Risâletün Ceyyide Fi't Tecvîd.
3 — Esbabünnüzûl.
4 — En Nasih Ve'l Mensûh.
5 — Ğaribu'l Kur'ân.

Bunlara ilave olarak, elinizdeki bu kitap, her müslümanın kütüphanesinde bulunması çok iyi olur. Ancak, her bir müslüman Allah'ın kitabını okuyup hatmederken, beraberinde bu eserleri de okusa ne güzel olur.

KUR'ÂN TEFSİRİ

Bilindiği üzere, ta sahabe döneminden itibaren Tefsir ilmi doğmuştur. Müslümanlar zaman zaman bazı sahabiye Kur'ân tefsiriyle ilgili olarak bazı âyetlerin manalarını soruyorlardı. Sahabe içerisinde ise Kur'ân manaları bakımından derin ve kamil bir bilgiye sahip idiler. Kur'ân-ı Kerîm'i hem okutarak ve hem de okutma olmaksızın tefsir ediyorlardı. Hatta rivayet edildiğine göre İbn Abbas bir seferinde, hacda Bakara sûresini öyle bir tefsir etti ki, şayet bunu yahudiler, hıristiyanlar ve mecûsiler duymuş olsalardı, mutlaka müslüman olurlardı. Bir rivayete göre, nûr sûresini öyle bir tefsir yaptı ki, şayet bunu Rumlar, Türkler ve Deylemliler işitmiş olsalardı, mutlaka müslüman olurlardı (193).

İşte böylece Tefsir ilmi başlamış oldu. Sonra bu yeşermeye ve değişik şekillerde gelişmeye başladı. Müslümanlar değişik fırkalara ayrılınca, dolayısıyla buna paralel olarak bu fırka bağlıları kendi görüşleri doğrultusunda Kur'ân tefsirine ve yorumuna giriştiler. Böylece kimi zamanlarda Tefsir reye yani görüşe tabi oldu. Bu görüş ya da rey Kur'ân'a uymayabilirdi. İşte böylesi bir tefsir yapmaktan, Rasûlüllah (a.s.) müslümanların sakınmalarını emretmişti. Nitekim şöyle buyurmuşlardı:

193 — İbn Kesîr, 1/8. Darul Endülüs baskısı.

«Kim Kur'ân hakkında bilgisizce konuşursa, —bir rivayette de «kendi görüşü doğrultusunda yorum yaparsa»— bu kimse bu takdirde ateşten olan yerine hazırlansın.» (194).

Hevâ, istek ve tutkuya dayanarak bir tefsir ve yorumda bulunmak dalaletin ve sapıklığın kendisidir. Ancak Arap diline dayanmak suretiyle sağlam bir anlayış ile, sünneti iyi bir şekilde anlamakla ve Sahabe sözlerine dayanmakla yapılan bir tefsir bu sınıfa dahil değildir.

Tefsirler, tefsircilerin amaçları doğrultusunda çok değişik olarak yapıldı. Kimisi Kur'ân'ı Kerim'i Belağat ve Dil açısından tefsir etti. Kimisinin de tefsir yapmaktan maksadı, Kur'ân'ı Kerim hükümlerinin açıklanması idi. Bazıları da Kur'ân'ı Kerim'in işaretlerini anlamaya gayret gösterdi. Böylece müslümanların ellerinde binlerce tefsir oluştu.

Kimisi özet halinde muhtasar, kimisi uzunca, kimisi pek açık ve kimisi de remz ve işaretlere dayalı tefsirlerdir. Şimdi bu tefsirler hakkında bazı düşünceleri sunalım.

Gerçekten tefsir sahiplerinden hangisi olursa olsun, bunlar Kur'ân'ı tefsir ederlerken, kendi çağlarının kültüründen de etkilenmişlerdir. Her bir müfessir, ilmi ve bilgisi oranında Kur'ân'ı Kerim'i tefsir edebilmişlerdir.

Meselâ yer yüzü (dünya) düzdür denince, bakıyoruz ki, Kur'ân âyetlerini tefsir edenler de bunu söylemişlerdir. Buna örnek olarak Celaleyn tefsirini verebiliriz. Tam bu fikrin karşısında bir başka tefsir görüyoruz. Meselâ İbn Hazm'ın meydana getirdiği tefsirde ise, dünyanın kürevî yani yuvarlak olduğunu okumaktayız.

Burada problem şudur: Çağlardan herhangi bir çağın kültürü, bazan hatalı ve yanlış olabiliyor. İşte Kur'ân'ı Kerim tefsir edilirken, bu hatalar üzerine kurulmuş birine Kur'ân âyetleri hamledilecek olunursa, buna göre yoruma tabi tutulursa, böyle bir yorum itikadı ilgilendirdiğinden, sonuçta âyetin yorumlanmaması gereken bir manaya yorumlanması, bir hatayı doğurmaktadır. Çünkü böylece Kur'ân, hiç ilgisi olmayan manalara yorumlanmaktadır.

Aslında Kur'ân'ın bazısı bazısını tefsir eder. Bunda herhangi bir tenakuz ve çelişki de yoktur.

---

194 — Tirmizî rivayet etmiştir. Bu hadisin sahih ve hasen olduğunu açıklamıştır.

Sahih Sünnette ayni şekilde Kur'ân'ı tefsir eder, bu Kur'ân'ı Kerimile bir çelişki meydana getimbez. Ayni zamanda tamamiyle çelişmediği gibi bir kısmıyla da çelişirliği görülmez.

İşte bütün bunlarda bir çelişki yoktur. Gerçek olan da budur. Öyle bir hakikat ya da gerçek ki, biz bunu Usûlü Selâse adlı eserimizde Kur'ân'ın Mucize'liği bahsinde görmüştük.

İşte bu yolların dışında bir tefsire gitmek, Kur'ân'ı Kerim'i anlamada bir hüccet ve delil sayılamaz. Aksine Kur'ân onların aleyhine ve onlar üzerinde bir hüccettir. Zira bunun dışındaki şeyler masum değildirler. Aslında Rasûlüllah (a.s.) Efendimizin ahkâm ile ilgili değil, lafızlarla ilgili tefsiri azdır. Ayni şekilde sahih nakle dayanarak sahabeden gelenler de farklı değildir. Bunlar, Kur'ân'ın tamamıyla kıyaslandığında, şunu anlamaktayız. Bu hususta Kur'ân'ı Kerim'i anlamak, çok geniş bir söze dayanmaktadır, çok geniş bir ihtilaf ve tartışmaya ve buna bağlı olarak da hatalı bir anlayışa gidilmektedir. Çünkü çğların kültür seviyesine göre bu kendisini açıkça göstermektedir. Özellikle, «Kur'ân, her şeyden konuşur» diye bildiğimizden ötürü, bu inanç müfessiri, tefsirinde herşeyi konuşmaya götürmüştür.

KUR'ÂN ÜZERİNDE KONUSU BELLİ ÇALIŞMALAR

Tefsir ilminin böyle değişik şekillerde meydana getirilmesinden, ayni zamanda Kur'ân üzerinde, önceden konu ve sınırları belirlenmiş çalışmalar, gerek eskiden olsun, gerek yeni olsun meydana getirildi.

Meselâ; bazı alimler, verdikleri teliflerle sadece Kur'ân kıssalarını ele almışlardır. Kimisi Kur'ân'ın İ'rabını 'İ'rabu'l Kur'an'ı», kimisi Kur'ân'ın Belağatını, kimisi de Kur'ân'ın icazını, kimisi Ahkâmu'l Kur'ân'ı, kimisi Kur'ân'ın bölümlerini, Kur'ân'da İcazı, Kur'ân Müteşabihlerini, Kur'ân'dan Sîret, Kur'ân ve Modern ilimler, Kur'ân ve Modern Tıp, Kur'ân ve Jeoloji, Kur'ân ve Yahûdiler. Kur'ân Coğrafyası, Kur'ân'da Ahlâk, Kur'ân'da Teşrî (yasama) âyetleri, Kur'ân'ın Muhkemi gibi değişik isimlerde ve değişik konularda ilimler meydana getirmişlerdir.

Nitekim, Kur'ân ilimlerine ilişkin yayınlar sayılamayacak derecede çoğalmış bulunmaktadır. Hatta öyle şeyler görürsün ki, küçüğünden tutun en büyüğüne varıncaya kadar, mutlaka Kur'ân ile bir ilişkisi kurulmuştur. Bu konuda mutlaka gerek muhtasar, gerekse uzunca bir çok eserler verilmiştir. Nitekim, bir çok müellifler herhangi bir konuyu değişik şekillerde değişik yollarla anlatmışlardır.

KUR'ÂN FİHRİSTLERİ İLMİ

Son olarak da Kur'ân fihristlerine ilişkin ilim doğmuştur. Bunun için de, Kur'ân'ın tüm konularını içeren çalışmalar yapıldı. Öyleki, Kur'ân konuları bölümlere ayrıldı, ayni zamanda her konuya ilişkin bölümde o konudaki âyetler kondu. Meselâ :

«Tefsîlü âyati'l Kur'ân'il Kerîm» adlı kitap buna bir örnektir. Ayrıca Kur'ân mu'cemleri yapıldı, bunlardan kolayca âyetlerin Kur'ân'ın hangi sûresinde yer aldığı kolaylığı getirildi. Meselâ, insan bu konuda bir tek kelime bilsin, yeter, hemen o âyeti bu kitaptan bulabilir. Bugün piyasada bulunan mucemlerin başında, M. Fuad Abdulbaki'nin «el Mu'cem el Müfehres»i gelmektedir. Ayrıca Faris Berekât'ın : «el Mürşid»i bulunmaktadır.

KUR'ÂN TERCEMELERİ

Arap olmayan toplumların İslâm'a girmelerinin bir etkisi olarak ya da Kur'ân'ı Kerim'in başka milletlere tanıtılması olarak Kur'ân manalarını terceme ilmi ortaya çıktı. Daha sonra da bu bir müsteşrik hareketi olarak kendisini gösterdi. İslâm'a davetin bir yolu olarak kendisini gösterdi. Böylece Kur'ân'ı Kerim'in manaları bir çok dillere çevrilmiş oldu. Hatta denebilir ki, bazı dillerde manalarının tercemesi çok çok yapıldı.

Ancak biz burada şunu söylemek isteriz, Kur'ân'ı Kerim manalarının tercemesi, aslında Kur'ân tercemesi değildir. Bizzat Kur'ân olarak düşünülemez. Çünkü Kur'ân'ın tercemesi tam olarak hiç bir zaman yapılamaz. Bu, muhaldir. Zira bilindiği gibi, bunun böyle olması Kur'ân'ı Kerim'in i'cazına dayanmaktadır. Ayrıca Arap dilindeki bir tek harfin, bir tek kelimenin, bir tek cümlenin bir çok anlamlar taşımasından kaynaklanmaktadır. Öyle ki insanın, bir âyet hakkında kesin olarak : «Allah'ın emri budur» demesi mümkün değildir. Bundan Rabbimizin muradı budur, denemez.

HADİSLERLE KUR'ÂN'A İLİŞKİN KİTAPLAR

Ayrıca saydıklarımızın dışında, Kur'ân ile ilişkili olan ve hadislere dayalı kitaplar da meydana getirilmiştir. Kur'ân ve ilimleriyle ilişkili eserleri şu guruplarda toplayabiliriz.

Kur'ân'ın toplanıp bir araya getirilmesi tarihi, Kur'ân'ın müteşabihi, Nasih ve Mensuh ilimleri, Kur'ân'ın Mücmel ve Mufassalı,

Kur'ân'ın yazılması meselesi, Kur'ân'ı Kerim'i kolay anlama çalışmaları ve benzeri Kur'ân bilimleriyle ilgili olanlar gibi. Meselâ: el Itkan fi Ulûmi'l-Kur'ân (Süyûti), Bedruddin Zerkeşi'nin, el Burhan fi Ulûmi'l-Kur'ân. Zurkanî'nin, Menahilu'l-İrfan fi Ulûmi'l-Kur'ân gibi kitapları sayabiliriz.

Bu hususta uzman olmayan bir müslüman için, güvenilir bir İslâm aliminin konuya ilişkin muhtasar bir kitabını okuyup bilgi edinmesi kendisi için yeterlidir. Muhtasar kitaplar ise «Kur'an İlimleri» adı altında bir hayli çoktur.

Şimdi biz, yukarıdakilere ilave olarak, müslümanı, Allah'ın Kitabıyla ilgili olan şu esaslara çağırıyoruz:

İlk olarak ve en başta, Allah'ın Kitabını okumaya devam etmek. Çünkü Allah'ın Kitabını okumak, sahabenin hem âdeti ve hem de sürekli işiydi.

Ebu Davud'un Evs b. Huzeyfe'den rivayetine göre, demiştir ki: **«Hz. Peygamber (a.s.)'in ashabından, Kur'ân'ı Kerim'i kaça bölerek okuduklarını sordum. Demişlerdir ki: «Üç, beş, yedi, on bir ve on üç sûreyi birer hizib olarak okurlardı. Mufassalı ise bir tek hizib olarak okurlardı.»** (195)

Sahih hadiste, İbn Amr b. As (r.a.)'den rivayet edildiğine göre demiştir ki, Rasûlüllah (a.s.)'a sordum: **«Ne kadar zaman içerisinde Kur'ân'ı okuyup hatmedeyim. Bir ayda hatmet, buyurdular. Ben, bundan daha fazlasını okuyabilirim, dedim. Onbeş günde bir hatim, buyurdular. Bunun üzerine bundan daha fazlasını okuyabilirim, dedim, on günde bir hatim buyurdular. Bu defa bundan da fazlasını okuyabilirim, dedim. Beş günde bir hatim buyurdular. Fakat ben, yine daha fazla okuyabileceğimi söyledim, ancak bana izin vermedi.»** (196) **Bir başka rivayet ise şöyledir: «Kur'ân'ı Kerim'i üçgünden az bir zaman içerisinde okuyan, bir şey anlayamaz.»**

Peygamberimiz (a.s.) Efendimizin son ibaresinden anlaşılan şudur. Kişi Kur'ân okurken, tefekkür ve tedebbür ederek ve anlayarak okumalı, tezekkür ederek tilâvetine devam etmelidir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: **«(Bu Kur'ân), Âyetlerini, iyiden iyiye düşünsünler ve temiz akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.»** (197)

---

195 — Ebu Davud, İbn Mace, İkamet, 178. Mufassal: «Kaf» serisinden itibaren Kur'an-ı Kerîm'in son bölümüdür.

196 — Buharî, Müslim, Ahmed b. Hanbel, Deylemî, Ebu Davud, Nesaî, Tirmizî ve Tayalisî rivayet etmişlerdir.

197 — Sa'd sûresi, âyet: 29.

Nitekim İmam Müslim de, Ebû Ümame el Bahili yoluyla, Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayeti yapmışlardır: «Kur'ân okuyun. Çünkü, Kur'ân, kıyamet gününde kendisini okuyanlara (ashabına) şefaatçı olarak gelecektir. Zehraveyn diye anılan Bakara ve Ali İmran sûrelerini okuyun. Zira bu iki sûre kıyamet gününde adeta sahibinin başında iki bulut veya gölge imiş gibi veya bu iki sûre saf halinde iki dizi kuş imiş gibi gelip okuyucularını savunacaklardır. Bakara sûresini okuyun. Zira bu sûreyi okumak berekettir, terketmek (okumamak) ise pişmanlıktır. Buna batıla sapmış olanlar ise güç yetiremezler.» (198)

Tirmizi'nin İbn Abbas (r.a.)'den rivayetine göre demiştir ki, bir adam Rasûlüllah (a.s.)'a şöyle dedi: «Allah (c.c.) nezdinde hangi amel daha sevimlidir? Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: Konaklayıp göçendir. Adam: konaklayıp göçen (el Hall el Mürtehil) nedir diye sordu. Rasûlüllah (a.s.) da buyurdular ki: «Kur'ân'ı Kerim'i başından başlayıp sonu kadar okuyup hatmedendir ki, bu hatmini bitirir bitirmez hemen yenisine başlar.» (198-a)

Yine Tirmizi İbn Mes'ud'dan rivayet ediyor. İbn Mesud (r.a.)'un Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetine göre buyurmuşlardır ki: «Kim, Allah'ın Kitabından bir tek harf okursa, onun buna karşılık bir hasene ödülü vardır. Her bir hasene on misliyle karşılık görecektir. Ancak ben, Elif Lâm Mim bir tek harftir demiyorum. Fakat elif bir bir tek harftir, lâm bir tek harftir ve mim de bir tek harftir.» (199)

Kudsî bir hadiste bildirildiğine göre, Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır: «Her kimi Kur'ân okumak işi, kendisini benden (bir şeyler) istemeye fırsat vermez meşgul ederse, ben ona, isteyenlere verilenden fazlasını veririm.» Bu hadisin bir tamamlayıcısı durumunda olmak üzere şu hadisi de vermek isteriz: «Allah'ın kelâmının, diğer sözlere göre üstünlüğü, tıpkı Allah'ın mahlukatına olan üstünlüğü gibidir.» (200)

---

198 — Müslim, Misafirîn, 252.

198a — Tirmizî ve Darimî rivayet etmişlerdir. İnsan, Kur'ân'ı hatm edince, Kur'ân dünyasındaki yolculuğunu bitirmiş ve konaklamış demektir. Tekrar Fatiha'dan başlanınca, Kur'ân aleminde yeniden yolculuğa çıkmıştır. Bu bakımdan kendisi hakkında «Konuklayıp-göçen» ifadesi kullanılmıştır. İnsanın bu niteliği kazanabilmesi için, hemen hatim indirdikten sonra bir yenisine başlaması gerekir. İşte hatim indirildikten sonra Fatiha sûresiyle Bakara sûresinin başından beş âyet okunması hikmeti buna bağlıdır (Çevirenin notu).

199 — Tirmizî rivayet etmiştir.

200 — Tirmizî rivayet etmiştir. Bu Hasen garib bir hadîstir, demiştir.

Müslim'in Ebu Hüreyre (r.a.)'ye dayanarak Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ettiği hadise göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Sizden herhangi biriniz evine dönünce, üç adet iri, semiz ve gebe deve bulmasını ister mi?» diye sordu. Ben de evet dedim. Buyurdular ki: «O halde birinizin namazında okuyacağı üç âyet kendisi için iri, semiz ve gebeliği belli olmuş üç deveden çok daha hayırlıdır.» (201)

Buraya kadar, Allah'ın Kitabını devamlı okumaya ilişkin konu üzerinde durduk.

İkinci olarak: Allah'ın kitabından ezberler yapmak, onu hıfzetmek veya Allah'ın Kitabını ilim ve amel ile birlikte hıfzetmektir. İmam Buharî, Ebû Davud, Müslim, Tirmizî, Nesaî'nin Hz. Osman'a dayanarak Rasûlüllah (a.s.)'tan şu rivayeti yapmışlardır:

«Sizin en hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir.»

Tirmizî'nin İbn Abbas (r.a.)'a dayanan Rasûlüllah (a.s.)'dan yaptığı rivayet de şöyledir:

«Gerçekten içinde Kur'ân'ı Kerim'den bir şey bulunmayan kimse, tıpkı harabolmuş bir ev gibidir.» (202)

Yine Tirmizî ile Ebu Davud'un Abdullah b. Amr b. As (r.a.)'den merfu olarak yaptıkları rivayete göre: «Kur'ân sahibine (okuyucusuna): 'Oku ve yüksel' dünya evinde okuduğun gibi oku, zira senin derecen, okuyacağın son âyete göre verilecektir, denilecektir.»

Yine Tirmizî'nin Hz. Ali (r.a.)'ye dayanarak Rasûlüllah (a.s.)'dan yaptığı bir başka rivayetlerinde, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Kim Kur'ân okur da ezberler, helâlini helâl ve haramını da haram kılarsa, Allah bu Kur'ân yüzünden onu cennetine sokar. Ayni zamanda ailesi içerisinden kendileri için cehenneme girmek, yanmak kesinleşmiş olan on kiyişe de şefaatçı kılar.»

Yine Tirmizî (r.a.), Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle bir hadis rivayet ediyor: «Kur'ân'ı öğrenin ve onu okuyun, onunla amel edin, gerçekten Kur'ân'ı öğrenip okuyan ve onunla amel eden kimsenin durumu, tıpkı misk (güzel) kokuyla dolu bir kap gibidir. Onun kokusu her yere yayılır. Öğrenip de Kur'ân içinde olduğu halde uyuyan kimse de tıpkı ağzı kapalı kaptaki misk gibidir.»

İmam Ahmed b. Hanbel (r.a.) rivayet ediyor. Ebû Abdurrahman es Sülemi demiştir ki; Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabından, bize Kur'ân

201 — Müslim rivayet etmiştir. Misafirîn, 250.
202 — Tirmizî, Kıraat bapları.

okutanların anlattıklarına göre: Kendileri (Rasûlüllah (a.s.)'dan on âyet alıp öğrenirlermiş de ,başka bir on âyet almazlarmış. Zira önceki on âyetteki ilimleri okuduktan sonra, ancak ikinci bir on âyet öğrenmeye çalışırlarmış. Demiştir ki, biz hem ilmi ve hem de ameli öğrenirdik.»

İbn Ömer (r.a.)'den rivayet edildiğine göre demiştir ki: «Ben kendi zamanımdan bir an yaşadım ki, bizden birine, Kur'ân'dan önce iman verilirdi. Hz. Muhammed (a.s.)'e bir sûre inerdi de, biz o sûredeki helâl ve haramları öğrenirdik. Bize onun yanında (Rasûlüllah'ın yanında) onları öğrenmeden durmamız uygun düşmezdi... Sonra da öyle adamlar gördüm ki, bunlardan birine imandan önce Kur'ân verilir de (Yani henüz inanmış değil, fakat Kur'ân'ı bir gelenek gibi öğrenmiş), o kimse Fatiha ile son sûre arasında ne varsa, Kur'ân'ın tamamını okur da fakat bunun yanında o kimse, o Kur'ân neyi emrediyor ve neyi yasaklıyor (menediyor) bunu bilmiyor (bilmez). İşte böylesi bunun yanında durmak gereksizdir, doğru değildir. Çünkü o onu döküntü hurma misâli saçmaktan başka bir şey yapmamaktadır (bir değer vermemektedir)...» (Taberânî).

Üçüncüsü ise, müslümanın bu konuda, müfessirlerin bilgilerine başvurması gerekir.

Bilindiği gibi tefsir âlimleri olsun, tefsirleri olsun değişiktirler. Kimi tefsirler sadece mezheplerinin görüşlerinden hareketle ele alınmıştır. Kimisi çok kapsamlıdır. Kimisi esere dayalı tefsirlerdir. Kimisi nahiv ve belağat ilmine dayalı tefsirlerdir. Kısaca şu veya şu dallara ait tefsirler...

Ancak gözden kaçırmamamız gereken bir nokta vardır ki, biz daha önce de buna değinmiştik. Bu da, her müfessir, mutlaka çağının kültüründen etkilenerek tefsirini meydana getirmiştir. Ya da tamamen çağının kültürüyle meydana getirmiştir. Bu bakımdan her zaman hata ve yanılma payı vardır. Ancak bugün müslümanın gerek duyduğu özet bir tefsir olmalıdır. Bu, Kur'ân'ın Ğarib lafızlarını öğretmeli, bir de mezhebine ilişkin bir tefsir bulunmalıdır ki, bundan da kendi mezhebinin görüşlerini bilip - öğrenmelidir. Kendi mezhep imamının ne gibi delillere dayandığını burada görmelidir. Bir de selef sözlerine dayalı eserlerden yararlanılarak bir tefsir bulunmalıdır. Bir de hadise dayalı bir tefsir olmalı ki, kişi yaşadığı çağın kültüründen etkilenirken, Kur'ân'ın nassı yanında güvenle bundan da yararlanmak suretiyle, Kur'ân naslarını kavrayabilsin. Bir de çağın kültürünü, içinde yaşadığı dönemi göz önünde tutarak, Kur'ân'ın doğruluğunu kanıtlayan bir tefsire gerek var.

Birincisine yani Kur'ân'ın Garib lafızlarının açıklandığı tefsire örnek **CELALEYN Tefsiridir.**

İkincisine yani mezhebe dayalı tefsire örnek, **Ebussûûd Tefsiridir** ki, Hanefî Mezhebine göre yazılmıştır.

Üçüncüsüne yani hadislere dayalı tefsire örnek de, **İbn Kesîr Tefsiridir.**

Dördüncüsüne örnek ise, Fî Zilâli'l Kur'an Tefsiridir.

Ancak unutmamız gereken bir nokta var ki, o da, «mutlaka bu yazarların da bir yanılma ihtimali vardır, noktasıdır. İşte bu kitaplardan öğrendiğimiz veya baş vurduğumuz da, herhangi bir hata ihtimalini veren bir durum ile karşılaşırsak, hemen bunu tahkik edelim ve âlimlere soralım.

Merhum Seyyid Kutub'un çalışması yeni bir örnektir. O nasslara dayanarak bunların eğitsel delaletlerini, harekete ilişkin durumlarını, çağdaş hayatın gerçekleriyle bağlantı kurmasını yapabilen bir çalışmadır. Ayrıca âyetlerde var olan Cemal ve Celâl durumlarını da açık olarak ortaya koyabilmektedir. Onun yüceliğini ve Kemâlini de göstermektedir. Böylece Seyyid Kutub'un Kitabı Eğitici, hem de Kur'ân'a dayalı bir eğitici hüviyettedir ki, benzeri yoktur.

Seyyid Kutub'un tefsiri, kişiyi, vasıtalara vakıf oldukça, onu kaybetmemeye yöneltir. Her zaman onu, nasların istediği doğrultuda amaçlara bağlı kalmasını ister. Gerçi kuşkusuz o da masum - günah işlemez değildir. Ancak yaptığı iş ve hizmet Kur'ân ile ilgili yayınlar tarihinde pek önemli bir iş ve hizmettir. Bu bakımdan Kur'ân'ı Kerim'i gerçekten anlamak isteyen bir müslüman, Kur'ân'dan etkilenmek isteyen veya onunla iç içe bulunmak isteyen bir kimse, bu kitaptan müstağnî olamaz. Mutlaka buna gerek duyar.

Konuyu bitirirken bazı noktalara işaret etmek istiyoruz:

İlk olarak: Bazı kimseler, Allah'ın zikriyle veya şeriat ilimleriyle uğraşıyorum diyerekten, bunu delil ve hüccet göstererek Allah'ın Kitabını terkediyorlar. Bu, çok çirkin bir mazerettir.

Yine kimileri de, Kitap'tan hüccet göstererek zikrî ve başkaca zaruri ilimleri terkediyorlar. Bu kimseler de henüz çağını tanımamaktalar. Allah'ın kitabını anlamakta anlayışları kısırdırlar.

Halbuki Allah'ın Kitabı, kendisini anlamayı bize emretmektedir. Bu da kişi Arap dilini bilip - öğrenmeden, Sünneti tanımadan, Siyeri bilmeden, Kur'ân'a ilişkin ilimleri okumadan mümkün olamaz. Halbuki Allah'ın Kitabı, ilim öğrenmeyi, ayrıca öğrenmeyi ve bilenlere

sormayı bize emretmektedir. Ayrıca problemin çözümünde güçlük çekildiği zaman, bunlardan hüküm çıkarma ehliyetini haiz kimselere gidilmeyi, onlara müracaatı emretmektedir. Allah'ın Kitabı bizatihi zikirdir. İşte bu Kitabın bize bildirip anlattığına göre, mü'minlerden kimileri münafıklara çok kulak vermektedirler. Bu hal, mü'minlerin her zaman uyanık bulunmalarını gerektirmektedir. Bunun bilinmesi de kişinin, yaşadığı çağı çok iyi tanıması, o dönemdeki kâfirleri yakından izlemesi ve onların benzeri çalışmalarını çok iyi bilmesine bağlıdır.

Gerçekten insanlar hem ifrat ve hem de tefrit içerisindedirler. Sünnet ise orta yolu bildirmektedir. Allah'ın Kitabına gelince, ona başka bir şey değer ve ölçü olamaz. Ancak, onun ilim, ibadet, cihad gibi hususlarda ön gördüğü emirlerini yerine getirmeyi ihmal etmemek gerekir.

Görüyoruz ki, bazı kimseler bir ay içerisinde Kur'ân'ı Kerim'i bir kaç kez hatmetmektedirler. Ancak bunun yanında başka hiç bir sevgi görülmeyecek derecede Allah düşmanlarına sevgi besleyip onlara velayet hakkı tanıyorlar.

Bakıyoruz ki, bazı insanlar da Allah düşmanlarıyla savaşıyorlar fakat Allah'ın Kitabını okumaktan acizdirler. Yine kimi insanlar da zamanlarını zikirle geçirmekle birlikte, Allah'ın Kitabından nasipleri pek az bulunmaktadır. Çünkü bunlar da Kur'ân'ı okumamaktadırlar. Ancak müslümandan istenen şudur, kişi tüm hayırları kendisinde toplamalıdır. Kötülüklerden de uzak durmalıdır. Bu ise ancak kişinin Allah'ın kitabını bilip - öğrenmesi sayesinde mümkündür. Emirlerine itaat etmekle, her şeyde O'nun emirlerine itaat ile mümkündür. Bu da ilim ile, zikir ile, akli Selim, uyanıklık ve Cihad ile, sağlanabilir.

Bazı kimseler ise, sadece Tefsir okumakla uğraşıp, Kur'ân tilavetini ihmal ediyorlar. Ancak, Kur'ân okumayı ihmal etmemek kaydıyla tefsirler okumak güzel bir şeydir. Çünkü, Allah (c.c.) Kitabını apaçık, vazıh ve anlaşılır olarak göndermiştir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Andolsun ki Biz Kur'ân'ı zikir için kolaylaştırdık. Fakat öğüt alıp düşünen var mı?» (203)

Gerçekte bizler, Kur'ân tilaveti olmaksızın gerekli olan tezekkürü elden kaybederiz. İmanın yüce durumlarını zayi ederiz. Allah (c.c.) Kur'ân'ın okunmasıyla etkilenen mü'mini şöyle tanıtıyor:

---

203 — Kamer sûresi, âyet: 17.

«Allah, müteşabih (benzeşmeli), ikişerli bir Kitap olarak sözün en güzelini indirdi. Rablerine karşı içleri titreyerek - korku duyanların ondan derileri ürperir. Sonra da onların derileri ve kalpleri Allah'ın zikrine (karşı) yumuşar - yatışır.» (204)

«Onlara Rahman (olan Allah)'ın âyetleri okunduğunda, ağlayarak secdeye kapanıverirler.» (205)

«Çenelerinin üstüne kapanarak secde ederler, ve derler ki: «Rabbimiz yücedir, Rabbimizin va'di hakikaten gerçekleşmiş bulunuyor. Çeneleri üstüne kapanıp ağlıyorlar ve (Kur'ân) onlara huşû (saygı dolu korkularını arttırıyor.» (206)

İşte tüm bu mana ve incelikleri insan sürekli olarak Allah'ın kitabını okumakla kazanabilir. Manalarını düşünmekle elde eder. Kalbinin dirilmesi, içerisinde bu manaların kaynaması buna bağlıdır.

Hakikat şudur ki, Belağat ile ilgili nükteleri okumak, nahvi i'rabları ele almak, Kıraatleri bilmek, ince manalara vakıf olmak, bir âyetin içerdiği hükümleri bilmek gibi bütün bu şeyler güzel şeylerdir. Hepsi de imanı arttırır. Ancak düşünmemiz gereken her bir hususta, bunlar bize tam bir tefekkür ve tezekkür veremezler. Devamlı Kur'ân okumak gibi bir tilavetin vermiş olduğu yüce hazzı, anlayışı, tefekkürü ve tezekkürü bunlar bizim yüksek duyularımıza veremezler. Bunun içindir ki, müslümanın hayatında Kur'ân okumak gibi esaslı bir şey yoktur.

Kur'ân'ı Kerim, sahabeye göre her şeyin mihveri idi. Ne acıdır ki, çağımız müslümanı nezdinde Kur'ân unutulur oldu. Mutlaka yeniden güzel bir çağrı ile müslümanları Kur'ân'a davet etmek gerekiyor. Böylece bizden öncekilere salah bahşeylediği gibi, bize de sahabenin —Allah kendilerinden razı olsun— Kur'ân ile meşgul olmaya ne kadar düşkün olduğunu anlayıp idrak edesin.

Cabir b. Abdullah b. Yesar'ın rivayetine göre, Hz. Ali (r.a.)'nin şöyle dediğini işitmiş: «Yanında her hangi bir kitap —Kur'ân ve Sünnet dışında— bulunan kimselere başvurup, yanındakileri imhaya kesin yeminliyim. Çünkü, insanlar, Rablerinin kitabını bırakıp, alimlerinin sözlerine uyduklarından ötürü helâk olmuşlardır.»

Mutlaka hafız olmayanların hergün mushaftan belirli bir miktarı okumayı kendilerine vird edinmeleri gerekir. Ya da hafız ol-

204 — Zümer sûresi, âyet: 23.
205 — Meryem sûresi, âyet: 58.
206 — İsra sûresi, âyet: 107, 108, 109.

makla beraber, hıfzı pek yerinde olmayanların yüzünden her gün belli bir miktarı okumaları icabeder. Alimlerin anlattıklarına göre, Kur'ân'ı Kerim'i yüzünden okumak daha çok ecirlidir. Ancak en normali ise, ayda bir kez olsun bir hatim indirilmelidir. Böyle yapılmasında kalbin yaşama garantisi, ruhumuzda İslâmî mana ve kavramlarının sağlıklı kalabilmenin garantisi bulunmaktadır. Çünkü Kur'ân'ı Kerim, müslümanın ihtiyaç duyduğu şeyleri her zaman ona hatırlatır, ya da her şeyi anlattığı sırada ona hatırlaması gerekeni hatırlatır.

Bunun içindir ki, Kur'ân okumak, zikirlerin en faziletlisi ve en yücesidir. Çünkü bunun dışındaki zikirler, kişiye sadece bir şeyi hatırlatır. Örnek mi istersiniz, meselâ, Sübhanellah diye tesbih ederek zikir çeken bir kimseye bu tesbihin hatırlattığı şudur: «Allah (c.c.) herşeyden münezzehtir.» Evet bu aslında büyük bir iştir. Bunu küçümsüyor değiliz. Fakat Kur'ân'ı Kerim'i okumak böyle midir? O, bize Allah'ın herşeyden münezzeh olduğunu anlattığı gibi, Allah (c.c)'ın tüm sıfatlarını da anlatır. İmanın tüm rükünlerini, gereği gibi amel etmeyi... kısaca ne var ne yok hiç bir şeyi bırakmaksızın hepsini tek tek bizlere hatırlatır. O halde Kur'ân okuma zikri, diğerleriyle hiç kıyaslanabilinir mi?

Bunun için Sahabe hayatında en önemli olan şey, Kur'ân okumak idi. Zikir bundan sonra gelirdi. Bizim çağımıza gelince bazı kimseler ne okuyor, ne de zikrediyor. Kimisi de zikr yapıyor, fakat Kur'ân'dan nasibini alamamış, onu okumayı bilmiyor. Ancak böyleleri yine de ne okuyup ne de zikir yapmayanlardan iyidirler. Fakat hepsinden de iyisi, daimi bir zikrin yanında müslümanın Kur'ân'dan hergün okuyacağı bir nasibi ve virdi bulunmalıdır. Şayet müslümanlar ihlasa sahip iseler, iki elle sarılması gereken bir iş ve hususdur.

Mutlaka, Allah'ın kitabını okumamız, sağlıklı, sahih ve tecvid kurallarına bağlı olarak devam etmemiz, mutlaka Kur'ân'ın ne demek istediğine ilişkin, onun kelimelerinden haberdar olmamız gerekir. Mutlaka Kur'ân ile ilgili Nasih ve Mensuhu, Nüzûl sebeplerini, bilmemiz icabettiği kadar, Kur'ân'ın bir bölümünü veya tamamını ezberlememiz de çok iyi olacaktır. Hatta geceleyin kalkıp, bu ezberlediklerimizi okuyup tekrarlamamız için çaba göstermemiz icabeder. Tüm bunların yanında Allah'ın Kitabını düşünmek, tefekkür ve tezekkür etmek de lazımdır. Şayet bunu yapacak olursak, Allah'dan umarız ki, Kur'ân'dan nasibimizi almışızdır. Yine umarız ki, onu terkedenlerden olmamış oluruz. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Kendilerine verdiğimiz Kitabı gereği gibi okuyanlar, işte ona iman edenler bunlardır.» (207) Başka bir âyet meâli: «Ve Rasûl dedi ki, Rabbim, gerçekten benim kavmim, bu Kur'ân'ı terkedilmiş (bir kitap) olarak bıraktılar.» (208)

Bazı insanlar, kalbinde Kur'ân'ın manalarını anlamaya karşı bir gaflet içerisinde olabilirler. Kişi Kur'ân okur da, fakat kalbi bundan ya gafildir veya ondan ayrılmıştır. Nitekim daha önceki sayfalarda, Abdullah b. Ömer (r.a.) bunlara temas etmişlerdi. Peygamberimiz (a.s.) da bir takım insanları şu sözleriyle bizlere tanıtmıştır:

«Kur'ân okuyorlar ve fakat Kur'an, bunların gırtlaklarından aşağı inip - geçmez.» (209)

İşte bu öylesi bir haldir ki, bunun sonucu ya akide ve inançta fesad ve bozukluk olacaktır, ya da kalbin ölümüne neden olacaktır, ya da kalbin başka şeylere meyline sebep olacaktır. Nitekim Rabbimiz Kitabında tüm bu manalara işaret etmişlerdir. Buyurmuşlardır ki:

İlkine işaretle: «Oysa biz, onu kavrayıp anlamalarına (bir engel olarak) kalpleri üzerine kat kat örtüler kıldık.» (210)

İkinci ve üçüncüye işaretle de: «Hiç şüphesiz, bunda, kalbi olan ya da bir şahid olarak kulak veren kimse için elbette bir öğüt vardır.» (211) buyurmuşlardır.

Bir de dördüncü bir sebep vardır ki, o da insan kalbini ilgilendirmektedir. Kibir. Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır:

«Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları âyetlerimden engelleyeceğim. Onlar her âyeti görseler bile, ona inanmazlar. Doğru yolu (rüşd yolunu) da görseler, onu yol olarak benimsemezler, azgınlık yolunu gördüklerinde ise, onu yol olarak benimserler.» (212)

Birincisiyle dördüncü halin düzelmesi ve tedavisi ancak akideyi yeniden düzeltmekle sağlanabilir. Bazan da münafıklar ve Kur'ân okuma bir kimse de toplanmış olabilir. Nitekim hadiste şöyle buyurulmuştur: «Kur'ân okuyan münafık'ın hali, tıpkı reyhana benzer, kokusu güzel, tadı ise acıdır.» (213)

İkinci ve üçüncü hastalığın şifası ise, ancak çokca Kur'ân okumakla sağlanabilir. Azir ve Celil olan Rabbimiz mü'minlere hitapla şu kavlinde buyuruyor ki:

---

207 — Bakara sûresi, âyet: 121.
208 — Furkan sûresi, âyet: 30.
209 — Buharî, İbn Mace, Zevaid.
210 — En'am sûresi, âyet: 25.
211 — Kaf sûresi, âyet: 37.
212 — A'raf sûresi, âyet: 146.
213 — Müslim ve Tirmizî.

«Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, sinelerde olana bir şifa ve mü'minler için de bir hidayet geldi.» (214)

Mü'minin kalbinde yer eden hiç bir hastalık yoktur ki, onun şifası ancak Kur'ân Tilavetiyle sağlanabilir. Ancak, akidesi bozuk olan kalbe gelince, onun için başka bir tedavi yolları da vardır. Biz bunu bir çok yerlerde anlatmıştık. Rabbimiz buyuruyor:

«De ki, o, iman edenler için bir hidâyet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır ve o (Kur'ân), onlara karşı bir körlüktür.» (215)

«Bir sûre indirildiğinde onlardan bazısı, bu hanginizin imanını arttırdı? der. Ancak iman edenlere gelince; onların imanını arttırmıştır ve onlar müjdeleşmektedirler. Kalblerinde hastalık olanların ise, iğrençliklerine iğrençlik (murdarlık) ekleyip - arttırmış ve onlar kâfirler olarak öldüler.» (216)

Burada (KÂFİRLER» kelimesine dikkatinizi çekmek isterim. Her kim mü'min olur, kalbinde de bir *gaflet* ya da Allah'ın Kitabından ayrılma olursa, bu kimse, Allah'ın Kitabını okumaya devam eder ve bunu gittikçe de arttırırsa, işte bu mana onun kalbinden izale olacak, yok olup gidecektir. Çünkü, Rabbimizin de ifade buyurdukları gibi, Allah'ın Kitabı şifadır.

İkinci olarak: Kur'ân'ı Kerim'de öyle âyetler ve sûreler vardır ki, bizi günlük Kur'ân okumaya, Kur'ân'ı günlük virdimiz haline getirmeye yöneltiyor.

Öyle sûreler var ki, onları da haftalık virdler edinmemizi istiyor.

Yine Kur'ân'ı Kerim'de öyle sûreler var ki, bunlar bizi belli bir tarzda okumaya davet ediyor. Yine bir takım âyetler ve sûreler var ki, bunlar hakkında hususî nasslar varid olmuştur. Müslüman bunları düşünsün:

1 — Sahih hadiste ifade edildiğine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Fatiha'yı okumayan kimsenin namazı yoktur.»** (217)

Buharî'nin, Ebû Davud ve Nesaî'nin Said b. Mualla yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır :

---

214 — Yunus sûresi, âyet: 57.
215 — Fussilet sûresi, âyet: 44.
216 — Tevbe sûresi, âyet: 124-125.
217 — Buharî, Müslim, E. Davud, İ. Mace, Tirmizî ve Nesaî.

«Sana, sen Mescidden çıkmadan Kur'ân'ı Kerim'de bulunan en büyük sûreyi öğreteceğim. Sonra da elimi tuttu. Ancak Rasûlüllah (a.s.) Mescidden çıkmayı isteyince: «Sana muhakkak bir sûre öğreteceğim o, Kur'ân'daki sûrelerin en büyüğüdür» dememiş miydin? diye söyledim. Buyurdular ki: «el Hamdülillahi Rabbilalemîndir ki o Seb'ul ve Kur'ân'ı Azîm'dir. Ki, o bana verildi.» (218)

2 — Taberanî Kebîrinde, Hakim de sahih olduğunu belirterek İbn Mes'ûd (r.a.)'den rivayet ettiklerine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Kim, Bakara sûresinin başından dört âyet, Âyetel Kürsî, bundan sonra da iki âyet ve bunların hatimelerini olmak üzere on âyet okursa, sabaha kadar o eve şeytan giremez.» (219)

Âyete'l Kürsî hakkında sahih bir hadiste, Übeyy b. Ka'b yoluyla Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Rasûlüllah Kab'a demiştir ki: «Ey Eba Münzir, sence, Kur'ân'dan hangi âyet daha büyüktür? Dedim ki: «Allahülâ ilahe illa hüve'l Hayyü'l Kayyûm (Bakara, 255)». Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) göksüme vurdu da dediler ki: «Tebrik ederim, bu, ilimdir, ya Eba Münzir.» (220)

Buhârî'nin Ebu Hüreyre (r.a.)'den rivayetine göre, Ebû Hüreyre, Rasûlüllah (a.s.)'a, hırsız bir şeytanın sözünü bildirmiş, o da şu idi: «Yatağına yattığın zaman, Âyetel Kürsî'yi başından sonuna dek oku: «Allahülâilahe İllahüvelhayyülkayyûm» ve şeytan bana dedi ki: «Allah tarafından devamlı bir koruyucun olacaktır. Sabahlayıncaya dek sana bir tek şeytan yaklaşamayacaktır.» Ve Rasûlüllah (a.s.) bu söze şunu da ekledi: «Fakat o kendisi pek yalancı olduğu halde doğruyu söylemiştir.»

Buharî, Müslim, Ebû Davud, Tirmizî İbn Mesûd yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle rivayette bulunmuşlardır: «Kim, bir gecede Bakara sûresinin son iki âyetini okursa, bu iki âyet onu himayeye yeter.»

3 — Tirmizî Ma'kil b. Yesar yoluyla Rasûlüllah (a.s.) Efendimizden rivayet ediyor: Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Her kim sabahlayınca üç kez 'Eûzü Billahissemii'l Alimi Mineşşeytanirracîm' der ve Haşr sûresinin sonundan üç âyet okur ise, Allah (c.c.) kendisi için yetmişbin melek tayin eder, her biri, o kimse akşamlayıncaya dek kendisi için dua ederler. Şayet bu kimse o gün ölecek olursa,

---

218 — Buharî, E. Davud, Nesâî.
219 — Bakara sûresinin son üç âyeti olsa gerek (Hatimeler).
220 — Müslim, E. Davud.

şehid olarak ölür. Şayet akşama girer ve akşamleyin yine de aynen okursa, durum yine böyledir.»

4 — Nesaî'nin Abdullah b. Mesûd (r.a.)'den rivayetine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Her kim her gece Mülk Sûresi olan 'Tebarekellezî bi yedihi'l Mülk'ü okursa, Allah, bu sûre sebebiyle ondan kabir azabını kaldırır. Biz, Rasûlüllah (a.s.) zamanında bu sûreye 'Mania' yani koruyucu, muhafız adını verirdik. Bu, Allah'ın Kitabı içerisinde böyle bir sûredir ki, kim bir gecede onu okursa, muhakkak sevabını artırmıştır ve güzel yapmıştır.»**

Yine lafzı Tirmizî'ye ait ve Ebû Davud'un da ayni zamanda rivayet ettikleri hadiste, Ebû Hüreyre (r.a.) Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor: **«Kur'ân'ı Kerim'de bir sûre var ki bu otuz âyettir. (Okuyan) adama bağışlanıncaya dek şefaatçı olur. Bu, Tebarekellezî bi yedihi'l Mülk (Mülk) sûresidir.»**

5 — Tirmizî'nin Hz. Cabir (r.a.)'den rivayetine göre: **«Rasûlüllah (a.s.) Elif Lâmmim Tenzil... (Secde Sûresini) ve Tebarekellezî biyedihilmülk (Mülk) sûresini okumadan yatmazdı.«** Tavus'un bildirdiğine göre bu iki sûre Kur'ân'ı Kerim'deki her bir sûreden yetmiş hasene ile üstünlük kazanmışlardır.

İmam Malik (r.a.)'in Humeyd b. Abdurrahman'dan rivayetine göre: **«Kulhuvallahu ehad (İhlâs sûresi) Kur'ân'ı Kerim'in üçte biridir. Tebarekellezî biyedihilmülk (Mülk Sûresi) de, kendisini okuyan kimseyi korumak için kabrinde mücadele verir.»**

6 — Abd b. Habib (r.a.)'den rivayete göre demiştir ki: **«Biz pek karanlık ve yağmurlu gecede Rasûlüllah'ı bize namaz kıldırması için aramıştık. Yanına vardık. Buyurdular ki: «Söyle.» Fakat ben bir şey söyleyemedim. Tekrar: «Söyle» dedi. Yine bir şey söyleyemedim. Sonra yine: «Söyle» dedi. Bu defa: «Ne söyleyeyim ey Allah'ın Rasûlü» diye sordum. Buyurdular ki: «Kulhuvellahuahad, Muavezeteyn (Felak ve as sûreleri), şayet sabah ve akşamladığında üçer defa okursan her şey yönünden sana yeter.» (Tirmi, Ebu Davud, Nesâî. Tirmizî bunun sahih hasen bir hadis olduğunu söylemiştir.)**

Yine Tirmizî'nin Enes (r.a.)'e dayanarak bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (a.s.) ashabından bir adama şöyle söylemiş: **«Ey falan kimse, evlensene? Adam dedi ki, hayır, vallahi yeminle söylüyorum, evlenebileceğim bir şeyim yok yanımda. Rasûlüllah (a.s.): «Kulhuvallahu Ehad» (İhlâs) sûresini bilmiyor musun?» diye sordu. O da elbette biliyorum, dedi. Rasûlüllah (a.s.): «Kur'ân'ın üçte biridir» buyurdu. (Yine) Sen; İzacaennasrullahi velfeth» (NASR) sûresini bil-**

miyor musun? diye sordu. Adam, elbette biliyorum dedi. «Kur'ân'ın dörttebiridir» buyurdular. Yine «Kulyaeyyühalkâfirûn (Kâfirûn) sûresini bilmiyor musun diye sordu, adam, evet dedi. Kur'ân'ın dörtte biridir, buyurdu. Yine, İzazülziletilardu (Zilzal) sûresini bilmiyor musun? diye sordu. Adam elbette biliyorum dedi. Rasûlüllah (a.s.), Kur'ân'ın dörttebiridir, buyurdular (ve devamla): «Evlen, evlen» dedi. Bir rivayete göre de: «Kim, izazülziletilardu sûresini okur ise, bu onun için Kur'ân'ın dörtte birine denk tutulur.»

7 — İbn Mes'ûd (r.a.)'den rivayete göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuştur: «Kim her gece Vakıa sûresini okursa, o fakirlik nedir görmez.»

Rezinin de bildirdiğine göre: «Müsebbihatta (Başında tesbihat bulunan sûrelerde) bir tek âyetin derecesi bin âyet gibidir.» (221)

8 — Darimî'nin Mürsel olarak Ata b. Ebî Rebah'tan rivayet ettiğine göre şöyle demiştir: «Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle dediği bana ulaştı: «Kim gündüzün başında (kalbinde - öğle zamanında) Yâsîn sûresini okursa, onun bütün ihtiyaçlarını karşılarım.»

Makil b. Yesar kanalıyla, Ahmed b. Hanbel, Nasâî, Ebû Davud ve daha başkalarının rivayetine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Kur'ân'ı Kerim'in kalbi Yâsin'dir. Bir adam, ahireti isteyerek onu okumuş olmasın ki, Allah onu bağışlar. O sûreyi ölüleriniz üzerine okuyun.»

9 — Ebû Hüreyre (r.a.) yoluyla, Tirmizî ve Isbahanî'nin Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetleri şöyledir: «Kim Hamim (Duhan sûresini) bir gecede okursa, kendisine yetmiş bin melek istiğfar eder olduğu halde sabahlar.»

10 — Ebû Saîd el Hudrî (r.a.) yoluyla Nesâî ve Beyhakî rivayet etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: «Her kim, Cuma gün(leri)nde Kehf sûresini okursa, Allah onun için iki Cuma arasındaki zamanı nurdan ışıklandırır (aydınlatır)».

11 — Taberanî Evsat'ında ve Kebir'inde İbn Abbas (r.a.)'dan rivayet ederek buyuruyor ki: İbn Abbas, Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle buyurduklarını bildirmiştir: «Her kim, İmran Ailesinin sözü edildiği

221 — Ebu Davud, Edeb, b. 98, Hds. 5057. Bu hadîsi Beyhakî Şuabu'l İman'da rivayet etmiştir. Hadîs İbn Mes'ud yoluyla gelmektedir. Ancak Ravî zincirinde Ebu Şuca vardır. Bunun rivayetleri makbul değildir. Ancak ilim ehlince, amellerin faziletine ilişkin gelen zayıf hadîslerle amel edilebilir hususu, pek bilinen bir husustur.
(S. Havva)

(Ali İmran) Sûresini Cuma günü okursa, Allah kendisine rahmetiyle, Melekler de dualarıyla o gün güneş batıncaya dek muamelede bulunur.»

12 — Abdullah b. Amr b. As'a (r.a.)'dan Ebû Davud rivayet ediyor:

«Nebî (a.s.)'nin yanına bir adam geldi de şöyle dedi; Beni okut ya Rasûlallah! Rasûlüllah: «Eliflam Ra, diye başlayan sûrelerden üç sûre oku» buyurdu. Adam da: «Yaşım ilerledi, kalbimin hastalığı şiddetlendi, dilim de dolaşıyor» cevabını verdi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.): «Hamim'lerden üç sûre oku» buyurdular. Adam: İlk cevabı gibi cevab verdi. Bu defa Rasûlüllah (a.s.): «Tesbihat (Yüsabbihu - Sebbihismi gibi) ile başlayan sûrelerden üç sûre oku buyurdular.» Adam yine ilk cevabı verdi ve dedi ki: Bana öyle kapsamlı bir sûre okut (öğret) ki (okuyayım onu). Rasûlüllah (a.s.) da: Ona: «İzazülziletilardu sûresini okuttu. Sûreyi bitirince adam dedi ki: «Seni Hak ile gönderen Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, buna ebedi olarak bir ilave yapmayacağım. Sonra adam geri dönüp gitti. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Adamcağız kurtuluşa erdi.» Rasûlüllah bu sözünü iki kez tekrarladı.

13 — Ebû Hüreyre (r.a.) yoluyla Tirmizî (r.a.), Rasûlüllah (a.s.)' dan şu rivayeti yapıyor: **«Her şeyin bir tepesi vardır. Kur'an'ın da tepesi (zirvesi ve hörgücü) Bakara Sûresidir. Bu sûrede öyle bir âyet var ki, bu Kur'ân âyetlerinin Efendisi (büyüğüdür). Bu âyet, Ayete'l Kürsî'dir.»**

Yine Ebû Hüreyre (r.a.) yoluyla, Müslim ve Tirmizî rivayet ediyorlar. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: **«Evlerinizi kabirler yapmayınız. Gerçekten Şeytan, içinde Bakara Sûresi okunan evden uzaklaşır - kaçar.»**

Ebû Ümame el Bahili' yoluyla, Rasûlüllah (a.s.)'dan Müslim şu rivayeti yapıyor: **«Kur'ân okuyun. Çünkü o, kıyamet gününde okuyanına şefaat edici olarak gelecektir. Zehraveyn diye anılan Bakara ve Ali İmran Sûrelerini okuyun. Zira bu iki sûre, kıyamet gününde, sanki iki bulut imiş gibi veya iki gölgelik imiş gibi ya da diziler halinde kanatlarını gererek gölge yapan iki dizi kuş gibi okuyanını korumaya geleceklerdir. Bakara Sûresini okuyun. Onu almak - okumak berekettir. Bırakmak ise pişmanlıktır. Bu başarıyı ahmaklar kazanamazlar.»**

Bir rivayette de şu farklılık vardır: **«Bunu okuyan hiç bir kul yoktur ki, secdeye varmadan bir tek rekatta okuduğu takdirde, son-**

ra da bir şey isterse, Allah onu kendisine verir. Neredeyse bu, dinin tamamını koruyacak haldedir.»

Ebû Hüreyre yoluyla, Tirmizi'nin rivayet ettikleri bir hadiste Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Rivayete göre, Rasûlüllah (a.s.) bir askerî güç göndermek istemiş, bunlar da sayılı kimselerdi. Bunların içerisinden kimin Kur'ân'dan neler bildiğini okutmak suretiyle, onlardan seçim yapmasını istemişti. Rasûlüllah'ın huzurunda herkes bildiğini okudu, derken onların yaşça en küçük olanı geldi. Rasûlüllah (a.s.) ona: «Söyle bakayım, sen neler biliyorsun?» buyurdular. O da yanımda şu, şu sûreler ve bir de Bakara Sûresi var, cevabını verdi. Rasûlüllah (a.s.) Sen de Bakara Sûresi mi? diye sordu. Evet, dedi. Rasûlüllah (a.s.) o halde git, onların emirleri sensin. Çünkü o sûre neredeyse, dinin tamamıdır (Tamamını içeriyordur.) Bu askerî kuvvete katılanların önde gelenlerinden biri şöyle dedi; Vallahi Ya Rasûlallah, beni o sureyi öğrenmekten alakoyan şey, ondaki hükümleri yerine getirememe endişesiydi. Rasûlüllah (a.s.) bunun üzerine şöyle buyurdular: «Kur'ân'ı öğrenin, onu okuyun. Onunla amel edin. Zira gerçekten onu öğrenip, okuyan ve onunla amel eden kişi, tıpkı içine misk doldurulmuş bir dağarcığa (kaba) benzer ki, kokusu her tarafa yayılır. Ancak Kur'ân'ı öğrenip de, Kur'ân'ın ahkâmı içinde olduğu halde uyuyan kimse de tıpkı, içinde misk bulunup ağzı bağlı tutulan dağarcığa (tuluk ve kaba) benzer.»

14 — «Kim, kıyamet gününe bakıp sanki onu gerçek olarak görüyormuşcasına görmek isterse, o kimse Tekvir Sûresi olan «İzeşşemsü Küvviret»i okusun, İftitah Sûresi olan, İzessemaünfetarat» sûresini okusun ve bir de İnşikak Sûresi olan «İzessemaünşekkat»ı okusun.»

Kim Kur'ân'ı ezberlemek isterse, o nereden başlaması noktasında serbesttir, muhayyerdir. Yani dilerse, önce hakkında hadisler ve tavsiyeler bulunan âyet ve sûrelerden başlar, dilerse Mufassal adı verilen sûrelerden başlar.

İbn Abbas (r.a.)'den rivayete göre demiştir ki: «Rasûlüllah (a.s.) zamanında ben Muhkemi cemettim (kendimde toplayıp ezberledim.» İbn Cübeyr dedi ki: «Muhkem nedir?» İbn Abbas şu cevabı verdiler: «Bunlar, Mufassal adı verilen sûreler demektir.» (Buharî). (222)

Hz. Peygamber (a.s.) farz namazlarında genellikle Mufassal adı verilen sûrelerden okurlardı.

---

222 — Kur'ân-ı Kerîm'in Kıssa sûreleri, sahih kavle göre, Hucurât sûresinden başlayıp, Nâs sûresinde biten tüm sûrelerdir. Yani bu iki sûre arasında yer alan tüm sûreler, kısa sûreler olarak kabul edilir.

İmam Malik (r.a.), Amr b. Şuayb'dan, bu da babası yoluyla dedesinden rivayetle demiştir ki: «**Mufassal adı verilen sûrelerden hiç biri yoktur ki, küçüğü olsun, büyüğü olsun, Rasûlüllah (a.s.)'dan işittim. Onunla farz namazlarında insanlara namaz kıldırır (imamlık eder) dı.**»

SÜNNET

SÜNNET OLMADAN KUR'ÂN ANLAŞILAMAZ

1 — Sünnet olmaksızın, tam anlamıyla Allah'ın Kitabını anlamak mümkün değildir. Meselâ, Kur'ân'ı Kerîm Namaz kılmayı emretmektedir. Sünnet ise, bu emrin nasıl uygulanacağını bize göstermektedir. Yine Zekat da böyledir. Kaçta kaçının verileceği hususu sünnet ile açıklanmıştır. İslâm'ın diğer uygulamaları da böyledir.

Bunun içindir ki, Allah'ın Rasûlünün Sünnetine tabi olmak, Kitab'a tabi olmak demektir. Zira Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır : **«Kim Rasûle itaat ederse, muhakkak Allah'a itaat etmiştir.»** (223)

«De ki, eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun; Allah da sizi sevsin. Ve günahlarınızı bağışlasın.» (224)

«Şüphesiz, Allah'ın sana gösterdiği gibi insanlar arasında hükmetmen için Biz sana Kitabı Hak olarak indirdik.» (225)

«Sana da bu zikri (Kur'ân'ı) indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın, taki düşünüp öğüt alsınlar.» (226)

«Biz Kitabı ancak hakkında ihtilafa düştükleri şeyi onlara açıklaman ve inanan bir kavme rahmet ve hidayet olması dışında (başka bir amaçla) indirmedik.» (227)

---

223 — Nisa sûresi, âyet : 80.
224 — Ali İmran sûresi, âyet : 31.
225 — Nisa sûresi, âyet : 105.
226 — Nahl sûresi, âyet : 44.
227 — Nahl sûresi, âyet : 64.

«**O heva ve hevesinden konuşmaz.**» (228)

Bunlar dışında ayrıca Rasûlüllah (a.s.) Efendimiz uygulama noktasından Kur'ân'ın bizzat fiilî uygulayıcısıdır. Zira «**Onun ahlâkı Kur'ân'dan ibaretti.**» (229)

Rasûlüllah (a.s.) her bir insan için en büyük örnektir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır: «**Andolsun, sizin için, Allah'ı, ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Rasûlünde güzel bir örnek vardır.**» (230)

Bunun içindir ki Sünnet ikinci temel kaynaktır.

2 — Daha önceki satırlarda öğrendiğimiz gibi Allah'ın kitabı konusunda Allah'a itaat ile, Rasûlünün sünnetine itaat arasında hiç bir fark yoktur. Mana itibariyle her ikisi de birdir. Allah'a itaat Rasûlüne itaattır. Rasûlüne itaat ise Allah'a itaattır. Çünkü Allah'ın Rasûlü Hz. Muhammed (a.s.), Aziz ve Celil olan Allah'ın emrettiklerinden başka asla bir şey emretmez. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır:

«**Kim Rasûle itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir.**» (231)

Nitekim Kur'ân'i emirler, bu manaları açıklamak üzere ortadadır. Böylece herhangi bir karışıklığa meydan verilecek bir nokta da yoktur. Rabbimiz buyuruyor:

«**Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin ve sakının. Eğer yüz çevirirseniz, biliniz ki elçimize düşen, ancak apaçık bir tebliğdir.**» (232)

«**Böylece O'nun emrine aykırı davrananlar, kendilerine bir fitnenin isabet etmesinden ya da onlara acıklı bir azabın çarpmasından sakınsınlar.**» (233)

«**Rasûl, size neyi verdiyse onu hemen alın, sizi neden de nehyettiyse ondan da hemen uzak durun.**» (234)

---

228 — Necm sûresi, âyet: 3.

229 — Ahmed b. Hanbel ve Ebû Davud, Hz. Aişe'den, Müslim ise Hakim b. Hizam'dan benzer bir lafızla rivayet etmiştir.

Biz bu bahse ilişkin olmak üzere biraz fazlaca alıntı yapıp, hadîs naklettik. Çünkü İslâm düşmanlarının Sünnet çerçevesinde kopardıkları fırtına yüzünden, müslümanların kafalarına cahilî şüpheler sokulmuştur. Amaç bu şüpheleri gidermektir. (S. Havva)

230 — Ahzab sûresi, âyet: 21.

231 — Nisa sûresi, âyet: 80.

232 — Maide sûresi, âyet: 92.

233 — Nûr sûresi, âyet: 63.

234 — Haşr sûresi, âyet: 7.

«Allah'a ve Rasûlüne itaat edin, umulur ki merhamet olunursunur.» (235)

«Ey iman edenler! Size hayat verecek bir şeye sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Rasûlüne icabet edin.» (236)

Nerede Allah'a itaat söz konusu olmuş ise, o, Kitabına itaat demektir. Nerede de Rasûlünün itaati söz konusu ise, bu, sünnetine itaat demektir. Bu ikisi hiç bir vakit birbirinden ayrı düşünülemez.

Çünkü Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Size iki şey (emir) bıraktım. Bu ikisine yapıştığınız sürece hiç sapmayacaksınız. Allah'ın Kitabı ve Rasûlünün Sünneti.» (237)

«Dikkatli bulunun. Yakında koltuğuna yaslanmış halde bir adama benim hadislerim ulaşır da şöyle der: Bizimle sizin aranızda Allah'ın Kitabı vardır (bize yalnız o yeter). Onda bulduğumuz bir helâli helal ve yine bulduğumuz bir haramı da haram kabul ederiz. (Dikkatli olun) gerçekten Allah Rasûlünün de haram kıldıkları tıpkı Allah'ın haram kıldığı gibidir.» (238)

«Dikkat edin ve uyanın. Bana Kitap ve onunla birlikte onun gibisi de verildi. Allah'ın Kitabından size ne verildiyse onu terketmek için bir özür, bahane ve sınır yoktur. Allah'ın Kitabında aradığınızı bulamazsanız, Peygamberinin Sünneti geçerlidir.» (239)

«Benim sünnetime ve hidayete ermiş ve erdiren Raşid halifelerimin sünnetine sarılın. Azı dişlerinizle onlara tutunun (ayrılmamak kaydıyla onlara sahip çıkın.» (240)

Kur'ân'ı Kerim'de Hikmetin bize bahşedildiğini görmekteyiz. Hikmet ise, Sünnetten başkası değildir.

«Andolsun ki Allah mü'minlere, içlerinde kendilerinden onlara bir peygamber göndermekle lütufta bulunmuştur. (Ki o,) onlara âyetlerini okuyor, onları arındırıyor ve onlara Kitabı ve Hikmeti (Sünneti) öğretiyor. Ondan önce ise onlar, apaçık bir sapıklık içindeydiler.» (241)

«O ümmîler (okuma - yazması olmayanlar) içinde, kendilerinden olan ve onlara âyetlerini okuyan, onları arındırıp temizleyen ve on-

---

235 — Al İmran sûresi, âyet: 132.
236 — Enfal sûresi, âyet: 24.
237 — H. 10. yılında Veda Haccı'ndan bir bölüm. İ. Keşîr, Siyer.
238 — İ. Mace, E. Davud, Tirmizî yaklaşık lafızlarla rivayet etmişlerdir.
239 — E. Davud, önceki hadisin bir parçası. Mikdam b. Madi Kerib rivayeti.
240 — Müslim, İbn Abbas'tan. M. Sibaî, es-Sünen ve Mekanetüha, s. 60.
241 — Al İmran sûresi, âyet: 164.

lara Kitap ve Hikmeti (Sünneti öğreten bir peygamber gönderendir. Oysa onlar, bundan önce gerçekten apaçık bir sapıklık içindeydiler.» (242)

«Öyleki içinizde kendinizden size âyetlerimizi okuyacak, sizi arındıracak, size Kitap ve hikmeti (sünneti) öğretecek ve bilmediklerinizi bildirecek bir peygamber gönderdik.» (243)

«Evlerinizde okunmakta olan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti (sünneti) hatırlayın.» (244)

Onlar ancak Allah ve Rasûlünün hadisini hikmet olarak dinliyorlardı.

3 — Sünnetin bırakılması hiç bir vakit caiz değildir. Bir yerde sünnet var ise, ona tabi olmak gerekir.

«Rasûlüllah (a.s.)'ın evlerine üç gurup kimseler geldiler. Onun evdeki ibadetinden sordular. Öğrenince de adeta azımsadılar da şöyle dediler: «Biz nerede, Rasûlüllah (a.s.) nerede? Biz onunla bir miyiz? Onun geçmiş ve gelecek tüm günahları bağışlanmıştır. Biri dedi ki, artık bundan böyle hiç uyumadan geceleri hep namaz kılacağım. Bir diğeri de şöyle konuştu, ben de hiç iftar yapmaksızın yıl oruç tutacağım. Bir başkası da şöyle söyledi, bundan böyle hiç evlenmeyeceğim, kadınlardan uzak duracağım. Onların bu durumlarını duyan Rasûlüllah (a.s.) geldiğinde şöyle buyurdular: «Şöyle şöyle yapacağız diye konuşan sizler misiniz?» Dikkat edin, ben sizden daha çok Allah'dan korkanınız ve sizden daha çok takva sahibi olanınızım. Fakat ben hem oruç tutuyor, hem de iftar ediyorum, namaz kılıyor ve uyuyorum. Ayrıca kadınlarla da evleniyorum. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, o benden değildir.» (245)

İmam Malik rivayet ediyor: «Sahabeden bir adam, hanımını Rasûlüllah (a.s.)'ın evine, oruçlunun hanımını öpmesinin hükmünü sormak için gönderdi. Ümmü Seleme (r.a.) ona şunu bildirdi. Rasûlüllah (a.s.) oruçlu olduğu halde kendisini öperdi. Kadın bu cevabı alınca, kocasına döndü ve durumu ona bildirdi. O da şöyle söyledi. Ben, Rasûlüllah (a.s.) gibi değilim. Allah, Rasûlüne dilediği şeyleri helal kılmıştır. Onun bu sözü Rasûlüllah (a.s.)'a ulaştı. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) çok hiddetlendi ve şöyle buyurdu: «Ben, gerçekten si-

242 — Cuma sûresi, âyet: 2.
243 — Bakara sûresi, âyet: 151.
245 — Buharî, Müslim, Nisaî Enes (r.d.)'den merfu olarak rivayet etmişlerdir.
244 — Ahzab, âyet: 34

ze göre Allah'dan en çok korkanımızım ve Onun sınırlarını size göre en iyi bileninizim.» (246)

«Rasûlüllah (a.s.) bir şey yaptı da, bazı kimseler de onu yaptılar fakat kimisi de ondan uzak durdu. Bu durum Rasûlüllah (a.s.)'a ulaştı. Bunun üzerine bir hutbe irad buyurdular. Allah'a hamd ve sena ettikten sonra şöyle buyurdular: «O topluma ne oluyor ki, yaptığım şeyden uzak duruyorlar?» Allah'a yemin ederim ki, ben onlara göre Allah'ı daha iyi bilen - tanıyan ve onlara göre Allah'dan daha çok korkanım.» (Buhari - Müslim).

Rasûlüllah (a.s.) Hz. Muaz'ı Yemen'e gönderdiğinde şöyle buyurmuşlardı: «Sana bir dava geldiğinde ne ile hükmedersin? Allah'ın Kitabıyla hükmederim, demişti. Eğer Allah'ın Kitabında bulamazsan ne ile hükmedersin? diye sormuştu. Allah'ın Rasûlünün sünnetiyle cevabını vermişti. Rasûlüllah (a.s.) şayet, Allah Rasûlünün sünnetinde de hükmü bulamazsan ne ile hükmedersin, diye sormuşlardı. O da şöyle demişti. Kendi reyimle ictihadeder ve ictihadımda kısırlık yapmam (son derece gayret gösteririm). Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.), Muaz'ın göğsüne vurarak şöyle diyor: «Allah Rasûlünün hoşnud olacağı şekilde, Rasûlünün elçisini muvaffak kılan Allah'a hamdolsun.» (247)

Bu ümmetin Selefi (Öncekileri) bu yolda devam ettiler:

a — Hz. Ömer (r.a.) şöyle diyor: «Diyet, akileye (öldürenin yakınlarına) aittir. Kadın, kocasının diyetinden bir şeye mirascı olamaz.» Ancak Dahhak b. Süfyan şu haberi verdi: «Rasûlüllah (a.s.), kendisine şöyle yazmıştı. Üşeym Ed-Dababî'nin hanımına kocasının mirasından payı verilir. Ona karısı mirascı olur.» İşte Hz. Ömer bunu öğrenince yukarıdaki görüşünden vazgeçti

b — Hz. Ömer (r.a.), Rasûlüllah (a.s.)'dan, ana karnındaki cenin (çocuk) öldürülmesiyle ilgili olarak bir şeyler hatırlayanınız var mı? diye sordu. Bunun üzerine, Hamel b. Malik b. Nabiğa ayağa kalkıt ve şöyle dedi: «Ben iki cariye arasında idim (iki evliydim). Biri diğerini fırın küreğiyle dövdü. Kadın çocuğu ölü olarak doğurdu. Rasûlüllah (a.s.) ceninin öldürülmesinden ötürü bir ğurre ile (beş yüz dirhem ile) ceza ödenmesini emir buyurdu.»

Hz. Ömer (r.a.) şayet bunu duymamış olsaydık, başka bir hüküm uygulayacaktık dedi.

---

247 — Ebu Davud, Tirmizî rivayet etmişlerdir.
246 — I. Mülik, Muvatta.

c — Muaviye b. Ebî Süfyan, altından veya gümüşten bir su kabını esas tartısından fazlasıyla sattı. Ebu Derda (r.a.) ona şöyle söyledi: «Rasûlüllah (a.s.)'ın böyle bir alış - verişten nehyettiğini işittim.» Muaviye dedi ki: «Ben bunda herhangi bir beis - sakınca görmüyorum.» Bunun üzerine Ebû Derda dedi ki: «Muaviye'yi benden dolayı kim mazur görebilir? Ben, Ona Allah Rasûlünün hükmünden haber veriyorum, o ise, bana kendi görüşünden söz ediyor. Ben, senin yurdunda seninle komşuluk edemem.»

Ebû Saîd el Hudrî de bir başka olayda şöyle demiştir; O da tıpkı buna benzer bir olaydır. «Vallahi Allah'dan dileğim odur ki, bundan böyle beni ve seni bir tek çatı altında muhafaza etmesin.»

d — İbn Ebî Zi'b yoluyla Mahled b. Hifaf'dan rivayet edilmektedir. Demiştir ki: «Ben bir köle satın aldım. Onun gelirini almak istedim. Sonra da onda bir ayıp - kusur göründü. Ben, davayı Ömer b. Abdulaziz'e götürdüm. Karar olarak köleyi geri vermemi, ayni zamanda benim aleyhine olarak da ondan temin ettiğim kazancı da sahibine vermemi gerektiren bir hüküm verdi. Bunun üzerine Hz. Urve'ye gittim. Olayı kendisine anlattım. O da dedi ki; ben akşam üzeri oraya gider, Hz. Aişe'nin, Rasûlüllah (a.s.)'dan bana bildirdiği haberi ona bildiririm. Rasûlüllah (a.s.) buna benzer bir olayda şöyle hüküm verdi. «Haraç, garantilidir.» Fakat ben duramadım. Hemen Ömer'e gittim. Urve'nin, Hz. Aişe (r.a.)'ye dayanarak, Rasûlüllah (a.s.)'dan verdiği haberi kendisine ilettim. Ömer b. Abdulaziz (r.a.) dedi ki: «Benim verdiğim hüküm, bana kolay gelmiş değildir. Allah bilir ya. ben bu hükümde sadece Hakkı istedim. Şimdi sen bu konuda bana, Allah Rasûlünün sünnetini bildirdin. Ben de Ömer'in hükmünü geri alıyor ve Rasûlüllah (a.s.)'ın hükmünü infaz ediyorum. Bunun üzerine Urve kalkıp ona gitti, benim aleyhimde verilen hüküm sebebiyle o kimseden haraç almama hükmeyledi.»

e — İbn Ebî Zi'b rivayet ediyor, diyor ki: Sa'd b. İbrahim, Rebia b. Ebu Abdurrahman'ın görüşüne dayanarak bir adam aleyhine bir hüküm verdi. Ben de kendisine, Rebia'nın verdiğinin aksine konuya ilişkin hükmü, Rasûlüllah (a.s.)'dan öğrendiğimi haber verdim. Bunun üzerine Sa'd, Rebia'ya şöyle dedi: «İşte bu adam İbn Ebî Zi'b'tir. Bana göre kendisi sika ve güvenilir bir zattır. Kendisi, senin verdiğin hükmün aksine bir hükmü Rasûlüllah (a.s.)'dan aldığını bana haber verdi. Bunun üzerine Rebia kendisine şöyle dedi; Ben, bu hususta ictihadda bulundum. Senin ise hükmün geçti. Bu cevap karşısında Sa'd hayretini gizlemeyerek dedi ki: «Vah vah şaşarım sana, Ben Sa'd b. Ümmü Sa'd'ın verdiği kararı uygulayacağım da, Ra-

sûlüllah (a.s.)'ın hükmünü reddedeceğim öyle mi? Hayır tam aksine ben, Sa'd b. Ümmü Sa'd'ın kararını red edeceğim ve Rasûlüllah (a.s.)'ın hükmünü uygulayacağım. Bunun üzerine Sa'd, hüküm yazılı yazıyı getirtti, onu parçaladı. Böylece Rasûlüllah'ın hükmüyle karar verdi.»

Ebû Hanife (r.a.) diyor ki: «Şayet hadis sahih ise, benim mezhebim odur.» Yine diyor ki: «Allah'ın kitabına ve Rasûlünün haberine uygun olmayan bir şey söylediğim zaman, benim sözümü terkedin.»

İmam Malik de şöyle diyor: «Ben de ancak bir beşerim. Yanılabilirim de, isabet de edebilirim. Benim görüşüme dikkat edin. Kitap ve Sünnete uygun düşen hepsini alın, Kitap ve Sünnete uygun düşmeyen ne varsa, onu da terk edin.» Yine demiştir ki: «Rasûlüllah (a.s.)'dan başka sözü alınıp da atılmayacak kimse yoktur. Rasûlüllah (a.s.)'dan başkasının sözü alınır da atılabilinir de fakat sözü kesin alınacak biri varsa, Rasûlüllah (a.s.)'dır. Onun sözü asla atılamaz.»

İmam Şafii (r.a.) de diyor ki: «Hiç bir kimse yoktur ki, söylediği şeyde Rasûlüllah (a.s.)'ın sünneti geçmiştir de, o ondan uzak kalmıştır. Ben ne zaman bir söz söyler veya herhangi bir asıl ortaya koyarsam, bunun hakkında da Rasûlüllah (a.s.)'dan aksi varid olmuş ise, söz Rasûlüllah'ın dediğidir. Ve o benim de kavlimdir.» Yine der ki: «Müslümanların icmaına göre, bir kimse ki, herhangi bir konuda kendisi için Rasûlüllah (a.s.)'dan bir sünnet var ise, o kimseye, başkasının sözüne bakarak Rasûlüllah'ın sünnetini terketmesi helal olmaz.» Yine der ki: «Benim kitabımda, Rasûlüllah (a.s.)'ın sünnetine aykırı bir şey görürseniz, Onu Rasûlüllah'ın sünnetiyle söyleyin ve benim söylediğimi terkedin.» Yine demiştir ki: «Şayet hadis sahih ise o benim mezhebimdir.» Yine der ki: «Siz hadis ve ricali (ravileri) hakkında benden çok daha iyi biliyorsunuz. Şayet hadis sahih ise onu hemen bana bildiriniz, o kimseler ister Kufe halkından, ister Basra halkından veya Şam halkından olsunlar, taki gidip onlarla görüşeyim, hadis sahih ise (bu, değer).»

Ahmed b. Hanbel ise şöyle diyor: «Kim, Rasûlüllah (a.s.)'ın hadisini red ederse, o bir yar kenarındadır, helake yakındır.» Yine der ki: «Hüccet ve delil ancak eserler (hadisler)'dir.»

4 — Bizim burada sünnetten kasdımız Usûlcülere göre sünnettir. Bu ise: (Rasûlüllah (a.s.)'dan sözlü, fiili veya takriri olarak nakledilenlerdir.) Zirâ Usûl alimleri, şeriat koyucu kurallar tayin edip insanlara hayat düsturlarını açıklayan Rasûlüllah'ın hadislerini bir

bir araştırdılar. İşte bunlara göre Sünnet, yukarıda bildirdiğimiz gibidir.

Hadis alimlerine göre Sünnet: Bunlara göre sünnet kavramı usûlcülerin tanımından çok daha kapsamlıdır. Hadiscilerin teriminde Sünnet:

İster Rasûlüllah (a.s.)'ın peygamberlikten öncesine olsun ister peygamberlikten sonrasına olsun kendisinden sözlü, fiilî, takrîri olsun, ister ahlakî veya yaratılışıyla ilgili bir niteliği olsun veya siretiyle alâkalı bulunsun, ondan bize intikal eden her şey sünnettir. Bu bakımdan Muhaddisler sünnet denilince, onu daha geniş kapsamlı olarak ele almışlardır.

İşte bu sünnet, sabit olduktan sonra itham edilmeksizin başkasınca alınmamıştır.

Bir de Raşid Halifelerin sünneti vardır. Bunlardan bir sünnetin tesbiti halinde ondan asla geri dönmezler, onu alırlardı.

İbn Şihab'ın Kabisa'dan rivayetine göre, bir nine (büyük anne), Hz. Ebu Bekir'e gelerek Mirasının ne olacağını sordu. O da kendisinin ne kadar miras alacağına ilişkin, Allah'ın Kitabında onun için bir şey bulamadığını söyledi. Daha sonra sahabeye durumu sordu. Muğire (r.a.) ayağa kalktı ve: «Rasûlüllah (a.s.) kendisine altına bir miras verirdi» dedi. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (r.a.), bunun başkası tarafından da duyulup duyulmadığını sordu, yanında bir başkası da var mıydı? dedi. Bu Muhammed b. Mesleme buna tanıklık etti. Hz. Ebû Bekir (r.a.) da uygulamayı onun için böylece yerine getirdi.

Curayzi'nin Ebû Nadra'dan, bunun da Ebû Saîd'den rivayetlerine göre, Ebû Mûsa (r.a.), Hz. Ömer b. Hattab (r.a.)'a kapı gerisinden üç kez selâm verir (kapıyı çalar, selâm vererek). Ancak «içeri gir» diye izin verilmeyince (ses gelmeyince), gerisin geri döner. Bunun üzerine Hz. Ömer, hemen peşindn adam göndrir ve kendisine: «Nedn geri döndüğünü sorar?» O da: «Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle dediğini işittim: **«Sizden biriniz bir yere girmek için izin istediğinde, şayet kendisine izin verilmezse hemen geri dönsün.»**

Bu defa Hz. Ömer (r.a.): «Sen bu konuda ya bir delil getirirsin veya ben sana yapacağımı yaparım» dedi. Ebû Musâ benzi soluk olarak geldi. Biz de oturuyorduk. Ebû Musâ (r.a.)'ya nedir senin bu halin? diye sorduk. Bize olanları söyledi, dedi ki; sizden herhangi biriniz bunu işitmiş miydi? Biz de evet, hepimiz işittk. Hemen Hz. Ömer'e birini gönderdiler. Adam gitti de Hz. Ömer'e durumu bildirdi.

Müslüman araştırması esnasında ilk önce yapacağı şey; buna dair Allah'ın bir hükmü var mı yok mu? diye Allah'ın kitabına başvurmasıdır. Eğer bunda aradığını bulamazsa Rasûlünün sünnetine müracaat edecektir. Nitekim Ebû Davud ve Tirmizî şöyle rivayette bulunuyorlar:

«Hz. Peygamber (a.s.), Hz. Muaz b. Cebel (r.a.)'i Yemen'e gönderdiği zaman ona şöyle demişti. Neye göre hüküm verirsin. O da Allah'ın Kitabıyla, dedi. Rasûlüllah (a.s.), şayet aradığını Allah'ın Kitabında bulamazsan ne ile hükmedersin, buyurdu. Muaz da «Rasûlüllah'ın sünnetiyle» dedi. Rasûlüllah (a.s.), ya sünnette de aradığını bulamazsan ne yaparsın? diye sordu. O da, kendi reyimle ictihadda bulunurum, ictihadda bir kusur yapmamaya çalışırım...» dedi.

Hz. Ömer (r.a.) de, Şurayh'a şu manada bir yazı yazmıştı: «Öncelikle Allah'ın kitabından açık olanına (tebeyyün edenine) bak. Bunun için kimseye bir şey sorma. Allah'ın kitabından hükümle ilgili bir arçıklık bulamazsan, bu hususta hemen Rasûlüllah'ın sünnetine tabi ol.»

İşte bütün bunlar nedeniyle sünnet hakkında bilgi sahibi olmak, onun zannî olan yönlerini tanımak müslümanlar için çok önemlidir. Bunun içindir ki bizler bu bölümde, hemen sünnet ile ilgili kitapları tanımaya gayret göstereceğiz. Bir de bununla alakalı kitapları. (248)

Hiç kuşkusuz, Rasûlüllah'ı dinleyen ve onunla birlikte yaşayan, ondan alan ve ondan nakilde bulunan sahabi her şeyi Rasûlüllah (a.s.)'dan öğrendiler. Bu bakımdan onlar bu ilmin madenidirler. Onlardan sonra ümmet bu ilmi başkasından değil, ancak onlardan alabilir.

SAHABE SÜNNETİ NASIL ALMIŞTI?

Bilinen şu ki, ilk zamanlar Rasûlüllah (a.s.) sahabeyi hadis yazmaktan nehyetmişti. Çünkü Rasûlüllah o zaman için tek yazılı kaynak Allah'ın Kitabı olsun istiyordu. Ancak hadislerin Kur'ân ile karışması sakıncası ortadan kalkınca, Rasûlüllah (a.s.) özel olarak kimi sahabiye hadis yazımı iznini vermişti. Daha sonra da bu yazım

248 — Buraya kadarki araştırma çoğu kez tamamen aynen alıntı yapılarak değişik kaynaklardan alınmıştır. Meselâ: «el-Medhal ilâ Ulûmi's Sünne» ve «el Baisu'l Hasîs» gibi kaynaklar (S. Havva).

hususunda genel bir izin verdi. Bunun için de önce buyurdu ki: «Ben den bir şey yazmayın. Kim, Kur'ân dışında benden bir şey yazarsa, hemen imha etsin. Benden hadis rivayet edin. Bunda bir sakınca yoktur. Her kim de, bile bile benim aleyhimde (bana isnad ederek) hadis uydurursa, o şimdiden ateşten olan yerine hazırlansın.» (Müslim).

Abdullah b. Amr (r.a.), Rasûlüllah (a.s.)'ın sağlığında hadis yazardı da, Rasûlüllah (a.s.) kendisini bundan nehyetmezdi. Aksine ona şöyle söylemişti: «Yaz. Varlığım elinde olan Allah'a yemin ederek söylüyorum —ağzını işaret ederek— buradan hakdan başka bir şey çıkmaz.» Daha sonra da Mekke'nin fethi yılında da şöyle diyordu: «Ebû Şah için yazınız.» İşte Rasûlüllah'ın bu emri, İslâm ümmeti için genel bir emir mahiyetini aldı.

Gerçek şu ki, Hz. Peygamber (a.s.) döneminde sünnet, yazıdan çok hafıza ile tesbit olunmuştu. Ancak bu öyle bir hıfz ve ezber idi ki, bunda aşağıdaki sebepler nedeniyle herhangi bir kuşku asla söz konusu değildir. Yani sahabe hadise gereken itinayı göstermemiştir, denemez. Şimdi bu noktaları tek tek yazalım.

1 — Rasûlüllah (a.s.) iyice anlaşılması için, söylediği zaman bir kelimeyi üç kez tekrarlardı.

2 — Ashabının doğruluk üzere yetiştirilmesi. Bundan ötürü de sahabe'nin bu konuda pek hassas düşünmeleri ve Rasûlüllah (a.s.)'a yalan isnadından çok korkar olmalarıdır.

3 — Asrı saadette Rasûlüllah'ın hallerini pek iyi bilenler, ona hemen her konuda refakat edenlere öyle dikkatliydiler ki, kendi zamanlarında Rasûlüllah (a.s.)'a yalan isnad edebilecek bir kimseyi kolaylıkla tesbit edebilirlerdi. Onun da rezil olması çok kolaydı.

4 — Ayrıca araplarda adeta darbı mesel haline gelmiş bulunan bir hafıza kuvveti var idi. İşte bütün bu sebepler, bizim güvenmemizi gerektiren durumlardır. Hafıza bakımından, sahabenin hadisleri (sünneti) hıfzetmeleri çok kesindi ve bu kuşku götürmeyen bir durum göstermekte idi.

Rasûlüllah (a.s.) Rabbinin katına çıktığı zaman, durum yukarıda anlattığımız gibiydi. Ancak Rasûlüllah (a.s.)'ın vefatından sonra müslümanlar bildiklerini ve duyduklarını yazmaya başladılar. Buna ilişkin nassları araştıranlar, konuya ilişkin bir çok deliller bulabilirler.

İşte Hz. Ali (r.a.), Rasûlüllah (a.s.) tarafından naklen yazılmış bir yazılı nüshanın kendisinde bulunduğunu söylüyor.

Abdurrahman b. Abdullah b. Mes'ûd bir yazılı kitap çıkarıyor ve yeminle söyleyerek, bunun bizzat babasının tarafından onun eliyle yazılı kitap çıkarıyor ve yeminle söyleyerek, bunun bizzat babasının tarafından onun eliyle yazıldığını açıklıyor.

Said b. Cübeyr (r.a.)'den rivayete göre, kendisi İbn Abbas ile birlikte imiş, ondan hadis işitmiş ve böylece gidip gelerek onu yazdığını belirtiyor.

Abdurrahman b. Ebû Zenad babasından rivayetle der ki: **Biz helâl ve haramı yazardık. İbn Şihab ise her duyduğunu hemen yazıyordu. Ona ihtiyaç duyulduğunda, anladım ki o, insanların en bilgilisiydi.**

Hişam b. Urve'nin babasından rivayetine göre, babasının, Yezid'in halifeliği döneminde Harre olayında tüm kitapları yanmış...

Durum böylece Ömer b. Abdülaziz (r.a.) dönemine kadar sürüp gitti. Yani hicretin 100. yılı başlarına kadar sürdü. Ömer b. Abdülaziz, şehirlerdeki valilerine birer genelge göndererek, oralardaki İslâm alimlerine emirler verdirerek, sünneti tedvin etmelerini, kaybolmaktan kurtarılmasını emir buyurmuştu. Nitekim Medine'i Münevvere'deki valisi ve kadısı Ebû Bekr b. Muhammed b. Amr b. Hazm'a şöyle yazmıştı: **«Bak, Rasûlüllah (a.s.)'ın hadislerinden ne varsa, yaz. Ben ilmin kaybolmasından ve alimlerin de yok olup gitmesinden endişe duymaktayım.»**

Gerçek şu ki, üçüncü asır, hadis'e hizmet noktasında, altın çağ idi. Gerek telif noktasından, gerekse tedkik, araştırma yönlerinden anılmaya değer bir çağ...

HÜKÜM ELDE ETME

İşte bu çok sıkıntılı ve zor çalışmanın sonucu olarak, İslâm alimleri, Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetle gelen her bir hadisten hükümler elde edebilme gücünü kazanabiliyorlardı.

Bir hadis için, bu Sahihtir, diğeri için buHasen hadistir, bir başkası için de bu zayıf bir hadistir diye hüküm koyabiliyorlardı. Ayrıca bazı hadisler için de, bu Rasûlüllah aleyhine uydurulmuş bir sözdür, kimisi için de, bu münker bir hadistir, bazısı için bu şazz hadistir, bazısı hakkında ise Münkati, Mürsel ve Muallel hadistir gibi, durumlarını belirten değer hükümlerini koymuşlardı.

Bununla beraber verdikleri hükümler çok dikkatli olmakta idi. Öyleki birazcık bilgisi olan bir kimse, o verilen hükümler üzerinde

söz söyleyebilecek durumda kalmıyordu. Ya da böyle bir neticeye yoldan ulaşılmıştır, diye de bir tenkit yapılamazdı. O derece dikkatli bir çalışma.

İşte şimdi onların hadisleri bu manada bölümlere ayırmalarına örnekler:

a — SAHİH HADİS: Müsned olan bir hadistir ki, hadisteki ravi zinciri —ki buna sened ya da isnad adı veriliyor— öyle bir silsile izliyor ki, adaletli ve mazbut bir ravi yine kendisi gibi adaletl ve zabt sahibi sonuna dek böylece rivayet ediyor. Böyle bir hadis ayni zamanda ne şazz, ne de muallel bir hadis olmamaktadır. Bu anlatılan tanımdan ayni zamanda Mürsel, Mu'dal, Şazz ve kendisinde tenkide neden olabilecek bir illet taşımamaktadır. Ayni zamanda bu tür bir hadisin ravilerinden biri de herhangi bir tenkide tabi tutulmamıştır.

Mürsel Hadis: Ravi zincirinde sahabi zikredilmeyen hadistir.

Münkati Hadis: Senedinin bir ya da bir kaç yerinde ravi düşen hadis.

Mu'dal Hadis: Ravi zincirinin bir ya da bir kaç yerinde iki ve daha fazla ravisi düşen (tesbit olunamayan) hadis türü.

Şazz Hadis: Ravi zincirinde sika (güvenilir) bir ravinin kendisinden daha çok güvenilir olan bir raviye aykırı bir rivayette bulunması.

Kendisinde tenkid olunabilecek bir illet bulunan hadis: Bu hadisin sahih olmasını etkileyen bir noktanın hadiste tesbit olunmasıdır. Halbuki hadiste aranan, onun öylesi bir illetten salim olmasıdır. Bu ise genelde ravileri sika olan hadislerde görülebilir. Dış görünüş itibariyle hadis sahih olma koşullarını taşıyabilmektedir. Bununla beraber hadiste öylesi bir illet var ki, gizli ve kapalıdır. Nitekim hadiste aranan böyle bir şeyin olmamasıdır. Böyle bir hadisi, tüm geliş yollarını bilen, ravilerin ihtilaflarına dikkat etmekle onların zabtına ve itkanına (kesin tesbitine) bakmakla ehil olanlar öğrenebilirler, anlayabilirler. Öyle ki bizzat bilen alim kişinin kendisinde bile böyle bir durum meydana gelebilir, yani alim kimse hadisin illetli olduğunu söyleyebilir. Bu, galip zannına göre olur da bunun sonucu olarak hadisin sahih olmadığına hükmeder veya bunda tereddütlü görünür de, susmayı tercih eder.

Fakat hadis ravi zincirinde cerh edilecek bir yön var ise işte bunlar yalancılardır, hadis uyduranlardır ve bunların yalanına benzer durumda rivayetlerdir.

Bir kimse şayet hafızası zayıf ise ya da güvenilir ve sika değilse, bir tek kimsenin dışında kendisinden rivayet yapan olmamış ise ve

bu güvenilir de değilse, işte tüm bunlar ravinin mechul oluşuna, bilinmezliğine birer kanıttırlar. Bir ravi ki, kendisinin güvenirliğine tanıklık eden muteber bir tanıktan yoksun ise ya da kendisi hakkında şu veya bu manada zayıflık söz konusu ise ya da durumu bilinmiyor mechul ise, işte tüm bunlar o hadis hakkında kuşkuyla bakılmasını gerektiren hallerdir. Bir de ravi hafıza yönünden çok zayıf biriyse ya da pek vehimliyse veya hata eden biriyse ya da bunamış ise böyleleri doğru kimseler olsalar dahi rivayetlerine endişeyle bakılır, pek itimat edilir değillerdir. Yine şayet bir kimse bid'at sahibi biriyse, bid'atı sebebiyle yalan söylemeyi mübah sayacağından rivayeti kabul edilmez.

Aslında Hadis alimleri, rivayetleri kabul edilecek olan ravileri kesin tanımla ortaya koymuşlardır. Kendileri güvenilir ve zabt yönünden de sağlam raviyi tanımlarken, böylece kimlerin rivayetinin kabul edilebilir olduğunu da ortaya dökmüşlerdir. Şöyle ki:

Adaletli ve Zabt sahibi güvenilir ravi: Müslüman, akıllı, ergenlik çağına ermiş (Baliğ), fasıklık gibi niteliklerden tamamen uzak, laübalilikten uzak, ciddî bir kimse olması gibi nitelikleri taşımanın yanında ayrıca, uyanık bulunacak ve hafıza yönünden de gafil olmayacaktır. Şayet hadisleri ezbere bildiren biriyse hafızası pek güçlü olacak, bu yönden gafil olmayacaktır. Eğer hadisi mana itibariyle aktaran biriyse, hadisin ne demek istediğini anlayabilen biri olacaktır. İşte tüm bu anlattığımız şartlardan birinde herhangi bir eksiklik meydana gelecek olursa böyle bir ravinin rivayeti red edilir.

b — **Hasen Hadis**: Bu hadis türü de İbn Salah'ın belirttiğine göre iki çeşittir.

aa — Bu birinci çeşidinde ravi zincirinde yer alan kimselerin durumları kesin bilinememektedir. Ehliyetleri de gerçekleşmiş olan kimseler değillerdir. Bir de tüm bunların yanında raviler gafil ve çok yanılan, hata eden kimselerdir. Bununla birlikte ravi, yalancılıkla itham edilmemiştir. Bazan da hadisin metni de böylece rivayet olunabilir ya da başka bir yoldan benzeri rivayet edilir de, bu haliyle Şazz veya Münker hadis olmaktan çıkar.

bb — Bu ikinci çeşitte yer alan hadis ravileri doğruluk ve güvenilirlik noktasından tanınmış, meşhur kimselerdir. Ancak bununla birlikte sahih hadis ravileri derecesine erişememişlerdir. Hıfz ve itkan yönünden onlar gibi değillerdir. Bu gibi hadislerden münferid olanlar Münker hadis sayılamazlar, ayni zamanda metin de şazz ve muallel olmaz.

Cumhur alimlere göre delil olarak alınmakta bu tür bir hadis, tıpkı sahih gibidir. Nitekim Hattabî de bu ikinci türden bir hadis hakkında şunları söylüyor: «**Fakihlerin ammesi (hemen hepsi) bunu hüccet ve delil olarak kullanmışlardır.**»

c — **Zayıf Hadis**: Böyle bir hadis ne sahih hadislerde bulunan şartları, ne de anlattığımız Hasen hadis niteliklerini taşımayan bir hadis türüdür. Bu tür hadislere Maklûb hadisler, Şazz ve Muallel hadisler, Müzdarip, Münkati, Mu'dal ve benzeri hadis türleri girerler.

Maklûb Hadis: Bir yanılma eseri eseri olarak kendisinde takdim (öncelik) ve tehir (sonralık) olan ya da tağyir ve tebdil bulunan hadis türüdür. Bu ya isnadda (ravi zincirinde) olabilir. Ya da meşhur olan bir raviyi yine kendi tabakasındaki (ayni dönemdeki) bir raviyle değiştirmesidir. Meselâ İsnaddaki değişikliğe örnek: Ravinin ismi yerine babasının ismini zikretmesi veya babasının ismi yerne oğlunun (ravinin) ismini zikretmesi gibi. Meselâ: Mürre b. Ka'b'ı, Ka'b b. Mürre olarak zikretmesi gibi. Bu da pek çok olan bir durumdur.

Muzdarip Hadis: Ravilerin ayni olan bir şeyhi (hadis alimini) rivayetlerinde ihtilaf ile (farklı) olarak bildirmeleri. Ya da buna denk başka yönlerden aktarmalarıdır ki, birini diğerine tercih mümkün olamamaktadır. Bu hal kimi zaman hadisin isnadında (ravi zincirinde), kimi zaman da hadis metninde olabilir.

d — **Mevzu Hadis**: Bu ise uydurulan hadis türüdür ki, yalancılar ve iftiracılar böylesi bir hadisi Rasûlüllah (a.s.)'a isnad ile rivayet ederler. İşte bu tür rivayet, rivayetlerin en kötüsüdür.

Hatta, İmamu'l Haremeyn'in babası Şeyh Ebu Muhammed el Cüveynî, Rasûlüllah (a.s.)'a isnad ile hadis uyduran kimsenin küfrüne kesin hüküm vermektedir. Bu hususta ravi bilerek ve Rasûlüllah (a.s.) iftira ettiğini amaçlayarak yaparsa kesin kâfirdir, demektedir. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Kim bile bile bana yalan hadis isnad ederse, o ateşteki (cehennemdeki) yerine hemen hazırlansın.**»

Bu uydurmacıların en iğrenç savunmaları, yaptıklarının caiz olduğuna ilişkin söyle bir görüş ileri sürmeleridir. **Güya kendileri Rasûlüllah (a.s.)'ın lehine hadis uyduruyorlarmış da, aleyhine değil.**

Bu kimseler sadece yalan isnadıyla yetinmediler. Aksine böyle bir yolu helâl ve mübah saydılar. İşte bu küfrün en büyüğüdür, şeriatı yıkan en büyük bir tehlikedir. Allah'ın, meleklerinin ve tüm insanların lâneti bunlaradır.

Bir kimsenin, herhangi bir hadisin mevzu (uydurma) olduğunu bilerek ve Rasûlüllah (a.s.)'a nisbet ederek rivayet etmesi caiz değildir, helâl olmaz. Ancak hadisin uydurulduğunu açıklamak suretiyle rivayet edebilir. Bu tür bir uyarı hadislerin her konusuna ilişkindir. Yani ister hadis hükümlerle ilgili bulunsun, ister kıssalarla alâkalı olsun, ister terğib (teşvik) ve ister terhib (korkutma - ikaz) veya başka bir konuyla ilişkili olsun, tümüyle rivayetleri caiz değildir.

Nitekim bununla ilgili olarak Semure b. Cündeb ile Muğiyre b. Şu'be (r.a.)'nin rivayetlerine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: «**Kim bir hadis rivayet eder de, o hadisin uydurma olduğunu görür - bilirse o da yalancılardan biridir.**» (249)

Hadisi rivayet eden kimse, rivayet ettiği hadisi yalan olarak uydurulan bir hadis olduğunu ister bilsin ister bilmesin, şayet rivayet ehil olmayan birinden yapılmış ve o hususta güvenilir bir alim de hadisin uydurma olduğunu bildirmiş ise, rivayeti kesinlikle haramdır. Çünkü böylesi bir ifade Rasûlüllah (a.s.)'a isnad ile iftira yapılmaktadır. Ancak hadisin durumunu açıklarsa, bunda bir sakınca görülmemiştir. Çünkü hadis hakkında açıklama yapmak gerek dinleyenin ve gerekse okuyanın zihninde yer edebilir, o da bunu Rasûlüllah (a.s.)'a isnaddan çekinir.

UYDURMA HADİSİ TANIMA YOLLARI

Bir hadisin mevzu yani uydurma olup olmadığı bir çok yollardan bilinebilir. Özellikle bu ilimde uzmanlaşmış, gerçek manada tenkidci hadis imamları bilebilirler. Şimdi bu bilinme yollarından bazısını tanıyalım:

a — Hadis uyduran kimsenin bizzat uydurduğunu ikrar etmesi. Nitekim İmam Buharî, Tarihi Evsat'ında rivayet ediyor. Burada anlatıldığına göre, Amr b. Subh b. İmran et Temîmî şöyle demiştir: «**Hz. Peygamber (a.s.)'ın hutbesini uyduran benim.**» Ayni şekilde Farslı Meysere b. Abdi Rabbih de böyle bir ikrarda bulunmuştur. Kendisi Kur'ân'ı Kerim'in faziletine ilişkin hadis uydurmuş, ayni zamanda bu adam, Hz. Ali (r.a.)'nin faziletine ilişkin de yetmiş kadar hadis uydurmuştur.

Yine bir başka ikrar da Nuh el Cami lâkabıyla bilinen Ebû Ismat Nuh b. Ebî Meryem tarafından yapılmıştır. Bildirdiğine göre, İbn Ab-

249 — Müslim, İbn Mace, Ahmed b. Hanbel.

bas (r.a.)'ın adını kullanarak onun aleyhine Kur'ân'ın faziletine ilişkin sûre sûre olmak kaydıyla her bir sûre için hadis uydurmuştur.

b — **Adeta ikrar derecesinde olan tesbitler.** Meselâ, adam bir hadis âliminden ondan başkası tarafından hiç rivayet edilmemiş bir hadis rivayet etmesidir. Sonra bu kimseye soruluyor, sen bu hadis aliminin doğum tarihini veya kendisinden ravinin ne zaman doğduğu sorulur. O da belirli bir tarih verir. Sonra da, hadis rivayet eden kimse ile esas hadisin alındığı alimin tarihleri arasında bir karşılaştırma yapılır. Böylece ravinin, hadis âlimi öldükten sonra doğduğu ve onu hiç görmediği ortaya çıkar. Ya da hadis alimi öldüğü sırada ravi, henüz rüştünü ispat edememiştir. Rivayet yapabilecek bir yaşta değildir. Rivayetin ne olduğunu bile idraktan yoksundur. İşte bu ve benzeri hadiseler de uydurmayı tesbit eden yollardan biridir.

Nitekim me'mûn b. Ahmed el Herevî, anlattığına göre kendisi Hişam b. Ammar'dan hadis dinlemiştir. Ancak Hafız İbn Hibban ona sorar, derki: **«Kendisinden hadis rivayetinde bulunduğun zat Şam'da idi, sen Şam'a ne vakit gittin - girdin? O da, hicrî 250 tarihinde Şam'a vardığını söyler. İbn Hibban, ona der ki; halbuki kendisinden hadis rivayet ettiğini söylediğin Hişam, hicrî 245 yılında, yani sen oraya gitmeden beş yıl önce vefat etmişti. O da bunun üzerine şöyle der; Benim kendisinden hadis rivayet ettiğim Hişam başka bir Hişam'dır.»**

Yine bir hadisin mevzu olduğu Ravideki veya rivayet olunan şahıstaki ya da her ikisindeki karinelerle - ip uçlarıyla bilinir. Buna örnek ise şöyledir:

Hakim'in Seyf b. Amr et Temîmî'ye olan isnadı. Bu zat demiştir ki: **«Ben Sa'd b. Tarif'in yanında idim. Oğlu hocadan ağlayarak geldi. Babası, ne oldu sana, diye sordu? O da Muallim beni dövdü, dedi. Babası da bugün onları rezil edeceğim, dedi ve devam etti:** «Bana **İkrime İbn Abbas'dan merfu olarak rivayet etmiştir ki: «Çocuklarınızın hocaları en kötülerinizdir, bunlar yetime karşı en az merhametli davrananlardır, yoksullara karşı da pek çetin davranan kimselerdir.»**

Bu Sa'd b. Tarif ki, hadis alimlerinden İbn Main kendisi hakkında şöyle söylüyor: **«Hiç bir kimsenin ondan hadis rivayet etmesi doğru değildir.»** Hadis alimlerinden İbn Hibban da onun hakkında şöyle söylüyor: **«O, hadis uydururdu.»** Hikayeyi ondan rivayet eden Seyf b. 'Amr için de, hadis âlimlerinden Hakim, şöyle söylüyor: **«Bu kimse zındıklıkla itham olunmuştur ve rivayette de düşmüştür.»**

Daha önce adı geçen Me'mûn b. Ahmed el Herevî'ye sorulmuş, Şafii ve Horasan'da ona tabi olanlar hakkında ne dersin? O da şöy-

le demiştir: «Bize Ahmed b. Abdullah rivayet etti (Bk. Lisanu'l Mizan, 5/7-8. Tedrib, s. 100) tedrib'de ise) Ahmed b. Abdul Berr rivayet etti. Bize, Abdullah b. Sa'dan el Ezdî Enes'ten merfu olarak rivayet etmiştir ki: «Ümmetim içerisinde, Muhammed b. İdrîs adında biri çıkacak. Bu, ümmetim içerisinde İblis'ten (Şeytandan) daha zararlı olacaktır. Yine ümmetim içerisinde Ebû Hanife diye biri çıkacak, bu da ümmetimin kandilidir.»

Nitekim pek yalancı olan Muhammed b. Ukkaşe el Kirmanî'de hadis rivayet etmiştir. Hakim onun için diyor ki: «Bana ulaştığına göre, o, Allah rızası için hadis uydururmuş. Kendisine sorulmuş: «Bir kavim (toplum) Rükû'a varırken ve rükû'dan kalkarlarken ellerini kaldırıyorlar, ne dersin? Demiş ki: «Bize Müseyyeb b. Vadıh rivayet etti, bize Abdullah b. Mübarek Yunus b. Yezid'den rivayet etti. Bu da Zürî'den, o da Salim b. Abdullah b. Amr'dan, bu ise babasından rivayet etti. Dedi ki: Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Kim, rükû'da ellerini kaldırırsa, onun namazı yoktur.» Bu hadis, yalan olmakla birlikte, yalanların da en necisi türündendir. Zira Zührî vasıtasıyla bu senedle gelen rivayet, rükû'da ellerin kaldırılacağına ilişkin, kesin rivayeti vardır. Ayni zamanda kalkacağı zamanda rüku'dan yine ellerin kaldırılacağına ilişkin rivayet sabittir. Bu, Muvatta adlı hadis kitabında ve diğer kitaplarda yer almaktadır. (bkz. Lisanu'l Mizân, c. 5, s. 288 - 289).

Yine rivayet olunan hadiste uydurmaya delil olarak karinelerden sayılan diğer bir husus ise, hadiste rekaketin bulunmasıdır. Hadiste bir basitliğin varlığıdır ki, akıl böyle bir şeyin Rasûlüllah (a.s.)'dan olabileceğine ihtimal veremez. Öyle uzun hadisler uydurulmuştur ki, bunun basitliğine en açık örnek ya hadisin lafzı veya manasıdır.

İbn Hacer de diyor ki; esas basitlik, manadaki basitliktir. Manânın basitliği nerede göze çarparsa, bu hadisin uydurma olduğuna delildir. Buna lafzın basitliği ilave edilmese de yine böyledir. Çünkü bu dinin tamamı güzelliklerden oluşmuştur. Basitlik, temelde aşağılığa dönüştürür. Fakat bir hadiste sadece lafzın basitliği, hadisin uydurma olduğuna yetmez. Çünkü olabilir ki, hadis mana yönüyle rivayet edilmiştir. Böylece de hadisin lafızlarını fasih olmayan lafızlarla değiştirmiş olabilir. Ancak ravi, bu lafzın Rasûlüllah (a.s.)'ın lafzı olduğunu ileri sürerse ve böyle bir sarahata kalkışırsa, o kimse yalancıdır.

Rebi b. Husaym da der ki: «Sahih olan hadis, tıpkı günün aydınlığı gibi aydınlıktır. Sen onu hemen tanırsın. Şayet hadis değil uydurma ise, bu takdirde gecenin karanlığını tanıdığın gibi onu tanırsın ve kabul etmezsin.»

İbnu'l Cevzî de şöyle diyor: Münker olan bir hadisin karşısında, İlim talibi olan kimsenin tüyleri ürperir. Çoğunlukla kalbi ondan nefret duyar.»

Belkînî dé diyor ki: Bunun şahidi tıpkı şuna benzer. Bir kimse düşünün. Bu adam başka birisine yıllarca hizmette bulunuyor. Bu kimse, o şahsın nelerden hoşlandığını ve neleri de sevmediğini öğrenmiştir. Başka bir kimse, o şahsın örneğin bir şeyi sevmediğini ileri sürüyor. Halbuki ona hizmet eden kimse ise, bu söylenenin doğru olmadığını biliyor. Hemen bunu işitir işitmez, derhal böyle bir iddia ya kalkışan kimseyi yalanlar.

Hafız İbn Hacer yine diyor ki, rivayet olunan hadiste yine uydurma olduğuna bir karine de Hatib'in Ebu Bekr b. Tayyib'den yaptığı şu nakildir. Gerçekten bir hadisin uydurma olduğunu gösteren hususlardan biri de hadisin akla aykırı düşmesidir. Öyleki hadis tevil de kabul etmemektedir. Ayrıca his ve müşahedeye, deneye aykırı olan rivayetler de bu türden olan hadislerdir. Ya da Kitab'ın kesin delaletine aykırıdır. Mütevatir olan sünnete aykırıdır. Ya da kesin olan icmaa aykırı düşer.

Bir de bir çoklarının görmesi gereken bir olayı ya da mümkün olan bir olayı aktarmada çelişki asla olamaz. Buna örnek olarak tamamen tevatür derecesinde olan ravilerin yalancı olduğunu açıklaması gibi. Ya da büyük bir işten ötürü bir hadise olmuştur. Bunun bir çok kimseler tarafından görülüp aktarılması gerekirken, bir tek kimsenin gördüğünü ileri sürmesi gibi. Yine basit bir şeyden ötürü pek şiddetli azap bildiren hadisler. Ya da yine basit bir iyilikten ötürü büyük mükâfat ve ödül bildiren hadisler hep bu türden hadislerdir. Bu gibi hadislere örnek olarak hikâyecilerin uydurmaları gösterilebilir. Ayrıca bu son olarak gösterdiğimiz uydurma türleri de hemen basitliğiyle kendisini gösteriverir.

İmam Süyûti'nin bildirdiğine göre: Yine bir hadisin uydurma olduğuna başka karineler de vardır. Şayet hadis ravisi rafızî ise (alevi ise), ehli beytin faziletine ilişkin bir çok hadisler bu manadadır.

Şimdi akla aykırı düşen bir hadisi gösterelim. İbn Cevzî rivayet ediyor. Hadis, Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem yoluyla gelmektedir. Bu babasından, babası da dedesinden merfu olarak rivayet ediyor: «Hz. Nuh'un gemisi yedi kez Beytullah'ı tavaf etti ve makamda iki rekat namaz kıldı.» İşte bu Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'in uydurmalarındandır. Yine başka bir yoldan ondan gelen bir rivayette Tehzib adlı kitabın (6/179)'da yer almıştır. Saci kanalıyla Rebi'den, o

da Şafii'den rivayet ediyor. Demiştir ki: «Abdurrahman b. Zeyd'e şöyle denildi: Baban deden yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: Gerçekten Nuh'un gemisi Beytullah'ı tavaf etti ve makamın gerisinde iki rekat namaz kıldı mı?» Evet, demiş.» Halbuki Abdurrahman denen bu kimse garip şeyler rivayetiyle bilinir. Hatta İmam Şafii, Tehzib adlı kitapta naklolunan rivayet için demiştir ki: «Adamın biri, Malik'ten ötürü Münkati bir hadis anlattı da Malik de şöyle dedi: Sen Abdurrahman b. Zeyd'in yanına var, o sana babasından, Nuh'dan hadis rivayet eder.»

Yine İbn Cevzî, Muhammed b. Şuca' es Selcî yoluyla Hibban b. Hilal'den, bu da Hammad b. Seleme'den, o da Ebu'l Mihzem'den bu ise Ebû Hüreyre'den merfu olarak rivayet ediyor: «Gerçekten Allah (c.c.), kısrağı yarattı da, koşturdu, bunun üzerine o da terledi, kendi nefsini de ondan yarattı.»

İmam Süyûtî, Tedrîb adlı eserinde bu hadisle ilgili olarak şunları yazıyor: «Böyle bir hadisi müslüman bir kimse uyduramaz. Burada itham olunan Muhammed b. Şuca' dininden ayrılan biridir. Aynı zamanda bu hadisin rivayetinde Ebu'l Mihzem de vardır. Şu'be bunun için diyor ki: Ben onu gördüm. Eğer kendisine bir dirhem verirsen, hemen elli hadis uyduruverir.»

Yalancıları ve hadis uydurucularını buna yönelten bir çok nedenler bulunmaktadır. Bazılarını sıralayalım: Bu iftiracılar:

a — Kimisi zındıktır. Bunlar müslümanların inançlarını ve dinlerini bozmayı amaçlamışlardır. Çünkü kendileri İslâm'a karşı hem kin sahibidirler, hem de müslümanlara karşı düşmandırlar. Bunlar müslümanlar arasında müslüman görünümünde gezerler fakat gerçekten münafık kimselerdir.

Hammad b. Zeyd'in bildirdiğine göre: «Zındıklar (Rasûlüllah (a.s.) aleyhine olmak üzere 14.000 hadis uydurmuşlardır.» Bunlar arasında şu ismi zikredebiliriz. Muhammed b. Süleyman el Abbas Basra emiri iken, Mehdî'nin halifeliği döneminde hicrî 160 yılında zındıkları bastırmakla görevliydi. İşte bu zat, Abdulkerim b. Ebul-Avca'ı öldürdü. Çünkü zındıklardan idi. Onu boynunu vurmak üzere yakaladığı zaman şöyle demişti: «Ben aranızda dörtbin hadis uydurdum. Bu uydurduklarımla helâlı haram ve haramı da helâl kıldım.»

Bir başka açıklama da, Temimoğullarından Sem'an ennehdi tarafından yapılmıştır. Hicrî 100 tarihinden sonra Irak'ta ortaya çıkmış —Allah kendisine lânet eylesin— Hz. Ali (k.v.)'nin ilâhlığını ileri sürmüştür. Ayrıca bu şahıs bir çok bozuk fikirler ve tohumlar da

saçmıştır. Daha sonra Halid b. Abdullah el Kasrî onu öldürdü ateşte yaktı.

Meselâ Muhammed b. Saîd b. Hassan el Esedî ki asılmıştır. Bu da hadis uyduran zındıklardan biridir. Ahmed b. Hanbel'in bildirdiğine göre, Ebû Cafer Mansur, zındıklar olayında kendisini öldürmüştü. Bunun da rivayet ettiği hadis mevzu olan bir hadistir.

Hakim Ebû Abdullah ise onun için şöyle söylüyor: O Hümeyd'den Enes yoluyla merfu olarak rivayette bulunur. Hadisi şöyledir: «Ben, peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra peygamber gelmeyecektir. Ancak Allah dilerse...» diyor ki, burada bu istisnayı koyması, dinsizliğe, zındıklığa ve yalancı peygamberliğe çağrıdan başka bir amaçla değildir.

Ahmed b. Salih el Mısrî de onun için diyor ki: «O, boynu vurulan bir zındıktır (Muhammed b. Saîd b. Hassan el Esedî). Bu ahmakların yanında dört bin hadis uydurmuştur. Ondan sakının.» Hakim Ebu Muhammed de yine şöyle diyor: «Hadis uydururdu, zındıklığı yüzünden idam olundu.»

Yine hadis uyduranlar arasında şu kimseler de sayılmaktadır. Kitap ve Sünnetten her hangi bir delilleri olmaksızın heva ve istekleri doğrultusunda hareket eden kimseler. Bunlar kendi hevâ ve heveslerini uygulamak, kendi görüşlerini kabul ettirmek için hadis uydurmuşlardır. Hattabiye, Rafiza ve benzeri fırkalar gibi.

Abdullah b. Yezid el Mukrî diyor ki: «Bid'atçılardan biri bid'atından döndü de şöyle demeye başladı: «Şu hadisi kimden aldığımıza iyice bakınız. Biz şayet bir konuda bir karar alırsak, onun için hadis uydururduk.»

Hammad b. Seleme de diyor ki: «Rafızîlerden bir alimin bana bildirdiği gibi, kendileri hadis uydurmak üzere toplanıp bir araya gelirlermiş.»

Ayni zamanda hikâyeciler de hadis rivayetiyle rol oynayan kimselerdir. Bunlar sırf bu yoldan para kazanmak için, hadis adı altında bir çok hikâyeler uydurmuşlardır. Garip rivayetlerle bunlar halkın beğenisini kazanmak ve onlardan menfaat sağlamak peşindeydiler. Onların bu hususta şu anda burada anlatamayacağımız garip ve tuhaf rivayetleri vardır.

Nitekim Ebu Hatim el Bestî'nin anlattığına göre; kendisi bir gün bir mescide girmiş, namazdan sonra bir genç ayağa kalkmış ve şöyle konuşmuştur: «Bize Ebû Halife rivayet etti. Bize Ebul Velîd Şu-

be'den rivayet etti. O da Katade yoluyla Enes'den rivayet etti. Böylece bir hadis söyledi.» Ebû Hatim diyor ki; adam davetini bitirince, kendisine dedim ki: «Sen Ebû Hanife'yi gördün mü? Hayır dedi. Tekrar sordum: Görmediğin halde, ondan nasıl rivayette bulunursun? Adam da dedi ki: Bizimle tartışmaya girişmek, kendisini bilmemektir. Ben bu isnadı böylece ezberledim. Nerede bir hadis duyarsam, hemen onun başına bu isnadı ilave eder ve hadisi rivayet ederim, dedi.»

Bundan daha garip bir olay da şöyledir. İbn Cevzi rivayet ediyor. Bunu Ebu Cafer b. Muhammed Tayalisi'ye isnad ile anlatıyor. Demiş ki: «Ahmed b. Hanbel ile Yahya b. Maîn Rasafe camiinde namaz kıldılar. Onlar henüz camiden ayrılmadan, bir hikâyeci ayağa kalkar, der ki: Bize Ahmed b. Hanbel ile Yahya b. Maîn rivayet ettiler, ikisi dediler ki; Bize Abdurrazzak Ma'mer ve Katade yoluyla Enes'den rivayet ettiler. Enes demiştir ki, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Kim Lâilahe illallah derse, Allah (c.c.) bunun her bir kelimesi için bir kuş yaratır, gagası altundan ve tüyleri de mercandandır...» Neredeyse yirmi yaprak tutacak şekilde bu hadisi rivayet etti.» Bu durum karşısında Ahmed b. Hanbel ile Yahya b. Maîn birbirlerine bakışırlar, adeta böyle bir hadis rivayet edip etmediklerini birbirlerine sorarlar Hatta derler ki, Sen böyle bir hadis rivayet ettin mi? Yahya b. Maîn'in Ahmed b. Hanbel'e yönelttiği bu soru karşısında Ahmed b. Hanbel der ki: Vallahi şu ana kadar ben böyle bir şey işitmedim.

Adam hikâyelerini bitirince, verilen bahşişleri toplamaya başladı. Sonra da oturup geride kendisine bahşiş verecekleri bekledi. Yahya b. Maîn eliyle işaret ederek, gel dedi. Adam bahşiş alacağım diye hemen koştu. Yahya kendisine sordu: «Sana bu hadisi kim rivayet etti, anlattı.» Adam: «Yahya b. Maîn ile Ahmed b. Hanbel» dedi. Bu defa Yahya b. Maîn: «Ben Yahya b. Maînim, bu da Ahmed b. Hanbel'dir. Biz, Rasûlüllah (a.s.)'dan hiç bir zaman böyle bir hadis rivayetini işitmedik.» Bunun üzerine adam hiç tavrını bozmadan şöyle dedi: «Yahya b. Maîn'in ahmak biri olduğunu işitmiştim de, ancak şu anda öğrenmiş oldum. Sanki dünyada sizden başka Yahya b. Maîn ve Ahmed b. Hanbel yok mu? «Ben, 17 tane Ahmed b. Hanbel ve Yahya b. Maîn'den hadis rivayet ettim, yazdım.» dedi. Ahmed b. Hanbel eliyle yüzünü kapatıp şöyle dedi: «Bırak gitsin, adam da kalkıp gitti, giderken bile onlarla adeta alay ediyordu.»

Aslında bu hikâyecilerin çoğunluğu cahil kimselerdir. Fakat kendilerine âlim süsü vermektedirler. Böylece onların aralarına giriyorlar. Bu yol ile de halkın aklını bozup çeliyorlar.

Aynı zamanda bu yola bazı kötü niyetli âlimler de girişti. Bunlar, dünyalık için âhiretini satan kimselerdir. Bunlar böylece krallara, Meliklere, Emirlere, Halifelere yaklaşmak istiyorlardı, bu hususta da yalan fetvalar veriyorlardı. Aldatıcı sözlerle, bu sözlerini de pak ve temiz olan şeriata mal ederek onlara yaklaşmayı amaçlıyorlardı. Rasûlüllah (a.s.) aleyhine hadis uydurmaya cüret ediyorlardı. Bunu da sırf kişisel çıkarları için yapıyorlardı. Siyasî gayelerine erişmeye vasıta kıldılar. Böylece hidâyet yerine körlüğü tercih ettiler. Hidâyeti bıraktılar.

Nitekim Kûfeli olan iğrenç yalancı Ğayyas b. İbrahim en Nahaî böyle davranmıştır. Cerh ve Tadil ilminin otoritelerinden Yahya b. Main onu şöyle tanıtıyor: «Bu zat, mü'minlerin emiri Mehdi'nin huzuruna girer. Mehdi ise güvercinleri seviyor ve onlarla oynuyordu. Bir de bakar ki, önünde bir güvercin vardır. Kendisine denildi ki, mü'minlerin emiri için bir hadis rivayet et. O da şöyle dedi: Bize filan falandan rivayet etti. Rasûlüllah (a.s.) demiştir ki: «Ok, deve, at ve kuş yarışlarından başkası için ödül almak helâl olmaz.» Bunun üzerine Mehdi, kendisine bir kâse altın verilmesini emretti. Adam kalkıp gidince de, Mehdi şöyle dedi: «Senin şu kafan hakkında öyle tanık oluyorum ki, o; Rasûlüllah (a.s.)'a iftira eden bir adamın kafasıdır.» Daha sonra Mehdi, onu bu işe ben sevkettim diyerek, güvercinin kesilmesini emretti ve bundan böyle onlarla oynamayı da bıraktı.

Bunun benzeri mü'minlerin Emiri Harun Reşid'e de yapılmış ve onun için de hadis uydurulmuştu. Adam: «Rasûlüllah (a.s.) güvercin uçururdu.» diye rivayette bulununca, Harun Reşid der ki: «Bu adamı buradan çıkarın.» Böylece adamı kapısından uzaklaştırdılar.

Nitekim âlimlerin büyüklerinden olan Mukatil b. Süleyman el Belhi de Tefsiri'nde bu yola başvurmuştu. Kendisi böylece halifelere yaklaşmak istiyordu.

Mehdi'nin veziri Ebû Ubeydullah'dan hikâye edildiğine göre Mehdi'nin kendisine şöyle söylediğini aktarmaktadır: «— Mukatili kast ederek — Bu adamın bana söylediğini görmüyor musun? Dedi ki: «Eğer istiyorsan, sana Abbasîlerle ilgili hadisler uydurayım.» Ben de kendisine: «Benim, senin böyle bir şeyine ihtiyacım yoktur.» dedim.

Bu uydurmacıların en kötüsü ve zarar vermede en büyüğü, kendilerinin zahid ve Tasavvuf erbabı olduğunu söyleyenlerdir. Bunlar güya Allah rızasını kazanmak için Terğib ve Terhib konusunda hadis uydurmakta bir sakınca görmediler. Güya bu yolla halkı hayra teşvik ediyorlar. Günah ve kötülüklerden de sakındırıyorlar. İddia-

ları böyle. Halbuki bizzat onlar bu hareketleriyle bozguncudurlar, ıslahatçı ve düzeltici değil.

Hatta halktan bir çokları da bunların bu hallerine aldanıyorlar, bu ve benzeri kimselerin peşinden gidiyorlar, onların doğru olduklarını söylüyorlar. Onlara güveniyorlar. Çünkü bunlar kendilerinin zahid olduklarını, tarikat ve tasavvuf erbabı bulunduklarını ileri sürüyorlar. Halbuki tüm bunlarla beraber bu kimseler ne doğru kimselerdir ne de güvenilecek kimseler.

Bazı kimseler ise, sünneti çok iyi bilemediklerinden ötürü, sırf hüsnü zanlarından ötekilere bakarak yalan hadis rivayet ediyorlar. Bunların kalpleri de aslında temizdir. Bu kimseler işittikleri şeylerin doğruluğuna hamlediyorlar. Bunlar doğru ile hatalı olanı ayırt edebilecek bir durumda da değillerdir. Bunlar, öteki zühd ve tasavvuf erbabına nazaran daha az tehlikelidirler ve günah işlemekte de onlardan geridirler.

Ancak bu tip insanlardan uydurmacılar çok tehlikeli kimselerdir. Çünkü insanların bir çokları bunları yakından tanıyamazlar. Ya, Allah için samimiyetle doğru söyleyen erkek adamlar olmasaydı. Bunlar kendilerini Allah'ın dinini savunmak için ortaya koymasaydı. Rasûlüllah (a.s.)'ın sünnetinden bunları ayıklayıp temizlemeseydiler, sünneti savunmasalardı, tüm ömürlerini «şu hadistir, bu değildir» diyerek hak olanla olmayanı ayırdetmekle tüketmeselerdi durum ne olurdu? İşte bu kimseler Hadis İmamlarıdırlar. Sünnet imamlarıdırlar. Hidâyetin de nişanlarıdırlar. Şayet bu kimseler olmamış olsaydı alimlerle halk bu konuda zor durumda kalırlardı. İşler birbirine karışırdı. Böylece de hadislere olan güven kalkardı.

Bu kimseler tenkid metodunu ortaya koydular. Cerh ve Ta'dil ilmini ortaya çıkardılar. Bu onların tarihi olan hizmetlerindendi ki, böylece sahih olan nakil ile batıl olanı ayırdetme imkanı kazanılmış oldu.

Allah (c.c.) bu ümmeti dinleri sebebiyle en güzel mükafat ile mükafatlandırsın. Hem dünyada ve hem ahirette derecelerini üstün kılsın. Onlar için sonradan gelecekler arasında bir doğruluk dili (lisanı) versin.

Büyük İmam Abdullah b. Mübarek (r.a.)'e denilmiş ki: «**Bu hadisler, uydurmadırlar. Doğrusunu anlamak mümkün mü ki?. Onları ortaya çıkarmak için çok hassas alimler yaşıyorlar. Zira Rabbimiz: «Hiç şüphesiz zikri Biz indirdik Biz, onun koruyucuları da gerçekten Biziz.» (Hicr, âyet: 9)** Yüce Allah doğru söyledi.

Yine bilinen ve tanınan uydurma hadislerden biri de, Kur'ân'ın faziletine ilişkin olarak Übeyy b. Ka'b'dan merfu olarak rivayet olunan hadistir. Hem de sûre sûre rivayet edilmiştir. Nitekim Sa'lebî, Vahidî gibi müfessirler bunları kitaplarına almışlardır. Zemahşerî, Beyzavî de aynı şekilde tefsirlerine bu uydurma hadisleri alan kimselerdir. Böyle yapmakla bu tefsirciler bu bakımdan çok büyük hatalar işlemişlerdir.

Hafız Irakî bu hususta diyor ki: «**Öncekiler gibi yani Sa'lebî ve Vahidî gibi hadisin isnadını açıklayanlar vardır. Bu da bir dereceye kadar özürlerini basitleştirmektedir. Çünkü bu kimseler, kitaplarına bakanları hadisin senedini öğrenmeye havale etmektedirler. Çünkü mevzu olan bir hadis hakkında susmak caiz değildir. Fakat bir de, hadisi sahih imiş gibi kesin rivayet etmek vardır ki, işte bunun doğuracağı hata çok daha fahiş durumdadır.**»

Mevzu hadislerin çoğunluğu, hadis uyduranın bizzat kendi sözü olmaktadır. Bazısı da bazı hükemanın sözlerini hadis diye ileri sürmüşlerdir. Ya da bazı arap darbı mesellerini, bunlara bazı isnadlar ilâvesiyle, hem de uydurma senedle uydurarak piyasaya sürmüşlerdir. Bunları da piyasaya sürerlerken, Rasûlüllah (a.s.)'ın sözü diye sürmüşlerdir.

Eğer sen, önceki sayfalarda anlatılanları iyice öğrenirsen, hadis uyduranların sünnete ve sünnete ilişkin kitaplara bir şüphe sokmak istediklerini, yalanlarının amaçları da bu olduğunu anlarsın. Yine bu kimselerin mürtedlerden, münafıklardan ve bir de hangi hadis alınır ve hangisi atılır konusunda bilgisi olmayan cahillerden oluştuğunu da görebilirsin. Meselâ Buharî'nin sahihine leke düşürmek gibi ya da altı hadis kitaplarından her biri hakkında ayrı ayrı şüpheler uyandırmak gibi. Halbuki her birinin diğerinden farklı bir üstünlüğü bulunmaktadır.

Ancak bir sapıklık düşünün ki, ne utanacak yüz var adamlarda, ne de rezil olma endişesi.. Bu öyle bir ihanettir ki, ilim ve tahkik olmadan bilemezsin. Öyle bir küstahlık ki, böylesine kimse erişemez. Sen böylesi bir küstahlığı tanımamışsındır. Öylesi bir cehalet ki, yaygınlığı nedeniyle, insanlar doğrulanmaması gerekeni doğrular hale gelmişlerdir. Atılması gerekene uyar olmuşlardır.

Şimdi tüm bu anlattıklarımızdan sonra deriz ki:

Gerçekten hadis ilmi hakkında uzmanlaşmak isteyen bir kimse — ki, kuşkusuz bu, farzı kifâye olan bir ilimdir — öncelikle bu konuya ilişkin ne varsa, tam bir itkan ve dikkatle ele alması ve incelemesi

Fakat bu konuda uzman olmayanlar buna ihtiyaç da duyuyorlarsa, bu kimselere düşen görev, şu noktada pek huzurlu olmasını bilmelidir. Sünnet tam anlamıyla araştırıldı ve bize en sağlam bir şekilde ulaştı. Zira gerçekten İslâm alimlerinin bu konuda gösterdikleri olağan üstülük hal ve çabaları, kişiye huzur verebilecek bir noktaya erişmiştir. İşte bunların elde ettiği neticeler sonucu bize gelen ve ulaşan hadisler hakkında şüphe etmemeliyiz. Çünkü elde ettikleri sonuçlar, itminanı ve huzur içinde kabul etmeyi gerektirmektedir.

İkinci bir nokta ise, ki buna gerek duymaktadırlar. Rasûlüllah (a.s.)'dan gelen ve sabit olan sünneti öğrenmelidirler. Kendisiyle amel edilmesi makbul olan sünnetin tahsilini etmeliler. Her ne kadar hadis sahih derecesine ulaşmamış ise de, Hasen derecesinde olanıyla yetinmeliler. Zira müslüman bunları öğrenebilir.

Her bir müslüman konumu itibariyle, hali dolayısıyla, boş olması hasebiyle ve gücü nisbetinde bunlardan öğrenebileceklerini öğrensin, alabildiğince alsın. Öyle bir şekilde almalı ki, bu aynı zamanda Kur'ân'ı incelemeye ve okumaya da mani olmasın.

Bir müslüman için İmam Nevevî'nin Kırk hadisini hiç olmazsa okuyup ezberlemesi, şayet başkaca bir şey yapamayacaksa, bunu yapması uygun düşer. Bir başkası için de İmam Nevevî'nin el Ezkârını okuması uygun düşer veya Riyazussalih'ini okumak veya her ikisini de birlikte okumak münasip düşer.

Bir başka müslüman için ise: **«Hidâyetü'l Barî fî Tecridi Sahihi'l Buharî»**yi okuması iyi olur. Ya da Sahih-i Buharî'nin kendisini okuması iyi olabilir. Ya da Altı hadis kitabının tamamını okuması uygun olabilir. Yani herkes durumuna göre sahih bir hadis mecmuasını okumalıdır. Meselâ kimileri için de **«Teysîru'l-Vusûl»**, **«Cem'ul Fevaid»** gibi hadisle ilgili kitapları okuması iyi olabilir. Bazısı için de: **«Mecmauzzevaid ile birlikte Camiul'usûl li ahadisi'r Rasûl»** adındaki kitapları okuması münasib olabilir. Müslüman bu konularda ne kadar çok kitap okursa o derece iyi yapmış olur. Böylece ihmal etmemesi ve zayi etmemesi gereken bir çok bilgileri kazanmış olur. Ya da giderek bu sahada öğrenmesi hem de genişçe öğrenmesi gereken bir vacibi öğrenmiş olur. Gerçi ihtisas ehli kimseler olsa da, bu hizmetin ve öğrenmenin geniş bir şekilde ele alınması da mendubluktan çıkmaz.

Bu aktardıklarımız, sünnetin nasslarına nisbetle olan bir durumdur.

Bir de sünnete ilişkin ilimleri edinmek noktasından meseleyi ele almak gerekir. Zira yukarıda anlatılanlar sünnetten nasslar edin-

mek içindi. Bu da bir müslüman için anlattıklarımızı öğrenmekle yetinmesi mümkündür. Buna rağmen kişi, bu hususta bilgisini artırmaya gayret göstermeli ve teşvikte bulunmalıdır. Hadis ıstılahlarıyla ilgili kitaplar, sünnet ilimleriyle alakalı kitaplar ve hadisle ilgili kitaplar bir hayli çoktur. Bu kitaplar arasında yeni ve çağdaş yazarların kitapları yer aldığı gibi, eskileri de vardır. Bunlar hadisi savunuyor, onlardan yani sünnet ve hadislerden mürtedlerin, kâfirlerin ortaya attıkları şüpheleri kaldırıyorlar, gereken cevapları vermiş oluyorlar. Meselâ Dr. Mustafa Es-Sıbaî'nin «es Sünne...» adlı yeni kitabı... Eskilerden de daha geniş ve etraflı bilgi içeren kitaplar.. Şeyh Tahir Cezairî'nin, Kasımî'nin kitapları gibi. Bir de bunlar içerisinde muhtasar ve öz olanları da vardır. İbn Salah'ın Mukaddimesi gibi.

Bizim üzerinde durduklarımızın içerisinde hiç olmazsa Riyazüssalihin, El-Ezkâr mutlaka okunmalı. Fakat, benim vaktim hiç yok diyen ve çalışan biri için de hiç olmazsa mutlaka İmam Nevevî'nin «El-Erbaîn» adlı kırk hadisini okumalıdır. Ancak bir kimse Riyazussalihin ve el Ezkarı elde eder ve okursa, gerçekten o kimse sünneti öğrenmede iyi bir yol almış demektir. Daha sonra da bu kimse gittikçe bilgisini artırmaya gayret göstersin.

Biz şimdilik bu kısa ve hızlı değinimden sonra işi uzatmadan bununla yetinelim. Müslüman için pek mühim olanlarına dikkat çektik. Müslüman İslâm kültürünün hemen hepsinden payını almalıdır. Zira Allah için çok iyi bir asker olmanın yolu budur. Hizbullah böyle yetişir.

İşte bu bizim çizdiğimiz ve izlediğimiz metoddur, yolumuz budur. Şimdi mutlak bakılması ve öğrenilmesi gereken bir noktayı da hatırlatalım. Biz kitabımızda uzatılması ve üzerinde durulması gerekeni uzattık, kısaca geçilmesi gerekeni de öylece geçtik.

Bizim dikkat çektiğimiz ve olmasını istediğimiz hakikat ve gerçekleri bu kitapta ele aldık. Bu kitapta ele aldığımız bir çok şeyler, müslümanlardan bir çoklarının da yaptığı amelidir. Ancak şu var ki, onlar bir şeye önem verirlerken, başka bir önemli şeyi unutuveriyorlar. İşte bizim burada yaptığımız iş, bu unutulanları örnekleriyle hatırlatmaktır. Kimi de bunlardan gaflet içerisindedir. Bu gafillere de bir uyarıdır.

Şayet biz bu çalışmamızda başarılı olmuş isek, büyük bir hayır umarız. Değilse, Aziz ve Celil olan Rabbimiz her halükârda büyük kerem ve lütuf sahibidir. O kendisi için çalışanın amelini zayi etmekten korur.

Kitap ve sünnette her şeyin açıklaması vardır. Fakat bazan bu açıklama veya beyan çok açık olmayabilir. Ancak derin bir anlayış ve keskin bir dikkat sonucu konu anlaşılmış olabilir, açıklığa kavuşabilir. Herhangi bir problemi çözmede bize yardımcı olabilecek kurallar nelerdir? Buna Tefsir Usûlü ilmi veya Kur'ân ilimleri cevap verir. Yani ancak bu yoldan doğru ve sağlam bir anlayışa — nazarî planda olsun, amelî manada olsun — her bir mesele için imkan elde edilebilir.

Gerek Kitap olsun, gerekse Sünnet olsun her ikisi de insan için gerekli olan ve insanın yapma gereği duyduğu her şeyi açıklamışlardır. O halde insanın yapmış olduğu işlerde, kendisine Allah'ın o konudaki hükmünün ne olduğunu anlatabilecek, elde ettirebilecek kurallar neler olabilir?

Allah (c.c.)'ın hükmü, Kitap ve Sünnet vasıtasıyla bilinebilir. Ancak bilindiği gibi Kitap içerisinde de Mücmel olanı, Mufassal olanı, Amm, Hass, Muhkem ve Müteşabih olanları vardır. O halde bu konuya ilişkin hükümleri ortaya koyan kaideler nelerdir? Zira Allah'ın kitabı içerisinde nasih olanı, mensuh bulunanı vardır. Emredici olanı olduğu gibi aynı zamanda nehyedeni de vardır. Bunlar va'd olduğu gibi aynı zamanda vaîd de vardır.

O halde tüm bu meselelerin, kaziyyelerin hükümle olan ilişkisi ve onu açıklayan kurallar nelerdir?

Bilindiği gibi sünnet içerisinde de senedi sahih olanları olduğu gibi, olmayanı da vardır. Aynı zamanda değişik rivayetlerle gelenler de bulunmaktadır. Diğer taraftan hadisler içerisinde de Mücmeli, Mu-

fassalı, Amm'ı, Hass'ı, Nesh edici olanı ve nesh edileni, emredici olanı, yasaklayıcı olanı da bulunmaktadır. O halde sünnetten hüküm çıkarabilmenin kuralları nelerdir?

Kur'ân-ı Kerîm hem lafız itibariyle ve hem mana yönünden mütevâtirdir. Sünnet içerisinde de hem mana ve hem lafız itibariyle tevatür derecesine ulaşanı olduğu gibi, sadece mana itibariyle mütevâtir olanları da vardır. Aynı zamanda zannî bir mana ifade edenler de bulunmaktadır. O halde bunlar için nasıl bir yol izlenecektir? Bunlara terettüp eden şey nedir?

Bilindiği gibi Kur'ân-ı Kerim bir şeyi mutlak olarak zikrettiğinde, sünnette onu tahsis ediyorsa, ya da Kur'ân mücmel olarak beyan ederken, sünnet bunu beyan etmişse, ya da Kur'ân bir şeyden söz etmezken, sünnet bundan söz etmişse, ya da zahir olan bir manada kitap ve sünnet çelişirlerse tüm bunlara ilişkin hüküm ne olacaktır?

Bir de Kitap ve Sünnette açıkça görülmeyen, ancak mü'minlerin o konuda bir icmaları olmuş ise, böyle bir icmaın hükmü ne olabilir? Bunun şartları nelerdir? Ne zaman buna itibar olunabilecektir? Şeriat usûlü ile icmaın bunda yeri ne olabilir?

Kendisi hakkında sarih bir nass bulunan bir hükmün illetinde, hakkında sarih bir nass bulunmayan bir şeyde iştiraklik olursa, bu takdirde birincisi hüküm itibariyle ikincisiyle müşterek olarak alınabilir mi? Eğer ikisinde de müştereklik olursa, bunu nasıl kanıtlayacağız? İşte bu da bizi, kıyası araştırmaya götürür. Onun şer'î hükmünün ne olduğunu öğrenmeye sevkeder. Bunun isbatını, sınırını ve bahislerini (araştırma konularını) öğrenmeye yöneltir. Mademki şeriatın iniş amacı, insanların menfaatlerini gözetmek için inmiştir. O halde şer'î menfaat nedir? Bunun sınırları nelerdir? Kim takdir edecektir? Kuralları nelerdir?

Sahabînin vermiş olduğu fetvalarının hükmü nedir? Bizden öncekilere ait şeriat şayet bizim şeriatımızda da var ise, o halde bizden önceki şeriatların hükmü nedir? Ayrıca İstihsana gerek var mıdır? Var ise, kuralları nelerdir? Örfün hüküm üzerinde etkisi var mıdır? Şayet bazı hükümlerde etkisi var ise, kuralları nelerdir?

Her insanın, Allah'ın hükümlerini istihraca gücü yeter mi? Eğer buna verilecek cevap hayır ise, o halde Allah'ın hükümlerini istihraç edebilmeye kimler layıktır?

Şer'î uygulama üzerine gelen beklenilmeyen olayların etkisi nedir?

Mademki bu ilim güç ve zordur, meseleleri de adeta düğümlüdür, içiçe girifttir. Bu bakımdan biz, tüm müslümanlardan bunlara ilişkin kitapları okumalarını istemiyoruz. Fakat bu davet yükünü omuzlamak isteyen kimseler için, mutlaka bu ilimleri öğrenmesi ge-

rekir. Zira meselelerin kaynağını bilmesi ve nerelerde yer aldığının anlaşılması için bu gereklidir. Böylece her bir şeyi yerine koyabilme imkanı sağlanabilir. Çünkü Usûlü Fıkıh ilmi, gerçekten «**Fıkhın terazisidir. Fakih bunu zabteder. Böylece İstinbatında hata yapmaktan kendisini alakor.**» Ancak bu sayede doğru olan istinbat, hatalı olandan ayırdolunabilir. Buna ait kitaplar ise bir hayli çoktur. Eskiden yazılmış kitaplar olduğu kadar bu alanda yeni verilmiş eserler de vardır. Örneğin Muhammed Ebu Zehra'nın Usûlü Fıkh'a ilişkin kitabı, ya da Hallaf'ın kitabı bunlardandır. Ancak her iki kitapta olanları dikkatlice oku. Meselâ birinci kitapta gördüğümüz bir şeyi aktaralım.

Muhammed Ebû Zehra, sakalı bir sünnetten öteye bir adet olarak değerlendirir. Sünnet değildir, der. Yani uyulması gereken sünnetlerden olmadığını söyler. Halbuki bununla beraber, sakal bırakmayı emreden ve kesilmesini de nehyeden yirmiden fazla hadis bulunmaktadır. Hikmetini açıklayan ve buna muhalif olanlara karşı tavır koyan hadisler. Dört mezhep de sakalın kesilmesinin haram olduğunu bildirmektedir.

İkinci kitapta gördüklerimize gelince, bu kitap bazan Usûlü Fıkıh kaideleri, temelde ilişkisi olmamasına rağmen insanlar eliyle yapılan kanunlara tatbik ediliyor. Hem de bunlara karşı olmaksızın ve bunları inkar etmeksizin bunu yapıyor. Gerçi kuşkusuz yazar, insanların yaptığı kanunları güzel ve uygun görüyor değil. Fakat onları red ve inkar etmemesi, hükümlerini açıklamaya girişmesi de İslâmî bir kitapta yer alması münasip düşmemektedir. Çünkü insanlar böyle bir kitabı okuyunca bunların sıradan kanunlar olduğuna itibar etmemesi gerekir.

Bütün bu anlattıklarımıza rağmen bu iki kitaptan birini okumak yararlıdır. Aynı zamanda meseleyi iyi bilen bir alimden de eski kitaplardan birini okumak gerekir. Bu hususta tavsiye edebileceğimiz eski kitaplardan şunlar olabilir:

1 — İmam Şafiî'nin Risâle'si.
2 — Şafiî mezhebinden olan Gazzali'nin el Mustasfa adlı kitabı.
3 — Hanefilerden Pezdeşî'nin Usûlü.
4 — Hanefilerden Serahsî'nin Usûlü.

Bu konuda okunabilecek kitaplar daha vardır. İslâm kültürünü geliştirmek isteyenin gayret göstermesi gerekir. Bunu da ancak uzmanlarından okuyarak kazanabilir.

TEORİK VE PRATİK İSLÂM İLİMLERİ
AKAİD - AHLÂK - FIKIH

Daha önce de işaret ettiğimiz gibi gerek Kitap ve gerekse Sünnet her şeyi kapsamına almışlardır. Ancak meseleler ve problemler bu ikisinde, konularına göre içine almış değildir. Bunun içindir ki, bir müslüman bir te k sûre içerisinde akaidle ilgili olan hususları görebileceği gibi, ahlâk, teşri (yasa), genel kaideler gibi hususlara da rastlayabilir. Sünnette de durum farklı değildir. Bunun için sebeplerini, hikmetini bilmek gerekir. Bizim «Üç Temel - Usûlü selâse» kitabımızın Kur'ân'ın Mucize Oluşu bölümünde bunun açıklaması yapılmıştır.

Ta Hz. Peygamber (a.s.) asrından itibaren bazı yönleriyle kimi sahabi şöhret sahibi olmuşlardı. Sonra bu daha da genişledi. Bazı İslâm alimleri akaid konusundaki araştırmalarıyla uzmanlaşıp şöhret kazandılar. Kimisi de ahlâk ve eğitim konusunda uzmanlaştılar. Kimi fıkıh dalında kendisini göstermeye başladı. İşte bu ihtisaslaşmalar sebebiyle bu uzmanların çevrelerinde halkalar ve öğrenciler oluşmaya başladı. Böylece akide meselesini alan bir okul (ekol), ahlaki yönleri ele alan ekol, fıkıh ekolü gibi okullar ya da ekollar gelişti. Her bir ekol de böylece kendileri için kaynak olabilecek ve aynı zamanda başvuracakları kitaplar telif ettiler. Bu kitaplarında ictihadi görüşlerine yer verdiler. Fıkıh ise işin pratik yönünü ele almaktadır. Zira insanlar buna ihtiyaç duyduklarından, fıkıh ekolü tüm ekollerin üzerinde daha geniş manada gelişti. Bir çok sayıda alimler cezbetti.

Tüm bu ilimlerde uzmanlaşmış ve doğruyu görmüş olan alimler, gayret ve çabalarını her ilmin meselelerini diğerleriyle bir araya getirmeye çalıştılar. Bunlara ilişkin güç meseleleri araştırdılar. Bunla-

ra bağlı sorulara cevaplar verdiler. Buna benzer zıdları da reddettiler. Yine bu meseleler ve problemler çerçevesinde bazı meseleleri tartıştılar. Uzağı yaklaştırdılar. Benzer olanları ise izah ettiler, mücmeli açıkladılar. Ayrıca mufassalın da sınırlarını beyan ettiler. Kimisinde gayet geniş ve uzun kitaplar yazdılar. Kimisini de özetleyerek verdiler. Kimi konularda çok geniş ve uzun kitaplar yazdılar. Kimi konularda ise muhtasar eserler verdiler. Uzun olanlarında herşeyi ele alıp açıkladılar. Muhtasar olanlarında ise ana meselelere değinip, bunlar üzerinde durdular.

Daha sonraları bu muhtasar olan kitapları şerhettiler. Daha sonra da bunlara haşiyeler yazdılar. Her bir çağda uygun olan ne ise onu yazdılar. Bu bakımdan bu ilimlerle ilgili olmak üzere her bir çağda yüzlerce diyebileceğimiz sayıda kitaplar yazıldı. Ayrıca başka alanlarda da uygun olan şekilde ve gerek duyulduysa, her asrın ihtiyacına göre kitaplar kaleme alındı. Böylece büyük bir servet oluştu. Önemli bir çalışma yapılmış oldu. Kimi zaman da bunlara kaynakları da ilave olundu. Bu yönden de iyilikleri pek büyük ve çok önemli bir yer tuttu.

Neredeyse adeta İslâm ümmetinden, bazı müctehid imamlar hakkında icma oluştu. Bunlardan hoşnud kaldılar. Mezhepleri de tutundu. Bu mezhepler ister akaidle alâkalı bulunsun, ister fıkıhla ilişkili olsun, ister ahlâkı içermiş olsun, hepsi de benimsendi.

İşte bu imamlar gibileri bizlere işlerin özünü ve kaynağını sundular. Tahkikte bulundular, fer'î olan yani ikinci derecedeki delilleri açıkladılar, toplayıp bir araya getirdiler. Öyle ki şayet bir insan, mezhebini okuyunca meselelerin içerisinden tam bir yetki alabilir. Bunlardan ana ve temel meseleleri öğrenebilir. İlgilendiği konu hakkında onun cüzlerini, fürûatını hemen ne gerekliyse öğrenebilir.

Bundan ötürü de, akaid, fıkıh ve ahlâk dersleri bu müctehid imamların mezheplerine göre itibar ve değer kazandı. Müslümanların kültüründe bunlar çok ciddî ve önemli bir yer kazandı. Çünkü ister akaidin, ister fıkhın ve ister ahlâkın cüz'i meseleleri ve problemleri, keza ahkâm ile ilgili meseleler hep bu yoldan öğrenilebilir. İnsanlar, çağlar arasındaki İslâmî gelişmeyi anlayabilmek için buna muhtaçtırlar, bunsuz bilmeleri mümkün değildir. Nitekim bilimsel bir tahkik de ancak bu yoldan kazanılabilir. Çünkü bu müctehid imamlar, gerek araştırma bakımından gerekse derinleşme noktasından problemleri derinlemesine ele aldılar ve bu hususta doyurdular.

Bunun içindir ki Üstad Hasan el Benna şöyle diyor:

«Akaid Usûlüyle ilgili olarak bir risâle ve bir de fıkhın fürûu ile alâkalı bir risâle okumalısın.»

Ve devamla demiştir ki:

«Şer'î hükümlerin delilleri içerisinde meseleyi anlayabilecek bir seviyeye ulaşmamış her bir müslümanın, din imamlarından birine tabi olması gerekir. Bunun yanında bir de imamının delilerini öğrenebilmesi de iyi bir iş olur. Aynı zamanda her bir irşad hareketini delile dayanarak yürütmelidir. Yani delile dayalı bir irşad işini yürüten kimsenin delillerinin doğruluğunu ve yetkililiğini bilebilecek seviyede olması gerekir. Diğer taraftan ilmî yönden olan eksikliğini de tamamlamalıdır. Kendisi ilim ehlinden biriyse, bu takdirde meseleleri tahkik edebilecek dereceye ulaşmaya da çalışsın.»

Bizim bilginlerin şöyle bir geleneği vardır. İlimlerden herhangi birisinin temel meselelerini metin olarak tek bir kitapta toplamışlardır. Daha sonra da bunu şerh etmişler. Böylece de tüm ana meseleleri bir araya getirmeye çalışmışlardır. Aynı zamanda bazı önemli görülen fer'i meseleleri de bu kitaplarına almışlardır.

Daha sonra ise, bu kitaplarına haşiyelerle kitabın muhtevasını hemen her meseleyi içerecek şekilde yeniden ele alıp yazmışlardır. Yenilerin tenkidlerine rağmen bu yolun belirgin bir özelliği vardır. Bu özellik, bu haşiyelerde öncelikle başta okuyucuya özet denebilecek satırlarla o bilginin bir özünü sunuyorlar. Böylece konunun mahiyeti ve bahisleri açıklanmış oluyor. Konu içerisinde önemli görülen meseleler belirtiliyor. Daha sonra da genişletilmesi gerekeni geniş olarak ele alıyorlar. Böylece de kişinin aklında konuya ilişkin olarak tam bir bilgi meydana gelmiş olur. Buna örnekler ise şöyledir:

«Kim metin okursa, bilgi yönünde gelişir. Kim de haşiyelerle uğraşmışsa bir şey öğrenemez.»

Bu kural yeni başlayan birileri içindir. Zira mübtedi durumda olan bir kimse, şayet bir haşiyeye dalarsa sonuna gelinceye dek başını unutturur. Çünkü aynı zamanda en mühim ile mühimi birbirinden ayırd edebilecek halde değildir.

Ancak mübtedi olan bir kimse, metin okursa hemen çabucak konuyu hazm edebilir. Onu ihata edebilir. Ondan önemli meseleler aklında yer edebilir. Öyle ki bu bilgiler onda adeta yerleşmiş olur. İşte böyle olunca da o zaman şerhleri ve haşiyeleri okuyabilir. Bu bakımdan meseleleri tümüyle öğrenenler için şöyle demişlerdir: **«Haşiyeleri okumayan bir kimse, bir şey öğrenemez.»** İşte bu, tüm bilgilerin edinmesinden sonra olacak bir şeydir. Diğeri de bilgilerin başında ele alınacaktır.

Bazı âlimler var ki, bunlar az önce anlattığımız her üç ilim dalında da uzmanlaşmışlar ve bu konuda müstakil eserler vermişlerdir. Bazıları da bu her üç ilmi bir tek kitapta bir arada ele almıştır. Nitekim İmam Gazzali böyle yapanlardandır. İhyau Ulûmiddîn adlı kitabında bu yolu izlemiştir. Burada akaidi, fıkhı ve ahlâkı bir arada görürsünüz.

Akaid konusunda Eş'ârîlerin metodu üzere meseleleri ele almış, fıkhı ise Şafiî'nin metodu üzere hareket etmiştir. Ahlâkta ise Cüneyd ile Mühasibî'nin metodunu benimsemiştir.

Kitapta öyle bölümler var ki, müslümanların yazdıklarının en iyisi olarak değerlendirilmektedir. Akkad, Gazzalî hakkında şöyle diyor: «O mutlak olarak dünyanın en büyük düşünürüdür.» Zira Akkad uzun süre bunu okuyup incelemiş bir kimsedir.

Gerçi çağlar boyu bu kitap ve sahibi tenkitten kurtulmamıştır. Fakat bununla beraber hâlâ önemini sürdürmektedir. Bir İslâmî ilimler hazinesi olarak değerlendirilmektedir.

Bizim de bu üç temel ile ilgili olarak çağdaş müslümanlara anlatmak istediklerimiz vardır. İşte şimdi bunu ele alıyorum.

AKAİD

Hasan el Benna'nın konuya ilişkin Akaîd kitabı okunmalıdır. Ya da Ramazan el Bûtî'nin Kübrâ El Yakîniyyat adlı kitabı okunmalıdır (250). Cezairî'nin Cevahiru'l Kelamiyye adlı kitabı, Abdulkerim Er-Rifaî'nin El-Marife adlı kitabı, Abdullah Urvani'nin Usûlü Akaidi gibi kitaplardan biri okunmalıdır. Ancak bu kitaplar, mutlaka imanına güvenilen, dinî bakımdan sağlam biri önünde okunmalıdır. Okutucu takvasıyla, veraıyla, akidesiyle ve bilgisiyle tanınmış biri olmalıdır. Çünkü akaid öyle hassas bir konudur ki, bir çok kimselerin bu noktada ayakları kayabilir.

Her ne kadar fıkıhta ihtilaf söz-konusu ise de akaidde böyle bir şey reddedilmiştir. Fıkıhta ya hak vardır veya hata-yanılma olabilir. Fakat akaidde böyle değildir. Ya hak veya dalalet-sapıklık.

Mademki durum böyledir, mutlak surette iyi ihata olunması gerekir.

Bunların neticesi olarak mutlaka sorular sorulacak ve denecektir ki: Mademki durum ve mesele böyledir. Niçin akaid okuyoruz?

250 — Bu kitap Madve tarafından «İslâm Akaidi» adıyla yayınlandı.

Biz de buna cevap olarak deriz ki: Müslümanlar bu hususta ihtilafa düştüler. Bazı kimseler ise sonunda dalalete düştüler,. Bu da Rasûlüllah (a.s.)'ın şu doğru ölçüsüne pek uygun düşmüş bulunmaktadır: «Ümmetim 73 fırkaya ayrılacaklardır. Birinin dışında hepsi ateştedir.»

Mutlaka Ehli Sünnet ve'l Cemaat akaidi okutulmalıdır. Evet okutulmalıdır ki, dalalet fırkasından olmamış olsun.

Aslında Ehli sünnet ismi doğru ve sahih olan bir isimdir. Fakat «Ehli Sünnet ve'l Cemaat» adı çerçevesinde İslâm fırkaları hayli tartışmalara girmişlerdir. Hiç kuşkusuz, hak olan şey, müslümanların çoğunluğunda çıkan şeydir. Bilindiği gibi müslümanların cumhuru yani çoğunluğu SELEF akidesine bağlıdır. İşte bu bile tek başına, müslümanların üzerinde toplanmaları gereken bir noktadır. Biz Usûlü selâse adlı kitabımızda bunu ele aldık. Dileyen oraya başvurmaktan müstağni değildir, başvurmalı ve onunla yetinmelidir.

AHLÂK

Ahlâk kitaplarının kaynağı tasavvuf eserleridir. Meselâ Er-Riaye, Risâletü'l Müsterşidin, İhya ve Kuşeyrî risalesi gibi kitaplar bu tip kitaplardandır. Ancak gerek tasavvuf hakkında ve gerekse buna ilişkin kitaplar hakkında bir çok yönlerden müslümanlar tarafından şiddetli tenkidler yöneltilmiştir. Halbuki bugünkü tasavvuf bir çok şeylerle karışmış bulunmaktadır. Bunların kimisinin alınması ve kiminin ise terk olunması gerekir. Çünkü bunlar içerisinde öyle şeyler yer almıştır ki, bir müslüman için böyle bir hareket uygun düşmez.

Sırf bu yüzdendir ki biz, sizlere tasavvufla ilgili olan eski bir kitap olsun, belirli bir tanesini tavsiye edememekteyiz. Yani müslüman İslâmi ahlâkta kendisine ölçü olabilecek bir kitabı bunlar arasında pek bulamaz. Tümüyle bir ölçü olmaktan uzaktırlar. İşte biz kitabımızın ikinci bölümünde yani ALLAH ERİNİN AHLÂKI bölümünde bu noktayı ele aldık. Burada İslâm'ın temel ahlâk prensipleri nelerdir, onlar üzerinde durduk. Riddet yani dinden dönme olayının çoğaldığı bir dönem olan çağımızda, müslümanın tabiatına uygun olan ahlâk ne ise bunu vermeye gayret gösterdik. Dileğimiz odur ki, bizim bu kitabımız, bu hususta bir açığı kapatmış olsun.

İşte bunlardan sonra biz müslümanın kendisini çok iyi yetiştirmesini istemekteyiz. Bir müslüman akideyi tümüyle öğrenip, İslâm ahlâkının ana unsurlarını da kendisi gerçekleştirdikten, fıkhı öğren-

dikten bir de Kitap ve Sünnet'ten olan nasibini de elde ettikten sonra, İslâm ahlâkına ilişkin olarak dilediği kitapları okumasını isteriz.

İhya'ya fazlaca bakılmasını, bunun muhtasarı durumunda bulunan Mevizatül Mü'minin (Mü'minlere vaaz) kitabını, ya da er Riaye kitabını okumalıdır. Riaye kitabı Muhasibînindir. Ayrıca buna benzer kitapları kendisi bulup okumalıdır. Çünkü başka kitaplarda da başka gerçekler olabilir. Gerçi söylediğimiz kitaplarda olanları insan bir başka kitapta pek bulamaz. Mü'min bir arı gibidir tıpkı. Balarısı nasıl çalışıp bal yapmasını biliyorsa, müslüman da öyle olmalıdır.

İbn Teymiyye'nin Mecmuayı Fetavası arasında yaklaşık iki cilde varan bir kitabı vardır ki, bu ahlâk ve tasavvufa ilişkindir. Diğer taraftan İbn Kayyım'ın bir çok kitapları hemen hemen ahlâkı içermektedir.

İşte bu iki okul (ekol) yani İmam Gazzali okulu ile İbn Teymiyye okulu İslâm tarihinde ahlâk noktasından çok önemli iki okuldurlar.

FIKIH

Bizim bu konuda müslümanlara okumasını ve öğrenmesini istediğimiz kitapları da şöylece yazabiliriz.

1 — İslâm Teşri (yasama) tarihiyle ilgili bir kitap. Meselâ Hudarî Bek'in kitabı, Ebû Zehra'nın kitabı gibi. İslâm mezheblerine ilişkin olanları okunmalı.

2 — Güvenilir mezheplerden birisine ait bir kitabın metnini şerhiyle birlikte okumak. Güvenilir mezhepler ise Hanefi, Şafii, Maliki ve Hanbelî mezhepleridirler.

Meselâ hanefi fıkıh kitaplarından metin olarak Kudûri ve bunun şerhi olan Meydani okunmalıdır. Meydani'nin adı: «el Lübab Fî şerhi'l Kitap»tır. Ya da buna benzer bir başka hanefi kitabı okunabilir. Bir de okunacak kitapların en iyisi durumunda olan, hadisleri de tahriç olunmuş olan Semerkandi'nin Tuhfetü'l Fukaha adlı kitabı okunmalıdır.

Fıkıh ilmi hakkında uzun uzun yazmak gerek. Çünkü bu hususta hataya düşenler olmuştur. Meselâ dört kişi bu konuda hatalıdır:

1 — Mütaassıp olan kimse hata etmiştir. Böyle birisi kendi mezhebinin dışında hak olabileceğini kabul etmez.

2 — Fıkhî temel kaynağına inerek öğrenmeyi istemeyen kimse.

3 — Elde fıkıh varken Kitap ve Sünnet'e bakmaya gerek duymayan ve bu iki temel kaynağı unutan kimse.

4 — Fıkıh çalışmalarını Kitap ve Sünnet'in hüccetleri ışığında okumayı istemeyen kimse.

İşte bu dört sınıf kimseler bu noktada hatalı davranmışlardır.

Gerçekten bazı kimseler de fıkıh için Kitap ve Sünnet çalışmasında pek ifrata vardılar. Kimileri de fıkhın bırakılmasını, Kitap ve Sünnet'e dönülmesini istemektedirler. Bu her iki durumda ifrat ve tefrittir. Zira Kitap ve Sünnet üzerinde çalışmakla, diğer İslâm ilimleri üzerinde çalışma noktasında bir çelişki söz-konusu değildir. Eğer sen bunları ehil olan bir kimseden okuyacak olursan, kişinin adaleti, takvası ölçüsünde Kitap ve Sünnet'ten öğrenme imkânı sağlanabilir. Çünkü bunların Kitap ve Sünneti anlamakta büyük bir rolü ve önemi vardır.

Hiç kuşkusuz Kitap ve Sünnet'i en iyi anlayanlar ise, güvenirliliği noktasında ümmetin icmada bulunduğu ve bayraklaşmış olan müctehid imamlardır. Kitap ve Sünnet'i anlamak bakımından bir müslüman kendisini onlardan müstağnî kılamaz. Yani bir müslüman ben onlarsız da bunu becerebilirim iddiasında olmamalı. Mutlaka onlara muhtaç olacaktır. Bu inkar götürmez bir gerçektir. İnkar edenler varsa, onlar da şeriat gerçeğinin ne olduğunu bilemeyenlerdir.

Meselâ bizler fıkıh noktasından bir imamın mezhebini okursak, gerçekte bizler şunu okumaktayızdır. Bu alanda bir imamın Kitap ve Sünnet'i nasıl anladığını ve onun okulunu öğrenmekteyiz. O halde bunu öğrenmekte ne gibi bir zorluk ve sıkıntı olabilir ki? Zira Rabbimiz şöyle buyuruyor: **«Şayet sizler bilmiyorsanız, zikir ehline sorunuz.»** (251)

Ayrıca herhangi bir karışıklığa meydan verilmemesi için şunu da ilâve edelim:

Çağlar boyu İslâm alimlerinin vermiş oldukları ilmî değerlerin ve görüşlerin hepsinin terkedilmesini savunanlar, milyonlarca akılların ve düşünürlerin yorulup ortaya koydukları bu ümmete ait kamil bir kültürün yıkımından başka bir şey değildir. Çünkü onlar çağlar boyu edinilen bu bilgiler için az mücadele vermediler. Bu değerli mirasa gölge düşürmek isteyen ve ona şüphe ile bakan ve baktıran bu tip kimseler, bunların en alt seviyesindeki bir alimlerine bile bir denk değillerdir. Bu çok değerli ve büyük alimlerin bulup ortaya koy-

---

251 — Nahl sûresi, âyet: 43.

dukları mirası bırakıp, yeni bir yasama mirasını bulmaya mı girişelim yani?

Eğer bunu gerçekleştireceksek, diyeceğimiz bir şey yok. Fakat şayet amaç bizden öncekilerin gerçekleştirdikleri şeylere kuşku ve şüphe düşürmek, bunlara şüphe ile bakılmasını sağlamak ise bu dalaletin ve sapıklığın ta kendisidir. Çünkü böyle bir davranış, bu ümmetin selefine sui zanla bakmak demektir. Bu ümmetin salih alimlerini küçük düşürmeye yönelik bir çalışma insan için bir din bırakabilir mi? Adam kendisini onlardan üstün görecek öyle mi? Yani İbn Mes'ud'un ilimlerinin varisi olan Ebû Hanife'nin ilimlerine, selefin tüm ilimlerine varis olan İmam Şafii'nin tahkiklerine, aynı zamanda sahabenin ilimlerinin varisi İmam Malik'in tahkiklerine, Hüccetlerden herhangi bir hüccet ile Sünnet ilminin bayraktarlarından bir bayrak olan Ahmed b. Hanbel'in tahkikine dil uzatmak akıllılık mıdır? Ki bunlara nasıl bir hüccetle cevap verilebilecektir?

Bütün bu fikirleri ileri sürenler şunu savunuyorlar, diyorlar ki: Bu mezhep imamları hadislerin hepsini bilemiyorlardı. İşin böyle olduğunu farzetsek bile, peki insanlardan herhangi birisi çıkıp da, kendisinin tüm hadisleri bildiğini ifade etmesi mümkün müdür? Tüm Asarı bilebiliyor diyebilir mi? Yine bunların hadisleri bilemediklerini kabul etsek bile, acaba bu müctehid imamlar, ictihadlarını dayandırdıkları hadisleri de bilemiyorlar mıydı? Her ki, bunların ileri sürdükleri şeyler hiç bir delile dayanmıyor diye iddia ederse, bunlar kesin olarak Allah'a, Rasûlü'ne karşı yalan söylemiş olurlar. Aynı zamanda delillerine ilişkin kitapları yanında bunların cehâleti ortaya çıkmış olur. Eğer bu kimseler, bu zatların delillerine ilişkin tafsilatlı kitaplarını okumuş olsalardı o zaman görürlerdi ki; bu zatlardan herbiri mezheplerini, Kitap ve Sünnet'ten öyle bir kaya üzerine bina etmişler ki, sarsılması hiç bir vakit mümkün değildir.

Meselâ Hanefi kitaplarına ait olmak üzere bu kimseler şayet «Maani'l Asarı», «Zeylaî»yi, «Fethü'l Kadiri» okusalardı, bunu öğrenebilirlerdi.

Yine Nevevî'nin el Mecmûunu okusalardı böyle konuşmazlardı. İşte tüm mezheplerde durum böyledir.

Diğer taraftan bu fıkhî mezheplerin varlığı aslında fıtrî bir durumdur. Zira insanlar, Kitap ve Sünnet'i anlamakta farklı görüşlerin sahibidirler. Kaldı ki, hayata ilişkin bir çok problemleri çözmede insanlar Kitap ve Sünnet'in hükümlerini anlayabilecek değillerdir. Çünkü hepsinin müctehid olması mümkün değildir. Öte taraftan bunlar arasında Müteşabih olanı, benzer olanları olduğundan, aradaki farkı

herkes anlayabilecek durumda değildir. Çünkü Kitap ve Sünnet içerisinde yer alan tüm nassları anlamak mümkün değildir. Kaldı ki, her insan yeterince düşünebilecek bir vakit bulamayabilir, her bir nassı araştırabilecek zamanı olamaz. Böyle olunca da hüküm elde edemez. Aynı zamanda tüm insanlar istinbat gücüne de sahip değillerdir ki, hüküm çıkarabilsin. Tüm nassları da bilmesi mümkün değildir. Çünkü nice neshedilmiş, hükmü kaldırılmış nasslar, nice Mukayyed nasslar ve nice de mücmel nasslar vardır...

İşte bütün bu anlatılanlar sıradan bile olsa, mutlaka belli bir seviyede yetişmiş, belli bir tabakaya erişmiş İslâm alimlerinin olmasını ister. Bütün bunlarla da uğraşacak olanlar, bizzat müctehid imamlardır. Bu da ictihadı, ictihad ise fıkhı, fıkıh da fakihlerin olmasını gerektirir.

Müctehidin asıl görevi, yeni olaylar karşısında Kitap ve Sünnette Allah'ın hükmü nedir? Bunu çıkarmaktır. Onun varlık gerekçelerinden hiç birisini bırakmayacak biçimde, tüm gerekçelerini ortaya dökmelidir. Çünkü hiç bir olay olmasın ki, Allah'ın o noktada mutlaka bir hükmü vardır. Kitap ve Sünnet hayatta olabilecek ne varsa, bunlara ilişkin olarak Allah'ın tüm hükümlerini açıklamıştır. Allah'ın hükmü her bir hükümde geçerlidir, her yerde ve her zaman geçerlidir. Onun varlığı her zaman geçerlidir. Müctehidin görevi bunu ortaya çıkarmak, açıklamaktır.

Buna göre ictihad: Müctehid'in Allah'ın hükmünü ortaya çıkarmak için olanca gücü ile ortaya koyduğu çabadır.

Müslümanlar iki kısımdır:

a — Doğrudan doğruya Allah'ın Kitabından ve Rasûlü'nün Sünnetinden Allah'ın hükmünü öğrenmeye gücü olmayan müslümanlar. Gerçi bunlar bazılarını bilebilseler bile, tamamını bilemezler.

b — Bu anlatılan kaynaklardan hüküm çıkarabilme ehliyetinde olan müslümanlar. Allah (c.c.) birincilere, ikincilerden sorup öğrenmeyi, hükümleri bunlardan almayı vacip kılmıştır. İkincilere de açıklamayı farz kılmıştır. Çünkü yüce Rabbimiz:

«Şayet bilemiyorsanız, zikir ehline sorunuz.» buyuruyor (252).

«Kendilerine güven ya da korku haberi geldiğinde, onu yaygınlaştırıverirler. Oysa bunu peygambere ve onlardan olan emir sahiplerine götürmüş olsalardı, onlardan 'sonuç çıkarabilenler (istinbat)', onu bilirlerdi.» (253)

---

252 — Nahl sûresi, âyet: 43.

253 — Nisa sûresi, âyet: 83.

«Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de.» (254)

İbn Abbas (r.a.), «Emir sahipleri (Ulülemr)» deyimini alimler ve fakihler olarak tefsir etmiştir. Gerçi bu aynı zamanda emirlere de şamildir. Ancak Ümera, İslâm nizamını uygulamada fakihlerden sayılırlar. Nitekim Hz. Ömer (r.a.) şöyle demiştir: «Devlet başkanı olmadan önce fakih olunuz.» Bilindiği gibi, mü'minlerin başına emir olabilmek için şart, kişinin müctehid derecesinde olmasıdır.

Nitekim Rabbimiz yine buyuruyor:

«Hani kendilerine kitap verilenlerden: 'Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız ve onu gizlemeyeceksiniz.' diye Allah, kesin söz almıştı.» (255)

«Gerçek, apaçık belgelerden indirdiklerimizi ve insanlar için Kitapta açıkladığımız hidâyeti gizlemekte olanlar; işte onlara, hem Allah lanet eder, hem de lanet edebilenler lanet ederler.» (256)

«Allah'ın indirdiği Kitap'tan bir şeyi gözardı edip saklayanlar ve onunla değeri az (bir karşılığı) satın alanlar, onların yedikleri, karınlarında ateşten başkası değildir.» (257)

Hz. Peygamber (a.s.) da şöyle buyuruyor: **«Kime bir ilim hakkında sorulursa o da gizlerse, Allah kıyamet gününde ateşten bir gem ile ona gem vurur.»** (258)

Fakat müctehid kimdir? Bunun hakkında Muhtasaru Şerhissüne adlı kitapta şunlar yazılıdır: Müctehid, beş ilim dalında uzman olan kimsedir. Bu ilimler:

a — Allah'ın kitabı hakkında ilim ve bilgi.

b — Rasûlüllah (a.s.)'ın sünnetine ilişkin ilim.

c — Selef ulemasının icma' ve ihtilaf konusundaki görüşlerini öğrenmek.

d — Lügat ilmi.

e — Kıyas ilmi.

İşte bunlar, kitap ve sünnetten hüküm çıkarma yollarıdır. Kitapta, sünnette veya icma'da konuya ilişkin açık bir hüküm olmadığı zaman bu ilme sahip olanlar hüküm çıkarabilirler.

---

254 — Nisa sûresi, âyet: 59.

255 — Ali İmran sûresi, âyet: 187.

256 — Bakara sûresi, âyet: 159.

257 — Bakara sûresi, âyet: 174.

258 — Ebû Davud, Tirmizî, İbn Mace, İbn Hibban, Hakim rivayet etmişlerdir.

Bu bakımdan Kitap (Kur'ân) ilmine ilişkin olarak Nasih-Mensuh ilmini, Mücmel'i (259), Müfesseri (260), Hassı (261), Amm'ı (262), Muhkemi (263), Müteşabihi (264), Keraheti, Tahrimi, İbahayı ve mendubu bilmek gerekir.

Kitap hakkında yukarıdaki bilgileri edinmek gerektiği gibi, aynı ilimlerin öğrenilmesi sünnet için de geçerlidir. Ayrıca sünnet hakkında sahih, zayıf, Müsned ve Mürsel hadisler neye derler, bunların ifade edeceği hükümler hakkında da yeterince bilgi edinmesi gerekir. Sünnetin kitap üzerindeki durumunu ve kitabın sünnet üzerindeki durumunu iyice bilmelidir. Kitabın zahirine aykırı düşen bir hadis bulduğunda, bunun neye hamledilmesi gerektiğini bilmelidir. Çünkü sünnet, kitabı açıklamak içindir. Bu itibarla kitapla çelişmesi düşünülemez. Sünnetin özellikle şer'î hükümler için varid olanlarını bilmeli, öğrenmelidir. Kıssalara ilişkin, haberler ve öğütleri havi olanlardan çok ahkâma önem verilmelidir. Bunlara ait hadisler öğrenilmelidir.

Yine aynı şekilde tüm Arap dilini ihata edecek şekilde değil de, ahkâm işleriyle ilgili olan kitap ve sünnete bağlı lügat ilmini bilmelidir.

Yine Sahabî ve Tabiî'nin ahkâma ilişkin kavillerini, ümmet fakihlerinin önemli fetvalarını da bilmelidir. Zira bunları bilmelidir ki, verdiği bir hüküm onların görüşlerine ve kavillerine aykırı düşmesin. Böylece de icmaa bir zayiat verilmiş olmasın.

İşte tüm bu anlattıklarımızı bir müslümanın bilmesi halinde o, müctehid olabilir. Bilemezse onun bir müctehidi taklid etmesinden başka yapabileceği bir şey yoktur (bkz. Sübülüsselâm-Selamet yolları).

Müctehidlerin ictihadları iki çeşittir:

1 — Hakkında icmada bulundukları Allah'ın hükmü.

2 — Hakkında ihtilafa düştükleri Allah'a ait hüküm.

---

259 — Mücmel: Kullanıldığı bir kaç manadan muradın ne olduğunun bilinmemesi.

260 — Müfesser: Tek olarak neshe ihtimalinin yanında, konulduğu manaya delaleti açık olan lafızdır.

261 — Hass: Münferid olarak bir tek mana için konulan lafız.

262 — Amm: İster lafız yönüyle olsun, ister mana itibariyle olsun tümünü içine alan lafız.

263 — Muhkem: Herhangi bir şeye ihtimali olmaksızın lafzın bir manaya delaleti, konulduğu manaya delaletidir.

264 — Müteşabih: Dünyada kimse tarafından bilinemez olan ya da ilimde rüsûh sahibi olamayanların bilemeyeceği, muradı gizli olan, anlaşılması kesin olmayan hüküm.

Üzerinde icmaa vardıkları şey mahza haktır, aksinin daha iyi olması caiz değildir. Çünkü Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır: **«Kim de kendisine dosdoğru yol apaçık belli olduktan sonra, peygambere muhalefet ederse ve mü'minlerin yolundan başka bir yola uyarsa, onu döndüğü şeyde bırakırız ve cehenneme sokarız. Ne kötü bir yataktır o.»** (265)

«Ümmetim bir hata üzerinde birleşemezler.» (266) **«Size en büyük topluluğa uymanızı emrederim.»** (267)

Müslümanların ihtilaf ettikleri şeylerde bir genişlik vardır. Bu bakımdan dilediğini taklid etmekte müslüman serbesttir, bu onun hakkıdır Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. O da şudur: Aynı konuda meseleleri telfik cihetine gitmemelidir. Bir de amacı sırf kolay olanını araştırmak olmamalıdır.

İmam Şafii (r.a.) diyor ki: **«Alimlerin, hakkında ihtilafta bulundukları şeylerde, Allah'ın azabetmeyeceğine dair icmaları vardır.»** Bu da şöyle bir şarta bağlanmaktadır. Alimlerde ictihad niteliği var ise, böyle bir alimin görüşünden çıkmamak ve sapmamak kaydıyla azab sözkonusu olamaz. Çünkü ulemanın ictihadları dolayısıyla ihtilafa girmeleri, Allah'ın bu ümmete bir rahmeti sebebiyledir.

Bir de, müctehidlerin görüşlerini karşılaştırıp, bunlar içerisinde hangisinin delili daha sahih ve kuvvetliyse onu alıp, buna göre amel etmeyi isteyenler vardır. Bu ne mantıkî bir yoldur, ne de ameli yani pratik olabilir. Zira insanlar arasında delili anlayabilecek ve en güçlü delili tesbit edebilecek kaç kişi var ki? Tüm delilleri bilmek suretiyle her mezhep içerisinde ittifak sağlamak için böyle bir şeye zamanla gerek duyan kaç kişi vardır? Acaba bugünkü gibi mezhepler hakkında böyle düşünen öncekilerden kaç kişi gösterebilir?

Aslında sübutû kat'î olan fani varlığı kesin sabit olan bir nass hakkında hiç bir müctehid imam bir hüküm hakkında asla ihtilafa düşmemişlerdir.

Sübutû ve delaleti kat'i olan nasslarla sabit olan bir hükümde ihtilaf görmek mümkün değildir. Ancak müctehid imamların ihtilaf ettikleri şeyler, sübûtü kat'î olmakla beraber delaleti zanni olan bir hüküm hakkında ya da hem sübûtü zannî ve hem de delaleti zannî olan veya, sübûtü zannî fakat delaleti kat'i olan bir hükümde ihtilaf etmişlerdir.

---

265 — Nisâ sûresi, âyet: 115.
266 — Ahmed b. Hanbel, Müsned. Taberânî, el-Kebîr. İbn Ebu Hayseme, Tirm., İ. Mace.
267 — Önceki hadisin Tirmizî rivayetinin bir parçası.

Bunun içindir ki sen, bu zatların akidede asıl olan şeylerde ihtilafa düştüklerini göremezsin. Bu zatların ihtilaf ettikleri şeyler, fıkhın fürûû yani ikinci derecedeki delilleri hakkında olmuştur. Ya da işin özüne dokunmaksızın akideye ilişkin bir nazariye (teori) hakkında ihtilaf etmişlerdir.

Bazı müslümanlar, müctehidlerin aslında ihtilaf ettikleri şeylerde, «kendileri bir ihtilafa düşmeksizin bir tek görüş üzerinde ittifak edebilirler» görüşünü savunuyorlar ki bunda hata etmektedirler. Nitekim, «bazı müctehidlerin söyledikleri görüşler delilsizdir veya kendi heva ve arzularından söylemişlerdir» diye düşünenler de var ki bunlar da hata etmektedirler. Biz şu gerçeği kabul etmekteyiz: Bunların ihtilaf ettikleri şeylerde hak olan şey bir tanedir. İsabetli olan da bunlardan biridir. Bu bir gerçektir. Ancak bizim üzerinde durmak istediğimiz şey şudur: Bu zatlarla ilgili olarak, «Bunlar kendi istek ve arzularına uyarak bir hüküm koymuşlardır» noktasıdır. İşte buna karşıyız. Çünkü o zatlar asla böyle bir şey yapmamışlardır. Bunun da en açık örneği, her birinin ileri sürdüğü hususta kendisine göre tutunduğu bir delili bulunmaktadır. Meselâ namaz kılarken (kimi mezheplerde olduğu gibi) intikallerde tekbir alınması hususu. İşte bunu yetmiş kadar sahabî rivayet etmiştir. Bununla beraber bazı müctehidler, bu görüşü ve rivayeti almamışlardır. İki müctehid imam arasında bu hususta münakaşalar cereyan etmiştir. Bundan ötürü müctehid imamlar arasında ihtilaf doğmuştur. Her birisinin de delilleri vardır.

İmam Evzaî (r.a.), İmam Ebû Hanife (r.a.)'ye diyor ki: «Neden dolayı rükua varırken ve rüku'dan kalkarken ellerinizi kaldırmıyorsunuz?» İmam Ebû Hanife de şu cevabı veriyor: «Zira bu hususta Rasûlüllah (a.s.)'dan sahih bir rivayet bize ulaşmış değildir.» Evzaî ise, nasıl olur efendim? Bana Zührî, Salim'den o da babasından rivayetle demiştir ki: **«Rasûlüllah (a.s.), namaza başlarken, rükua varırken ve rüku'dan kalkarken ellerini kaldırırdı.»** Evzaî (r.a.)'nin bu rivayetine İmam A'zam Ebû Hanife (r.a.) de şu rivayeti bildiriyor: Hammad bana İbrahim'den o da Alkama'dan rivayet etmiştir, Esved de Abdullah b. Mes'ud'dan rivayet etmiştir ki: **«Rasûlüllah (a.s.), İftitah tekbirinden başka, ellerini kaldırmazdı ve bununla ilgili bir şeye avdet etmezdi.»** Evzaî de bu defa şöyle diyor: Ben sana Zührî'den, o da Salim'den olmak üzere İbn Ömer'den rivayet ediyorum. Sen ise, bize, Hammad, İbrahim'den rivayet etti diyorsun? Ebû Hanife buna şöyle cevap veriyor: Hammad, Zührî'den, İbrahim ise Salim'den daha fakih ve alimdir. Alkama'ya gelince, o da İbn Ömer'den aşağı bir kimse değildir. Gerçi Abdullah b. Ömer sahabîdir, bunun yanında

Esved'in de büyük bir fazlı ve üstünlüğü vardır. Başka bir rivayet de şöyledir · İbrahim, Salim'den çok daha fakih olan bir zattır. Eğer sahabe olmanın bir üstünlüğü ve fazlı söz konusu olmamış olsaydı, derdim ki gerçekte Alkama, Abdullah b. Ömer'den çok daha fakihtir. Aynı zamanda Abdullah b. Mes'ud ki, hakkında kimse bir şey diyecek değildir, onun bilgisi hakkında tüm müslümanlar aynı kanaattedirler. Bu cevap karşısında İmam Evzai susuyor, bir şey diyemiyor.

Buradan şu sonuç çıkıyor: Sen öyle bir hüküm buluyorsun ki o hükümde müctehidler birden fazla görüş ortaya koymuşlardır. Her birinin de ayrı ayrı ellerinde delilleri vardır. Kimi haramdır derken kimi mekruh olduğuna, kimi mübah olduğuna delil getiriyor. Aynı şekilde başka bir hüküm hakkında kimi farzdır derken, bir başkası vacip olduğunu, bir diğeri ise sünnet olduğunu açıklıyor. Bazan da hüküm birine göre farz kabul edilirken, diğerine göre mekruh olabilmektedir. Meselâ İmam arkasında namaz kılarken fatiha okumak gibi. Bu manadaki şeyler azdır.

Bunlar önünde söylenecek en güzel söz şudur: İnsanlardan kimin yanında bir dava yani iddia olarak değil, hak olarak delil var ise, ihtilaf edilen noktada kendisi en kuvvetli delili bulabilmiş ise, böyle bir kimsenin başkasını alması caiz değildir, bununla amel etmesi gerekir.

Fakat sıradan kimselere gelince, bunların yapacağı şey, herhangi bir müctehidin bildikleri hükmünü alıp, kendileri için uygulamalarıdır. Bu bakımdan başka bir kimsenin kalkıp da: «Sen neden dolayı falan müctehidi taklid ediyorsun? gibi» onu suçlamaya hakkı yoktur. Bu şu ifadenin ta kendisidir: «Avamın mezhebi, müftisinin mezhebidir.» Kaldı ki kimileri de bir tek kaziyyede fukahanın ihtilafını, şariin hikmetine bağlamaktadırlar. Kimi hükümlerde şiddet ve kimisinde kolaylık - suhulet olmasını bu ümmete bir rahmet olarak değerlendirmektedirler. Buna göre ümmete yumuşak gelen görüş, ruhsat türündendir. Ümmete şiddetli ve zor gözüken delil de azimet türündendir. Bu durumda müslümanlar birinden birini seçmekte serbesttirler. Böyle olunca da iş takva yönünde en kolayını (ruhsatı) ve en zorunu (azimeti) almak arasında dönüp dolaşır. İnsan takvası derecesinde azimete sarılır. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor: **«Ki onlar, sözü işitirler ve en güzeline uyarlar.»** (268)

«Biz sakıncalı olmayan şeyleri, sakıncalı şeylere düşeriz diye terkederdik.» (269)

---

268 — Zümer sûresi, âyet: 18.

269 — Tirmizî, İbn Mace, Hakim Atıyye es-Sa'di'den rivayet etmiştir.

İbn Mes'ud'dan gelen bir eserde şöyle denilmektedir: «Harama düşerler endişesiyle, helâlin onda dokuzunu terkederlerdi.»

«Kul, sakıncalı olan şeylere düşebilirim-yapabilirim endişesiyle sakınca görülmeyenleri işlemedikçe gerçek anlamda takva sahibi olamaz.» (270)

«Sana şüphe veren şeyi, şüphe vermeyene terket.» (271)

«Haram da açıktır, helal da açıktır. Ancak bu ikisi arasında şüpheli olan işler vardır. İnsanların bir çokları bunu bilemezler. Kim şüphelerden uzak durursa, o, dinini ve ırzını temize çıkarmıştır.» (272)

İnsan, bir müctehid imamın fetvasına göre hareket ettiği sürece o İslâm üzeredir. Kimsenin onu tenkide hakkı yoktur. Çünkü bir kimseyi tenkid etmek, onu reddetmek ancak üzerinde ittifak edilmiş bir münker olması kaydıyla olabilir.

Yumuşaklıkla öğüt vermek, tatlılıkla davette bulunmak, edeb dairesinde hüccet ve delil ortaya koymak, doğru olduğuna inanılan delilleri açıklamak, hakkın ortaya çıkması için iyilikle münakaşa ve münazarayı sürdürmek ne güzel bir harekettir. Bütün bunlar sevgi, ülfet, edep ve kardeşlik çerçevesinde yapılırsa, bu gerçekten iyi bir yoldur. Bunda herhangi bir toz-leke de söz konusu değildir.

Şurası da bir gerçektir ki, İslâm ümmeti üzerine İslâmî kanunun eşit eşit olarak uygulanmasına bu engel değildir. Aynı zamanda bölgelerden herhangi bir İslâm bölgesindeki uygulamalarda da eşitlik söz konusudur. Ayırım hiç bir vakit görülmez. Çünkü mü'minlerin emiri olan zat, ya da onun naibi (vekili) durumunda olan kimse, müctehidlerin kavillerinden (görüşlerinden) herhangi bir kavli kendisi için alır ve ona göre davranır. Ümmet arasında kanun birliğinin sağlanması için ümmet üzerine bununla uygulamayı farz kılar. Bu ümmetin kendilerini idare etmesi için ona yetki vermelerinden ileri gelen bir hususdur, bunun sonucudur. Bu durumda müctehidlerin görüşleri-kavilleri, maslahatın hak üzere icra olunması için kendisiyle seçilerek amel olunan bir gerçek kanun mesabesindedir.

İslâm devleti kurulmadan önce, burada büyük bir tehlike ve hata söz konusudur. İslâm davasını yürütürken, herhangi bir bölgede bu görevi sürdürürken, her bir İslâm cemaatının bir görüş benimsemeleri, bunu kendileri gibi düşünenler ve onlara tabi olanlara farz

---

270 — Bkz. Önceki kaynaklar, aynı ravi.

271 — Ebu Davud, Tayalisî, Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'la, Darimî, Tirmizî, Nesaî ve Hakim rivayet etmişlerdir.

272 — Buharî - Müslim Numan b. Beşir'den rivayet etmişlerdir.

olarak ileri sürmeleridir. Onların görüşlerine katılmayan ve onlar gibi olmayan kimseyi kabul etmemeleri büyük bir hatadır. Zira böyle olması halinde, başkalarıyla aralarında bir mücadele olduğu gibi müslümanlarla da kendileri arasında bir mücadele ortaya çıkmış olacaktır. Müslümanlar başkalarıyla yapması gereken mücadeleyi bırakacak, bu defa bizzat kendi aralarında birbirlerine düşeceklerdir. Bunun sonucu olarak da Hizbullah adını verdiğimiz Allah askerlerinin safları birbirinden ayrılmış olacaktır. Çünkü her bir gurup kendisince bir veya birkaç görüşün peşinde gidecektir. Bu da giderek kendi başına bazı görüş ve düşüncelere sahip olacaktır ki, kimi İslâmidir fakat hepsi de İslâm'ın kendisi değildir. Böyle bir davranış onları zaafa götürecektir. Kendilerini hedefe götürecek bir görüşe sahip olamayacaklardır.

Bizim anlayışımıza göre, müctehidin yaptığı iş, Allah'ın hükmünü ortaya çıkarmaktır. Onu araştırmak ve tanıtmaktır. Biz de biliyoruz ki, o konuda Allah'ın hükmü kitap ve sünnette vardır. Ancak herhangi bir insan, kimi zaman olur ki onu anlayamaz, ortaya çıkaramaz. Ancak müctehid gelir, onu araştırır ve ortaya çıkarır. Fakat müctehidin kendince bir görüş ortaya koyması ise bu caiz görülmeyen bir haldir. Takva sahibi bir müslümandan bu beklenemez. Çünkü müslümanı aslında müslüman yapan şey: **«Hakimiyetin sadece ve sadece Allah'a ait olduğunu»** itiraf etmesiyledir. Çünkü: **«Hüküm sadece Allah'ındır.»** (273)

«Haberiniz olsun, yaratmak da, emir de (yalnızca) O'nundur.» (274).

Biz böylece şunu anlıyoruz ki, Kur'ân nasıl her şeyin açıklamasını yapmış. İslâm da nasıl kamil bir din imiş. İşte bu gerçeği anlamış bulunmaktayız. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Bugün size dininizi kemale erdirdim. Üzerinizdeki nimetimi de tamamladım ve size din olarak İslâm'ı seçip-beğendim.» (275)

«Ancak kendinden öncekilerin doğrulayıcısı, her şeyin çeşitli biçimlerde açıklaması ve iman edecek bir topluluk için de bir hidâyet ve rahmettir.» (276)

«Biz, kitabı sana her şeyin açıklayıcısı, müslümanlara da bir hidâyet, bir rahmet ve müjde olarak indirdik.» (277)

---

273 — En'am sûresi, âyet: 57.
274 — A'raf sûresi, âyet: 54.
275 — Maide sûresi, âyet: 3.
276 — Yusuf sûresi, âyet: 111.
277 — Nahl sûresi, âyet: 89.

Hükmü kitapta olmayan ise sünnet ile bunun hükmü bilinir. Şayet sünnet yoluyla da bunun hükmü bilinemiyorsa, bu takdirde icma yoluyla öğrenilir. Şayet bu üç yoldan da bilinemiyorsa, bu takdirde müctehid hükmü ya kıyas, ya istihsan, ya istishap, veya veya... gibi yollarla ortaya çıkarır. Bu ölçü esas tutularak, eskiden olsun - yeniden olsun insan ile ilgili bir vakada mutlaka Allah'ın dininde bir hüküm vardır. Bu yeryüzünün neresinde olursa olsun veya hangi zamanda bulunursa bulunsun bir şey değiştirecek değildir.

Akideye ilişkin, ibadet, siyasèt, sosyal hayat, iktisad, barış, savaş, ilim. teşri ve kanun.. hemen her konu böyledir. Bilen bilir, bilmeyen de bilemez.

BÜTÜN BUNLARDAN SONRA

Tüm bunlardan sonra bazı kimseler diyebilirler ki:

Neden bizler bizzat ve doğrudan doğruya kitap ve sünnete dönmeyelim ki???? Biz de deriz ki:

Eğer biz yeniden ve tekrar kitap ve sünnete dönersek, yüzlerce yıl sonra bu müctehid imamların varabildikleri noktaların ancak bir kısmına hem de pek az bir kısmına ulaşabiliriz.

Yine deriz ki: Bu ictihadlar kitap ve sünnetten hariç midir? Onların dışında mıdır ki, söküp atalım?

Yine deriz ki: Madem ki ictihadın caiz olduğuna Rasûlüllah (a.s.) cevaz vermektedir. İsabet eden müctehid için iki ecir, hata eden için de bir ecir olduğunu söylüyorsa, Rasûlüllah'ın kabul ettiği bir şeyi bizim inkar etmemiz kabul etmememiz nasıl doğru görülebilir ki? Rasûlüllah (a.s.) kendileri bunun sonuçlarını reddetmediğine göre, biz nasıl inkâra kalkışabiliriz? Nitekim, Rasûlüllah (a.s.) ashabına «Kurayza oğulları yurduna varmadan kimse ikindi namazını (bir rivayette de öğle namazını) kılmasın» dediği halde, henüz vakit çıkmadan ve fakat Kurayza yurduna da erişmeden namazını kılanlara Rasûlüllah (a.s.) bir şey demediği gibi, emir gereği Kurayza oğulları yurdunda kılanlara da bir şey dememişti.

Biz kesinlikle kitap ve sünneti bırakıp da başka bir şeye rağbet etmeyiz, hem hiç bir vakit etmeyeceğiz. Çünkü böyle bir davranış küfürdür. Ancak bizler kitap ve sünneti en iyi bilenlere yöneliriz. Hiç kuşkusuz Ebû Hanife olsun, Şafii olsun, Malik ve Ahmed olsun hepsi de kitap ve sünnet hakkında çok daha bilgiliydiler. Sen cahillerin Ebû Hanife hakkında söylediklerini bırak da, şu kitapları oku. Kim Hanefî alimlerinden Tahavî'nin «Maani'l Asarını» ya da «Nasbu'r Ra-

ye» adlı kitabları okursa görecektir ki, İmam Azam Ebû Hanife, mezhebini nasıl sağlam bir kaya üzerinde kurmuştur. Bu kaya, kitap ve sünnetten başkası değildir.

Son olarak bunlara deriz ki: İbn Hazm sadece abdestle ilgili olmak üzere hep hadislerden olmak kaydıyla 1000 sayfa tutarında bir kitap hazırlamıştır. Tüm insanların bunları okumaya ve öğrenmeye acaba gücü var mı? Ayrıca kitap ve sünnet denizlerine dalıp, burada dilediği hükümleri ortaya çıkarabilme gücüne sahip midir? Çünkü her ikisinde de mensuh olan hükümler, neshedici olan hükümler, müşkül olanı (278), müteşabih olanı, mücmel olanı, zahirde çelişkili gibi olanı vardır. Bunlar tüm bu anlatılanları nasıl bilebilecekler?

Kaldı ki bu kadar zaman içerisinde kaç kişi, tüm meseleleri bilme ihtiyacını duydu?

Ancak insan belli bir zaman içerisinde, herhangi bir imamın mezhebine ilişkin bir kitabın metnini öğrenebilir. Bunlardan ancak önemli olan ana temel meselelerini öğrenebilir. Yani bunlar içerisinde kendisine pratikte gerekli olanlarını öğrenebilir. Meselâ namaz, oruç, hac, alım-satım, evlilik, miras, vedia... ve benzeri konuları öğrenebilirler.

Ancak tüm bu anlattıklarımızdan şu yanlış yargıya varılmasın. Biz böyle demekle, meseleleri tahkim ve tedkik ehliyetine ve melekesine sahip olan bir kimseyi bundan menediyor değiliz. Bunu söylemek ne bizim hakkımızdır, ne de başkalarının hakkı olabilir. Tam aksine bütün kalbimizle şunu dilemekteyiz. Keşke tüm müslümanlar tahkikçi olabilseler. Keşke hepsi tam anlamıyla tahkik edebilme ehliyetini taşıyabilseler. Ancak tek endişemiz ve korkumuz şu ki, başkalarının delillerini bilmeden ve öğrenmeden onları kötülememiz ve tenkide kalkışmamızdır. Endişemiz sağlam bir binayı yıkıp, yerine bir harabe dikme endişesidir. Bir başka endişemiz de, tahkike ehil olmayan kimselerin böyle bir şeye kalkışmalarıdır. İlmi ve bilgisi olmadan konuşmalarıdır. Bir esas ve temele dayanmaksızın boşa konuşmalarıdır. Fakat bununla beraber unutmamalıyız ki, bunların hepsi de önemli kaziyyelerdir. Bu kaziyyeler ise:

Şu anda elimizde ve önümüzde bulunan tüm kitaplar, hepsi de İslâm alimleri tarafından telif edilmiş değildir. Biz Bağdat ve Endülüs felaketlerini ve bu iki ekolün başına gelenleri de biliyoruz. Ayrıca kimi hadisler var ki, şu anda onlara zayıftır diye hüküm veriyo-

278 — Müşkil: Lafzın kullanıldığı manada, medlulunun bir kaç manaya gelmesi nedeniyle medlûlü gizli kalan, güç olan lafız.

ruz. Çünkü elde varolan kitaplar, onları zayıf tariklerden rivayet etmektedirler.

Keşke elimizde başka kitaplar olmuş olsaydı, kaybolmasalardı, konum da değişirdi. Yani kimi mevzu gibi gözüken hadislerin durumu da açığa çıkmış olurdu. Bunun en büyük örneği şöyledir: Bazı hadisler var ki, hakim ve başkaları bunu rivayet etmişlerdir. Fakat senedleri zayıftır. Bu hadislerin sahih olup olmadıkları bilinememektedir. Ancak İbn Huzeyme'nin Sahih'i ortaya çıkınca, bunlar hakkında sahih isnadlar ortaya çıkmış bulunmaktadır. İşte bu nokta bizim bir hadisi hemen reddetmememiz gereğini ortaya koymaktadır. Yani müctehid bir imamın hüccet olarak gösterdiği nassın sahih olduğu mümkündür de, bu bizim elimizdeki kaynaklarda olmamış olabilir. Yani bizim bildiğimiz sahih nasslarla onun hücceti birbirine muhalif olabilir. Fakat bu onun sahih olmadığına delil değildir. Çünkü bu müctehid imam, Rasûlüllah (a.s.)'ın dönemine bize göre çok daha yakındır. Ayrıca o günün müslümanlarının selefi salihinden almış oldukları amellerin durumunu bilmeye onlar daha yetkilidir. Çünkü kendileri onların arasında yaşamaktadırlar.

Bir başkası da şöyle diyor: İslâm birliği mezhepcilikle sağlanamaz. Biz de cevap olarak deriz ki:

Tüm kitabın ve sünnetin nassları için bir tek kişinin anladığı şekilde, onun görüşüne bağlı kalarak İslâm ümmetini birleştirmek mümkün değildir. Bu hususta gerek sahabenin, gerekse ümmetin icmaı vardır. Nitekim bir konu hakkında insanlar değişik görüşler ortaya koyarlarken, acaba kitap ve sünnet üzerinde tek bir fikir üzerinde toplanılması mümkün müdür? Bir de sünnetin rivayetleri hakkında ortaya atılan görüşleri düşünürsek, durum nasıl mümkün olabilecektir?

Ancak İslâm birliğinin sağlanmasında mezhepciliğin bir fonksiyonu var mıdır?

Görüyoruz ki, sahabe arasında fer'i meselelerde ihtilaf vardı fakat bununla beraber bir tek ümmet idiler.

Gerçek şu ki, dört mezhepten kaçanlar bu ümmeti milyonlarca mezhebe bölmek istiyorlar.

Ayrıca şurası da bir gerçektir ki, ümmetin üzerinde karar kıldıkları dört mezhep de, onlarca mezhepten meydana gelmiştir. Böylece bu dört mezhep birleşmeyi ve tevhidi en iyi bir şekilde temsil etmiş bulunmaktadır.

Kaldı ki bu mezhepler, aralarındaki meselelerin % 70'inde aslında ittifak halindedirler. Diğer taraftan da aralarında ihtilaflı meselelerin bir çoğunda ise bunlar sünnet midir, farz mıdır ya da bu ikisi arasındaki bir ihtilaf olmaktan öteye değildir.

Gerçekte İslâm fıkhını okumayanlar, tahsil etmeyenler, ictihada ehil olamazlar. Bunlar kendilerini aşağıda göstereceğimiz şekilde bulacaklardır. Kitap ve sünnette açıkça cevabını bulamadıkları meselelere ilişkin sorular sorulacak, hem de bir çok sorular. Bunun karşısında ya susacaklar veya cahillikleriyle kalacaklardır.

Bunlar, eğer fıkıh kitaplarına müracaatı bilselerdi, cevapları tüm yönleriyle bulabileceklerdi. Hem de mezheplerden herhangi birisinin tüm hüccetleriyle gerçekleşmiş ve ortaya dökülmüş olarak bulacaklardı.

Biz taassuba karşıyız. Aynı zamanda alimlerin söylediklerini terketmeye de karşıyız. Onlara sövmeye, onları yermeye ve onları kötülemeye de karşıyız. Hatta küçük düşürmeye de... Zira Rabbimiz bize öğreterek şöyle buyuruyor: «**Rabbimiz, bizi ve iman ile daha önce bizi geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla.**» (279)

İKİ KISIM İNSAN VAR

Gerçekten insanlar iki kısımdırlar.

a — Öğrenen, b — Cahil olan.

A — Cahil olan kimse, güvendiği bir alimi bulup ona meselelerini ve problemlerini sorup öğrenebilir. Ondan fetvasını alabilir, onun için bir zorluk da yoktur.

B — Öğrenene gelince, onun için pratik olan yol şudur:

a — İstediği mezheplerden birine ait bir metni okusun.

b — Sonra da mezhepleri iyice anlamaya ve delillerini öğrenmeye gayret göstersin.

Kendisi için amel etme ve fetva vermede gerekli olan şeyleri yeterince öğrenince, meselelere müracaat etmeye kadir olunca, bundan böyle artık daha iyi tanımaya, tahkike ve tedkike eğilsin. Bunun sonucu olarak da, meseleler arasında tercih edebilecek bir ehliyete erişirse bu takdirde bir kimseyi itham etmeksizin, onu nakzetmeksizin, ona kızmaksızın, kin gütmeksizin bunu yapmasında bir sakınca yoktur. Yani kişi edindiği bilgi sonucu başka müctehidlere düşmanlık beslememelidir.

Üstad Şehid Hasan el Benna (r.a.) diyor ki:

Fıkhın fer'i meselelerinde meydana gelmiş olan ihtilaflar ayrılığa neden değildir. Bu bir düşmanlığa, kin gütmeye götürmemelidir.

279 — Haşr sûresi, âyet: 10.

Çünkü her bir müctehidin kendisince ecri vardır. Bunun için nezih bir ilmî tahkikin ve araştırmanın ihtilaflı meseleler için yapılmasında bir engel yoktur. Ancak bunun Allah'ı sevme gölgesinde ve hakikatı elde etme gayesiyle yapılmış olması gerekir. Bunda da sonuçta bir taassuba varmak icabeder. Bu kaziyyenin mantıkî merhaleleri müslümana nisbetle şöyledir:

1 — Bu ilimlere ilişkin olmak kaydıyla güvenilir bir kitabın okunması. Böylece de ilimlerde nasıl bir tasarruf yetkisine haiz olması gerektiğini öğrenmiş olabilsin. Böyle bir çalışma merhalesinde, müctehid bir imamın görüşü üzere tasarrufta bulunması, hevâ, istek ve cehaletine dayanarak tasarrufta bulunmasından çok daha hayırlıdır.

2 — Bildiği ve öğrendiği meselelerin delillerini bilmelidir. Muhtasar bir tarzda da olsa bunu bilmelidir. Bunu kitap araştırmaları esnasında olsun veya sonra olsun yapmalıdır.

3 — Öğrenmeli, tahkik etmeli, iyice öğrenmeli, karşılaştırmalıdır. Bunu yaparken de ehliyetliyse yapmalıdır. Ehliyetsiz bir kimse bunları başaramaz. Bu çalışması esnasında bir yenilik getiremeyecekse de, ehliyeti bulunmalıdır. Zira tahkik ederek araştırma olsun karşılaştırmalı bir araştırma olsun, çağlar boyu hiç bir İslâm alimi ihmal etmemiştir. Kim tefsir, hadis kitaplarına ve şerhlerine, hem de uzun uzun şerhlere başvurursa, göreceği şudur: Tahkik ve araştırma yine tahkik ve araştırma. Karşılaştırmalı bir tahkik, yine karşılaştırmalı bir tahkik.. İşte göreceği şeyler bunlar olacaktır.

Gerçekten yeniden işe başlamak ameliyyesi ciddi manada bir düşüncedir ki, ya yeni bir telifle eskiyi ibraz etmek olacaktır. Ya da aynı şeyi yeni bir üslûp ile takdim edecektir. İşte bu yenilik, bizim ihtiyaç duymuş olduğumuz şeydir. Ancak karşımıza çıkan mesele ve problem yeni bir mesele ve problem ise, bunun için mutlaka yeni bir araştırma gerekir.

Aslında insan gerçekten, alimlerin bu hususta söylediklerini hemen öğrenemeden önce bir şeyi reddetmeye veya kabul etmeye çalışanlara şaşar, hayret eder. Falan konuda hanefilerin ellerinde hiç bir delilleri yoktur, Şafiiler ise sahih nassları ihmal ettiler, deyiverirler. Bu kimseler bu gibi hükümleri nasıl ortaya çıkarıyorlar? Acaba konuyu etraflıca ihata edebilmişler midir? Bu adamlar delilsiz konuşmuşlardır diye töhmet altında tuttukları bu zatların kitaplarını okumuşlar mı ki?

Biz burada iki meseleyi sizlere sunacağız. Sunacağımız bu iki meselede de, müslümanların kimisinin kanaati, sahih görüşün Hane-

filerin ileri sürdüklerinin aksidir, tarzındadır. Şimdi bakalım, bakalım da Hanefilerin bu iki meselede nasıl sahih ve kuvvetli delilleri ortaya koyduklarını görelim. Böylece bu ümmetin selefi (geçmişleri) hakkında nasıl Allah'dan korkmadan şüphe uyandırdıklarını da görelim. Bu ümmetin büyük fıkıh mirası hakkında nasıl kuşkular doğurduklarını da ayrıca öğrenelim. Bizim burada size Hanefî mezhebinden örnek vermemizin nedeni, en çok bu mezhebin hücuma uğramasından ötürüdür.

1 — NAMAZDA RÜKUA VARIRKEN VE KALKARKEN ELLERİ KALDIRMA MESELESİ

Bazı müslümanlar bu hususta şu kanaate sahiptirler: Hanefilerin ellerinde, «Rükua varırken ve rükû'dan kalkarken elleri kaldırmaya ilişkin sağlam bir delilleri yoktur.» Gerçek şu ki, bu hususta Hanefilerin ellerinde bir çok delilleri vardır. Şimdi biz bu delillerden bir kısmını size «el Fethü'r Rahmanî» adlı kitaptan alıntı yaparak aktaracağız. Ancak bu hususdaki tüm delilleri aktarmayacağız. Delillerden belli bir kısmını vermekle yetineceğiz. Kitaptan aldığımız deliller:

1 — Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) hadisi. Demiştir ki: «**Dikkat edin, size Rasûlüllah (a.s.)'ın namazını kıldırayım mı? Bunun üzerine namaz kıldı, bir defanın dışında ellerini kaldırmadı.**» Bu hadisi Tirmizî tahric etmiştir. Hadis hasendir demiştir. Ayrıca İmam Muhammed de Muvattaında tahric (rivayet) etmiştir. Tahavî, Ebû Davud, Nesai, Darekutnî, Beyhakî, İbn Ebî Şeybe gibi zatlar rivayet etmişlerdir. Ayrıca İbn Hazm Muhalla adlı kitabında bunun sahih olduğunu bildirmiştir. Çünkü hadisi İbn Kattan, Darekutnî ve Ahmed b. Hanbel de sahih kabul etmişlerdir. Ancak onlar bu hadiste bir ziyade olduğunu ileri sürdüler, bu ziyadeliği de kabul etmediler. Sonra da bu ziyade sayılmamıştır. Zeylaî bu ziyadeliği tahkik etmiştir.

İmam A'zam Ebû Hanife ise vereceğimiz senedle, bu hususta İmam Evzaî ile münazarada bulunmuştur. Delil olarak bu hadisi ileri sürmüştür. Bize Hammad İbrahim'den, o da Alkama'dan ve Esved de İbn Mes'ud'dan rivayet etmişlerdir ki, «**Rasûlüllah (a.s.), namaza başlarken ellerini kaldırdı. bu fiilden (el kaldırma fiilinden) bir şeye yeniden dönmezdi.**» Burada bununla ilgili olarak konuşulacak bir şey de yoktur.

İbn Adiy, Darekutnî, Beyhakî Hammad tarikiyle İbrahim'den, o da Alkame'den bu da İbn Mes'ud (r.a.)'den rivayetle demiştir ki:

«Ben Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte namaz kıldım, Ebu Bekr ve Ömer'le de kıldım, iftitah tekbirinin dışında ellerini kaldırmadılar.»

Bir de Bera b. Azib (r.a.)'in hadisi vardır. Değişik yollardan bu hadisi Tahavî tahric etmiştir. Lafzı da şöyledir: «**Rasûlüllah (a.s.) namaza başlamak için tekbir aldığı vakit iki elini kaldırırdı. Hatta öyle ki başparmaklarını kulak yumuşağına yaklaştırırdı da sonra bir daha bu hareketi tekrar etmezdi.**»

İbn Ebî Şeybe ve Ebû Davud tahric ettiklerine göre, bu hadisin ifade dizilişi hakkında bazı görüşler ileri sürmüşlerdir.

Bir de merfu olarak gelen Hz. Ali hadisi vardır. Darekutnî bunu doğru kabul etmiş, başkası ise bir görüş beyan etmemiştir. Bu da asar bölümünde anlatılacaktır.

Ebû Hüreyre (r.a.) hadisi. Buna göre «**Rasûlüllah (a.s.) namaza girdiği vakit ellerini uzatarak tekbir alırdı.**» Bu hadisi Ebû Davud, rükû esnasında el kaldırmayı zikretmeyenler bölümünde almıştır. Münzirî de, bu hadisin Tirmizî ve Nesaî tarafından da tahric edildiğini söylemiştir.

Derim ki, yakında sahabe ifadelerinde (eserlerde) geleceği gibi, Ebû Hüreyre'nin ictihadı, «Rasûlüllah (a.s.) namaza başlayacağı zaman ellerini kaldırırdı» tarzındadır.

Ayrıca İbn Abbas hadisi de bunu göstermektedir. İbn Ömer (r.a.)'den de aynı şekilde gelen rivayete göre demiştir ki: «**Rasûlüllah (a.s.), yedi yer dışında ellerini kaldırmazdı.**» Taberani bunu İbn Abbas'dan merfu olarak, İbn Ebî Şeybe de mevkuf olarak rivayet etmişlerdir. Buhari de, muallak olarak «elleri kaldırma» bölümünde İbn Abbas ve İbn Ömer (r.a.) merfu şekilde rivayet etmektedir. Bezzar da bunlardan merfu ve mevkuf olarak tahric etmiştir. Aynı zamanda Beyhakî ve Hakim her ikisinden de merfu olarak rivayet etmişlerdir. Zeylaîde de böyledir.

Cabir b. Semure (r.a.) hadisi. Peygamberimiz (a.s.) demiştir ki: «**Ne oluyor ki ben sizi, güneş önünde kalan atlar gibi ellerinizi kaldırıyor görüyorum. Namazda sakin olun (hareket etmeyin)**». Müslim, Ebû Davud ve Nesaî rivayet etmişlerdir. Bundan şu anlaşılmaktadır, selâm anında elleri kaldırmak, söyleyenine reddolunur.

Buradan bir vehim ortaya çıkmaktadır. İki rivayetin siyakından (gelişinden) tedebbürün azlığı ortaya çıkmaktadır. Bir sebebe mebni olarak bu hadisin doğruluğu kabul edilse bile herkesi böylesi hususi olan bir görüşte birleştirmek, çok kabul gören bir görüş değildir.

Ubad b. Zübeyr (r.a.) : «Rasûlüllah (a.s.) namaza başladığı zaman, namazın evvelinde ellerini kaldırırdı, sonra da namazı bitirinceye kadar hiç bir şeyde ellerini kaldırmazdı.» Beyhakî bunu Hilafiyyat'ta tahric etmiştir. Ubad, Tabiîndendir. Hadis ise mürseldir. Ancak cumhura göre mürsel hadis hüccettir. Hele böyle bir hadis bir başka yoldan destek bulursa hüccetliği daha da güç kazanır. Nitekim «el Bezlü'l Mechud»da da böyledir. Bu rivayetler konusunda ileri sürülen görüşleri «el Bezl'in» yazarı genişçe zikretmiştir. Zeylaî de tahricinde bunu ele almıştır. Dilersen bu iki kitaba bakabilirsin.

Bu hususta ki asara (sahabî sözüne) gelince, bunlar bir hayli fazladır. Biz bunları da size merfu rivayetler esasına göre sana özet halinde sunacağız.

Başta Tahavî'nin, Beyhakî'nin İbrahim'den, bunun da Esved'den gelen rivayeti. Demiştir ki: «Hz. Ömer (r.a.)'i ilk tekbirde ellerini kaldırdığını gördüm, sonra bir daha dönmüyordu (tekbire).» Yine demiştir ki: İbrahim ve Şa'bî'nin de böyle yaptıklarını gördüm. Tahavî demiştir ki: İşte Hz. Ömer (r.a.), o da aynı şekilde ellerini kaldırmazdı. Sadece ilk tekbirde ellerini kaldırırdı. Hadis sahihtir. Bunun böyle olduğunu Zeylaî bildirmiştir, Tahavî de aynen söylemiştir.

Nîmevî de diyor ki: Tahavî, Ebu Bekr b. Ebî Şeybe bunu rivayet etmişlerdir. Bu sahih bir eserdir. İbn Türkmanî de «el Cevherü'n Nakkî»de diyor ki; bu sened Müslim'in şartına göre sahihtir. Hafız İbn Hacer de şöyle diyor: Senedindeki ravileri sika-güvenilir kimselerdir. Bu «Taliku Asari's Sünen»de de böyle geçmektedir.

Yine buna dair eserlerden olarak Tahavî ve Muhammed de Muvatta'ında Asım b. Küleyb yoluyla Asım'ın babasından, o da Hz. Ali'den bildiriyor: Hz. Ali (r.a.) namazın ilk giriş tekbirinde ellerini kaldırırdı da sonra bir daha buna dönmezdi.» Bu sahih bir eser olmakla birlikte, eserin merfu veya mevkuf olmasında ihtilaf edilmiştir. Darekutnî bunu «El İlel»de doğrulamış ve mevkuf olduğunu bildirmiştir.

Nîmevî de der ki: Tahavî, Ebu Bekr b. Ebî Şeybe ve Beyhakî rivayet etmişlerdir. İsnadı da sahihtir. Hafız İbn Hacer, rivayet zincirindeki ravileri de sikadırlar. Zeylaî bunun sahih bir eser olduğunu bildiriyor. Ayni de, İsnadı'nın Müslim'in şartına göre sahih olduğunu bildiriyor.

Derim ki: İmam Muhammed bunu «Kitabü'l Hücec» ile «el Muvatta'» adlı kitabında tahric etmiştir. Yine Beyhakî Atıyye el Avfî'den tahric ettiğine göre Ebû Said el Hudrî ve Abdullah b. Ömer (r.a.) ilk tekbirlerinde namazda ellerini kaldırırlardı, sonra da buna dair

bir harekete tekrar dönmezlerdi. Yine bu zikredilen eserler meyanında gelmiştir ki, Tahavî ve İmam Muhammed de Muvatta'ında İbrahim en Nehaî'den tahric etmişlerdir. İbrahim en Nahaî der ki: Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) İftitah tekbiri dışında namazda ellerini başkaca kaldırmazdı. Nimevî, diyor ki, Tahavî ve İbn Ebî Şeybe rivayet etmişlerdir. İsnadı mürsel ve iyidir. Bütün ravileri sikadırlar. Ancak İbrahim en Nahaî Abdullah b. Mes'ûd'a yetişmemiştir. O Abdullah'dan mürsel olarak rivayet etmemektedir. Ancak rivayetin, ondan tevatür derecesine gelmesi sebebiyle rivayet etmektedir. Yoksa doğrudan olan bir rivayet değildir. Tahavî A'meşe dayandırarak onun şöyle söylediğini bildiriyor: A'meş İbrahim en Nahaî'ye demiştir ki: Bana bir hadis anlattığın zaman isnadıyla söyle. O da demiş ki, ben sana: «Abdullah dedi» deyince bunu direkt ondan söylememişim demektir. Bu, «Bana, Abdullah'dan bir cemaat aktardı demektir.» Ancak ben, «Falanca kimse bana Abdullah'dan anlattı» dersem, işte bana anlatan o kimsedir, demektir.»

Darekutnî İbrahim'in bu kavliyle Diyetler bahsinde istidlalde bulunmuştur.

Yine sayılan eserler arasında, Ebû Bekr b. Ebî Şeybe'nin Musannafı'nda Ebû İshak'tan tahric ettiği eserde bunları desteklemektedir.

Demiştir ki: «Abdullah b. Mes'ud'un ashabı ve Hz. Ali'nin ashabı, namazın iftitah tekbiri dışında ellerini kaldırmazlardı.» Veki' de der ki; «Sonra da bir daha (namaz içinde) bir tekbire dönmezdi.» Nimevî, İbn Türkmanî'ye dayanarak der ki: «Bunun isnadı sahihtir.» Yine Tahavî Ebu Bekr b. Ayyaş'a dayanarak rivayet ediyor. Demiş ki, «Hiç bir fakihin böyle yaptığını hiç bir vakit görmüş değilim.» Yani ilk tekbir dışında ellerini kaldırdıklarını görmedim. Bu Ebû Bekr, Buharî'nin ravilerinden olduğu gibi, Sevrî'nin, İbn Mübarek'in, Ahmed b. Hanbel'in ve başkalarının da hocalarındandır.

İbn Mübarek kendisi (hocası) hakkında şöyle diyor: Ebû Bekr b. Ayyaş'dan daha çok sünnet hususunda titiz olan birini görmedim.

İbn Ebî Şeybe, Şa'bî'den, Kays, İbn Ebî Leyla'dan, Esved'den, Alkame'den ve Ebû İshak'tan bildirdiğine göre bu zatlar, iftitah tekbiri dışında namaz içerisinde ellerini kaldırmazlardı. Yine İmam Muhammed'in Malik Tarikiyle el Hücec adlı kitabında rivayet ettiğine göre, Ebû Hüreyre (r.a.)'ye varan bir senedle, kendisi namazda iftitah tekbiri için ellerini kaldırırdı.» Bu da yerinde zikredilecektir. Yine İmam Muhammed Muvatta'ında Abdulaziz b. Hakim'den rivayet ediyor. Bu zat demiştir ki: «İbn Ömer (r.a.)'i, namaza başlarken iftitah tekbiri

için ellerini kulakları hizasına kaldırdığını gördüm. Bunun dışında ellerini kaldırmazdı. Tahavî'nin Mücahid'den rivayetine göre, Mücahid demiştir ki: «İbn Ömer (r.a.)'in arkasında namaz kıldım. İlk tekbirin dışında ellerini kaldırdığını görmedim.» Nimevî de diyor ki: Tahavî, Ebû Bekr b. Şeybe, Beyhakî «el Ma'rife» adlı kitabında rivayet etmişlerdir. Senedi sahih bir rivayettir.

Ben de diyorum ki: İşte Mücahid ve Abdulaziz, her ikisi de rivayetlerinde şu noktada ittifak ve muvafakat etmiş bulunmaktadırlar. İbn Ömer, ellerini ilk tekbirin dışında kaldırmamıştır. Önce de anlatıldığı gibi Atıyye el Avfî de ikisine muvafakat etmiştir.

«el Hücec» adlı kitabında Muhammed b. Hasen eş Şeybanî konuya ilişkin olarak der ki: «Bunun böyle sabit olduğuna dair rivayet Hz. Ali'den gelmiştir.» Aynı zamanda İbn Mes'ud'dan da böyle rivayet yapılmıştır. Bu iki büyük sahabî de sadece namazın iftitah tekbirinde ellerini kaldırırlardı da, başka yerde kaldırmazlardı.

Hz. Ali ile İbn Mes'ûd (r.a.) Rasûlüllah (a.s.)'ın halini çok daha iyi bilen iki büyük sahabiydi. Çünkü bize ulaştığına göre Rasûlüllah (a.s.) efendimiz şöyle buyurmuştur: «Namaza başlayınca sizin içerinizden hilm ve zeka sahibi uyanık kimseler beni izlesin, daha sonra da fazilet sırasına göre herkes saf olsun.» Böylece Ehli Bedir'i çiğneyip birinci safa geçmiş olan bir kimseyi göremiyoruz. Ön safta öncelikle ehli Bedir yer alırdı. Gördüğümüz şu ki, müslümanların mescidinde ilk ve ikinci safta yer alan zatlar Bedir ehliydiler. Bundan sonra da gelen saflar içerisinde Abdullah (b. Mes'ud) ve onun gibi gençler yer alırlardı. Gördüğümüz şu ki, gerçekten Hz. Ali olsun ve İbn Mes'ûd olsun ve benzeri Bedir ehli olsunlar hepsi de Rasûlüllah'ın nasıl namaz kıldığını çok daha iyi biliyorlardı. Zira hepsi de ona çok daha yakın idiler...

Bize Muhammed b. Eban b. Salih Asım b. Küleyb el Cürmî'den rivayet etmişlerdir. Bu da babasından rivayetle babası demiş ki: «Hz. Ali'yi farz namazlarında ilk tekbirin (iftitah tekbirinin) dışında ellerini kaldırdığını görmedim. Farz namazların sadece ilk tekbirlerinde ellerini kaldırırlardı. Bundan başkaca da ellerini kaldırmazlardı.

Bize Yakub b. İbrahim haber vermiştir. Demiştir ki: Bize Husayn b. Abdurrahman haber vererek demiştir ki: Ben ve Amr b. Mürre, İbrahim En Nahaî'nin huzuruna girdik. Amr dedi ki: «Bana Alkame b. Vail babasından rivayet etti. Kendisi Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte namaz kılmış. Rasûlüllah (a.s.)'ı iftitah tekbiri için tekbir getirince

ellerini kaldırır ve rükû tekbiri için tekbir getirirken ellerini kaldırır görmüş.» İbrahim en Nahaî de der ki, bilmiyorum. Olur ki, Rasûlüllah (a.s.)'ı görmemiştir. Ancak o gün onu ondan görüp hıfz edebilmiş mi? Yani böyle gördüm dediğini acaba öyle görebilmiş mi? Çünkü onun duyup hıfzettiğini ne İbn Mes'ud ne de ashabı onlardan hiçbirinden bunu böyle olduğunu hıfzetmemişlerdir. Bütün bunlar namaza başlarlarken tekbir aldıklarında, ellerini namazın başında kaldırırlardı. İmam Muhammed de bu eseri Muvatta adlı kitabında böylece zikretmiştir. Nîmevî de der ki: «Sahabe (r.a.) ve bunlardan sonra gelenler bu konuda değişik rivayetlerde bulunmuşlardır. Fakat dört Raşit Halife (r.a.)'den ihram (iftitah) tekbiri dışında bu zatların ellerini kaldırdıkları rivayeti kendilerinden yapılmamıştır. Böyle bir rivayet yoktur. Aynî de der ki: «Bedayi' adlı kitapta, İbn Abbas (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre demiştir ki: Rasûlüllah (a.s.)'ın kendileri için cennetlikle şahitlikte bulundukları on sahabi namazın iftitah tekbirleri dışında ellerini kaldırmazlardı.»

VİTİR NAMAZI MESELESİ

«Fethü'r Rahmânî» adlı kitabın sahibi diyor ki:

Müctehid İmamlar (r.a.) vitir namazının rekat sayısı konusunda ihtilaf etmişlerdir. İmamlar ve sahabeden bir cemaat (r.a.), Tabiîn vitir namazının bir tek rekat olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak imamlar imamı Ebû Hanife ve iki talebesi imam Ebû Yusuf ve imam Muhammed vitir namazının üç rekat olduğunu söylemişlerdir, ictihadları bu merkezdedir. İbn Arabî de demiştir ki: Süfyanî Sevrî ise vitrin üç rekat olduğunu tercih ve ihtiyar etmiştir. Bu da oruç da İmam Malik'in kavli (görüşüdür). Derim ki: Bu, Cumhuru selefin görüşü, mezhebidir. Aynî de demiştir ki: İbn Ebî Şeybe Hasen'den rivayet etmiştir, Hasan demiştir ki: Müslümanların icmaı, vitir namazının üç rekat olduğudur. Ancak üç rekatın sonunda selam verilir. Kerhî de demiştir ki: Müslümanlar..... icma etmişlerdir.

Tahavi Ömer b. Abdulaziz'den rivayet etmiştir. O, vitir namazını, Medine'de fakihlerin görüşlerine dayanarak tesbit etmiştir. Bu da vitir namazının üç rekat olduğu ve sonunda selam verildiğidir. Medine'de fakihlerin ittifak ettikleri noktası bunun da bir tek selam ile olduğu hususu, sana şu gerçeği ortaya koymaktadır. Nakilin yapmış olduğu nakilde (alıntıda) bunu sırf İmam A'zam Ebû Hanife'ye ve iki talebesine dayandırmasında hata yapmıştır. Yani bu zatlara sadece maledilemez. Nitekim İmam Sevri de bunlardandır. Bunda bir yanlışlık vardır. Çünkü bu şekilde vitir namazını hiç bir rekatın ara-

sını ayırmaksızın üç rekat olarak kılanlar vardır. Bunlar arasında şunları sayabiliriz: Hz. Ömer (r.a.), Hz. Ali (r.a.), İbn Mes'ûd, Huzeyfe, Übey b. Ka'b, İbn Abbas, Enes, Ebû Ümame, Ömer b. Abdulaziz (r.a. hüm), Fukahai Seb'a (tanınmış yedi fakih), Kûfelilerin hepsi böyle kılıp, böyle söyleyenler arasındadır. Bunlar demişlerdir ki: Vitir namazı üç rekattır ancak sonunda selâm verilir. Nîmevî der ki: Ebû Halid'den rivayetle demiş ki: Ebu'l Aliye'den vitir hakkında sordum. Hz. Muhammed (a.s.)'ın ashabından öğrendik veya bize öğrettiler ki: Vitir namazı akşam namazı gibidir. Ancak bundan bir farkla ki, biz üçüncü rekatta da kıraat okurduk. Bu vitir namazı gecenin vitridir. O da (akşam namazı) gündüzün vitridir. Tahavî rivayet etmiştir, isnadı ise sahihtir. Kasım'dan rivayet olunduğuna göre demiştir ki, yetiştiğimizden bu yana gördüğüm insanlar vitir namazını üç rekat olarak kılıyorlar. Gerçi hepsi de caizdir. Öyle umuyorum ki, bunda bir beis yoktur. Buharî rivayet etmiştir.

Muhammed b. Nasr «Kıyamülleyl - Geceyi İbadetle İhya» hakkında Ubeyd b. Sibak'dan rivayet ediyor. Hz. Ömer (r.a.) son yatsı vaktinden sonra Hz. Ebû Bekr'i defnedince, vitir namazını üç rekat olarak kıldı. Kendisiyle birlikte müslümanlardan bir gurup da aynen üç rekat olarak vitir namazını kıldılar. Bir rivayette ise sadece bu üç rekatın sonunda selâm verdi.

Hasan'a denilmiş ki, İbn Ömer (r.a.) vitir namazının iki rekatında selâm verirdi. O da bunun üzerine demiş ki, babası Ömer, oğlu Abdullah b. Ömer'den daha iyi biliyordu. O, üçüncü rekata tekbirle kalkardı (yani selâm vermeden kalkardı). Abdullah (b. Mes'ud)'dan rivayete göre; akşam namazı, gündüz namazının vitridir. Enes'den rivayete göre, o tıpkı akşam namazı gibi üç rekatla vitir kılardı ve arasında selâm vermezdi. Ebulaliye'den rivayete göre, gecenin de, gündüzün de vitri vardır. Gündüzün vitri akşam namazıdır. Gecenin vitri ise onun gibidir. Aynen Hallas b. Amr'dan da bu anlamda bir rivayet yapılmıştır.

Bekr b. Rüstem'den rivayete göre der ki, Hasan, Muhammed, Katade, Bekr b. Abdullah el Müzenî, Muavive b. Kurre ve İyas b. Muaviye'den şöyle söylediklerini işittim: Vitir namazı üc rekattır. Ebu İshak'dan rivayete göre, Hz. Ali ile Abdullah b. Mes'ûd'un ashabı, vitrin iki rekatını kıldıktan sonra selâm vermezlerdi. İmam Muhammed'in, Muvatta adlı kitabında İbn Mes'ûd'dan rivayetine göre demiştir ki: Vitir namazı, tıpkı akşam namazı gibi üç rekattır. İbn Abbas da demiştir ki: Vitir namazı tıpkı akşam namazı gibidir.

Nîmevî de Misver b. Mahreme'den tahric ettiği hadiste, Misver demiştir ki: Biz geceleyin Hz. Ebu Bekr'i defnettik. Hz. Ömer (r.a.),

ben vitir namazını kılmadım ve namaza kalktı. Biz de arkasında saf bağladık. Bize üç rekat namaz kıldırdı. Ancak sonunda selâm verdi. Tahavî tahric etmiştir. İsnadı ise sahihtir. Ayrıca bu konuya ilişkin birçok asar vardır, Tahavî ve başkaları bunları rivayet etmişlerdir. İşte bu, vitir namazı üç rekattır diyenlerin hücceti ve delilidir. Karî de diyor ki: Ne sahih ve ne de zayıf bir hadiste vitir namazı bir tek rekattır diye bir rivayet yoktur. Mürsel de olsa, buna ilişkin nehiy Büteyra'dan varid olmuştur. Cumhura göre de mürsel hadis hüccettir.

Hanefîler buna dair delili İmam A'zam'ın Müsnedi'nde yer alan rivayeti getirdiler. Ebû Hanife'nin Ebû Süfyan'dan, Ebû Nadra'dan, Ebû Said'den rivayetine göre Ebû Said demiştir ki: Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdu: «Vitir namazında ayırma yoktur.» Nesaî, İbn Sünnî İbn Ebza'dan merfu olarak rivayet ettiklerine göre, Rasûlüllah (a.s.) üç rekat olarak vitir namazını kılardı, sadece üç rekatın sonunda selâm verirdi. Hakim rivayet etti ve bu hadis, Buharî ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir, dedi.

Hz. Aişe validemiz (r.a.)'den rivayete göre, demiştir ki: «Rasûlüllah (a.s.) vitir namazını üç rekat olarak kılardı, sadece üç rekatın sonunda selâm verirdi.» Aynen Nesaî de Hz. Aişe'den merfu olarak böylece rivayette bulunmuş: «Vitrin iki rekatında selâm vermezdi.»

«Maani'l Asar» adlı kitabın şerhinde Tahavî konuya ilişkin uzunca bilgi vermektedir. Bizim burada aldıklarımız onun yanında adeta pek sönük kalır. Ayrıca biz yine de bu kadar uzatacak değildik. Konuyu uzatmamızın nedeni, «İmam A'zam Ebû Hanife, vitir konusunda tektir, onun dışında bunu savunan yoktur» denildiği için uzattık. İmam A'zam Cumhur ile aynı değildir, demelerinden bu kadar yer verdik.

Hatta o derece çok ve şöhret bulmuş rivayetler var ki, selefin vitir namazını üç rekat olarak kıldıklarına ilişkin, neredeyse icma bulunmaktadır. Öyle ki bir tek rekatlı vitir namazı yoktur, diye neredeyse kabul etmeyenler bulunmuştur. İbn Abbas'a sorulmuş: Mü'minlerin Emîri Hz. Muaviye'nin vitir namazını tek rekat olarak kıldığını söylemişler, fikrini sormuşlardır. O da, isabet etmiştir. Zira o, bir fakihtir. Başka bir rivayette ise: O, Resûlüllah (a.s.)'ın ashabıdır, onunla sohbette bulunmuştur. Bunu Buharî rivayet etmiştir. İşte bu fiil bile, Hz. Muaviye'nin bu fikir noktasında şaz ve tek olduğudur. Şayet vitir namazının bir tek rekat olduğu noktası aynen kendileri arasında yaygınlaşmış olsa idi, bu takdirde İbn Abbas'ın Mevlası onun (Hz. Muaviye'nin) aleyhine bunu hoş karşılamazlık etmezdi.

Taberanî Mu'cemi'nde İbrahim'e dayanarak senediyle rivayet etmiştir. İbrahim der ki: İbn Mes'ûd'a, Sa'd'ın vitir namazını bir tek rekat olarak kıldığı ulaştı da bunun üzerine şöyle söyledi: «Hiç bir vakit bir tek rekat kafi değildir.» Ebû Aliye'den de vitir namazıyla ilgili olarak soru yöneltilmiş, o da şöyle söylemiştir: Bize, Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabının öğrettiğine göre, vitir namazı tıpkı akşam namazı gibidir. Bu (vitir namazı) gecenin vitridir, akşam namazı da gündüzün vitridir.

Ben de derim ki: Bu konuya ait eserleri göreceksin. Ayrıca sen, «Bir tek rekatla vitir kılın» tarzındaki varid olan rivayetlerden de haberdarsın. Yani: «Bir rekatla olsun vitir kılsın, bu o kimsenin kıldığı namazı için vitri olmuş olur» tarzındaki rivayetler gayet açık olarak şunu göstermektedir. Vitir namazını kılan kimse önce iki rekatı kıldıktan sonra, peşinden tek rekat olarak üçüncü rekatı kılsın, demektir. Yoksa sadece bir tek rekat kılsın demek değildir. Yoksa neye göre bu bir tek rekat kılınacaktı? Bu anlamsız olurdu. Bunun içindir ki, İbn Rüşd ve başkaları vitrin tek rekatını kılmadan önce, iki rekatın kılınmasının gerekli olduğunu, vacip olduğunu delil olarak ileri sürmüşlerdir. Bu da ayrıca Hanefîlerin bir hücceti ve delili sayılmaktadır. Çünkü böyle bir namazda selâm ile aralarını ayırma imkânı yoktur. Zaten bir tek rekat olduğuna göre, selâm ile arası nasıl ayrılabilinir? (bkz. İ. Malik Muvatta Şerhi Evcezü'l Mesalik, 1/435).

SONUÇ

Eğer bu konu ve benzeri konulara ilişkin haber ehil olan bir kimsenin tahkikiyle, yine ehil olan bir kimsenin tercihiyle, delilleri yanında tüm delilleri de bilebiliyorsa biz karşı koyacak değiliz. Fakat bu nasıl olabilir? Evet, böyle bir kimse makul bir başlangıç yapmadıkça, müctehid imamların üzerinde karar kıldıkları hükümleri öğrenince, onların delillerini iyi bir inceleme ile öğrenince olabilir. Aksi halde mümkün değildir. Ayrıca böyle bir düşünceyle ortaya çıkan bir kimse aynı zamanda kendisi için gerekli olan tüm ilimleri de çok iyi bilmek zorundadır. Yoksa bunlar arasında bir mukayese ve tercih imkanı elde edemez. Allah'ın kitabını, buna ilişkin ilimleri, Rasûlü'nün sünnetini ve buna ilişkin ilimleri bilmek zorundadır. Arapçayı da bilmek zorundadır. Ki, buna bağlı diğer ilimleri bilebilsin.

Fakat böyle bir ilmî hüviyete bir insan erişebilir mi? Şayet bir kuşak içerisinde böyle bir kimse bulunsa bu çok büyük bir olaydır. Çünkü sadece Hanefî fıkhını derinlemesine öğrenmek için kırk yıllık

bir çalışmaya en az gerek duyulmaktadır. Evet, diğer mezhepler bir yana sadece bu mezhep için bu kadarlık bir süre.

Ancak bir tek meseleye ve probleme ilişkin bir tahkik ise, şayet bu ehil olanından yapılan bir tahkik ise şartlarını taşımak kaydıyla bir zorluk söz konusu değildir.

BİR BAŞKA DÜŞÜNCE

Bir de şöyle bir fikir ve düşünce bulunmaktadır, insanlar bunu olması gerekenden başkasına yüklemektedirler. O da şudur:

Biz öyle bir çağdayız ki, cahiliyyet hüküm sürmektedir. Artık her şey cehaletin meyveleri durumundadır. Bu bakımdan zamanlarımızı ve vakitlerimizi helaller nelerdir, haramlar nelerden ibarettir, bu acı meyvelere ilişkin fıkhın durumu nedir diye tüm vakitleri boşa geçirmek iyi bir şey değildir. Cahiliyye temelden bırakılmış durumdadır. O halde bize düşen, bunların tafsilatıyla kendimizi uğraşmaktan alıkoymaktır.

Böyle bir çalışma ve davet açısından ortaya atılan bu düşünce, gerçekten üzerinde durulması ve derin düşünülmesine ihtiyaç duyulan bir gerçektir.

Ancak burada bir başka yön de vardır. Mutlak surette onu buradan çıkarmak gerekir. O da şudur:

Ben de bir müslüman toplumda yaşıyorum, İslâm hükümleriyle uyum sağlamış olan bir toplumda bulunuyorum. İşte ben de bu hükümlerin uygulamasıyla karşı karşıyayım. O halde bu hususta Allah'ın hükmü nedir, öğrenmem gerekir. Çünkü müslüman olmam nedeniyle sağlıklı bir tasarrufta bulunabilmem, bunu öğrenmeme bağlıdır. Öyle ki kâfir olan bir hükümet bir kanun çıkarıyor. Bu kanun fiatların düşürülmesini öngörmektedir. Ben de bir ticaret erbabıyım. Acaba bu kanundan yararlanabilir miyim, yoksa yararlanamaz mıyım?

Bir devlet içerisinde mutlaka görevler vardır. Öyle görevler var ki benim o görevi almam ve orada çalışmam caiz değildir, burada çalışabilir miyim? O görevi alabilir miyim?

İşte bunlar ve benzeri şeyler müslümanların hergün karşı karşıya bulundukları durumlardır. Alimler de diyorlar ki: «Fetva, zamana, mekana ve kişiye göre değerlendirilir, takdir olunur.» Mutlaka müslümanın günlük meselelerinde karşı karşıya bulunduğu şeylerin hükmünü öğrenmesi gerekir.

İşte bu durum müslümanın sorup öğrenmesini gerekli kıldığı gibi, aynı zamanda alimlere de bir görev yüklemektedir. Onlar da araştıracaklar, ilgili fetvaları bulup ortaya koyacaklardır. Ancak bizim burada dikkat çektiğimiz nokta çok iyi anlaşılmalıdır. Yoksa bizler bir devletin diğeri için yaptığı işi temize çıkarmak gayesine bağlı olarak bir amaca hizmet ediyor değiliz. Böyle bir araştırma aynı zamanda güç sahibi kimselere yaklaşmaya da yönelik olmamalıdır. Bunlardan kasdımız bu değildir. Bizim amacımız mücerred bir fıkhî araştırma olmasıdır. Bunun da gayesi, müslümanın böyle toplumlarda hergün karşı karşıya bulundukları hükümler konusunda, hayalî olmayan ve gerçek olan bu kafirî düzenler konusunda Allah'ın hükmü nedir? Bunu bilip öğrensin. İşte çalışma buna yönelik olmalıdır.

Gerçekten müslümanlar arasında tüccarlar vardır. Bunlar Darülharb ile alış-verişlerini sürdürmektedirler. Bu kimseler orada ticaret malları konusunda güvenli olabilirler mi? Yani sigorta yaptırırlar mı? Aynı zamanda mallarının telef olması halinde oradan (sigortadan) karşılık alabilirler mi, alamazlar mı?

Bir müslüman düşünün, parasını bankaya yatırıyor. Sonra geri dönüp tevbe ediyor. Bu adam haram mal ile ne yapacak? İşte bunlar ve benzeri problemler günlük hayatlarında müslümanların hep karşı karşıya kaldıkları şeylerdir. Mutlaka bunlara ilişkin olarak yeni fetvalar ortaya konması gerekir. Mutlaka bu hususlarda bir ihtisas ve meseleyi iyice kavrayabilmek için de bir araştırma gerekir.

İşte bu gibi mesele ve problemler eski fıkhî meseleler arasında görülmemeli, bunlar yeni meselelerdir. Bunları onlar arasından çıkarıp ayrı mütalaa etmelidir. Gerçekten bu düşüncenin sahası, davet yoludur, çalışma, karşılıklı görüşme ve münakaşa yoludur. Bunun sınırı, az önce işaret ettiğimiz gibi eski fıkhî meseleler arasında değildir.

Mutlaka akide noktasında bir çalışma yapmak gerekir. Tıpkı Ehli Sünnet alimlerinin vicdanlarında kararlaştırdıkları ve kitaplarında da tescil ettirdikleri gibi.

Mutlaka fıkhın yeniden eskisi gibi öğrenilmesi gerekir. Tıpkı bu ümmetin kalbinde yer ettiği ve kitaplarında tescil olunduğu gibi bir çalışma.

Mutlaka İslâm ahlâkının öğrenilmesi ve öğretilmesi gerekir. Bize düşen tüm bu konular üzerinde çalışmaktır. Hem de bunları gücümüz varsa delilleriyle öğrenmek olmalıdır. Eğer bizler delillerini öğrenebilme imkanına sahip değilsek, Allah'ın fazlı ve yardımıyla mevcut müctehid imamlara güvenmek gerekir.

Ayrıca bizler İslâm ile ilgili ne yazıldıysa imkan dahilinde okumalıyız. Bunlarla karşılaştırmalar yapmalı, tahkik etmeli ve tercih yapmalıyız. Ancak bunları yapabilecek bir güçte isek yapmalıyız.

Gerisini de edeb içerisinde bizi iyilikle önceden geçmiş olan müslümanlara bırakmalıyız. Onların fikir ve düşüncelerinden yararlanmalıyız. Şayet bizler ahirete talip isek durum böyledir.

Fakat başka bir yolun peşinde olanlara gelince, bizim onlara diyeceğimiz sadece şu söz olacaktır: **Size selâm. Biz cahilleri istiyor değiliz.**

Adamın biri bir gün Vekiin yanında, **«Ebû Hanife hata etmiştir»** diye konuştu. Veki', onu azarladı ve şöyle dedi: **Bunlar var ya bun-**

lar, dört ayaklı hayvan gibidirler, hatta belki yolca onlardan da sapık. Nasıl o, hata edebilir ki? O dönemde yanında fıkıh imamları, müctehidleri var. Meselâ Ebû Yusuf, İmam Muhammed gibileri. Sayısız hadis imamları var. Yine sayısız Arap dili uzmanları var. Takva zühd sahibi imamlar var. Meselâ Fudayl, Davud ve Taî gibileri. Bir kimsenin ashabı ve dönemi böyle kimselerle dopdolu olacaktır. O kimse buna rağmen hata edecektir. Şayet böyle bir hata sözkonusu olsa, onlar hemen kendisini hakka döndürürlerdi.

Ancak bu ifadelerimiz yanlış anlaşılmasın. Biz demiyoruz ki müctehid imamlar masumdurlar, hata etmezler. Bizim böyle bir iddiamız yoktur. Fakat biz şunun üzerinde duruyoruz ve diyoruz ki, günümüzde ictihad iddiasıyla ortaya çıkanlardan, onlar hakka ve gerçeğe daha lâyık olan kimselerdi. Çünkü ilimce onlar bizden üstün, takvaca en önde kimselerdi. Sahabe asrına da en yakın zatlar idiler. Arap lügatını anlamakda daha dakik idiler. Aynı zamanda ihtilaf edilecek yerleri ve sebepleri de çok daha iyi bilen kimselerdi. İşte biz bunu demek istiyoruz.

Fakat buna rağmen bir kimse çıkıp ta derse ki, biz onların görüşlerini tahriç etmeyelim, çıkarmayalım. Biz onların görüşleri arasında tercihler yapalım. Biz de kendisine deriz ki; sen böyle yapmakla kendini tüm bu zatlardan daha bilgili yapmış oldun. Çünkü sen kendini onların arasında bir kadi-hakim ve onlar üzerinde bir emir yapmış oluyorsun. Madem ki bir kimse gerçekten görüşler arasında tercih yapabilecek bir seviyede ise o zaman bu kimse aynı zamanda, o kimselerin elde edemedikleri gizli ve açık her şeyi idrak edebilecek noktaya gelmiş demektir. Hem de onlardan öteye bir güce erişmiş demektir. Zira böyle bir kimse öncekilerin ihtilaf ettikleri noktalarda bu kimsenin hakka isabet ettiğine ilişkin bir kudreti-bir gücü var demektir. Gerçekten bu gibilerin pek ender bulunacağı ortadadır.

MÜCTEHİD İMAMLARI UMURSAMAZLIK

İslâm müctehidlerini bir şey olarak görmeyen bu kimselerden biri diyor ki, Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur: «**Böylece Allah, iman edenleri, hakkında ayrılığa düştükleri gerçeğe, kendi izniyle eriştirdi.**» (Bakara, âyet: 213).

Evet bu adamlar, kendileri lehine bu âyeti delil olarak getiriyorlar. Bu adam bu âyetle diyor ki, bu âyet müctehid imamlarının ih-

tilaf ettikleri meselelerde şu noktaya tanıklık etmektedir. Bu müctehid imamlardan ancak iman ehli olanlar Allah'ın hükmüne ulaşırlar.

Ben de ona derim ki:

O halde senin verdiğin bu âyete göre ümmetin hepsi dalalettedir ve hepsi de sapıktırlar.

Nitekim Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer bazı fıkhî ve ictihadî hükümlerde ihtilafa düştüler. Buna göre bunlardan biri hidâyette, diğeri değildir. Aynı şekilde sahabe de böyledir, onlar da ihtilaf etmişlerdir. Bunlardan bir kısmı hidâyette iken diğerleri değil.. Müctehid imamların durumu da böyledir. Bazısı hidâyette iken bazısı değil.

Görüşlerin biri hidâyet olacak, diğeri nedir?

Meselâ Ahmed b. Hanbel, Şafiî, Malik, Ebû Hanife bir meselede ihtilafa düşecekler, her biri farklı görüşler ortaya koyacaklar. Buna göre biri hidâyettedir, şayet hakka isabet etmiş ise. Diğer üçü ise dalalettedirler. Öyle mi?

İşte bu gibi kimseler ki, bu ve benzeri düşünceler ortaya atıyorlar. Zaman zaman görüyoruz ki, bunlar bedihî ve çok açık olan hükümlerle de çelişiyorlar, bunlara bile muhalefet ediyorlar. Fürûdaki ihtilaflar konusunda aşırılığa düşmeleri nedeniyle bunlar fıtrata ve yaratılışa da muhalefet ediyorlar, yaratılışlarıyla da çelişiyorlar.

Bunlardan biri de şöyle konuşuyor: Aslında bizim tüm eski ve geçmiş anlayışları ve kavramları atmamız gerekir. Eski ictihadları da bırakmamız icabeder. Kitap ve sünneti yeniden anlamaya başlamamız icabeder. Kimileri de bu ifadelerini daha süslü ve yaldızlı ifadelerle ortaya atar, kitap ve sünnete dönmeyi ve bu iki kaynağın dışındakileri terketmeyi, ihmal etmeyi ister.

Bu gibi kimselerin görüşlerinin geçersizliği ortadadır. Bunlara şu gibi sualleri yöneltebiliriz:

Acaba geçmiş alimlerin fikir, düşünce ve kavillerinden yardım görmeden hemen her konuda kitap ve sünnetten hüküm almaya güçleri nasıl yetebilecektir? Acaba bu insanların mı kavillerine uymak daha uygundur yoksa müctehid imamların kavillerine mi? Bunlar ortaya koydukları yeni kurallara göre mi ve bunların ışığında mı kitap ve sünneti yeniden anlayabilecekler? Acaba bu kaideleri ve kuralları nelerdir? Hangi esas ve temele oturtmuşlardır?

Biz gayet açıklıkla ve sarahatle diyoruz ki kitap ve sünneti anlamak, çağlar boyunca bu ümmetin selefi ve alimleri arasında farklı olmuştur. Hep aralarında ihtilaf meydana gelmiştir. Bu bakımdan hakka daha yakın olmaları mümkün değildir. Bizim tüm konuşmamız, ahkâmdan, helal ve haramdan konuşmak dolayısıyladır.

Acaba sünnette bir değişiklik mi oldu da, bizler yeni bir anlayışla onu ele alalım? Eskilerin anladığından farklı yeni bir anlayış mı? Acaba Arap lûğatı (dili) mı değişti ki, eskilerin anlayışlarını bırakıp yeni bir şekilde ele alalım?

İşte kitap olsun sünnet olsun ikisi de aynıdır, hiç bir değişiklik söz konusu değildir. Arap dili de aynı Arap dilidir. Öncekiler bunu tüm yönleriyle ihata ettiler, bu konuda yapabilecekleri yaptılar ve gereği gibi de sakındılar.

Şayet bu kimse derse ki, bir takım fıkhî hükümler var. Bunları yeniden gözden geçirmek gerekiyor. O zaman biz de, evet bu doğrudur. Çünkü gerçekten örfe dayalı olarak bina kılınan şeyler, örfün değişmesiyle değişebilir. Yine bir manaya dayalı olarak kurulan şeyler de, o mananın değişmesiyle mutlaka değişebilir. Zamana dayalı olarak yapılan bir işte aynı şekilde zamanın değişmesiyle değişebilir. Nitekim alimlerimiz demişler ki: «**Fetva; zamana, mekana ve şahsa göre değerlendirilir.**» Alimlerimiz çok eskiden beri bunu söylemişlerdir.

Acaba fakihlerin tüm sözlerine oranla bunlar kaç meseleden ibaret bulunmaktadır ki, bu ulemanın kelâmını her şeyde atabilmemiz için bir hüccet ve delil sayılabilsin.

Gelin, bölüm bölüm ve tek tek fıkıh bablarını ele alalım, gözden geçirelim. Sonra da bize atmamız gereken ne ise onu gösterin. Bir de bunun yerine ne yapmak istediklerinizi ve neyi koymak istediklerinizi de söyleyiniz.

Namaz, Oruç, Zekat, Hac, Nikah, Talak, Muamelat, Hadler... Evet tüm bunları birbir gözden geçirelim, ne buyuracaklar?

Bu sözü söyleyecek bir kimse öncelikle Allah'dan korksun da öylece söyleyeceklerini söylesin. Ulu orta konuşmasın.

Bizim görevimiz kitap ve sünneti öğrenmektir. Bizim vazifemiz kitap ve sünneti anlamaktır. Yine bize düşen görev, itimad edilir İslâm alimlerinin kitap ve sünneti anlama konusunda söyledikleri şeyleri öğrenmek olmalıdır. Kitap ve sünnete dayanarak istinbatta bulundukları şeyleri öğrenmeliyiz. Bu konuda bir taassuba kapılmadan bu işi yapmalıyız. Ancak hakkında delil getirdikleri şeyler müstesna. Hakında delil ortaya koyabildikleri Hakk konusunda da onların sözlerini ebedi olarak atmamıza ve yeni bir anlayış getirmeye girişmemize bir kanıt olamaz. Hakk, onların kavillerinde ortaya çıkmıştır. Aksi takdirde bu ümmet çağlar boyu dalalet ve sapıklık içinde olmuş olur ki, bu yalandır.

NEFİSLERİNİ BEĞENENLER

Böyle bir davet ve çağrıda bulunanlar, sırf kendi nefislerine uymaktan başka bir şey yapmamışlardır. Bu ümmet bundan sonra da ve bundan önce de bilerek kalmışlardır. Yani onlar kimlerin hidâyet imamları olduklarını ve peşlerinden gidileceğini, kimlerin de olmadıklarını ve peşlerinden gidilemeyecek olduklarını hem önceden bildikleri gibi, bunlardan sonra gelecek olanlar da bilebileceklerdir.

Bunlardan bir tek kişinin bile hal dili şöyle sesleniyor: Ey insanlar kitap ve sünneti sadece benim anladığım gibi anlayın. İmam Malik'in, Ahmed b. Hanbel'in, Şafii'nin ve İmamlar İmamı Ebû Hanife'nin anlayışlarını bırakın! Heyhâat...

FIKHI ÖĞRENMEK

Bizler kitap ve sünneti öğrenmeye çağırdığımız gibi, aynen fıkıh ilmini de okumaya davet ediyoruz. Çünkü bu zorunludur. Fakat sözümüzü yanlış anlamayın. Bizler böyle demekle, mezhebi bir taassuba çağırmıyoruz. Biz tam bunun karşısındayız. Eğer gerçekten ehil olanı var ise, onların tahkiklerinin karşısında da değiliz. Fakat biz şunu söylüyor ve savunuyoruz: Öncelikle fıkhi araştırma yapmakla ve fakihlerin görüşlerini araştırmakla bir tahkike girişilmelidir. İstediğimiz bundan başkası değildir.

Fakat bununla birlikte tahkik ehliyetinde olan kaç kişi var ki? Acaba bizler, bilgisiz olan halktan sıradan bir kimseye, «Önce araştır, tahkik et, sonra namaz kıl» mı diyeceğiz? Yoksa kendisine, önce itimad edilir bir mezhebin fıkhına göre namaz fıkhını öğren, sonra da tahkik et, araştır mı diyeceğiz? Bilindiği gibi fıkıh ehli kimseler, muhakkik kimseler değil midir ya da böyle kimseler midir? Eğer biz bilmeyen birine, namaz ile ilgili fıkhını bir hadis kitabından öğren dersek, durum ne olacak. Zira olur ki, mensuh olanı alır da, nesh edici olanı terkeder. Eğer böyle bir kimseye: «Yeni bir muhakkikin görüşüne göre namaz fıkhını öğren» dersek, o zaman bu kimse bize demez mi ki: «Bana göre Ahmed'in tahkiki daha uygundur. Çünkü Ahmed, falan adamdan daha bilgilidir.» Böyle olunca durum ne olacaktır?

Gerçekten İslâm ümmetinin vicdanında kabul görmüş olan her bir şeyi, onun vicdanından hile ve aldatma ile kimse söküp atamayacaktır, buna güç yetiremeyeceklerdir.

1 — Bir ümmetin şahsiyetinin gelişmesi, kendi tarihini okumak ve buna önem vermekledir. Bizzat ümmet şuurunu ve bilincini geliştiren etken, o ümmetin kendi tarihidir. Bir insan bir ümmete bağlılığını, onunla olan tarihi bağlarıyla hissedebilir. Bir kimsenin buna dair bilgisi ne kadar iyi ve köklü olursa, o denli de hisleri dakik olur. Aynı zamanda üzüntü verici bir olay karşısındaki tutumu ve üzüntüsü ise çok büyük olacaktır.

2 — Rasûlüllah (a.s.)'ın hayatı, sahabenin hayatı bilinmelidir. Mutlaka dört büyük halifenin halleri okunup öğrenilmeli, görüşleri ve yaptıkları bilinmelidir. Çünkü bunlar, bir müslümana nisbetle gerçekten temel olarak değerlendirilen şeylerdir. Zira Allah (c.c.) İslâm ümmeti için en büyük örnek olarak Rasûlü'nü, onun ashabını ve Raşid halifeleri göstermektedir. Bir kimseyi örnek edinmek ve onun peşinden gitmek ise, ancak onu ve onları tanımakla mümkündür. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«**Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Rasûlü'nde güzel bir örnek vardır.**» (280)

«**Öne geçen Muhacirler, Ensar ile onlara güzellikle uyanlar.**» (281).

---

280 — Ahzab sûresi, âyet: 21.
281 — Tevbe sûresi, âyet: 100.

«Size benim sünnetime sarılmanızı ve azı dişlerinizle tutunarak hidâyete ermiş olan ve erdiren Raşid halifelerin sünnetine sarılmanızı emrediyorum.» (282)

3 — Müslümanların tarihinde öylesi dönemler var ki, İslâm ile ilgisi yoktur. Bizim tarihimizde öyle anlar var ki, İslâm aleyhine örneklerle doludur. Yine öylesi örnekler var ki, bunun sebebi İslâm'dan uzaklaşmak olmuştur. Bunlarda pek önemli dersler ve parlak deneyimler vardır. Bizim tarihimizde hatalı kavramlar da ve anlayışlar da var ki, kimleri bunlara revaç kazandırdı. Bunların hepsinden de önemlisi müslümanların tarihinde yani bizim tarihimizde öylesi olaylar var ki, baştan sona ihanet doludur. Bunu da perde gerisi idare edenler kâfirlerle, hainler olmuşlardır. Sonra da bunlara öyle bir bakışla bakılmış ki, sanki bunlar çok önemli kişilermiş gibi bize tanıtılmıştır. Özellikle halen içerisinde yaşadığımız yeni tarihimizde durum aynen sürdürülmektedir. Ayrıca bizim tarihimizde öyle suçlular ve hainler var ki, bugün bunlar bizlere birer kahraman imiş gibi tanıtılmaktadır.

Diğer taraftan İslâm'ın cüzlerinden bir cüz olan öyle önemli meseleler var ki, bugün bu gibi önemli meselelere pek basit imiş ya da pek müstehcen imiş gibi bakılmakta ve böyle gösterilmektedir. Meselâ hilafet meselesi bunlardan bir tanesidir. Gerçi halifelerden kimileri hatalar işlememiş değillerdir, onlar içerisinde de hata edenler olmuştur. Yine kimi tarihi olaylar bahane edilerek müslümanlar arasındaki gediklerin ve ayrılıkların daha da artması için öne sürülmektedir. Bunlar bahane edilerek müslümanlar arasında tefrika çıkarılmak istenmektedir. Nitekim kimi olaylar ve çabalar da var ki, bunlar da tarihimizin bir bölümünü oluşturur. Fakat buna rağmen kâfirlerin yönlendirmelerine hizmet etmektedirler.

İşte tüm bunlar bizleri, tarihimizi gerçek anlamda öğrenmeye sevk ediyor. Tarihin bazı fetret dönemlerine kesin olarak eğilmemiz ve bu dönemlerde nelerin yapıldığını, ne cinayetlerin işlendiğini ve kimler tarafından idare olunduğunu iyice öğrenmemiz gerekir. Bunları öğrenmenin yanında bir de yeni bir şekilde sunmamız icabeder. Fakat değinmiş olduğumuz tüm bu problemlerimizin çözümü sadece ilim ile mümkündür. İlimsiz çözüme gidilemez.

4 — Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Müslümanların işlerine ihtimam (önem) göstermeyenler, onlardan değildirler.» (283)

---

282 — İbn Mace bu hadisi İbn Mes'ud'dan, Ebû Davud ile Tirmizî İrbad b. Sariye'den rivayet etmişlerdir. Tirmizî, bu, Hasen-sahih bir hadistir, demiştir.

283 — Beyhakî merfu olarak değişik bir lafızla ayrıca Taberânî-Ebu Nuaym rivayet etmişlerdir.

Müslümanların işine ihtimam göstermek ve önem vermek durumu, onların yaşadıkları ülkelerinin-beldelerinin durumunu iyiden iyiye bilinmeyi gerektirir. Ülke içerisindeki yaşayışları nedir-ne değildir? Bilinmeyi icabettirir. Aleyhlerinde yapılan plan ve tuzakları, karşı karşıya bulundukları musibet ve felâketleri bilinmeyi gerekli kılar. Bütün bunlar ancak onlarla içiçe bulunmak, yakın ilgiden geçer. Onları yakinen tanımakla mümkündür. Onların sevinçlerini, üzüntülerini paylaşmakla sağlanabilir. Sürekli bir cevap aramakla dertleri önlenebilir. Aksi halde aşağıda sunacağımız hadisin gerçekleşmesi nasıl sağlanabilir?

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Mü'minlerin sevgide, merhamette ve şefkatte birbirlerine karşı durumları, tıpkı bir ceset gibidir. Bu cesedin bir organı bir rahatsızlık duyarsa, cesedin diğer organları da aynı şekilde ona uykusuzlukta ve sıtmada katılır.» (284)

İşte bundan ötürü müslümanlar arasında mutlaka bir İslâm haberleşme ve haber alma bakanlığı diye bir kuruluşun oluşturulması zaruret haline gelmiştir. Ayrıca müslümanların önemli ve zorunlu problemlerini ele alan gazeteleri, dergileri ve yayın organları mutlaka bulunmalıdır.

5 — Gerçekten İslâm tarihinin araştırılması, müslümanların bugünkü durumları ve bunların tamamiyle İslâm ile olan bağlantısı araştırılmalı. Alınması gereken alınmalı, atılması icabeden de atılmalı. Tüm bu yönler öğrenilmelidir. Gerek bunların kritiklerinin yapılması ve gerekse açıklamalarının ele alınması hepsi zaruri olan şeylerdir. Böylece İslâm tam anlamıyla anlaşılabilsin. Özellikle ilk asır müslümanların arasındaki durum ne merkezde idi, onlar nasıl bir bağlılıkla birbirlerine bağlıydılar, bunlar bilinsin. Evet bilinsin ki, müslümanlar tehlikeli bir akideye düşmüş olmasınlar. Ya da Allah'ın lanetine medar olabilecek bir duruma düşmüş olmayalım.

6 — Şimdi bir başka yönü ele alalım. Mutlaka bunu açıkça bilmemiz gerekir. Bu yön ise İslâm'ın muazzam kültürü ve dünya üzerindeki etkileridir. Bunun açıklaması kısaca şöyledir: Dünyadaki tüm dinler, medeniyetin geri kalışına neden olmuşlardır. Ancak İslâm bundan müstesnadır. Çünkü İslâm gerçek anlamda kültürel ve medeni alanda, uygarlıkta ilerlemenin öncüsüdür. Hem de ebedî bir öncü. Eğer İslâm olmamış olsaydı bugünkü Avrupa medeniyeti, uygarlığı diye bir şey olmazdı. Kaldı ki, bizim bugünkü düştüğümüz zayıflık nedeniyle dünya neler kaybetti, bu bir bilinse?

---

284 — Müslim - Ahmed b. Hanbel.

İşte eğer bizler bütün bunları öğrenmek istiyorsak, sizlere aşağıdaki kitapları okumanızı ve tahkik etmenizi tavsiye ederiz. Okunması gereken kitaplar:

1 — Tehzîbu Sîreti İbn Hişam. Nuru'l Yakîn. Ayrıca Ramazan el Bûti'nin Fıkhu's Sîre'sini özellikle tavsiye ederiz.

2 — Hayatussahabe.

3 — el Avasım mine'l Kavasım.

Bu kitab, özellikle örnek nesli tanımak için okunması gereken bir kitaptır. İnsanlık için örnek nesil. Ahlâk, gidişat ve sülûk noktalarından, edeb ve dikkat yönünden, hayır, iyilik ve adalet açısından merhamet ve cesaret bakımından örnek nesli tanımak istiyorsan bu kitabı okumalısın. Allah'ı tanıma ve gazabından sakınma noktasından, O'nun rızasını taleb etmek, ahiret için çalışma ve dünyanın süsüne aldanmayıp zühd açısından yaşamalarını öğrenmek istiyorsan, bu eserin okunması gerekir.

Ayrıca sahabe arasında meydana gelmiş bulunan ihtilafların sağlıklı olarak öğrenilmesini istiyorsan bu esere bakmalısın.

4 — Arnold'un «İslâm'a Davet» adlı kitabı. Gerçi küfrünün gereği olarak içerisinde bazı hatalar işlenmiştir. Bununla beraber çağlar boyu İslâm'ın nasıl yayıldığını öğrenmek bakımından tavsiyeye değer bir kitap.

5 — Dünü ve bugünü en iyi bir şekilde tahlil eden, gözden geçiren bir kitap olması bakımından «Müslümanların gerilemesiyle dünya neler kaybetti?» adlı kitap.

6 — Dr. Mustafa Sıbaî'nin «Medeniyetimizin parlak sayfaları» adlı eseri. Bizim büyük tarihimizdeki aydınlığın ölçüsünü görmemiz için bu okunması gereken bir kitaptır.

7 — Dünyada ne kadar müslüman yaşıyor, İslâm dünyasının coğrafyası gibi noktaların öğrenilmesi pek önemli olan hususlardır.

8 — «İslâm toplumlarının yaşadığı yerler silsilesi» ve «İslâm dünyası ve başına gelenler» (Mahmud Şakir).

Şimdi mutlak olarak yazılması zorunlu olan iki kitap üzerinde duracağız.

1 — İslâm Tarihi.

2 — Günümüz İslâm dünyası.

Gerçekten bizler, İslâm'ın ta asrı saadet döneminden başlamak üzere, günümüze kadarki durumunu açıklayan muhtasar bir İslâm

tarihine muhtacız. Bu yaklaşık 1000 sayfayı geçmemelidir. Çünkü müslüman böyle bir eseri okuyunca, tarihinde neler olup bittiğini öğrenme imkanı elde edebilsin. Şurası pek üzücü bir olaydır ki, İslâm tarihini tüm yönleriyle bilmek bir yana, bizler İslâm tarihinde olayların nasıl bir seyir takip ettiğini bile bilmemekteyiz. Bunu bilmediğimiz gibi, İslâmî yönden sebeplerini ve eleştirilerini de bilememekteyiz.

Şurası da pek eser verici bir olaydır ki, bu tip çalışmalar, bizden olmayan ve fakat kâfir olan kimseler tarafından yapılmaktadır. Ya tümüyle böyledir veya henüz tamamlanamamış eksik çalışmalar... Ya da İslâmî kavramlardan yoksun kimseler elinde. Yoksa bu manada kamil bir eserin olduğu ve bizim duymadığımız düşünülemez.

Bizler böyle bir İslâm tarihine gerek duyduğumuz kadar, aynı zamanda günümüz İslâm dünyasının çalışmalarını ve hareketlerini, durumlarını ele alan bir eserden de yoksunuz. Kafiri düzenlerin ve sistemlerin her bir İslâm bölgesinde oynadıkları hile ve tuzak oyunlarını ele alan ve her bölgedeki fesad yuvalarını ayrı ayrı gösteren eser. Müslüman olan kimselerle olmayan kesim arasındaki durumlar ne merkezdedir, tüm bunları gösteren bir kitap...

Dileğimiz odur ki, inşaallah yakın bir tarihte samimi ve ihlaslı müslümanlarca bu her iki kitap da çabucak çıkarılsın.

ARAP DİLİNE İLİŞKİN İLİMLER

Bir çok yönlerden, İslâm kültürü için Arap diline ilişkin ilimler temel bir unsur oluşturur. Bunun daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için örnekler sunalım.

Öncelikle şunu bir düşün. Arap harflerini latin harfleriyle değiştirenler davalarında başarılı oldular. Acaba bu başarı ve sevinçleri niçin?..

Öncelikle bu yeni nesilde şunu gerçekleştirmiştir: Çağlar boyu Arap harfleriyle yazılmış olan eserleri okumaktan yoksun bırakılmaları. Geçmişle olan bağlarının kesilmesi. Bunun anlamı, bir tek darbeyle ve toptan olmak üzere İslâm - Arap kültürüne set çekmiş olması.

Yine bir düşün, bunların her bölgede halkın kendi mahalli-bölgesel dillerini konuşmaları için propaganda yapmaları ve bunda başarılı olmaları kendileri için cidden sevindirici olmuştur. Acaba niye?..

Başta şunu hatırlatmak isteriz. Bunun bir tek amacı vardır. Araplar arasında mahallî dillerinin konuşulmasını istemek, fasih Arapçanın unutulmasını sağlamak içindir. Sonra da yüzlerce mahallî dil türeyecek. Sonunda Araplar bile birbirlerini anlamaz olacaklar. Tıpkı Latin dilinin yanında Sanskritçeyi öğütlemek gibi. Daha sonra da insanlar yani müslümanlar fasih olarak yazılmış bulunan Arapçayı anlayamayacaklardır. Yeniler eski Arapçadan yoksun bir hale geleceklerdir. Bu tıpkı Britanya, Fransa ve başka ülkelerde olduğu gibi olacaktır. Öyle ki çağdaş bir kimse ikiyüz yıl veya daha aşağı bir dö-

nem içerisinde atalarının konuştuğu dili bilemeyecek ve anlayamayacaktır. İşte bununla da İslâm kültürüne bir başka darbe indirilmiş bulunmaktadır.

Şimdi yine düşün. İmlanın değişmesini, Arap dilbilgisi kurallarının değişmesini isteyenler, cümle bilgisinin değişimini arzulayanlar da isteklerine ulaştılar ve sevinçlidirler. Acaba bu, neden böyle cereyan ediyor?

Bir defa böyle bir hareketin sonucu en azından ilk önce yazılmış bulunan eserlerin okunmasını zorlaştırmaktır. Zira önceki eserler eski Arap dili kurallarına göre yazıldığından, yeniler bunu bilemeyeceklerdir. Böylece de onların okunmasını zorlaştırmış olacaklardır. Zira Arap sarfının ve nahvinin kurallarının atıldığını düşünün, Arap dilindeki fesahat denen özellik kaybolacaktır. Arap dilinden belağatı atınız, Arap üslûbu dediğimiz üslûp kaybolacaktır. Aruz ilminin atıldığını düşünün, bununla da tüm Arap divan edebiyatı tarihe gömülecektir. Bunun sonucu Arap dili anlaşılamayacaktır.

Bundan dolayı tüm bunlar Arap dilinin esaslarını ve temellerini oluşturur. Bu da İslâm kültürünün temeli ve esasıdır. Hem üzerinde ciddiyetle durmamız, korumamız ve bu konuda uyanık bulunmamız gereken bir temel.

Bütün bunları korumak için de şu söylenenleri yerine getirilmesi gerekir:

1 — Arap yazısına ait bir kitabın okunması.
2 — Arap imlasına ilişkin bir kitabın okunması.
3 — Sarf-Nahiv ilimlerine ilişkin bir kitabın okunması.
4 — Belağat ilmine ilişkin bir kitabın okunması.
5 — Aruz ilmine ilişkin bir kitabın okunması.
6 — Eski Arap dili lüğat (Kamus-Sözlük) larına yeterince vakıf olunması.

Bunun için de sizlere iki önemli noktayı aktarmak isteriz:

1 — Bir müslüman tarafından yazılmamış olan Arapça yeni eserlerde bir çok tuzaklar, desiseler kurulmuştur. Bunların bu gibi kitapları yazmalarında pek çok iğrenç gayeleri bulunmaktadır. Ancak az da olsa belki iyi olanlar vardır, fakat az olanın ise zaten hükmü yoktur. Şimdi sana bir örnek verelim: Meselâ «el Müncid» adlı lüğatı ele alalım. Bu iki bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümü ansiklopedik mahiyettedir. Buradan bir örnek sunalım: Reformu açıklarken, Arap harflerini latin harfleriyle değiştirmek en büyük bir reformdur, denilmektedir.

Bu ne büyük bir iğrençliktir ki, Arapça bir lüğat - sözlük yazılacak, fakat bu sözlük, Arap harflerinin yerine latin harflerinin getirilmesini önemli bir reform-devrim kabul edecektir. Bu hiç olacak bir şey midir?

2 — Yukarıda okuduklarından başka okuyacakların en önemlisi ya da göreceklerinin en önemlilerinden birisi de, Arap dili ve edebiyatıyla Arap dili fıkhıyla yakından ilgili olan kimselerin söyledikleridir. Mutlak olarak Arap dili, dillerin en büyüğü ve iyisidir. Bu gerçek, meseleyi bilen ve buna muttali olan bilginlerce de inkar edilecek değildir. Bu bir gerçektir. Arap dili, deyim ve tabirleri ifade etmekte onlardan daha öz daha olgun ve daha dakiktir.

Ancak kimi üniversiteler, üzülerek belirtelim ki, yabancı dilleri ilim dili olarak kabul edilmesi çağrısında bulunmaktadırlar. Bir çok dillere vakıf olanlar konferanslar tertip etmek suretiyle, şu gerçeği tüm delil ve bürhanlarla ortaya koyabilirler. Arap dili öteki dillerden daha öz, daha güzel ve daha sağlam tabir ve deyimlerle yeni bir şekilde o dillerdekilerin hepsinden üstün olmak üzere, ilim dili olabileceği hususu kanıtlanabilir. Bu da ayrıca bir gerçektir. Diğer diller Arap dilinin yanında kısır kalırlar. Çünkü Arap dili o bilimsel tabirleri ifadeden aciz olan bir dil değildir.

Her halükârda bu çağda, Arap dili üzerindeki düşmanlıklar yoğunlaşmış bulunmaktadır. Bu bakımdan mutlaka bu dilin fıkhını ve özelliklerini öğrenmek, kültürümüz açısından zorunludur. Umulur ki, konuya ilişkin bir kitap yayınlanır. Keşke konuyla ilgili olarak kısa makaleler değerli yazarlar tarafından ele alınsa. Meselâ Akkad, Mübârek, Tantavî, Rafii, M. Muhammed Hüseyin ve benzerleri gibi. Bu dile yeni bir canlılık kazandırmak suretiyle problemi çözsünler. Bu konuyla ilgili olarak Üstad Mübarek'in bir kitabı piyasaya arzolundu.

Bizler nasları, belağatı, bunun inceliklerini, Kur'ân'ın i'cazını bu ilim olmadan öğrenemeyiz. Yine bu ilim bilinmeden İslâm alimlerinin istinbatlarının da inceliklerini bilemeyiz. Nitekim bu ilim olmadan Kur'ân-ı Kerîm'in kıraat vecihlerini de bilemeyiz. Ancak önceki alimlerimizin ortaya koydukları kural ve kaideleri ele almakla öğrenim imkanı bulabiliriz. Bu söylediklerimiz sakın yanlış anlaşılmasın. Biz dilin öğrenilmesini kolaylaştıran ve basite indiren çalışmaların karşısında değiliz. Bu gerçekten üzerinde tartışılacak bir meséle de değildir. Bunda bir zorluk da yoktur. Zira Arap yayınevleri bu gibi basite indiren ve kolaylaştıran eserlerle dopdoludur. Ancak bizim karşısında olduğumuz durum, iğrenç amaçların ve düşüncele-

rin varlığıdır. İşi sapıklığa götüren bir değiştirmenin karşısındayız. Yıkıcı tahrifin karşısında yer almaktayız. Bu dili değiştirmeyi amaçlayan kafirî propagandaların karşısındayız.

Müslüman uyanık bulundukça bu amaçların ve kötü hedeflerin hiç birisi gerçekleşemeyecektir. Bunları idrak etmiş, ilimlerini kapsamış, alimlerinin yönlendirmesiyle ikna olmuş bir kitleye, şuurlu bir kitleye gerek duyulmaktadır. Aynı zamanda bu yönlendirmelerle İslâmî nasslara hizmeti birleştiren bir çalışma ve çaba istemektedir.

Bu amacını gerçekleştirmen için okuman gereken kitaplar ise pek çoktur. Şimdi kendilerinden yararlanma imkanı bulabileceğimiz bazı kitap isimleri. Biz sadece burada bazı örnekler veriyoruz. Yoksa bu alanda güvenilir ve tanınmış bir çok kimselerin eserleri vardır. İnsan, ilmine ve dinine güvendiği kimselerle istişarede bulunmak suretiyle bunları okuyabilir. Bir bölgede fazlaca olmayan bu şeyler diğer birisinde fazlasıyla bulunabilir.

1 — Nahiv dalında okunmasını önerdiğimiz eserler:
a — Şuzuruzzeheb,
b — Katrunnedâ,
c — Şerhu İbn Akil,
d — Muğni'l-Lebîb fi'n Nihaye.
2 — Belağat dalında önereceğimiz kitap: el Belağatü'l Vadıha.
3 — Müfredat (sözlük) dalında önereceğimiz:
a — el Kamûsu'l Muhît,
b — Muhtaru's Sıhah,
c — Cevherî'nin «es Sıhah» adlı eseri.
4 — İmla için önereceğimiz kitap: el Müfredu'l Alem fi Resmi'l Kalem.

Sonuç olarak deriz ki, Arap lüğatı (dili) bizim için zorunludur. Bu okumamız için, anlamamız için ve İslâm'ın bekası için zorunludur. Aynı zamanda konuşmamız ve yazmamız için de gereklidir. Mutlaka müslümanın bunun propağandasını yapması gerekir. Zira davet ve propaganda ürünlerinin en önemlileri, hitabet, konferans, yazmak, okumaktır. Bir müslüman da ancak Arapçayı iyi bilmekle bunları yapabilir. Davetin bu yönünü küçümseyenler ise, sözün ne demek olduğunu bilmeyen kimselerdir.

Şurası bir gerçektir ki bir tek vaiz bile, tek başına bir ülkeyi değiştirebilir. Çok değerli bir konferans bile, bir çok bozuk fikir ve düşünceleri kökünden sarsıp yıkabilir. Bunları öğütlerken, başka yönler bırakılsın istemiyoruz. Ancak bunun muhakkak gerekli olduğu-

nu vurguluyoruz. Bizler davet araçlarını ne derece çoğaltırsak, bizler ne derece hareket imkanını fazlalaştırırsak o derece kazançlı oluruz. Çünkü Rasûlüllah (a.s.) efendimiz, kimi zaman bir hatibe, başka bir hatip ile cevap verirdi. Bir şaire de başka bir şairle karşılık verirdi. Nitekim bu Rasûlüllah (a.s.)'ın bilinen sünnetlerindendir. Bizim görevimiz, şayet gücümüz varsa düşmanımıza eşit silahlarla karşı koymak olmalıdır.

Biz burada şu kaziyyeyi anlatmak isteriz:

Allah'a hamd olsun ki, İslâm beldeleri yayınevleriyle dopdoludur. Bu yayınevleri olsun ya da İslâm beldelerindeki eski kütüphaneler olsun, hepsi İslâm müelliflerinin ve yazarlarının yazdıkları eserlerle dolu bulunmaktadır. Hemen her ilim dalında eserler vardır. Bu kütüphanelerde öylesi eserler var ki, bize her ilim hakkında bilgi vermektedirler. Çağlar boyu müslüman yazarlarının yazdıkları eserler ve bu ilimlerin tarihi... Ne aranırsa hepsi mevcut.

İslâmî kütüphanelere genel manada muttali olmak, velevki bunun bir yönüne olsun muttali olmak bile temel bölümlerinden birini öğrenmek demektir. Biz bu kısa araştırmamızda, çağımız müslümanına pratikte gerekli olanları vermeyi ve bunları hatırlatmayı dilledik. Bu demek değildir ki, müslüman bunları öğrensin, artık bundan sonra bir şey öğrenmesi gerekmez. Sakın böyle anlaşılmasın. Aksine hayatları boyunca müslümanların pratikte elde ettikleri kültür dallarının nelerden ibaret bulunduğunu öğrenmesi gerekir.

Müslüman kendisi için gerekli olan bilgileri edindikten sonra artık her alanda bilgisini genişletmeli, geliştirmelidir. Öyle ki kendisini bir dalda uzman olarak görebilsin, en azından bir meselede nelere baş vurulacağını bilsin, ya da düzenbazları red edebilsin.

Düşmanı tanıma, onun ne gibi sınırlamalar koyduğunu bilme, tuzaklarının nelerden ibaret olduğunu sezme, planlarını ortaya çıkarma gibi noktalar, çağdaş müslümanın hiç unutmaması gereken hususlardır. Hem bunları öğrenmesi hayatının temel unsurlarından biridir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Sen, onların dinine uyuncaya dek ne Yahudi, ne de Hıristiyan senden hoşnud olmayacaktır.» (285)

«Eğer güç yetirirlerse, sizi dininizden geri çevirinceye kadar sizinle savaşmayı sürdürürler.» (286)

Günümüz kâfirleri, neslimizden büyük bir kesimini mürted yapmak suretiyle kendi dinlerine sokmayı başardılar. Bunun örneği ise bizim kuşağımızdır. İslâm'a karşı yapılanları kendisine yapılıyor kabul etmiyor. İslâm'a kurulan tuzakların kendisine kurulduğunu düşünmüyor. İslâm aleyhine yapılan çalışmaları kendi aleyhine yapılmış görmüyor. Hatta bizim İslâm savaşımızda onlarla ortaklaşa hareket ediyor, onlarla birlikte tuzak kuruyor ve onlarla birlikte çalışıyor.

İslâm aleyhinde fiilen çalışanlar sömürgeci devletlerle tüm sömürenlerdir. Britanya (İngiltere), Fransa, Amerika ve... gibi. Aynı şekilde tüm yandaşlarıyla birlikte komünistler... aynı şekilde tüm imkanlarıyla çalışan Haçlılar... Öte taraftan yavrusu Masonluk veya benzeri kuruluşlar olan Rotari, Lion kulüpleriyle Yahudilik... Cins-

285 — Bakara sûresi, âyet: 120.
286 — Bakara sûresi, âyet: 217.

leri ve yerleri ne olursa olsun tüm kâfirler ve sistemler bu çembere dahildirler.

Müslümanlar aleyhinde çalışmalar ve tuzaklar kurmaya çalışanlar nerede var ise, mutlaka aralarında müslüman çocuklarından onlara kuyruk olmuş kimseler bulabilirsiniz. Bunların adları müslüman adı olduğu halde, kendileri münafık veya açıkça kâfirdirler. Hep yaptıkları efendilerinin buyruklarıdır.

İşte bu bakımdan müslümanların düşmanlarını pek yakından tanımaları gerekmektedir. Onların kuşatmalarını, müslümanlara karşı koyuşlarını, kurmuş oldukları tuzakları, nifak odaklarını, hazırlamış oldukları planları pek yakından öğrenmek icabetmektedir. Bunlar için ne gibi hazırlıklar yapması gerekliyse, Allah düşmanları olan bu kimselerden gizli ve açık olarak ne gördüyse, bunlara karşı hazırlıklı olması gerekir. Nitekim Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «**Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet ve besili atlar hazırlayın. Bununla, Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanınızı ve bunların dışında sizin bilmeyip de, Allah'ın bildiği diğer (düşmanları) korkutup-caydırasınız.**» (287)

Bu söylediklerimiz çerçevesinde yakın bir tarihte İslâm kültürünü edinmemiz için öncelikle sizlere aşağıdaki hususlarda çalışma yapmanızı teklif ediyoruz:

1 — «Misyonerlik ve Sömürü», «İslâm Dünyasına Baskın», gibi eserlerin okunması gerekir. Zira bu eserler İslâm dünyasında Haçlıların planlarının öğrenilmesi, ilgili devletlerin bunlarla ortaklaşa çalışmaları gibi konuların bilinmesi için gereklidir.

2 — «Çağdaş Arap edebiyatında milliyetçilik çalışmaları», «Kalelerimiz içten tehdit altındadır», «Fikir savaşı ve kavmiyetçilik», «Lavrens yedi temel hikmet içinde», «Halifelik nasıl yıkıldı.» İslâm dünyasındaki sömürü planlarının öğrenilmesi noktasında bunlar çok önemlidir.

3 — «Sosyalizm sapıklığı», «İslâm Bolşevizmi», «Moskova ve İsrail arasındaki temel direkler», «El Hilal Eş Şehîd.» Bölgede İslâm'a karşı yürütülen komünist faaliyetlerinin öğrenilmesi noktasından bunların bilinmesi gereği vardır.

4 — «Siyon hükemasının protokolları», «Bu kanseri durdurun.» Yahudilerin dünya üzerindeki oyunlarını veya bunların uzantıları

---

287 — Enfal sûresi, âyet: 60.

olan Masonluk gibi kuruluşların kötü emellerini öğrenmek için bunların okunması gereklidir.

5 — Dr. Abdulkerim Osman (r.a.)'ın «İslâm kültürü : Özellikleri, tarihi ve geleceği» adlı kitabı. Bu küçük bir kitapçık olmasına rağmen bu konuya ilişkin pek önemli noktaları içermektedir.

Fakat mesele bütün bunlardan çok daha önemli ve boyutları bundan daha da geniştir. Mutlaka derin bir araştırma yapılması, öğrenilmesi, ortaya konulması gerekir. Yazılanlar hakkında söylenenlerin ve gizli kalan yönlerin araştırılması gerekir. Çalışmalar konusunda bizim söylediklerimiz sadece geniş ve derin bir çalışma ile uyanık bir kafa ile meselelerin araştırılıp ortaya konması içindir. Çünkü sözü edinilen kitaplar genelde yazarının düşüncelerini ve beğenilerini yansıtır. Bunun için herhangi bir müslüman bu ve benzeri kitapları okurken dikkatli bulunmalıdır. Okuduğu eserlerin etkisinde kalarak hatalı bir görüş edinmiş olmasın. Çünkü kimi kitaplarda hatalar bulunabilir. Kimisi İslâm'ı bilmediği için yanılabilir. Ya da İslâm'a karşı bir tavrı vardır. Tüm bunların göz önünde tutulması gerekir. Ancak yine de durumun iyice anlaşılabilmesi, meselelerin kavranabilmesi noktasından bunlar çok önemli ve zaruridir.

Gerçekten İslâm dünyasında neler olup bittiğini araştıranlar, her bir bölgede binlerce casusun yer aldığını görecektir. Yine yüzlerce daireyi bu kâfirlerle irtibatlı olarak çalıştığını tesbit edecektir. Ülkelerde meydana gelen ihtilallerin ve ayaklanmaların geri planında bu kâfirlerin yer aldıklarını göreceklerdir. Evet inkılapların ve ayaklanmaların gerisinde bu kâfir güçler yer aldığı gibi, partilerin, kuruluşların, okulların, gazete, dergi ve mecmuaların geri planında hep bu kâfirlerin yer aldıklarını tesbit edeceklerdir.

Bu iğrenç taksimin ve bölünmenin arka planında nasıl ki kâfirler bulunuyorsa, sürekli bölünmenin gerisinde de bunlar vardır. Bir çok bölgelerde taaffun etmiş ve fakat mantıkî olmayan olayların geri planında yine bunlar vardır.

Kültürel programların, sürdürülen çalışmaların, bir çok neşir organlarının, binlerce kitabın gerisinde hep bu kâfir güçler bulunmaktadır.

İşte bütün bunlar gerçekten büyük bir çalışmayı ve karşı hareket geçmeyi gerekli kılar.

Gerçekten düşmanımı tanımam, onun planlarını öğrenmem gerekir. Onunla nasıl savaşmam ve karşı koymak icabediyorsa, planlarını nasıl geçersiz kılmam lazım ise, küfre karşı öylesi bir çalışma yapmam gerekmektedir.

Müslüman bunun farkına varmadan ve bunları tanımadan, gaflet içerisinde devam eder-gider. O farkına varmadan yine kâfirler istedikleri doğrultuda kendilerini gütmeye devam edeceklerdir. Halbuki tam aksine müslümanın uyanık bulunması, kâfirlerin nelerin peşinde olduğunu kalbi bir güvenle yakinen bilmesi gerekir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm buna işaret ediyor. Rabbimiz münafıklara kulak veren bu tür mü'minler için şöyle buyuruyorlar: «İçinizde onlara kulak asanlar (haber taşıyanlar) vardır.» (288)

Şayet müslümanlar bu gerçeği kavrayamazlar ve bunlar üzerinde gereği gibi durmazlarsa, problemlerinin halli mümkün değildir. Bu takdirde doğu ile batı bazı nizamların teyidine göre nasıl birleşebilirler? Bu niçin olmalıdır? Doğu ile batı bazı düşünceler üzerinde nasıl birleşecekler ve bu nasıl olabilir? Niçin olacaktır?

Gerçekten kâfirler planlarını birleştirmişlerdir. Gerçi bazen çelişir gibi görünüyorlar ve bazen de bir taraftan bir başka tarafa atlayabiliyorlar. Fakat bu onların esas amaçlarından vazgeçtikleri manasında değildir. Nitekim kitabımızın başında da işaret ettiğimiz gibi kavmiyetçilik düşüncesinin körüklenmesi kapitalist ve sömürgeci ajanların aramıza soktukları bir fitnedir. Aynı şekilde komünizme geçiş veya onun belli bir merhalesinde Lenin'in yeşerttiği bir fitnedir. Aynı zamanda Haçlıların İslâm yerine ileri sürdükleri bir fitnedir kavmiyyetçilik. Daha doğrusu kendileri belli bir amaca ulaşmak için, aramızda yaydıkları fitnelerinin ilk basamağıdır.

İslâm halifeliğini yıkmak, sonra da müslümanların gücünü darma-dağın etmek için yeşerttikleri bir fitnedir bunlar. Çünkü Filistin'i vatan edebilmeleri için böyle yapmaları onlar adına zorunlu idi.

İşte bir müslüman bütün bunları düşünmek ve hem de derin düşünmek zorundadır.

Düşmanı gerçekten tanımak, onu araştırmak, sürekli gözetim ve murakaba altında tutmak fiilen ele alınması ve bunların merhale merhale durumlarının ortaya çıkarılması gerekir. Bu, müslümanlara düşen bir görevdir. Meselâ bu kuruluşlar:

1 — Masonluk, Rotari Kulüpleri, Lions Kulüpleri..

2 — Haberleşme daireleri, Amerika, İngiltere ve Fransa.. Casusları merkezleri.

---

288 — Tevbe sûresi, âyet: 47.

3 — Değişik amaçlarla kurulmuş bulunan partiler, kuruluşlar, teşkilatlar, kapitalistler, demokrasi, komünizm, sosyalizm, ırkçılık, milliyetçilik vs. gibi.

4 — Yabancı müesseselere bağlı olarak çalışan okullar. Bunlar ister misyoner teşkilatları olsun ya da laisizmle ilgili kuruluşlar olsun bir şey farketmez. Amaç aynıdır.

5 — Bu gibi kuruluşlara bağlı olarak çalışan basın kuruluşları. Gazeteler, dergiler vb. şeyler hep bu kuruluşların amacına hizmet edecek şekilde çalışmalarını sürdürmektedirler.

6 — Hiç bir ahlaki sınırı tanımayan ve bunun propagandasını yürüten kimseler, anarşiyi körükleyenler, sinema filimleri, televizyon programları gibi.

7 — Kâfirlere ait görüş ve düşüncelerin kabulü için çağrıda bulunanlar, bunların propagandasını yürütenler. Bunlar ister yabancı kuruluşlara bağlı olarak çalışsınlar, ister mahalli bir bölge okulundan yetişmiş olsun hiç farketmez. Mahalli bölge okullarında yetişip kâfirlerin küfür eğitim ve kültürünün etkisiyle yetişmiş olanlar.

Bizim şu noktada pek uyanık bulunmamız gerekir. Kâfirler kısaca bizim düşmanlarımız olan gayri müslimler, ülkelerimiz ve müslüman halkımız üzerindeki emellerini gerçekleştirebilmek için, öncelikle ülkelerimiz içinde yaşayan azınlık gruplardan yararlanırlar. Bunları devreye sokarlar. Bu bakımdan gerek komünizmi savunanlar olsun gerekse Masonluğa önayak olanlar olsun, gerekse kavmiyyetçilik ve milliyetçilik unsurlarını körükleyenler olsun ilk önce bunlar arasında yetişenler görülür. Hemen tüm casuslar da bunlardan yetişmektedirler. Bu hususu hiç bir vakit hatırımızdan çıkarmamalıyız.

İşte sana iki örnek:

1 — Mişel Eflak, Corc Habbaş, Ahtoni Suade, el Azûri gibi bu isimler bizim Arabistan bölgemizde kavmiyyetçilik, milliyetçilik ve ırkçılık düşüncelerini yürüten kimselerdir. Hepsi de Hristiyan kimselerdir.

2 — Irak ve Mısır'da uzun yıllar kalmış olan Yahudiler. Buralarda tüm komünizm çalışmaları ve kuruluşları bunların ellerinde bulunuyordu. Aynı şekilde Suriye Komünist partisinin kurucuları da Suriye'de yaşayan Ermenilerdir.

Tüm bu azınlıkların sürekli murakaba ve gözetim altında tutulması, kendilerine hiç bir vakit güvenilmemesi, kesinlikle hatırımız-

dan çıkarmamamız gereken bir noktadır. İhmali felâkettir. Her müslüman bu düşmanlarına kesinlikle gaflete düşüp dost gözüyle bakmamalıdır. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler, eğer küfre sapanlara itaat ederseniz, sizi topuklarınız üzerinde gerisin-geri çevirirler, böylece büyük kayba uğrayanlara dönersiniz.» (289)

Kaldı ki bunların yanında bir de fesat yuvaları, bu fesadı görev olarak yüklenenler vardır. Bir savaş, hem de sürekli bir savaş başlatılmıştır. Bunlardan da daha tehlikesi ve önemlisi bizim ümmetimizin yani müslümanların karşı karşıya bulundukları bir Avrupa medeniyeti vardır. Aynı zamanda gerek kapitalizmi ve gerekse komünizmi iki yönüyle de temsil eden bir batı kültürüyle yetişmiş nesil var. Tehlikenin sebebi ise, bu batılı ülkeler-doğulu ülkeler olsun bizim askerî ve maddî müttefiklerimizdirler. Evet sebep olarak bunu ileri sürüyorlar ve diyorlar ki, bizler ise hem askeri güç bakımından ve hem de maddî imkanlar yönünden zayıfız, henüz güçlü değiliz, bir kuvvetimiz yok.

Yine şurası da başka bir gerçektir ki, milletlerin genel psikolojisi ve adeti şu merkezdedir. Gerçekten zayıf olan milletler, devamlı olarak kendilerini küçük görürler, aşağılık psikolojisi içindedirler. Bunun için de güçlü milletleri taklid etmeye yönelir, böyle bir istek duyar. Güçlü milletler ise işte böyle bir psikoz içinde yaşayan zayıf milletlerin kişiliğini eritmeye, çökertmeye çalışır. Aynı zamanda bu güçlü gibi gözüken milletler şunu da ihmal etmezler, güçlerinin kaynağı, kendi inançları ve akideleri, dinleridir. Onlar batıl olmasına rağmen bu düşünceyi zayıf ve güçsüz milletler arasında yayarlar. Kültürlerine, uygarlıklarına, yaşayışlarına, özet olarak hayattaki tüm tarzlarına onları özendirmeye çalışırlar. Böylece de o milleti çökertirler, sömürürler. İşin en acı yanı kimi zayıf ülkeler de buna kanar, bunları doğru kabul eder de, onlar gibi inanmaya, inancını değiştirmeye, onlar gibi yaşamaya çalışır.

İşte bizim bugün milletimiz bu tehlikeyle kucaklaşmış bulunmaktadır İşte bu yüzden mutlak surette çok acil olarak bir operasyona girişmek gerekiyor. Bu operasyonda her işi kendi aslına döndürmek gerekir. Böylece milletimize yapılmak istenenler açığa çıkmış olsun. Milletimizin de ne yapması gereği ortaya çıkmış bulunsun. Ayrıca bizi çepe-çevre kuşatmış bulunan bu kültürlere karşı nasıl bir operasyona girişmemiz gerektiği ve nasıl bir karşı-koyma faaliyeti yürütmesi icabettiği noktalarını da öğrenebilsin.

289 — Âli İmran sûresi, âyet: 149.

Size aşağıda bazı kitap isimleri sunacağız. Umulur ki, bu kitapları okursunuz da, düşmanın neler yapmak istediklerini öğrenirsiniz. Böyleçe de çağdaş müslüman karşı karşıya bulunduğu problemlerinin çözümünde kendisi için bir çıkar yol bulmuş olur. Umudumuz budur. Okunması gereken kitaplar:

1 — İslâm Toplumuna Doğru: Seyyid Kutup.
2 — İslâm ve Medeniyet Problemleri: Seyyid Kutup.
3 — Biz ve Batı Medeniyeti: Ebu'l A'la el Mevdûdî.
4 — İslâm Kültürü: Dr. Abdulkerim Osman.

Çağdaş İslâm araştırmaları ve çalışmalarının nedeni, çevre şartlarının ve etkilerinin bir sonucudur. Ayrıca kâfir ve fasık düşüncelerle karşı karşıya bulunan müslümanların çağdaş fikir savaşının etkisiyle meydana getirmiş olmalarıdır. Bu müslümanın çağdaş fikir ve düşüncelere karşı çağdaş düşüncesinin bir ürünü olarak meydana getirilmiştir. İslâm kütüphaneleri ve yayınevleri bu türden kitaplarla dolu bulunmakla birlikte, biz daha da bunları artırmaya gerek duymaktayız.

Kaldı ki bazı kitaplar halen temel olarak devam etmekte ve etkinliklerini sürdürmektedirler. Kimi kitaplar ise birbirlerini tamamlamak durumundadırlar. Biz bunlara da değineceğiz.

Ayrıca kimi kitaplar var ki, sadece İslâm'ı bir bütün olarak anlatmak üzere telif edilmişlerdir. Kimi kitaplar da İslâm'ın özelliklerini, kimisi İslâm akaidini ve erkanını anlatmak üzere kaleme alınmışlardır. Yine kimi kitaplar da İslâm nizamını açıklamak maksadıyla yazılmıştır. Bazı kitaplar ise İslâm'ın etrafındaki şüpheleri gidermek amacıyla kaleme alınmıştır. Bazı kitaplar ise İslâm'a karşı olarak ele alınan cahilce tavırlara karşı konmak amacıyla yazılmıştır. İslâm'ın karşı karşıya bulunduğu cahili düzenlerin durumlarını belirtmektedirler. Yine günümüzde öylesi kitaplar da ele alınmış ki, bunlar çağdaş ana meseleleri ve temel sorunları içermektedir.

Bir müslümanın köklü bir İslâm kültürü ve bilgisi alması için mutlaka bunların tümünden de yararlanması gerekir. Bu konular hakkında bilgi edinmeleri icab etmektedir.

İşte sizlere bu kitaplardan bazı örnekler vermekteyiz. Müslümana düşen, verilen bu isimlerden edinip bilgisini artırmaktır.

A — İslâm'ı bir bütün olarak tanıtan, özelliklerini ve insanın buna olan ihtiyacını bize özet şeklinde sunan kitaplar:

1 — İslâm Esasları: Ebu'l A'la Mevdûdî.
2 — İslâm Düşüncesinin Özellikleri: Seyyid Kutup.
3 — İşte Din (Ya da: Din Dediğin Budur): Seyyid Kutup.
4 — İstikbal İslâm'ındır veya Gelecek İslâm'ındır: Seyyid Kutup.

B — İslâmî rükünleri veya temelleri özet halinde sunan kitaplar:

1 — Hz. Muhammed'in Peygamberliği: Süleyman Nedvi.
2 — İslâm Medeniyeti, Esasları ve Prensipleri: E. A'la. Mevdûdî.
3 — Dört Rükün: Ebul Hasan Nedvî.

C — İslâm'da iktisat konusunda bizlere özet bilgi sunan kitaplar:

1 — İslâm Sosyalizmi: Sibaî.
2 — İslâm Sosyalizmine Bakış: Hamid.
3 — İslâm'da Toprak Mülkiyeti: E. A'la Mevdûdî.
4 — İslâm'da Sosyal Adalet: Seyyid Kutup.
5 — İslâm İktisadının Temelleri: E.A. Mevdûdî.
6 — Faiz: E.A. Mevdûdî.
7 — İslâm'da Sosyal Dayanışma: Abdullah Ulvan.

D — İslâm'da sosyal yapı konusunda bize özet bilgi sunan kitaplar:

1 — İslâm Hukuku ve Günümüz Kanunu Karşısında Kadın: Dr. M. Sıbaî.
2 — Hicab (Kadında Örtü): E.A. Mevdûdî.
3 — Nûr Sûresinin Tefsiri: E.A. Mevdûdî.

E — Askerî ve siyasî alanda bize özet bilgi sunan eserler:

1 — Barış ve Savaş: Dr. M. Sıbaî.
2 — Cihad: E.A. Mevdûdî.
3 — İslâm Kanunu ile Günümüz Kanunu Açısından İslâm Nazariyesi ve Yolu; İslâm Kanununa Doğru: E.A. Mevdûdî.
4 — Cihad Risalesi: Hasan el Benna.

F — İslâm eğitim ve terbiyesiyle ilgili kitap:

1 — İslâm Eğitim Metodu: Muhammed Kutup.

G — İslâm'a karşı düşüncelerin esaslarının öğrenilmesi için okunacak kitaplar:

1 — İslâm'ın Etrafındaki Şüpheler: Muhammed Kutup.
2 — 20. Asrın Cahiliyyeti: Muhammed Kutup.
3 — İslâm Kültürü: Dr. Abdulkerim Osman.

İşte size yazarlarıyla birlikte isimlerini sunmaya çalıştığımız kitaplar ve benzerleri sayesinde, bir müslüman çağdaş İslâmî düşünce hakkında bilgi edinmiş olur. Bunlar sayesinde kendisinin karşı karşıya bulunduğu ve İslâm'a karşı düşmanca tavır alan, anarşiyi sürükleyen noktaları öğrenir. Böyle bir toplum karşısında kendisi sağlam temellere oturmuş bir yer edinmiş olur.

Müslüman yazarlar adetler gereği kitaplar yazıyorlar. Bunlardan kimisi müslümanın karşı karşıya bulunduğu sorunları çözmekte kendisine yol göstermektedir. Bunlar hakkında köklü bir görüş ortaya koymaktadırlar. Meselâ Mevdûdî'nin DOĞUM KONTROLÜ adlı kitabı. Ya da benzer bir durumu açık-seçik dile getirmekte ve bizi uyarmaktadır. Meselâ «İki Felaketten Sonra» adlı eser gibi. Ya da İslâm'ın bazı yönleri hakkında bilgi veren ve Dr. Mahmud Babilli'ye ait «Şûrâ» adlı kitab gibi.

Çağdaş müslüman kitaplarından sürekli olarak İslâm düşüncesini öğrenmek ve buna devam etmek zorundadır. İslâmî kitapları, gazeteleri, dergileri ve benzeri yayınları sürekli izleyecektir ki, her zaman zinde kalabilsin. Olaylar ve gelişmeler hakkında bilgisi olabilsin. Her zaman uyanık bulunmalı, başka bir şeyler ve hesapların peşindeyken beri taraftan İslâm'ı ihmal etmemelidir. Biz burada bir noktaya dikkat çekmek istiyoruz. O da şu husustur:

Mutlaka okuduğumuz her bir kitapta hata ve yanılma ihtimali vardır. Bu hiç unutulmamalıdır. Ancak hakkında Allah'ın kitabından bir delil getirilenlerle Allah Rasûlü'nün konuştuklarından ve onun dilinden bir nass gösterenler müstesna. Bunları kabul etmek zorundayız.

Zira Allah (c.c.) ve Rasûlü (a.s.) ile ilgili olarak verilen kimi eserlerde her zaman hata ve yanılma ihtimalini unutmamak gerekir. Bunun için de müslümanın her vakit araştırıcı, tedkik, tahkik edici olması icabeder.

Aslında müslüman yaratılışında zaten var olana davet eder. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: **«Andolsun sizin için Allah'ın Rasûlünde güzel bir örnek vardır.»** (290)

Rabbimiz bu âyetlerinde mü'minlere hitapta bulunurken sanki bununla tüm müslümanlara tebliğ görevini yüklenmiş olmaktadır. Zira Rasûlüllah (a.s.)'ın en önemli olarak üzerinde durduğu nokta tebliğ idi. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) : **«Benden bir tek âyette olsa tebliğ edin»** buyururlarken (291), sanki bir tek âyette olsa, bilenlerden bunun tebliğ edilmesini ve öğretilmesini istiyordu. Ya bir tek âyet hakkında bilgisi olmayanların durumu ne olacak? Fakihler demişlerdir ki: **«Gerçekten bir tek meseleyi öğrenen kimse, onu başkalarına öğretmek zorundadır. Çünkü o kimse o bir tek meseleyi bilmekle, o konuda bilgilidir, demektir.»**

Çağımızda davet ve tebliğ görevi ve hizmeti gerçekten çok önemli ve geniş bir yer kaplamaktadır. Bu görevler önemli olduğu kadar da gerçekten zordur. Zira bir müslüman tüm açıklığıyla İslâm'ı anlatabilecek ve ona davette bulunacak bir yer bulma gücüne sahip değildir. Bu bakımdan davet ancak kısıtlı olarak yapılabilmektedir. Buna göre ancak İslâm'ın bir bölümünü bir grup anlatabilir. Diğer bir grup ise İslâm'ın bir başka alanında uzmanlaşmış olabilir, o da o dalda verimli olur. Başkaları da başka başka alanlarda büyük manalar edinmiş olabilirler. İşte böylece bunlardan her bir grup veya toplum

290 — Ahzab sûresi, âyet: 21.

291 — Buharî, Ahmed b. Hanbel, Müsned. Tirmizî Abdullah b. Amr ile Abdullah b. Ömer'den rivayet etmişlerdir.

kendilerince bazı tecrübelere sahip olmuş olabilirler, bilgi edinmiş olurlar. Hiç şüphesiz her bir cemaat de Allah için ve dini için bir hizmet yüklenmiş olur. Bunlarca bilgi ve tecrübelerine göre nasıl bir metod uygulayacaklar ise onu izlerler. Çünkü kendileri artık belli bir metodda adeta uzmanlaşmış durumdadırlar. Böyle bir çalışma sayesinde İslâm'ın hiç bir bölümü savunmasız kalmaz. Hemen her dalında o konuyu yüklenmiş olan bir müslüman cemaat bulunmuş olur. Bu da Hz. Ali (r.a.)'nin şu ifadesinin manası olmaktadır: «**Allah için, yer yüzünde hüccetle ayakta duran (İslâm'ı savunan) bir kimseden yer yüzü boş kalmayacaktır.**»

Şurası da yine şüphe götürmeyen bir gerçektir ki, her bir müslüman, kendisini İslâm'ın bir üyesi ve organı kabul edecektir. Böyle olmadıkça tam anlamıyla işlerini yürütemezler. Ancak biri diğerinin ulaşamadığını yaparsa veya yapamadığını yapabilirse bu takdirde başarılı olabilirler. Yine bu noktada aralarında tam bir işbirliği de bulunmak zorundadır. Aksi halde yine başarılı olamazlar. Çünkü her biri bildiği bir noktayı ve bölümü ele alacaktır. Bu tıpkı bir vücudun organlarına benzer. Her bir organ üzerine düşeni yapmak zorundadır. Yapamadığı takdirde vücut rahatsızlık geçirir. Bilindiği üzere Rasûlüllah (a.s.)'ın müslümanları bir cesede benzetmenin sırrı burada yatmaktadır.

Fakat böylesi bir duruma gelebilmek için, mutlaka müslümanlardan belli bir kısmı tam anlamıyla ve tüm yönleriyle İslâm'a devam metodunu ve İslâm'a davet ilmini çok iyi bilmek zorundadırlar. Müslümanların içerisinde böyle bir cemaatın bulunması gereklidir. Aynı zamanda insanların kalblerini hayra ve iyiliğe ısındırmaya yetenekli olmalılar, müslümanlar arasındaki engelleri kaldırmaya güç yetirebilmeliler. İşte tüm bunların yanında zihinlerdeki kavramları birlik üzerinde birleştirdikten sonra, böylece eğitim yollarını da bir teke indirebilirler, tevhidi sağlamış olurlar.

Bu başarılınca, bir bölgede İslâmi anlamda müslümanlar arasında belli bir bağın oluştuğunu bulabilirler, hatta tüm dünyadaki müslümanlar arasında bir birlik oluşmuş olur.

Bugün korkulacak bir nokta vardır ki o da, kimi müslümanların başka müslümanlar nezdinde bulunan hayrı, iyiliği ve çalışmayı terketmeleri noktasıdır. Bugün çok yönlü düşündüklerini söyleyen büyük teşkilâtlar ve guruplar, küçük hareketlerin içerisinde bulunan iyi ve güzel yönleri almayı ve düşünmeyi unutuyorlar. Grubu ve cemaatı az olan kitlelerden müstağni olmayı kabulleniyorlar ki, bu doğru değildir. Meselâ alimlerin elinde bulunan öğrenciler gibi. Bunlar

o alimden bir çok bilgiler edinmişlerdir. Hem de gerekli olan bilgiler. O halde tüm müslümanlar için gerekli olan bu bilgilerde onlarla ortaklaşa çalışması gerekir. Bundan dolayı bir müslümanın görevi, Allah'a davet konusunda önünde var olan her bilgiyi edinmesi gerekir. Aynı zamanda her bir yeni mücadele yolunu öğrenmesi icabeder.

Meselâ alimlerin metodundan ve yolundan tutun, tarikat şeyhlerinin metod ve yoluna varıncaya kadar bunlardan da hayır kuruluşlarının çalışma prensiplerine gidinceye dek, İslâmî parti ve grupların çalışmalarına kadar, bunlardan da bizzat meseleyi aktif olarak ve hareket halinde götüren grupların çalışma metodlarına kadar hepsinin birbir öğrenilmesi gerekir. Böylece davet yolunda araştırma alanına atılmış olan tüm mücadele yollarını birbir öğrenmek zorundayız.

Bütün bunlar aynı zamanda bizleri davetten de geri bırakmamalıdır.

Yine bizler her vakit her bir deneyden de yararlanmasını mutlaka bilmeliyiz. Tüm davetçi gruplar arasındaki birliğin sağlanması nasıl mümkün ise, bunları düşünmeliyiz. Bilindiği gibi Rasûlüllah (a.s.)'ın vasiyyetlerinden biri şöyledir: **«İmkan dahilinde birleşin, itaatli olun, ihtilafa düşmeyin, kolaylaştırın, güçleştirmeyin, müjdeleyin, nefret ettirmeyin.»** (292)

Hz. Peygamber (a.s.) davet amacıyla Yemen'e gönderdiği iki ashabına böyle tavsiyede bulunuyordu. İhtilafa düşmemeleri ve birlik içerisinde birbirlerine itaatkâr davranmaları tavsiyesi...

Eğer davetçiler açıklıkla problemlerini çözebilselerdi, her birinin diğerine yüklediği şeyi açıklıkla atabilselerdi ne güzel olurdu. Anlaşamadıkları zaman hakeme gitselerdi ve bazıları için de Allah'a gidebilselerdi ne iyi olurdu. Bunu sadece: **«Mü'minlere karşı kanatlarını gererler»** gerçeğinin ortaya çıkması için yapabilselerdi ne iyi olurdu. Aksi takdirde başarı sağlanamaz. Ancak başvurma, İslâm için izlenen yolun selâmeti açısından ele alınmalıdır. Bizim sözümüz sadece Allah'a davette bulunanlaradır. Fakat dünya peşinde koşanlara, Allah ve Rasûlüne karşı ihanet içinde bulunanlar ise, mü'minlere karşı hainlik yapanlar sadece bunlar öğütte bulunurlar, başka bir iş yapmazlar.

Netice olarak, işaret ettiğimiz noktaların gerçekleşmesi için şu husus üzerinde kesin olarak durmak için deriz ki:

Bu çağda İslâm'a davet metodu ve bilgisini edinmek ve pratik bir çalışma izlemek şuna bağlıdır. Mutlaka İslâm hareketinin temel

292 — Buharî - Müslim, Cihad bahsi.

düşüncesinin öğrenilmesi gerekir. Pratikte bunun yolları ve oluşması nasıldır, bilinmesi gerekir. Plan ve programı ne düzeyde olmalı, bunlar ayrıca öğrenilmelidir. Evet bunlar, her İslâm toplumunda aynı düzeyde yaygınlaşmış bulunan mürtedlik ve küfür hareketinin kaldırılması için önemli ve zorunludur. İşte bizler bu noktaların çok iyi bir şekilde öğrenilmesi için şu kitapların okunmasını şiddetle tavsiye etmekteyiz.

OKUNMASI GEREKLİ KİTAPLAR:

1 — İslâm İnkılabı (Programı) : Mevdûdî.
2 — Yoldaki İşaretler : Seyyid Kutup.
3 — Müslümanların İçinde Bulunduğu Gerçek ve Kalkınmaları : Mevdûdî.

4 — Hasan el-Benna'nın tüm risaleleri. Özellikle : Beşinci Kongre, Prensipler, Dün ve Bugün, Üç Risale, Davetimiz Yeni Bir Metod İçinde. Bunlar mutlak okunmalıdır. Özellikle müzakereli ve bunların da son bölümleri mutlaka okunmalıdır.

5 — İslâmî aile teşekkülüyle ilgili risaleler : Aile Adabı ve Askerlik, Aile Nizamı, yetişmesi ve hedefleri. Müslüman bir nesle doğru. Bu ve bu anlamdaki eserler mutlak okunmalıdır.

6 — İslâm'a Davetin ve İslâm Davetçilerinin Problemleri : Fethi Yeken. Ayrıca Üstad Fethi Yeken'in yazmış olduğu tüm eserler okunmalıdır. Zira kendisi genelde davet ile ilgili eserler vermektedir.

7 — Davetçilere Notlar : Behî el Hûlî.

8 — İslâm Hükmüne Doğru : Muhammed Ali Danavî.
9 — Filistin Savaşında Müslüman Kardeşler.
10 — Süveyş Kanalında Gizli Mukavemet...

Bunların yanında bizler, ayrıca şunu da öğütlemekteyiz. Mutlaka her bir müslüman bir davet ve tebliğ cemaatının yanında yer almalıdır. Onların metodlarını ve üsluplarını öğrenmelidir. Aynı zamanda alimlerin de yanında yer almalı, onların İslâmî çalışmalarından öğrenim görmelidir. Zira her bir İslâmî çalışmanın mutlaka müsbet ve alınacak bir yönü vardır. Bize gerekli olan yönü alınmalı, olmayanı da bırakılmalıdır. Çünkü : «Hikmet mü'minin yitiğidir.» Onu bulduğu yerden alır.

Bana öyle geliyor ki, müslümanlar arasındaki her bir samimi grup ve cemaat, ahlâkî ve kültürel yönden kendisini yetiştirmesi ha-

linde, böylece o teşkilat kemal ve tekamül yolunda adımını atmış demektir. Her bir grubun, müslümanları vahdet etrafında birleştirmek için bu anlamda çalışması, bu yoldaki ilk adımı olmuş olur.

Çünkü müslümanlar bu adımı atmadan, kültür ve eğitim birliğini sağlamadan bir şey yapamazlar. Her bir grup ve teşkilat ayrı ayrı devam eder-gider. Bununla birlikte o gruplar, kendi yolunun doğru olduğunu sanması nedeniyle bir günah işlediğinin ve hata yaptığının bile farkına varamaz.

Bizim dileğimiz odur ki, elinizdeki bu kitabımız, tüm bu noktalara el attığından, bir baş-vuru kitabı olsun. Umulur ki, Allah (c.c.) İslâm ümmetine bir kurtuluş, apaçık bir yol ve sağlıklı bir gidişat nasip eyler.

O halde ilk adım, dağınıklığı toparlamak, kalbler arasında ülfet ve sevgiyi meydana getirmek, geniş bir çizgide ve plan üzerinde ittifakı sağlamak olmalıdır. Bu ise, mutlaka kültürel ve eğitsel anlamda bir çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Çünkü her bir müslüman cemaat, grup ve teşkilat buradan alacağını almış olsun. Sonra da böyle bir birlik sağlanınca her bir cemaat kendisi için önemli gördüğü işi üzerinde sıkıca eğilmiş olsun. Zira böyle bir durumda bir çelişki sözkonusu değildir.

İşte bu tam olarak sağlanınca artık sırasıyla diğer adımlar birbirini izler gider. Ufak-tefek hatalar ise bağışlanır.

Allah (c.c.)'dan dileğimiz, bunun kabul buyurulmasıdır...

Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Dünya mel'undur, dünyadaki şeyler de mel'undur. Ancak Allah'ı anmak, Allah'ın sevdiği şeyler ile alim ve ilim öğrenenler bu lânet hükmünün dışındadırlar.»** (293)

Yine Hz. Peygamber (a.s.)'dan rivayet olunmuştur: **«Bu dinin bir ilerlemesi, ikbali vardır, bir de gerilemesi vardır. Dinin ilerlemesi, bir kabilenin hemen tümüyle onu öğrenmesi olayıdır. Gerilemesi ise, bir kabileden bir ya da iki kişinin öğrenmesidir.»** (294)

Hz. Peygamber (a.s.) yine şöyle buyuruyorlar: **«Adamın mescidi adet haline getirdiğini (devam ettiğini) gördüğünüzde, onun mü'min olduğuna şehadet edin.»** (295)

Gerçekten mescidlere gidip-gelmeyi adet haline getirenler, onu ilim ve zikir ile değerlendirenler, orada müslümanların ilim öğrenmelerini sağlayanların bu yoldaki uğraşı ve çabaları, İslâm'ın yeniden hayata kazandırılması için öncelikle girişilmesi gereken bir hususdur.

Ne zaman ki mescid ve camilerde ilim halkaları teşkil edilir ve bu toplantılarda İslâm'ın tüm kültürel alanlarına ait yönler-öğretilirse artık bir gelişme ve ilerleme vardır demektir. Müslüman böy-

293 — İbn Mace, Taberanî, Süyûtî ve Tirmizî rivayet etmişlerdir.

294 — Taberanî Ebu Ümame'den rivayet etmiştir. Ravi zincirinde Yezid b. Ali vardır ki, bu zat metruktur, hadîsleri alınmaz.

295 — Ahmed b. Hanbel, Tirmizî, İbn Mace, Darimî, İbn Menî, İbn Merdûye, Tirmizî, İbn Huzeyme, İbn Hibban ve Hakim rivayet etmişlerdir.

lece bir dersten bir başka derse geçer ve bu derslerden de eksikle-rini kültürel yönden tamamlar, aynı zamanda kendisi bizzat öğren-diklerini öğretmeye gayret gösterir ise, işte böyle bir çalışma ile biz doğru ve sağlıklı bir çalışmaya girişmişiz demektir.

Bir yerdeki bu manada çalışan bir tek mescid ya da cami, şayet bu çalışmaları sağlıklı bir biçimde yürütürse, yöresindeki halkı ilim halkalarına ve çalışmalarına çağırırsa, bu dersler esnasında ilme çağ-rıda bulunur ise, o beldenin bu cami ya da mescid sayesinde ihya ol-ması mümkündür.

Bir cami düşünün, şayet bu camide İslâm alimlerinden salih bir kimse görev yüklenmiş, belli bir konuda uzmanlaşmış bir cemaatın yetişmesi için çalışıyor ise, bunları İslâm kültürünün herhangi bir dalında yetiştirirse ülkede bir değişme görülür. Daha sonra bu alim kültürel çalışmanın yanında ilme ve öğrenmeye, öğretmeye davette bulunursa, herkesin durumuna uygun ilim halkaları oluşturursa gü-zel bir çalışma olmuş olur. Meselâ Kur'ân için bir halka, Sünnet öğ-renimi için bir halka, İslâm tarihi için ayrı bir halka veya Usûlü se-lâse adı verdiğimiz, daha önce sözünü ettiğimiz üç temel bilgi için ayrı bir çalışma saati meydana getirmesi gerekir. Tüm bunların ya-nında Fıkıh Usûlü, Arapça dersleri, İslâm aleyhinde ne gibi tuzakla-rın ve çalışmaların yürütüldüğü hakkında bilgi verilmesi için ayrı birer ders halkaları teşkil olunmalıdır. Bunların yanında yeni İslâ-mî araştırmaları içeren çalışmalara ilişkin bir ders halkası, İslâm'a Davet Metoduna ilişkin bir çalışma, temel ahlâk ile ilgili bir çalışma mutlak surette yürütülmelidir.

İşte bir camideki samimi ve alim bir zatın bu manadaki çalış-ması, gerçekten bir ülkeyi uyandıracak niteliktedir.

Daha sonra ders halkalarına katılan kişi, başka bir halkaya ka-tılmak gereğini duyarsa, böylece müslüman bir ders halkasından bir diğerine katılmak suretiyle İslâmî manadaki kültürel eksikliğini ta-mamlamış olur. Bir de işin şu yönü vardır. Burada yetişen bir ele-man, aynı mescidde veya bir başka yerde bizzat böyle bir çalışmaya girişmek zorundadır.

Gerçekten bu gibi bir çalışma ister bir mescidde veya mescid-lerde yürütülsün, bir tek ülke içerisinde güzele ve iyiye doğru bir gelişmenin varlığına delil sayılır. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuru-yorlar:

---

296 — Ra'd sûresi, âyet: 11.

«Gerçekten Allah, kendi nefislerinden olanı değiştirip bozuncaya kadar, bir toplulukta olanı değiştirip-bozmaz.» (296)

Gerçekte halk ile İslâm davetçileri arasında bazı ayrılıklar olabilir. Bunun için en iyi yol, camiye dönüşle sağlanır. Onları camide toplayabilmek. Bir çok sapıklıklar, bilgisizlikler ve cehâletler bulunabilir. Tehlikeli inhiraflar görülebilir. Halkı sapıtmak için gece-gündüz çalışan cihazlar bulunabilir. Bütün bunların karşısına dikilebilmek için çok uyanık olmak, doğru ve sağlıklı bir ilim sahibi bulunmakla mümkündür. Bunun öğrenilmesi ise ancak mescide ve o mescide devam edenlere gitmekle sağlanılır.

Ancak bazı insanlar var ki, onlar için özel dersler ve çalışmalar yapmak suretiyle kendilerine ulaşılır. Kimi insanlar da var ki, bunlara da ancak genel toplantılar yapmakla varılabilir. İşte temelde kendilerine İslâm için varılacak adamlara tek bir yol vardır. Bu yol, mescid yoluyla yapılan eğitim yoludur. İslâm terbiyesinin en güçlü olanı ve en sağlıklı bulunanı, en çok doğru bulunanı mescidden geçenidir.

Bütün bunların yanında sadece mescid içerisinde oluşturulan ders halkaları bile tek başına, günlük olarak buralardan bir çok ilimler edinilebilinir.

Bir de tüm İslâm kültürü bölümlerinden nasibini almış olanlar, örneğin değişik fakülte, yüksek okul ve enstitülerde yetişenler, üniversitelerden yararlananlar, mutlaka öğrendiklerini mescidlere aktarmalıdırlar. Evet aktarmalıdırlar ki, halk da bundan yararlanabilsin. Ancak düzenli bir şekilde ve meseleleri halkın seviyesine göre basite indirmek suretiyle aktarmalıdırlar.

Gerçekten bir tek kişi hem ilim öğrenmek ve hem öğretmekle görevi zor olarak yürütür. Şayet böyle bir çalışmayı dilerse, bizim bunlara sabırla ve tahammül ile göğüs germemiz gerekir. Çünkü Allah bizimle beraberdir. Zira bu konuda delil gayet açık ve ortadadır.

Bir tek mescidde veya bir çok mescid içerisinde bir ülkede yürütülecek çalışmalarla yetiştireceğimiz kimselere tavsiye edeceğimiz çalışmalar şöyledir :

1 — Üç temel unsuru (usûlü selâse) öğrenmek için bir ders saati.
2 — Kitap (Kur'ân) için bir çalışma saati.
3 — Sünnet için bir çalışma saati.
4 — Usûlü fıkıh çalışması.
5 — Akaid çalışması.
6 — Fıkıh çalışması.

296 — Ra'd, âyet : 11

7 — Temel İslâm ahlâkı çalışması.
8 — İslâm aleyhine çalışanlar hakkında bilgi.
9 — Arapça öğrenimi.
10 — İslâm tarihi.
11 — Bugünkü İslâm dünyası.
12 — Yeni İslâm araştırmaları ile ilgili çalışma.
13 — İslâm'ı tebliğ metodu ve bilimi.

İşte bütün bu dersler, bir bilenin nezaretinde, özellikle salih ve ihlaslı bir cami imamının denetiminde mutlaka okunup edinilmelidir.

Aynı zamanda her bir ders ile ilgilenen kimselerin hem o dersten yetiştirme sorumlusu olmaları gerekir. Hem de o konuda kendilerini yetiştirmiş, uzmanlaşmış kimseler olmaları icab eder.

Her bir ders halkasının da küçük küçük ayrıca halkaları olması gerekir Bütün bu ders halkalarında ağırlık noktası, insanların kapasitelerine ve kabiliyetlerine göre, İslâm kültürüne ağırlık verilerek dersler anlatılmalıdır. Kişinin gücü, kavrayış kabiliyeti göz önünde mutlak bulundurulmalıdır.

Çalışmaları yürüten gruplar, eğer kendi grubunda başarı kazanırlarsa, bu defa kendileri için uygun olan başka bir gruba veya ders halkasına alınmalıdırlar. Bu yeni ders halkasında da yine kişinin durumuna uygun olan öğrenim metodu ne ise ona uyularak ders izlenmelidir. Böylece yukarıda sayılan tüm ders halkalarını kişi bitirinceye dek çalışma sürdürülmelidir. Eğer kişi bütün bu ders halkalarını başarıyla bitirirse, bu defa kendisi özel eğitim ve uzmanlaşma kadrosuna alınmalıdır. Burada gereği gibi yetiştirilmelidir. Aynı zamanda kendisi bu uzmanlar halkasının yeni bir üyesi olabilsin. Uzmanlar kadrosunun yeni bir teşkilat üyesi olsun. Fakat bunların tümü de mescidde görevi üstlenmiş bulunan alimin denetiminde yürütülsün.

Gerçekten böyle bir teşkilatı oluşturma çalışması çok güç olan bir çalışmadır. Zira başlangıçta buna katılanlar az sayıda kimselerdir. Bunlar içerisinden de sebat edenler ise çok daha az kimseler olacaktır. Bunlar arasında bu iş için ehliyetli ve yeterli olanlar ise azın da azı kimselerdir.

Gerçi ilk başlayanlar arasında yetişmiş bir grubun oluşması, bunlar içerisinden bir komite veya komisyon teşkili için uzun bir zaman gerekecektir. Buna da ancak samimi olanlar ve doğru kimseler katlanabilirler.

Bizim yukarıdan beri anlatmaya gayret gösterdiğimiz İslâm kültürü çalışmaları her müslüman için zorunlu olan çalışmalardır. Bunların ihmali düşünülemez. Herhangi bir yöndeki bir tefrit mutlaka çalışmaya göre hesap edilmelidir. Bu konuda her zaman dikkatli davranılmalıdır. Bu noktalarda anlayışlı olmalıdır. Akidenin selâmetine, sağlamlığına, gidişin selametli olmasına, dikkat ve özen gösterilmelidir. Hareketin güzelliği noktasında bütün bunlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Ancak her müslümanın durumuna ve boşluğuna göre çalışması, öğrenmesi de elbette farklı olacaktır. Hepsi aynı seviyede olamayacaktır. Kişinin zekâsı, konuya karşı olan isteği, zihninin ve anlayışının durumu hep öğrenmede fonksiyonu olan noktalardır. Ayrıca kişinin iman derecesi, konuya yakınlık ve uzaklığına göre dersleri öğrenmesi de elbette farklı olacaktır.

Aslında eğitici kimse bir hekim durumundadır. Kişinin durumuna göre dozajı ayarlamak onun görevidir. Sonra da tedrici olarak yavaş yavaş fakat arayı hiç kesmeksizin vermeye çalışır. Her insana durumuna göre verir. Herkese anlayabileceği kadarıyla hitab eder. Meselâ kimisine kitap okuması emredilir, kimisiyle birlikte çalışma sürdürülür. Kimisine ise her bir ders halkasından bir tek celse yeterli olabilir.

Bir kimse sahabenin (r.a.) durumlarını bir incelese, onların arasında nasıl bir eğitim ve terbiye yolu olduğunu öğrenir. Nasıl bir öğrenim sürdürdükleri, nasıl bir çalışma yaptıkları görülür. Bunlardan kimisi Rasûlüllah (a.s.)'dan bir tek hadis alıp öğrenmiştir, kimisi Kur'ân'ın tümünü ve sünnetten de büyük nisbette nasibini almış olduğunu görürler.

Bir kimse eğer tamamını alamıyorsa, öğrenme imkanı yoksa, hiç olmazsa kendisine yeterli olanını alabilmelidir.

Fakat bütün bunlar için de mutlaka kemale ermek ve ikmal için bir gayret göstermelidir. Bu az bir çalışma için de olsa gayret mutlaka olmalıdır. Başlangıçta her kimseye en önemlisinden başlanılmalı, bu verilmelidir. Yani ehemden mühimme doğru bir çalışma yapılmalıdır. Yoksa bir konuda herhangi bir müslümanla uzun uzadıya bir kitap alıp okunmamalıdır. Bu yorucu olur. Meselâ İslâm'da iktisat nizamı gibi. Kişi namaz kılmayı ve Kur'ân okumayı henüz bilmiyorsa, bu kimseye başka şeyler okutulmamalıdır. Yine adam henüz inanmamış ise, mü'min değilse, bu kimseye imanın ne demek ol-

duğunu anlatıp öğretmeden ve şüphelerini gidermeden böylesi bir işe girişmek de akılcı bir davranış değildir.

Gerçekten en iyi başlangıç, delile dayanmak suretiyle kişinin durumuna göre meseleyi aktarmaktır.

NASIL BİR ÇALIŞMA

Haftada bir tek ders veya haftada bir celselik çalışma tam sağlıklı bir şekilde İslâm kültürünü almaya yeterli değildir. Bu bakımdan kişi elden geldiğince şahsî çalışmalarını da mutlak sürdürmelidir. Aynı zamanda belli bir ilmî çalışma da yapması gerekir. Fakat hangi bir ders halkasına katılabilsin. Gerçekten bu iki vakti ilimle bu çalışmalar mutlaka birinden okunmak suretiyle olabilir. Örneğin doldurmak gerekir. Nitekim aynı zamanda bu iki vakitte camileri Fıkıh ve Tecvid öğrenimi gibi.

Ayrıca biz şunu da istemekteyiz. Mutlaka her gün belirli bir zamanı ilim öğrenimine ayırmak zorundayız. Bu zamanlar ya sabah namazından sonra olmalı veya akşam namazı ile yatsı namazı arasında olmalıdır. Müslüman ancak bu vakitlerde gidip, mescidde herhangi bir ders halkasına katılabilsin. Gerçekten bu iki vakti ilimle doldurmak gerekir. Nitekim aynı zamanda bu iki vakitte camileri doldurmak da gerekir. Özellikle İslâm ilimleri için halkalar oluşturmak bakımından bu iki vakitte doldurmak gerekir.

Bu çalışmaların yanında müslümanlar bir de kendileri için, ilim öğrenmek amacıyla kısa zamanlar ayırmalıdırlar. Bu kısa zamanlar içerisinde belli bir İslâmî araştırmaya, İslâmî ilimler edinmeye ayırmalıdır. Ya da topluca İslâmî ilimlerin edinmesi için nasıl bir çalışma gerekiyorsa, bu zaman zarfında bunları edinmelidir.

Hergün akşam ile yatsı vakti arasında ilim öğrenmek için zaman ayrılmış ise veya başka bir vakitte ilim için zaman ayrılmış ise, bu zamanlar da kendisi için uygun değilse ne yapılmalı? Şunu hiç hatırımızdan çıkarmayalım. Erken kalkmakta gerçekten bereket vardır. Çünkü Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Ümmetim için erken kalkması mübarek kılındı. Bereketli yapıldı.» (297)

İNSANLARIN DURUMU

Kimi insanlar ders halkalarından ve çalışmalarından kaçarlar. O, kendisince tek başına çalışmanın daha yararlı olabileceğini ve çok

297 — Taberânî Evsatı'nda Ebû Hüreyre'den rivayet etmiştir.

daha ilim öğreneceğini düşünür. Kimileri de genel olan çalışmalardan daha hususi olanlarına gitmek isterler. Kimi insanlar da herhangi bir yere bağımlı olarak çalışmak istemezler, bir kayıtla da bağlı olmak arzusunda olamazlar.

Bunlar için söyleyeceklerimiz şunlardır:

Gerçekten insanların ders halkalarından ve ortak çalışmalardan elde edeceği kazanç, tek başına yaptığı çalışmadan çok daha yararlı ve verimli olacaktır. Ayrıca genel ders halkalarındaki feyiz ve ürün de o nisbette fazla olacaktır. Bir müslümanın kendisini bir hayra mecbur kılması, dünya ve ahiret noktasından çok daha hayırlı olacaktır.

Gerçekten mü'min seven ve sevilen kimsedir. Sevmeyen ve sevilmeyende ise hayır yoktur.

Mü'min, kardeşleriyle birlikte bir arada toplu olarak bulunmayı fakat hayır üzere bulunmayı içtenlikle istemeli ve buna istekli bulunmalıdır. Çünkü bunun hoş etkileri ve tesirleri vardır. Bizzat mescidde ilim yapmak, kendisi için husûsi bir nur demektir. Gerçekten mescid okulundan yetişenle başka bir medresede yetişen arasında kesin farklar vardır.

ZİKİR

Bizim bir başka tavsiyemiz de şudur. İslâm kültürünü edinmek üzere yola çıkan bir müslüman, Rasûlüllah (a.s.) ile sahabe ve büyüklerden bize aktarıla gelen zikirlere de devam etmelidir. Ayrıca müslümanlara şunu da tavsiye etmekteyiz. Günlük olarak bir zikri olmalıdır. Örneğin istiğfarda bulunmalı Hz. Peygambere salavat getirmeli, Kelime-i Tevhid ve Tesbih gibi, Hamd vb. gibi zikirlere, Kur'ân okumaya devam etmelidir. Kalbin dirilmesi, sağlam bir iman için bunlar gereklidir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Haberiniz olsun: Kalbler yalnız Allah'ın zikriyle tatmin (huzur) bulur.» (298)

Hz. Peygamber (a.s.) Efendimiz de sahih hadislerinde şöyle buyuruyorlar: **«Rabbini zikredenin durumu ile Rabbini zikretmeyenin durumu tıpkı diri ile ölü gibidir.»** (299)

---

298 — Ra'd sûresi, âyet: 28.

299 — Buharî ve Müslim.

Not: Günümüzde cami ve mescidler devlet daireleri düzeyine getirilmiştir. Muhterem yazarın işaret ettiği gibi cami bulmak zor. Çünkü camilerdeki memur-

Gerçekten insan kalbinin ve dilinin devamlı Allah'ın zikrine bağlı olması, artık onun için bir meleke haline gelir. Tüm uğraşısı o olur. Hiç aklından zikri çıkaramaz. Bunun yanında ilim edinir. Çünkü Allah'a varmanın kamil anlamda yolu ancak budur. Allah (c.c.) hidâyette kılandır.

---

ların kendileri böylesi bir çalışmayı yürütmedikleri gibi, yürütmek isteyenlere de engel olmaktadırlar. Gerçi tüm camiler için böyle denemez ise de, bu anlamda görevliler parmakla gösterilecek kadar az olduğundan, bunlar da yok hükmündedir.

Müslüman tebliğ görevini yürütürken mutlaka Rasûlüllah'ın hayatını, sahabeyi kısaca asrı saadeti iyice öğrenmeli, öğrenmeli ki, sağlıklı bir çalışma imkanı elde edebilsin (Çeviren).

İKİNCİ KİTAP

ALLAH ERİNİN AHLÂKI

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

GİRİŞ

TEMEL AHLÂK

Müslümanın öğrenmesi açısından gerekli ve en mühim olan şey, temel İslâm ahlâkına sahip olmasıdır. Çünkü bir müslüman temel ahlâk esaslarından birini kaybederse, İslâm'ın temel ahlâk yapısını tamamlamamış sayılır. Belki de müslümanın en çok tefrite düştüğü nokta da burasıdır. Bazı müslümanlar, İslâm'ın ahlâk kurallarına çok önem verirlerken, bazıları da küçümsüyorlar, hiç önemsemiyorlar. Halbuki İslâm'a göre bunlar arasında bir ayırım yapmak doğru değildir. Çünkü bunların ihmali temel İslâm ahlâkının ihmali demektir. Müslümanlar tarafından bunların unutulmaya terkedilmesi demektir. Bunun sonucu o şu acı gerçeği meydana getirecektir. İslâm şahsiyetinin güzelliğini, kemal ve olgunluğunu yitirmesi, birbirine bağlı olan gidişatının ve tekamülünün ortadan kalkması demektir.

Şimdi bu noktada size bir örnek sunalım. Her müslümanın hemen hemen ezberinde olan bir sûre vardır. Asr sûresi. Rabbimiz bu sûrede şöyle buyuruyor: «**Asra andolsun. Gerçekten insan, kesin olarak bir hüsran (kayıp) içerisindedir. Ancak iman edip de salih amellerde bulunanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler hariç.**» (1)

---

1 — Asr Sûresi, âyet: 1, 2, 4.

Şimdi bu sûreyi inceleyelim. Göreceksin ki, bu sûrede dört temel ahlâka dikkat çekilmektedir. Bunlar: İman, salih amel, sabrı tavsiye ve Hakkı tavsiyedir. Şayet bu dört temel ahlâktan biri eksik olursa insan mutlaka zarara, hüsrana ve kayba uğrayacaktır, uğramaktadır. Bakıyoruz ki pratikte iki önceki ahlâkı taşıyor görmekle birlikte, diğer iki ahlâk yani hakkın ve sabrın tavsiyesi nerede ise ihmal edilmiş bulunmaktadır.

Artık çamur iyice cıvıklaşmış, harç, harç olmaktan çıkmış bulunmaktadır. Gerçekten çeşitli tesirlerle unutturulmaya çalışılan veya çeşitli kötülüklerle karşı karşıya bulunması nedeniyle ihmale uğrayan bir çok güzel ahlâk neredeyse kaybolmuş, her bakımdan tam bir doğru kavrayışla kavranmaktan uzak bırakılmıştır. Buna ve öncekilere en açık örnek Rabbimizin şu meâldeki âyetidir.

«Ey iman edenler, Allah'dan korkup-sakının. Ve (sizi) O'na (yaklaştıracak) vesile arayın, O'nun yolunda da cihad edin, umulur ki, kurtuluşa eresiniz.» (2)

Bu âyette görüleceği gibi İslâm ahlâkı üç temel ahlâka bağlı kılınmıştır:

a — Takva, b — Vesile aramak - istemek, c — Cihad.

Düşündüğümüzde, takvaya sarılan kimseler, aynı derecede cihada sarılmamaktadırlar. Müslümanlar bunu ihmal etmektedirler. Kaldı ki, takvada başlı başına anlaşılmış bir ahlâk değildir. O bile ihmal edilmektedir. Kur'ân'ın bize bildirdiği ve anlattığı şekilde bir anlayıştan müslümanlar uzaktırlar. Bu bakımdan İslâm'ın temel ahlâkını anlamış kimseler, bu kadar çok insan arasında azın da azı diyebileceğimiz kimselerdir.

İKİ NESİL ARASINDAKİ FARK

Yukarıda size vermiş olduğumuz örnek asrı saadet insanı - müslümanı ile onlardan sonra gelenler arasında çok belirgin olarak gözükmektedir. Bu farkı size şöylece gösterebiliriz.

Asrı saadet müslümanında İslâm ahlâkını yaşamayan birini göremezsin. O, hemen hemen hepsini yerine getirmeye çalışan bir kimsedir. Halbuki onlardan sonra gelen bizlerde ise İslâm'ın kimi ahlâkını, görevlerini yerine getirirken kimisini ihmal etmişiz. Kimisinde ifrat, kimisinde tefrit.

---

2 — Maide, âyet: 35

İlk çağın müslümanı alim idi, zahid idi, abid idi, savaşçıydı, davasının propagandasını yapan bir davetçiydi. Cesurdu, açıkti. Hekim idi, konuşan, dil bilen ve ağzı söz eden idi. Siyaset adamıydı. İdareciydi, akıllı - zeki idi. Anlayış - kavrayış sahibiydi...

Sonrakilere gelince hiç te böyle değillerdir. Adam alimse; savaştan - cihaddan habersiz, savaşçıysa; Allah'ı gereği gibi tanımamakta. Siyasetçiyse; Alim ve Hakim biri değil. Böylece İslâm'ın örnek denebilecek şahsiyeti kaybolup gitmiştir. Halbuki her müslümanda bunların bulunması gerekirken, ancak tek-tük kimselerde görmek mümkündür.

İşte bunun içindir ki, bizler, İslâm ahlâkının aynen eskisi gibi zihinlerde yer edinmesini ve buna dönülmesini istemekteyiz. Hem de iyi bir şekilde anlamak ve kavramak suretiyle bir dönüş. Zira müslüman bunu tümüyle kavramadı mı, kendi şahsında uygulamadı mı, kendisi tehlikeli bir yarın, uçurumun kenarındadır demektir. Biz burada, yani zamanla İslâm'ın tüm ahlâkını sahih ve doğru olan kavramıyla öğrenilmesini ve edinilmesini ele alacağız. Kitap ve Sünnette dayanağı anlaşılması nasıl ise, öyle bir sağlam anlayış üzerinde duracağız.

Biz burada, ilk müslümanlar bu ahlâk sayesinde nasıl bir yolu gerçekleştirdilerse, aynen bizlerin de bu ahlâktan edinmemiz suretiyle, aynı neticenin gerçekleştirilmesi üzerinde duracağız. Allah'ın fazlı sayesinde bu hususlaki ümidimiz pek büyüktür. Müslümanlar eğer bu ahlâkı edinirlerse, böylece ikinci kez İslâm bir hayat kazanacaktır. Giderek de yer yüzü dirilen bu İslâm ahlâkı sayesinde İslâm'ın yeniden güç kazanmasını, eski durumuna kavuşmasını sağlayacaktır.

Hiç kuşkusuz İslâm'ın temel ahlâkı diyebileceğimiz bir çok şeyler bulunmaktadır. Ancak bir müslüman bunları iyiden iyiye bir araştıracak olursa, Kitap ve Sünnette anlatılan bu temel ahlâk kuralları, aslında temel kurallar diyebileceğimiz asıllardan çıktığını görecekterdir. Bizim de amacımız, ikinci derecedeki ahlâkî kuralların temelini oluşturan temel kuralları, kısaca İslâm'ın temel ahlâkını sunmak olacaktır. Bunlardan herhangi biri için tefrite varmak da doğru değildir. Bu ahlâkî temellerin araştırılmasına girişilince, karşımıza şu gerçek çıkacaktır. İslâm ahlâkına kaynaklık eden temel ahlâk kuralları, aslında Rabbimizin kitabında Hizbullah diye tanımladığı kimselerin edinmiş oldukları ahlâktır. Allah yolunda er olabilenleri, Rabbimiz Kur'ân-ı Kerim'de bu temel ahlâk kurallarıyla tanıtmaktadır. Bu bakımdan İslâm'da gördüğümüz her bir ahlâk, temel olarak bu niteliklerden birine dayanmaktadır.

Şimdi meseleyi daha iyi ve açık-seçik kavrayabilmemiz için, girişte anlattığımız bazı şeyleri burada tekrar edelim. Biz birinci kitapta, yani Allah erinin kültürü adlı kitapta bu noktalar üzerinde durmuş idik.

Bilindiği gibi, «Hizbullah - Allah eri» kelimesi Kur'ân-ı Kerim'de iki kez zikredilmiştir. Bir defasında Maide sûresinde, bir de Mücadele sûresinde.

Maide sûresinde geçen bu kelime, meâlini vereceğimiz şu âyetlerden sonra zikredilmişti. Rabbimiz bu âyetlerde şöyle buyuruyorlar:

«Ey iman edenler, içinizden kim dininden döner (irtidat eder) se, Allah da (yerine), kendisinin onları sevdiği, onların da kendisini sevdiği, mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise güçlü ve onurlu, Allah yolunda cihad eden ve kınayıcının kınamasından korkmayan bir topluluk (kavim) getirir. Bu, Allah'ın bir fazlı (lütfu ve ihsanı) dır, onu dilediğine verir. Allah (rahmetiyle) geniş olandır, bilendir. Sizin dostunuz (veliniz), ancak Allah, O'nun Rasûlü, rükû ediciler olarak namaz kılan ve zekatı veren mü'minlerdir. Kim Allah'ı, O'nun Rasûlü'nü ve iman edenleri dost (veli) edinirse, hiç şüphe yok üstün gelecek olanlar Allah'ın taraftarları (hizbullah) dır.» (3)

Şimdi bu âyetleri dikkatle okur ve düşünürsek, göreceğimiz şudur. Hepsi de Hizbullah adı verilen Allah taraftarlarının nitelikleridir. Onlar anlatılmaktadır. Çünkü, son âyette üstün gelecek olanların bunlar olabileceğini bildirmektedir. İlk âyette, dinden dönecek olanların yerine gelecek ve onların yerini alacak olanların işte bu üstün gelecek kimseler olacağı açıkça ifade edilmektedir.

Rabbimiz yukarıdaki âyetlerin ilkinde dinden dönenleri ele alırken, devamında buna karşı duracak olanların vasıflarını ve üstün gelmenin de kesin bunların hakları olacağını beyan ediyor. Bunlar ise hizbullah...

Mücadele sûresine gelince, Rabbimiz âyette nitelikleri bildirdikten sonra, burada da hizbullah ifadesini görmekteyiz.

«Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiç bir kavim (topluluk) bulamazsın ki, onlar, Allah'a ve Rasûlü'ne karşı başkaldıran kimselerle bir sevgi (ve dostluk) bağı kurmuş olsunlar; bunlar, ister babaları, ister çocukları, ister kardeşleri, isterse kendi aşiretleri (soyları) olsalar dahi. Onlar öyle kimselerdir ki, (Allah) onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir.

3 — Maide, âyet: 54, 55, 56.

Onları altlarında ırmaklar akan cennetlere sokacaktır. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Allah, onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah'ın hizbidir. Dikkat edin, şüphesiz Allah'ın hizbi (fırkası-taraftarı) olanlar, felah bulanların ta kendileridir.» (4)

Biz konuyu tahkik edersek şunu görürüz: Kur'ân-ı Kerim'de geçen hiçbir ahlâk yoktur ki, hemen hepsi de yukarıda meâllerini sunduğumuz nasslar içerisinde yerini bulmuş olmasın. Meselâ Takvayı ele alalım. Bunu esas olarak ilk sıfat arasında görebiliriz. Oraya irca edilebilir. Bu sıfat: «O, onları, onlar da O'nu sever.» Evet takva bu sıfatın içerisinde ifadesini bulmaktadır. Çünkü Rabbimiz: «Allah, takva sahiplerini sever» buyuruyor.

Meselâ namaz, bu da yine takvaya varır. Çünkü Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Gayba inanıp, namaz kılan müttakiler için yol göstericidir o kitap.»

Yine emri bilma'ruf yani iyiliği emretmek, nehyi anilmünker yani kötülükten nehyetmek görevlerini ele alalım; bu iki ahlâki vasıf da: «Allah yolunda cihad ederler ve herhangi bir kınayıcının kınamasından korkmazlar» ifadesinin içerisinde yerini alır. Sen diğer ahlâki hususları da buna benzetebilirsin.

ÇOK ÖNEMLİ BİR NOKTA

Burada çok önemli olan bir noktaya işaret etmek gerekir. Bu da: Gerçekten bu ahlâki kuralları tümüyle yeniden hayata hakim kılmak, İslâm dünyasındaki riddet (dinden dönme) olayı ile benzer olayların önlenmesi için tek çıkar yoldur.

Çünkü Maide sûresinin ilgili âyetleri, mürtedliğin, dinden dönme olayının meydana gelmesi halinde, bunu önlemenin bir tek yolu vardır. Bu da Allah (c.c.)'ın, bu iş için seçmiş olduğu bir kavim ve toplum olacaktır. O halde bu nitelikleri taşımayan bir kimsenin ayaklanıp böyle bir işi yapması beklenemez. Mutlaka bu anlamda seçkin bir toplumun oluşması gerekir.

İşte buna göre burada biz, kitabımızda bu ahlâkı vermeye çalışırken, bunların pratiğe dönüşmesini, uygulanmasını ve herşeyden önce bunların gerçekleşmesini isteyeceğiz.

---

4 — Mücadele, âyet: 22.

Bu çalışmanın yanında Allah (c.c.) huzurundaki sorumluluğumuzu da bileceğiz. Bu takdirde bu gibilerini bu çağda da bulabiliriz. Rabbimiz buyuruyor ki: «**Yoksa siz, Allah, içinizden cihad edenleri belirtip-ayırdetmeden ve sabredenleri de belirtip-ayırdetmeden Cennet'e gireceğinizi mi sandınız.**» (5)

«**Andolsun, Biz, sizden mücahid olanlarla sabredelneri bilinceye (belli edip ortaya çıkarıncaya) kadar, sizi deneyeceğiz. Ve haberlerinizi de sınayacağız (açıklayacağız).**» (6)

ÂYETLERİN İÇERDİĞİ AHLÂK

Bizim sunduğumuz âyetlerde zikredilen ahlâkî kurallar beş tanedir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

1 — Allah onları sever, onlar Allah'ı severler.

2 — Mü'minlere karşı alçak gönüllüdürler.

3 — Kâfirlere karşı başları dimdik ve güçlüdürler.

4 — Allah yolunda cihad ederler, herhangi bir kınayıcının kınamasından endişe edip-korkmazlar.

5 — Sizin dostlarınız ancak Allah, Allah'ın Rasûlü, namazlarını kılan, zekatlarını veren ve rükû edici olarak mü'minlerdir.

Dikkat edilirse, Mücadele sûresinin ilgili âyeti, beş sıfata işaret etmektedir. Çünkü beş sıfat, Hizbullah dediğimiz Allah erinin en belirgin niteliklerindendir. Bir müslüman bu beş niteliği taşımadığı sürece Hizbullah adına layık değildir. Zira mü'minlere karşı şefkatli olmayan bir kimse bu makama ehil olanlardan değildir. Cihad etmeyen de öyledir. Bir kimse ki Allah'ı sevmiyor ve Allah da kendisini sevmiyorsa, o da bu makama ehil biri değildir. Kim de mü'minlerden başkalarını veli-dost edinecek olursa o da bu makama layık değildir. Kim de Allah ve Rasûlü dışında başkalarını dost edinirse aynı şekilde bu da böyle bir makama ehil bir insan değildir.

İZLEYECEĞİMİZ YOL

Biz bu kitabımızda bu beş niteliği ele alacak ve konuyu beş fırka içerisinde aktarmaya gayret göstereceğiz. Her bir fırkada o sıfatı ilgilendiren noktalar üzerinde duracağız. Ahlâkî kurallardan nelerin

---

5 — Âli İmran, âyet: 142.

6 — Muhammed, âyet: 31

ele alınması gerekliyse onları ele alacağız. Göreceğiz ki, tüm İslâm ahlâkı bu beş sıfata ve beş fırkaya girmektedir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

1 — İlk fırka: Velayet - Dostluk.
2 — İkinci fırka: Sevgi - Muhabbet.
3 — Üçüncü fırka: Mü'minlere karşı şefkat.
4 — Dördüncü fırka: Kâfirlere karşı katı olmak.
5 — Beşinci fırka: Cihad.

Şimdi böylece Hizbullah'ın niteliklerini açıkça öğrendik. Allah'ın yardımına hak kazanmış olan cemaatın niteliklerini öğrendik. Allah'ın risalet görevine ehil cemaatın niteliklerini öğrendik. Günümüzdeki dinden dönme (riddet) olayının nasıl sona erdirileceğine ilişkin yolun başlangıç noktasını öğrendik. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler, içinizden kim dininden dönerse, Allah da, kendisinin onları sevdiği, onların da kendisini sevdiği, mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise güçlü ve onurlu, Allah yolunda cihad eden ve kınayıcının kınamasından korkmayan bir kavim getirir. Bu, Allah'ın bir fazlıdır. Onu dilediğine verir. Allah (rahmetiyle) geniş olandır, bilendir. Sizin veliniz, ancak Allah, O'nun Rasûlü, rükû ediciler olarak namaz kılan, zekat veren mü'minlerdir. Kim Allah'ı, O'nun Rasûlü'nü ve iman edenleri dost edinirse, hiç şüphe yok üstün gelecek olanlar hizbullahtırlar.» (7)

Şimdi birinci fırkaya geçebiliriz.

---

7 — Maide, âyet: 54, 55, 56.

BİRİNCİ FIRKA

İLK AHLÂKÎ NİTELİKLE İLGİLİDİR VELÂYET YETKİSİ VELÂYET SADECE ALLAH'IN - RASÛLÜ'NÜN VE MÜ'MİNLERİNDİR

Mü'min velâyet ve dostluklarını Allah için, Rasûlü için ve mü'minler için sürdürmekle yükümlüdür. İnsanı Hizbullah (Allah taraftarı) ya da Hizbuşşeytan (Şeytandan yana) kılan tek bir nokta vardır. Velâyet...

Namaz, Zekat, Hacc, Oruç veya diğer İslâmî amellerden herhangi birisini yerine getiren bir müslüman şayet velâyet yetkisini rencide edecek veya bunu bozacak bir davranışın içerisine girecek olursa, hiç bir vakit onun müslüman olmasının ölçüleri değildirler. Fakat mü'min ve müslüman velâyet yetkisini sağlıklı ve sahih bir şekilde kullanır, bu noktaya gereken önem ve titizliği gösterirse ancak bu takdirde Hizbullah olması mümkündür. Mü'minin amellerinde bir eksiklik, noksan veya hata olsa bile velâyetini sağlıklı bir tarzda kullanırsa, o zaman gereği gibi İslâm'daki yerini almış olur. Zira Rasûlüllah (a.s.) bir hadislerinde şöyle buyuruyorlar:

«Kim cemaatten bir karış ölçüsünde uzaklaşırsa, bu kimse namaz da kılsa, oruç da tutsa ve müslüman olduğunu ileri sürse de, boynundan İslâm ipini (İslâmî vazifeyi) söküp atmıştır.» (8)

---

8 — *Buhari, Fiten, 2. Müslim, İmare, hadis, 53, 54, 55. Ebû Davud, Sünnet, 27. Tirmizi, Edeb, 28. Nesai, Tahrim, 6/28. âyet. A. b. Hanbel, Müsned, 2/132, 296, 306, 488. 3/445, 446. 5/180, 387.*

Nitekim yukarıda sunduğumuz hadisin manasını destekleyen ve teyideden bir çok âyetler bulunmaktadır. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: «**Mü'minleri bırakıp da kâfirleri veliler (dostlar) edinen münafıklara, gerçekten kendileri için pek acıklı bir azab olduğunu haber ver.**» (9)

Bunun içindir ki, bizler, Kur'ân-ı Kerim'de nerede Hizbullah ifadesi geçiyorsa, orada hemen buna bağlı olarak velâyet zikredilmektedir. Çünkü velâyet, gerçek manada mü'minin iman ölçüsüdür. Rabbimiz buyuruyor: «**Kim Allah'ı, Rasûlü'nü ve mü'minleri veli - dost edinirse, gerçekten üstün gelecek olan hizbullah bunlardır.**» (10)

«**Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiç bir kavim bulamazsın ki, onlar, Allah'a ve Rasûlü'ne karşı başkaldıran kimselerle bir sevgi-dostluk bağı kurmuş olsunlar; bunlar, ister babaları, ister çocukları, ister kardeşleri, isterse kendi aşiretleri olsalar dahi. Onlar, öyle kimselerdir ki, (Allah) onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları altlarında ırmaklar akan cennetlere sokacaktır. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Allah, onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah'ın hizbidir. Dikkat edin, şüphesiz Allah'ın hizbi (taraftarı-fırkası) olanlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.**» (11)

Bu iki âyet, kesin olarak şu noktayı vurgulamaktadır. Mü'min velâyeti Allah için, Rasûlü ve mü'minler için ortaya koymadıkça, Hizbullah sınıfına giremez ve bu nitelikleri de taşıyamaz. Mü'min sevgi ve velâyeti sadece saydığımız hususlar için kullanabilir. Hangi türden olursa olsun, müslüman hiç bir vakit velâyet ve sevgiyi Allah düşmanlarına veremez. Bunu Allah için, Rasûlü için ve mü'minler için kullanabilir. Çünkü mü'minin ilk niteliği, yani hizbullah olabilme niteliği bundan başkası değildir. Rabbimiz buyuruyor ki:

«**Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar da birbirlerinin velileri - dostlarıdırlar. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı doğru kılarlar, zekatı verirler ve Allah'a ve Rasûlüne itaat ederler. İşte Allah'ın kendilerine rahmetiyle muamelede bulunacağı kimseler bunlardır.**» (12)

---

9 — Nisa, âyet: 138, 139.
10 — Maide, âyet: 56.
11 — Mücadele, âyet: 22.
12 — Tevbe, âyet: 71.

İslâm'da velâyet yetkisi, gerek nazarî (teorî) anlamda olsun, gerekse amelî manada (pratikte-işlerlikte) olsun İslâm'ın koymuş olduğu esas ve temel üzere olacaktır. İslâm temelinin dışındaki esaslara göre velâyet yetkisinin verilmesi batıl bir bağdan başka bir şey değildir İslâm düşmanlarının temellerine bağlı bir velâyet ve dostluk batıldır, geçersizdir. Bu manada velâyet verenlerin mü'minlerden olmaları düşünülemez.

Komünistlerin ileri sürdükleri bir dostluk ve kardeşlik temeli şeriat noktasından muteber değildir, batıldır. Aynı şekilde kavmiyetçilik ve ırkçılık temellerine dayanan bir dostluk ve bağ da şeriat nezdinde muteber sayılmaz. Bu da batıldır. Milliyetçilik ve vatanseverlik bağlarına dayanan bir dostluk ve sevgi de muteber olmayıp batıldır. Aynı şekilde masonluğun oturtulduğu kardeşlik temeli ve buna dayalı dostluklar da şeriat nezdine batıl olan bir dostluk olduğundan geçersizdir.

Bir müslüman düşünün, tam anlamıyla ve düşünce-inanç sistemlerine bağlı olarak komünistlere dostluk vermesi, velâyet yetkisini onlara vermesi halinde bu kimse müslüman sayılmaz.

Bir kimse sırf kavmiyetçilik bağı için velâyet yetkisini kâfir olan kavmiyetçilere ve ırkçılara vermesi halinde kendisi de müslüman sayılmaz.

Yine bir müslüman milliyetçilik düşüncesiyle ve inancıyla vatanseverlik amacıyla velâyet yetkisini bu tip kimselere vermesi halinde bu da müslüman sayılamaz.

Bir müslüman ki, dünya masonlarının küfrünü, dinsizlerin ve mürtedlerin halini bile bile onlara velâyet yetkisini verirse bu kimseler de müslüman sayılamazlar.

Gerçekten Allah (c.c.) velâyet yetkimizi başkasına vermeyi hoş karşılamamaktadır. Ancak iman sahibi mü'min ve müslümanlara velâyet verilmesini istemektedir. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«İbrahim ve onunla birlikte olanlarda sizin için güzel bir örnek vardır. Hani onlar kendi kavimlerine demişlerdir ki: «Biz, sizlerden ve Allah'ın dışında tapmakta olduklarınızdan gerçekten uzağız. Sizi (artık) tanımayıp inkar ettik. Sizinle aramızda, «Siz Allah'a bir olarak iman edinceye kadar» ebedî bir düşmanlık ve kin başgöstermiştir.» (13)

13 — Mümtehine, âyet: 4.

Bizim yukarıda sizlere verdiğimiz örneklerde olduğu gibi mü'min hiç bir düşmanla velâyet ve dostluk bağlarını kurmamalıdır. Biz sadece bir kaç isim sunduk. Yoksa tek tek hepsini sayamazdık. Kısaca diyoruz ki, gayri müslim tüm unsurlara karşı mü'mince ve İslâmca tavrımızı koymak zorundayız. Bu, bir vecibe ve görevdir. Çünkü İslâmî esas ve temellere dayanmayan her türlü dostluk, sevgi, bağ ve velâyet batıldır, geçersizdir, muteber değildir. Böyle davranan kimse İslâm'dan çıkar. Tıpkı onu da gayri müslim gibi kılar. Meselâ başka bir dinden olan kimseyle bir bağ kurulması, ya da kardeşlik bağını sürdürmesi, böyle çocukları var ise onlarla evlatlık bağlarını sürdürmesi, hanımı varsa, bununla zevciyyet bağını sürdürmesi, soy bağlılığını sürdürmesi, kabile, sanat, ülke, renk gibi bağlara önem vermesi aynı kulüplere, derneklere bağlılık nedeniyle bir birliğin sürdürülmesi hep bu türden İslâmî olmayan dostluklardır. Bölgecilik vb. noktalara önem verilmesi hep bu türden şeylerdir.

Allah (c.c.), gerçekten, sahih bir İslâmî akideye dayanmayan her türlü dostlukları, sevgileri ve velâyetleri müslümanlara haram kılmıştır. Nitekim zaten sizlere nass olarak verdiklerimiz bu noktada hiç bir şüpheye ve kuşkuya yer bırakmamaktadır. Kaldı ki, buna ilişkin âyetler bir hayli fazladır. Yüce Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Küfre sapanlar, beni bırakıp da kullarımı veliler edindiklerini mi sandılar? Gerçekten biz, cehennemi kâfirler için bir durak olarak hazırlamışız.» (14)

Yani bu, mümkün değildir. Çünkü Allah'ın kulları, Allah'ı bırakıp da başkalarını dost edinemezler. Nasıl olur da onlar, Allah düşmanlarına dostluk besleyip velâyet yetkisini verebilirler? Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar:

«Yoksa siz, içinizden cihad edenleri ve Allah'dan ve Rasûlü'nden ve mü'minlerden başka sır-dostu edinmeyenleri Allah 'bilip (ortaya) çıkarmadan' bırakılıvereceğinizi mi sandınız? Allah yapmakta olduklarınızdan haberi olandır.» (15)

KONUYU BİR BAŞKA ŞEKİLDE ELE ALALIM

Allah (c.c.), ne tür kâfir olursa olsun, hiç birisine mü'minin velâyet vermemesini, onlara dostluk - sevgi beslememesini istiyor. Onlara velâyet vermeyi ve dostlukla sevgiyi haram kılmaktadır. Aynı

14 — Kehf, âyet: 102.
15 — Tevbe, âyet: 16.

şekilde ne tür münafık olursa olsun, bunların her türüne de ne bir velâyet yetkisi verilebilir, ne de kendilerine bir dostluk ve sevgi beslenilebilir. Bunlar haramdır.

Mü'min şayet kâfire velâyet yetkisini verir, onlara dostluk ve sevgi beslerse, ya da münafıklara aynı şekilde velâyet yetkisini verir ve onlara sevgi-dostluk beslerse onlardan bir farkı olamaz. O da tıpkı onlar gibidir. Ancak imanın gereği olarak bunları bir mü'mine ve mü'minlere verirse o zaman o da onlardan olur. Çünkü bu konuda nasslar o derece sağlam ve sıhhatlidir ki, tartışmaya hiç bir vakit yer bırakmamaktadırlar. Şimdi sizlere bu nasslardan bazılarını sunalım:

«Münafık erkekler ve münafık kadınlar, bazısı bazısındandır.» (16)

«Küfre sapanlar da birbirlerinin velileridir.. Eğer siz bunu yapmazsanız (birbirinize yardım etmez ve dost olmazsanız) yer yüzünde bir fitne ve büyük bir bozgunculuk olur.» (17)

«Ey iman edenler, Yahudi ve Hıristiyanları dost-veliler edinmeyin; onlar birbirlerinin velileridirler. Sizden onları kim dost edinirse, kuşkusuz onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna hidâyet vermez.» (18)

«Ey iman edenler, sizden önce kendilerine kitap verilenlerden dininizi, alay ve oyun (konusu) edinenleri ve kâfirleri dost-veliler edinmeyiniz. Ve eğer inanıyorsanız, Allah'dan korkup-sakının. Onlar, siz birbirinizi namaza çağırdığınızda onu alay ve oyun (konusu) edinirler. Bu, gerçekten onların akıl erdirmeyen bir topluluk olmalarındandır.» (19)

«Ey iman edenler, eğer imana karşı küfrü sevip tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi veliler (dostlar, yardımcılar, koruyucular) edinmeyin. Sizden kim onları veli edinirse, işte zulme sapanlar bunlardır.» (20)

«Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri veliler edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allah'dan hiç bir şey (yardım) yoktur. Ancak

---

16 — Tevbe, âyet: 67.
17 — Enfal, âyet: 73.
18 — Maide, âyet: 51.
19 —Maide, âyet: 57, 58.
20 — Tevbe, âyet: 23.

onlardan sakınma gayesiyle korunmanız başka. Allah, sizi kendisiyle sakındırır.» (21)

Bu son âyette geçen: «Ancak O'ndan sakınma gayesiyle korunmanız başka» ifadesinin anlamı şöyledir: «Şayet onlar tarafından sakınmanız gereken korkulacak bir şey var ise bu, müstesna.» Çünkü Allah (c.c.) onları açık olsun, gizli olsun dost edinmeyi menetmiştir. Ancak korkulacak bir vakit var ise, bu hariçtir. Ancak normal zamanda ise, asla onlar tercih olunamazlar. Bu, hiç bir vakit caiz değildir. Hem herhangi bir şekilde bile buna cevaz yoktur.

Böylece mü'minlerin kâfirlere ve münafıklara dostluk, sevgi beslemeyecekleri, onları veli edinemeyecekleri kesin anlaşılmış oldu. Fakat, bir mü'min fasık olan bir başka mü'mini veli-dost edinebilir mi? Bu caiz midir? Bilindiği gibi, Allah (c.c.), kesin olarak kendileriyle dostluğun caiz olabilecek kimseleri sınırlamıştır. Buyuruyor ki: «Ancak sizin veliniz Allah, Rasûlü, rükû ediciler olarak namazını kılan zekatını veren mü'minlerdir.» (22)

Meâlini sunduğumuz bu âyette Rabbimiz «Hasr edatı olan 'İNNEMA'» edatını kullanmıştır. Bu, aidiyet edatıdır ki, şu manayı ifade etmektedir.

Ancak şu nitelikleri taşıyan mü'minlerdir ki, sadece onlarla dostluk kurabilir, onları veli tanırsınız. Yoksa bir insan düşünün, imanlı olduğunu ileri sürüyor, fakat namaz kılmıyor, zekat vermiyor. Bu kimseye velâyet verilemez. Aynı şekilde başka bir fasıklığı ortada olan kimsenin durumu da aynen böyledir.

Burada dikkat etmemiz gereken bir husus vardır. Bizim buraya kadar söylediklerimizin hemen hepsi, müslümanın serbest olması, ihtiyarının olması halinde durum böyledir. Şayet, zorlanıyor isek, bunun için de özel hükümler var ki onların uygulanması emredilir.

KÂFİRLERİ TANIMALIYIZ

Madem ki kâfirlere ve münafıklara velâyet verilemiyor, onlara dostluk caiz değildir. O halde mutlaka kâfirleri, münafıkları tanımak zorundayız. İşte biz bu başlığı da onları tanımaya ayırdık. Ayırdık ki, kâfirleri bilip tanıyalım.

---

21 — Ali İmran, âyet: 28.
22 — Maide, âyet: 54.

İşlâm adlı kitabımızda İki Şehadet bölümünde, şehadetle çelişki teşkil eden bir çok noktalardan sözetmiştik. Ki, bunlarla insan kâfir olmakta idi.

Şımdi bu başlık altında kimlerin kâfir olduklarını kısaca görmeye çalışacağız.

İslâm'ı kabul etmeyen kimseler ister Hıristiyan, Yahudi, Budist, Ateşperest (mecûsî), Hinduizm, ister putperest, ister dinsiz mülhid olsun hepsi kâfirdir. İster komünist, ister vahdetivucutcu (eksistansiyalist) olsun hiçbir şey değiştirmez. Hepsi kâfirdirler. Bu konudaki delillerimiz şöyledir:

«Hiç şüphesiz din, Allah katında İSLÂM'dır.» (23)

«Kim İslâm'dan başka bir din benimserse, asla ondan kabul edilmez. O ahirette de hüsrana uğrayanlardandır.» (24)

«Hiç şüphesiz, kitap ehlinden ve müşriklerden küfre sapanlar, içinde sürekli kalıcılar olmak üzere cehennem ateşindedirler. İşte onlar, yaratılmış bulunanların en kötüleridir.» (25)

«Andolsun, gerçekten Allah, Meryemoğlu Mesih'tir, diyenler küfre saptı (kâfir oldu).» (26)

«Andolsun, «Allah üçün üçüncüsüdür» diyenler kâfir olmuşlardır.» (27)

«Allah'ı ve peygamberini (tanımayıp) küfre sapan, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak isteyen ve «bazısına inanırız, bazısını tanımayız» diyen ve bu ikisi arasında bir yol tutturmak isteyenler; işte onlar, gerçekten kâfir olanlardır.» (28)

Bir kimse İslâm'a girer de, sonradan şehadet kelimesini zedeleyecek bir amel (iş) işlese veya bir zedeleyici itikada (inanca) sahip olsa, bu kimse kâfir olmuştur, mürted durumuna düşmüştür. Öldürülmeye hak kazanmıştır. Ancak mürted olmasıyla hemen kendisini öldürmeyiz. Önce kendisine durumu açıklarız, uyarırız, buna rağmen ısrar ederse, öldürülür.

Yani şehadet kelimesinin ifade etmek istediği mana ve kapsamı şu kimseler de bozmuş olurlar: Puta tapmak, saygıda bulunmak, sec-

23 — Ali İmran, âyet: 23.
24 — Ali İmran, âyet: 85.
25 — Beyyine, âyet: 6.
26 — Maide, âyet: 72.
27 — Maide, âyet: 73.
28— Nisa, âyet: 150, 151.

de etmek, kâfirlerin ayinlerine benzer ibadet etmek, Allah'dan başkasına tapınmak, Kitap veya Sünnet nasslarından herhangi biriyle alayda bulunmak, yalanlamak, İslâm'ın şiarlarından, prensiplerinden biriyle eğlenmek, küçümsemek, Allah'ın haram kıldığı bir şeyi helal saymak veya helal kıldığı bir şeyi de haram kılmak gibi durumlar o kişinin kâfir olması için yeterli delildir. İslâm için zarurî ve kesin olarak bilinen bir şeyi inkara kalkışmak, böyle bir şeyi kabul etmemek de o kimsenin kâfir olması için yeterdir. Meselâ İslâm ümmeti bir tek ümmettir. Ayrı ayrı İslâm ümmetleri-devletleri olamaz. Buna rağmen böyle bir birliği kabul etmeyen kimse, İslâm birliğine karşı çıktığından kâfirdir.

Yine hayatın herhangi bir dalında, örneğin iktisadî yaşam alanında Allah'ın hidâyet varlığını kabul etmemek, bu hususdaki İslâm esaslarını reddetmek gibi. Başka hükümler Allah'ın hükümlerinden daha üstündür diye, onlarla hüküm verip, Allah'ın indirdiğiyle hükmetmemek. Demokrasiyi en üstün ve faziletli rejim kabul etmek, tüm küfür sistemlerine bu anlamda bir kutsallık vermek. Allah'ın indinde varolan bir şeyi reddetmek, müsebbibi unutup sebepleri ön planda tutmak ve bunları kabullenmek. Allah'ın, kâfir olarak hükmettiği kimseleri kâfir olarak kabul etmemek gibi şurada saydığımız, sayamadığımız ve ileride sayacağımız bir çok şeyler nedeniyle kişi kâfir olmuş olur.

Ayrıca tüm fıkıh kitaplarında nelerle küfre girildiği ve girileceği noktaları birbir izah edilmiştir. Oralardan bunları öğrenmek zorundayız. Her müslümanın saydığımız tüm bu küfür çeşitleriyle savaşması, böylelerine velâyet yetkisini vermemesi gerektiği gibi, diğer taraftan onlara karşı sevgi ve muhabbet dahi besleyemez. Özellikle velâyet yetkisinin bunlara verilmesi haramdır. **Bunu kabul etmeyen bir kimse, haramı inkar etmiş olacağından kâfirdir.**

MÜNAFIKLIK

Münafıklık veya nifak vasfına gelince bu, **kâfirlikten de fenadır,** kötüdür Bunların müslümanlara yaptıkları **zararlar çok daha fazla** ve büyüktür. Ayrıca bunlar müslümanlara karşı kapalı kutu durumundadırlar. Hile ve desiseye başvurmaktadırlar. Açık açık güreşmemektedirler. Bu bakımdan münafıkların sebep oldukları ve olacakları tehlike çok daha büyüktür.

«Gerçekten münafıklar, ateşin en alçak tabakasındadırlar. Onlara bir yardımcı da bulamazsın.» (29)

29 — Nisa, âyet: 145.

«İnsanlardan öyleleri vardır ki: «Biz Allah'a ve ahiret gününe iman ettik» derler; oysa onlar inanmış değildirler. (Sözde) Allah'ı ve iman edenleri aldatırlar. Oysa onlar, yalnızca kendilerini aldatmaktadırlar da, şuurunda değildirler. Kalplerinde hastalık vardır. Allah da hastalıklarını artırmıştır. Yalan söylemekte olduklarından dolayı, onlar için acıklı bir azab vardır.» (30)

Madem ki münafıkların durumu bu mesabededir ve gerçekten bunlar en tehlikeli kimselerdir. Bu bakımdan müslümanlar için en önce öğrenilmesi ve tanınıp bilinmesi gereken kimseler bu kimselerdir. Bunları tanımak şu noktadan çok önem arzetmektedir. Velâyetin bu kimselere verilmemesi. Çünkü bir müslüman münafıklara velâyet yetkisini vermesi halinde, onlar mü'minleri Allah'a giden yoldan saptırırlar. Onu müslümanların bedeninden ayırırlar.

MÜNAFIKLARIN TANINMASI

Allah (c.c.), münafıkları bize kitabında tanıtmış, bildirmiştir. Onların tanınma yollarını Rabbimiz şöyle bildiriyor:

«Eğer biz, dilersek, sana onları elbette gösteririz. Böylelikle sen onları simalarından tanımış olursun. Andolsun, sen onları, sözlerinin anlatım-biçiminden de tanırsın.» (31)

Bu âyette görüldüğü gibi, Allah (c.c.) dilediği takdirde onları simalarından ve gidişatlarından mü'minlere tanıtacağını, bir de sözlerinin anlatım biçimiyle de ortaya koyacağını bildiriyor.

Onların sözleri, fiil ve davranışları, bize hüviyetlerinin ortaya çıkarılması için yeter delil olabileceğini gösteriyor. Allah (c.c.), onların sözlerini, davranışlarını gözden geçirmek suretiyle, iyice düşünmek kaydıyla, münafıkların epeyce vasıflarının ortaya çıkacağını bildiriyor. Aynı zamanda bizi şüphe ve kuşkuya sokmayacak, net bir biçimde onları öğrenebileceğimizi bildiriyor. Allah'ın rahmeti sayesindedir ki, tüm işlerinin iğrenç yönlerini ortaya çıkarıp müslümanlara gösteriyor, münafıkları perişan ediyor.

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Yoksa kalplerinde hastalık bulunanlar, kendi kendilerini Allah için hiç çıkarmayacağını mı sandılar?» (32)

---

30 — Bakara, âyet: 8, 9, 10.
31 — Muhammed, âyet: 30.
32 — Muhammed, âyet: 29.

Bizler münafıklar hakkında yaptığımız bu girişten sonra, şimdi de, konuya ilişkin âyetleri, haberleri sunalım, sunalım ki, münafıkların nitelikleri nelermiş tek tek öğrenmiş olabilelim. Rabbimiz buyuruyor:

«Kendilerine «yeryüzünde fesat çıkarmayın» denildiğinde: «Biz yalnız ıslahatçıyız (düzeltenleriz)» derler. Haberiniz olsun; gerçekten, asıl fesatçılar bunlardır, ama şuurunda değildirler.» (33)

«Ve (yine) kendilerine: «İnsanların iman ettiği gibi siz de iman edin» denildiğinde: «Düşük akıllılar (beyinsizler) in iman ettiği gibi mi iman edelim» derler. Biliniz ki, gerçekten asıl düşük-akıllılar kendileridir; ama bilmezler.» (34)

«İman edenlerle karşılaştıkları zaman: «İman ettik» derler. Şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında ise, derler ki: «Kuşku yok, sizinle beraberiz. Biz (onlarla) yalnız alay edicileriz. Allah da onlarla alay eder ve tuğyan (azgınca taşkınlıkları) içinde şaşkınca dolaşmalarına (belli bir) süre verir. İşte bunlar, hidâyete karşılık sapıklığı satın almışlardır. Fakat alışverişleri bir yarar sağlamamış; hidâyeti de bulamamışlardır.» (35)

Allah (c.c.) yukarıda meâllerini sunduğumuz âyetlerde münafıklara ait sözlerinden, davranışlarından, gidişatlarından, huy ve ahlâklarından bize örnekler vermektedir. Bunlar, Allah'ın kitabına bağlı kalmıyorlar ki, ıslahatçı olabilsinler. Aksine Allah'ın şeriatını yeryüzünde yıkmak suretiyle yeryüzünü bozgunculuğa uğratıyorlar. Buna rağmen kendilerini de ıslahatçı, arabulucu, düzeni ve asayişi temin edici olarak tanıtırlar. Günümüzde milyonlarca insanın durumu bunu bir gerçek olarak ortaya koymaktadır. Bunlar kendilerine ilerici, ıslahatçı, özgürlükçü, aydın gibi isimler vermek suretiyle övünüyorlar. Halbuki bunlar tam aksine fesada, bozgunculuğa çağrıda bulunuyorlar. Yeryüzünde huzursuzluğun doğmasına davetiye çıkarıyorlar.

Kaldı ki bunların mü'minler hakkındaki kanaat ve düşünceleri de çok fenadır. Mü'minler hakkında iyi düşünmezler. Onları sürekli töhmet altında tutarlar. İyi, doğru ve haklı bir görüş sahibi olamadıklarını ileri sürerler. Akılsız ve beyinsiz tanıtırlar. Onlarla beraber olmayı bırakırlar. Onlarla birlikte bulunmaktan utanç duyarlar. İşte bu, günümüz müslümanlarından milyonlarcasının içinde bulunduğu ve yaşadığı bir gerçektir.

---

33 — Bakara, âyet: 11, 12.
34 — Bakara, âyet: 13.
35 — Bakara, âyet: 14, 15, 16.

Bu münafıklar gerçekten iman sahiplerini küçümserler, onlara hakaret ederler, ağıza alınamayacak ithamda bulunurlar. Meselâ gerici, yobaz, hep yerinde saymayı öneren donuk kişiler, akılsız, anlayışsız, beyinsiz kimselerdir, diye müslümanları kötülerler.

Ayrıca bu münafıklar bütün bunlara rağmen, mü'minlerin yanlarında bulunduklarında mü'min olduklarını ortaya korlar, böyle söylerler. Hatta bundan da öteye, mü'min olduklarına dair yemin billah ederler Müslüman olduklarına and içerler. Ancak dalalet ve sapıklık liderlerinin, küfür liderlerinin yanlarında başbaşa kaldıklarında onlara şöyle söylerler: **Biz aslında söz ve davranışlarımızla onlarla alay ediyoruz. Zavallılar bunun farkında değiller.** Evet, bugün sözüm ona müslüman olduklarını söyleyen bir çok müslümanların çocuklarının hali bundan farksız değildir.

Bakarsınız ki, bunlar din erbabıyla birlikte bulunduklarında, gayet edep ve terbiye dairesinde görürsün. Ancak bu kimseler partideki efendilerinin veya mahfildeki (locadaki) kâfir efendilerinin yanlarına vardıklarında, örneğin komünist ve benzeri teşkilatların liderleri yanında şöyle derler: **Biz aslında onların yanında siyaset gereği böyle konuşuyoruz. Yoksa onlar gibi inanmış değiliz. Biz onları aldatıyoruz.**

Sizler bu ve benzeri ifadeleri müslümanlıklarıyla övünerek, bunu ileri sürerek ortaya çıkan liderlerde de görebilirsiniz. Nitekim onların peşlerinden gidenlerde de aynı şeyleri görmekteyiz. Fakat buna rağmen şayet çok iyi dikkat edecek olursanız, bu liderlerin şehadet kelimesiyle kimi zaman çelişkiye düştüklerini görürsünüz, göreceksiniz. Mutlaka kendilerinin küfür yönlerini açığa çıkaran bir tarafları ortaya çıkacaktır. İşte bütün bu noktalara dikkat edilirse mü'min gerçekten kimin yanında yer almalı, kimi dost ve veli edinmeli, pek iyi anlayabilir. Zira tüm ölçüler ortadadır. Bunlara dikkat edilmelidir.

b — **«Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten inandıklarını öne sürenleri görmedin mi? Bunlar, tağutun önünde muhakeme olmayı istemektedirler. Oysa onlar onu tanımamakla emrolunmuşlardır. Şeytan da onları uzak bir sapıklıkla sapıtmak ister. Onlara: «Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin» denildiğinde, o münafıkların senden kaçabildiklerince kaçtıklarını görürsün.»** (36)

Bu âyetler, münafıkların nitelikleri arasında olan yeni bazı nitelikler daha ortaya koymaktadırlar.

---

36 — Nisâ, âyet: 60-61.

Tağut'un anlamı, haddi aşan her kimse ve her kötülüğün, sapıklığın başı ve lideri durumundaki kimse ve kimseler demektir. Allah (c.c.)'dan başka kabul olunan her mabud tağuttur. Hayır yollarına engel olan her kimse tağuttur.

İşte münafıklar da Allah'ın hükmüyle ve Rasûlü'nün hükmüyle hükmetmekten kaçınıyorlar. Bununla da kalmayıp aynı zamanda böyle yapanlara, yapmak isteyenlere de engel olup, onları bu yoldan alıkoyuyorlar. Tağut'un hükmüne razı olmak suretiyle, Allah'a davet yolundan yüz çeviriyorlar.

İşte siz, sıradan kimselerde bu gibi nitelikleri bulabilirsiniz. Onların vasıflarını hemen anlayabilirsiniz. İslâmî bir yargıyı ve hükmü bırakırlar da veya şer'i bir hükmü istemezler de bunun yerine İslâmî olmayan zalim bir kanunu taleb ederler. Bu, sıradan halkta görülen bir durumdur.

Sıradan kimselerde görülen hal yukarıda gösterildiği gibi, bunların liderleri durumundaki kimselerde ise aynı nitelikler şöyle belirir. Bunlar halkı Kitap ve Sünnetin dışındaki kanunlara çağırırlar. Yani İslâm dışı bir uygulamaya davet ederler. İslâm yerine başka şeyler getirmek isterler. Allah ve şeriat kendilerine hatırlatılınca bunlar hemen öfkelenirler, kızarlar, adeta küplere binerler, intikam hisleriyle çılgına dönerler de, İslâm'dan yüz çevirirler. Bunlar münafık olmaktan da öte kimselerdir. Denebilir ki, bunlar, hiç kuşkusuz tağutların da kendileridirler. Onların bu durumlarına benzer hali şu âyetler ne güzel ortaya sermektedirler.

Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Onlar derler ki: «Allah'a ve Rasûlü'ne iman ettik ve itaat ettik» sonra da bunun ardından onlardan bir grup sırt çevirir. Bunlar iman etmiş değildirler. Aralarında hükmetmesi için onlar Allah'a ve Rasûlü'ne çağırıldıkları zaman, onlardan bir grup yüz çeviriverir. Eğer hak onların lehlerinde ise, ona boyun eğerek geliverirler. Bunların kalplerinde hastalık mı var? Yoksa kuşkuya mı kapıldılar? Yoksa Allah'ın ve Rasûlü'nün kendilerine karşı haksızlık yapacağından mı korkmaktadırlar? Hayır, onlar zalim olanlardır.» (37)

c — **«Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir. Kötülüğü emreder, iyilikten meneder ve ellerini sıkı tutarlar. Allah'ı unuttular. O da onları unuttu. Münafıklar, işte yoldan çıkan fasıklar onlardır.»** (38)

---

37 — Nûr, âyet: 47, 48, 49, 50.

38 — Tevbe, âyet: 67.

Bu âyette münafıklara ait geçen nitelikler şöylece belirtilmiştir:

1 — Münkeri, kötülüğü emrederler. Örneğin anne-babaya işkence etmek, zina, içki, açılıp-saçılma, Allah'ın dinini ve şeriatını terketme gibi...

2 — İyilikten de menederler. Bir kimsenin Allah'ı andığını, O'nu zikrettiğini görürlerse azarlar, şayet bir müslüman oruç tutuyorsa onu, akılsızlık ve beyinsizlikle itham ederler. Eğer bir müslüman da hayır yollarında koşuşmakta ise, buna da engel olurlar, onu yapmamasını isterler. Bir müslümanın sakal uzattığını görürlerse, bu defa kendisiyle alay ederler, sakal bırakmasına engel olurlar...

3 — Elleri sıkıdır, cimridirler: Bir fakiri ve yoksulu yedirmezler, yetime acımazlar, şefkat duyguları dumura uğramıştır. Allah için bir sadaka çıkarmazlar.

4 — Allah'ı unuturlar, O'nu zikretmezler, anmazlar, O'na ibadet etmezler. Şayet zikreder veya ibadette bulunurlarsa bu, mutlaka gösteriş içindir, bunu da istemeye istemeye yaparlar.

Bunun benzeri, şu sûrede dile getirilmiştir. Nitekim meâlini vereceğimiz sûre hakkında kimi tefsir bilginleri, bu sûrenin tümüyle münafıklara ilişkin olduğunu belirtmektedirler.

«Dini yalanlamakta olanı gördün mü? İşte yetimi itip-kakan, yoksulu doyurmayı teşvik etmeyen odur. İşte (şu) namaz kılanların vay haline. Ki, onlar, namazlarında yanılgıdadırlar. Onlar, gösteriş yapmaktadırlar ve Maûnu ufacık bir yardımı (veya zekatı) da engellemektedirler.» (39)

Bu sûrenin son âyetinde geçen «el Maûn» hem zekat manasında yorumlanmıştır. Ya da komşular arasında adet olarak birbirlerinden idare yoluyla alıp verilen şeyler manasınadır.

d — «Münafıklara müjde ver: Onlar için gerçekten acıklı bir azab vardır. Onlar, mü'minleri bırakıp da kâfirleri dostlar (veliler) edinirler. Kuvvet ve onuru onların yanında mı arıyorlar? Şüphesiz, bütün kuvvet ve onur, Allah'ındır.» (40)

İşte bu âyette münafıkların ilk vasfı. Münafıklar, kâfirlerin yanında izzet ve şerefi aramak suretiyle onlara dostluk beslerler, onları veli edinirler.

---

39 — Maûn, âyet: 1-7.

40 — Nisa, âyet: 138, 139.

Rabbimiz yine buyuruyor: «(Allah) size Kitap'ta (Kur'ân'da) indirmişti ki: Allah'ın âyetlerini inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar (bu sözü bırakıp) başka bir söze dalıncaya kadar onlarla beraber oturmayın. Yoksa siz de onlar gibi olursunuz. Şüphesiz Allah, bütün iki yüzlüleri (münafıkları) ve kâfirleri cehenneme toplayacaktır.» (41)

Rabbimiz bu âyette ise münafıkların ikinci niteliğini bildiriyor. O da şu hususdur: Münafıklar, kâfirler Allah'ın âyetlerini inkâr etseler de, bunlarla alay da etseler, yine de onların yanında oturmaya devam ederler.

Bir diğer âyette Rabbimiz şöyle buyuruyor: «Onlar sizi gözetleyip-durmaktalar. Size Allah'dan bir fetih gelirse: «Sizinle beraber değil miydik» derler. Ama kâfirlere bir pay düşerse: «Size üstünlük sağlamadık mı, mü'minlerden size (gelecek tehlikeleri) önlemedik mi?» derler. Allah, kıyamet günü aranızda hükmedecektir. Allah, kâfirlere mü'minlerin aleyhinde kesinlikle yol vermez.» (42)

Bu âyette ise mü'minlerin arasında iki yüzlülükleriyle tanınan münafıkların üçüncü bir vasfı anlatılmaktadır. O da bu kimselerin kâfirlerle mü'minler arasında sürekli olarak dış görünüş itibariyle hileli bir halde dolaşırlar. Kim üstün gelirse, onların saflarında yer almak suretiyle hareket ederler. Eğer mü'minler üstün gelip, zafer kazansalar, onlarla birlikte olduklarını ileri sürerler. Şayet kâfirler üstün gelirlerse bu takdirde, onlardan olduklarını söylerler. Delil olarak da, savaşta mü'minlerin yanında yer almadıklarını gösterirler. Adeta bu ifadeleriyle, yani savaşta mü'minlerin yanında yer almadıklarını söylemekle, müşrikleri mü'minlerden güvenceye almak olarak telakki ediyorlar. Nitekim şu âyet onların durumlarını ne güzel ortaya döküyor:

«İnsanların öylesi vardır ki, «Allah'a iman ettik» der, fakat Allah uğruna eziyet gördüğü zaman, insanların (kendisine yönelttikleri işkence ve) fitnesini Allah'ın azabıymış gibi sayar; ama Rabbinden bir yardım ve zafer gelirse, andolsun: «Biz gerçekten sizlerle birlikteydik» demektedirler. Oysa Allah, âlemlerin sinelerinde olanları daha iyi bilen değil midir?» Allah, muhakkak iman edenleri de bilmekte ve muhakkak münafıkları da bilmektedir.» (43)

---

41 — Nisa, âyet: 140.
42 — Nisa, âyet: 141.
43 — Ankebût, âyet: 10, 11.

Mü'min, mü'min kardeşlerinin yanında yer alır. Savaşın ne türü olursa olsun, ne derece işkence, sıkıntı ve zulme maruz bırakılırsa bırakılsın, hiç bir vakit başkalarının yanında yer almaz, alamaz. Fakat yan çizmek, iki yüzlü davranmak, iki taraf arasında yalpalamak gibi vasıflar münafıkların tabiatı ve huyudur.

Rabbimiz buyuruyor: «**Gerçek şu ki ,münafıklar (sözde), Allah'ı aldatmaktadırlar. Oysa O, onları aldatandır. Namaza kalktıkları zaman, isteksizce kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı ancak çok az anarlar. Arada bocalayıp dururlar. Ne onlarla, ne bunlarla. Allah kimi saptırırsa, artık sen ona yol bulamazsın.**» (44)

Bu âyet-i kerime açıkça onların durumlarını ortaya koymaktadır. Sözde bunlar tarafsız gözükmektedirler. Ne onlardan, ne de bunlardan. Mü'minlerle kâfirler arasında sürekli yer alan savaşta, bunlar tarafsız... Namaz kılarlarken ise, riya ve gösteriş için kılarlar. İstemeye istemeye ve sırf insanlar görsünler diye namaza kalkarlar. Allah'ı da pek az zikredip anarlar. İbadette tembeldirler. Nitekim onların bu yönlerini şu hadis ne de açık, seçik ortaya dökmektedir:

«**Şu tarz namaz münafığın namazıdır. Oturur, güneşi gözetir. Güneş şeytanın iki boynuzu arasında bulunduğu zaman (tam batacağına yakın) kalkar da namazı dört rekat olarak (kuşun yemi gagalaması gibi) gagalar. O namazın içinde Allah'ı pek az zikreder.**» (45)

e — Hz. Peygamber (a.s.) hadislerinde şöyle buyuruyorlar: «**Dört şey var ki, bunlar kimde bulunursa o kimse katıksız münafık olur. Kimde de bu dört nitelikten biri bulunursa, kendisinde münafıklıktan bir haslet bulunur, ta ki onu terk edinceye dek (terk edince kalmaz). Kendisine bir şey emanet edilince ihanet eder, söyleyince yalan söyler, söz verince yerine getirmez, kavga edince baştan çıkar.**» (46)

Kur'ân-ı Kerim'de münafıkların niteliklerini tanıtan sayısız âyetler vardır. Öyle ki, mü'minlere, münafıkların en ince işlerine varıncaya kadar, hepsini bildirmiştir. Küçük-büyük ne varsa hepsini açıkça ortaya dökmüştür. Meselâ Berae sûresi diye bilinen Tevbe sûresi, Münafikûn sûresi gibi sûreler söylediklerimizi ortaya koymak bakımından sadece iki sûredir. Ancak biz burada onların temel niteliklerini size sunmakla yetindik. Çünkü bu esas vasıfları bilenler, gerçekten onları hemen tanıyabilirler. Biz tüm bunları vermekte ama-

---

44 — Nisa, âyet: 142, 143.

45 — Müslim, Tirmizî, İbn Mace, Ebû Davud, Nesaî.

46 — Buharî, Müslim, Tirmizî, Nesaî.

cımız, müslümanların münafıkları tanıması içindir. Tanısın ki, müslümanın münafıklara velâyet vermesine engel olabilsin. Kaldı ki bir müslüman onlara nasıl velâyet verebilir ki, Allah (c.c.) onları yani münafıkları şöyle vasfediyor:

«Hayır onlar, zalimlerin ta kendileridirler.» (47) Kaldı ki Rabbimiz onlara mücerred - soyut manada bile dostluk beslenilmemesini, onlara meyledilmemesini emrediyor. Böylesi bir eğilimden nehyediyor. Şöyle ki:

«Zulme sapanlara eğilim göstermeyin, yoksa size ateş dokunur. Sizin Allah'dan başka velileriniz de yoktur, sonra yardım da göremezsiniz.» (48)

MÜSLÜMAN OLABİLMENİN TEK ŞARTI VELÂYET

Yukarıdan beri anlattıklarımızdan öğrendiğimiz bir gerçek vardır. O da, müslüman kimsenin velâyet yetkisini, müslümandan başkasına vermemesidir.

Müslümanın müslüman sayılabilmesi için velâyetini sadece Allah için, Rasûlü için ve mü'minler için olmak üzere değerlendirir. Aksi takdirde müslüman olması düşünülemez. Müslüman hangi türden olursa olsun, şu veya bu bağı bahane ederek kâfir ve münafıklara dostluk ve velâyet besleyemez. Ancak müslüman kardeşleriyle, İslâmi bağlar çerçevesinde velâyetini bunlara verebilir.

Veli kelimesi sözlükte, sevgi, dostluk, yardımcı, antlaşmalı, tabi (uyruk) ve benzeri anlamlar taşır. Kelime hangi manada kullanılırsa, ona göre değerlendirilir.

Kur'ânî terim olarak velâyet - dostluk hemen hemen bu manaların hepsi için de geçerlidir. Ancak bizler, velâyet manalarının ve belirtilerinin Kur'ân ve hadîse dayalı nasslar ile ortaya çıkarmak istedik. Kur'ân ve hadîste en belirgin olarak bunlardan hangisidir, işte biz bunları ortaya koymak istedik. Eşyanın kendisine ve niteliklerine en iyi bir şekilde delâlet eden bu manada ne var onu göstermeye gayret gösterdik. İşte şimdi sizlere gerek Kur'ân'dan ve gerekse hadîslerden nasslara dayalı olmak kaydıyla, velâyetin tanımlarını vermeye çalışacağız.

---

47 — Nûr, âyet: 50.
48 — Hûd, âyet: 113.

Müslüman haram olan bir velâyeti kullanması halinde münafık olur. Kısaca mü'mini bu hallere sokan, onu İslâm vasfının dışına iten unsurlar nelerdir? İşte bunları görmeye gayret göstereceğiz.

A — Velâ'nın dostluğun ilk belirtileri:

a — Yardım, b — Kâfirler için Allah'a itaat etmeme, c — Onların gidişatına bağlı kalma.

Biz onların bu üç noktadaki durumlarını Rabbimizin şu kavlinden öğrenmekteyiz:

«Münafıklık etmekte olanları görmüyor musun ki, onlar, Kitap ehlinden küfre sapan kardeşlerine derler ki: «Andolsun, eğer siz (yurtlarınızdan) sürülüp-çıkarılırsanız, biz de sizlerle birlikte mutlaka çıkarız. Ve size karşı olan hiç kimseye, hiç bir zaman itaat etmeyiz. Eğer size karşı savaşılırsa, elbette size yardım ederiz.» (49)

İyice dikkat ettiğimiz takdirde her üç nokta da âyette geçmektedir: a — Kâfirlere yardımcı olmak, yardımda bulunmak, b — Kâfirlerin hatırı için Allah'a itaatı terketme, c — Onlarla münasebette bulunmak.

Bu tür velâyet ve dostluk ifadesinin içerisine bir çok şeyler dahildir. Meselâ siyaset ve politika adamlarının bir çok davranışları bu tür davranışlardır. Onlar kâfir ve dinsizleri savunurlar. Onların yanında yer alırlar. İster kâfirler tek kişi, ya da gruplar halinde veya parti-teşkilat kuruluşları durumunda bulunsunlar, hiç bir şey değiştirmez. Hep onların yanında yer alırlar. İslâmî bir bağ temeline dayanmadan kurulmuş bulunan herhangi bir teşkilat, örgüt veya kuruluşa bu anlamda bağlı bulunan herkes bu hükme girer.

B — MÜ'MİNLERİN SIRLARINI KÂFİRLERE GÖTÜRMEK:

Biz bu hükmü de Rabbimizin şu âyetinden çıkartmaktayız. Rabbimiz buyuruyor ki:

«Ey iman edenler, Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları veliler (dost ve müttefikler) edinmeyin. Siz onlara karşı sevgi yöneltiyorsunuz.» (50)

İbn Kesir merhumun bu âyet ile ilgili olarak, nüzûl sebebi hakkında şunları bildiriyor: Bu âyet-i kerimenin baş tarafının nüzûl se-

---

49 — Haşr, âyet: 11

50 — Mümtehine, âyet: 1.

bebi, Hatıb b. Ebî Beltaa ile ilgilidir (51). Hz. Hatıb (r.a.), muhacirlerdendir. Aynı zamanda Bedir ashabındandır. Kendisinin Mekke'de çoluk-çocuğu, malı-mülkü bulunuyordu. Kendisi bizzat Kureyş soyundan değildi. Osman'ın antlaşmalısıydı.

Mekke halkı antlaşmalarını bozmaları üzerine, Rasûlüllah (a.s.) üzerlerine yürümeye ve Mekke'yi fethe karar verdi. Rasûlüllah (a.s.) bunun için de müslümanlara bu gaza için hazırlık yapmalarını emretti. Fakat bu arada şöyle duada bulundu: «Ey benim Rabbim, bizim bu hazırlığımızdan onları haberdar kılma.»

Hz. Hatıb (r.a.), çocukları sebebiyle endişelendi de, böyle bir durumu Kureyşlilere bildirmeye kalkıştı. Mekke'ye gitmekte olan bir kadına, bir mektup vererek, durumu bu mektupta Kureyşlilere bildiriyordu. Zira Hatıb böyle yapmakla, oradaki çocuklarını güvence altına almak istiyordu. Allah (c.c.), Rasûlü'nün duasını kabul buyurduğundan, durumu Rasûlü'ne bildirdi. Hemen kadının peşisıra adam gönderip, ondan mektubu aldırttı.

Mü'minlere ait sırları kâfirlere bildirmek, mü'minlerden gelebileceklere karşılık, tedbir almalarını sağlamak veya mü'minlerden kâfirleri korumaya yönelik bir çabaya girmek gibi hususların tümü, kişiyi imandan çıkaran dostluklar türündendir. Rabbimiz bunlardan ancak şu kimseleri hariç tutuyor:

«Ancak tevbe edenler (hallerini düzeltenler), Allah'a sımsıkı sarılanlar ve dinlerini katkısız olarak Allah için (halis) kılanlar başka, işte onlar mü'minlerle beraberdirler.» (52)

C — VELÂ - DOSTLUK BELİRTİSİ, SEVGİ VE DOSTLUK:

Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: «Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiç bir kavim bulamazsın ki, onlar, Allah'a ve Rasûlü'ne karşı başkaldıran kimselerle bir sevgi (ve dostluk) bağı kurmuş olsunlar.» (53)

Hz. Peygamber (a.s.) da hadislerinde şöyle buyuruyorlar: «Kişi sevdiğiyle beraberdir.» (54)

---

51 — Hatıb, salih bir kimse idi, bu noktada sürçtü. Sonra Nasuh üzere tevbe etti. Kendisi Bedir'de bulunanlardandır. Rasûlüllah (a.s.) onu bağışladı.

52 — Nisa, âyet: 164.

53 — Mücadele, âyet: 22.

54 — Buharî - Müslim.

İbn Mes'ud demiştir ki: «**Şayet Hicr ile makam arasında yetmiş yıl ibadet etse de, ancak sevdiğiyle birlikte haşr olunur.**»

Meselâ bir kimsenin tüm şefkat ve sevgisini kâfirlere karşı göstermesi münafıklara aynı şefkati beslemesi, onlara meyletmesi ve bunları sevmesi, aynı zamanda kâfir ve münafıkların başarılı olmalarını, zafer kazanmalarını arzulaması hali, velâyetin, dostluğun en büyüğüdür.

Bir kimsenin, isyan ve zulüm yapan bir topluma kalbiyle eğilim göstermesi, onların yaptıklarından hoşnut olması halinde bu kimse de aynen onlardandır. Onların işlediklerinin günahı aynen bu kimseye de verilir. Hatta bu kimse bunlardan çok uzaklarda olsa bile yine onlarla beraberdir. Rasûlüllah (a.s.) hadîslerinde şöyle buyuruyorlar: «**Yer yüzünde bir hata işlenir de onu gören biri de onu hoş karşılamaz (bir rivayette inkar eder) sa, tıpkı onu görmemiş olan gibidir. Fakat kim de işlenen hatayı görmez ve fakat buna rıza gösterirse, o da gören (işleyen) gibidir.**» (55)

D — KÂFİR VE MÜNAFIKLARLA İSTEYEREK İLGİ KURMAK:

Kâfir ve münafıklara karşı isteyerek münasebette bulunmak, onları sevmek, onlara velâyet vermek de yine onlarla birlikte olmanın belirtilerindendir.

Toplantı yerlerinde onlarla birlikte bulunmak, onların İslâm'a ve müslümanlara karşı iğrenç ifadelerini dinleyip, müdahalede bulunmamak da onlarla dostluğun belirtilerindendir. Onların ifadelerine karşı yüzünün bile kızarmaması, öfkelenmemesi, toplantılarını terketmemesi, o kimsenin onlarla birlikte olduğunun belirtilerindendir. Yüce Mevlâ şöyle buyuruyorlar:

«**(Allah) size Kitap'da indirmiştir ki: Allah'ın âyetlerinin inkar edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar (bu sözü bırakıp) başka bir söze dalıncaya kadar onlarla beraber oturmayın. Yoksa siz de onlar gibi olursunuz. Şüphesiz Allah, bütün iki yüzlüleri (münafıkları) ve kâfirleri cehenneme toplayacaktır.**» (56)

Nitekim Rasûlüllah (a.s.) Efendimizin hadîsleri bu noktaya işaret etmektedir. Sadece insanın belli bir topluluğu fazla görmesi sebebiyle, kişinin o toplum içerisinde yer alması halinde, o kimseyi o

55 — Ebu Davud, Melahim. 3445.

56 — Nisa, âyet: 140.

toplum ile birlikte kılar. Kim kâfirlerin toplumunda bulunmayı çokça arzuluyorsa o da onlardandır. Kim de münafıklar toplumunu severse o da onlardandır. Bu konudaki hadis meâli şöyledir:

«Kim bir kavmin toplantısında (arasında) daha çok bulunmak isterse, o, onlardandır.» (57)

Nitekim bu bölüme bir çok sınıflar girerler. Meselâ kâfirlere ait dinsiz, şehvet-perest, her türlü serbestiyi isteyen kimselerle birlikte bulunmak, onların kulüp ve derneklerine intisab etmek, kişinin onlardan olması için yeter de artar. Ayrıca insanın buna benzer kuruluşlara girmesi halinde o kimsenin de onlardan olması için yeterlidir.

Bunların toplantılarına katılmaları, davet merkezlerine gitmeleri, ihtifallerinde bulunmaları, konuşmalarını dinlemeleri gibi hususlar, bu kimselerin bunlara dahil olduklarını gösterir. Ancak bir kimse böyle yine aynen bunlar gibi mütalaa olunanlardan olmak üzere, herhangi sapık ve saptırıcı kâfir bir kuruluşa kaydolmak. Onların temsilcilerini ve seçtiklerini desteklemek de bu türdendir. Öyle ki bugün çağımızda en geçerli olan bir yol olarak izlenmektedir. Adam küfür temsilcilerini seçiyor, onları destekliyor.

İşte bu tür davranan kimse hakkında hiç şüpheniz olmasın ki, o, kesin olarak iman dairesinden çıkıp nifak dairesine girmiştir. Yani münafık olmuştur. Cemaatten ayrılıp tefrikaya, ayrılığa düşmüştür. Peygamberimiz (a.s.) bu hususta şöyle buyuruyorlar: **«Kim cemaatten bir karış ölçüsünde ayrılır-uzak düşerse, böyle bir kimse namaz da kılsa, oruç da tutsa ve müslüman olduğunu ileri sürse de İslâm ipini (bağını) boynundan koparıp atmıştır.»**

E — ONLARA İTAAT ETMEK DE VELÂYETİ ONLARA VERMEKTİR:

Kâfir ve münafıklara itaatte bulunmak, onlara velâyet yetkisini vermektir. Zira kime itaat edersen, velâyeti ona vermiş olur, onu sevmiş olursun. Nitekim Hz. İbrahim (a.s.)'in babasına sözü: **«Babacığım, gerçekten ben, sana Rahman (olan Allah) tarafından bir azabın dokunacağından korkmaktayım. O zaman da şeytanın velisi (dostu) olursun.»** (58)

---

57 — Ebu Ya'la ve Alî b. Mabed Taat kitabında Abdullah b. Mesud'dan rivayet etmişler. Deylemî ve İbn Mübarek de Ebu Zer'den rivayet etmişlerdir.

58 — Meryem, âyet: 45.

Şeytana veli-dost olmak demek, ona itaat etmek demektir. Ona aynı zamanda icabet manasınadır. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: Şeytan o günde taraftarlarına şöyle diyecek: «**Benim size karşı zorlayıcı bir gücüm de yoktu. Yalnızca sizi çağırdım, siz de bana icabet ettiniz (katıldınız).**» (59)

Allah (c.c.) bizim de onlardan olmamamız için kâfir ve münafıkların hangi sınıfı olursa olsun, kendilerine itaat etmememizi emretmiş, onlara itaatı haram kılmıştır. Aynı zamanda onlara itaat etmeyi ise, mürtedlik kabul etmiştir. Bu bakımdan çok dikkatli bulunmak zorundayız. Zira Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«**Hiç şüphesiz, kendilerine hidayet açıkça belli olduktan sonra, gerisin geri (küfre) dönen-irtidat edenleri, şeytan kışkırtmış ve uzun emellere kaptırmıştır. İşte böyle; çünkü gerçekten onlar, Allah'ın indirdiğini çirkin karşılayanlara dediler ki: «Size bazı şeylerde itaat edeceğiz.»** (60)

Allah (c.c.) helak olmamamız için, değişik türlerde onlara itaatımızın caiz ve doğru olmadığını çok açık olarak bildirmiştir. Nitekim buyuruyor: «**Yeryüzünde olanların çoğunluğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan şaşırtıp-saptırırlar.**» (61)

«**Kâfirlere ve münafıklara itaat etme ve eziyetlerine de aldırma.**» (62)

«**Şu halde yalanlayanlara itaat etme. Onlar senin kendilerine yaranıp-onlarla uzlaşmanı arzu ettiler; o zaman onlar da sana yaranıp-uzlaşacaklardı. Her bir, durmaksızın yemin edip durana, aşağılık olana itaat etme. Alabildiğine ayıplayıp kötüleyen, söz (gizlilik içinde söz ve haber) taşıyan, hayrı engelleyip sürdüren, saldırgan, olabildiğince günahkâr, zorba-saygısız, sonra da kulağı kesik (ne idüğü belirsiz, çevresi içinde hayasız ve kötülüklerle ün salan); mal (servet) ve çocuklar sahibi oldu diye, kendisine âyetlerimiz okunduğu zaman - «Bunlar, eskilerin uydurma masallarıdır» dedi (diyen).**» (63)

«**Kalbini bizi zikretmekten gaflete düşürdüğümüz, kendi istek ve tutkularına (hevasına) uyan ve işinde aşırılığa gidene itaat etme.**» (64)

---

59 — İbrahim, âyet: 22.
60 — Muhammed, âyet: 25-26.
61 — En'am, âyet: 116.
62 — Ahzab, âyet: 48.
63 — Kalem, âyet: 8, 9...15.
64 — Kehf, âyet: 28.

Bu âyette kendi işlerini öne alan, hakka tercih eden, hakkı terketmek amacıyla geriye tepen kimselere itaat etmememiz emredilmektedir.

«Ve ölçüsüz davrananların emrine de itaat etmeyin. Ki, onlar, yeryüzünde bozgunculuk çıkarmakta ve dirlik-düzenlik kurmamaktadırlar.» (65)

Allah'ın kitabına sarılmayan her kimse ölçüsüz davranıyor, bozgunculuk ediyor demektir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler, eğer küfre sapanlara itaat ederseniz, sizi topuklarınız üzerinde gerisin-geri çevirirler. Böylece kayba uğrayanlara dönersiniz. Hayır sizin mevlanız (efendiniz) Allah'tır. O, yardım edenlerin en hayırlısıdır.» (66)

«Ey iman edenler, eğer kendilerine kitap verilenlerden herhangi bir gruba boyun eğecek olursanız, sizi imanınızdan sonra kâfirler yapmış olarak (dininizden) geri çevirirler.» (67)

F — ONLARA BENZEMEK DE ONLARI SEVMEK DEMEKTİR:

Kâfir ve münafıkların velâyetini kabullenmenin belirtilerinden biri de kişinin kendisini onlara benzetmesidir. Rasûlüllah (a.s.) Efendimiz şöyle buyuruyorlar: **«Kim kendisini bir kavme (topluma) benzetirse o da onlardandır.»** (68)

Kim Rasûlüllah (a.s.) ve ashabına kendisini benzetirse, muhakkak onları seviyor, onları veli kabul ediyor, velâyet yetkisini de onlar için tanıyor demektir ki, bu kimse de bu takdirde bunlardandır. Kim de kendisini kâfirlere benzetirse o da onlardandır. Meselâ Stalin'in bıyıklarını taklid etmek, ya da temsilcilerinin bıyıklarını taklit etmek veya kötü kimseleri örnek edinmek ve komünistlere ait nişan ve alâmetleri takınmak, benimsemek, Hıristiyanların haçını taşımak, kısaca kâfirlere özgü herhangi bir alameti, işareti taşımak, onlara ait adet, gelenek, törelerini benimsemek gibi hususlar, onları sevmenin belirtilerindendir. Onları veli edinmenin işaretidir, bunu izleyecek olan son durum ise münafıklıktır.

---

65 — Şuara, âyet: 151, 152.
66 — Ali İmran, âyet: 149-150.
67 — Ali İmran, âyet: 100.
68 — Ahmed b. Hanbel, Ebu Davud rivayet etmişlerdir. Taberanî de Kebîr'inde İbn Ömer'den merfu olarak rivayet etmiş, Irakî senedi sahihtir demiştir.

Ancak insanlar arasında müşterek olan şeyler buna girmezler. Çünkü tüm insanlar yerler, içerler, giyinirler. Ancak sözümüz, özellikle sembol olarak kullanılan şeylerle ilgilidir. Kâfirlere ait bir sembolü kullanması halinde, bu, nifak ve ayrılık demektir ki, o kimse de böylece onlardan olmuş olur.

Diğer taraftan velâyetle ilgili olarak daha başkaca belirtiler de vardır. Eğer insan, konuyla ilgili olan Allah (c.c.) âyetlerini inceleyecek olursa bunları tesbit edebilir. Biz burada bunların temel unsurlarını vermeye çalıştık.

Denebilir ki, bugün çağımızda haram olan velâyetlerin en büyüğü ve önemlisi, hatta müslümanı İslâm dairesinin dışına çıkaranı, velâyet yetkisini İslâm dışı bir kuruluş ya da örgüte verilmesidir. İnsanın hizbullah olmayan bir örgütle ilişki kurması, o kimsenin din dairesinden çıkması noktasından kendisine yeterlidir. Katıldığı örgüt cinsi ne türden ve hangi esaslara göre kurulursa kurulsun, bir şey değiştirmez. Çünkü kurulduğu temel küfrün sistemi üzeredir. Bunun için de müntesibini, bağlısını dinden çıkarır.

O teşkilat içerisinde hizbullah'ın nitelikleri, vasıfları temsil edilmedikçe, ahlâkı ve hedefleri doğrultusunda gidilmedikçe din dışı bir davranış olmaktan çıkamaz. Çünkü yasanın gösterdiği çizgide yürümek, teşkilat tüzüğünün dışına çıkmamak esas olacağından İslâm ile ilgisi de olamayacaktır.

Bilindiği gibi günümüzde ya da çağımızda mevcut parti nizamları ve tüzükleri şu temele bağlıdır. Tam velâyet yetkisi, hem de teşkilatın tüm yan kuruluşları da dahil olmak üzere, şubeleri de dahil merkez teşkilat tarafından yönetilir. Merkezde kimler görev başında ise, kimler komuta zincirini yüklenmiş ise yöneticiler olarak sorumluluk ve velâyet tamamen bunlara aittir. Hem bu yönetim hangi türden bir yönetim olursa olsun, hiç şüphe ve tereddüde yer bırakmayacak şekilde merkez yönetimine bağlıdır. Parti fertlerinin tabiatları ve prensipleri ne olursa olsun, merkez idarî kuruluşun direktifleri dışında hareket edemezler.

Bir de insan tabakaları arasında bunlara velâyet yetkisini verenlerden şöyle bir vehme kapılanlar da vardır. Herhangi siyasî bir parti veya liderine velâyetlerini verince şuna bakıyorlar. Bağlı bulundukları partinin şiarı, prensipleri İslâm ile çelişmiyor. Biz sadece bir tartışma olarak; şurada İslâmî olmayan bir parti vardır, fakat prensiplerinde İslâm ile çatışır bir yönü yoktur. Bir defa böyle bir yargı temelde ve gerçek anlamda sakattır. Kaldı ki, böyle de olsa bu, yeterli midir?

Gerçekten İslâmî anlamda sıhhatli ve sağlıklı bir siyasî çalışma, İslâm ile çelişir ve çatışır olmayacağı gibi, aynı zamanda hedeflerini kurması, bina edip gerçekleştirmesi, yolunu tayin edip belirlemesi gerekir İşte ancak böyle bir siyasî parti olması halinde ona tam yetki verilebilir. Böyle bir parti olmayıp da, öncekisi gibi bir partiyle yetinmek, sapıklığın bir başka türüdür. Böyle bir çalışmanın temelinde mutlaka İslâm'ı yıkma ve yoketme hedeflenmiştir. Bu noktaya çok dikkat edilmelidir.

MÜSLÜMAN KESİN ROLÜNÜ OYNAMALIDIR

Daha önceki sayfalarda öğrendik ki, mü'minlerin kâfirlere ve münafıklara velâyet yetkilerini vermeleri caiz ve doğru değildir. Aynı zamanda onları tasvip manasına gelen ve velâyet diyebileceğimiz ya da öyle değerlendireceğimiz özellikleri de ana unsurlar olarak ele aldık, gösterdik. Müslümanın bu anlamda da bir şey yapmasının caiz olmadığını belirttik. Şimdi bu noktada bir soru sormak gerekir. O da şudur :

Mü'min bir kimsenin velâyet yetkisini kâfirlere ve münafıklara vermeyip, bu hususta çekimser kalması yeterli midir? Yoksa kesin olarak velâyetini vermeyeceği gibi, mutlak olarak aktif manada ve İslâmî anlamda birbirlerine velâyet yetkilerini vermeleri gerekir mi?

Cevap olarak diyoruz ki, Allah (c.c.), nasıl ki, bizlere kâfir ve münafıkları dost edinmememizi, onlara velâyet vermememizi haram kılmış ise, bunun yerine de şunu bizlere farz kılmıştır. Biz velâyet yetkimizi Allah'a vereceğiz (Rabbimizin emirleri doğrultusunda kullanacağız), Rasûlü'ne ve mü'minlere vereceğiz. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor :

«Kim Allah'ı, Rasûlü'nü ve mü'minleri veli-dost edinirse, hakikatte üstün gelecek olanlar hizbullah (Allah taraftarı) tır.» (69)

Mü'min müslümanlar kendi aralarında, birbirlerini bağışlayıcı olmak kaydıyla hizbullahı kurabilirler. Öyle ki tüm İslâm fertleri toptan olmak üzere birbirlerine velâyet yetkisini verebilirler. Böyle bir velâyet olmaksızın Allah'ın rahmeti beklenemez. Zaten böylesi bir rahmete hak da kazanmış olamazlar. Nitekim Rabbimiz bunu teyiden şöyle buyuruyorlar :

«Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar da birbirlerinin velileridirler. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kı-

---

69 — Maide, âyet : 56.

larlar, zekatı verirler, Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederler. İşte Allah'ın **kendilerine rahmet edeceği** kimseler bunlardır. Şüphesiz, Allah, üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir.» (70)

İşte Rabbanî büyük hizb ve parti budur. Bu kimselerdir ki, problemleri çözecekler. Kendilerine gelebilen sorunları aralarında Şûra ve istişare yoluyla çözüme bağlarlar. İslâm ahlâkını gerçekleştirirler. Çünkü:

«... **Allah katında olan ise, daha hayırlı ve daha süreklidir. (Bu da) iman edip de Rablerine tevekkül edenler içindir. (Bunlar) büyük günahlardan ve çirkince utanmazlıklardan kaçınanlar ve öfkelendikleri zaman bağışlayanlar, Rablerine icabet edenler, dosdoğru namazı kılanlar, işleri kendi aralarında Şûrâ ile olanlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak edenler, haklarına tecavüz edildiği zaman, birlik olup karşı koyanlardır. Kötülüğün karşılığı, onun misli (benzeri) olan kötülüktür. Ama kim affeder (bağışlar) ve ıslah ederse (dirlik-düzenlik kurup-sağlar ise) artık onun da ecri Allah'a aittir. Gerçekten O, zalimleri sevmez.**» (71)

Âyetlerinde geçen nitelikleri hakkıyla üzerlerinde uygulamak isteyen ve hizbullah adına layık olan kimselerdir.

BİR KAVRAYABİLSELER

Şayet müslümanlar bu gerçeği kavrayabilseler ve kendilerinin ne olduklarını anlayabilseler, hizbullahın niteliklerini, mahiyetini gerçek manada kavrayabilselerdi, sonra da aralarında olabilecekleri de gerçekleştirmek üzere yardımlaşsalar, bunu hem amelî (pratik) manada, hem bilimsel açıdan ve hem de tavır ve yaşayışlarında tahakkuk ettirseler kimse kendilerine karşı koyabilme gücünü bulamaz. Bütün bunların yanında bir de üzerinde durduğumuz esas ve prensipler üzerinde birbirlerine velâyet verip dostluk bağlarını gerçekleştirseler başarısız olmaları düşünülemez. Böyle olamayan herkes ile dostluk kurulamaz, aksine ona karşı mücadele yapılır ve o, toplumdan uzaklaştırılır.

Şayet müslümanlar bunu yapacak olurlarsa, inan ki, hiç bir kimse kendilerini aldatamaz, aleyhlerinde tuzak bile kuramaz. Ülkelerinde bulunan tüm düşmanlarını gerçekten yenebilirler,. Aynı zamanda facir ve fasık bir hükümet bile kendilerine hükmetme yetki-

---

70 — Tevbe, 71.

71 — Şûrâ, âyet: 36, 37, 38, 39, 40.

sini kendisinde bulamaz. Herhangi bir zalim başlarına musallat olma gücünü bulamaz. Çünkü emirleri kendilerindendir. Bu emirler Allah'ın şeriatı dışında da herhangi bir kanun uygulayamazlar, uygulatamazlar.

Fakat işin üzülecek bir yanı var ki, müslümanlar İslâm'ın ne demek olduğunu bilemiyorlar. İslâm ahlâkından habersiz yaşıyorlar, onu kaybetmişler de kendileri de darma-dağın olmuşlar. Artık bundan böyle de düşmanlarına yem olmaları da çok kolaylaşmış oldu.

Müslümanların eski hüviyetlerini kazanabilmeleri, İslâm kültürünün yeniden getirilmesine, İslâm'ın esas ahlâkı üzere yetişmelerine ve birbirlerine velâyet yetkisini vermelerine bağlıdır. İşte bu gerçekleşirse, hizbullah dimdik ayakta durur ve hiç bir güç de kendilerini yenemez. Zira Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«... dikkat edin, kurtuluşa erecek olanlar hizbullah (Allah taraftarı) olanlardır.» (72)

VELÂYET YETKİSİNİ KESİN KULLANMAK

Diyoruz ki, Allah (c.c.) mü'minlere ve müslümanlara velâyetlerini, yetkilerini kullanmamayı, onu tatil etmeyi haram kılmıştır. Müslüman velâyet yetkisini mutlaka Allah'a, Rasûlü'ne ve mü'minlere vermek zorundadır. Zira bu onun sorumluluğudur. Aksi halde sorumluluğunu kullanmamış olur.

Şimdilik Allah için velâyet denilince, O'na ibadette bulunmak, Kitabı'nın uygulanmasını sağlamak, Rasûlü adına yetkiyi vermek, onun sünnetine karşı olmamak, ikinci temel kaynak olarak sünnetine bağlı bulunmak, davetine katılmak. Bütün bunlar velâyet belirtileridir Ayrıca mü'minlere karşı velâyet belirtileri ne ise, daha önceki sayfalarda gördüğümüz şekilde öğrenip, uygulamak zorundayız.

Meselâ bir şey ki, onu kâfirlere ve münafıklara vermemiz caiz değildir O takdirde bunu mü'minlere, özellikle de ilmiyle amel eden alimlere vermemiz vacip (farz) dır. Allah'ın kullarından salih olan kimselere ve Allah'a davet eden mü'minlere vermemiz vaciptir. Özellikle bunlara yani ilmini pratikte uygulama alanına koyan, Allah'a dâvette bulunanlara vermek vaciptir. Çünkü bu kimseler mü'minlerin içerisinde meseleyi en iyi bilenlerdir. Gerçekten görevlerimizi bilmek zorundayız Görevlerimizi şöylece sıralayabiliriz:

72 — Mücadele, âyet: 22.

1 — Mü'minlere yardım edeceğiz. Onların başarısız olmalarına engel olacağız. Rezil olmamalarına dikkat göstereceğiz. Çünkü Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona ihanet edemez, onu yalanlayamaz ve onu rezil-rüsvay edemez.» (73)

2 — Tüm bağlarımızı onlarla kuracağız.

3 — Kâfirlerin hatırı için kâfirlere itaat etmeyeceğiz.

4 — Kâfirlerin sırlarını ve planlarını, ne yapmak istediklerini mü'minlerden gizlemeyeceğiz, hemen kendilerine bildireceğiz.

5 — Mü'minlere mahabbet göstereceğiz, onları seveceğiz. Mü'minler nerede bulunurlarsa bulunsunlar, görevimizin bu olduğunu hiç unutmayacağız.

6 — Onlarla birlikte oturup-kalkacağız, meclislerinde bulunacağız. Onlar bizim öz dostlarımız olacaktır. En çok onların arasında yer alacağız. Ancak herhangi bir zaruret gereği veya bir hikmete mebni olarak müslümanlar arasında bulunmaması gerekenler buraya dahil değildirler.

7 — Müslümanların siyasî liderlerine, ilim otoritelerine (adamlarına) itaat edeceğiz. Özellikle de —şayet varsa— müslümanların halifesine yani halifemize itaat edeceğiz. Çünkü Allah (c.c) iyilik durumlarında yani ma'ruf noktalarında halifeye itaatı farz kılmıştır.

8 — Onlara benzeyeceğiz, onlar gibi olacağız. Yani Rasûlüllah'a uyacağız. Çünkü müslümanların örneği odur. Bu bakımdan giyimde, yemede ve içmede, kılık-kıyafet ve her durumda ona uyacağız.

Fakat şurası şaşılacak bir noktadır ki, kâfirler ve münafıkların tenkitlerine hedef olacağım endişesiyle sakal bırakmaktan utanan ve sıkılan mü'minler görmekteyiz. Halbuki böyle bir sünnetten kaçınanlar aynı zamanda Islâm'ın ve müslümanların kurtulmasını isteyen kimselerdir. Ama buna rağmen onlar tarafından tenkide uğrarım endişesiyle İslâmî kılık ve kıyafetten uzak durmaktadırlar.

Özellikle burada sözümüz meşru bir mazerete dayalı olanlara değildir. Yani bir müslüman düşünün, onun sakal ve benzeri İslâmî şiarları şahsında uygulaması bazı sebeplerden dolayı sakıncalıdır. Örneğin casusluk gibi. Böyle bir kimse zorunlu olarak bazı şeyleri terkedecektir. Biz burada zorunlu tabirinden şunu demek istiyoruz. Bazı vaciplerin terkedilmesi noktasında şeriatın izin verdiği ve mübah gördüğü bir ölçüyü, zorunlu ölçüyü söz-konusu etmekteyiz.

---

73 — Tirmizî rivayet etmiştir. Hasen-Garib hadistir demiştir.

Biz mü'minlere velâyet yetkisini vermediğimiz sürece günahkâr oluruz. Fakat başkasına vermek halinde ise sapıklık ve dalalet olur. Bize göre bunun Allah nezdinde makbul olabilen bir yönü de yoktur. Kim müslümanlarla birlikte değilse, o, onlardan değildir. Ancak buna rağmen bu kimse kendilerine karşı savaşmadıkça ya da düşmanlığını açıkça ortaya dökmedikçe karşılarındadır diye itibar edilmez. Fakat denilen durumların görülmesi halinde böyle itibar olunur. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Ancak sizinle aralarında andlaşma bulunan bir kavme sığınanlar ya da hem sizinle, hem kendi kavimleriyle savaşmaktan göğüslerini sıkıntı basıp da size gelenler (dokunulmazdır). Allah dileseydi, onları da üstünüze saldırtır, böylece sizinle çarpışırlardı. Eğer sizden uzak durur (geri çekilir), sizinle savaşmaz ve barış (şartlarını) ı size bırakırlarsa, artık Allah, sizin için onların aleyhinde bir yol kılmamıştır.» (74)

Buna rağmen bunlar bize karşı değildir diye itibar etmemez halinde, bizdendir diye de itibar etmemeliyiz. Böyle yapmaları sebebiyle bu kimseler Allah (c.c.) nezdinde kıyamet gününde bir fayda bulamayacaklardır. Ancak müslüman olmaları ve bizden olmaları hali hariç..

İşte bunlar İslâm'ın ilk temel nitelikleridir. Bunlarsız kişi müslüman olamaz. Önce bundan başladık, çünkü bu, ilkin de ilkidir. Şimdi ikinci niteliğe geçiyoruz: Allah Sevgisi ve Allah İçin Sevmek..

74 — Nisa, âyet: 90

İKİNCİ SIFATLA İLGİLİDİR
MAHABBET - SEVGİ

Allah sevgisi, kulda yaratılışta var olan bir husustur. Zira Allah'ın kullarına bahşeylediği nimetleri değerlendirenler, bu sevginin fıtri olduğunu sezebilirler. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Allah'ı, size vermiş olduğu nimetleriyle gıdalandırdığı için seviniz. Allah'ın (c.c.), beni sevmesi nedeniyle beni seviniz. Beni sevmeniz nedeniyle de Ehl-i Beyt'imi seviniz.» (75)

Kulun Allah'ı sevmesi, ancak Allah (c.c.)'ın meşru kıldığı yolda yürümesi ve Allah'dan başkalarını terketmesiyle olabilir.

Allah'ın Kitabı'nı okuyup tedkik edip, Rasûlü'nün sünnetini de aynen incelediğimizde, bu her iki kaynakta kimlerin Allah'ı sevdiklerini ve kimlerin de sevmediklerini bulabiliriz. İnsan, Allah (c.c.)'ın buğzunu çekebilecek şeylerden tümüyle uzaklaşmadığı sürece Allah sevgisi nedir, bilemez ve tadamaz. Ancak bunları bilebilirse, kişiyi Allah sevgisine ulaştıran ve bu sevgiyi gerçekleştiren şeylerin ne olduğu ortaya çıkabilir.

İşte bunun içindir ki, biz bu bölümde Allah'ın kimleri sevmediğini ya da kimlerin Allah tarafından sevilmediğini âyetlerle ve hadislerle sunmaya çalışacağız. Daha sonra da Allah (c.c.) tarafından kimlerin sevilmeye layık olduklarını ve sevildiklerini göreceğiz. Bunu da yine âyetler ve sünnetlerle tesbite çalışacağız.

---

75 — Tirmizî, Menakıb, Hakim: Fedali Ehli Beyt. Süyûtî de sahihtir demiştir.

Bundan da tek amacımız, Allah (c.c.)'ın sevgisi yolunda yürümeyi isteyen kimselere burada bir şeyler vermek istiyoruz. Bu bakımdan biz bu fırkada üç konu ele alacağız.

1 — Allah (c.c.) kimlere buğzeder.
2 — Kimler Allah tarafından sevilir.
3 — İnsanın Allah için sevgisi konuları ele alınacaktır.

Böyle bir sıralama yapmanın sebebi, süslemeden, tezyin etmeden önce tahliye etmek, boşaltmak maksadıyladır. Meselâ bir bardağa dolu olarak sahip olabilmen için önce onu boşaltman gerek. Nitekim Rabbimiz, Maide Sûresi'ndeki ilgili âyetlerde bu konu açıklanmıştır. Biz Allah Erinin Kültürü kitabında bunu ele almıştık. Burada onların Allah'ı sevmelerine bağlı olarak Allah'ın da kendilerini sevdiği bildirilmektedir: «Onlar Allah'ı severler, Allah da onları sever.»

Bu bakımdan bizler, önce kimlerin Allah'ın buğzuyla karşı karşıya bulunacakları konusundaki vasıf ve nitelikleri anlatmaya çalışacağız. Önce bunu anlatacağız ki, Allah'ın buğzunu çekebilecek şeylerden kaçınmış olalım.

İkinci olarak da hangi nitelik ve vasıflardaki kimselerin Allah (c.c.) tarafından sevildiklerini ele aldık. Böylece, böyle olmak isteyen mü'minlere bu yolu göstermiş olduk. Bu yapılınca da mü'minler olarak Allah sevgisini kalblerimizde bulabiliriz. Hem de Allah'ın izniyle bağışlanma olmak kaydıyla...

Böylece önce buğzu, sonra Allah'ın kimleri sevdiğini ve buna bağlı olarak da üçüncü konu olan insanların Allah'ı sevmeleri noktasını ele aldık.

ALLAH KİMLERE BUĞZEDER

Biz bu madde üzerinde hızlıca değinip geçmek istiyoruz. Zira ikinci madde veya fırka konunun en önemli olanıdır. Biz orada bir çok maddeler halinde meseleyi ele alıp açıklayacağız. Şu anda burada bizim yapacağımız her bir şey, öyle nasslardır ki, bu nasslarda kimlerin Allah (c.c.) tarafından sevilmedikleri noktası gayet açık ve geniş olarak bildirilmişti. Onların temel nitelikleri bu nasslarda belirtilmiştir. Biz bunlara fazlaca bir izah getirmek istemedik. Kısa ve öz olarak değinip geçtik. Tüm işlerimizde bizlere yardım eden Allah (c.c.)'dır.

1 — Buharî (r.a.), İbn Abbas yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle rivayet ediyor:

«Allah nezdinde en çok buğzedilen-sevilmeyen insanlar üç sınıftır: a — Harem dahilinde ilhada (inkarcılığa-büyük günaha) düşen, b — İslâm'da cahili adetleri arayan (yaygınlaştırmak isteyen), c — Haksız yere adamın kanını akıtmak için kan peşinde olan kimse.»

İlhad: Meyletmek, yönelmek, haktan yan çizmek demektir. Küçük ve büyük olmak üzere ele alınır. Haremi şerifin (Mekke sınırlarının) dışında yasağa meyletmek büyük bir hatadır. Fakat bunun harem içerisinde işlenmesi çok daha büyük bir günahtır. Bir insan Allah (c.c.)'ın emrinden yan çizerek küfre saplanır, nifaka düşer (münafık olur), sapıklık veya fasıklık gibi durumlara saparsa, böyle bir halde de harem sınırları içerisinde bulunursa, Allah sevgisini ileri sürse de yine kendisi için bir yarar yoktur. En büyük bir günah yani küfür günahı işlemiş olur Diğer taraftan İslâmi esas ve prensiplere aykırı düşen her bir sünnet-yol cahili yollardan sayılır, bunlarla aynen muamele görür. Zira bir fark söz konusu değildir.

Meselâ ırkçılık, kavmiyyetçilik, cins, kabile ve vatan asabiyyeti gibi unsurlar tümüyle buna dahildirler. Yine şirk, cahili töreler (bağırıp-çağırarak, üst-baş yırtarak yas tutmak), timsallere ve heykellere saygı göstermek ve... gibi şeyler hep bu türden olan şeylerdir.

Bu tür cahili adet, gelenek ve töreleri yeniden canlandıranlar, onlara destek çıkanlar, güzel bulanlar hangi türden olursa olsun bu gibi yollarda çalışanlar hep Allah (c.c.) tarafından buğza uğrayanlardır. Allah'ın kendilerine buğzettiği kimseler sınıfındadırlar.

Bir müslümanın kanı, şu üç halin dışında akıtılması helâl değildir:

a — Zina yapan evli erkek ve kadın recm edilerek öldürülür.
b — Birini haksız yere öldüren öldürülür (kısas).
c — İslâm cemaatını ayrılığa düşürecek şekilde dinini terkeden kimse (76).

Bu üç maddeye girmeyen bir kimseyi öldürmek isteyen, ya da ölümü hak etmediği halde bir kimseyi öldürmek isteyen, şu anlatılan hususlar dışında herhangi bir şekilde bir kimseyi öldürenler de Allah tarafından sevilmeyen kimselerdir. Allah'ın kendilerine buğzettiği kimseler arasındadırlar. Çünkü bir kimsenin öldürülebilmesi için ilmiyle amel eden bir alimin veya pek takva sahibi fakihlerin fetvasıyla olabilir. Aksi halde caiz değilidr.

---

76 — Buharî - Müslim, E. Davud, Tirmizî ve Nesaî rivayet etmişlerdir.

2 — Tirmizî (r.a.) Cabir (r.a.) yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor:

«Kıyamet gününde bana en sevimsiz ve meclis bakımından en uzak olanınız sersar (hezeyancı-saçmalayanlar), boşboğazlar ve mütefeykihlerdir.» Sahabe: «Hezeyancıları, saçmalayanları ve boşboğazları bildik, fakat bu mütefeykihler kimlerdir?» diye sordular. Rasûlüllah (a.s.) da: «Büyüklük taslayanlardır.» buyurdular.» (77)

Bilindiği gibi Rasûlüllah (a.s.) Efendimiz sadece Allah (c.c.)'ın kendilerine buğzedip sevmediklerini sevmez, onlara buğzeder.

Meâlini sunduğumuz hadîste Sersar (hezeyancı, saçmalayan) ve Müteşeddik (boşboğaz) kelimeleri geçmektedir. Bir insanda şayet bu iki nitelik bulunuyorsa, o kimse muhakkak Hak'tan ve doğrudan yan çizer, sapar, uzaklaşıp gider. Nitekim Rabbimiz bize öğretmek maksadıyla söyle buyuruyorlar:

«Onların gizlice söyleşmelerinin çoğunda hayır yok. Ancak sadaka vermeyi, veya iyilikte bulunmayı ya da insanların arasını düzeltmeyi emredenlerinki başka.» (78)

«Ey iman edenler, kendi aranızda gizli konuşmalarda bulunacağınız zaman, bundan böyle günah, düşmanlık ve peygambere karşı isyanı fısıldaşıp-konuşmayın, bir (iyiliğ) i ve takvayı konuşun.» (79)

«Onlara sorarsan, andolsun: «Biz dalmış, oyalanıyorduk,» derler. De ki: «Allah ile, O'nun âyetleriyle ve Rasûlü'yle mi alay etmekteydiniz?» Özür belirtmeyiniz. Siz imanınızdan sonra küfre saptınız.» (80)

Bizler, Allah (c.c.)'ın yasaklamış olduğu şeyleri terkedip, emrettiklerini de yaptığımız takdirde, herhangi bir aşırılığa, bir boşboğazlığa düşmeden yerine getirdiğimiz zaman, sersarlıktan (saçmalıktan) ve müteşaddik-boşboğaz olmaktan kurtulmayı umarız.

Kibir ve büyüklenme durumuna gelince, Rasûlüllah (a.s.) efendimiz hadîslerinde şöyle buyurdular; kibrin tanımının yapıldığı bu hadisi Müslim ve Tirmizî İbn Mes'ud yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan yapıyorlar:

«Kalbinde kibirden bir dane ağırlığınca bulunan kimse cennete giremez. Bunun üzerine biri sordu: «Adam elbisesinin ve ayakkabı-

---

77 — Tirmizî ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir.
78 — Nisâ, âyet: 114.
79 — Mücadele, âyet: 9.
80 — Tevbe, âyet: 65, 66.

sının güzel olmasını sever (ister) (bu da kibir midir?). Rasûlüllah (a.s.) şöyle cevap verdiler: «Allah, güzeldir, güzelliği sever. Ancak kibir-büyüklenme hakkı inkar etmek ve insanları da küçümsemektir.»

İnsan hakkı görür de ona uymazsa büyüklenmiş olur. Yine kendisine hüccet gösterilir, açıklanır da, teslim olmazsa yine büyüklenmiş olur, sonuçta ise Allah'ın buğzettiği kimselerden olmuş olur.

Kim de insanları küçümser, onlarla alay ederse, tıpkı gurur ve kibire kaplanmış insanlar gibi bir takım insanları küçük görürlerse, bu kimseler de Allah (c.c.) nezdinde en yüksek bir yerde iseler, bunları küçümseyenler de Allah'ın buğzettiği kimseler sınıfına dahildirler. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) Efendimiz şöyle buyuruyorlar:

«Nice kapılardan kovulmuş pejmürde (saçı-sakalı dağınık, keçeleşmiş), toza bulanmış, eski iki parça giysiye bürünen kimseler var ki, şayet Allah'a yemin etmiş olsa (bir istekte bulunsa) hemen onu yemininde (isteğinde) mutlaka doğru çıkarır.» (81)

İşte bu kibirlenen kimseler de Allah tarafından sevilmeyen, buğzedilen kimselerdir. Çünkü İslâm terbiyesi ve edebi, Allah'ın yaratıklarından olan herhangi bir kimsenin küçümsenmemesini ister. Ancak Allah tarafından sevilmeyen ve buğzedilen bir nitelik taşımaları halinde böyleleri için söylenmesi gereken söylenir. Zira buna izin vardır.

Fakat bir kimseyi giyiminden, ya da herhangi bir görünümünden veya dünya işlerini bilmemesinden ötürü kınamamız, küçümsememiz, veya bir yer ve makam sahibi olmaması nedeniyle küçümsememiz ise büyük bir vebal ve hatadır ki, böyle yapanların Allah'a yakın olmaları düşünülemez. Çünkü herhangi bir kimse, Allah'ın yaratıklarından olan birini bu niteliklerinden ötürü küçümseme hakkına sahip değildir.

ZULÜM

3 — **«Allah, gerçekten zalimleri sevmez.»** (82)

«Hiç şüphe yok şirk, gerçekten büyük bir zulümdür.» (83)

Zulmün en büyük nevi-türü şirktir, Allah (c.c.)'a eş ve ortak koşmaktır. Çünkü bu Allah'ın ilahî zatına yapılan bir zulümdür. Peygamberler ve Allah'a iman davetinde bulunanlara katılmamak,

---

81 — Müslim, Ahmed b. Hanbel, Tirmizî yaklaşık lafızlarla rivayet etmişlerdir.
82 — Ali İmran, âyet: 57.
83 — Lukman, âyet: 113.

onları kabul etmemektir. Onlara karşı savaş ilan etmek, düşmanlık bayrağını çekmektir. Bütün bunların hepsi zulümdür. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Küfre sapanlar, peygamberlerine dediler ki, hiç tartışmasız sizi kendi toprağımızdan süreceğiz ya da dinimize geri döneceksiniz. Böylelikle Rableri kendilerine vahyetti ki: «Hiç şüphesiz Biz, zulme sapanları helâk edeceğiz. Ve onlardan sonra sizi o arza (sürüldüğünüz yere) mutlaka yerleştireceğiz. İşte bu, makamımdan korkana ve va'dimden korkana ait (bir ayrıcalıktır).» (84)

Küçük ve büyük günahların işlenmesi konusunda şeytana itaat etmek de zulümdür. Rabbimiz buyuruyor:

«İş hükme bağlanıp-bitince, şeytan der ki; doğrusu Allah, size gerçek olan va'di vadetti, ben de size vaadde bulundum fakat size yalan söyledim. Benim size karşı zorlayıcı bir gücüm de yoktu, yalnızca sizi çağırdım, siz de bana icabet ettiniz. Öyleyse beni kınamayın, siz kendinizi kınayın. Ben sizi kurtaracak değilim, siz de beni kurtaracak değilsiniz. Doğrusu daha önce beni ortak koşmanızı da tanımamıştım. Gerçek şu ki, zalimlere, onlar için acıklı bir azab vardır.» (85)

Yine zulüm sayılan ve zulümlerin de en büyüklerinden olan bir diğer zulüm nevi de, Allah (c.c.)'ın âyetlerini yalanlamak ve onlardan yüz çevirmektir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Allah'ın âyetlerini yalanlayandan ve (insanları) ondan alıkoyup-çevirenden daha zalim kimdir?» (86)

Allah (c.c.)'ın âyetleri demek, O'nun kitabını, mucizeleri, kâinatı ve ilahî intikamı gibi tüm şeylerini kapsamaktadır.

Allah'ın indirdiğiyle değil, başkasıyla hükmetmek de yine zulümdür

«Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.» (87)

Allah'a karşı yalan söylemek de yine zulümdür. Rabbimiz buyuruyor:

«Allah'a karşı yalan düzüp-uydurandan ya da O'nun âyetlerini yalan sayandan daha zalim kimdir?» (88)

---

84 — İbrahim, âyet: 13, 14.
85 — İbrahim, âyet: 22.
86 — En'am, âyet: 157.
87 — Maide, âyet: 45.
88 — En'am, âyet: 21.

Bu hükümde şunlar da mütalaa olunmaktadır. Allah'ın haram kıldığını helal saymak, helal saydığını da haram kılmak. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Dillerinizin yalan yere nitelendirmesi dolayısıyla, şuna helal buna haram demeyin. Çünkü Allah'a karşı yalan uyduruyorsunuz.» (89)

Allah'ın kitabını ilgisi olmayan manalarla tefsir ve yorumlamak da zulmün bir başka türüdür. Ben Allah ile beraberim diye sözle iddiada bulunmak da zulümdür. Rasûlü'nü yalanlamak, Allah'ın dininden olmayan şeyleri ona sokmak gibi şeyler de yine Allah'a karşı yalan söylemektir ve zulümdür.

Kendisine ihtiyaç duyulduğu zaman hakkı gizlemek, saklama ve söylememek de zulümdür. Rabbimiz buyuruyor:

«Allah'dan kendisinde olan bir şehadeti (tanıklığı) gizleyenden daha zalim kimdir?» (90)

Allah (c.c.)'ın bizim için çizmiş olduğu sınırın dışına taşmak da yine zulümdür. Çünkü Allah (c.c.), bizim için akide işlerine, ibadet, teşri (şeriat koyma) ve ahlâk işlerine ait sınır çizmiştir. Bizim bu sınırları taşımamız ve bunların dışına çıkmamız caiz değildir. Kim bu sınırların dışına taşarsa zulmetmiştir. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Boşanma iki defadır. (Sonra ise) ya iyilikle tutmak ya da güzellikle bırakmadır. Onlara (kadınlara) verdiğiniz bir şeyi geri almanız sizin için helal olmaz; ancak ikisinin Allah'ın sınırlarını ayakta tutmayacaklarından korkarsanız, bu durumda (kadının) fidye vermesinde ikisi için de günah yoktur. İşte bunlar, Allah'ın sınırlarıdır. Onlara tecavüz etmeyin. Kim Allah'ın sınırlarına tecavüz ederse, onlar zalimlerin ta kendileridir.» (91)

«Yine onu (kadını üçüncü defa) boşarsa, (kadın) onun dışında bir başka kocayla nikahlanmadıkça ona helal olmaz. Eğer (bu koca da) onu boşarsa, onlar (ilk koca ile karısı) Allah'ın sınırlarını ayakta tutacaklarını sanıyorlarsa, tekrar birbirlerine dönmelerinde ikisi için de günah yoktur. İşte bunlar, Allah'ın sınırlarıdır; bilen bir topluluk için bunları (böyle) açıklar.» (92)

İnsanın hevâ ve istekleri doğrultusunda yürümesi, bunlara tabi olması ve Allah'ın şeriatını terketmesi de zulümdür. Nitekim Rabbimiz buyuruyor: **«Buna rağmen sana icabet etmeyecek olurlarsa, ar-**

---

89 — Nahl, âyet: 116.
90 — Bakara, âyet: 140.
91 — Bakara, âyet: 229.
92 — Bakara, âyet: 230.

tık bil ki, onlar gerçekten kendi hevâ (istek ve tutku) larına uymaktadırlar. Oysa Allah'dan bir kılavuz (doğru yol gösterici) olmaksızın, kendi istek ve tutkularına (hevâsına) uyandan daha sapık kimdir? Hiç şüphe yok Allah, zulmetmekte olan bir kavme hidâyet vermez.» (93)

Allah'ın âyetlerini öğrenip de sonradan onları hatırlamamak, unutmak da zulümdür. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Kendilerine Rabbinin âyetleri öğütle-hatırlatıldığı zaman, onlara sırt çeviren ve ellerinin önden gönderdikleri (amelleri) ni unutandan daha zalim kimdir?» (94)

İşte bütün bunlar zulmün nevileridirler. Allah (c.c.) bu zalimleri sevmez. Böylelerinin Allah sevgisi de sözdedir. Ancak zulümden kurtulmaları ve onu terketmeleri halinde Allah sevgisinden söz edilebilir.

Yine arkadan çekiştirip durmak, kaş-göz hareketleriyle müslümanları alaya almak da zulümdür. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Ey iman edenler, bir kavim (bir başka) kavimle alay etmesin, belki kendilerinden daha hayırlıdırlar. Kadınlar da kadınlarla (alay etmesin), belki kendilerinden daha hayırlıdırlar. Kendi nefislerinizi (kendi kendinizi) yadırgayıp-küçük düşürmeyin ve birbirinizi en olmadık-kötü lakablarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir isimdir. Kim tevbe etmezse işte onlar zalim olanların ta kendileridir.» (95)

Müslümanların aleyhinde tecessüste bulunmak, onların gıybetlerini yapmak da zulümdür. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Tecessüs etmeyin (birbirinizin gizli yönlerini araştırmayın). Kiminiz de kiminizin gıybetini arkasından çekiştirmesin.» (96)

4 — KÜFÜR:

«Allah, oldukça günahkar olan kâfirlerin hiçbirini sevmez.» (97)

«Eğer yüz çevirirlerse, hiç şüphesiz Allah, kâfirleri sevmez.» (98)

Küfür bir akide ve inançtır ki, bundan günah ortaya çıkar. Allah (c.c.), küfrü ve kâfirleri sevmez. Günah ve günahkarları sevmez.

---

93 — Kasas, âyet: 50.
94 — Kehf, âyet: 57.
95 — Hucurat, âyet: 11.
96 — Hucurat, âyet: 12.
97 — Bakara, âyet: 276.
98 — Ali İmran, âyet: 32.

Biz bir başka kitabımızda, şehadeti bozan, onunla çelişki meydana getiren ve insanı küfre götüren şeyler bahsinde konuyu etraflıca anlatmıştık. Bu bakımdan burada tekrar etmek istemiyoruz. Ancak orada gerçekten çok önemli ve ciddi olan bir nokta var ki, işte biz burada bu noktaya değinmek istiyoruz. Bunu yapan kimseler kâfirlikle nitelendirilir. İşte buna düşülebilinir endişesiyle biz burada bunu anlatmak isteriz. Çünkü bunun sonucunda ise Allah'ın bizden hoşnud olmaması vardır. İşte bu önemli nokta ayrılık meydana getirmek, ihtilaf doğurmak noktasıdır. Müslümanlar arasında ihtilaf ve ayrılık.

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «**Benden sonra kiminiz kiminizin boynunu vurarak kâfirler olarak gerisin geri dönmeyiniz.**» (99)

Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar: «**Kendilerine apaçık belgeler geldikten sonra, parçalanıp ayrılan ve anlaşmazlığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır. Bazı yüzlerin ağaracağı ve bazı yüzlerin de kararacağı gün... Yüzleri kapkara-kesilecek olanlara: «İmanınızdan sonra kâfir oldunuz öyle mi?» Öyleyse kâfirliği kabul etmenize karşılık olarak tadın azabı.**» (100)

Şimdi iyice dikkat edecek olursanız gerek Kur'ân-ı Kerim'de olsun, gerekse sünnette olsun ayrılık meydana getirmek, tefrikaya düşürmek nasıl yorumlanmaktadır. Görüldüğü gibi ihtilaf ve tefrika küfür diye yorumlanıp bildirilmektedir.

Madem ki durum böyledir. Biz, insanı Allah nezdinde rahmetten uzak bırakan bu tefrika ve ihtilaf nedenlerini anlatmak isteriz. Anlatmak isteriz ki, kaçınmasını bilelim. Çünkü Kur'ân bize bunları bildirmektedir. Şöyle ki:

a — BİR TEK YOLDAN BAŞKA YOL TANIMAMAK

«**Bu benim dosdoğru olan yolumdur. Şu halde ona uyun. Sizi O'nun yolundan ayıracak (başka) yollara uymayın. Bununla size vasiyyet etti, umulur ki, korkup-sakınasınız.**» (101)

O halde dikkat edecek olursak, Rabbimizin bize tavsiye buyurduğu ve yürümemizi emrettiği yol bir tek yoldur. Yani Allah'ın bir

---

99 — Buhari, İlim Kitabı, Cerir b. Abdullah'dan rivayet etmiştir.
100 — Ali İmran, âyet: 105, 106.
101 — En'am, âyet: 153.

tek yolu vardır. Diğer taraftan ise şeytanın bir çok yolları bulunmaktadır. İnsanlar ne zaman ki, Allah'ın yolunu terkedip de, şeytanın yollarına uyacak olurlarsa tefrikaya düşerler, ihtilafları çoğalır. Nitekim bugünkü müslümanların yani İslâm ümmetinin durumu bundan farklı değildir. Zira kendilerinin toplanıp birlik kurmalarını sağlayan Hakk terk olundu. Sonra da batıl yollarında birleşebilecekleri bir tek yol üzerinde buluşma imkanları da olmadı, olamazdı da. Çünkü insanlar eğer hak üzere toplanıp bir araya gelmezlerse, batılın kendilerini darmadağın edip tefrikaya düşürmesi kesindir. Buna tek çare ve çözüm ise, Allah (c.c.)'ın yoluna tekrar dönmek ve onda karar kılmaktır.

b — Allah (c.c.) buyuruyor: «**Sonunda onlar da kendilerine hatırlatılan şeyden (yararlanıp) pay almayı unuttular. Böylece biz de aralarında kin ve düşmanlığı kışkırttık.**» (102)

Bu âyet şu gerçeği dile getirmektedir. Allah'ın dininden bir bölümünün unutulması, insanlar arasında ayrılığa, düşmanlığa sebep olur. Nitekim bugün aynı durumu yaşamaktayız. Kişi müslüman olmadıkça ve müslümanca bir hayatı sürdürmedikçe de bu gerçek devam edip duracaktır. Çünkü bugün her bir müslümanın ayrı ayrı bir İslâm anlayışı vardır ki, bu, eksiktir ve gerçek İslâm ile de ilgisi yoktur. Bugün görebildiğimiz manzara budur. İşte bir grup müslüman İslâm'ın bir bölümünü bir diğer grup ise bir başka bölümünü unutmuş durumdadır. Bir üçüncü grup ise bambaşka bir İslâm anlayışına sahip bulunmaktadır. İşte böyle parça parça olmanın ve unutmanın sonucudur ki, mü'min olarak kalanlar da aralarında ihtilafa düşmüşlerdir. Her bir grup İslâm'ı unutmanın sonucu olarak bir fırka oluşmuştur. Allah (c.c.) buyuruyor: «**Şüphesiz, dinlerini parça parça edip kendileri de gruplaşanlar, sen hiç bir şeyde onlardan değilsin.**» (103) Bunun da tek çaresi, İslâm'ı ilk anlayışta olduğu gibi bir anlayışa dönmekle mümkündür.

c — Allah (c.c.) buyuruyor: «**Onlar, kendilerine ilim geldikten sonra, yalnızca aralarındaki tecavüz ve haksızlık dolayısıyla ayrılığa düştüler.**» (104)

Âyette geçen ve «tecavüz ve haksızlık» olarak yorumlanan kelime «el bağıyy» kelimesidir. Rasûlüllah bunu açıklamış ve şöyle yorumlamıştır:

---

102 — Mâide, âyet: 14.
103 — En'am, âyet: 159.
104 — Şûra, âyet: 14

«Aranızda sizden önceki ümmetlerin hastalığı olan hased (çekememezlik) ve kin depreşti (harekete geçti). Bu, traş edicidir (kökünden kazıyıcıdır). Ben, traş edicinin, saçı traş eden (berber) olduğunu söylemiyorum. Ben ancak şunu demek istiyorum. Traş edici, dini kökünden traş edip kazıyandır.» (105)

Allah'ın kendilerine vermiş olduğu nimete karşılık müslümanların her birisinin ötekisini çekememesi, hasedlik etmesi hali küfrün ve tefrikanın asıllarından bir asıl ve temeldir. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) efendimiz bu tehlikeyi Allah'a yemin ederek bildirmiş ve demiştir ki: **«Kesinlikle bir kalpte iman ile hased asla barınamaz, bir arada bulunamaz.»**

Gerçekten müslümanlar tıpkı bir cesed gibidirler. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) da bu benzetmeyi yapmıştır. Cesed esas itibariyle biri diğerini tamamlar yoksa birbirlerine hased etmezler. Çünkü vücut organlarından hiçbirisi diğer organın yerine geçmeyi istemez. Herkes yerinden razıdır. Müslümanlar nefis terbiyesi ve eğitimi noktasından böyle bir duruma ulaşmadıkları ve birbirlerini sevmedikleri sürece aralarında tefrikanın devam edeceğinden bir kuşkun olmasın.

d — Allah (c.c.) buyuruyor: **«Sen onları birlik sanırsın ,oysa kalpleri paramparçadır. Bu, onların gerçekten akletmeyen-düşünmeyen bir kavim olmaları dolayısıyla böyledir.»** (106)

Gerçekten de ayrılığa ve dağılıp parçalanmaya neden olan şey akılsızlık, düşüncesizlikten başkası değildir. Biz müslümanlara nisbetle akıl denince, nefsin Allah'ın kitabına arzedilmesidir. Allah (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **«Gerçekten Biz, akıl erdirirsiniz diye, onu arapça bir Kur'ân olarak indirdik.»** (107)

Müslümanlar, Allah'ın kitabına ne denli önem verirler ve ona ne kadar çok yönelirlerse, bunu hem anlama hem uygulama ve hem okuma bakımından uygularlarsa akılları artar, birlikleri güç ve kuvvet kazanır, artıp-çoğalır. Aralarında birlik ve beraberlik oluşur.

e — Yüce Mevlamız şöyle buyuruyor: **«Öyle ki, sevdiğiniz (zafer) i size gösterdikten sonra, siz yılgınlık gösterdiniz, isyan ettiniz ve emir hakkında çekiştiniz. Sizden kiminiz dünyayı istiyor, kiminiz de ahireti istiyordu.»** (108)

---

105 — Ahmed b. Hanbel ve Tirmizî rivayet etmişlerdir.
106 — Haşr, âyet: 14
107 — Yusuf, âyet: 2
108 — Ali İmran, âyet: 152.

Müslümanların ayrılığa düşmelerinin ve ihtilaf etmelerinin sebeplerinden birisi de ahiret üzerinde kalplerinin birleşmemesi ve dünyaya olan düşkünlükleri terketmemeleridir. Bunun içindir ki, Rasûlüllah (a.s.) efendimiz, mü'minlerin böyle ayrılığa düşürücü bir hastalıktan korunmaları için kendilerini uyarıyor. Böylece helâk olmalarını önlemeye çalışıyor. Buyuruyor ki:

«Dünya (nimetleri) bir kimseye açılmış olmasın ki (bu yüzden şımarmasın ki) bundan dolayı Allah kıyamete kadar aralarında düşmanlık ve kin tohumlarını sokar.» (109)

Bizler bu hastalıktan ancak Allah'ın yoluna girmekle kurtulabiliriz. Başkaca değil...

f — Rabbimiz buyuruyor: **«Oysa onlar anlaşmazlığı sürdürmektedirler. Rabbinin rahmet ettikleri dışında.»** (110)

İnsanların ihtilafa düşme nedenlerinden bir diğeri de, Allah'ın rahmetinden uzak kalmaları nedeniyledir. Çünkü Allah (c.c.) kimlerin kendi rahmetine hak kazandıklarını şöyle bildiriyor:

«Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar da birbirlerinin velileridirler. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılar, zekatı verirler ve Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederler, işte Allah'ın kendilerine rahmet edeceği kimseler bunlardır.» (111)

Her kim kendisinde bu nitelikleri taşıyorsa, Allah'ın rahmetine hak kazanacak olan kimseler de bunlardır. Bunun sonunda da kalbleri arasında ülfet ve birleşme meydana gelir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Ve onların kalplerini uzlaştırdı. Sen yeryüzündekilerin tümünü harcasaydın bile, onların kalplerini uzlaştıramazdın. Ama Allah, onların aralarını uzlaştırdı.» (112)

Mü'minler birbirlerine velâyetlerini vermedikleri sürece Allah'ın rahmetine hak kazanmadıkları gibi, birlik ve beraberliğe de hak kazanmış olamazlar. Aralarında birbirlerine öğüt vermedikleri, birbirine iyiliği emreder ve kötülüğü de nehyeder, yasaklar olmadıkları sürece yine Allah'ın rahmetine, birlik ve beraberliğe hak kazanmış olamazlar. **Çünkü gerçekten İsrailoğullarının arasına ilk giren noksanlık şu idi. Bir adam bir başkasıyla karşılaşır, bir araya gelir de şöyle derdi. Ey falanca Allah'dan kork, yaptığın şu işi bırak. Çünkü**

---

109 — Ahmed b. Hanbel ve Bezzar rivayet etmişlerdir.
110 — Hûd, âyet: 118-119.
111 — Tevbe, âyet: 71.
112 — Enfal, âyet: 63.

bunu yapman sana doğru olmaz. Ertesi gün yine o adamın yanına gelir, adam aynı şekilde devam etmektedir. Fakat gelen kimse ona mani olmaz. Onunla birlikte yer, içer, otururdu. İşte böyle yaptıklarında, Allah (c.c.) kimisinin kalplerini kimisine karşı kin doldurdu. Nitekim haklarında şöyle buyurdu:

«İsrailoğullarından inkar edenlere, Davud ve Meryemoğlu İsa diliyle lanet edilmiştir. Bu, isyan etmeleri ve haddi aşmaları nedeniyledir. Yapmakta oldukları münker (çirkin-iğrenç) işlerden birbirlerini sakındırmıyorlardı. Yapmakta oldukları şey ne kötü idi. Onlardan çoğunun küfre sapanlarla dostluklar kurduklarını görürsün. Kendileri için nefislerinin takdim ettiği şey ne kötüdür. Allah onlara gazablandı ve onlar azabda ebedî kalacaklardır. Eğer Allah'a, peygambere ve ona indirilene iman etselerdi, onları dostlar edinmezlerdi. Fakat onlardan çoğu fasık (yoldan çıkmış) olanlardır.» (113)

Rasûlüllah (a.s.) da şöyle buyuruyor: «Vallahi ya iyilikle emredersiniz, münkeri yasaklarsınız ve zalimin elinden tutar, onu hakka döndürürsünüz, onu sadece hakkı uygulamaya zorlarsınız. Bunu yapmadığınız takdirde Allah, kiminizin kalplerini kimilerinin kalpleriyle birleştirir, sonra onlara lanet ettiği gibi size de lânet eder.» (113)

Müslüman namaz kılmayınca, zekat vermeyince hiçbirisi Allah'ın rahmetine hak kazanmamış olur. Ne de toplu halde yaşama imkanını bulabilirler.

Müslümanlar Allah'a ve Rasûlü'ne itaat etmedikleri zaman yine aynı şekilde Allah'ın rahmetine ve toplum halinde yaşamaya hak kazanamazlar.

Çünkü müslümanların birliğini zedeleyecek bir şekilde tefrite gitmek doğru bir hareket değildir.

g — Ebu Sa'lebe el Huşeni'den Ebû Davud ve Tirmizî şöyle bir rivayette bulunuyorlar: «Rasûlüllah (a.s.)'a: «Siz kendinize bakın» (Maide, 5/105) âyetiyle ilgili olarak sorulduğunda şöyle buyurmuşlardır: «... Birbirinize iyi şeyleri emrediniz, kötü şeylerden de menediniz. Öyle ki siz insanların çoğunda itaat olunan cimrilik, peşinden gidilen nefsi istekler, din ve din işlerine üstün tutulan dünyalık, her bir görüş sahibinin görüşlerini şer'i delillerden üstün görüp beğendiğini gördüğünüz zaman, sen kendi nefsine bak. İnsanların avamını bırak. Zira arkanızda sabır günleri var. O günlerde sabır bir kor

113 — Maide, âyet: 78-81. Hadis. E. Davud, 4336, 4337. Tirmizî, 3237, 3238. İbn Mace, 4006.

ateş parçasını elde tutmaya benzer, bu kadar zordur. O günlerde iyi ve güzel amel işleyen başka zamanda amelin tıpkısını işleyen elli adamın sevabını alır. Rasûlüllah'a: «Bizden mi elli kişinin ameli gibi yoksa onlardan mı?» diye soruldu. Buyurdular ki: «Bilakis sizden elli kimsenin ecri kadar ecir alır.» (114)

Bu hadis itaat olunan cimriliği, peşinden gidilen nefsi istekleri ve din ile din işine dünya işlerinin üstün tutulması, insanların kendi görüşlerini şeriatın hükümlerinden üstün kabul etmeleri gibi hususlar hep şunu işaret etmektedirler. Durum böyle olunca salih kimseler o toplumdan el-etek keserler. Durum giderek fenalaşır da, insanları bir araya getirebilecek iyi bir amelin olması mümkün olmayacaktır.

NİMETE ŞÜKRETMEMEK

Küfrün bir başka çeşidi ise Allah'ın vermiş olduğu nimetlere şükretmemektir. Zira Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: «... **Andolsun şükrederseniz elbette size (nimetimi) arttırırım ve eğer küfrederseniz (nankörlük ederseniz) şüphesiz, benim azabım çok çetindir.**» (115)

Her bir nimet, karşılığında anma, anılma ve teşekkür bekler. Nitekim Rabbimiz yine şöyle buyuruyor: «**Rabbinin nimetini ise, durmaksızın anlat.**» (116)

Sahibini küfürden uzaklaştıran, küfre sokmayan şükür iki nevidir:

a — Genel manada şükür. b — Özel anlamda şükür.

Genel anlamda şükür: Allah'ın emrettiği şeylerde sana verdiği herşeyi kullanarak ve emrettiği hususta itaat ederek gereğini yerine getirmen olmalıdır. Meselâ Allah kime mülkü, iktidarı vermiş ise o kimse Allah'ın indirdiğiyle hükmetsin. Kime de mal vermiş ise, malının hakkını gereğince versin. Kime de zeka ve akıl ihsan eylemiş ise o da bunu hayra kullansın. Kime de güç ve kuvvet vermiş ise o kimse de bunları cihad yolunda kullansın.

Özel anlamda şükür: Allah'a, sana vermiş olduğu nimetler sebebiyle dilin ve kalbinle şükretmen, teşekkür etmendir.

---

114 — İbn Mace, Fiten, 21. Hds. 4014. Ebû Davud, Melahim, 17. Hds. 4341.
115 — İbrahim, âyet: 7.
116 — Duhâ, âyet: 11.

İSLÂM DIŞI HAREKET EDENLER KÂFİRDİRLER

Biz İslâm adlı kitabımızın iki şehadet bölümünde şehadeti nakzedip, yani ortadan kaldırıp insanı küfre götüren şeylerden sözetmiştik. Kim bu küfür yollarına girer veya anlattığımız o yollarda yürürse, böyle kimselerin Allah tarafından sevilen kimseler olmaları düşünülemez. Biz burada mutlak olarak gayri müslimin yani İslâm'ca yaşamayan kimselerin kâfir olduklarına değinmek isteriz. Bu kimseler ne denli hayır işleseler işlesinler, Allah (c.c.) bunların hiç bir hayırlarını kabul buyurmaz. Bunlar Allah nezdinde onun rahmetinden uzak kalan kimselerdir.

ALLAH'IN RAHMETİNDEN UZAK KALANLAR

«Elbette Allah, aşırı gidenleri sevmez.» (117)

Bil ki Allah'ın kendilerini sevmediği kimseler Allah düşmanlarıdırlar. Bunlar bir hayli fazladırlar. Şimdi bir iki madde halinde sunalım:

a — İnsanlara savaşla saldırmak, müslümanları ezmek. Halbuki Allah (c.c.) bizim bunlarla savaşmamıza izin ve müsamaha vermemektedir. Meselâ adamlarla antlaşma yapılmıştır veya kendilerine davet ulaşmamıştır da, kendilerine buna rağmen saldırılmaktadır. Ya da Allah'ın bizim için meşru kıldığı şekilde değil de başka adabla savaşıyoruz. İşte bu tarz davranışlar doğru değildir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar:

«Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın, aşırı gitmeyin. Elbette Allah, aşırı gidenleri sevmez.» (118)

Bazı müslümanlar da bu ve benzeri âyetlerden şunu anlamaktadırlar. Ancak bizimle savaşanlarla bizim savaşmamız caizdir. Başkalarıyla savaşmamız caiz değildir. Bizim bunlarla savaşmamız kendimizi savunmak içindir. Bu âyeti yorumlamakta ve anlamakta sapık bir anlayıştır. Halbuki bizler kâfirlerle savaşmakla emrolunmuşuzdur. Öyle ki onları Allah'ın dinine boyun eğdirinceye kadar yapacağız Onlar bizimle savaşmasalar da bizim kendileriyle savaşmamız gerekir. İşte bu, cihadın kendisidir.

b — Haddi aşma sayılan diğer bir nokta ise, sınırsız olarak meşru şeylerle olmakla birlikte yapılan tecavüz. Zira her ne kadar meşru şeylerle savaşılıyorsa da haddi aşar şekilde olan bir tecavüzü de

---

117 — Bakara, âyet: 190.
118 — Bakara, âyet: 190.

İslâm reddetmiştir. Rasûlüllah (a.s.) efendimiz dua ve tahûr (temizlikte) haddi aşanları anlatmış ve Rabbimizin şöyle buyurduğunu bildirmişlerdir: «**Rabbinize yalvara yalvara ve için için dua edin. Şüphesiz O. haddi aşanları sevmez.**» (119)

Meselâ örnek olarak şunu verebiliriz: Bir müslümanın abdestte meşru olarak elini üç kez yıkaması gerekirken, dört kez yıkaması böyle bir haddi aşmaya örnektir. Meselâ bir müslümanın, Allah'a, haram olan bir şeyi kendisi için kolaylaştırması maksadıyla dua etmesi de bu türden haddi aşmaktır.

Kısaca deriz ki, bize her bir şey muayyen-belirli ölçüler içerisinde meşru kılınmıştır. Biz bu belirli ölçüleri aştığımız takdirde, işte bu haddi tecavüzdür, sınırı aşmaktır.

Allah (c.c.)'ın helâl kıldığını haram kılmak da haddi aşmaktır. Nitekim Yüce Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar:

«**Ey iman edenler, Allah'ın sizin için helâl kıldığı güzel şeyleri haram kılmayın ve haddi aşmayın. Şüphesiz Allah, haddi aşanları sevmez.**» (120)

Allah'ın helâl kıldığını haram kılmak büyük bir ayırımdır. Dünyanın güzel şeylerine rıza gösterme, az ile yetinmek ise diğeriyle bir tutulamaz. Birincisi küfür ve sapıklık-dalalettir. İkincisi ise zühd ve kemaldir.

6 — **İSRAF:**

«**Çünkü O israf edenleri sevmez.**» (121)

«**Ey Ademoğulları, her mescid yanında zinetlerinizi takının. Yeyin, için ve israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.**» (122)

İsraf kelimesi Kur'ân-ı Kerim ıstılahında yani Kur'ânî terim olarak İfsad ile eşit manadadır. Zira Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: «**Ve ölçüsüzce (israflı şekilde) davrananların emrine de itaat etmeyin. Ki, onlar, yer yüzünde bozgunculuk çıkarmakta (ifsad etmekte) ve dirlik düzenlik kurmamaktadırlar (ıslah etmemektedirler).**» (123)

Bunun açıklaması gelecektir. Ayrıca israf kelimesi saçıp-savurmak anlamınadır. En iyisini Allah (c.c.) bilir ya, öyle sanıyorum ki, burada âyetten istenen de budur. Rabbimiz buyuruyor:

---

119 — A'raf, âyet: 55.
120 — Maide, âyet: 87.
121 — A'raf, âyet: 31.
122 — A'raf, âyet: 31.
123 — Şuara, âyet: 151, 152.

«Akrabaya hakkını ver, yoksula ve yolda kalmışa da (hakkını ver). İsraf edip de saçıp-savurma. Çünkü saçıp-savuranlar, şeytanın kardeşleri olmuşlardır. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.» (124)

Savurganlık anlamına çok şeyler girer. Meselâ insanın elinde olanı harvurup-harman savurması, her şeyini dağıtması, sonunda kendisi de başkalarının eline-avucuna bakar hale gelmiş olmasıdır.

İsraf ve savurganlık içerisinde kabul edilen şeyler arasında kişinin haram olan yiyecekleri, içecekleri ve giyecekleri alması hususu da girer. Meselâ içki satın almaları, erkeklerin haram olan yüzükleri satın alıp takınmaları... gibi. Ayrıca yemede, içmede ve giyimde haddi aşmak da aynı şekilde israftır, saçıp-savurmaktır. Malı haram olan yolda sarfetmek de aynen haramdır. Meselâ bir zalime yardımda bulunmak, ya da kâfir olan bir teşkilata yardımda bulunmak, kötü arkadaşlara yardımda bulunmak, onların oyun oynamaları için kendilerine para temin etmek gibi, fıska ve kötülüğe sebep olan aletler almayı sağlamak, evet bunlar ve benzeri şeyler hep israf ve tebzir (saçıp-savurma) ifadesi içerisinde yer alırlar.

Ebu Davud'un Cabir (r.a.)'den rivayetine göre Hz. Cabir demiştir ki: **«Biz Rasûlüllah (a.s.)'ın yanında bulunuyorduk. Elinde yumurta büyüklüğünde altın bulunan bir adam geldi ve: Ey Allah'ın Rasûlü, bu altını bir madenden elde ettim. Bu sadakadır. Ayrıca benim bundan başka da bir dünyalığım yoktur. Rasûlüllah (a.s.) bunu almaktan kaçındı. Sonra adam sağ tarafından yanaşarak aynı sözü tekrarladı. Rasûlüllah (a.s.) yine almaktan çekindi. Sonra solundan yaklaştı, Rasûlüllah (a.s.) ondan kaçındı. Adam sonra Rasûlüllah (a.s.)'ın gerisinden geldi, tekrar altını verdi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) onu aldı ve veren şahsa fırlattı. Şayet altın adamın bir tarafına değmiş olsaydı mutlaka incitirdi veya adamı yok ederdi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Sizden herhangi biriniz sahip bulunduğu servetini getirir ve bu sadakadır diye verir de, sonra kendisi oturup insanların yardımına muhtaç vaziyette onlara el-avuç açar. Halbuki sadakanın en hayırlısı, kendisi başkasına muhtaç olmayacak kadar arkada malı var iken verilenidir.»** (125)

7 — KENDİSİNİ BEĞENENLER

«Muhakkak Allah, her büyüklük taslayıp da böbürleneni sevmez.» (126)

---

124 — İsra, âyet: 26, 27.

125 — Ebu Davud, eZkât, 39. Hds. 1673.

126 — Lukman, âyet: 31

«Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; çünkü sen ne yeri yarabilirsin, ne de dağlara boyca ulaşabilirsin.» (127)

«İnsanlara yanağını çevirip (büyüklenme) ve böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Gerçekten Allah, her büyüklük taslayıp da böbürleneni sevmez.» (128)

«Ve O Rahman (olan Allah) ın kulları, yeryüzünde alçak gönüllü olarak yürürler.» (129)

Allah büyüklenen ve böbürlenenleri sevmez. Kişinin böbürlenmeden kurtulması için tıpkı Rasûlüllah (a.s.) gibi yürümesi gerekir. Tirmizi'nin Hz. Ali (r.a.)'den rivayetine göre: **«Rasûlüllah (a.s.) yürürlerken sanki yukarıdan aşağı iniyorlarmış gibi inerlerdi.»**

İşte bu yürüyüş neşeli, güçlü ve tevazu sahibi bir kimsenin yürüyüşüdür. İnsanın kibirden, büyüklenip böbürlenmekten kurtulabilmesi ancak tevazu ile yani alçak gönüllülükle sağlanabilir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Tevazu gösteriniz (alçak gönüllü olunuz) ki, kimse kimseye karşı böbürlenmesin ve kimse kimseye tecavüzde bulunmasın.»** (130)

Tevazu yani alçak gönüllülük de ancak insanın mal, mülk, soy-sop gibi şeylerle büyüklenmeyi unutmasıyla mümkün olabilir. Kişinin dünyaya değer vermemesiyle sağlanabilir. Çünkü böbürlenmek kişinin dünyaya bağlı olmasından ileri gelir. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun-eğlence (türünden) tutkulu bir oyalanma, bir süs, kendi aranızda bir övünme (süresi ve konusu), mal ve çocuklarda bir çoğalma-tutkusudur.» (131)

Bu konuda gelen hadîsler ise şöyledir: Tirmizi'nin Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayete göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Bir takım kavimler (ve kimseler) ölmüş babalarıyla övünmeye kesin son versinler. Zira onlar ancak cehennem kömürüdürler. Ya da onlar Allah nezdinde burnuyla pislik yuvarlayan bokböceğinden daha aşağıdırlar... Gerçekten Allah, sizden cahiliyye döneminin kabalığını ve babalarla (atalarla) övünmeyi yoketmiş-gidermiştir. Ancak mü'min olan kimse takva sahibidir ya da kâfir olan ise şakidir. İnsanların**

---

127 — İsra, âyet: 37.
128 — Lukman, âyet: 31.
129 — Furkan, âyet: 63.
130 — Müslim, Ebu Davud.
131 — Hadit, âyet: 20.

hepsi Adem (a.s.)'in çocuklarıdır, Hz. Adem (a.s.) ise topraktan yaratılmıştır.» (132)

Buhari ve Nesai, İbn Ömer (r.a.)'den rivayete göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Sizden önce geçenlerden gurur ve kibrinden eteklerini yerde sürüyen bir adamı Allah (c.c.), yerin dibine batırdı. Böylece o ta kıyamet gününe kadar paldır küldür yere batmakta devam edecektir.»** (133)

Ayrıca İmam Malik, Buhari ve Müslim de bu manada hadis rivayet etmişlerdir. Müslim'in Ebû Hüreyre'den rivayet ettiği lafız şöyledir:

«Ebû Hüreyre (r.a.) elbisesini yerde sürüyen bir adam gördü de ayağıyla yere vurmaya başladı. Kendisi Bahreyn Emîr'i idi. Bunun üzerine o kimseye dedi ki; Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Şüphesiz Allah (c.c.) büyüklenip-şımararak elbisesini yerde sürükleyen kimseye rahmetiyle muamelede bulunmaz.» (134)

«Ravi demiştir ki, Ebû Hüreyre Medine'ye vali olarak bırakılırdı da, kendisi sırtında odun demetleri taşırdı, böylece pazarın ortasını yararak giderdi ve derdi ki: «Emîr'e yol açın» (ki, böylece insanlar kendisine baksın isterdi).» (135)

Kibirlenip-büyüklenerek, böbürlenerek ve gururlanarak yolda yürümek harp emirleri dışında kimseye caiz değildir, mübah sayılmaz.

Hz. Peygamber (a.s.), bir sahabenin savaşta gururlanarak-büyüklenerek böbürlü bir şekilde yürüdüğü anlatılması üzerine şöyle buyurmuşlardır:

«Bu yerin (savaşın) dışında böyle böbürlenerek yürüme işi Allah'ın gazabetmiş olduğu bir iştir.» (136)

8 — HAİNLİK VE İHANET:

Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar: **«Şüphesiz Allah, ihanet edenleri sevmez.»**

«Eğer bir kavmin ihanet edeceğinden kesin olarak korkarsan, sen de açık ve adil bir tutumla (onlarla olan anlaşma metnini ve

---

132 — Ebu Davud, Müslim, Ahmed b. Hanbel.
133 — Müslim, Nesai, Buhari, Ahmed b. Hanbel.
134 — Müslim Libas, 48 vd.
135 — bkz. önceki kaynak.
136 — İbn Kesir, Siyer, 3/31.

diplomatik ilişkiyi yüzlerine) at. Şüphesiz Allah ihanet edenleri sevmez.» (137)

«Gerçekten Allah, hain ve nankör olan kimseyi sevmez.» (138)

«Sana emin olman dolayısıyla verilen emaneti yerine ver ve sana ihanet edene de sen ihanet etme.» (139)

«Ey iman edenler, Allah'a ve Rasûlü'ne ihanet etmeyin, siz de biliyorken emanetlerinize de ihanet etmeyin.» (140)

Hiyanetin iki türlü anlamı vardır.

a — Özel manada hiyanet: Başkalarının sana emanet ettiği şeyde, senin ona ihanet etmendir. Çünkü o seni güvenilir kabul etmiştir.

b — Genel anlamda hiyanet: Bu da Allah (c.c.)'ın seni yaratmış olduğu gayeye ihanet etmendir.

Özel manada ihanete örnekler. Bir insan sana namusunu, ırzını emanet ediyor fakat sen ona bu hususta ihanet ediyorsun. Ya da malını sana emanet ediyor, bu hususta ihanet ediyorsun. Ya da selâm veya kurtulması hususunda sana emanet ediyor, sen yine ihanet ediyorsun Sırrını sana veriyor, bunu ortaya döküyorsun. Bir iş veriyor, işinde ona ihanet ediyorsun. Ya da genel anlamda bir görev veriyor, bunda ifrata kaçıyorsun. Nitekim bu hususta Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Kim, onlar arasında o göreve daha ehil bulunduğu halde bir toplum üzerine bir kimseyi vali tayin ederse —Allah nezdinde daha iyi olanı bıraktığı için— o kimse Allah'a, Rasûlü'ne ve İslâm cemaatına ihanet etmişlerdir.»**

Ebû Davud ve İmam Tirmizî'nin rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Bir adam herhangi bir söz söyler ve sonra dönüp sağına veya soluna bakarsa, bilsin ki o söz bir emanettir.»** (141)

Yani sözü bir başkasına açıklamak hiyanettir. Dikkat olunsun ki: **«Meclisler (yani bir araya gelmeler) üç hal dışında emanettir. Haram olan bir kanı akıtmak (adam öldürmek), zina işlemek ve haksız yere başkasının malını almak.»** (142)

---

137 — Enfal, âyet: 58.

138 — Hac, âyet: 38.

139 — Ebû Davud, Tirmizî, Darimî, Darekutnî ve Hakim.

140 — Enfal, âyet: 27.

141 — Tirmizî, Birr, 39.

142 — Hakim rivayet etmiştir. Süyûti sahih olduğunu işaret etmiştir.

İşte bu üçü emanet değildir, bunların söylenmesi gerekir. Millet (ümmet) ve devlet malının çalınması da bir hiyanettir. Yine ümmet ve devlete ait bir malı ister bir toplu iğne veya kağıt parçası da olsa kendi şahsı için kullanmak yine hiyanettir.

Genel manasıyla emanet: Allah (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **«Gerçek şu ki, Biz emanetleri göklere, yere ve dağlara sunduk da onlar bunu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korkuya kapıldılar; onu insan yüklendi. Çünkü o, çok zalim, çok cahildir.»** (143)

«Ben cinleri de insanları da, yalnızca bana ibadet etsinler (tüm hükümlerimi uygulasınlar) diye yarattım.» (144)

Buradaki emanetten maksat, insanın yükümlü bulunduğu şeyleri yerine getirmesi manasınadır. İnsanın mükellef yani yükümlü bulunduğu şeyler ise Allah'a ibadettir. İbadet kapsamı içerisine ise her emir konusunda Allah'a itaat etmektir. Allah'ın emirlerine herhangi bir şekilde karşı konulması ise hiyanettir. İnsan hainlik sıfatından her iki ihanet türünü bırakmadıkça kurtulamaz. Özel ve genel manada ihaneti bırakmalıdır ki, kurtulmuş olabilsin. Ancak Allah'ın gazabından böylece kurtulma imkanı elde olunabilir.

9 — FESAD - BOZGUNCULUK:

«Allah, bozguncuları sevmez.» (145)

Fesad ve küfür türlerinin en büyüğü Allah yolundan insanları alıkoymak, buna engel olmaktır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Küfre girip de Allah'ın yolundan alıkoyanlar; Biz, işledikleri bozgunculuğa karşılık, onlara azab üstüne azab ilave ettik.» (146)

«Ve ölçüsüzce davrananların emrine de itaat etmeyin. Ki onlar, yeryüzünde bozgunculuk çıkarmakta ve ıslah etmektedirler.» (147)

Gerçekten dünyadaki hertür fesadın, bozgunculuğun kaynağı insanın Allah'dan uzaklaşmasıdır. Allah (c.c.)'ın yolundan gafil bulunması, o yoldan yan çizmesidir. Çünkü salah ve ıslahı Allah (c.c.) kitabında övmüş ve bu yolda olmayı emretmiştir. Rabbimiz buyuruyor:

---

143 — Ahzab, âyet: 72.
144 — Zariyât, âyet: 56.
145 — Maide, âyet: 64.
146 — Nahl, âyet: 88.
147 — Şuarâ, âyet: 151, 152.

«Kitaba sımsıkı sarılanlar ve namazı dosdoğru kılanlar, kuşkusuz Biz, salih (davranışlarda bulunmakta) olanların ecrini kaybetmeyiz.» (148)

Her kim başka bir yoldan yürürse bu yol küfür yoludur. Allah yoluna engel olan bir yoldur. Böyle olunca hiç şüphesiz bu kimseler müfsidlerden ve bozgunculardan olmuş olurlar.

Burada fesadın, bozgunculuğun bir başka türü de vardır. Bu da kişinin içindekini gizleyip dışa vurmamasıdır. Bunlar bu manasıyla münafıktırlar. Allah (c.c.) bunlardan şöyle söz ediyor: «Kendilerine, yeryüzünde fesat çıkarmayın denildiğinde, biz yalnızca ıslah edicileriz, derler. Haberiniz olsun; gerçekten, asıl fesatçılar bunlardır ama şuurunda değildirler.» (149)

Allah (c.c.) Bakara sûresinin başında bunların durumlarını gayet açık bir şekilde ortaya koymuştur ki, müslümanlar bunları tanımakta güçlük çekmiş olmasınlar. Allah (c.c. buyuruyor:

«İnsanlardan öyleleri vardır ki, Biz Allah'a ve ahiret gününe iman ettik derler, oysa onlar inanmış değillerdir. (Sözde) Allah'ı ve iman edenleri aldatırlar. Oysa onlar, yalnızca kendilerini aldatmaktadırlar da şuurunda değildirler. Kalplerinde hastalık vardır. Allah da hastalıklarını arttırmıştır. Yalan söylemekte olduklarından dolayı, onlar için acıklı bir azab vardır. Kendilerine yer yüzünde fesad çıkarmayın denildiğinde, biz yalnızca ıslah edicileriz derler. Haberiniz olsun; gerçekten, asıl fesatçılar bunlardır ama şuurunda değildirler. Ve (yine) kendilerine; insanların iman ettiği gibi siz de iman edin, denildiğinde: Düşük akıllılar-beyinsizlerin iman ettiği gibi mi iman edelim, derler. Bilin ki, gerçekten asıl düşük-akıllılar kendileridir ama bilmezler. İman edenlerle karşılaştıkları zaman, iman ettik derler. Şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında ise derler ki, şüphesiz, sizinle beraberiz. Biz onlarla yalnızca alay edicileriz. Allah da onlarla alay eder ve tuğyan (azgınca taşkınlık) ları içinde şaşkınca dolaşmalarına belli bir süre verir. İşte bunlar, hidayete karşılık sapıklığı satın almışlardır. Fakat bu alışverişleri bir yarar sağlamamış; hidâyeti de bulmamışlardır.» (150)

Bunların temel ifsadlarının-bozgunculuklarının başı hevâ ve istekleri doğrultusunda yürümeleridir. Allah'dan gelen hidâyeti bırakmalarıdır. Hidâyet olmaksızın istekleri doğrultusunda hareket etmeleridir.

---

148 — A'raf, âyet: 170.

149 — Bakara, âyet: 11, 12.

150 — Bakara, âyet: 8...16.

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «**Eğer hak, onların heva (istek ve tutku) larına uyacak olsaydı, hiç tartışmasız, gökler, yer ve bunların içinde olan herkes (ve her şey) bozulmaya uğrardı. Hayır, biz, onlara kendi zikirlerini getirmiş bulunmaktayız. Fakat onlar kendi zikirlerinden yüz çevirmektedirler.**» (151)

Her bir insanın diğerinden farklı istek, tutku ve hevâları vardır. Şayet her insana her istek ve tutkuları verilseydi, varlık harabolurdu. Meselâ her insanın kalbinde başkasına hakim olmak, idare etmek istek ve tutkusu vardır. Her insana bu arzusu verilseydi, o da bunları infaza kalkışmış olsa idi, artık sen seyret olacakları?.. Bu hevâ ve istek açısından küçük bir örnektir. Şayet insanların bu anlamdaki tüm isteklerini ele alacak olursak olacakları sen düşün.

İşte Allah (c.c.) kitabını, beşerin hevâ ve isteklerine adil sınırlamalar getirmek maksadıyla indirmiştir. Bu bakımdan Allah (c.c.)'ın göstermiş olduğu yolun dışında bir yolda yürümek hem fesad ve hem ifsaddır. Çünkü böylesi bir davranış düzeni en fena bozan bir olaydır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«**Aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve onların hevâlarına uyma. Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni şaşırtırlar diye onlardan sakın. Şayet yüz çevirirlerse, bil ki, Allah bir kısım günahları nedeniyle onlara bir musibet çattırmak istemektedir. Şüphesiz insanların çoğu gerçekten fasıktırlar.**» (152)

İşte bu âyete göre biz tüm kâfir gruplara müfsid adını verebiliriz. Meselâ Yahudiler, Hristiyanlar, Mecûsiler, Budizm bağlıları, komünistler, mülhid-dinsizler hepsi de müfsid-bozguncudurlar. Aynı şekilde önceki sayfalarda durumlarını ele aldığımız münafıkların her türlüsü ve her vasfa sahip olanı da, Allah'ın kitabında ve Rasûlü'nün de sünnetlerinde açıkladıkları şekilde müfsid-bozguncudurlar. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«**Yahudiler, Allah'ın eli bağlı-sıkıdır dediler. Onların elleri bağlandı ve söylediklerinden dolayı lânetlendiler. Hayır; O'nun iki eli açıktır, nasıl dilerse infak eder. Andolsun, Rabbinden sana indirilen, onlardan çoğunun tuğyanlarını (tağutluklarını-azgınlıklarını) ve küfürlerini arttıracaktır. Biz de onların arasına kıyamet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kin salıverdik. Onlar ne zaman savaş amacıyla bir ateş alevlendirdilerse Allah onu söndürmüştür. Yeryüzünde bozgunculuğa çaba harcarlar. Allah ise bozguncuları sevmez.**» (153)

---

151 — Mûminûn âyet: 71.
152 — Maide, âyet: 49.
153 — Maide, âyet: 64.

Müslümanlara karşı savaş açmak, onları soyup yağmalamak için güven ve emniyetlerini sarsmak da aynı şekilde ifsad ve bozgunculuktur. Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar: **«Allah'a ve Rasûlü'ne karşı savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuğa çaba harcayanların cezası, ancak öldürülmeleri, asılmaları, ya da elleriyle ayaklarının çaprazca kesilmesi veya (o) yerden sürülmeleridir. Bu, onlar için dünyadaki aşağılanmadır, ahirette de onlar için büyük bir azab vardır.»** (154)

Herhangi bir konuda Allah'ın emrinin uygulanmaması da yine aynı şekilde ifsad ve bozgunculuktur. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Ve sana yetimleri sorarlar. De ki; onları ıslah etmek (yetiştirip yararlı hale getirmek) hayırlıdır. Eğer onları aranıza katarsanız, artık onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah bozgun (fesad) çıkaranı ıslah ediciden bilir (ayırdeder).» (155)

En iğrenç ve fena ifsad ise insanların arasını ayırmak, söz taşımak. nemmam olmaktır. Nemime'nin tanımıyla ilgili olarak şöyle dediler: **«İnsanların arasını bozmak amacıyla birinden ötekisine söz taşımaktır.»** Nitekim Buharî ve Müslim'in rivayet ettikleri hadis meâli de şöyledir: **«Nemmam olan kimse (söz götürüp-getiren kimse) cennete giremez.»**

Kim ifsad ve bozgunculuktan kurtulmak istiyorsa, ki bu nitelikleri taşıyanlar, Allah'ın gazabına uğrayanlardır, şimdiye kadar saydığımız tüm niteliklerden temizlenip arınması gerekir. Nemmamlığın yani insanların arasını bozmak amacıyla söz taşımanın çok kötü olması nedeniyle bir fırka nakledelim. İmam Gazali (r.a.) diyor ki:

Nemime çoğunlukla başkasının söylediği sözü başkasına aktarmak diye itlak olunur. Meselâ, falanca kimse senin hakkında şöyle şöyle konuşuyor, demek gibi. Halbuki Nemime sadece buna ait değildir. Yani sadece bu demek değildir. Aksine bunun tanımı; **«açıklanması istenmeyen şeyin açığa vurulmasıdır.»** Bu sözü, ister söyleyen kimse açıklanmasını istemiş olmasın, ister kendisine söz iletilen kimse açıklanmasını istemiş olmasın farketmez. Hepsi aynıdır, ya da üçüncü bir kişi bunun açıklanmasını istemiş olmasın. Aynı zamanda bu açıklama ister sözle olsun, ister yazıyla olsun, ister işaretle, ister ima veya benzeri bir şeyle olsun hepsi de aynıdır. Diğer taraftan taşınan şey ister söz olsun, ister yapılan işler, ya da bir ayıp veya başka bir şey olmuş olsun hiç farketmez. Bu bakımdan nemime-

---

154 — Maide, âyet: 33.
155 — Bakara, âyet: 220.

nin hakikatı ve gerçeği şudur; açıklanması istenmeyen sırrın ortaya dökülmesi ve aradaki perdenin yırtılıp atılmasıdır. İnsanın görevi insanlarla ilgili olarak gördüğü her şeyi gizlemesi, bu hususta konuşmayıp susmasıdır. Ancak bir olay ki onda müslümanların yararı ve faydası vardır veya bir masiyetin ortadan kaldırılması söz-konusudur, bunların anlatılmasında bir sakınca yoktur. Adamın kendi halini gizlemeye çalıştığını görür de anlatırsa, işte bu, nemimedir. Der ki: Her bir kimse ki, ona bir söz taşındı, getirildi ve ona: «Şöyle denildi: Falanca kimse şöyle dedi..» İşte böylesi bir ifadeyi bir başkasına taşıyan kimsenin durumu konusunda şu altı hususa dikkat edilmelidir:

1 — Söyleyeni tasdik edip doğrulamayacaktır. Çünkü söz taşıyan yani nemmam kimse fasıktır. Dolayısıyla verdiği haber red olunur.

2 — O kimse bundan menedilir, kendisine öğüt verilir ve yaptığının çirkin bir davranış olduğu söylenir.

3 — Allah için buna buğzetmek. Çünkü bunlar Allah (c.c.) tarafından buğzedilen kimselerdir. Zira Allah için böylelerine buğzetmek ise vaciptir.

4 — Anlatılan şey sebebiyle o kimse hakkında kötü bir sanıya kapılmamak. Zira Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar: **«Zannın bir çoğundan uzak durun-sakının.»** (156)

5 — Sana anlatılan bu şey, ayrıca seni de bu işi araştırmaya, tecessüse götürmesin, böylesi bir şeye sebep olmasın. Çünkü Allah: **«Tecessüs etmeyin»** buyuruyor (157). Çünkü bu işi tahkik senin görevin değildir.

6 — Kendisi söz taşıyanı menettiği gibi, aynısını kendisi de yapmamalı. Bu anlatılanı başkalarına taşımamalıdır.

Anlatıldığına göre, adamın biri, bir gün Ömer b. Abdulaziz'e bir başka adam hakkında bir şeyler söyler. Bunun üzerine Ömer b. Abdulaziz der ki: Eğer istiyorsan senin işini bir görüşelim, durumunu bir gözden geçirelim. Şayet sen bu anlattıkların hususunda yalancı isen, bu takdirde sen, şu âyetin kapsamına girersin:

«Ey iman edenler, eğer bir fasık, size bir haberle gelirse (getirirse), onu etraflıca araştırın.» (158)

---

156 — Hucurat, âyet: 12.
157 — Hucurat, âyet: 12.
158 — Hucurât, 6.

Eğer söylediklerin doğru ise, bu defa şu âyetin kapsamına girersin: «Alabildiğine ayıplayıp kötüleyen, söz getirip götüren (gizlilik içinde söz ve haber taşıyan).» (159)

Eğer istiyorsan seni bağışlayalım. Adam da dedi ki, ey mü'minlerin emiri bağışlanmak istiyorum. Bir daha hiç bir şekilde böyle bir şeye girişmeyeceğim.

Adamın biri eline bir kağıt alıp Said b. Ubad'a bir mektup yazar, bu mektubunda onu yetim malını almaya teşvik eder. Çünkü yetimin bir hayli malı bulunmaktadır. Adam mektubu alınca, hemen arkasına şu ifadeleri yazar:

«Nemime yani söz getirip-götürmek çirkin bir harekettir. Doğru da olsa iyi karşılanamaz. Ölüye Allah rahmet eylesin. Yetimi de Allah (c.c.) daha da zenginleştirsin. Malı da Allah arttırsın. Allah (c.c.) söz getirip-götürene de lânet eylesin.»

10 — KİN VE DÜŞMANLIK:

«Muhakkak Allah, nezdinde en çok buğzedilip-sevilmeyeni hasımların en yaman olanıdır.» (160)

Bir takım insanlar var ki, bunlar başkalarının arasında düşmanlık-kin sürsün isterler. Ya da olmayan bir şeyi varmış gibi kıvılcım yakmaya çalışırlar. Ya da hak olsun-batıl olsun bir ayırıma gitmeksizin böylece üstünlük elde etmeye devam ederler.

Yine bir takım kimseler var ki, bunlar yine hak ve batıl tanımaksızın onlara üstün gelmek, onların görüşlerini küçümsemek isterler, çok münakaşacıdırlar. Çoğu kez bu iki sıfat birbirinden ayrılmaz. Kimde de bu iki nitelik veya bundan biri bulunursa, Allah nezdinde en çok sevilmeyenidir.

Gerçi kimi zaman mü'min de bir hasımlık, kırgınlık taşıyabilir. Ancak onun bu hasımlığı, kine dönüşmez, tavrı yine yumuşak olarak devam eder. Eğer bir münakaşaya girse de, münakaşası haktan başka değildir. Eğer münakaşa esnasında hasmının haklı olduğunu anlarsa, hemen durur, bu husumeti hiç bir zaman düşmanlığa götürmez. Yani bu durum onu mü'min ve müslümanlara karşı düşmanlığa götürmez. Tam aksine mü'min ve müslüman kardeşlerine karşı husumet sebebi olsa bile sevgisini devam ettirir.

---

159 — Kalem, âyet: 11.

160 — Buharî, Müslim, Tirmizî ve Nesaî Hz. Aişe'den rivayet etmişlerdir.

Mü'min tartışmayı, mücadeleyi sürdürmez. Aksine delilini getirip ortaya kor, görüşünü açıklar. Konuştuğu da bilgi ve haktan öteye değildir. Karşısındakinin delillerini reddetmek için, şayet karşı taraf haklıysa mücadeleyi sürdürmez. Diğer taraftan da karşısındakilerin sapık mantıklarına rağmen deliller karşısında hâlâ onların ısrar edip durduklarını görürse ve sadece kibirlenmeleri, onları hakkı kabul etmekten alıkoyuyorsa, haklı olan susar ve münakaşa-mücadeleyi sürdürmez. Daha sonra da o, bu konuda münakaşa devam etmek de istemez. Bilhassa bilmediği bir hususta münakaşa etmez. Aksine onu bilene havale eder. Özellikle münakaşa eğer Kur'ân ile ilgiliyse kesin sakınılması gerekir. Ancak ilmi olan bu hususta konuşmalıdır. Yoksa toslaşan iki keçinin inadına iş dönüştürülmemelidir. Mü'min böyle davranmanın dışında bir harekette bulunmamalıdır. Zira kendisi aksi halde Allah'ın buğzettiği kimselerden olmuş olur. Böyle bir hareket ise sapıklık alametlerinden bir alamettir.

Tirmizi'nin Ebû Ümame yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Kendisinin haksız olduğunu bilen bir kimse tartışma ve münakaşayı sürdürmeyi bırakırsa, kendisine cennetin kenarında bir saray yapılır. Kim de haklı olduğu halde tartışmayı sürdürmeyi terkederse, cennetin ortasında kendisine bir saray yapılır. Kimin de ahlâkı güzel olursa, ona da cennetin en yüce noktasında bir saray inşa edilir.**»

Yine Tirmizi'nin Ebû Ümame'den rivayetine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Bir kavim (toplum) üzerinde bulundukları hidayetten sapmış olmasınlar ki, ancak aralarına kavga ve husumet verilir (sokulur).**»

Taberani de Kebirinde Abdullah b. Ömer (r.a.)'den şu rivayette bulunuyor. Rasûlüllah (a.s.) buyurmuşlar ki: «İsa (a.s.) şöyle söyledi: **İşler üç türdendir. Bir iş ki, sana o işin doğruluğu ortaya çıktı, onu yap. Yine bir iş ki, onun da iyi olmadığı belirdi, ondan da kaçın. Bir başka iş ki, hakkında ihtilafa düştün, onu da hemen bilene havale et.**»

Yine Ebû Davud ile İbn Hibban'ın Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Kur'ân-ı Kerim hakkında tartışmak küfürdür.**»

Abdullah b. Abbas (r.a.)'ın vasiyetlerinden biri şöyledir: «**Kardeşinle tartışıp mücadele etme. Çünkü münakaşanın hikmeti anlaşılmaz. Onun getireceği gaileden de emin olunamaz. Kardeşine yerine getiremeyeceğin bir sözü de verme.**» Bunu Rezin zikretmiştir.

11 — ŞIMARIKLAR:

«Muhakkak Allah, şımararak sevince kapılanları sevmez.» (161)

Bu nass, Karun'un hikâyesi esnasında geçmektedir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar:

«Gerçek şu ki, Karun, Musa'nın kavminden idi. Ancak onlara karşı azgınlaştı. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki, onun anahtarları, birlikte (taşımaya) davranan güçlü bir topluluğa ağır geliyordu. Hani kavmi ona demişti ki: «Şımarıp-sevinme, muhakkak Allah, şımararak sevince kapılanları sevmez.» (162)

Bu âyet şunu göstermektedir, dünyaya dalanları, dünya ile şımarıp sevinenleri Allah (c.c.) sevmez. Nitekim bir başka âyet bunu teyid etmektedir:

«Yeryüzünde olan ve sizin nefislerinizde meydana gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (yazılmış) olmasın. Hiç şüphesiz ki bu, Allah'a göre çok kolaydır. Öyle ki, elinizden çıkana karşı üzüntü duymayın. Ve size Allah'ın verdikleri dolayısıyla sevinip-şımarmayasınız. Allah, her büyüklük taslayıp da böbürleneni sevmez. Ki, onlar, cimrilik ederler ve insanlara da cimriliği emreder (önerir) ler. Her kim yüz çevirirse, artık şüphesiz Allah, Ğaniyy (hiç bir şeye muhtaç olmayan), Hamid (övülmeye layık olan) O'dur.» (163)

Âyetlerin siyakından anlaşılmaktadır ki, dünyada şımararak-sevinmenin sonucunda başkalarını beğenmeme, böbürlenme vardır. Bu da cimriliği doğurmaktadır. Nitekim Yüce Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«... ve müşriklerden olmayın. (ki,) Kendi dinlerini fırkalara ayıran ve kendileri de parça parça olmuşlardır. Ki, her grup kendi elindekiyle övünüp-sevinç duymaktadır.» (164)

Dinde tefrika meydana getirmek, bunda ihtilafa düşmek, heva ve istekleri doğrultusunda her bir grubun kendilerini saptıracak bir imama (sapık lidere) uymaları, bunu da şımararak ve sevinerek yapmaları, hem de batıl olduğunu bilerek yapmaları küfürdür. Yukarıda meâlini verdiğimiz âyette geçen ve dinlerini fırkalara ayıran manasında «Ferrakû...» kelimesi geçmektedir. Bir başka kıraate göre ise bu: «Fârekû» diye okunmaktadır. Bu kıraate göre mana şöyle ol-

161 — Kasas, âyet: 76
162 — Kasas âyet: 76
163 — Hadit, âyet: 22, 23, 24.
164 — Rûm, âyet: 57, 58.

maktadır: «**Dinlerini terkedip sonra da onu hizip hizip (gurup gurup) parçalayanlardan olmayınız. Ki bunlar, kendi hevâ ve istekleri doğrultusunda ellerindeki böylesi bir parçalanmaya pek memnundur, memnun oldukları kadar da şımarıktırlar.**» İşte Allah (c.c.) bu tür bir şımarmayı red eder. Böylelerini de sevmez, kendilerine buğzeder.

Ancak bir sevinç ve şımarma yeri vardır. Orada bunu yapmak caizdir. Allah nezdinde de bu sevimli bir durumdur. Bu da Allah tarafından kendilerine inen hidâyete mü'minlerin sevinmeleri ve bununla şımarmalarıdır. Üzerinde bulundukları hayırla sevinmeleri, Allah (c.c.)'ın kendilerine vermiş olduğu nimetle sevinmeleridir. Nitekim Allah (c.c.) buyuruyor:

«**Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, sinelerde olan bir şifa ve mü'minler için de bir hidâyet ve rahmet geldi. De ki, Allah'ın bol ihsan ve fazlıyla, rahmetiyle, yalnız bunlarla sevinsinler. Bu, onların toplayıp yığmakta olduklarından daha hayırlıdır.**» (165)

İşte bu tür bir sevinç caizdir. Güzeldir, hoştur. Çünkü bu, hak ve daim olan bir sevinçtir, bu: «**Onların toplayıp yığmakta olduklarından daha hayırlıdır.**» Şayet dünya ehli topladıklarıyla şımarıp sevinirlerse bu, pek doğru değildir. Çünkü hidâyet nimeti çok daha büyüktür. Bununla sevinmek sevinçlerin en değerlisidir.

Artık bununla bu bahse son veriyoruz. Allah'ın sevmedikleri kimselerin başlıca kimler oldukları bilinmiş olmaktadır. Bunlardan kurtulabilmemiz için bu niteliklerden kesin uzak durmamız gerekecektir.

İşte Allah tarafından kimlerin sevilmediklerini gördük, öğrendik. Şimdi de kimlerin Allah (c.c.)'ın sevgisine layık olanları göreceğiz. Bu konuyu da bundan sonra ele almış olacağız. Bilindiği üzere, bir şeyi süslemeden önce (tahliyeden önce) onu boşaltmak (tahliye etmek) gerekmektedir. Yani önce kötü vasıfları, nitelikleri hele bir üzerinden at, onları terket, böyle yap ki, iyi nitelikleri taşıyabilesin.

Şüphesiz bizler kötü niteliklerin temel olanlarına değindik. Çünkü sevgi bölümünü okurken, bunun aksinin de nelerin sevilmez olduğu yine ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla durum daha açık ve net olarak ortaya çıkacaktır. Allah (c.c.)'dan dileğimiz bize doğru yolumuzu göstersin. Bizi doğru ve orta olan yola hidâyet etsin. Bizi cennetiyle rızıklandırsın. Bizi cehennem azabından korusun.

---

165 — Yunus, âyet: 57, 58.

ALLAH KİMLERİ SEVER

1 — İHSAN SAHİPLERİNİ SEVER

Allah (c.c.) buyuruyor: «**İyilikte bulunun (ihsan ehli olun) hiç şüphesiz Allah ihsan sahiplerini (iyilik yapanları) sever.**» (166)

Âyette görüldüğü gibi Allah (c.c.) sevgiye layık olanların niteliklerinden «İHSAN»ı bildirmektedir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'in bir çok yerlerinde bu nitelikten söz edilmektedir. Nitekim Bakara sûresinin ilgili âyetinde bunu görmekteyiz. Rabbimiz buyuruyor: «**Allah yolunda infak edin ve kendinizi kendi ellerinizle tehlikeye atmayın. İyilikte bulunun. Hiç şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.**» (167)

Ali İmran sûresindeki şu âyetten sonra da bu noktaya değinilmektedir:

«**Onlar bollukta da, darlıkta da infak edenler, öfkelerini yenenler ve insanlardaki (hakların) dan bağışlama ile (vaz) geçenlerdir. Allah iyilik yapanları (ihsan sahiplerini) sever.**» (168)

Yine aynı sûrede bir başka âyet: «**Onların söyledikleri: Rabbimiz, günahlarımızı ve işimizdeki aşırılıklarımızı bağışla, ayaklarımızı (bastıkları yerde) sağlamlaştır. Ve bize kâfirler topluluğuna karşı yardım et, demelerinden başka bir şey değildi. Böylece Allah, dünya sevabını da, ahiret sevabının güzelliğini de onlara verdi. Allah iyilikte bulunanları (ihsan sahiplerini) sever.**» (169)

166 — Bakara, âyet: 195.
167 — Bakara, âyet: 195.
168 — Ali İmran, âyet: 134.
169 — Ali İmran, âyet: 147, 148.

Ebû Eyyûb el Ansari (r.a.) «Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın» âyetini dünyaya meyletme, dünyanın imarına çalışma ve cihadı terketmek diye yorumlamıştır.

Rasûlüllah (a.s.) ise Cebraîl (a.s.) kendisine «İhsan» hakkında bilgi sorunca bunu şöyle tefsir ederek yorumlamıştır: «İhsan: Adeta sen Allah'ı, görüyormuşcasına O'na ibadet etmendir. Gerçi sen her ne kadar Allah'ı göremez isen de, muhakkak O, seni görür.» (170)

«Öyleyse kullarıma müjde ver. Ki onlar, sözü işitirler (dinlerler) ve en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın kendilerini hidâyete eriştirdikleridir ve onlar, temiz akıl sahipleridir.» (171)

Buraya kadar sunmuş olduğumuz âyet ve hadislerden «İhsan»ın iki yönlü olduğunu öğrenmekteyiz.

1 — Güzel veya en güzel amelde bulunmak.

2 — Amel (iş) esnasında Allah'ın bizi gördüğü veya sanki biz Allah'ı görüyormuş şuuruyla yapmak.

Şimdi bu iki yönü açıklamak için diyoruz ki:

Gerçekten İslâm'da ibadet kavramı çok geniştir. Örneğin namaz bir ibadettir. Zekat bir ibadettir. Oruç bir ibadettir. Hacc da bir ibadettir. Bunların yanında çoluk-çocuğunun rızkını temin için çalışmak da aynen ibadettir. Cihad etmek ve cihada devam etmek de ibadettir. Kısaca cihad ibadettir. Çocuklara merhamette bulunmak ve aynı şekilde onları yetiştirmek terbiye etmek de ibadettir. Mü'minlere ikramda bulunmak ibadet olduğu gibi, kişinin hanımıyla oynaşması, şakalaşması ve onunla cinsel ilişkide bulunması da ibadettir. Kısaca mübah olarak işlediğin ve bununla Allah rızasını düşündüğün her şey ibadettir. Neşeli bir şekilde takva ile Allah yolunda ibadet etmek için bu hizmeti zinde bir şekilde yapmak niyetiyle uyuman da ibadettir. Allah'a, verdiği nimetlerine karşı şükürde bulunmak, O'na itaatte takvâ sahibi olmak niyeti de yine bir ibadettir. Buna göre Rasûlüllah (a.s.) şu hadisi ile: «Adeta sen, Allah'ı görüyormuşcasına O'na ibadet etmendir. Gerçi sen, her ne kadar Allah'ı göremez isen de O seni görür» bizden şunu istemektedir.

Sürekli olarak, ihsanı gerçekleştirebilmemiz için O'nu düşünmek ve bu noktada uyanık bulunmak.

Bildiğiniz gibi İslâm'da hüsnün yani iyilik ve güzelliğin karşıtı kötülük ve fenalıktır. Allah (c.c.) kimi amellerin ve huyların, ahlâ-

---

170 — Müslim, Hz. Ömer (r.a.)'den rivayet etmiştir.

171 — Zümer, âyet: 17-18.

kın kötü olduğuna hükmetmiş ve böyle bildirmiştir. Kimi ameller ve huyları ise iyidir, güzeldir hükmüyle açıklamıştır. Allah (c.c.) hiç bir şeyi bırakmaksızın mutlaka onun iyisini, güzelini, kötüsünü, fena ve çirkinini de bize açık-seçik bildirmiştir.

Yüce Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Biz, kitabı sana, her şeyin açıklayıcısı (veya beyanı) olarak indirdik.»** (172)

Hüsnün (iyiliğin) kendisi bizzat ikiye ayrılır:
a — Hüsn yani iyi ve güzel.
b — Ahsen daha iyi ve daha güzel.

Meselâ müslümanlardan herhangi bir kimse benim aleyhime haddi aşarsa, benim de ayniyle (fazla olmamak kaydıyla) ona karşılık vermem caizdir, yani uygun ve iyi bir davranıştır.

Ancak bana yapılan bu şeye karşı bağışlayıcı olmam, sabretmem ise çok daha iyi ve daha güzeldir, ahsendir.

Bunun içindir ki, Ali İmran sûresindeki bir âyette gördüğümüz gibi Allah (c.c.), infaktan, öfkeyi yenmekten ve insanları bağışlamaktan sonra ihsan sahiplerini zikretmektedir.

Muhsin demek herşeyin en güzelini alan ve yahutta güzellik dairesinde duran kimse demektir. Kabih yani çirkin olana yönelmeyen kimse demektir. İşte tüm bunlar: **«Sanki Allah'ı görüyormuş veya Allah (c.c.) kendisini görüyor» şuurundan doğar.** İnsanın böyle bir duruma gelebilmesi ise ancak nefis eğitimiyle ve nefis mücahedesiyle mümkündür. Allah'ı sürekli zikretmekle sağlanabilir. O'na devamlı itaat edecektir. Biz bu konuya ilişkin olarak anlatacağımız her şey ihsanın iki yönünü pekiştirmek ve daha güçlü hale getirmek içindir.

Kaldı ki, ihsanı elde etmek için bir takım şeyler var ki, bunlar nass ile sabittir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Allah'a ibadet edin ve O'na hiç bir şeyi ortak koşmayın. Anne-babaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yol oğluna (yolda kalmışa) ve sağ ellerinizin malik olduklarına güzellikle davranın. Çünkü, Allah her büyüklük taslayıp da böbürleneni sevmez.» (173)

«İnsanlara güzel söz söyleyin.» (174)

Daha önce de belirttiğimiz gibi, ihsan Allah'a ibadet kapsamı içindedir, diye ifade etmiştik. Yani: **Sanki Allah'ı görüyormuşuzca-**

172 — Nahl, âyet: 89.
173 — Nisa, âyet: 36.
174 — Bakara, âyet: 83.

sına O'na ibadette bulunmak ve her ne kadar biz O'nu göremiyorsak da, O'nun bizi gördüğü şuurunda olmak olduğunu belirtmiştik. Şimdi bu anlattıklarımız dışında kalan ve ihsan içerisinde mütalaa olunan diğer konulara da değinelim. Bunun için de ilk olarak anne ve babaya iyilikten, ihsandan söz edelim.

ANNE VE BABAYA İHSANDA BULUNMAK

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Senin Rabbin O'ndan başkasına ibadet (kulluk) etmemenizi ve anne-babaya iyilikle (ihsan ile) davranmayı emretti. Şayet onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlılığa ulaşırsa onlara «öf» bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle. Onlara düşkünlükten (ötürü) alçak gönüllülük kanadını ger ve de ki: Rabbim, onlar beni küçükken nasıl terbiye ettilerse sen de onları esirge.»** (175)

«Biz insana anne ve babasını (onlara ihsanda bulunmayı) tavsiye ettik. Annesi onu, zorluk üstüne zorlukla (karnında) taşımıştır. Onun (sütten) ayrılması da, iki yıl içindedir. «Hem bana, hem de anne ve babana şükret, dönüş yalnız banadır.» Bununla birlikte, onların ikisi (anne ve baban) hakkında bir bilgin olmayan şeyi bana şirk koşman için, sana karşı çaba harcayacak olurlarsa, bu durumda onlara itaat etme ve dünya (hayatın) da onlara iyilikle (ma'ruf üzere) sahiplik et (onlarla geçin) ve bana gönülden katıksız olarak yönelenin yoluna tabi ol. Sonra dönüşünüz yalnızca banadır, böylece ben de size, yapmakta olduklarınızı haber vereceğim.» (176)

Dikkat edecek olursanız sunduğumuz nasslarda Allah (c.c.) «İHSAN»ı yani anne ve babaya ihsanı, kendisine ibadetle ve şükretmekle birlikte zikretmiş, adeta bunları eş-değer olarak kabul etmiştir.

Tirmizi'nin Abdullah b. Amr b. As kanalıyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ettikleri hadiste Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Rabbin rızası anne ve babanın hoşnutluğundadır. Rabbinin hoşnutsuzluğu ise anne ve babanın hoşnutsuzluğundadır.»**

Ebû Hüreyre (r.a.)'den Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Burnu yere sürtülsün, sürünsün o kimse, sürünsün o kimse. «Kim sürünsün?» diye sorulunca buyurdular ki: Kim yaşlılıklarında anne ve babasına ya da bunlardan**

175 — İsra, âyet: 23, 24.
176 — Lukman, âyet: 14, 15.

birine erişirse —ki cennete girmesi bunlar sebebiyledir— sonra da cennete girmezse (o sürünsün).»

Tüm bu nasslardan ve delillerden öğrendiğimiz gerçek şu ki, anne ve babaya iyilikte bulunmaksızın ibadette bulunmak makbul değildir. Böyle bir iyilik olmadan ne takvâ sahibi olunabilinir, ne iman ve ne de İslâm. Bunlarsız kişi mü'min de değil, müslüman da... Çünkü görünür nimetlere sebep anne ve babadır. Onun bir insan olmasına sebep yine onlardır. Anne ve babasına teşekkür etmesini bilmeyen bir kimse, görmediği ve müşahede etmediği Allah'ına da şükretmez.

Kaldı ki anne ve babanın senin üzerinde hakkı ve alacağı vardır. Her ikisi de sen henüz küçükken sana hizmet etmişlerdir. Sen küçükken onların efendisi idin. Yine sen küçükken sana infak ettiler, yedirdiler, içirdiler. Sen onlara izin vermedikçe onlar uyuyamazlardı. Senin iznin olmaksızın rahatlarını yapamazlardı. Sen küçükken onlara yüklediğin her türlü sıkıntıyı taşıdılar.

İşte burada senin bir borcun var. Tüm bu borçlarını ödemek zorundasın. Onların yaşlılıklarında görebileceğin ve karşılaşacağın her türlü sıkıntılarına katlanmak zorundasın. Hem buna rıza göstermelisin. Şayet malî imkanları yoksa onlara hoşnutsuzluk göstermeden yardım etmelisin. Onları isteyerek efendilerin kabulleneceksin. Allah'a isyan etmeksizin onlara itaatte bulunacaksın. Birini diğerinden üstün tutmayacaksın. Çünkü onlar da hiç bir kimseyi senden üstün tutmadılar. Annen, babana nazaran seni yetiştirmede daha çok sıkıntılara katlandı; seni karnında taşıdı, seni emzirdi, seni gözetip - büyüttü. Onun senin üzerindeki hakkı babanın senin üzerindeki hakkından çok daha fazladır. Bir adam Rasûlüllah (a.s.)'a gelip dedi ki: «Ey Allah'ın Rasûlü, benim güzel arkadaşlığıma kim daha layıktır? (Kime daha iyi arkadaşlık edeyim?). Rasûlüllah (a.s.): Annen, dedi. Sonra kim? Yine annen, buyurdu. Sonra kim, diye sordu. Yine annen, buyurdu. Sonra kim, diye sordu? Sonra babandır, buyurdular.» Bir başka rivayette ise: «Annen, sonra yine annen, sonra baban, sonra derece derece yakınların» buyurdular (177).

Biz bugün öyle bir nesille karşı karşıyayız ki, bunlar anne ve babasına işkence edip, hanımlarına ve dostlarına da iyilikte bulunuyorlar. Bu, artık kalplerin ve anlayışların farklılaşmasının bir örneğidir. Halbuki müslüman, hanımının efendisidir. Zira Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır: «Erkekler, kadınlar üzerine yöneticidirler.» (178)

177 — Buharî ve Müslim rivayet etmişlerdir.
178 — Nisâ, âyet: 34.

Kişinin annesi kişinin hanımefendisidir, dolayısıyla eşinin de hanımefendisidir. Şayet sen, onu evde hanımına tabi bir duruma getirirsen, hanımını ona hanımefendi yaparsan, dolayısıyla her şey tersine döner.

Senin dostunun, sana olan iyiliği oranında hakkı vardır senin üzerinde. Sırf bunun için babanın hakkını unutman bir sapıklıktır, dalalettir, düşüncesizlik ve hafif meşrepliktir.

Akıllı kişi o kimsedir ki, az ile de olsa anne ve babasını hoşnut kılan kimsedir. Bu da tavır ve hareketleriyle onları herşeyden ve herkesten üstün tuttuğunu, onları herkesten çok sevdiğini göstermekle sağlanabilir. Eşinden, çocuklarından... Daha çok sevdiğini göstermek... Ev işlerinde çocukları ile ve hanımıyla istişarede bulunmadan önce onlarla istişarede bulunmak, herkesten önce onları yedirmek, onları içirmek ve giydirmek gerekir. Şayet bir yolculuktan geliyorsan öncelikle onların evine gidip kendilerini görmen gerek. Onlara yumuşak söylemen, kızdıklarında ise susman gerekir. Onlara iyilikle muamelede bulunmalısın. İstediklerini de gücün nisbetinde yerine getirmelisin.

Şimdi de anne ve babaya iyilik konusunda gelen rivayetleri aktaralım. olur ki, Allah (c.c.) bu sayede herhangi bir kalbi açmış olur.

«Adamın biri Rasûlüllah (a.s.)'a gelip, cihad etmek için izin istedi. Rasûlüllah (a.s.) ona: Baban ve annen sağ mıdırlar? diye sordu. Adam da «evet» dedi. Rasûlüllah (a.s.) o halde onların rahatını sağlamak için cihad et-çalış» buyurdu.» Bu hadis, İmam Malik dışında altı hadis kitabında yer almaktadır. Nesai'nin Sünen'indeki bir rivayette ise şöyledir: **«Bir adam geldi ve dedi ki: Seninle hicret etmek üzere biat etmeye geldim de babam ve annemi ağlar bıraktım. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) ona şöyle söyledi: «Derhal o ikisine dön, tıpkı ağlattığın gibi onları güldür.»**

Yine Nesai'den rivayet edilmiştir: **«Cahime, Rasûlüllah (a.s.)'a gelerek; «Ben gazaya gitmek istiyorum, bunun için de sizinle istişareye geldim» dedi. Rasûlüllah (a.s.) da: «Senin annen var mı?» diye sordu. O da evet dedi. Rasûlüllah (a.s.): Ona bak, çünkü cennet onların ayaklarının yanındadır, buyurdu.»**

Buhari, Müslim, Ebû Davud ve Ahmed b. Hanbel'in Hz. Ebû Bekr'in kızı Esma (r.a.)'dan rivayet ettiklerine göre Esma demiştir ki: **«Annem henüz müşrike iken yanıma geldi. Bunun üzerine gidip Rasûlüllah (a.s.)'dan: «Annem benden rağbet (yardım) bekleyerek**

bana geldi. Anneme yardım edeyim mi?» diye fetvâ istedim de: «Evet, annene yardım et» buyurdular.» (179)

Sünen-i Ebî Davud'da, Ebû Üseyd es Saidî'den rivayete göre adamın biri Rasûlüllah (a.s.)'a şöyle sormuş: «Ey Allah'ın Rasûlü, ölümlerinden sonra babam ve anama karşı sorumlu bulunduğum (yapabileceğim) bir şey kaldı mı? Rasûlüllah (a.s.) da: «Evet, o ikisine rahmet dilemek, onlar için bağışlanmaları için dua etmek, ölümlerinden sonra ahitlerini (vasiyetlerini) yerine getirmek, Yakınlığı ancak onlar aracılığıyla olan akrabalarla ilgilenip onlara karşı üzerine düşeni yapmak ve dostlarına ikramda bulunmaktır.» buyurdular.» (180)

YAKINLARA İHSANDA BULUNMAK

Yakınlara ve akrabaya ihsanda bulunmak demek, onları ziyaret etmek ve onlarla olan akrabalık ilişiklerini kesmemektir. Allah (c.c.) akraba ile ilgiyi kesmenin yeryüzünde ifsadın ve bozgunculuğun aynısı olduğunu, onunla eş ve benzer olduğunu bildirerek şöyle buyurmaktadır:

«Demek iş başına gelip yönetimi ele alırsanız, hemen yeryüzünde fesad (bozgunculuk) çıkaracak ve akrabalık bağlarınızı da koparıp parçalayacaksınız, öyle mi?» (181)

Allah (c.c.)'ın rıza ve hoşnutluğunu kazanmanın anahtarı akrabalarla münasebeti kesmeyip devam ettirmektir. Çünkü kulun, Allah'dan uzaklaşmasının yine en önemli nedenlerinden biri akraba ile olan ilginin kesilmesidir. Bir kimse kendisinin hoşnut olmayan bir halini görürse, hemen akraba ile olan münasebetini bir gözden geçirsin. Çünkü bu, onu Allah'a yaklaştıracaktır.

Ebû Davud ve Tirmizî Abdurrahman b. Avf (r.a.)'den rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.)'ın rivayetine göre Allah (c.c.) şöyle buyurmuşlardır: «Ben, Allah'ım. Ben Rahman'ım. Rahimi (akrabalığı) da ben yarattım. Rahme kendi isimimden bir isim ayırdım, taktım. Kim de akraba ile ilgisini sürdürürse, alakayı kesmezse, Ben de o kimseye rahmetimle muamelede bulunurum. Kim de alakayı keserse, ben de kesinlikle ona rahmetimle muamelede bulunmam.»

---

179 — Buharî, Cizye, 18. Edeb, 7, 8. Hibe. Müslim, Zekât, Hds. 49, 50. Ebu Davud, Zekât, 34. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/344, 347, 355.

180 — İbn Mace, Edeb, 2. Hds. 3664.

181 — Muhammed, âyet: 22.

«Gerçekten rahim (akrabaya karşı merhametli bulunmak) Rahman'dan alınmış bir parça (dal) dır. Allah (c.c.) şöyle buyurdu: «Kim seninle ilgi ve münasebeti kesmez ise, ben de onunla alakayı kesmem. Kim de seninle olan münâsebeti keserse ben de onunla ilgiyi keserim.» (Buharî ve Müslim).

Yine Buharî ve Müslim'in bir başka rivayetlerinde şöyle buyuruluyor: «Rahim (akraba ile ilgi kurma) arşta asılı olarak der ki: Kim benimle ilgisini sürdürürse, Allah da ona rahmetiyle muamele eder. Kim de benimle olan ilgiyi keserse, Allah (c.c.) da onunla ilgiyi keser.»

Buharî, Müslim ve Ebû Davud'un rivayet ettikleri bir başka hadîs de şu meâldedir: «Akraba ile olan ilgi ve münâsebeti kesen cennete giremez.»

Tirmizî ile Ebû Davud'un rivayet ettikleri bir hadîs ise şu meâldedir:

«Allah'ın, sahibi için ahirete ertelediği cezanın yanında dünyada da cezasını çabuklaştırmasına (sebep) zulüm ve akraba ile olan bağı kesmek kadar layık bir günah yoktur.» (182)

Ahmed b. Hanbel'in Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetine göre buyurmuşlardır ki:

«Ademoğullarının amelleri her elli günde bir cuma gecesi (Allah'a) arzolunur. Fakat akraba ile ilgiyi kesenlerin amelleri makbul olmaz (huzura alınmaz).»

Akraba ile ilgiyi sürdürmek bağış, hediye, ziyaret, selâm vermek veya göndermekle, sadaka ve yardımlaşmakla, bir de her vakit mektuplaşmakla sağlanır.

Buharî, Ebû Davud ve Tirmizî'nin rivayetlerine göre: «Akrabasının ziyaretine (ilgisini kesmemesine) karşı ilgisini kesmeyen kimse asıl akrabalık bağını sürdüren değildir. Esas akrabalık bağını sürdüren kimse, akrabası kendisiyle ilgisini kestiği zaman ilgisini sürdürendir.»

Ebû Hüreyre'den Müslim'in rivayetine göre adamın biri Rasûlüllah (a.s.)'a gelerek şöyle demiş: «Ey Allah'ın Rasûlü benim yakınlarım var. Ben onlarla ilgileniyorum. Onlar benimle ilgilerini kesiyorlar. Ben onlara iyilikte bulunuyorum; onlar bana kötülük ediyorlar. Ben kendilerine yumuşak davranıyorum. Onlar bana karşı cahillik

182 — E. Davud, Edeb, 43. Tirmizî, Kıyame, 57. İbn Mace Zühd. 23.

ediyorlar. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.), şayet durumun söylediğin gibiyse, sen sanki onlara sıcak kül yediriyor gibisin (yani senin onlara yardımın onlara haramdır ve karınlarında cehennem ateşidir.) Sen bu şekilde devam ettiğin sürece Allah tarafından onlara karşı bir yardımcın bulunacaktır.»

Her mahluka karşı yardımda bulunmak, ihsan sahibi olmak madem ki arzulanan bir şeydir, kişi bundan dolayı ecir kazanacaktır. O halde akrabaya karşı ve yakınlarına karşı kişinin ihsanda bulunması, daha çok sevap ve ecir kazanmasına sebep olacaktır.

Nesaî'nin rivayetine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Fakir ve yoksula sadaka vermek (yardımda bulunmak) bir sadaka yerine geçer. Halbuki yakınlarına karşı bir sadaka ihsan etmek iki yerine geçer. Biri sadaka olarak, diğeri de sılai rahim olarak değerlendirilir.**»

YETİMLER VE MİSKİN - YOKSULLAR

İmam Buharî, Tirmizî ve Ebû Davud'un rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Yetime bakan kimse şayet haksızlıktan sakınırsa bu kimse cennette benimle (işaret ve orta parmağını göstererek) şöyle yanyanayız.**» (183)

İbn Abbas (r.a.) vasıtasıyla Tirmizî'nin rivayet etmiş olduğu hadis ise şöyledir, Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «**Her kim müslümanlar arasından bir yetimi kendi yiyeceğine ve içeceğine alıp götürürse, Allah, onu muhakkak cennete sokacaktır, meğer ki bağışlanması mümkün olmayan bir günah işlemiş ola.**» (184)

Taberanî Evsat'ında Ebû Musa yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle bir rivayette bulunuyor: «**Bir kavim (toplum) ile birlikte onların sofralarına bir yetim oturmuş olmasın ki, şeytan onların sofrasına yaklaşabilsin (yaklaşamaz).**»

Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayetle Ahmed b. Hanbel bildiriyor: «Adamın birisi **Rasûlüllah (a.s.)'a gelip kalbinin katıldığından şikayette bulundu. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) kendisine şu tavsiyede bulundu: «Yetimin başını okşa ve miskini-yoksulu doyur.**»

---

183 — Buharî, Talâk, 25. Edeb, 24. Müslim, Zühd, 42. Edeb, 123. Tirmizî, Birr, 14 h. 1983. Muvatta, Şaar, 5. Ahmed Müsned, 2/375-5/333.

184 — Tirmizî, Birr, 14. Hadis, 1982.

Yetimlere ve miskin-yoksullara karşı ihsanda bulunmanın çok değişik şekilleri vardır.

YAKIN VE UZAK KOMŞU BİR DE ÇEŞİTLİ ŞEKİLLERDE KOMŞUYA İHSAN

«El Carzi'l Kurbâ» bu ifade neseb-soy bakımından olan komşuları içerir. Aynı zamanda evlerinin bize yakınlığı dolayısıyla yakın olan komşuları da içerir. Hem soy bakımından ve hem eve yakınlık bakımından komşular...

«El Caru'l Cenb» bu da ev yönünden olsun, neseb-soy bakımından olsun uzak komşuları içerir.

«Es Sahib bi'l Cenb» zenaat ve sanat bakımından, arkadaşlık açısından veya bir okulda aynı zamanda bulunmanız, arkadaş olmanız, yol arkadaşlığı bakımından, üniversite, yüksek okul yönünden vb. yönlerden olan bir arkadaşlık anlamında komşuluk. Bu da komşuluğun bir başka türüdür.

Şayet ev komşumuz kâfir ise, o kimsenin bizde sadece komşuluk hakkı vardır. Komşu şayet müslüman ise, bu takdirde bu kimsenin hem komşuluk ve hem de İslâm hakkı vardır. Komşumuz şayet akrabamız ve müslüman ise bu takdirde bu kimsenin bizde hem komşuluk, hem İslâm ve hem akrabalık hakkı vardır.

Ahmed b. Hanbel ile Bezzar'ın Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayetlerine göre Ebû Hüreyre şöyle demiş: **«Adamın biri dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü, falanca kimse (kadın) namazının, sadakasının ve orucunun çokluğundan sözedip-duruyor. Fakat bunların yanında o, komşularına diliyle işkence ediyor. Rasûlüllah (a.s.), o kimse ateştedir, buyurdular. Bu defa dedi ki; ya Rasûlüllah, falanca (kadın) kimse namazının ve orucunun azlığından sözediyor ve o, kurut (yağsız peynir ve kuru yoğurt) sadaka olarak dağıtır. Fakat diliyle de kimseye-komşularına eziyet etmez. Rasûlüllah (a.s.): «O kadın da cennettedir» buyurdu.»**

Taberani el Kebir'inde Fudale b. Ubeyd yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle bir rivayette bulunuyorlar: **«Üç şey vardır ki, bunlar talihsizliktir. a — Bir imam (devlet başkanı ve yetkili kimse) ki. Sen kendisine iyilikte bulunsan, teşekkür etmez. Bir fenalıkta bulunsan bağışlamaz. b — Kötü bir komşu ki, eğer bir iyilik görse, onu gizler, kimseye söylemez. Fakat bir kötülük görse onu da yayar. c — Bir ka-**

dın (eş) ki, evde yanında olsan sana eziyet eder, olmasan sana ihanette bulunur.»

Hz. Aişe (r.a.) vasıtasıyla Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi şöyle bir hadisi Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) buyurmuştur ki: «**Cebrail (a.s.) bana komşu hakkında öylesine vasiyyette bulundu (tavsiyeye devam etti) ki neredeyse ben, onun komşuyu mirasçı kılacağını sanmıştım.**»

Buhari ve Müslim'in başka bir rivayetlerinde Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: «**Vallahi iman etmiş olamaz. Allah'a yemin ederim ki, iman etmiş olamaz, vallahi iman etmiş olamaz. «Kim iman etmiş olamaz» diye sorulunca? Buyurdular ki: «Komşusu kendisinin kötülüklerinden emin olamıyan kimse (gerçek manada mü'min sayılamaz).**»

Taberani el Kebîr'inde ve Bezzar da aynı şekilde Enes yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyorlar: «**Yanıbaşında komşusunun aç olduğunu bildiği halde tok olarak geceleyen kimse bana iman etmiş sayılmaz.**»

Komşuya ihsanda bulunmanın en alt derecedeki durumu, komşunun herhangi bir şekilde senden bir kötülük, işkence ve eziyet görmemesidir.

YOLCUYA VE ELİMİZİN ALTINDAKİLERE İHSAN

Yol oğluna yani yolcuya ve elimizin altındakilerine (kölelere, hizmetçilere) ihsanda bulunmak da mü'minlerin görevleri arasındadır. Ebû Davud'un Ebû Kerime vasıtasıyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Misafir gecesi her müslüman üzerine bir hak-vaciptir. (Her müslümana misafiri evinde ağırlamak vaciptir). Her kimin evinin çevresine (avlusuna, sundurmasına) misafir konaklarsa (orada sabahlarsa ev sahibine) o kimseyi ağırlaması bir borçtur. Ev sahibi ağırlamadığı takdirde misafir dilerse hakkını ister, dilerse bırakır.**» Başka bir rivayet ise şöyledir:

«**Herhangi bir kimse bir kavme misafir olur, misafir onların yanında mahrum olarak sabahlarsa, bu takdirde misafir bir gecelik hakkını, o kimsenin ekininden ve malından alıncaya kadar misafire yardım etmek her müslüman üzerine bir haktır.**»

Nesei dışında diğer hadis kitaplarında geçen bir hadis şu meâldedir:

«Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa misafirine ikramda bulunup caizesini versin. Misafirin caizesinin ne olduğunu sordular? Buyurdu ki: Bir gün ve bir gece ona ikramda bulunmasıdır. Misafirlik üç gündür. Bundan ötesi (fazlası) sadakadır.»

Ebû Davud ile Tirmizî'nin İbn Ömer (r.a.)'den rivayetlerine göre: **«Adamın biri Rasûlüllah (a.s.)'ın yanına geldi ve: Ey Allah'ın Rasûlü, hizmetçinin kaç kusurunu bağışlayayım?» diye sordu. Rasûlüllah (a.s.) sustu. Sonra tekrar: Ya Rasûlüllah, hizmetçinin ne kadar günahını bağışlayayım?» diye sordu. Rasûlüllah (a.s.) bunun üzerine şöyle buyurdular: Her gün onun yetmiş kadar kusurunu bağışlayın.»**

Buhari, Müslim, Ebu Davud ve Tirmizî'nin rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Kölelerinizden kim size yumuşak davranır (itaat) ederse, onu yediklerinizden yediriniz, giydiklerinizden giydiriniz. Kim de size karşı yumuşak davranmaz (itaatsiz) sa, onu satınız ve fakat Allah'ın yarattığına işkence etmeyiniz.»**

İmam Buhari, Müslim, Ebû Davud ve Tirmizî'nin rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Hizmetçisi sizden biriniz için yemek yapıp sonra da getirince hizmetçisini birlikte yemeğe oturtsun. Çünkü hizmetçi gerek yemeğin sıcaklığına ve gerekse dumanına yakın olmuştur. Şayet yemek az ise, hiç olmazsa hizmetçinin eline bir veya iki lokma versin.»**

İhsan ile ilgili âyet şöyle son buluyor: **«Muhakkak Allah, her büyüklük taslayıp da böbürleneni sevmez.»** (185) Bu âyet içerisinde zikredilenlere iyilik yapmayanların, ihsanda bulunmayan kimselerin nitelikleri, büyüklenmek ve böbürlenmek olduğu bildirilmektedir. Allah (c.c.) bu nitelikteki kimseleri sevmez. Nitekim bunlar hakkında az da olsa bilgi verilmişti.

GÜZEL KONUŞMAK VE GÜZEL SÖYLEMEK

Allah (c.c.) buyuruyor: **«İnsanlara güzel söz söyleyin.»** (186)

Buhari ve Müslim'de Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayete göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Güzel ve tatlı kelime (söz) sadakadır.»**

«Yarım hurma tanesiyle de olsa cehennem ateşinden korunun. Kim de bunu bulamazsa bari bir tatlı söz söylesin.»

185 — Nisa, âyet: 36.
186 — Bakara, âyet, 222.

«Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin veya sussun.»

Yine Buharî'nin Sahih'inde geçen bir hadis şöyledir: «Muhakkak kul, Allah'ın hoşnud olacağı bir söz söyler de, ona bir değer vermez, fakat o söz sebebiyle Allah (c.c.) derecelerini yükseltir. Ve yine gerçekten bir kul da Allah'ın hoşnud olmayacağı bir söz söyler de, buna pek önem vermez, işte o söz sebebiyle cehenneme atılır.»

İbn Mace'den geçen bir hadis ise şu meâldedir: «İyiliği emretmek, kötülükten menetmek ve Allah'ı zikretmek (anmak) dışında Ademoğlunun her sözü kendi aleyhinedir, lehine değildir.»

Tirmizî'nin İbn Mes'ud'dan rivayet ettiği hadis te şöyledir: «Mü'min olan kimse çekiştiren, lanetleyen, kaba olan (sözleri ve davranışları kötü olan) ve ağzı bozuk olan değildir.»

Tirmizî'nin rivayetine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Her ne şeyde ki hayasızlık varsa, onu kirletir ve her ne şey ki onda haya vardır, ancak onu süsler.»

Yine Tirmizî Ebû Saîd tarikiyle Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor:

«İnsanlara teşekkür etmesini bilmeyen, Allah'a şükretmeyi de bilmez.»

İmam Müslim ve Ebû Davud rivayet etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: «Muhakkak Allah Refiktir (kolaylık diler, güçlük dilemez), kullarının da yumuşaklıkla muamelede bulunmalarını ister. Sert davranmakla vermediği (şeyi) yumuşaklıkla davranılması halinde verir. Bir de başka şeylerde vermediğini yine yumuşaklıkta verir.»

Ahmed b. Hanbel Müsned'inde Taberanî de el Kebîr'inde rivayet etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuştur: «Öğretiniz, kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz. Biriniz kızdığında sussun, biriniz kızdığında sükût etsin, yine biriniz kızdığında sükût etsin.»

Ahmed b. Hanbel'in Numan b. Mukrin'den rivayetine göre: «Adamın bir başka bir adama fena ve kötü bir söz söyler (söver). Bu olay Rasûlüllah (a.s.)'ın yanında cereyan eder. Kendisine sövülen kimse, sövene «Sana selam» der (ve o da kötü sözle karşılık vermez). Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurur: «Gerçekten aranızda bir melek vardı ki, bu adam sana her kötü söz söylediğinden, onu senden menedip uzaklaştırıyordu. Melek ona diyordu ki: Bilakis sen,

evet sen bu sövülmeye daha layıksın. Sen de o kimseye «Sana selam» dedikçe, melek sana da: «Bilakis selam sana, sen buna daha layıksın» diyordu.»

İşte Kur'ân-ı Kerîm'e dayanarak ve deliller ortaya koyarak İhsan'ın bazı yönlerini anlattım. Önemli gördüklerimiz üzerinde durdum. Fakat İhsan sadece bu anlattıklarımdan ibaret değildir. Kapsamı çok daha geniştir. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Gerçekten Allah, ihsanı her şey üzerine yazmıştır (herşeyde ihsan vardır). Öldürdüğünüz zaman güzel öldürünüz ve kestiğiniz zaman güzel kesiniz. Sizden biriniz bıçağını bilesin (iyice keskinletsin) ve kurbanını dinlendirsin.» Bu hadis Müslim ve Sünen sahipleri tarafından rivayet edilmiştir.

Eğer ihsanda bulunmak istersen, o zaman kendi şahsında iki şeyi gerçekleştir:

a — İyi ve güzel iş yapmak.

b — Yaptığın bu işte Allah'ın murakabesini düşünmek. Hem temiz ve güzel bir niyetle, Allah için ihlâs ile yapmaktır. Bütün bunlarda Allah'ın varlığını ve sıfatlarını düşünmelisin.

2 — ALLAH TEVBE EDENLERİ VE TEMİZLENENLERİ SEVER

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Muhakkak Allah, pek çok tevbe edenleri sever, temizlenenleri de sever.»** (186)

Meâlini vermiş olduğumuz bu âyet, şimdi tüm meâlini vereceğimiz şu âyetin son kısmıdır: **«Sana kadınların aybaşı halini sorarlar. De ki: O, bir ezadır. Aybaşı halinde kadınlardan ayrılın ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. Eğer temizlenirlerse, Allah'ın size merettiği yerden onlara gidin. Muhakkak Allah, pek çok tevbe edenleri sever, temizlenenleri de sever.»** (187)

Bir diğer âyetlerinde Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: **«Daha ilk gününden takvâ temeli üzerine kurulan mescid, senin bunda (namaza ve diğer işlere) durmana daha uygundur. Onda, arınmayı (temizlenmeyi) içten-arzulayan adamlar vardır. Allah temizlenip-arınanları sever.»** (188)

Biz şimdi Bakara sûresindeki âyette belirtilen ilk nitelik üzerinde duralım: **«Muhakkak Allah pek çok tevbe edenleri sever.»**

Tirmizi'nin Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuştur: **«Her Ademoğlu hata eder, hata işleyenlerin de en hayırlısı tevbe edenlerdir.»**

Müslim'in Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ettiği hadis ise şöyledir: **«Varlığım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, şayet sizler günah işlememiş olsa idiniz, Allah, muhakkak sizi götürür ve yerinize gü-**

186 — Bakara, âyet: 222
187 — Bakara, âyet: 222
188 — Tevbe, âyet: 108.

nah işleyen bir kavim getirirdi. Bunlar da Allah'dan af dilerler de, Allah da kendilerini bağışlar.»

Bunun böyle olması, Allah'ın müşrikleri affetmemesi sebebiyledir. Müşrikler affedilemeyecek kimseler olunca, mü'minler de hata etmez ve buna bağlı olarak af talebinde bulunamayacaklarına göre, o zaman Allah (c.c.)'ın Tevvab (tevbeleri kabul eden) ve Ğafûr (bağışlayan, affeden) ismi nasıl tezahür edebilir ki?

Rasûlüllah (a.s.)'dan Tirmizî rivayet ediyor. Allah (c.c.) şöyle buyurmuşlar. Kudsî hadis meâli şöyledir: **«Ey Ademoğlu, sen bana yalvarıp, yakarıp ve benden ümitvar olduğun sürece, işlediğin günah her ne olursa olsun, seni bağışlarım. Ve günahlarını önemsemem. Ey Ademoğlu, senin günahların gökyüzünü kaplayıp dolduracak olsa, sonra da bu işlediğin günahlardan ötürü benden mağfiret dilesen, seni bağışlarım ve işlediğin günahlara aldırmam. Ey Ademoğlu, eğer sen bana bütün yeryüzü dolusu hata ve günahlar getirsen, sonra da bana hiç bir şeyi ortak koşmadan çıksan ben de sana bütün yeryüzü dolusu mağfiret veririm.»**

Size sunmuş olduğumuz bu nasslardan ve delillerden anlaşılan şu ki, insan muhakkak hata eder, günah işler. Zira Hz. Peygamber (a.s.)'dan başkası masum (günah işlemez) değildir. Ancak peygamberler hata ve günah işlemezler. İnsan muhakkak hata ve günah işler. Ancak Allah (c.c.) bizlerden, ne zaman bir günah veya masiyet işlersek, hemen peşinden tevbe etmemizi istemektedir. Nitekim Buhari ve Müslim Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle bir hadis rivayet etmişlerdir:

«Herhangi bir kul bir günah işledi de, bunun üzerine: Ya Rabbi ben bilerek bir günah işledim. Günahımı bağışla, der. Allah da, kulum bilerek bir günah işledi de, ancak günahını bağışlayacak bir Rabbinin olduğunu ya da onu cezalandıracak bir Rabbinin olduğunu bildi, Ben de kendisini bağışladım. Fakat sonra tekrar o günaha döndü ve işledi de, yine ey Rabbim benim günahımı bağışla dedi. Allah (c.c.) da şöyle buyurdu: Kulum bir günah —bilerek ya da hata ile— işledi, fakat kendisi günahları bağışlayan ve aynı zamanda günah sebebiyle cezalandıran bir Rabbi'nin olduğunu bildi. (Ey kulum) dilediğini işle, Ben seni bağışladım.»

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Ve çirkin bir hayasızlık işledikleri ya da nefislerine zulmettikleri zaman, Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarından dolayı bağışlanma isteyenlerdir. Allah'dan başka günahları bağışlayan kimdir? Bir de onlar yaptıkları üzerinde bildikleri halde ısrarla durmayanlardır. İşte bunların karşılığı, Rablerinden ba-**

ğışlanma ve içinde ebedi kalacakları altından ırmaklar akan cennetlerdir.» (189)

İnsanın suçu nedenli büyük olursa olsun, hata şirk ve küfür de olsa, muhakkak tevbe için bir yol vardır. Yeter ki bunlardan tevbe edilip dönülebilsin.

«(Allah'ın) onların tevbelerini kabul etmesi ya da zalimler olduklarından dolayı azablandırması işinden sana bir şey yoktur.» (190)

Tevbe ancak günahları terketmekle, işlediklerine pişmanlık duymakla, aynı zamanda bir daha o günahlara kesin dönmemeye karar vermekle sağlanabilir. Bir de hak sahiplerine haklarına vermek, şayet işlenen günah insanlara düşmanlık türünden bir günah ise, bunu mutlaka yapmak gerek, onlarla helâllik dilemesi icabeder. Ya da hak sahipleri için af dilemek lazımdır. Bu ise hak sahibinin hakkını eda etmek mümkün olmadığı zaman olabilir.

Allah (c.c.) için şirk dışında hiç bir günah affedilemez değildir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

«Gerçekten Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışında kalanı ise ,dilediğini bağışlar.» (191)

Allah (c.c.) şirkin dışında kalan günahları ise bağışlar. Çünkü Allah (c.c.) için böyle bir şeyi yapması asla güç değildir. Zaten düşünülemez de.

Ebû Davud, Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle rivayette bulunuyor:

«İsrailoğullarında birbirlerini kardeş edinmiş iki kişi vardı. Bunlardan biri günah işler-durur, diğeri ise ibadete çalışırdı. İbadetli olan kişi, günahkarı sürekli günah işlerken bulur da, ona, vazgeç derdi. Yine bir gün o kimseyi günah işlerken bulur ve bunun üzerine, vazgeç bundan der. Günahkar kimse de, benimle Rabbim arasına girme, sen aramızdan çık. Sen benim üzerime murakıp mı gönderildin? der. İbadet yapan kimse ise, bu cevap üzerine, ona şu cevabı verir: Vallahi bundan böyle Allah seni bağışlayamaz veya seni cennete koyamaz. Allah, her ikisinin de ruhlarını kabzetti. Her ikisinin ruhları alemlerin Rabbi Allah'ın nezdinde bir araya geldi. Allah, ibadetkar olana dedi ki, sen, benim kudretimde olanı biliyor muydun? Günahkara da şöyle söyledi: Git ve rahmetim sayesinde cennete gir. İbadet yapana da, bunu cehennem ateşine götürün, buyurdu. Ebû Hü-

---

189 — Ali İmran, âyet: 135, 136.
190 — Ali İmran, âyet: 128.
191 — Nisa, âyet: 48.

reyre (r.a.) diyor ki: Vallahi adam öyle bir kelime konuştu ki, bununla dünya ve ahiretini tehlikeye soktu.»

Müslim (r.a.) Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle bir hadis rivayet ediyor:

«Adamın biri dedi ki, Allah'a yemin ederim, Allah, falanca kimseyi bağışlamaz. Allah da şöyle buyurdu: Kimdir o? Benim falancayı affetmeyeceğime yemin eden! Ben gerçekten falan kişiyi bağışladım, senin amelini de mahvettim.»

Buharî ve Müslim'de geçen bir hadiste belirtildiğine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular:

«Sizden önceki ümmetler içinde bir adam vardı ki, doksandokuz kişi öldürmüştü. Bundan dolayı yeryüzündekilerin en bilgilisinin kim olduğunu sordu. Ona bir rahip gösterildi. O da rahibe gitti ve ona doksandokuz kişi öldürdüğünü söyledi. Bundan dolayı tevbesinin kabul edilip edilmeyeceğinden sordu. Rahib, hayır, cevabını verdi. Adam rahibi de öldürdü. Böylece sayıyı yüze tamamladı. Sonra yeryüzündekilerin en aliminin kim olduğunu sordu. Ona alim bir zat gösterildi. Adam ona da gidip, yüz kişi öldürdüğünü söyledi ve bundan ötürü tevbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. O da, evet, tevben kabul olur, dedi. Zira seninle tevben arasına kim girebilir? dedi. Sen filan yere git. Orada Allah'a ibadet eden insanlar vardır. Sen de onlarla birlikte Allah'a ibadet et. Kendi memleketine de dönme. Çünkü orası kötü bir yerdir, diye tavsiyede bulundu. Adam ayrılıp gitti. Fakat yolun yarısına gelince eceli yetişti. Bu defa bu kimse hakkında rahmet melekleriyle azab melekleri arasında tartışma çıktı. Rahmet melekleri: «Bu adam kesin tevbe etti. Kalbiyle de Allah'a yönelip geldi.» dediler. Azab melekleri ise: «O hiç bir hayır işlemedi, dediler.» Bu tartışma üzerine yanlarına insan suretinde bir melek geldi. Onu aralarında hakem tayin ettiler. O da: «İki yerin arasını ölçün. Adam hangi yere daha yakın ise, bu adam oralıdır, dedi. O yeri ölçtüler ve adamın gitmek istediği yere daha yakın olduğunu buldular. Bunun üzerine ruhunu rahmet melekleri kabzettiler.»

Gerçekten Allah (c.c.) bir insanın bağışlanmasını dilediğinde, kıyamet gününde onun hasmını ondan hoşnud kılar.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, tevbe etmenin şartı, bir daha dönmemek üzere günahı terketmektir. Şayet bir daha dönmemek üzere tevbe ettiği halde günah işlemeğe dönerse, yine tevbesinin bir değeri vardır. Fakat yine bu günahı işleyeceğim diye niyyetinde tutup da, diliyle tevbe edecek olursa, böylesi bir tevbe anlamsızdır. Bu bir tevbe değildir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Onların ardından yerlerine kitaba mirasçı olan bir takım kötü kimseler geçti. (Bunlar) şu değersiz olan (dünya) ın geçici yararını alıyor ve: «Yakında bağışlanacağız» diyorlar. Kendilerinden Allah'a karşı hakkı söylemekten başka bir şeyi söylemeyeceklerine ilişkin kitap sözü alınmamış mıydı? Oysa içinde olanı da okudular.» (192)

ALLAH KULUNUN KENDİSİNE TEVBE ETMESİNİ SEVER

Muhakkak Allah (c.c.) kulunun kendisine dönmesini ve tevbe etmesini sever ve ister. Nitekim Buhari, Müslim ve Tirmizi'nin Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ettikleri hadiste, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Allah, mü'min kulunun tevbesine şu adamın sevinmesinden daha çok sevinir ki, bu adam bitkisiz bir çölde konaklar devesini üzerindeki yiyecek ve içeceğiyle birlikte olduğu halde bırakır, başını bir yere kor ve uyuya kalır. Fakat uyanınca devesinin üzerindekilerle birlikte gittiğini görür, hemen aramaya koyulur. Öyle ki açlık ve susuzluktan takatı kesilir (ölecek duruma gelir). Bunun üzerine der ki, önce bulunduğum yere geri döneyim de, orada ölünceye kadar uyuyayım. Başını pazusunun üzerine kor da ölümü bekler. Bir de uyanınca, görür ki, üzerindeki azığıyla, içeceğiyle devesi yanıbaşında bekliyor. İşte Allah (c.c.), devesini üzerindekileriyle birlikte bulup sevinen bu kimseden daha çok, tevbe eden mü'min kuluna sevinir.»

ALLAH'IN RAHMETİNDEN ÜMİT KESİLMEMELİDİR

Mü'min her ne şekilde olursa olsun, bir günah işlediği zaman, Allah'ın rahmetinden ümidini kesmemelidir. Zira Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«De ki, ey kendi aleyhlerinde olmak üzere ölçüyü taşıran kullarım, Allah'ın rahmetinden umut kesmeyin. Allah, bütün günahları bağışlar.» (193)

Allah (c.c.) rahmetinden ümit kesenleri dalalet ve küfürle nitelemektedir. Buyuruyor ki: **«Gerçekten Allah'ın rahmetinden kâfirler topluluğundan başkası umut kesmez.»** (194)

---

192 — A'raf, âyet: 169.
193 — Zümer, âyet: 53.
194 — Yusuf, âyet: 87.

«Dedi ki, sapıklar (dalalette olanlar) dışında Rabbinin rahmetinden kim umut keser.» (195)

Onlar böylesi bir vasfa layık görüldüler. Çünkü Allah'ın sıfatları ve isimleri konusunda cahildirler. Kim Allah'ın azabı çetin olduğu gibi Rahim olduğunu tanımaz, kim Allah'ın intikam sahibi olduğu gibi, tevbeleri kabul eden olarak tanımazsa, o kimse gerçekten Allah (c.c.) hakkında pek çok cahil bir kimsedir.

Mü'min Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyeceği gibi, aynı zamanda o, Allah'dan her zaman korkmalıdır da. Her vakit hatalarını ve günahlarını, suçlarını bilir olmalıdır. Her zaman kayabilirim endişesini de içinde sürekli taşımalıdır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Onlar, Allah'ın tuzağından güvende mi idiler? Allah'ın bir tuzak kurmasından, kayba uğrayan bir topluluktan başkası (akılsızca) güvende olmaz.» (196)

Buhari ve Müslim'in Abdullah b. Mes'ud'dan rivayet etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Şüphesiz mü'min kimse günahlarını, sanki kendisi bir dağın altında (eteğinde) oturmuş da, dağ üzerine düşecekmiş gibi görür. Facir kimse ise günahlarını burnu üzerine konan ve kendisine şöyle yapmasıyla uçan sinek gibi görür.»**

Bunun böyle olması günahların çok olması sebebiyledir. Kimi günahlar açık seçik ortadadır, kimisi gizlidir. Kimisini insan gaflet halinde iken işler, kimisini ise bile bile işler. Bazan da kul günahlar üzerinde dolaşır durur ve fakat farkında bile değildir. İşte bütün bu sebeplerden dolayı kişi, her zaman korku ile ümit arasında yaşamalıdır. Meselâ Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Şüphesiz kul, Allah'ın gazabına sebep olan sözlerden bir kelime konuşur. O sözde bir sakınca görmez. Sonra da bundan ötürü cehennem ateşinin yetmiş yıllık mesafeli dibine düşer.» (197)

Hased bir günahtır, kibir ve büyüklük bir günahtır. Gizli şirk bir günahtır. Kendin için sevip-istediğin ve fakat başkası için razı olmadığın şey de günahtır. Müslümanlara iyi öğütlerde bulunmaman da günahtır. Kısaca ister zahirî anlamda olsun, ister batınî manada olsun Allah'ın emirlerine yönelik her bir şeyi ihmal etmek suç ve günahtır. Bütün bunlar bize iki sünneti, iki kanuna bağlılığı gerekli kılmaktadır.

---

195 — Hicr, âyet: 56.

196 — A'raf, âyet: 9.

197 — Buhari, K. er Rikak'da, Müslim, K. ez Zühd'de rivayet etmişlerdir. Ayrıca Tirmizî, İmam Malik ve Ahmed b. Hanbel de Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayet etmişlerdir.

a — Sürekli nefis muhasebesi.

b — İstiğfar yani Allah'dan af talebinde bulunmak.

Biz bu iki sünnete yani yola ve kanuna başlamadan önce, «TEVVAB» kelimesi üzerinde durmak isteriz. Bu kelime, aşırılık manasını içeren etken sıfat fiildir. İsmi fail (etken sıfat fiil) «Taib»tir. Bizim bundan anladığımız şudur; Allah tarafından sevilen kimseler için tevbe adeta bir meleke haline gelmiştir. Her günahtan sonra hemen onu tekrarlar. Ancak masum kişi günahtan kurtulur. Bilindiği gibi peygamberlerden başkaları da masum değildirler.

İKİ SÜNNET VEYA YOL

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Daha doğrusu insan kendi nefsini görür (kendisini bilir). Bir takım özürler ortaya atsa da.»** (198)

«Ey iman edenler, Allah'dan korkup-sakının. Herkes, yarın için neyi takdim edip-gönderdiğine baksın.» (199)

«Hayır, kıyamet gününe andederim. Ve yine hayır, kendini kınayıp duran nefse de and ederim.» (200)

Nefs muhasebesi demek, kişinin yapmış olduğu kötü şeylerin neler olduğunun hesabını yapması, ya da ne gibi iyiliklerden kaldığının hesabını yapmasıdır. Ya da bunlardan sonra ne yapması gerektiğinin hesabını yapması işidir. İnsan yapmış olduğu bu şeylerden biri için bir hata ve eksiklik söz konusu ise mutlaka af dilemeye, mağfiret taleb etmeye gerek duyar. Her şey de, yerli yerince yapılmalıdır. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Gerçek şu ki bazan kalbimi gaflet basıyor da ben bu yüzden günde yüz defa tevbe ediyorum.» (Müslim). Bir başka rivayette ise şöyle buyuruyor:

«Rabbinize tevbe ediniz. Vallahi şüphesiz ben Rabbime günde yüz defa mutlaka tevbe ederim.» (Müslim - Ebû Davud).

Hatta dahası da var. Abdullah b. Ömer (r.a.), bir tek mecliste Rasûlüllah (a.s.)'ın şu duayı yüz defa söylediğini anlatır:

«Ey Rabbim, beni bağışla. Tevbemi kabul buyur. Muhakkak sen tevbeleri kabul eden ve rahmetiyle muamelede bulunansın.»

---

198 — Kıyamet, âyet: 14, 15.

199 — Haşr, âyet: 18.

200 — Kıyame, âyet: 1, 2.

Bunun içindir ki, Rasûlüllah (a.s.) sürekli olarak istiğfarda bulunmamızı istedi ve bizim devamlı istiğfarda bulunmamız için çağrıda bulundu. Bunu yapmamız halinde Allah tarafından bize vaadde bulunmuşlardır ki, bizim için bir çok yararlar elde olunacaktır. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki:

«Her kim istiğfara devam ederse, Allah onun her bir sıkıntısı için bir çıkış kapısı açar, her bir tasası için bir kolaylık verir. Hiç beklemediği yerden onu rızıklandırır.» (E. Davud, Ahmed b. Hanbel. Hadis sahihtir).

Durum böyle olunca gerçekten geçim sıkıntısı, zorluklar, güçlükler, tasa ve kederler hepsi ayrı ayrı musibetlerdir. Halbuki tüm musibetler ise masiyetlerden doğar. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Size isabet eden her musibet, sadece ellerinizin kazanmakta olduğu dolayısıyladır. (Allah) çoğunu da affeder.» (201)

Masiyetleri ise, Allah'ın izniyle istiğfar ve Allah (c.c.)'dan af dilemekle siler götürür. Masiyetler belirttiğimiz gibi kimisi açıktır, kimisi gizlidir. Kimi geneldir, kimi özeldir. Kimisi de alenidir. Kişinin, yaptıklarının muhasebesini yapması bakımından bunların hepsini kapsar. İstiğfar da öğrendiğimiz ve öğrenemediğimiz, hissettiğimiz ve edemediğimiz bu şeylerin hepsini kapsar.

Gerek Allah adamı dediğim sülûk erbabı ve gerekse terbiyeciler yani maneviyat eğitimcileri —ki, hepsi de güvenilir İslâm alim ve bilginleridir.— Diyorlar ki, kendisini muhasebeye sürekli tabi tutan ve istiğfara da devam eden bir kimseyi, bu iki husus kendisini murakabaya yöneltir. Zaten biz bu murakaba noktasını daha önceki konularda anlatmıştık. Şöyle ki: **«Sen O'nu göremezsen bile O seni görüp-gözetir.»**

İstiğfarda bulunmanın, Allah (c.c.)'dan af dilenmenin en faziletli zamanı fecirden önce yani sabahleyin tan vakti ağarmadan önce, seher vaktinde olan istiğfardır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Sabredenler, doğru olanlar, gönülden boyun eğenler, infak edenler ve seher vakitlerinde bağışlanma dileyenlerdir (onlar).» (202)

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: **«Rabbimiz her gece dünya semasına, gecenin son üçte biri kaldığında iner de şöyle der: Yok mu bana dua eden ki, kendisine icabet edeyim (duasını ve isteğini kabul buyurayım). Yok mu benden isteyen? İstediğini vereyim. Yok mu benden bağışlanma dileyen? Kendisini bağışlayayım.»** (Bu hadis Nesai dışında diğer tüm hadis imamlarınca rivayet edildi).

---

201 — Şûra, âyet: 30.

202 — Âli İmran, âyet: 17.

Buna göre her kim Tevvabîn yani pek tevbekar olanların yolundan yürümek isterse, mutlaka o kimsenin istiğfara sarılması gerekir. Eğer buna sarılmazsa hiç olmazsa günde yüz kez istiğfarda bulunsun. Şayet bunu da başaramazsa, hiç olmazsa şimdi sunacağımız şu yolu izlesin. Bu yol:

1 — İmam Buharî Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor. Buyuruyor ki: **«İstiğfarın efendisi (en faziletlisi ve üstünü) kulun şöyle söylemesidir: «Allah'ım, Rabbim sensin. Senden başka ilah yoktur. Ancak sen beni yarattın ve ben senin kulunum. Gücüm yettiğince sana verdiğim ahde, söze ve vade sadakat gösteririm. İşlediklerimin şerrinden sana sığınırım. Senin bana olan nimetini itiraf ederim. Aynı zamanda günahlarımı da itiraf ederim. Bu bakımdan beni (günahlarımı) bağışla. Zira kuşkusuz senden başka günahları bağışlayan yoktur, ancak sen bağışlarsın.»** Rasûlüllah (a.s.) demişlerdir ki: **«Kim bu duaya kesin inanarak gündüzün okursa, akşama girmeden ölmesi halinde o kimse cennetliktir. Kim de geceleyin bunu okur, buna kesin güvenir ve sabaha girmeden vefat ederse, o da cennet ehlindendir.»**

2 — İmam Müslim Sevban (r.a.)'dan rivayet ediyor: **«Rasûlüllah (a.s.): Selam verdiğinde (namazda) önce üç defa istiğfar getirirdi. Sonra derdi ki: Allahümme Entesselâm ve Minkesselâm. Tebarekte Ya zelcelali velikram.»** İmam Evzaî'ye istiğfar nasıl yapılır? diye sorulmuş, buyurmuş ki: **«Estağfirullah, Estağfirullah...»** diye söylemektir. Manası; **«Ey Allah'ım, sen selamsın. Selam ve selâmet de ancak sendendir. Ey azamet ve ikram-ihsan sahibi Allah'ım, hayır ve iyiliğin pek çoktur.»**

3 — Tirmizî tahric etmiştir. Ebû Hüreyre (r.a.), Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: **«Her kim bir mecliste oturur da, bu meclisteki ileri geri hayli konuşursa, o kimse meclisinden kalkmadan önce şöyle demelidir: «Ey Allah'ım hamdinle seni takdis ve tenzih ederim. Senden başka ilah olmadığına ve sadece yegane varlık sen olduğuna şehadet ederim. Sana istiğfarda bulunur (af dilenmeyi ister) um ve sana döneceğim (tevbem de sanadır).» O kimse henüz o mecliste iken olanlarla birlikte bağışlanır.»**

Biz böylece Bakara sûresinin 222. âyetinde son bölümünde işaret olunan iki nitelikten birincisini yani tevbe edenleri anlattık. Bunların Allah (c.c.) tarafından sevilen kimseler olduğuna değindik. Bundan böyle ikinci niteliği ele almak isteriz. Bu da aynı sûrenin ilgili âyetinde belirtilmiştir. Bu konuyu da yine muhtelif delillerle açıklamaya çalışacağız.

«Allah temizlenenleri sever.» (203)

«Onda arınmayı içten arzulayan adamlar vardır. Allah arınıp - temizlenenleri sever.» (204)

İlk âyetin siyakından ve ikinci sıfatı açıklayan nasslardan anlıyoruz ki Taharet, özellikle bu iki nassın ifade etmesinden bunun üç noktaya temas ettiğini anlamaktayız. Taharet için üç önemli nokta belirlemektedir.

1 — Kadın henüz aybaşı halinde iken, onunla cinsel ilişkide bulunmaktan uzak durulması.

2 — Kadına dübüründen cinsel ilişkiden uzak durulması.

3 — Hadesten, muhtelif pisliklerden temizlenilmesi.

Nitekim ilk âyetin meâli şöyle idi: **«Sana kadınların aybaşı halini sorarlar. De ki, o, bir rahatsızlık (eza) dır. Aybaşı halinde kadınlardan ayrılın. Ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. Eğer temizlenirlerse, Allah'ın size emrettiği yerden onlara gidin. Şüphesiz Allah, tevbe edenleri sever. Temizlenenleri de sever.»** (205)

İkinci âyet çerçevesinde ise bazı nüzül sebeplerinden söz edilmektedir. Hz. Peygamber (a.s.), Kuba halkına, «Allah (c.c.) taharet - temizlik konusunda sizi gerçekten övüyor. Nedir bu temizlik - taharet yönünüz» diye sorar? Onlar ise şu cevabı verirler. Biz istinca yaparken hem taş ile temizlenir hem de su kullanırız.» (206)

Allah sevgisini murad eden ve bunun kendisi için gerçekleşmesini isteyen kimse, muhakkak taharet - temizlik vasfına çok dikkat etmelidir. Taharet ise bizim yukarıda değindiğimiz üç maddeye riayet ile sağlanır. Bu konuda gerekli izahat ve açıklamalar fıkıh kitaplarının ilgili bahislerinde yeterince vardır. Ancak biz burada kardeşlerimize şu noktayı tavsiye etmekle yetinelim. Bu da her zaman abdestli olması ve gezmesi noktasıdır. Çünkü: **«Mü'minden başkası abdestli gezmeyi muhafaza etmez»** (207) buyurulmuştur.

Yukarıda meâlini sunduğumuz hadisin tam metni şöyledir: **«Her işte dürüst olunuz. Bunu tam anlamıyla başaramayacaksınız** (veya

---

203 — Bakara, ayet: 222.

204 — Yevbe, âyet: 108.

205 — Bakara, âyet: 222.

206 — Ahmed b. Hanbel ve İbn Huzeyme rivayet etmişlerdir.

207 — Darimî, İbn Hibban, Ahmed b. Hanbel, Hakim ve Beyhakî rivayet etmişlerdir. İbn Mace de ayrıca rivayet etmiştir.

dürüstlülüğün sevabını ve nevilerini sayamayacaksınız). O halde şunu iyi biliniz. Sizin en hayırlı ameliniz namazdır. Ve kamil mü'minden başkası abdesti muhafaza etmez (sürekli abdestli bulunmaz)» (208).

3 — GÜZEL VE TEMİZ OLMAK:

Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor: **«Allah, güzeldir, güzeli sever. Temizdir, temizliği sever. Lütufkardır, lütufkarlığı sever. Cömerttir, cömertliği sever. Siz de —zannedersem avlularınız, dedi— temiz tutunuz. Yahudilere benzemeyiniz.»** Bu hadisi Tirmizi Sa'd'dan, Nesai ise Said b. Müseyyeb'den rivayet etmişlerdir.

Allah sevgisini isteyen kimseye bu hadiste yapmaları gereken bazı nitelikler önerilmektedir. Kim bu niteliklerden birini kendisi adına gerçekleştirirse, artık o, şayet bir engel yoksa, Allah sevgisine adımını atmıştır. Şimdi yukarıdaki hadisin maddelerini tek tek ele alıp tahlil edelim.

a — **«Allah, güzeldir, güzeli sever.»** Burada güzel diye yorumladığımız kelime Tîb kelimesidir (tayyib). Şimdi güzel koku hakkında gelen hadisleri görelim. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Üç şey var ki, geri çevirilmez. Yastıklar, yağ ve güzel koku.»** Bu hadis Tirmizi tarafından rivayet edilmiştir.

Nesai tarafından rivayet olunan hadis ise şu meâldedir: **«Hz. Aişe validemize «Rasûlüllah (a.s.) koku sürünürmüydü? diye sorulmuş. Cevap olarak: «Evet, kokunun erkeklere ait olanını, renksiz misk ve anberi sürünürdü.» demiştir.**

Tirmizi'nin rivayetine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Erkeklere ait güzel koku, kokusu açık ve rengi gizli (renksiz) olandır. Kadınlara ait güzel koku ise, rengi açık ve fakat kokusu gizli (kokusuz) olandır.»** Nesai de bu hadisi ayrıca rivayet etmiştir.

İmam Müslim ve Nesai rivayet ediyorlar: **«Abdullah b. Ömer koku sürününce başka koku karıştırmaksızın öd, bir de öd ile karıştırılmış kâfûr sürünür, sonra: İşte Rasûlüllah (a.s.) böyle kokulanırdı, derdi.»** (209)

Nesai'nin Enes (r.a.) yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetine göre buyurmuşlardır ki: **«Bana güzel koku ve kadın sevdirildi. Namaz da gözümün nuru kılındı.»**

---

208 — İbn Mace, Taharet, 4. Hds. 277, 278 ve 279.

209 — Müslim, Elfaz, hds. 21.

Sünen sahiplerinin rivayetlerine göre Ebû Mûsa Rasûlüllah (a. s.)'dan şu rivayette bulunuyor: «Her bir göz zina edicidir. Muhakkak kadın da güzel koku sürünerek bir meclisten geçtiği vakit, o da şöyle şöyledir, yani zina işlemiştir.»

Ahmed b. Hanbel'den rivayete göre:
«Rasûlüllah (a.s.) gerçekten kına çiçeğinden çok hoşlanırdı.» (210)
b — «Allah temizdir, temizliği sever.»

«Gerçekten siz kardeşlerinizin yanına geliyorsunuz, develerinizi (sırtlarını) ve elbiselerinizi düzeltiniz ki, insanlar arasında bilinip-tanınan kimse olunuz. Muhakkak Allah çirkin sözü ve çirkin söz söylemeyi sevmez.» (211)

İmam Malik Ata b. Yesar (r.a.)'den rivayet ediyor. Ata diyor ki: «Rasûlüllah (a.s.) mescidde bulunuyordu. Bu sırada bir adam içeri girdi, saçı-sakalı dağınık idi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.), ona adeta emredercesine saçını ve sakalını düzeltmesini emir buyurdu. Adam da denileni yaptı ve dönüp geldi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: Sanki bir şeytan imiş gibi saçı-başı dağınık bir vaziyette birinizin gelmesinden şimdiki bu hal daha hayırlı ve iyi değil midir?»

Ebû Hüreyre (r.a.)'den altı hadis kitabı müellifi rivayet ediyorlar: «Beş şey var ki, bunlar fıtrat gereğidir. Sünnet olmak, etek traşı olmak, bıyıkları kısaltmak, tırnakları kesmek ve koltuk altlarını traş etmek.»

Müslim ve Sünen sahipleri Enes'den rivayet ediyorlar: «Rasûlüllah (a.s.) kendileri için (sahabe için) (en az) kırk günde bir bıyıkları kısaltmayı, tırnakları kesmeyi, koltuk altlarını traş etmeyi ve etek traşını yapmayı vakit olarak belirledi.»

Daha önce Peygamberimizin (a.s.): «Avlularınızı temizleyiniz ve Yahudilere benzemeyiniz» hadisini görmüştük.

Ebû Davud ve Tirmizî, Selman yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyorlar: «Yemeğin bereketi, yemekten önce ve sonra olmak üzere elleri yıkamaktır.»

İmam Malik'in Muvatta'ı dışında altı hadis kitabında yer alan bir hadiste İbn Abbas'ın rivayetine göre: «Rasûlüllah (a.s.) bir süt içti ve sonra da su getirtip ağzını yıkadı ve buyurdu ki, kuşkusuz bu süt yağlıdır.»

---

210 — Ahmed b. Hanbel, Hakim, Beyhakî ve Ebu Davud rivayet etmişlerdir.
211 — Ebû Davud ve Ahmed b. aHnbel rivayet etmiştir.

İmam Müslim İbn Abbas (r.a.)'dan rivayet ediyor, Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «**Kalbinde bir dane ağırlığınca kibir bulunan kimse cennete giremez.**» **Bunun üzerine adamın biri sordu: «İnsan elbisesinin ve ayakkabısının güzel olmasını istiyor?» Rasûlüllah (a.s.) da şu cevabı verdiler: «Kuşkusuz Allah güzeldir, güzelliği sever. Kibir ise hakkı inkar etmek ve insanları küçümseyip tahkir etmektir, buyurdu.»**

Ebû Malik Eş'arî kanalıyla Müslim'in rivayetine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «**Temizlik imanın yarısıdır.**»

c — «**Allah lütufkardır, lütufkarlığı sever, cömerttir, cömertliği sever.**»

Buhari ve Müslim Cabir (r.a.)'den rivayet ediyorlar: «**Rasûlüllah (a.s.) kendisinden bir şey istenmiş olmasın ki, hayır dediği vaki değildir.**»

Ebû Davud, Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki:

«**Cimrilikten uzak durmanızı size tavsiye ederim, sakınınız. Çünkü sizden önce geçenler cimrilik yüzünden helâk oldular. Cimrilik onlara mallarını sıkıp kimseye yardım etmemeyi emretti, yaptılar. Akrabalarla ilgiyi kesmelerini emretti, bunu da yaptılar. Her türlü kötülüğü (facirliği) yapmalarını emretti, yerine getirdiler.**»

Gerçekten mü'min kişi hiç bir şeye kul ve köle olamaz. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: «**Altın kulu, gümüş kulu, saçaklı elbise kulu ve kareli elbise kulu olan kimse bürünüp mutsuz olsun. Vücuduna diken batınca da cımbızla onu çekip çıkaran bir kimseyi bulamasın.**» Buhari ve İbn Mâce rivayet etmişlerdir.

Rasûlüllah (a.s.) yine buyuruyor: «**Bezaze imandandır, Bezaze imandandır (yani gönül alçaklığı nedeniyle süsten uzak elbise giymek imandandır.**» Bkz. Buhari ve İbn Mâce.

O halde müslümanın ahlâkı, güzel koku sürünmek ve kabul etmektir. Müslüman bir kadına da yakışanı, kokusu etrafa saran bir esansı kullanmamasıdır. Evinden çıkıp dışarıya gitmek istediğinde böyle bir hareketten uzak durmalıdır. Yine müslümanın ahlâkı gereği temiz olmalıdır. Temizlik ve taharetin her ikisini de kendisinde toplamalıdır. Bazan şer'î taharet - temizlik noktasından tahir olduğuna hükmedilir fakat nezafetine hükmedilemez. Bazan da insan nezafet sahibi olabilir, yani temiz olabilir. Şeriat noktasından temiz değildir. Fakat kamil müslüman denilince her zaman nezafet ile şer'î

temizliği bünyesinde bulunduran kimsedir. Müslümanın ahlâkı arasında lütufkâr olmak da vardır. Kerim olan kimse, yani cömert müslüman, cennete yakındır, Allah'a da yakındır. Bu itibarla insanlara da yakındır. Cimri kimse ise insanlardan uzaktır, cennetten de uzaktır. Bu itibarla Allah'dan da uzaktır. Bir müslümanın cimri ve pinti olması düşünülemez. Hele böyle bir müslüman davetçi hiç olamaz. Çünkü Allah'a davet eden bir kimse, hiç bir vakit cimri ve pinti olamaz.

ALLAH'I SEVMEK RASÛL'E UYMAKLA MÜMKÜNDÜR

Allah (c.c.) buyuruyor: **«De ki, eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun. Allah da sizi sevsin. Ve günahlarınızı bağışlasın. Allah bağışlayandır, esirgeyendir.»** (212)

«Andolsun, sizin için, Allah'a ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Rasûlü'nde güzel bir örnek vardır.» (213)

İlk âyet, Allah'ı sevmenin yolu, Rasûlüllah (a.s.)'a uymakla olabileceğini ortaya koymaktadır.

İkinci âyet ise Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ancak Rasûlüllah (a.s.)'ı örnek edinirler. Başkaları değil. İkinci âyet mutlak olarak Rasûlüllah'ı kendimize örnek edinmemizi emretmektedir. Amaç onun örnek olunmasıdır. Başka bir şeyin değil. Zira sünnetten öteye bir şey yoktur. Şayet varsa o da doğru yoldan sapmaktan başka bir şey değildir. Sünnetten ayrılma ve yan çizmek, hatta bu, iddia olunan bir hayır da olsa, o mutlaka dinin bir tarafını yıkar. O halde bu iki âyet bize şunları hatırlatıyor:

1 — Rasûlüllah (a.s.)'a tabi olma, Allah'ı sevmenin yoludur. O'na uymak ise ancak itaat etmekle ve onu kendimize örnek kılmakla sağlanabilir.

2 — Rasûlüllah (a.s.)'ı örnek edinmek ise, Allah'ı ummak, ahiret gününü ummak ve Allah'ı çokça zikir olmadan sağlanamaz.

Böylece karşımıza bir amaç ve bir de yol çıkmaktadır.

Yol: Allah'ı ummak, O'nu istemek, ahiret gününü ummak ve Allah'ı çokça zikir.

---

212 — Âlimran, âyet: 31.

213 — Ahzab, âyet: 21.

Gaye: Rasûlüllah (a.s.)'ı bu hususta örnek edinmektir.

Biz aşağıdaki sıralamaya göre tüm bunları ele alıp anlatacağız:

1 — Allah'ı ve ahiret gününü ummak. İki madde halinde ele alacağız.

a — Allah'ı umanlar,

b — Ahiret gününü umanlar.

2 — Allah'ı çokça zikretmek.

3 — Rasûlüllah (a.s.)'a uymak, onu örnek edinmek ve ona tabi olmak.

a — Allah'ı ve ahiret gününü umanlar,

b — Allah'ı umanlar (Ali İmran, 31).

Şu noktayı çok iyi bilmelisin ki, bu kainatta hisse dayanan ve müşahedeye bağlı bulunan şeyler, kısaca sebep - sonuç ilişkileri hep Allah'ın kudreti dahilindedir. Meselâ ateş yakar, yemek doyurur gibi. Aynı şekilde bazı kevni hadiseler için de, şariin verdiği habere dayanarak ortaya koyduğumuz sebepler de O'nun kudreti dahilindedir. Meselâ mülkün elden çıkması, yani ölümle her şeyi bırakmamız gibi.

Bunlar ister duyulara dayalı olsun, ister gaybi sebeplere bağlı olsun biz hepsinin bir olduğuna inanırız. Bunların başlangıçlarının da sonlarının da Allah'ın kudreti dahilinde olduğunu kabul ederiz. O'nun kudreti olmadan hiç bir şey düşünülemez. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Haberiniz olsun, yaratmak da, emir de (yalnızca) O'nundur.» (214)

«Allah, her şeyin yaratıcısıdır.» (215)

«Bana yediren ve içiren O'dur. Hastalandığım zaman bana şifa veren O'dur. Beni öldürecek, sonra da diriltecek olan da O'dur. Din (kıyamet ve ceza) günü hatalarımı bağışlayacağını ummakta olduğum da O'dur.» (216)

«Onları siz öldürmediniz, ama onları Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, ama Allah attı.» (217)

«Şimdi rahimlere dökmekte olduğunuz meniyi gördünüz mü? Onu sizler mi yaratıyorsunuz, yoksa yaratıcı olanlar biz miyiz?» (218)

---

214 — A'raf, âyet: 54.

215 — Zümer, âyet: 26.

216 — Şuara, âyet: 79...82.

217 — Enfal, âyet: 17.

218 — Vakıa, âyet: 58, 59.

«Hiç şüphesiz Allah, gökleri ve yeri zeval bulurlar diye (her an kudreti altında) tutmaktadır. Andolsun, eğer onlar zeval bulacak olsa, kendinden sonra artık onları kimse tutamaz.» (219)

«Hiç şüphesiz, rızık veren, O, metin kuvvet sahibi olan Allah'tır.» (220)

«Allah, ölümleri vaktinde canları alır.» (221)

Bir tek kelime ile: «Güç ve kuvvet ancak ve ancak Allah'a mahsustur.» (222)

O halde netice şu olmaktadır. Müslüman ister duyularla bilinen sebepler olsun, ister bilinmeyen yani gaybî sebepler olsun, hepsinin Allah (c.c.) tarafından yaratıldığını bilmelidir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Allah, rüzgarları gönderir, onlar da bulutu kaldırır, böylece biz de onu ölü bir şehire sürükleriz...» (223)

«De ki, size vekil kılınan ölüm meleği, sizin hayatınıza son verecek.» (224)

Hemen hemen tüm hissi yani bilinen sebeplere değinilmiş ve bunlardan söz edilmiştir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmaktadırlar:

«Ey Allah'ın kulları tedavi olunuz. Şeytanı rüsvay kılınız. Şüphesiz Allah (c.c.) bir hastalık yaratmış olmasın ki, muhakkak onun tedavisini (ilacını) da yaratmıştır.» (225)

Ancak bunlara başvurmakla birlikte şu noktayı unutmamalıdır. Şifayı veren, kendisini sağlığa kavuşturan ya da muhtelif şeyleri veren hep Allah olduğunu bilmeli, kalbi sürekli Allah'ı anmalı ve bu şuurda olmalıdır.

«*Allahım sen şafi (şifa verensin). Senin şifandan başka şifa yoktur.*» (226)

Fail bizzat Allah (c.c.)'dır. Mü'min sebepleri almak veya onlara sarılmakla kâfirle müşterekitir. Çünkü o da sebeplere sarılır. Ancak mü'minin kâfirlerden ayrıldığı bir nokta vardır. O, bu hususta sadece bir tek olan Allah'a dayanır ve O'na itimad eder. Çünkü bu olmadan iman olamaz. Çünkü mü'min: «Eğer mü'minlerdenseniz, yalnızca Allah'a tevekkül edin» (227) hükmüyle amel eder.

---

219 — Fatır, 41.
220 — Zariyat, 58.
221 — Zümer, âyet: 42.
222 — Buhari, Müslim, Taberânî, Tirmizî rivayet etmişlerdir.
223 — Fatır, âyet: 9.
224 — Secde, âyet: 11.
225 — Hadisi Sünen sahipleri Tıp bölümünde Üsame b. Şüreyk'ten rivayet ettl.
226 — Taberânî, Tirmizi ve İbn Mace yaklaşık ifadelerle rivayet etmişlerdir.
227 — Maide, âyet: 23.

Mü'minin her işinde Allah'a tevekkül etmesi başta gelen bir hususdur. Bu arada sebeplere de mutlaka dayanmalıdır. Gerçi sebeplere sarılıp - dayanmak her ne kadar arızi bir durum ise de, yine de sebeplere yapışmak icabeder. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Her kim Allah'a tevekkül ederse, O, ona yeter.» (228)

«Allah kuluna kâfi değil midir?» (229)

Allah'a tevekkül etmek de bir emirdir. Tıpkı namaz kılmak, zekat vermek müslümanlara nasıl bir emir ise, bu da aynen o emirler türünden bir emirdir.

«Sen, asla ölmeyen ve daima diri olan Allah'a tevekkül et.» (230)

«Ve mü'minler sadece Allah'a tevekkül etmelidirler.» (231)

«Eğer azmedersen (karar verirsen) artık Allah'a tevekkül et.» (232)

Eğer bizler bu gerçeği tam anlamıyla kavrayacak olursak, o zaman tevekkülün sırrını öğrenmiş oluruz. Bunun sırrına varabildiğimiz an da tam huzura kavuşabiliriz. Zira mü'minler tevekkül ile olayların karşısında durabilirler. Zira Allah'ın her zaman kendisiyle birlikte olduğunu bilir ve bundan ötürü bir ümitsizliğe düşmez. Çünkü: **«Biliniz ki, muhakkak Allah, takva sahipleriyle beraberdir.»** (233)

«Mü'minler (düşman) birliklerini gördükleri zaman ise (korkuya kapılmadan) dediler ki, «Bu, Allah'ın ve Rasûlünün bize vadettiği şeydir. Allah ve Rasûlü doğru söylemiştir. Ve (bu,) yalnızca onların imanlarını ve teslimiyetlerini arttırmış oldu.» (234)

«Onlar ki, halk kendilerine: (düşmanınız olan) insanlar size karşı toplanmışlar, onlardan korkun» deyince, (bu söz) onların imanını artırdı. Ve: «Allah bize yeter, O, ne güzel vekildir, dediler. Bundan dolayı Allah'tan bir nimet ve bollukla geri döndüler. Kendilerine hiç bir kötülük dokunmadı. Ve Allah'ın rızasına uydular. Allah büyük kerem sahibidir.» (235)

Buhari ve Müslim'de geçen bir hadisi Hz. Cabir (r.a.) anlatıyor: **«Hz. Cabir Zatürrika seferinde Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte Ne-**

228 — Talak, âyet: 3.
229 — Zümer, âyet: 26.
230— Furkan,â yet: 58.
231 — Tevbe, âyet: 51.
232 — Aliimran, 159.
233 — Tevbe, âyet: 36.
234 — Ahzab, âyet: 22.
235 — Aliimran, âyet: 173, 174.

cid tarafında savaşa çıkmışlardı. Rasûlüllah (a.s.) bu gazalarından dönerlerken, Cabir de birlikte dönüyordu. Dönüşlerinde (muz ve sakız ağacı türünden) ağacı bol bir vadiye geldiler. Artık güneş iyice yükselmiş, ortalık hayli sıcaklaşmıştı. Rasûlüllah (a.s.) yanındakilerle birlikte dinlenmek üzere burada konakladı. Sefere katılmış bulunanlar bu ağaçlıklar altında gölgelenmek üzere dağıldılar. Rasûlüllah (a.s.) da bir sakız ağacı altına inerek kılıcını o ağaca asmıştı. Cabir diyor ki, biraz uyumuştuk ki, Rasûlüllah (a.s.)'ın bizlere seslendiğini ve bizi çağırdığını işittik. Hemen yanına geldik. Bir de ne görelim. Rasûlüllah (a.s.)'ın yanında müşriklerden bedevî bir arap oturuyor. Rasûlüllah (a.s.) bunun üzerine bedevînin durumunu anlatmak üzere buyurdu ki: Şu bedevî arap ben uyurken gelmiş, kılıcımı alıp kınından çekmiş. Ben de bu sırada hemen uyandım. Kılıç kınından sıyrılmış olarak bu adamın elindeydi. Bedevî bu halde bana şöyle dedi: «Şimdi sen, benden korkuyor musun?» Ben, hayır, korkmuyorum, dedim. Bedevî, bu defa, şimdi seni benim elimden şu anda kim kurtaracak? dedi. Ben de: Allah (c.c.), beni korur! dedim. (Bu sözü üç kez tekrarladım). Adam da, Allah, dedi ve kılıç elinden düştü.» Rasûlüllah (a.s.) onu cezalandırmadı ve o orada oturuyordu.»

Ebû Bekr İsmaili'nin rivayetinde ise şöyledir: «Adamın elinden kılıç düşünce Rasûlüllah (a.s.) kılıcı aldı ve şöyle buyurdu: Seni benden kim kurtaracaktır? Adam da şöyle dedi: Onu alanların hayırlısı ol. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.): «Allah'dan başka ilah olmadığına ve benim de Allah'ın Rasûlü olduğuma şehadet getir» buyurdu. Adam, hayır, dedi. Fakat seninle savaşmamak ve seninle birlikte sana karşı savaşan bir toplumla beraber olmamak üzere seninle antlaşma yapayım.» Bunun üzerine, Rasûlüllah (a.s.) yolunu serbest bıraktı, salıverdi. Adam arkadaşlarının yanına döndü ve onlara: «İnsanların en hayırlısının yanından size geliyorum», diye söyledi.»

Yine Buhârî ve Müslim'in ittifakla rivayet ettikleri hicret hadisi de tevekkül için ayrı bir örnektir. Hadisi Ebû Bekr Sıddîk (r.a.) rivayet ediyor:

«Hz. Ebû Bekr diyor ki, biz Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte mağarada iken. baktım ki, müşriklerin ayakları (ayak sesleri) bizim başlarımızın üzerinde geziyor. Bunun üzerine dedim ki; Ey Allah'ın Rasûlü, şayet onlardan biri gerçekten ayaklarının uçlarına baksa, mutlaka bizi görecektir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Ya Ebâ Bekr, üçüncüleri Allah olan iki kişi hakkında ne sanırsın ya?»

Müslümanın mutlaka sebeplere sarılması ve Allah'a da mutlak itimad etmesi gerekir. Çünkü Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Önce deveni sağlam kazığa bağla ve sonra da Allah'a tevekkül et.» (236)

Rasûlüllah (a.s.)'ın bu sünnetlerinde, mü'minlerin izlemesi gereken yol açık olarak bildirilmektedir. Deveyi kazığa bağlamak olayı, sebeplere sarılmaktır. Bundan sonra da sınırsız bir itimad ile Allah'a dayanıp tevekkül etmektir. Allah (c.c.) sebeplere az sarılmakla birlikte nice müslümanları faydalandırdı. Çokça sebeplere sarılmakla birlikte, nice kâfirlere de, bu fayda sağlamadı.

«Eğer Allah, size yardım ederse, artık sizi yenilgiye uğratacak yoktur. Ve eğer sizi (en hayatî yerde) yapayalnız ve yardımsız bırakacak olursa, ondan sonra size yardım edecek kimdir?» (237)

Müslüman, dünya işlerinde sebeplere dayanıp sarılacaktır. Sadece Allah'a itimad edecektir. O'na tevekkül edecektir. Kalbini hiç bir zaman bu sebeplere bağlı kılmayacaktır. Şunu bilecektir ki, Allah (c.c.)'ın izni olmaksızın hiç bir şey meydana gelemez ve hiçbir şey ondan müstağnî değildir.

«Andolsun, Allah bir çok yerlerde ve Huneyn gününde size yardım etti. Hani çok sayıda oluşunuz sizi böbürlendirip gururlandırmıştı. Fakat size bir şey de sağlayamamıştı. Yer ise, bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti. Sonra arkanıza dönüp gerisin geri gitmiştiniz. Bundan sonra Allah, Rasûlü ile mü'minlerin üzerine güven duygusu ve huzur indirdi.» (238)

Müslüman dünya işlerinde böyle olduğu gibi, ahiret işinde de böyledir. Allah'ın farz kıldığı her şeyi yerine getirecektir. Allah'ın rızasını kazanmak için cihad ve çaba sarfedecektir. Hadleri ikame edecektir. Allah'ın emirlerine itaat edecek, yasaklarından uzak duracaktır. Bütün bunların yanında Allah'a dayanıp güvenecektir. Cennetine koyması ve cehenneminden uzaklaştırması hususunda bir tek Allah'a dayanıp güvenecektir.

Müslim Ebû Hüreyre (r.a.)'den şöyle rivayette bulunuyor, Rasûlüllah (a.s.) buyurmuşlar ki: «(Ey mü'minler) yaklaşın, amel ve ibadetlerinizde itidal ile hareket edip ifrattan - aşırılıktan kaçınınız. Çünkü hiç birinizin amel ve ibadeti kurtarıcı değildir. Sahabî: «Ey Allah'ın Rasûlü seni de mi kurtaramaz, diye sordular. Hz. Peygamber

---

236 — Beyhakî, Ebu Nuayem Enes yoluyla İbn Ebî Dünya'dan rivayet etmişlerdir. Taberanî de Ebu Hüreyre'den rivayet etmiştir.

237 — Ali İmran, ayet: 160.

238 — Tevbe, âyet: 25, 26.

de: «Evet, beni de Allah'ın fazlı ve rahmeti bürümedikçe yalnız ibadetim kurtarıcı değildir, buyurdu.»

Bunun içindir ki, Hz. Yusuf (a.s.) Rabbine şöyle duada bulunurlardı: «... Dünyada da ahirette de benim velim sensin. Müslüman olarak benim hayatıma son ver ve beni salih olanların arasına kat.» (239)

İnsan Allahını ne kadar tanırsa, dünyası hususunda olsun, ahireti hususunda olsun, o konularda Allah'a olan ümidi artar.

Tirmizi Hz. Enes (r.a.)'den rivayet ediyor, diyor ki, Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle söylediğini işittim:

«Allah Teala şöyle buyurdular: Ey Ademoğlu, sen bana yalvarıp, yakarıp ve benden ümitvar olduğun sürece, işlediğin günah her ne olursa olsun, seni bağışlarım ve günahlarını önemsemem. Ey Ademoğlu, senin günahların gökyüzünü kaplayıp dolduracak olsa, sonra da bu işlediğin günahlardan ötürü benden mağfiret dilesen, seni bağışlarım ve işlediğin günahlara aldırmam. Ey Ademoğlu, eğer sen bana bütün yeryüzü dolusu hata ve günahlar getirsen, sonra da bana hiç bir şeyi ortak koşmadan çıksan ben de sana bütün yeryüzü dolusu mağfiret veririm.»

Müslim Ebû Hüreyre (r.a.) vasıtasıyla rivayet ediyor. Ebû Hüreyre'nin Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayetlerine göre, Rabbimizin şöyle buyurduklarını ifade etmişlerdir:

«Ben, kulumun bana olan zannıyla birlikteyim, beni andığı sürece ben kendisiyle birlikteyim. Vallahi, sizden birinizin kaybettiği şeyi çölde bulan kimsenin sevinmesinden daha çok Allah, kulunun tevbe etmesine sevinir. Kim bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir zira' yaklaşırım. Kim bana bir zira' ölçüsünde yaklaşırsa, ben de kendisine bir kulaç kadar yaklaşırım. Kim de bana yürüyerek gelirse, ben de ona koşarak giderim (onu koşarak karşılarım).»

Buhari ve Müslim'de geçen bir hadis meâli şöyledir: «Allah (c.c.)'ın yüz rahmeti vardır. Bu yüzden sadece bir tek rahmetini cinler, insanlar, hayvanlar, kuşlar arasına indirmiştir. Bütün bunlar işte bu bir tek rahmet ile birbirlerine şefkatle bulunurlar ve yine bu bir tek rahmet sayesinde birbirlerine merhamet ederler. Bu bir tek rahmet sayesinde vahşi hayvanlar yavrularına karşı duyarlı davranırlar. Allah Teala hazretleri kalan 99 rahmetini ise, ahirete bırakmıştır. Bununla kulları arasında kıyamet gününde merhamette bulunacaktır.»

---

239 — Yusuf, âyet: 101.

Müslümanın Allah'a karşı devamlı ümitvar olması, O'na tevekkül etmesi ve Allah'a karşı hüsnü zann sahibi olması, iman noktasından çok önemli olan bir noktadır.

Görüyoruz ki, Peygamber Efendimiz (a.s.), zikir konusunda bize bazı sîğalar ve dualar öğretmektedir. Bu konuyla ilgisi bulûnan kimseler bunu Ezkar kitaplarında bulabilirler.

b — AHİRET GÜNÜNÜ UMMAK:

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «... **Allah'ı ve ahiret gününü umanlar için...**» (240)

Gerçekten, uluhiyyet meselesinden sonra en önemli mesele, mutlak olarak ahiret meselesidir. Allah'a imana bağlı olarak ve ondan ayrılmaksızın ahiret inancı hemen gelir. Kim Allah'ı tanır ve O'na iman ederse, o kimsenin ahiret gününe de iman etmesi gerekir. Evet iman etmesi gerekir ki, iyilik yapan bir kimse yapmış olduğu ihsanına ve iyiliğine karşılık bir sevap ve mükafat görebilsin. Kötülük işleyen kimse de kötülüğüne karşılık bulabilsin. Nitekim peygamberlerin gönderiliş amacı da, insanları tebşir etmek, müjdelemek veya işledikleri sebebiyle korkutmak içindir. Yüce Mevlâ şöyle buyuruyorlar:

«**Peygamberler; müjdeciler ve uyarıcı - korkutucular olarak (gönderildi.) Öyle ki peygamberlerden sonra insanların Allah,a karşı (savunacakları) delilleri olmasın.**» (241)

İşte bizler bununla yani insanın imtihan olunacağı şeyle sınavın sonucunu açıklayabiliriz. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar: «**O, amel yönünden hanginizin daha iyi olacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı.**» (242)

Bu bakımdan ahiret meselesi ve inancı müslümana göre tüm amelinin ve tüm fikirlerinin mihverini oluşturur. Bu bakımdan insanlar iki kısımdır:

1 — Kâfir olanlar: Bunların dünya dışında bir istekleri yoktur. Başka bir amaç da gütmezler.

2 — Müslüman olanlar: Bunların ise ahiretten başka bir istekleri ve hedefleri yoktur. Allah (c.c.) buyuruyor: «**Çetin azabtan do-**

---

240 — Ahzab, âyet: 21.
241 — Nisâ, âyet: 164.
242— Mülk, âyet: 2.

layı vay kafirlerin haline. Onlar dünya hayatını ahirete karşı severler (üstün tutarlar). Allah yolundan engellerler ve onda çarpıklık ararlar. İşte onlar uzak bir sapıklık içindedirler.» (243)

«Bizimle karşılaşmayı ummayanlar, dünya hayatına razı olanlar ve bununla tatmin olanlar ve bizim âyetlerimizden habersiz (gafil) olanlar; işte bunlar, kazanmakta olduklarından dolayı barınma yerleri ateştir (cehennemdir).» (244)

«Şu halde sen, bizim zikrimize sırt çeviren ve dünya hayatından başkasını istemeyenden yüz çevir. İşte onların ilimden yana ulaşabildikleri (son sınır) budur.» (245)

«Kim çarçabuk olanı (geçen dünya isteklerini) isterse, onda ona isteklerimizden dilediğimizi çabuklaştırırız. Sonra da ona cehennemi (yurt) kılarız. Ona kınanmış ve kovulmuş olarak girer.» (246)

«... Kim de dünya ekinini isterse, ona da ondan veririz. Ancak onun ahirette bir nasibi yoktur.» (247)

Kur'ân-ı Kerim'den âyetler göstermektedir ki, kafirlerin tek hedefleri ve istekleri dünya ve dünyalıktır. Bunu onlar ahirete üstün tutmaktadırlar.

Mü'minlerin amacı ise sadece ahirettir ve tüm gayretlerini o yönde sarf ederler:

«Kim de ahireti ister ve bir mü'min olarak ciddi bir çaba göstererek ona çalışırsa, işte böylelerinin çabası şükre şayandır.» (248)

«Kim ahiret ekinini isterse, biz ona kendi ekininde arttırmalar yaparız.» (249)

«Allah'ın sana verdiğiyle ahiret yurdunu ara, dünyadan da kendi payını (nasibini) unutma.» (250)

Mü'min için hedef ahirettir. Bu hedefe varabilmek için dünya ise bir yol, bir araç ve vasıtadır. İnsan bilgi sahibi olduğu oranda, ahirete nisbetle dünyanın hiç bir şey olmadığını anlar ve öğrenir. Allah (c.c.) buyuruyor:

243 — İbrahim, âyet: 2-3.
244 — Yunus, âyet: 7, 8.
245 — Necm, âyet: 29-30.
246 — İsra, âyet: 18.
247 — Şûrâ, âyet: 20.
248 — İsrâ, âyet: 19.
249 — Şûrâ, âyet: 20.
250 — Kasas, âyet: 77.

«Hayır siz, dünya hayatını seçip üstün tutuyorsunuz. Ahiret ise daha hayırlı ve daha süreklidir Şüphesiz bu, önceki sahifelerde vardır; İbrahim'in ve Musa'nın sahifelerinde.» (251)

«Kendilerine ilim verilenler ise: Yazıklar olsun size, Allah'ın sevabı, iman eden ve salih amellerde bulunan kimse için daha hayırlıdır.» (252)

Ancak burada bir noktaya dikkatinizi çekmek isterim. Biz, müslüman ve mü'min için hedef sadece ahirettir, derken, onun dünyadan mahrum kalması, dünyalık şeylerin kendisine haram kılınması olması manasına alınmasın. Nitekim Rabbimiz şöyle dua etmemizi bize öğretmiştir:

«Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik (ver.)» (253)

Aksine bize anlatılmak istenen şu olmaktadır. Dünyayı kendimiz için bir hedef ve amaç edinmemek. Müslüman dünya hayatında hareket ederken, mutlaka kendi yolunda bir başka hedefin bulunduğunu bilmeli. Bu hedef ahirettir. O bu yolda yürürken görüp elde ettiği şeylerin, ileride yani ahirette göreceklerine oranla hiç denecek şeyler olduğunu, önemsiz olduklarını bilmelidir, hatta bilecektir de. Bundan dolayı o kimsenin durumu sürekli olarak kendisinde zühdü bulmalı, zira ahiret azametinin kendisini ve kalbini kaplaması nedeniyle, ona göre herşey fanidir. Adeta yok gibidir. İşte mü'min her zaman böyle olabilendir.

Müslüman bu hedefi elde edemedikçe, İslâm nurundan uzak kalır.

«Allah, kimi doğru yola eriştirmeyi dilerse, onun kalbini İslâm'a açar.» (254)

Sahabe bu âyette geçen ve «açmak» diye manalandırılan «Şerh» kelimesinin ne manaya geldiğini, yani «göğsün açılması - şerhi» nedir diye Rasûlüllah (a.s.)'a sormuşlar. Buyurmuşlar ki: «Gerçekten nur bir kalbe girince, kalb açılır ve genişler.» Bununla bir alameti, işareti var mı ki ya Rasûlüllah? diye sormuşlar. Buyurmuşlar ki: «Evet, dünya ve dünya zevklerinden uzak durmak, ebedi dünyaya (ahirete) yönelmek, ölüm henüz gelmeden ona hazırlık yapmaktır.» (255)

251— A'lâ, âyet: 16, 17, 18, 19.

252 — Kasas, âyet: 80.

253 — Bakara, âyet: 201.

254 — En'am, âyet: 125.

255 — Abdurrazzak Musannafında rivayet etmiştir. Senedinde kesiklik vardır.

İşte burası yolların ayrıldığı noktadır. Ya dünyayı istemek veya ahireti tercih etmek. Yoksa her ikisini de buluşturayım, edineyim demek mümkün değildir. İkisi buluşamazlar.

«Ey peygamber, hanımlarına söyle: Eğer siz dünya hayatını ve onun süsünü - çekiciliğini istiyorsanız, gelin sizi yararlandırayım (size boşanma bedelini vereyim) ve güzel bir salma (boşama) tarzıyla sizi salıvereyim. Eğer siz, Allah'ı, Rasûlünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, artık hiç şüphe yok Allah, içinizden güzellikte bulunanlar için büyük bir ecir hazırlamıştır.» (256)

Allah (c.c.) tüm beşer üzerine ahiret yurdunu istemeyi farz kılmış ve bunu emir buyurmuştur. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor: **«Bizim, sizi boş bir amaç uğruna yarattığımızı ve sizin gerçekten bize döndürülüp - getirilmeyeceğinizi mi sanmıştınız?» Hak Melik olan Allah çok yücedir.»** (257)

Kâfirler dünyayı ahirete tercih ettiler. Müslümanlar ise ahireti dünyaya üstün tutup tercih ettiler. Kim neyi eşit tutar ve kabullenirse, göreceği de odur.

«Kim de Allah'a karşı verdiği ahdine vefa gösterirse, artık o da, ona büyük bir ecir verecektir.» (258)

Ola ki günümüz müslümanlarının çocuklarından bir adam çıkar da, müslümanların bugün dünyalık bakımından yokluk içinde olduklarını, kâfirlerin ise galip ve üstünlüklerini görür ve bizden şöyle bir istekte bulunabilir. Biz de onlar gibi dünya peşinde koşalım ve buna dalalım. Gerekçe olarak da şunu ileri sürebilir. Müslümanların şereflerinin yeniden gelmesi için bu gerekli...

Bu konuda Allah'a sığınırım. Aman, sakın, dünyamız, bize ahiretimizi unutturmasın. Eğer bizler gerçekten müslüman olabilsek, Allah (c.c.) bizlere hem dünyayı ve hem de ahireti birlikte verir. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Allah, içinizden iman edenlere ve salih amellerde bulunanlara vadetmiştir: Hiç tartışmasız onları da yeryüzünde güç ve iktidar sahibi kılacaktır.» (259)

Fakat bir de bize dünya verilir de, ahiretimizi de kaybedersek, bizler ne kötü insanlar oluruz. Bu apaçık bir hüsrandır. Biz ahireti,

---

256 — Ahzab, âyet: 28, 29.
257 — Mûminûn, âyet: 115, 116.
258— Fetih, âyet: 10.
259 — Nûr, âyet: 55.

kendimizi temizlemedikçe kazanamayız. Kendi hevâ ve isteklerimizin kir ve pasını terketmediğimiz sürece bizim için ahiret hayatının mükafatı yoktur. Yer yüzünde peygamberlerin (a.s.) göstermiş oldukları yolda yürümedikçe bir şey beklemeye hakkımız yoktur.

«İşte ahiret yurdu; biz onu, yeryüzünde büyüklenmeyi ve bozgunculuk çıkarmayı istemeyenlere (armağan) ederiz.» (260)

Gerçekten makam, mevki, şöhret, yücelik, liderlik peşinde koşan ve bunları sadece kendi nefsinin istekleri için yapan kimse ahiret ehli kimse değildir. Yeryüzünde bozgunculuk ve fesad çıkarmak suretiyle dolaşanlar, peygamberler (a.s.)'in yolunu ve metodunu, siretini bırakanlar da ahiret ehli kimseler değillerdir. Gerçekten ahiret isteklileri ne onlardandırlar, ne de bunlardan.

Allah (c.c.), dünyada kalbini zühd ile doldurmayan kimseyi ve kulu sevmez. **«Dünyaya rağbet gösterme ki, Allah, seni sevsin. İnsanların ellerinde bulunan (imkanlardan) uzak dur ki, insanlar da seni sevsinler.»** (261)

İslâm'ın ortaya koyduğu ve çizdiği bir yol var ki, o da şudur. Müslüman sürekli ahireti hatırlar, onu umar olacaktır. Nitekim müslümanın neler umması ve beklemesi gerektiğini de aşağıdaki sunacağımız rivayetler açıkça göstermektedirler.

Nesaî, İbn Mace'nin Ebû Hüreyre'den rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Lezzet ve zevkleri kesen (ona son veren) i çokça hatırlayınız. (Yani ölümü çokça hatırlayınız).»

İmam Malik ve İbni Mace rivayet etmişlerdir. Ensar'dan bir adam gelip, **Rasûlüllah (a.s.)'a selam verdikten sonra, şöyle sormuşlardır: «Ey Allah'ın Rasûlü, mü'minlerin hangisi daha faziletlidir?» Rasûlüllar (a.s.): «Huy yönünden onların en güzel olanı» diye buyurdu. Bu defa adam: «Peki, mü'minlerin hangisi daha akıllı ve şuurludur?» diye sordu. Hz. Peygamber (a.s.): «Onların içinden ölümü en çok hatırlayanı ve ölümden sonraki hayat için en güzel şekilde hazırlık yapanıdır. İşte bunlar en akıllı, zeki ve şuurludur, buyurdular.»**

Tirmizi'nin rivayetine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Lezzet ve zevklere son veren (ölümü) çok fazla hatırlayınız. Çünkü bu günahları eritir, dünyadan da el-etek kesmeyi sağlar.»**

---

260 — Kasas, âyet: 83.

261 — İmam Nevevî bu hadisi (40 Hadis) adlı eserinde rivayet etmiş ve Hasen bir hadistir demiştir. İbn Mace ve bir başka cemaat da Seml b. Sa'd es Saidî'den rivayet etmişlerdir.

Müslim'in Hz. Peygamber (a.s.)'dan rivayetlerine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«O halde, kabirleri ziyaret ediniz, çünkü onlar ölümü hatırlatır.»**

İbni Mace'nin rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Ben, sizi kabir ziyaretinden menetmiştim. Bundan böyle onları ziyaret ediniz. Çünkü onlar dünyaya bağlanmaktan insanı alıkor ve ahireti hatırlatır.»**

Ahmed b. Hanbel, İbni Mace, Hakim ve Tirmizi'nin rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Akıllı - şuurlu** ve zeki **adam o kimsedir ki,** nefsini **Allah'a karşı küçültür** (köleleştirir) ve **ölümden sonrası için çalışır. Nefsini yenmekten aciz olan kimse** de o **adamdır ki,** nefsini arzu ve isteklerine **uydurur. Sonra da** Allah'tan **bağışlar diler.»** Tirmizi bu hadisin hasen bir hadis olduğunu ve Şeddat b. Evs'ten geldiğini bildirmiştir.

Kim ölümü hatırlar ve ölümden sonraki hayatı da anarsa, iman ve muhasabesini yaparak bu anma ve zikri çokça yaparsa, amelini de düzeltirse, Allah (c.c.)'dan kendisinin kurtarılması umulur. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Güç ve basiret sahibi olan kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yakub'u da hatırla. Gerçekten biz onları, **katıksızca** (ahiretteki asıl) yurdu düşünüp - anan ihlas sahipleri kıldık. Ve gerçekten onlar, bizim katımızda seçkinlerden ve hayırlı olanlardandır.» (262)

Şimdi sen verdiğimiz âyetlerin şu noktasını iyice düşün: **«Gerçekten biz onları, katıksızca (ahiretteki asıl) hayatı düşünüp - anan ihlas sahipleri kıldık.»** (263)

Böylece Allah'a varan yolu bulursun. Nefsinin samimiyetini ve onun kurtuluşunu bulabilirsin. Hem de apaçık bir şekilde bulabilirsin. Bu da ahireti hatırlamakla sağlanabilir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler, Allah'tan korkup - sakının. Herkes yarın için neyi takdim edip - gönderdiğine baksın.» (264)

Hadiste ifade buyurulduğuna göre: **«Rasûlüllah (a.s.) içinde süt ve bal bulunan bir kadeh (kase) getirtti. Bir içecek ki, içinde iki içecek var. Ve bir bardakta iki katık. Benim buna ihtiyacım yoktur. Ancak ben, onun haram olduğunu ileri sürmüyorum. Fakat Aziz ve Celil olan Allah'ın kıyamet gününde dünyanın bu fazla şeylerinden bana**

---

262 — Sad, âyet: 45, 46, 47.
263 — Sad, âyet: 46.
264 — Haşr, âyet: 18.

sormasından endişe duyuyorum. Ben Allah için tevazuda bulunuyorum. Kim Allah için tevazuda bulunursa, Allah onu yüceltir. Kim de büyüklük gösterirse, Allah onu alçaltır. Kim iktisatlı davranırsa (aşırılığa kaçmazsa) Allah onu zenginleştirir. Kim de ölümü çokça hatırlarsa Allah onu sever.» (265)

Buna göre ölümümüzü hatırlamak, sonra da kabir sualini, berzah hayatını, öldükten sonra dirilmeyi, haşrı, sonra toplanma ve durak yerini, hesaba çekilmeyi, mizanı, cehennem üzerinden geçişi, sonra cennet ve cehennemi hatırlamamız için mutlaka kendimiz için düşünebileceğimiz bir zaman ve vakit ayırmamız gerekir. Biz bu vakitleri ve düşünceleri, muhasebeleri ne kadar arttırırsak, o derece Allah'a yaklaşırız. Bütün bunların yanında kendimizi günlük olarak hesaba çekmeliyiz, her akşam ve her sabah yaptıklarımızın muhasebesini yapmalıyız. Yaptığımız aşırılıklar ya da eksiklikler nedeniyle af talebinde bulunmalıyız. Böylece gayretimizi ve Allah'a karşı olan hizmetimizi yenilemiş olalım.

Ancak bütün bu anlatılanların müslüman için bir meleke halini alması bakımından, işinin hemen başında bu gibi düşüncelere bir vakit tahsis etmelidir. Her bir insan kendi nefsini ve vaktini kendisi çok daha iyi bilir. İnsanın gidişattan gafil olması ise en büyük bir fenalık ve kötülüktür. Rabbimiz buyuruyor:

«Ve kendileri Allah'ı unutmuş, böylece O da onlara kendi nefislerini unutturmuş olanlar gibi olmayın. İşte onlar, fasık olanların ta kendileridir.» (266)

2 — ALLAH'I ÇOK ZİKRETMEK:

«Ve Allah'ı çokça zikretti.» (267)

«Ey iman edenler, çokça zikretmek suretiyle Allah'ı zikredin. Ve O'nu sabah ve akşam tesbih edin.» (268)

«Ve Allah'ı çokça zikreden erkekler ve (Allah'ı çokça) zikreden kadınlar.» (269)

---

265 — Taberânî Hz. Aişe'den rivayet etmiştir. Bunda Nuaym b. Mevdi b. Mevdi el Anberi vardır. İbn Hibban bunun iska olduğunu bildirmiştir. Nesai ise sika değildir, diyor. Ondan başkası ise onu zayıf olarak bildirmişlerdir. Rivayet zincirinde yer alan diğer raviler ise sikadırlar.

266 — Haşr, âyet: 19.

267 — Ahzab, âyet: 21.

268 — Ahzab, âyet: 41, 42.

269 — Ahzab, âyet: 35.

Sahihi Müslim'de rivayet olunduğuna göre: **«Müferrid olanlar yarışı kazanmışlardır.» diye söyleyen Rasûlüllah (a.s.)'a sahabe «Müferridler kimlerdir?» diye sormuşlardır. Allah'ın Rasûlü de: «Allah'ı çokça zikreden erkeklerle kadınlardır» diye buyurmuşlardır.»**

İmam Nevevî (r.a.), çokça zikir hakkında, İmam Ebû Hasan el Vahidi'ye dayanarak, İbn Abbas'ın şöyle söylediğini bildirmektedir: **«O evine her geliş ve gidişinde Allah'ı zikreder.»** Mücahid ise diyor ki; kadın ve erkek Allah'ı çokça zikredenler sınıfına girebilmek için, ayaktâ olsun, oturarak olsun ve yan üstü yatarak olsun, her zaman O'nu zikretmelidir ki, çokça zikreden olabilsin. Aksi halde olamaz.

Ata ismindeki zat ise şunları söylüyor: **«Kim hakkına riayet ederek beş vakit namazını kılarsa, o kimse Allah'ın: «Allah'ı çokça zikreden erkekler ve kadınlar» âyetinin hükmüne girer.»** (270) Bütün bunlar Vahidi'nin *naklidirler.*

Ebû Said el Hudrî'nin rivayet etmiş oldukları bir hadise göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Adam geceleyin uyanıp hanımını uykudan uyandırır da birlikte namaz kılarlar veya iki rekat namazı birlikte kılarlarsa, böylece ikisi de «Allah'ı çokça zikreden erkekler ve kadınlar sınıfına yazılırlar.»** Bu hadis Ebû Davud, Nesaî ve İbn Mace'nin sünenlerinde rivayet ettikleri pek meşhur bir hadisleridir.

İnsan ne kadar zikrettiği takdirde veya andığı takdirde **«Çokça Allah'ı zikreden erkekler ve kadınlar»** sınıfından sayılırlar diye, Şeyh İmam Ebû Amr b. Salah (r.a.)'a sorulduğunda verdiği cevap şöyle olmuştur: **«Sabit olan ve böylece bize gelen mesur zikirlere her vakit sabah ve akşam devam eder ve değişik zamanlarda gece ve gündüz bunu sürdürürse, «Kişinin sabah ve akşam yapacağı işler» adlı kitapta açıkladığına göre, o kimse Allah'ı çokça zikreden erkekler ve kadınlar safında yer alır. Yine de en iyisini bilen Allah'dır** (Nevevî sözünü burada bitiriyor).

Kitap ve Sünnet araştırmasından pratik olarak aşağıdakiler ortaya çıkarılmıştır.

Gerçekte zikir üç yönüyle ortaya çıkar:

a — Genel yön: Müslüman yapacağı her bir işte, niyyetini Allah rızasına yönelik tutmasıdır. Buna hazır olmasıdır. İşte bu zikirdir.

b — Esas ve temel yön: Bu, farzlarıyla, sünnetleriyle namazdır. Namaz bunlarsız yani farzsız ve sünnetsiz olamaz, yani kişi bunlar-

270 — Ahzab, âyet: 35.

sız zikretmiş olamaz. Ancak bunları tam anlamıyla yerine getirmek suretiyle **Allah'ı çokça zikreden erkek ve kadınlardan olabilir.**

c — Tamamlayıcı yön: Bu da bize kadar ulaşan ve mesur adı verilen zikirlerdir. Değişik vakitlerde, durumlara göre ve münasebet düştükçe yapılan zikirler.

A — Birinci yön, yani genel manasıyla zikir hususunu bizler, İhsan bahsinde meseleyi etraflıca anlattık.

B — İkinci yön için, yani esas ve temel yön için deriz ki:

Namazın tamamı zikirdir. Bunun içindir ki, Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır:

«... **Ve beni zikretmek için dosdoğru namaz kıl.**» (271)

«**Ey iman edenler, cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, durmaksızın Allah'ı zikretmeğe koşun ve alış-verişi bırakın.**» (272)

İnsan iyilik yaptığı ölçüde zikretmiş, anmış olur. Kişi kötülük yaptığı ve taksiratta bulunduğu ölçüde de gafil olmuş olur. Allah (c.c.) münafıkların nitelikleri hakkında şöyle buyuruyorlar:

«**Namaza kalktıkları zaman, isteksizce (tembelce) kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı ancak çok az anarlar.**» (273)

Şimdi namazı bir düşünelim İftitah duasında zikir vardır. Kıyam zikirdir. Kur'ân okumak zikirdir. Rükû' zikirdir. Rükû'dan doğrulmak zikirdir. Secdelerde zikir vardır. Her iki ka'dede yani oturuşta zikir vardır. Bunlardan sonra düzenli olarak bu namazları izleyen virdler aynı şekilde zikirdirler.

Müslüman bir kimse namazların tamamını eda edip yerine getirince, farzları ve sünnetleriyle birlikte yapınca, bunlar içerisinde bunlardan önce ve sonra ne gibi sünnetler var ise yerine getirince, işte sadece bunlar bile kişiyi «**Allah'ı çokça zikreden erkeklerden ve kadınlardan**» **yapmaya yeterlidir.** Nitekim bizim, İmam Nevevî'den yapmış olduğumuz alıntı ve buna işaret eden noktalar daha önceden geçmişti.

Meselâ fecir (tan yeri ağarması) arasıyla güneş doğmadan öncesine kadar sabah namazı nafilesiyle birlikte kılınınca, güneş ile zeval arasında kuşluk namazı kılınınca, zeval ile ikindi (asr) arasında öğlenin önceki sünneti, farzı ve farzdan sonraki sünneti kılınınca, ikindi namazı da vaktinde eda olununca, akşam namazı ve sünneti

---

271 — Taha, âyet: 14.

272 — Cuma, âyet: 9.

273 — Nisa, âyet: 142.

de aynen ifa edilince, yatsı namazı ve sünneti, sonra da gece namazı ve teheccüd ve vitir namazı eda olununca, hiç şüphe kalmasın ki, o kimseler: «**Allah'ı çokça zikreden erkek ve kadınlar**» sınıfına dahildirler. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Kim geceyi on âyetle ikame ederse, gafillerden yazılmaz. Kim de yüz âyet ile ikame ederse bu da gönülden ve saygıyla Allah'a bağlı olanlardan yazılır. Kim de geceyi 1000 (bin) âyet okuyarak değerlendirirse, bu da kantarlarca ecir alanların safında yazılır.**» (274)

C — Üçüncü yöne gelince bu da zikirlerdir, virdlerdir ki, bunlar kimi vakitlerde yapılırlar. Kimi zikirlerde bazı münasebetler dolayısıyla yapılır. Bu da tam anlamıyla gereği gibi yerine getirilmelidir.

Bir kimse şayet anlattığımız bu yönlerin tümünü de yapmak ve yerine getirmek isterse, bu hususta kendilerine İmam Nevevî'nin zikre ait **El Ezkar** adlı kitabını tavsiye ederiz. Bu öyle bir kitaptır ki, müslümanın hiç bir vakit yanından ayırmaması gereken bir kitaptır.

Ancak üstad Hasan el Benna da bu konuya ilişkin «el Mesurât» adlı dua ve zikir kitabını meydana getirmiştir. Burada gerçekten çok güzel, mübarek duaları bir araya getirebilmiş, uygulaması gayet kolaydır. Hem de bu duaların temel olanlarını bu eserde bir araya getirmiştir.

Şimdi bu anlattıklarımızdan sonra bazı manalara bir göz atmak isteriz. Şöyle ki:

1 — Müslüman her halükârda ve mutlak bir şekilde sürekli olarak zikre sarılmasıdır. «**Dilin sürekli olarak Allah'ı zikretmekle ıslak kalsın.**» (275) «**Rasûlüllah (a.s.) her hallerinde Allah'ı zikrederlerdi.**» (276) «**İmanınızı tazeleyiniz. Ya Rasûlüllah, imanımızı nasıl tazeleyelim, diye soruldu? Buyurdular ki: «Lailahe illallah» kelimesini çokça söylemekle yenileyin.**» (277)

Rabbimiz buyuruyor: «**Şüphe yok, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün ard arda gelişinde temiz akıl sahipleri için gerçekten âyetler vardır. Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı zikrederler ve göklerin ve yerin yaratılışı konusunda tefekkür ederler. (düşünürler).**» (278)

---

274 — Ebu Davud ve İbn Huzeyme sahihinde Abdullah b. Amr b. As (r.a.)'den rivayet etmiştir.

275 — Tirmizî rivayet etmiştir, Hasen hadistir, demiştir.

276 — Hz. Aişe'den Müslim ve Ebû Dayud rivayet etmişlerdir.

277 — Ahmed b. Hanbel, Hakim, Nesaî ve Taberânî Hasen bir sened ile Übey b. Ka'b'tan rivayet etmiştir.

278 — Alimran, âyet: 190, 191.

2 — Zikirlerin hepsi de yararlıdır. Fakat kimi zamanlar insanlar ifrat ve tefrite düşüyorlar. Özellikle bu hususta olmaktadır. Gerçekten bazı kimseler, nafile olan zikre öyle dalıyorlar ki, bunu farz derecesinde tutuyor, bir tek nafile için bazan bir farzı terkediyor. Bu mesele gerçekten derin bilgi ve fıkıh ister. Böylece müslüman ne yaptığını bilebilsin. Farzları öncelikle yapabilsin, her şeyden önce farzların geldiğini unutmuş olmasın.

Meselâ insanlara İslâm'ı öğretmek farzı kifâyedir. Bu ise nafilelerden önce gelir. Şayet bir müslüman öğretebilme gücüne sahip ve aynı zamanda kendisinden okumak ve öğrenmek isteyenler de var ise, bu durumda bu kimsenin üzerine düşen görev, mendup ve nafile bir zikir için bu vazifeyi terketmesi doğru değildir. Artık diğer şeyleri de buna göre kıyas et. Yani insan bir çok vacipleri ve farzları yapabilecekse, zikrin yanında öncelikle onu düşünmelidir. Yani zikri yapmakla birlikte başka şeyler de yapabilecekse, öncelikle onlar düşünülmeli ve yapılmalıdır.

Kimi insanlar ise vakitlerini boşa ve faydasız olarak geçirmektedirler. Allah'ı çok az zikrediyorlar. Gerçekleri ise, zikir nafiledir, farz değildir. Evet zikrin nafile olduğu doğrudur. Farz değildir. Ancak şurası unutulmamalıdır ki, zikirle farzlar dirilir, onsuz ayakta duramazlar, ancak dursalar da tıpkı hasta bir kimsenin duruşundan farksızdır. Zikir sayesinde kalb dirilir. Akide ve inanç da bu sayede ayağa kalkar, dipdiri durabilir. İmanın manası bu sayede gelişir. Kalbler yakin ile tatmin bulur ve huzura erer. Şayet insan bunların hepsini farzlar ve görevler olarak gerçekleştirecek olursa çok şeyler değişir.

«Rabbini zikredenle Rabbini zikretmeyenin misli (durumu) tıpkı ölü ile diri (arasındaki fark) gibidir.» (279)

«Haberiniz olsun; kalbler ancak ve ancak Allah'ı zikretmekle huzur - tatmin bulur.» (280)

«Herhangi bir toplum bir mecliste oturur da, burada Allah'ı zikretmeden ve Rasûlüllah (a.s.)'a salat ve selâm getirmeden oturup dağılırlarsa, kıyamet gününde hasret - nedamet içinde kalacaklardır. Allah (c.c.) dilerse kendilerine azab eder, dilerse kendilerini bağışlar.» (281)

---

279 — Buharî ve Müslim rivayet etmişlerdir.
280 — Ra'd, âyet : 28.
281 — Ahmed b. Hanbel, Tirmizî ve Ebu Davud rivayet etmişlerdir.

«Herhangi bir kavim bir mecliste oturur da, orada Allah'ı anmaz ve zikretmezse, o toplum üzerlerine bir eksiklik çöker. Herhangi bir adam ki, bir yolda yürürken, Allah'ı zikretmezse, üzerine bir eksiklik gelir. Yine herhangi bir adam ki, yatağına girerken, Aziz ve Celil olan Allah'ı zikretmezse, üzerine bir eksiklik gelir (başları beladan kurtulmaz).» (282)

3 — Kimi zaman müslümanlar, rivayet yoluyla bize ulaşan virdleri bulamayabilirler veya yapması gerekeni yapmayabilirler ya da revatip denilen virdleri tembelliği nedeniyle yerine getirmeyebilir. İşte bu gibi durumlarda yapamadığı veya herhangi bir sebepten dolayı bıraktığı virdi hemen yerine getirmeli, kaza etmelidir. Ya da tüm bunların yerine geçebilecek daha manidar ve özlü bir virdi ya da duayı okuyarak eksiği hemen gidermelidir. İhmal etmemelidir. Uzunu yapmayı aratmayacak ve onun yerine geçebilecek kısa bir virdi hemen yerine getirmelidir. Meselâ:

Mü'minlerin annesi Hz. Cüveyriye (r.a.) rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.), sabah namazını kılınca onun yanından erkenden çıktı, o ise kendi namazgahında idi. Rasûlüllah (a.s.) sonra kuşluk vakti geçtikten sonra tekrar dönmüş, o (annemiz) ise halen aynı yerinde oturuyordu. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.): «Sen halen, seni bıraktığım gibi devam mı ediyorsun?» diye sordu. Evet, dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Ben, senden ayrıldıktan sonra dört kelimeyi üç defa söyledim. Şayet bu üç kelime senin bugünden beri söylediklerinle tartılsaydı, mutlaka onların ağırlığını tutardı. Dua şöyledir: Sübhanallahi ve bi hamdihi, adede halkihi ve rıza nefsihi ve zinete arşihi ve midade kelimatihi.» Manası: **Allah'ı hamd ederek mahlukatı sayısınca, zatının rızasınca, arşının ağırlığınca ve kelimelerini yazacak mürekkep sayısınca noksanlıklardan takdis ve tenzih ederim.»** Bu hadis Müslim, Ebû Davud ve Nesai tarafından farklı ifadelerle rivayet olunmuştur. Buradaki lafız Müslim'e aittir.

İbn Abbas (r.a.)'dan rivayete göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Her kim sabahladığında şu duayı okursa: Fesübhanellahi hine tümsûne ve hine tusbihûn ve lehülhamdü fissemavati velardi ve aşiyyen hine tüzhirûn. Yuhricülhayye minelmeyyiti ve yühricülmeyyita minel hayy ve yühyilarda ba'de mevtiha ve kezalike tühracûn.» Manası: **«Öyleyse akşama girdiğiniz vakit de, sabaha erdiğiniz vakit de Allah'ı tesbih edip yüceltin. Hamd O'nundur; göklerde de, yerde de,**

---

282 — Ahmed b. Hanbel Müsnedinde rivayet etmiştir.

günün sonunda da ve öğleye girdiğiniz vakit de. O ölüden diriyi çıkarır ve diriden de ölüyü çıkarır, ölümünden sonra da yeri diriltir. İşte siz de böyle çıkarılacaksınız.» O gün kaçırdığı ve yapamadığı ne varsa, bunların hepsinin mükafatını elde eder. Kim de bunları akşamladığı zaman söylerse o da gecesinde kaçırdıklarının tüm faziletine ve mükafatına erişir.» (283)

4 — Bazı müslümanlar uzunca duaları ve virdleri ezberlemekten sıkıntı duyabilirler, ezber yapamayabilirler. Biz bunun için de bazı kolay ve kısa dualar sunmak isteriz. Bunların tatbiki halinde müslüman yine bir çok sevap kazanabilir.

a — Daha önce de anlattığımız gibi günde yüz defa istiğfarda bulunmak.

b — Günde yüz defa da: «Lailahe illallahu vehdehûlaşerikeleh, lehülmülkü ve lehülhamdü ve hüve alakülli şey'in kadir.» demelidir.

Sahih bir hadiste rivayet olunduğuna göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Kim günde yüz defa Lailahe illallahu vehdehûlaşerikeleh lehülmülkü ve lehülhamdü ve hüve alakülli şey'in kadir, derse, onun için sanki on köle azad etmiş kadar değeri vardır. Ona ayrıca yüz hasene-iyilik yazılır, onun için aynı zamanda yüz de kötülük silinir. O gün akşama kadar şeytanın şerrinden emin olur (çünkü o bir kalkan görevi yapar). Bu adamın yaptığından daha fazilletlisi ile bir başkası gelmez, meğer ki ondan fazla bir amel işlemiş ola.» Buharî ve Müslim tarafından rivayet edilmiştir.

c — Bunlardan sonra da mutlak olarak zikir olan şeylere devam etmelidir. Meselâ Hz. Peygamber (a.s.)'a salavat getirmek, Lailahe illallah demek, istiğfarda bulunmak, Sübhanallahi ve bi hamdihi sübhanallahilazîm, Lahavle vela kuvvete illabillah, Sübhanallahi velhamdülillâhi velailahe illallahuvellahüekber» gibi dualara devam etmelidir. Bu konuda daha bir çok rivayetler bulunmaktadır. Yani mutlak olarak bunlar ile de zikrin yapılabileceğini gösteren rivayetler... Kimi rivayetlerde ise zikrin sayıları da verilmektedir. Bütün bunları yapmakta hayır vardır.

Önemli olan insanın daha doğrusu müslümanın her zaman zikir halinde olmasıdır. Otururken, yürürken, uyurken, iş yaparken...

5 — Hz. Peygamber (a.s.)'e salavat getirmekle ilgili olarak hususî rivayetler vardır. Biraz da bunlardan söz etmek istiyoruz. Çün-

283 — Ebu Davud rivayet etmiştir. Dua Rum sûresinin 17, 18 ve 19 âyetleridir.

kü bizim çağımız şehvet ile, zulmet ile, şüphe ve gaflet ile dolu bulunan bir çağdır.

Aziz ve Celil olan Yüce Rabbimiz fazlı ve keremi sayesinde dilediklerini karanlıklardan nura çıkarır. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmuşlardır:

«Allah iman edenlerin velisidir. Onları karanlıklardan nura çıkarır. Kâfirlerin (küfredenlerin) dostları ise tağuttur. Onları da nurdan karanlıklara çıkarırlar.» (284)

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Allah, kimin göğsünü İslâm'a yarıp-açmışsa, artık o, Rabbinden olan bir nur üzerindedir.»** (285)

Yine Allah (c.c.) buyuruyor: **«O'dur ki, sizi karanlıklardan nura çıkarmak için size rahmet etmekte; melekleri de (size dua etmektedir).»** (286)

İşte verdiğimiz bu ölçülere göre, anladığımız şudur ki, Allah'ın kendilerine rahmet ettiği ve meleklerin de duasına hak kazandığı kimseler nura çıkarlar. Kişi Allah'ın rahmetine ne kadar isabet ederse, o derece nura kavuşur. Yani nurdan nasibi o kadardır. Zulmetten çıkıp kurtulması da yine bu kadardır. Rabbimizin bizlere açıkladığına göre bir takım işleri yaptığımız veya gerçekleştirdiğimiz takdirde, bunlar sayesinde Rabbimiz bizlere rahmet edecektir, melekleri de duada bulunacaklardır. Ya da sadece melekleri bizim için duada bulunacaklardır.

Biz sizlere bu hususları sunmakla, gitmemiz gereken yolu sunmuş oluyoruz. Çünkü kurtuluşumuz buna bağlıdır. Bizim şüphe, kuşku, şehvet veya gaflet gibi zulmetlerden kurtulmamız buna bağlıdır. Şimdi buna ilişkin bazı hadisler sunalım.

a — Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Kim benim üzerime bir tek salat ve selam getirirse, Allah (c.c.) da ona on salat getirir (yani ona on rahmetiyle muamelede bulunur). On hatasını siler-süpürür, on derecesini de yükseltir.»** Bu hadis Nesaî, Ahmed b. Hanbel, İbn Hibban ve Hakim tarafından rivayet olunmuştur.

Nesaî Ebû Talha'dan rivayet ediyor: **«Bir gün Rasûlüllah (a.s.) (aramıza) geldi. Yüzünde sevinç belirtileri bulunuyordu. Bunun üzerine: «Yüzünde sevinç belirtilerini görüyoruz» diye sorduk. Buyur-**

---

284 — Bakara, âyet: 257.
285 — Zümer, âyet: 22.
286 — Ahzab, âyet: 43.

dular ki: Bana Melek (Cebrail (a.s.)) geldi. Ey Muhammed, dedi. Muhakkak Rabbin diyor ki: «Ümmetinden bir kimsenin sana bir tek salavat getirmesiyle benim ona on rahmetimle muamelede bulunmam. bana ümmetinden bir kimsenin bir tek selâm vermesiyle benim ona on defa selâm vermem, seni hoşnut kılmaz mı?»

Taberânî Kebîr'inde Hasen bir isnad ile Muhammed b. Yahya b. Hibban'dan, o da babasından, o da dedesinden rivayet ediyor. Adamın biri: «Ey Allah'ın Rasûlü, duamın üçte birini sana salavat ile geçireyim mi, diye sordu. Rasûlüllah (a.s.) da, evet, istiyorsan.. Bu defa adam, üçte ikisini sana salavat getirerek geçireyim mi, diye sordu. Evet, buyurdular. Bu defa bütün dualarımı salavat ile geçireyim mi, diye sordu. Rasûlüllah (a.s.) da, o halde dinin ve dünyan hususunda önem göstermiş olduğun şeyde Allah (c.c.) sana kafidir» buyurdular.

Biz bu rivayetlerden anlamaktayız ki, Rasûlüllah (a.s.) üzerine salavat getirmek sünnettir, buna devam etmek de sünnettir. Dünya ve ahirette kurtuluş vasıtasıdır. Şayet bir müslüman kendisinde bir şehvet, şüphe veya gaflet gibi bir hal hissederse, bunun kaybolması için hemen Rasûlüllah (a.s.)'a salavat getirmeye başlasın. Çünkü bunu Rabbimiz va'detmektedir. Bir müslüman kendisinde sürekli bir nurun kalmasını istiyorsa, Allah'ın Rasûlü'ne çok çok salavat getirmelidir.

Sünnette Rasûlüllah (a.s.)'a salavat getirmek çok değişik lafızlarla rivayet edilmiştir. Bir kimse sadece: «Allahümme salli ala muhammedin ve alihi ve sellem» dese görevini yapmış olur. Yani sünnette bize gelen herhangi bir rivayet ile salavatı getirmesi yeterlidir. Ayrıca Rasûlüllah (a.s.) her anıldığında ona mutlaka salavat getirilmesi noktasındaki tavsiyeler de bir hayli çoktur. Hasen bir isnad ile Hz. Ali (r.a.)'den Tirmizi şöyle bir rivayette bulunuyor: «Cimri o kimsedir ki, yanında benim ismim anılır ve fakat o bana salavat getirmez.»

b — Nesai dışında diğer hadis kitaplarında belirtildiğine göre Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle bir hadis rivayet olunmuştur: «Adamın cemaat ile namaz kılması evinde ve sokağında (pazarında-iş yerinde) kılmasından yirmi yedi derece daha üstündür. Bu da şayet abdest alır ve abdestini de en güzel bir şekilde yerine getirirse, sonra da, mescide çıkar-gider ve çıkışı da sadece namaz kılmak amacına yönelikse, her attığı bir adım onun bir derecesini yükseltir. Ondan bir hatayı siler. Namaz kılınca, o kimse namazgahında bulunduğu sürece melekler de kendisine duada bulunurlar devam ederler. Derler

ki, ey Allah'ım, ona rahmet et, bağışla, ey Allah'ım rahmetinle ona muamelede bulun. Sizden herhangi biriniz herhangi bir namazı oturup beklediği sürece tıpkı namazda imiş gibidir.»

c — Tirmizi'nin Ebû Ümame'den rivayetine göre, Hz. Peygamber (a.s.)'a biri alim diğeri abid olan iki kimseden sorulmuş da şöyle buyurmuşlardır: «Alimin abide üstünlüğü, tıpkı benim sizden birinize olan üstünlüğüm gibidir. Muhakkak Allah, Melekleri, gökler ve yer ehli, hatta yuvasındaki karıncaya ve denizdeki balıklara varıncaya dek, insanlara hayır öğreten muallime-hocaya-alime dua ve istiğfarda bulunurlar.»

d — Taberânî gerek Evsat adlı eserinde olsun, gerekse Kebir adlı eserinde olsun, İbn Abbas (r.a.)'den şöyle rivayette bulunuyor:

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Her kim Ali İmran sûresini Cuma günü okur ise, Allah ve melekleri güneş batıncaya dek salat ederler (Allah rahmetiyle muamelede bulunur, melekler de dua ve istiğfar ederler).»

e — Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler, sabır ve namaz ile yardım dileyin. Gerçekten Allah, sabredenlerle beraberdir. Ve sakın Allah yolunda öldürülenlere «ölüler» demeyin; tersine onlar diridirler. Fakat siz bunun şuurunda değilsiniz. Andolsun, biz sizi bir parça korku, açlık ve bir parça mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmekle imtihan ettik. Sabır gösterenleri müjdele. Onlara bir musibet isabet ettiğinde, derler ki: «Biz Allah'a ait (kullar)ız ve şüphesiz O'na dönücüleriz.» Rablerinden (olan bir) salat, bağışlanma ve rahmet bunların üzerinedir ve hidâyete erenler de bunlardır.» (287)

Kim bu âyetleri anlar ve istediklerini gerçekleştirirse, başkalarının elde edemedikleri bereketi Allah tarafından kazanmış olurlar. Çünkü yüce Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Ancak sabredenlere ecirleri hesapsızca verilir.» (288)

6 — EN YÜCE ZİKİR TÜRÜ:

Gerçekten zikrin en yüce ve üstün türü, fazilet ve ecir noktasından daha çok ecirlisi KUR'ÂN OKUMAKTIR. Ancak şimdilik bunun üzerinde duracak değiliz. Kısaca bir şeye değinip geçeceğiz. Çünkü ileride etraflıca konu anlatılacaktır.

---

287 — Bakara, âyet: 153...157.
288 — Zümer, âyet: 10.

Şayet bizler herhangi bir zikir ile Kur'ân okuma arasında muhayyer bırakılacak olursak, tercihimiz Kur'ân-ı Kerim okumaktır. Şayet bizler gaflet ile zikir arasında muhayyer kalırsak, bu takdirde tercihimiz zikirdir. Eğer hem Kur'ân okur ve ayrıca da zikredersek bu, çok daha güzeldir. Çünkü bize zikri emreden kitap Kur'ân-ı Kerim'dir. Şayet bunun ötesinde Kur'ân okumak için ayrı vakit, zikir için de başka bir vakit ayırabiliyorsak bu, pek hoş bir davranıştır. Yine bazı normal hallerde de yapılacak olan zikirler vardır. Meselâ yürürken zikir, namazdan sonra zikir ve kendisince bilinen hususî zikirler gibi.

Ancak şeytanın bizimle oynamasından sakınalım. Şeytanın oyuncağı durumuna düşmeyelim. Meselâ şeytan herhangi birimize tam hayırlı bir iş yaparken, yaklaşır, bizi ikinci bir hayra teşvik eder, böylece birinciyi bıraktırmaya, ikinciye başlanacağı zaman üçüncü bir hayra yöneltmeye çalışır, böylece hiç birisini yaptırmadan onu hayırdan uzak tutar. Akıl sahibi bir kimse hemen bunun farkına varmalı, birinciyi bitirip, sırasıyla diğerlerine hemen geçmelidir.

Gördüğüm şu ki, sevginin yani Allah sevgisinin yolu, Rasûlüllah (a.s.)'a uymakla sağlanır. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«De ki, eğer siz, Allah'ı seviyorsanız bana uyun; Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.» (289)

Bir müslümanda Allah sevgisinin ve Rasûlüllah'a tabi olma durumunun gerçekleşebilmesi için, kendisinde şu iki vasfı bulundurması gerekir. Şu iki niteliği taşıması icabeder.

a — Allah'a ve ahiret gününü ummak, b — Çokça zikretmek.

Bu iki niteliğin kendisinde gerçekleşmesi icabeder. Yüce Allah buyuruyor:

«Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Rasûlünde güzel bir örnek vardır.» (290)

Biz yukarıdaki iki niteliği daha önceki sayfalarda anlatmış idik. Şimdi burada Rasûl'e iktida etmek, ona tabi olmak ve onu örnek edinmek noktaları üzerinde duracağız. Bunun için de diyoruz ki:

1 — Hz. Peygamber (a.s.) ve her peygamber için temel nitelik, kendilerinin Tevhid alimleri olmaları nedeniyle dört tanedir.

a — Sıdk yani doğruluk.
b — Emanet.
c — Fetanet.

---

289 — Âlimran, âyet: 31.
290 — Ahzab, âyet: 21.

d — Tebliğ.

A — Sıdk'tan maksad, gayet açıktır. Peygamberlerin hiç bir vakit yalan söylememeleridir. Çünkü peygamberlik doğruluk temeli üzerine bina edilmiştir. Bu sıfat olmadan peygamberler hep töhmet altında kalırlar, hiç bir hususta da doğrulanamazlar...

B — Burada emanetten maksat ise, almış olduğu görevi eksiksiz olarak yüklenmektir. Bu hususta tam güvence sahibi bir kimse bulunmaktır. Nitekim şu âyette ifade edilen mana da bunu desteklemektedir. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Gerçek şu ki, biz emanetleri göklere, yere ve dağlara sunduk da onlar bunu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korkuya kapıldılar; onu insan yüklendi. Çünkü o, çok zalim ve çok cahildir.» (291)

Kişinin görevi yüklendiğinin belirtisi ise, emre itaattır. Nehiylerden de sakınmaktır. Herhangi bir nehiy konusunda Allah'a asla isyan etmemektir. O halde Rasûl (a.s.) daveti oldûğu gibi tatbik eden ve uygulayan bir kimsedir. Yani elçi, daveti olduğu gibi tatbik eden bir surettir. Allah'a herhangi bir emirde hiç bir vakit muhalefet etmez, herhangi bir nehiyde ise O'na isyanda hiç bulunmaz. Madem ki İslâm Allah'ın dinidir. Rasûl (a.s.) da, İslâmi pratikte uygulayandır...

C — Fetanetten maksad, üstün olan akıl, harikulade zeka, iptal olunamayan bir hüccet demektir. Gerçekten Hz. Peygamber (a.s.)'in en önemli görevi, kendilerinin gönderilmiş bulunduğu toplum üzerinde hüccet göstermesidir. Zira sıradan bir kimse herhangi bir hüccet ve delil ortaya koyamaz. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Peygamberler; müjdeciler ve uyarıcı - korkutucular olarak gönderildi. Öyle ki peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı (savunacakları) delilleri olmasın.» (292)

Risâlet görevinin tüm beşere yani insanlığa yönelik olması, meselâ peygamber efendimiz (a.s.)'in risâleti bu manada bir risâlettir. Hayatın her alanını kapsar. Bu da benzeri olmayan örnek bir akla gerek duyurur. Çünkü böyle bir akıl sahibi ancak her bir insana karşı bir hüccet ortaya koyacaktır. Bu insan ister küçük, ister büyük olsun değişen bir şey yoktur. Karşısındaki insan ister bir filozof - bilgin, ister sıradan bir kimse olsun hepsine hüccet getirmesi gerekir. Peygamber çok süper zekaya sahip biriyle hitapta bulunurken hitabı başka, meseleyi tam anlamıyla kavrayamayan kimseye yapacağı hitap elbette başka olacaktır. İşte bütün bunlar fetânet sıfatının içerisindedir.

---

291 — Ahzab, 72.

292— Nisa, âyet: 165.

D — Tebliğ'den maksat, Hz. Peygamber (a.s.) tebliğ etmekle emrolunduğu her görevi aynen halka tebliğ etmesi gerekir. Yani almış olduğu görevin kapsamını, içeriğini başkalarına bildirecektir. Bu muhteva ve içerik insanlara ne kadar ağır gelir ve hevâ - isteklerine uymazsa uymasın aynen aktaracaktır. Yani insanların hevâ ve isteklerine ister muhalif olsun, ister uygun düşsün peygamber bunlara hiç bakmadan Allah (c.c.) nasıl emretmiş ise aynen onu bildirir ve tebliğ eder. İnsanlar ister kızsınlar, ister hoşnud kalsınlar, ister bağırlarına basıp ikramda bulunsunlar, isterse eziyet ve işkence etsinler, bunların hiç birisine bakılmaksızın peygamber aldığı görevi tebliğ edecektir. Görevi çünkü budur. **«O peygamberler, Allah'ın gönderdiği emirleri (tebliğleri) duyururlar (tebliğ ederler). Allah'dan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar.»** (293)

«Ey peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et (duyurup-bildir). Eğer yapmayacak olursan, O'nun elçiliğini tebliğ etmemiş olursun.» (294)

Kendilerine bu ilahî emirler tebliğ olunan kimseler şayet ona icabet eder ve katılırlarsa, bu defa peygamberin en önemli görevi onların eğitimi, onlara kitabı öğretmek olur. Gelen kitabın kendilerine açıklanması olacaktır. Allah (c.c.) buyuruyor: **«O ümmîler (okuma-yazması olmayanlar) içinde, kendilerinden olan ve onlara âyetlerini okuyan, onları arındırıp temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderendir.»** (295)

«Öyle ki içinizde kendinizden size âyetlerimizi okuyacak, sizi arındıracak, size kitap ve hikmeti öğretecek ve bilmediklerinizi bildirecek bir peygamber gönderdik.» (296)

Bu defa bir diğer önemli iş karşısına çıkan Peygamber (a.s.), kendisine katılan ve icabet edenlere hevâ ve heveslerine uymamayı öğretecektir. Onları bu kötü huydan temizlendirip arıtacaktır. Şehvetlerinin esiri olmamalarını sağlayacaktır. Kötü huylardan uzaklaştıracaktır. Kitap ve Sünnet'i kendilerine açıklamak suretiyle onlara bunu öğretecektir.

Hz. Peygamber (a.s.) kendisine iman edenlerle birlikte bu defa cahiliyyeye karşı Allah'ın emri doğrultusunda savaşacaktır, mücade-

---

293 — Ahzab, âyet: 39.
294 — Maide, âyet: 67.
295 — Cuma, âyet: 2.
296 — Bakara, âyet: 151.

leyi sürdürecektir. Allah'ın kelimesi yücelinceye kadar bu savaşı ve cihadı sürdürecektir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Nice peygamberle birlikte bir çok Rabbani (bilgin) ler savaşa girdiler de, Allah yolunda kendilerine isabet eden (güçlük ve mihnet) den dolayı ne gevşeklik gösterdiler, ne boyun eğdiler. Allah, sabır gösterenleri sever. Onların söyledikleri, Rabbimiz, günahlarımızı ve işimizdeki aşırılıklarımızı bağışla, ayaklarımızı (bastıkları yerde) sağlamlaştır. Ve bize kâfirler topluluğuna karşı yardım et, demelerinden başka bir şey değildi. Böylece Allah, dünya sevabını da, ahiret sevabının güzelliğini de onlara verdi. Allah iyilikte bulunanları sever.» (297)

İşte bütün bunlar tebliğ görevinin içerisinde yer alırlar.

İnsan gerçek manada Hz. Peygamber (a.s.)'e iktida edip-uyduğu ancak bu dört unsuru almasıyla sağlanabilir. Aksi takdirde iktida lafında yalancı olur.

Kendisi hem sadık-doğru, hem emin-güvenilir, hem fetanet sahibi-akıllı-zeki ve hem Allah'dan ve Rasûlünden geleni de aynen tebliğ edecektir ki, gerçek anlamda mü'min ve müslüman olabilsin. Meselâ bir müslümanın Hz. Peygamber'in emanet sıfatını örnek edinmesi halinde, tüm farzları, vacipleri, sünnetleri, hem de sünnetlerin her ikisini de, müekkedini de gayri müekkedini de. hidâyet-hüda sünnetlerini ve ibadet sünnetlerini hep şahsında yaşayacaktır. İşte bunlar Hz. Peygamber (a.s.)'ın emanet sıfatını örnek alan mü'minin görevleridirler. Ayrıca haramları terketmek, tahrimi ve tenzihi mekruhlardan uzak durmak noktalarında da örneğimiz odur.

Bizler, öyle zamanlar olur ki, bazı insanların bir farz veya vacipten öteye bir sünnete tabi olduklarını, hem de aşırı bir şekilde tabi olduklarını görürüz. Kimi insanların da bir sünneti ikame etmeyi bir farza üstün kabul ettiklerini görürüz. Bu gibilerin şöyle tekrar dönüp meseleleri dikkatlerinden, gözden geçirmeleri icabeder. Ancak, bununla sünneti terketsin demek istemiyoruz. Farzı yapsın da sünneti bıraksın, diye anlaşılmamalıdır. Aksine şöyle meseleye dönüp bir daha baksın, hem farzı ve hem sünneti birlikte işlesin. Ancak farza karşı çok haris-düşkün olsun.

Bizim karşıkarşıya bulunduğumuz problem, bizler bazan temel niteliklerden bir tanesinde çok ifrata-aşırılığa kaçıyoruz. Çünkü bakıyoruz ki, bazı müslümanlar her halükârda ve her zaman sıdk-doğ-

297 — Âlimran, âyet: 146...148.

ruluk sıfatına bağlı kalmamaktadır. Bu, bir tefrittir. Geriye doğru bir gidiştir.

Kimisi de emanet sıfatına önem vermemektedir, tam anlamıyla ona sarılmamaktadır. Fakat bunun yanında bakıyoruz ki, bir farzı yerine getirmekte çok aşırı gitmektedir. Halbuki kendisinden istenen hem emanet sahibi olması ve hem farzı da yerine getirmesidir.

Bakıyorsunuz müslüman bir haramı işlemekte veya bir vacibi yerine getirmede, bir mekruhtan uzak bulunmada tembellik göstermektedir. Ya da bir çok sünnetleri unutmaktadır. İşte bu ve benzeri şeyler hep geriye gidiş anlamında tefrittir.

Bakıyoruz kimi müslümanlar ise, kendisinde fetanet vasfının bir meleke halini almasında eksiklik göstermektedir. Tam anlamıyla insanlar yanında ve onlar üzerinde bir hüccet olamamaktadır. Halbuki müslüman her haliyle karşısında kini susturabilecek bir hüccet durumundadır. Hayır yapmada zayıflık göstermektedir. Bu da yine geriye dönüş anlamında çok ve pek büyük bir tefrit demektir.

Bazan da bakıyoruz ki, müslüman asıl olan tebliği düşünmemektedir. Bu da gerçekten büyük hem de çok büyük bir eksikliktir. Ya da bakıyoruz müslüman biri bu niteliğe tam anlamıyla ve ifrata kaçarcasına değer veriyor, hata tebliğ ile ilgili aletlere varıncaya dek edinebiliyor, meselâ ilim öğrenmek gibi. Fakat bunun yanında herhangi bir ittiba ve iktida görülmemektedir. Yani tebliğde bulunurken, Rasûlüllah'ın çizmiş olduğu yola tabi olmakta ve onu kendisine örnek edinmekte ve iktidada göremiyoruz. Böyle bir durumda bizim sevgi ve muhabbet yolunda olduğumuz nereden söylenebilir ki?

2 — Daha önce biz, «**Rasûl**» bahsinde birinci bölümde anlatmıştık. Rasûlüllah (a.s.)'ın her şeyde en yüce örnek olduğunu belirtmiştik. Allah'ın ona her türlü kelimeleri verdiğini belirtmiştik. Bununla beraber bizler inanırız ki, Allah (c.c.), hayatın her alanıyla ilgili olarak peygamberine makamların, hallerin en iyisini ve en mutedil olanını vermiştir. Bundan çıkaracağımız ders şudur:

Rasûlüllah (a.s.) gerek yaşantısıyla ve gerek giyimiyle olsun en mükemmel ve en adil kimse idi. Aynı zamanda yemesinde ve içmesinde izlediği yol, elbise ve ayakkabı giyiminde takibettiği çizgi, güzelliğine, temizliğine dikkat etmede, çocuklarına ve kızlarına karşı, eşlerine karşı, komşularına, ailesine, insanlara ve kısaca herkese karşı izlemiş olduğu yol ve metod hep aynıydı.

Buna göre hiç bir müslüman durumlarından bir durumunu Rasûlüllah (a.s.)'ın ahvalinden biriyle asla üstün tutamaz, tutmamalıdır. Çünkü bu, doğru değildir. Mesela Rasûlüllah (a.s.) bıyığını kısal-

tıyor, sakalını da uzatıyor. Şimdi biri çıkar da, bundan farklı bir tasavvurda bulunur ve bunun iyi ve güzel bir şey olmadığını söylerse, o kimse kesin olarak uzak bir sapıklıkla sapıtmıştır. İşte bu, sadece bir örnektir. Hemen her hususta durum böyledir.

Ancak biz örnek edinme noktasında meseleyi tümüyle Rasûlüllah (a.s.)'ı taklid ede ede, kişiliğimizi ve şahsiyetimizi Rasûlüllah'ın şahsiyeti içerisinde eritmeye kamil manada hiç bir zaman ulaşamayız. Mutlak anlamda buna ulaşılamaz.

Mücahid rivayet ediyor: «Biz sefer - yolculuk esnasında Abdullah b. Ömer'le birlikte idik. Öyle bir yere gelindi ki, orada yoldan saptı. Bu defa neden böyle bir davranışta bulunduğu kendisine soruldu. Verdiği cevap şöyleydi. Rasûlüllah (a.s.) buraya geldiğinde onu böyle yapar gördüm, ben de bundan dolayı yapıyorum.» dedi. (Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Bezzaz rivayet etmişlerdir). Yani burada demek istenen şu ki, Rasûlüllah falan yerde şöyle eğilmiş, ben de eğileyim. filan yerde şöyle bir davranış yapmış, onu ben de yapayım, bu, sünnete uymak demek değildir.

Rasûlüllah (a.s.)'ın giyiminden ve kuşamından daha üstün olarak kâfirlerin giyim ve kuşamını, onların elbiselerini, onların heyetlerinden daha üstün, Rasûlüllah (a.s.)'ın heyetinden, onların yol ve metodunu, Rasûlüllah (a.s.)'ın yol ve metodundan daha üstün görürse, o kimseler de benzediği kimselerden olurlar. Nitekim Ahmed b. Hanbel Müsned'inde şöyle rivayette bulunuyor:

«Kalbleri tıpkı acemlerin (yabancıların - bizden olmayanların) kalbleri gibi, dilleri ise arapların dili gibidir.»

Biz başka bir kitabımızda sünnet ve sünnet ilimleri üzerinde durmuştuk Ayrıca müslümanlar için bunlardan öğrenmeleri gerekeni de orada yazmıştık. Orada öğreneceklerine ek olarak burada şunları da öğrenmelerini tavsiye edeceğiz. Diyoruz ki:

Bizler tam anlamıyla ilim öğrenmiş olamayız, meğer ki, okuyup öğrendiklerimizle amel etmiş olalım. Bizim cesur olmamız gerekir. Rasûlüllah (a.s.)'ın sünnetlerini yaşatmak için bütün dünya bize karşı da olsa, gerekeni yapmamız gerekir. Özellikle şeytanın felsefesinden uzak duralım. Ki, Allah düşmanlarının istediği odur. Onlar, şahsiyetimizin, kişiliğimizin taklit hastalığı içerisinde eriyip gitmesini isterler. Hem öyle isterler ki, bizim de tıpkı kâfirlerin bir parçası olduğumuz durumuna gelmiş olalım isterler. Giyimimizde, kuşamımızda, heyetimizde ve yeme - içmelerimizde, adabımızda ve ahlâkımızda tek yol, izlenecek yol Rasûlüllah (a.s.)'ın yoludur, başkası değil.

3 — İslâm ümmetinin tüm fertleri adeta şöyle olmalıdırlar. Hepsi bir tek nüsha üzerlerindeki damga Rasûlüllah (a.s.)'ın damgası. Beyan noktasından, cihad açısından, hikmet yönünden, tecrübe ve deney bakımından, dirayet, ibadet, zühd, ikdam yani bir şeye atılma, sebat, kerem - asalet, erkeklik, lütuf ve merhamet ve bağlılık bakımlarından hep örnek Rasûlüllah (a.s.)'dır. İşte tüm ümmet ferdlerinden her biri şayet böyle bir seviyeye ulaşacak olurlarsa, biz de kesin olarak diyebiliriz ki, işte o zaman müslüman, insanlığının tadını, diğerlerinden farklılığını ve yüceliğini tadar ve anlar.

4 — Sonra:

En yüce hedef Allah sevgisidir. Buna varılabilecek yol ise, Allah'ın Rasûlüne tabi olmaktır. Zikretmek, ahiret gününü ummak ise Allah'ın Rasûlüne tabi olmanın iki vasıtası ve edatıdırlar.

Nice aletler kullananlar var ki, yerinde kullanmazlar. Nice bir yola girenler var ki, zayıflıkla girmişlerdir. Nice insanlar da bir hedefi elde etmek için çalışıyorlar, bunu emrediyorlar, ondan başkasını değil. Bundan dolayıdır ki, insanlarda muhabbet ve sevgi makamı gerçekleşmemiş olmaktadır. Ancak olsa da çok az olmaktadır. Bunun içindir ki: **«Kullarımdan şükretmekte olanlar azdır.»** (298)

Allah'dan dileğimiz odur ki, gayemiz O'nun rızası ola. Rasûlü bizim örneğimiz ola, her şey ve her işimizde bu böyle ola.

5 — BİR KUDSÎ HADÎS:

Allah (c.c.) kudsî hadiste şöyle buyuruyor: **«Benim rızam için birbirini seven, benim rızam için bir arada oturan, benim rızam için birbirlerini ziyaret eden ve kendilerini benim rızama adayan kimselere benim muhabbetim vacip oldu.»** (İmam Malik, Muvatta, şaar, 16).

a — **«Gerçekten Allah'ın kulları içerisinde öyleleri var ki, onlar ne peygamberdirler, ne de şehit. Peygamberler ve şehitler kıyamet gününde, bunların Allah'ın nezdindeki yerleri nedeniyle kendilerine gıpta ederler - imrenirler. Dediler ki: Ya Rasûlallah! Kimdir onlar bize haber verir misin? Buyurdular ki: Onlar öyle bir kavimdirler ki, Allah'ın ruhuyla birbirlerini severler, aralarında kan bağı olmaksızın, birbirlerine alıp - verdikleri bir mal da bulunmaksızın (sevişirler). Allah'a yemin ederek söylüyorum, onların yüzleri nurludur. Ve muhakkak onlar bir nur üzeredirler. İnsanlar korktukları zaman on-**

298 — Sebe, âyet: 13.

lar, korkmazlar, insanlar mahzun olduklarında - üzüldüklerinde onlar mahzun olmazlar. Ve daha sonra şu âyeti okudu: «Haberiniz olsun; Allah'ın velileri, onlar için korku yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir.» (299)

b — Enes (r.a.) Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: «Üç şey var ki, kimde bulunursa, onda imanın hazzı ortaya çıkar (iman belirtileri görülür). Allah ve Rasûlü ona göre her şeyden üstün ve sevimli olan. Bir kulu sırf Allah rızası için seven, kişi cehenneme - ateşe nasıl atılmayı istemezse, Allah, kendisini küfürden kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmeyi istemeyen, hoş karşılamayan.» Bu hadis Buhari, Müslim, Tirmizî ve Nesaî tarafından rivayet edilmiştir. Ancak Nesaî'de farklı bir rivayet vardır: «Allah için sevmek ve Allah için buğzetmek.»

c — Tirmizî'nin Hz. Muaz (r.a.)'dan rivayet ettiğine göre, Rasûlüllah (a.s.)'ın rivayet ettiği bir kudsî hadiste Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Benim celalim için (tazim ve saygı) gayesiyle birbirlerini sevenler, (işte) onlar için nurdan minberler vardır ki, peygamberler ve şehidler onlara imrenirler.»

d — Ebû Hüreyre (r.a.) Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ettiğine göre, Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Nerede benim celalim ve azametim hakkı için birbirlerini sevenler! Bugün kıyamet gününde onları arşımın gölgesinde gölgelendireceğim. Ki, o günde benim arşımın gölgesinden başka hiç bir gölge bulunmayacaktır.» (İmam Malik, Müslim, Ahmed b. Hanbel Müsned ve Darimî rivayet etmişlerdir).

e — Ebû Zer (r.a.)'den rivayet edildiğine göre, demiş ki «Ey Allah'ın Rasûlü, adam kavmi (toplumu) seviyor, ancak onlar gibi amel işlemeğe muktedir değildir. Rasûlüllah (a.s.) buyurdu ki: Ey Ebâ Zer, sen sevdiğinle birliktesin. Bu defa dedi ki: Gerçekten ben, Allah'ı ve Rasûlünü seviyorum. Rasûlüllah (a.s.) buyurdu ki, muhakkak sen, sevdiğinle birliktesin. Ebû Zer, bu sözünü tekrar etti. Rasûlüllah (a.s.) da cevabını tekrar etti.» (300)

f — «Rahmanın sağında ve her iki eli de sağdır. Bir takım adamlar var ki, bunlar peygamber olmadıkları gibi, şehidler de değillerdir. Yüzlerinin beyazlığı (nurluluğu) bakanların gözlerini kamaştırır. Allah'a olan meclisleri ve yakınlıkları sebebiyle peygamberler ve şehidler kendilerine imrenirler.» Bunlar kimlerdir, diye soruldu. Al-

---

299 — Yunus, âyet: 10. Bu hadisi Ebû Davud rivayet etmiştir.

300 — Darimî ve Ebû Davud, Ebû Zer'den merfu olarak rivayet etmiştir.

lah'ın Rasûlü şu cevabı verdiler: «Bunlar kabilelerin gariplerinden bir araya gelmiş bulunan kimselerdir, Allah'ın zikri üzere toplanırlar. Nasıl ki, hurma yiyenler, onun temizini seçerlerse, bunlar da sözlerin en güzelini seçip - tercih ederler.» (301)

g — Ebû Hüreyre (r.a.), Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor: «Adamın biri başka bir köydeki bir kardeşini ziyaret etti. Allah, onun yoluna bir melek gönderdi. Adam ona gelince, melek, nereye gitmek istiyorsun? diye sordu. O da, şu köyde bir (din) kardeşim var, onu ziyaret etmek istiyorum, dedi. Melek de: «Senin ondan beklediğin, gözetmesini istediğin bir nimetin mi var (onda bir hakkın mı var?» diye sordu. Adam, hayır, ancak ben onu sırf Allah için seviyorum. Melek de kendisine: «Ben, Allah'ın sana gönderdiği bir elçisiyim. Sen nasıl ki, onu Allah rızası için seviyorsan, Allah da seni öylece seviyor.» (Müslim).

h — Ebû Ümame, Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor: «Kim Allah için sever, Allah için buğzeder, Allah için verir ve Allah için menederse, o kimse imanını ikmal etmiştir.» (Hadisi Ebû Davud rivayet etmiştir, isnadı zayıftır).

ı — Hz. Mikdam Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: «Adam, (din) kardeşini sevince, ona, onu sevdiğini söylesin.» (E. Davud ve Tirmizî).

DÜŞÜNCELER

1 — Önceki bahislerden anlıyoruz ki, Allah sevgisini kazanabilmek için yollar kısaca şöyle olmaktadır:

1 — Allah için sevmek.

2 — Allah için ziyaretleşmek.

3 — Allah rızası için sarfetmek ve karşılık beklememek.

İşte gördüğün gibi bu gayet kolay bir yoldur. Fakat bu yollardan insanın kazancı ise, Allah nezdinde hem pek çok ve hem büyüktür.

2 — Allah için sevmek: Allah için sevmek, herhangi bir maksada bağlı bulunmamalıdır. Hayra icabete yönelik olmalıdır. Eğer sen, kardeşini güzelliği, malı veya ondan herhangi bir menfaat sağlamak için seviyorsan, bu Allah için sevmek demek değildir.

---

301 — Bu hadis iki kısımdan ibarettir. «Rahman'ın sağında ve her iki eli de sağ'dır» bölümü, Müslim, İmare, 18. hadisidir. Hadisin diğer bölümü ise Nesaî'nin Sünenînde yer almaktadır. Ravileri sikadırlar. Gerçi lafızları değişiktir. (Hafız Irakî).

Fakat kardeşini severken, sırf onun salih ve iyi bir müslüman olduğu için sevmeyi sürdürürsen, işte sevgi budur. Bu sevgi sayesinde, bazı kimselerin uyanmalarına vesile olunuyorsa, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye ediyorlarsa, hayır, zikir, İslâm'a davet ve ilim noktasında yardımlaşıyorlarsa, işte Allah sevgisi budur.

Musâ (a.s.) şöyle demiştir: «**Dedi ki, Rabbim, benim göğsümü aç. Bana işimi kolaylaştır. Dilimden düğümü çöz. Ki, söyleyeceklerimi kavrasınlar. Ailemden bana bir yardımcı (vezir) kıl. Kardeşim Harun'u, onunla arkamı kuvvetlendir. Onu işimde ortak kıl.**» (302) Sonra da, kardeşiyle yardımlaşmada hedefi gösteriyor ve diyor ki: «**Böylece seni çok tesbih edelim. Ve seni çok zikredelim. Hiç şüphesiz sen, bizi görmektesin.**» (303)

O halde çokça tesbih, çokça zikir, Allah için kardeşliğin amacı olmalıdır.

Rabbimiz yine buyuruyor: «**Asra andolsun, gerçekten insan, kesin olarak bir kayıp (hüsran) içindedir. Ancak iman edip de salih amellerde bulunanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler hariç.**» (304)

Bir kardeşlik ki, bu manada ve bu hedeflerde buluşma ve birleşme yok ise, onlar başarılı olamazlar.

Nitekim daha önce, bizler, Allah için sevişenlerin durumlarını etraflıca anlatmıştık. «Allah'ı zikretmek üzere toplanırlar, hurma yiyen kimsenin nasıl ki, hurmanın en güzelini seçiyorsa, onlar da sözün en güzelini ve temizini seçerler.»

Onlar toplanıp bir araya gelmelerinde ve toplanmalarında, hayır üzerinde toplanma yollarını gerçekleştirmek üzere bir araya gelirler.

«**Gerçekten bir gün Rasûlüllah (a.s.) ashabından bir araya toplanmış bulunan bir halkanın yanına varır da: (Onlara): Sizi buraya oturtan nedir? dedi. Sahabe ise: Allah'ı zikretmeye, bizi İslâm'a hidayet ettiği ve onunla bize lütuf ve ihsanda bulunduğu için O'na hamdetmeye oturduk, dediler. Rasûlüllah (a.s.), Allah aşkına, sizi sadece bu gaye mi oturttu? diye sordu. Onlar da: Vallahi bizi ancak oturtan bu amaçtır, dediler. Dikkat edin, ben sizi itham ettiğim için yemin verdirmiş değilim (böyle anlamış olmayasınız). Ancak şu var ki, Cebrail (a.s.) bana geldi ve Allah'ın, sizin sebebinizle meleklere iftihar ettiğini (övündüğünü) bana haber verdi, buyurdular.**» (305)

---

302 - 303 — Taha, âyet: 25...35.
304 — Asr, âyet: 1, 2, 3.
305 — Müslim, Zikr, 40. Nesaî, Edebu'l Kadî.

Enes b. Malik (r.a.), anlatıyor. Diyor ki, Abdullah b. Revaha, Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabından bir adamla karşılaşınca, derdi ki: «Gelin bir süre Rabbimize iman edelim.» Yine bir gün adamın birisine böyle söyledi. Adam bunun üzerine öfkelendi de, hemen Rasûlüllah (a.s.)'ın yanına vardı ve dedi ki: Ya Rasûlallah! Allah, Revaha oğlu Abdullah'a rahmetiyle muamele eylesin. Sana iman etmekten vaz geçiyor da, bir anlık imana özen gösteriyor. Adamın bu şikayetine karşılık, Allah'ın Rasûlü şu cevabı verirler: «Allah, Revaha oğluna rahmet etsin. O, meleklere karşı Allah'ın iftihar ettiği meclisleri sever.» (306)

«Gerçekten Allah'ın yollarda dolaşıp zikir ehlini arayan melekleri vardır. Bir toplumu Allah'ı zikreder bulduklarında, hemen, geliniz, aradığınız buradadır, diye birbirlerine seslenirler. Kanatlarıyla onları dünya semasına kadar kuşatırlar. Allah, durumu bildiği halde, onlara sorar. Kullarım ne diyor? Rasûlüllah (a.s.) dedi ki, melekler derler ki: Seni tesbih, takdis ediyorlar, seni tekbir ediyor, büyüklüyorlar. Sana hamdediyorlar ve seni tazimle anıyorlar. Allah (c.c.) yine sorar: Peki beni gördüler mi?, hayır, cevabını verirler. Vallahi seni görmedi, derler. Allah, peki ya beni görselerdi nasıl olurdu? dedi ki, melekler derler ki, şayet seni görmüş olsalardı, sana karşı ibadetleri çok daha fazla olurdu. Tazim ve tesbihleri pek çok olurdu. Bunun üzerine Allah, peki ne istiyorlar, diye sorar. Rasûlüllah dedi ki, melekler: Cenneti istiyorlar, derler. Rasûlüllah (a.s.) dedi ki, «Allah, peki cenneti gördüler mi? diye sorar. Rasûlüllah diyor ki, melekler, hayır, vallahi, ey Rabbimiz onu görmediler, cevabını verirler. Diyor ki, bu defa Allah, peki ya görmüş olsalardı ne olurdu? diye sorar. Melekler, eğer onu görselerdi, ona karşı çok daha düşkün ve hırslı olurlardı. Onu çok daha fazla isterlerdi, ona karşı rağbetleri pek aşırı derecede olurdu, cevabını verirler. Bu defa Allah, peki neden sığınıyorlar? Melekler, derler ki, Cehennem ateşinden sığınıyorlar. Peki, onu gördüler mi, diye sorar. Melekler, hayır, vallahi, onu görmemişlerdir, derler. Allah, peki, ya görselerdi ne olurdu? diye sorar. Melekler de: Eğer, onu görmüş olsalardı, çok şiddetli bir şekilde ondan kaçarlardı. Ondan daha çok korku üzere olurlardı, derler. Rasûlüllah (a.s.) diyor ki, bunun üzerine Allah (c.c.) şöyle der: Ben, onları bağışladığıma dair, sizi şahit tutuyorum. Rasûlüllah (a.s.) diyor ki, meleklerden biri der ki, aralarında falanca kimse de vardı. Fakat o bir hacet için oraya gelmişti (zikir için değil). Allah (c.c.) şöyle buyurur: On

306 — Ahmed b. Hanbel, Müsned. Enes b. Malik'ten merfu olarak rivayet etmiştir.

lar öyle bir meclistirler ki, onlarla düşüp kalkan bir kimse şaki - kötü olmaz.» (307)

3 — Allah için kardeşlik: Bunun da devam edebilmesi için, mutlaka takva ve edep üzere olunmalıdır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Müttakiler hariç olmak üzere, o gün, dostlar kimi kimine düşmandır.» (308) Bu âyette dostlar manasına gelen «Ahilla» kelimesidir. Halil, dost ve sadîk anlamındadır.

«Kullarıma, sözün en güzel olanını söylemelerini söyle. Gerçekten şeytan aralarını açıp bozmaktadır.» (309)

«Kardeşinle mücadele etme, onunla alayda bulunma, ona bir söz verip de sonradan o söze muhalefet etme.» (310)

«Ben size bir şey göstereyim mi; onu yaptığınız zaman, sevişirsiniz. Aranızda selâmı yaygınlaştırınız.» (311)

«Kardeşinin yüzüne karşı tebessümün (gülümsemen) bir sadakadır.» (312)

4 — Allah için kardeşlik, sen, kardeşinin sırrını koruyup muhafaza ettiğin sürece devam eder. Aksi halde devam etmez. Onun olmadığı zaman onu korur isen, onun hakkını yerine getirirsen kardeşlik devam eder. Ebû Davud, Hz. Cabir yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor:

«Üç meclis dışında bütün meclislerde (oturumlarda) konuşulan şeyler emanettir. Haram olan bir kan akıtılmış ise, haram olan bir iffete tecavüz edilmiş ise, haksız yere yol kesilerek bir mal alınmış ise (bu meclislerde olup - biteni haber vermek sakıncalı değildir, aksine görevdir.)»

Tirmizî ve Ebû Davud Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyorlar:

«Bir adam bir başka adamla bir söz konuşur, sonra da dönüp (kimse var mı veya yok mu) diye etrafına bakınırsa, o söz emanettir.»

Ebû Davud, Hz. Muaz b. Enes (r.a.)'den rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Kim bir mü'mini bir münafığın şerrinden korursa, Allah (c.c.) onun için bir melek gönderir. (Melek) kıyamet gününde onun etini cehennem ateşinden korur. Kim de bir

307 — Buhari ve Müslim.
308 — Zuhruf, âyet: 67.
309 — İsrâ, âyet: 53.
310 — Tirmizi, Siyer.
311 — Müslim, İbn Mace, Tirmizi ve Ebu Davud rivayet etmişlerdir.
312 — Tirmizi Ebû Zer'den rivayet etmiştir.

müslümanı kötülemek maksadıyla ona söz atarsa söylediği sözü kanıtlayıncaya kadar Allah, onu cehennem köprüsü üzerinde bekletir.»

Ebû Hüreyre (r.a.) Hz. Peygamber (a.s.)'dan rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «**Sizin zandan uzak kalmanızı tavsiye ve emrederiz. Zira zan, sözlerin en yalanıdır. Haber araştırmayınız, suç araştırmaktan uzak durunuz. Birbirinizle yarışıp rekabet etmeyiniz. Hased etmeyiniz. Birbirinize öfkelenmeyiniz. Birbirinize sırt çevirmeyiniz. Ey Allah'ın kulları, Allah'ın size emrettiği gibi kardeşler olunuz. Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmedemez. Onu rezil edemez. Onu küçültemez (tahkir etmez). Takva işte buradadır. Takva işte buradadır. Takva işte buradadır. Göğsünü işaret ederek (bu sözü üç kez tekrarladı). Şer ve kötülük olarak, müslüman kardeşini kötülemesi insana yeter. Her müslümanın diğer müslümana kanı, ırzı ve malı haramdır. Muhakkak Allah cesedlerinize ve suret-şekillerinize bakmaz, ancak sizin kalplerinize (ve buna göre işlediğiniz) amellerinize bakar.**» (313)

Enes (r.a.), Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: «**Birbirinizle ilişkiyi kesmeyiniz. Birbirinize sırt çevirmeyiniz. Birbirinize kızıp - öfkelenmeyiniz. Birbirinize hased etmeyiniz. Ey Allah'ın kulları kardeşler olunuz. Bir müslümana üç günden fazla din kardeşine dargın durması helal - caiz olmaz.**» (314)

İmam Malik dışındaki diğer altı hadîs kitabının müellifleri Hz. Peygamber (a.s.)'dan şöyle bir rivayette bulunuyorlar. Buradaki lafız, Nesaî'nin Sünen'indeki lafızdır.

«**Mü'minin mü'min üzerinde altı hakkı vardır. Hastalandığında ziyaret eder. Ölünce cenazesinde bulunur. Çağırdığında çağrısına katılır. Karşılaştığında selâm verir. Aksırınca ona «Allah sana rahmetiyle muamelede bulunsun» anlamında yerhamükellah, der. Yanında olsun veya olmasın onun için nasihatta bulunur.**»

5 — Mü'minin tabiatında ve içinde şu haslet her zaman vardır, olmalıdır. Allah için kardeşler kazanmak ve bu kardeşliği sürdürmek. Ahmed b. Hanbel ile Taberânî'nin Kebîr'inde rivayetlerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Mü'min cana yakındır ve birleştiricidir. Cana yakın olmayan ve birleştirici de bulunmayan mü'minde hayır yoktur.**»

Tirmizî (r.a.) Hz. Cabir (r.a.) yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor: «**Bana göre en sevimliniz ve kıyamet gününde**

313 — Müslim, Nesaî, İbn Mace, A. b. Hanbel, Müsned.

314 — Buharî Müslim, Tirmizî, Ebu Davud, Ahmed, Müsned.

meclis yönünden bana en yakınınız, ahlâk yönünden en güzel olanınızdır.»

Bir başka hadislerinde Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Yanları yumuşak ve sergi olanlar (davranışlarıyla başkalarına karşı alçak gönüllü olanlar) cana yakın olanlar ve birleştirici olanlardır.» (315).

İşte bu yumuşak, kolaylık gösterici, hoş ve latif karşılayıcı olma tabiatı mü'min kimseyi kardeşleriyle birlikte ayrılıp-bölünmez bir konuma getirir. Kardeşlikleri bu çerçevede sürüp gider.

6 — ALLAH YOLUNDA SAVAŞANLAR ALLAH TARAFINDAN SEVİLİR:

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Hiç şüphesiz Allah, kendi yolunda, sanki birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.» (316)

Tirmizî Abdullah b. Selâm (r.a.)'den rivayet ediyor. Abdullah b. Selâm demiş ki: «Ben, Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabından bir gurup içerisinde bulunuyordum. Aramızda şöyle müzakere ederek konuşuyorduk: Keşke bizler, hangi amellerin Allah nezdinde daha sevimli ve makbul olduğunu bilseydik de, onu hemen işleseydik.» Bunun üzerine şu âyetler nazil oldu: «Göklerde ve yerde olanların tümü Allah'ı tesbih etmiştir. O, üstün ve güçlü olandır, hüküm ve hikmet sahibidir. Ey iman edenler, yapmayacağınız şeyi neden söylersiniz. Yapmayacağınız şeyi söylemeniz, Allah katında bir gazab (konusu olması) bakımından (büyüdükçe) büyüdü (büyük bir suç teşkil etti).» (317) Rasûlüllah (a.s.) yanımıza çıkageldi ve inen bu âyetleri bize okudu.»

Şimdi kendileriyle giriş yaptığımız bu âyetlerden sonra, konuyu ele alabiliriz. Bu da onların öğrenmek istedikleri amel yönüdür.

Âyet, bizlere Allah sevgisine ulaşabilmenin yollarından bir yol gösteriyor. Bu yol şu esaslar üzerinde kurulmaktadır:

1 — Savaş.

2 — Yapılan savaşın Allah yolunda olması.

3 — Bu savaş esnasında müslümanların bir bina gibi birbirlerine bağlı olması.

---

315 — Taberanî, Mekarimi Ahlak'ta Cabir'den zayıf bir senedle rivayet etmiştir.

316 — Saff, âyet: 4.

317 — Saff, âyet: 1, 2, 3.

Şimdi biz burada bu her üç noktayı da ayrı ayrı ele alıp, meseleyi izaha çalışalım:

1 — SAVAŞ:

Gerçekten savaş, savaş aletlerini, araç ve gereçlerini gerektirir. Bu gibi şeylere ihtiyaç duyar. Aynı zamanda bu, dayanacağımız bir cisme, savaş sanatını bilmeye de gerek duyurmaktadır. Kim bunları yerine getirir de fakat onda bir cesaret, bir şecaat olmazsa, o kimse yine de savaş ehlinden sayılamaz. Bir kimse de sadece bunlardan birisinde ifrata varırcasına bir şeye sahip olursa, o da istenilen anlamda bir savaşçı olamaz. Müslüman tüm bunların hepsine de hazırlık yapan kimsedir. Aksine bunların hepsini kendisine vacip kılan kimsedir. Gücü nisbetinde bunları edinmeyi kendisine vacip - farz kılan müslüman...

Yine müslümanın görevi icabı, her zaman savaş hazırlığını yapması, bu manada edinmiş olduğu savaş araç - gereçlerini pek iyi kullanması gerekir. Savaş sanatının hemen her yönünü, plan, strateji, taktik gibi tüm yönlerini bilip - öğrenmesi müslümana farzdır. Kendisi sadece Allah'dan korkacak, başka hiç bir güç ve kuvvetten çekinmeyecek. *Cesûr ve şecaat sahibi bulunacaktır.*

Biz burada savaş hazırlıklarını yapması gerekir derken, müslüman bireyin bizzat kendisine düşeni yapmasını demek istiyoruz. Meselâ ferdî silahı olacak. Halbuki bu, önceleri ok ve kılıçtan ibaretti. Şimdilerde ise taraklı altılı tabanca, tüfek - silah ve bomba gibi silahlardır. İşte müslümanın bunları edinmesi şahsî görevleri arasındadır.

Silah ne kadar iyi ve sağlam olursa, bu daha geçerlidir. Burada üzülecek en büyük nokta, son zamanlarda müslümanların ferden silah edinmekten alıkonmalarıdır. Böylece müslümanların fert olarak evinde silah bulundurmamasına çalışılması ve ellerindeki silahlarının alınması, onları zalim hükümetler önünde adeta kurbanlık koyunlar haline getirmiştir. Sömürgecilerin, kapitalistlerin, dış düşmanlarının önünde müslümanlar kurbanlık koyun.. İşte Filistin'e yerleştirilen Yahudilere bir kolaylık olsun diye, yapılan canice ve hainee tuzaklar... Kâfir ülkeler ve devletler, müslüman ülkeleri istilâ etmiş durumdalar.

Müslüman kişinin ferdî silah edinmesi, müslümana İslâmî bir vecibe, bir farz olmaktadır. Çünkü bir şey ki, onsuz vacip ve farz yapılamıyorsa, onu edinmek vacip - farzdır. Ancak bu da güç oranında olabilir. Ancak, biz birey İslâm'a göre silahlanacaktır derken, dev-

letin bundan muaf tutulduğunu söylemiyoruz. Böyle bir yanlış anlaşılma olmasın. Devlet üzerine düşeni yapacaktır. Nitekim biz bunu da mahallinde anlatacağız. Bizim burada değinmek istediğimiz şey, müslümanların tek tek yapmaları gereken nelerdir, onun üzerinde duruyoruz.

SİLAH KULLANMASINI İYİ BİLMEK

Bizim müslümandan istediğimiz şudur, edindiği silahların kullanmasını çok iyi bilecektir. Hem öğrenecek, hem öğretecektir. Bunları hedefe isabet ettirmesini de bilecektir. Şimdi bu hususta Rasûlüllah (a.s.)'dan gelen bazı rivayetleri aktaralım:

İmam Müslim, Fakîm el Lahmî'den rivayet ediyor. Bu zat diyor ki:

«Ukbe b. Amir'e dedim ki, yaşlı bir ihtiyar olmana rağmen şu iki gaye arasında dolaşıp duruyorsun (silah edinmek ve en iyi şekilde kullanmak). O da cevap olarak şöyle söyledi: «Şayet, Rasûlüllah (a.s.)'dan duyduğum bir söz olmamış olsaydı, onunla ilgilenmezdim.» Nedir o söz? diye sordum. Dedi ki: «Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle dediğini, «Kim atış (silah atışı) öğrenir de, sonra da onu bırakırsa benden değildir ve asi olmuştur», işittim.

İmam Buhari Seleme b. Ekva'dan rivayet ediyor. Demiştir ki, **«Rasûlüllah (a.s.) bir gün Eslemoğullarından bir guruba uğradı da, onlar pazarda ok yarışı yapıyorlardı. Bunun üzerine şöyle buyurdu: «Ey İsmailoğulları, atınız, çünkü babanız atıcıydı...»**

Sünen sahipleri de Rasûlüllah (a.s.)'dan Ukbe b. Amir vasıtasıyla şu rivayeti yapıyorlar:

«Allah, gerçekten bir tek ok sebebiyle üç kişiyi cennete sokar.

a — Ustasını, sanatkarını ki, sadece bu oku (silahı) yaparken hayır murad etmektedir.

b — Onu atan kimse.

c — Ve onu atan kimseye silahı uzatanı. O halde atış yapın, binicilik yapıp - öğrenin. Atış yapıp öğrenmeniz, bana göre binicilik öğrenmenizden daha hayırlıdır. Her oyun ve eğlence batıldır. Üç şeyin dışında oyun ve eğlencede sevileni yoktur.

a — Adamın atını eğitmesi (iyi araba kullanıp bakımını yapması).

b — Karısıyla oynaşması.

c — Okuyla atması ve onu atana vermesi. İşte bunlar haktan olan şeylerdir. Kim de onu öğrendikten sonra ondan vazgeçerek atışı

bırakırsa, gerçekten o, bir nimet idi, onu terketti Ya da o bir nimet idi de ona nankörlükte bulundu.»

Müslim, Tirmizî ve Ebû Davud, Ukbe b. Amir' yoluyla, Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyorlar: «Gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın» (Enfal, 60) âyetinin tefsirini yaparlarken şöyle buyurdular: «Dikkat edin, gerçekten kuvvet atmaktır. İyi kulak verin, muhakkak güç - kuvvet atmaktır. Uyanık bulunun muhakkak kuvvet atmaktan ibarettir.»

Hiç kuşkusuz bu, ancak malî güce sahip olanlar için mümkündür. Dolayısıyla kuvvetli olabilmek, malî külfet ister. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Her kim Allah yolunda bir nafaka verirse, Allah, o nafaka yerine kendisine yediyüz kat mükafatını verir.» (Tirmizi ve Nesaî).

KİŞİ HER BAKIMDAN SAVAŞA GÜÇLÜ OLMALIDIR

Biz diyoruz ki, kişi gerek beden yönünden gerekse savaş imkanları bakımından savaşmaya güçlü olmalıdır. Şöyle ki:

Kendi gücüyle, beden ve cismiyle devamlı eğitimini sürdürmeli, bir müslüman hangi vakit cihada ve savaşa çağrılırsa, hemen hiç tereddüt etmeden koşup katılmalıdır. Nitekim sahih bir hadiste bildirildiğine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Güçlü olan bir mü'min, zayıf olan mü'minden daha hayırlı ve Allah'a daha çok sevimlidir. O, her işte baştan sona hayırdır...» (318)

Nitekim bakıyoruz ki, sahabeden bize intikal eden eser ve rivayetlerden, bizlere şu tavsiyelerin ve emirlerin geldiğini görmekteyiz: «Çocuklarınıza yüzmeyi, atmayı (silah kullanmayı) ve ata biniciliği (her türlü aracı kullanmayı) öğretiniz. Onlara bir tek sıçrayışta ata atlamayı - sıçramayı (komando çalışmalarını) öğretiniz.» (319)

Dikkat edilecek olursa burada kolayca yapılabilecek sporlara değinilmektedir ki, her insan bunları yapabilir. Bir de çok güçlükle yapılabilen sporlar vardır. Kimi zaman bir çokları bunları başaramayabilirler. Ancak istenilen şu ki, her bir müslüman kendisine uygun bir sporu seçmeli, o sporu yapmakla vücudunu geliştirmelidir. Böylece kendisini savaş yapabilecek bir duruma hazırlamalıdır. Her müslümanın zorunlu olarak yapması gereken bazı sporlardan söz edelim. Şöyle ki:

---

318 — Müslim, İbn Mace.

319 — Beyhakî rivayet etmiştir.

1 — Uzun yürümeler.
2 — Uzun binicilik.
3 — Uzun uzun bisiklete binmek.
4 — Motosiklet ve otomobil kullanmasını öğrenmek.
5 — Şayet mümkünse at biniciliğini öğrenmek.
6 — Dağlara tırmanmak.
7 — Yüzmeyi öğrenmek ve devam etmek.
8 — Boks, güreş gibi sporların her türünü ve yakın dövüş ve savaşı öğrenmek.

9 — Savaşta yer değiştirme, geri çekilmelerin her türünü ve yarma yollarını öğrenmek.

İşte tüm bu sayılan sporların yapılması gereklidir.

SAVAŞ SANATINI ÖĞRENMEK

Bizim burada savaş sanatını öğrenmekten kasdımız, bireysel olarak yapması gereken savaş kurallarını ve antremanlarını öğrenmektir. Meselâ cadde ve sokak ortalarında, orman içerisinde, ovada, tankların önünde, top önünde veya toplulukla birlikte nasıl savaşılır, tüm bunları tek tek öğrenmeleri gerekir. Ayrıca gerilla savaşları nasıl yapılır, tüm bunları öğrenmeleri gerekir. Ayrıca her birimiz için durumumuzu öğrenmemiz gerekir. Bugün Yahudi ve diğer Allah düşmanları olan düşmanlarımıza karşı, ferdî olarak hepimizin savaş kurallarını ve sanatını çok iyi bilmemiz icabetmektedir. Hem büyük ve önemli bir savunmanın nasıl yapıldığını öğrenmemiz gerekir.

Biz cüret, cesaret ve şecaattan da şunu kasdetmekteyiz: Kişiyi işin başından ta sonuna kadar savaş önünde durabilecek bir hale getirmek. Tam bir samimiyet ve içtenlikle oraya girebilmek, tüm kuvvetiyle birlikte savaşta imkanlarını kullanmak. Bütün bunların yanında çevresiyle birlikte ve gücünü kırmadan bu işte sebat etmektir.

Rabbimiz buyuruyor: **«Ey iman edenler, toplu olarak kâfirlerle karşılaştığınız zaman, onlara arka çevirmeyin (savaştan kaçmayın). Kim onlara böyle bir günde —yine savaşmak için bir yana çekilen ya da bir başka bölüğe katılmak için yer tutanın dışında— arkasını çevirirse, kuşkusuz o, Allah'tan bir gazaba uğramıştır ve onun barınma yeri cehennemdir. Ne kötü bir duraktır o.»** (320)

İşte bunlar, savaşta esas ve temel teşkil eden unsurlardır.

---

320 — Enfal, 15, 16.

2 — ALLAH YOLUNDA OLMASI:

«Muhakkak Allah, kendi yolunda..... savaşanları sever.» (321)

Savaş Allah yolunda ve Allah rızası için yapılmadıkça Allah yolunda yapılmış olmaz. Hayat ve dünya için yapılan savaş Allah yolunda değildir. Yeryüzünde yücelik peşinden gidip bunu sağlamak maksadıyla yapılan savaş Allah yolunda değildir. Cins, ırk, şeref maksadıyla yapılan savaş Allah yolunda değildir. Müslümanlar üzerine saldırmak üzere yapılan savaş, Allah yolunda değildir. Ahdi bozmak için yapılan savaş Allah yolunda değildir. Savaşılması caiz olmayanlarla savaşmak, Allah yolunda değildir.

Öldürülmesi haram olanları öldürmek için savaş, Allah yolunda yapılan savaş değildir.

Allah yolunda yapılacak olan bir savaşta mutlaka şu iki şartın bulunması gerekir:

a — Savaşta Allah rızasının kasdedilmesi.

b — Meşru olan ile, meşru olduğu için savaş yapılmalı.

Allah (c.c.) bana malım uğrunda, ırzım uğrunda, müslüman olan ülkem uğrunda savaşmam için bana izin verdi. Bilakis ve daha doğrusu bu gibi hallerde bana savaş yapmam farz kılındı. Şayet ben, iki şarttan birini gerçekleştirmek için savaşmış olsam ya da savaşım ile Allah rızasını kazanmak için ikinciyi gerçekleştirmeye niyet etmiş olsam bu şartlardan biriyle girsem de, bunu yapmamış olsam, aksine başka bir şey için savaşmış olsam, meselâ ünvan için, şeref için veya gösteriş için böyle bir savaşa girişmiş olsam, bu, Allah yolunda bir savaş değildir. O halde mutlaka her iki şartın toplanması gerekir. Şartlardan biri eksik olursa, savaş Allah yolunda olmaktan çıkar.

Şimdi burada bir başka nokta bulunmaktadır. Ona da değinmek istiyoruz. Bazan bir müslüman meşru bir savaş yapar, fakat niyeti unutabilir. Ancak bununla birlikte kendisinin bir başka hedefi ve amacı da yoktur. Yani caiz olmayan bir şeyin peşinde değildir. İşte bu, Allah yolunda yapılan savaşa yakın olan bir savaştır. Meselâ bir müslüman Allah adına bir kurban kesmek istiyorsa, bu adam kurbanı keserken ister besmele çeksin ister çekmesin, caizdir. Nitekim Şafii mezhebinde bu, böyledir.

Konuya ilişkin hadisler:

1 — İmam Malik dışında altı hadis kitabında yer alan bir hadis. Ebû Musa rivayet ediyor: «Adamın biri, Hz. Peygamber (a.s.)'a: «Ce-

321 — Saf, âyet: 4.

surdur desinler diye savaşan kimse için, hamiyyet maksadıyla savaşan için ve gösteriş maksadıyla savaşan için soruyorlar, bunların hangisi Allah yolundadır, diyorlar? Rasûlüllah (a.s.) da: «Allah'ın kelimesinin yücelmesi için kim savaşıyorsa, odur Allah yolunda olan.» buyurdular.»

2 — Nesai, Ebû Ümame'den rivayet ediyor,: «Adamın biri Rasûlüllah (a.s.)'a gelip diyor ki: Şöhret ve ödül için savaşıyor, bunun için ne dersin? Rasûlüllah (a.s.) da, onun için bir şey yoktur, buyurdu. Adam sorusunu üç kez tekrar etti. Rasûlüllah (a.s.) da her defasında, o hiç bir sevap alamaz, buyurdu. Sonra dedi ki: Allah, ancak kendi rızası gözetilerek, halis bir niyet ile yapılan ameli kabul eder.»

3 — SAFLARI PERÇİNLEŞTİRMEK:

«Hiç şüphesiz Allah, kendi yolunda, sanki birbirlerine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.» (322)

Gerçekten bir taşı yerinden alıp nakletmen ve yuvarlaman, taş ne kadar büyük olursa olsun, kolay bir iştir. Fakat bir bina için bir taşı kaldırmak, birinciye göre gerek duyulan gücün, kat kat fazlasına ihtiyaç duyurmaktadır. İşte anlamamız gereken nokta budur. Allah yolunda bizim bir tek el ve bir tek güç olmamız icabediyor. Kimimiz kimimizi rezil etmesin, bazımız bazımızı bırakmasın, ihtilafa ve nizaya düşmemeliyiz. Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar:

«... Ve çekişip birbirinize düşmeyin. Çözülüp yığınlaşırsınız, gücünüz (ve devletiniz) gider.» (323)

Ebû Davud, Semure'den rivayet ediyor. Demiştir ki: «İmdi, gerçekten Rasûlüllah (a.s.) korktuğumuz vakit, süvarilerimize Allah'ın süvarisi adını verdi. Korktuğumuz ve harbettiğimiz vakit, bize cemaat halinde olmamızı, sabırlı bulunmamızı, sekinet üzere olmamızı emrederdi.»

SEBAT OLMADAN CEMAAT OLMAZ

«Ey iman edenler, toplu olarak kâfirlerle karşılaştığınız zaman, onlara arka çevirmeyin (savaştan kaçmayın). Kim onlara böyle bir günde —yine savaşmak için bir yana çekilen ya da bir başka bölüğe

322 — Saff, âyet: 4.
323 — Enfal, âyet: 46

katılmak için yer tutanın dışında— arkasını çevirirse, kuşkusuz o, Allah'tan bir gazaba uğramıştır ve onun barınma yeri cehennemdir. Ne kötü bir yataktır o.» (324)

CEMAATSIZ DA SEBAT OLMAZ

«Ey iman edenler, bir toplulukla karşı karşıya geldiğiniz zaman, dayanıklık gösterin. Ve Allah'ı da çokça anın - zikredin. Umulur ki kurtuluş bulursunuz. Allah'a ve Rasûlüne itaat edin ve çekişip birbirinize düşmeyin, çözülüp yılgınlaşırsınız, gücünüz (ve devletiniz) gider. Sabredin. Şüphesiz Allah, sabredenlerle beraberdir. Bir de yurtlarından refahtan şımarıp - aztarak, insanlara gösteriş yaparak çıkanlar ve (halkı) Allah'ın yolundan engelleyenler gibi olmayın. Allah, onların yapmakta olduklarını çepeçevre kuşatandır.» (325)

CEMAAT, KOMUTANLA - İTAATLA VE ZABT ALTINA ALINMAKLA SAĞLANIR

«... Fakat, içinde savaş (kıtal) zikri geçen muhkem bir sûre indirildiği zaman, kalplerinde hastalık bulunanların, üzerine ölüm baygınlığı çökmüş olanların bakışı gibi sana baktıklarını gördün. Bu da onlar için daha evladır. (Oysa onlara düşen) itaat ve maruf (güzel) sözdü. Fakat iş, kesinlikle ve kararlılık gösterdiği zaman, şayet onlar Allah'a sadakat gösterselerdi, hiç şüphesiz onlar için daha hayırlı olurdu.» (326)

Allah'a karşı sadakat sahibi olmanın alameti, O'nun yolunda ölmek veya bu ölümü beklemektir. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Mü'minlerden öyle erkek adamlar vardır ki, üzerinde Allah ile yaptıkları ahide sadakat gösterdiler. Böylece onlardan kimi adağını gerçekleştirdi (şehit olup sözünü yerine getirdi), kimi de beklemektedir. Onlar hiçbir değiştirme ile sözlerini değiştirmediler.» (327)

Her kim bu fıkralarda anlatılanların hepsini kendisi için toplarsa, o, Allah sevgisi yolunda yürüyor, demektir. Allah (c.c.) dilediğini sıratı müstakime yani dosdoğru yola hidâyet kılar.

---

324 — Enfal, âyet: 15, 16.
325 — Enfal, 45, 47.
326 — Muhammed, âyet: 20, 21.
327 — Ahzab, âyet: 23.

İşte Allah sevgisinin bir yolu, belki de hepsi. Bundan dolayıdır ki, Allah (c.c.) bunu çok çok zikretmekte ve bundan çokça haber vermektedir. Bunun kıymetini ve değerini açıklamakta, buna teşvikte bulunmaktadır. Ayrıca buna rağbet ettirmektedir. Nitekim Allah (c.c.) bunun mahiyetini ve buna götüren yolları açıklamaktadır. Ümmet de buna en büyük bir şekilde itibar etmektedir. Takva sahiplerine en büyük değeri vermektedir. Ancak ne yazık ki, kimi insanlar bu gerçeği anlayamamaktadırlar. Bunu gerçekleştirmede kusurlu davranmaktadırlar. Bu durum, kimi toplumların gözünde o derece küçümsenmektedir ki, cehaletleri nedeniyle bu bakımdan küfre varacak noktaya gelebiliyorlar. Artık iş büsbütün cıvımıştır. Gerek avam halk arasında gerekse havas arasında iş, anlaşılamaz olmuştur. Bu bakımdan konu üzerinde uzunca durmamız gerekmektedir.

Şayet biz bu konuyu biraz uzatırsak, garipsememek gerekir. Nitekim göreceğimiz gibi, dünya - ahiret hayrı ve iyiliği buna bağlıdır. Biz bu konuyu bir kaç madde içerisinde ele alacağız. Şöyle ki:

1 — Allah'ın dininde takvanın yeri ve önemi.

2 — Takvanın mahiyeti ve hakikatı.

3 — Takvaya ulaşabilmenin yolları.

Şimdi biz, ilk maddeden konuya giriş yapalım.

1 — ALLAH DİNİNDE TAKVANIN YERİ VE ÖNEMİ:

Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar: **«Andolsun, biz sizden önce kitap verilenlere ve sizlere: «Allah'tan korkup - sakının» diye vasiyet ettik.»** (328)

---

328 — Nisa, âyet: 131.

O halde burada görüldüğü gibi, bu emir, Allah'ın kendilerine peygamberler göndermiş olduğu her ümmete bir vasiyyettir.

«Hani senin Rabbin, Musa'ya seslenmişti: Zulmetmekte olan kavime git; Firavun'un kavmine. Hâlâ korkup - sakınmıyorlar mı?» (329)

«Nuh kavmi de gönderilen (peygamberleri) yalanlamıştı, hani onlara kardeşleri Nuh: «Korkup - sakınmaz mısınız?» demişti.» (330)

«Lût kavmi de gönderilen peygamberleri yalanladı. Hani onlara kardeşleri Lût: «Korkup - sakınmaz mısınız?» demişti.» (331)

«Eyke halkı da, gönderilen peygamberleri yalanlamıştı. Hani onlara Şuayb: «Korkup - sakınmaz mısınız?» demişti.» (332)

«Gerçekten İlyas da gönderilmiş peygamberlerdendi. Hani kendi kavmine demişti ki: «Siz korkup - sakınmaz mısınız?» (333)

«Ey insanlar, sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz ki, takva sahibi olasınız.» (334)

«Ey iman edenler, sizden öncekilere yazıldığı - farz kılındığı gibi, size de oruç, yazıldı - farz kılındı. Umulur ki, takva sahibi olursunuz.» (335)

«Ey temiz akıl sahipleri, kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki, korkup - sakınırsınız.» (336)

«İşte Allah, insanlara âyetlerini böylece açıklar, umulur ki, takva sahibi olurlar.» (337)

«Âd kavmi de gönderilen peygamberleri yalanladı. Hani onlara kardeşleri Hûd: «Sakınmaz mısınız?» demişti.» (338)

O halde tüm bu âyetlerden görüp - öğrenmekteyiz ki, bu, genel bir hedeftir. Bunun için peygamberler gönderilmiştir. Bütün şeriatlar, emirler, vasiyetler bunun içindir. Bu genel hedef: Takva, Allah'dan korkup - sakınmadır. Şayet bu, bir insanın kalbine yerleşirse, artık bundan böyle kendisini gözetecek, hesaba çekecek bir bekçiye ih-

329 — Şuara, âyet: 10, 11.
330 — Şuara, âyet: 105, 106.
331 — Şuara, âyet: 160 - 161.
332 — Şuara, âyet: 176, 177.
333 — Saffât, âyet: 123, 124.
334 — Bakara, âyet: 21.
335 — Bakara, âyet: 183.
336 — Bakara, âyet: 179.
337 — Bakara, âyet: 187.
338 — Şuara, âyet: 123, 124.

tiyacı yoktur. Çünkü onun takvası, kendisini her türlü şerden alıkor. Her türlü hayra da yöneltir. Bakıyoruz ve görüyoruz ki, tüm peygamberlerin emirleri bunun üzerine bina edilmiş ve onlara itaata bağlı kılınmıştır. O halde onsuz, yani itaatsız olarak takva öğrenilemez. Nerede takvadan söz ediliyorsa, orada mutlaka itaat vardır. Şimdi bunları görelim. İşte Nuh (a.s.) diyor ki: **«Allah'dan korkun ve bana itaat edin.»** (339)

İşte Hûd (a.s.), diyor ki: **«O halde Allah'dan korkup-sakının ve bana itaat edin.»** (340)

İşte Salih (a.s.): **«O halde Allah'dan korkun ve bana itaat edin.»** (341)

İşte Hz. Şuayb (a.s.): **«Allah'dan korkun ve bana itaat edin.»** (342)

İşte Hz. İsa (a.s.): **«Allah'dan korkun ve bana itaat edin.»** (343)

İşte Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.): **«Ey iman edenler, Allah'dan nasıl korkmak gerekiyorsa, öylece korkup-sakınınız ve ancak müslümanlar olarak ölünüz.»** (344)

2 — Allah (c.c.), kendisine yakınlığın ve uzaklığın ölçüsü olarak takvayı göstermektedir. **«Gerçekten, sizin en üstün-kerim olanınız, Allah katında, en çok takva sahibi olanınızdır.»** (345)

Yine Kur'ân'da dünyada kazanılacak olan en iyi azığın takva olduğu bildirilmektedir. Rabbimiz şöyle buyuruyor: **«Azık edinin, kuşkusuz azığın en hayırlısı takvadır.»** (346)

Yine dünyada insan için en güzel bir örtü ve elbise görevi yapan şey, takvadır. Allah (c.c.) buyuruyor: «Ey Ademoğulları, biz sizin çirkin yüzlerinizi örtecek bir elbise ve size süs kazandıracak bir giyim indirdik (varettik). Takva libası ise (takva ile giyinip-kuşanmak ise), daha hayırlıdır.» (347)

Allah (c.c.) kendisine veli-dost olarak takva sahiplerini seçmiştir.

---

339 — Şuara, âyet: 108.
340 — Şuara, âyet: 126.
341 — Şuara, âyet: 144.
342 — Şuara, âyet: 179.
343 — Âlimran, âyet: 50.
344 — Âlimran, âyet: 103.
345 — Hucurât, âyet: 13.
346 — Bakara, âyet: 197.
347 — A'raf, âyet: 26.

«O'nun asıl velileri sadece müttakilerdir.» (348)

«Haberiniz olsun, Allah'ın velileri, onlar için korku yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir. Onlar iman edenler ve Allah'dan korkup sakınanlardır.» (349)

Allah (c.c.), sadece müttakilerin amellerini kabul edeceğini buyuruyor:

«Allah, ancak korkup-sakınanlardan (takva sahiplerinden) kabul eder.» (350)

Kur'ân, sadece takva sahibi olanların onun hidâyetiyle hidâyet bulacaklarını, onun gösterdiği yoldan gideceklerini bildiriyor.

«Çünkü o (Kur'ân, Allah'dan sakınan) takva sahipleri için kesin bir öğüttür.» (351)

«Bu (Kur'ân), insanlar için dolambaçsız bir açıklama (beyan), sakınanlar (takva sahipleri) için de bir hidâyet ve öğüttür.» (352)

«Bu kendisinde şüphe olmayan, müttakiler için de kılavuz olan bir kitaptır.» (353)

Şayet kişi takva sahibi olursa, Allah (c.c.), onu şeytanın hile ve tuzaklarından korur. «(Allah'tan) sakınanlara şeytandan bir vesvese eriştiğinde (önce) iyice düşünürler (Allah'ı zikredip anarlar), sonra hemen bakarsın ki, görüp bilmişlerdir.» (354)

Takva üzerine kurulmamış her şey, sahibini sadece cehenneme sürükler. «Binasının temelini, Allah korkusu ve hoşnutluğu üzerine kuran kimse mi hayırlıdır, yoksa binasının temelini göçecek bir yarın kenarına kurup da onunla birlikte kendisi de cehennem ateşi içine yuvarlanan kimse mi?» (355)

Kişinin iktisadi manadaki refah ve bolluğu da buna bağlıdır.

«Eğer kitap ehli, iman edip sakınsalardı (takva sahibi olsalardı), elbette onların kötülüklerini örter ve onları nimetlerle donatılmış cennetlere sokardık. Ve eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve kendilerine Rablerinden indirileni (Kur'ân'ı) ayakta tutsalardı, elbette üstlerinden de,

348 — Enfal, âyet: 34.
349 — Yunus, âyet: 63, 64.
350 — Maide, âyet: 27.
351 — Hakka, âyet: 48.
352 — Âlilmran, âyet: 138.
353 — Bakara, âyet: 2.
354 — A'raf, âyet: 201.
355 — Tevbe, âyet: 109.

ayaklarının altından da (sayısız nimeti) yiyeceklerdi. İçlerinde aşırı olmayan (mutedil) bir ümmet vardır. Onlardan çoğunun yapmakta oldukları ise ne kötüdür.» (356)

Allah (c.c.) yardımını, sevgisini, takviye ve desteğini sadece takva sahiplerine verir.

«Şüphe yok Allah, korkup - sakınanlarla ve iyilik edenlerle beraberdir.» (357)

«Ve (iyice) biliniz ki Allah, takva sahipleriyle beraberdir.» (358)
«Ve (iyi) akibet - son takva sahipleri içindir.» (359)
«Akibet (sonuç) ta takvanındır.» (360)
«Gerçekten Allah, takva sahiplerini sever.» (361)

Güzel ve temiz rızık ve sıkıntılardan kurtulmayı Allah, takva sahiplerine vadediyor.

«Kim Allah'tan korkup - sakınırsa, (Allah) ona bir çıkış yolu gösterir. Ve onu, hesaba katmadığı bir yönden de rızıklandırır.» (362)

Furkan adını verdiğimiz kitabımız Kur'ân sayesinde insan, hakkı bulur, bu sayede yolunu şaşırmaz. Batıl ise, onu aldatamaz. İşte Allah (c.c.) böyle olmayı takva sahiplerine vadediyor: «Ey iman edenler, Allah'tan korkup - sakınırsanız, size doğruyu yanlıştan ayıran (bir nur ve anlayış) verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar.» (363)

Amelin ıslah edilip, düzeltilmesi de yine takva sahiplerine verilir.
«Ey iman edenler, Allah'tan korkup - sakının ve sözü doğru olarak söyleyin. Ki O (Allah), amellerinizi ıslah etsin ve size günahlarınızı bağışlasın.» (364)

Takva ile Allah (c.c.), her işi kolaylaştıracağını bildiriyor. «Kim Allah'tan korkup - sakınırsa, (Allah) ona işinde bir kolaylık gösterir.» (365)

---

356 — Maide, âyet: 65, 66.
357 — Nahl, âyet: 128.
358 — Tevbe, âyet: 36.
359 — A'raf, âyet: 128.
360 — Taha, âyet: 132.
361 — Tevbe, âyet: 7.
362 — Talak, âyet: 2, 3.
363 — Enfal, âyet: 29.
364 — Ahzab, âyet: 70, 71.
365 — Talak, âyet: 4.
366 — Hacc, âyet: 37.

Sonuç olarak diyoruz ki, insan takva sayesinde Allah'ın rızasını kazanır. «Onların etleri ve kanları kesin olarak Allah'a ulaşmaz. Ancak sizden O'na (Allah'a) takva ulaşır.» (366)

3 — AHİRET ALEMİ:

Biz şimdi burada da ahiret alemini ele alacağız. Allah'ın göklere ve yere arzettiği cennetin, mü'minler için hazırlanmış olduklarını göreceğiz.

«Kâfirlere (küfredenlere) dünya hayatı çekici kılındı (süslendi). Onlar iman edenlerden kimileriyle alay ederler. Oysa müttakiler (korkup - sakınanlar), kıyamet günü onların üstündedir.» (367)

«Hiç şüphesiz müttaki olanlar, cennetlerde ve pınarlardadırlar. Rablerinin kendilerine verdiğini alanlar olarak. Çünkü onlar, bundan önce insanda bulunanlardı.» (368)

«Müttakilere gelince, tartışmasız onlar, güvenli bir makamdadırlar.» (369)

«Gerçekten takva sahibi olanlar, cennetlerde ve pınar başlarındadır.» (370)

«Hiç şüphesiz, müttakiler, cennetlerde ve nehir (çevresinde) dirler.» (371)

«Gerçek şu ki, müttakiler için bir kurtuluş ve mutluluk vardır. Nice bahçeler ve üzüm bağları.» (372)

«Şüphesiz müttakiler, gölgeliklerde ve pınar başlarındadırlar.» (373)

«Artık sizi, alevleri kabardıkça kabaran bir ateşle uyardım. Ona ancak en bedbaht olandan başkası yollanmaz. Ki o, yalanlamış ve yüz çevirmiştir. Korkup - sakınan ise, ondan uzak tutulacaktır.» (374)

«Müttakiler hariç olmak üzere, o gün, dostlar kimi kimine düşmandır.» (375)

---

367 — Bakara, âyet: 212.
368 — Zariyat, âyet: 15, 16.
369 — Duhan, âyet: 51.
370 — Hicr, âyet: 45
371 — Kamer, âyet: 54.
372 — Nebe, âyet: 31, 32.
373 — Mürselât, âyet: 41.
374 — Leyl, âyet: 14...18.
375 — Zuhruf, âyet: 67.

4 — Meseleyi bilmeyenler, diyorlar ki, gördüğümüz bütün takva sahibi müslümanlar, hep zayıf kimselerdir, müstazaflardır ve önemsiz kimselerdir. Halbuki müttaki müslümanların dışında kalanlar ise, daha güçlü - kuvvetli, daha zengin ve daha onurlu kimselerdir. Biz meseleyi bilmeyenlere diyoruz ki:

— Bizim bugün takva sahiplerini müstazaflar olarak görmemiz, şundan dolayıdır. Bugün onlar bir deneme geçiriyorlar. Çünkü sünnetullah dediğimiz ilahi kanun böyle cereyan etmektedir. Onlar şu anda bir imtihan içerisindedirler. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Andolsun, biz, sizden mücahid olanlarla sabredenleri bilinceye kadar, sizi deneyeceğiz. Ve haberlerinizi de sınayıp - açıklayacağız.» (376)

«İnsanlar, (yalnızca) iman ettik, diyerek, denemeden geçirilmeden bırakılıvereceklerini mi sandılar? Andolsun, onlardan öncekileri denemeden geçirdik. Allah, gerçekten doğruları da bilmekte ve gerçekten yalancıları da bilmektedir.» (377)

«Yoksa siz, Allah, içinizden cihad edenleri belirtip - ayırdetmeden ve sabredenleri de belirtip - ayırdetmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?» (378)

«Yoksa siz, içinizden cihad edenleri ve Allah'tan ve Rasûlü'nden başka sır - dost edinmeyenleri Allah bilip ortaya çıkarmadan bırakılıvereceğinizi mi sandınız?» (379)

«Yoksa sizden önce gelip - geçenlerin hali, başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Onlara öyle bir yoksulluk, öyle dayanılmaz bir zorluk çattı ve öylesine sarsıldılar ki, öyle ki peygamber ve beraberindeki mü'minlerle: «Allah'ın yardımı ne zaman» diyordu. Dikkat edin, kuşkusuz Allah'ın yardımı pek yakındır.» (380)

Müttaki olmayanları daha zengin, daha güçlü - kuvvetli ve daha onurlu görmemizin nedeni de şudur; Allah (c.c.), sünneti gereği onlara batılda mühlet veriyor, zaman tanıyor. Hatta o, kurtulduğunu sanacak, fakat yakalanıverecektir.

«Ve tuğyanları (azgınca taşkınlıkları) içinde şaşkınca dolaşmalarına belli bir) süre verir.» (381)

---

376 — Muhammed, âyet: 31.
377 — Ankebût, âyet: 2-3.
378 — Alîimran, âyet: 142.
379 — Tevbe, âyet: 16.
380 — Bakara, âyet: 214.
381 — Bakara, âyet: 15.

Bu mühlet tanıma, süre hem pek çok ve artmış olarak verilmiş olabilir.

«Andolsun, senden önceki ümmetlere de (peygamberler) gönderdik de onları dayanılmaz zorluk (yoksulluk) ve sıkıntılarla çeviriverdik. Umulur ki yalvarırlar diye. Onlara zorlu azabımız geldiği zaman yalvarmaları gerekmez miydi? Ama onların kalpleri katılaştı ve şeytan da onlara yapmakta olduklarını çekici (süslü) gösterdi. Derken kendilerine hatırlatılanı (Allah'ın rızasına uygun yaşamayı) unuttuklarında, onların üzerlerine her şeyin (bolluk, güç, sağlık, servet v.b.) kapılarını açıverdik. Öyle ki kendilerine verilen şeylerle sevince kapılıp şımarınca, onları amansız yakalayıverdik. Artık onlar umutları suya düşenler oldular. Böylece zulmeden topluluğun kökü kurutuldu. Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'adır.» (382)

Şimdi sen verdiğimiz âyet meâllerinden şu kısmın ne demek istediğini iyice düşün ve buna dikkat et: «Onların üzerine her şeyin kapılarını açıverdik.» Hatta Allah (c.c.), kâfirlere bundan da fazlasını dilerse verir. Rabbimiz buyuruyor:

«Eğer insanlar, (Allah'a karşı isyanda birleşip) tek bir ümmet olacak olmasaydı, Rahman'a (Allah'a karşı) küfredenlerin evlerine gümüşten tavanlar ve üzerinde çıkıp-yükselecekleri merdivenler yapardık. Evlerine kapılar ve üzerinde yaslanıp-dayanacakları koltuklar ve (daha nice) çekici süsler (de verirdik). Bütün bunlar, yalnızca dünya hayatının metaıdır. Ahiret ise, senin Rabbinin katında müttakiler içindir.» (383)

O halde Allah'ın beşer za'fını bilmesi nedeniyledir ki, kâfirlere bu hayatın güzelliklerini vermiştir. Yani Allah (c.c.), haşa beşer zaafını bilmeseydi, mutlaka dünya hayatına ilişkin ne var hepsini kâfirlere verirdi. Çünkü dünya ve güzellikleri hep geçicidir, değersizdir. Allah'ın ahirette mü'minler için hazırlamış olduğu nimetler ve kâfirler için de hazırlamış olduğu cezalar karşısında dünyada insanların gördükleri şeyler bir hiç mesabesindedir.

Fakat mü'minlerin imtihan dönemleri devam edecektir. Kâfirlere mühlet tanıması ise Allah dilediği zaman sona erecektir. İyi akibet sonunda müslümanların olacaktır. Allah'ın izniyle zaferi kazanacak olanlar onlardır. Çünkü bunun varisleri müslümanlardan başkası değildir. Zira tarih buna tanıktır. «Akibet müttakiler içindir.» (384)

---

382 — En'am, âyet: 42...45.
383 — Zuhruf, âyet: 33...35.
384 — A'raf, âyet: 128.

«Andolsun, biz zikir (Levhi mahfuz) den sonra Zebur'da da: «Hiç şüphesiz arza (yeryüzüne) salih kullar varisçi olacaktır» diye yazdık. Gerçek şu ki, kulluk eden bir topluluk için bunda (Kur'ân'da) apaçık bir mesaj vardır.» (385)

«Biz ise, yeryüzünde güçten düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak ve mirasçılar kılmak istiyoruz. Ve (istiyoruz ki) onları yeryüzünde iktidar sahipleri olarak yerleşik kılalım. Fir'avun'a, Haman'a ve askerlerine, onlardan sakınmakta oldukları şeyi gösterelim.» (386)

«Andolsun, (peygamber olarak) gönderilen kullarımıza (şu) sözümüz geçmiştir. Hiç tartışmasız onlar, muhakkak nusret (yardımla zafer) bulacaklardır. Ve hiç şüphesiz, bizim ordularımız, üstün gelecek olanlar da onlardır.» (387)

«Sonra biz, peygamberlerimizi ve iman edenleri böyle kurtarırız, mü'minleri kurtarmamız da bizim üzerimizde bir haktır.» (388)

«Mü'minlere (iman etmekte olanlara) yardım etmek ise, bizim üzerimizde bir haktır.» (389)

«Allah, içinizden iman edenlere ve salih amellerde bulunanlara vadetmiştir: Hiç tartışmasız, onlardan öncekileri nasıl güç ve iktidar sahibi kıldıysa, onları da yeryüzünde güç ve iktidar sahibi kılacak, kendileri için seçip beğendiği dinlerini kendilerine yerleşik kılıp sağlamlaştıracak ve onları korkularından sonra güvenliğe çevirecektir. Onlar, ancak bana ibadet ederler ve bana hiç bir şeyi ortak koşmazlar. Kim ki bundan sonra küfre saparsa, işte onlar fasık olanlardır.» (390)

Ancak kâfirlerde gördüğümüz ve ne zaman olursa olsun göreceğimiz her güç ve kuvvet, müttakilere karşı üstün görülmeleri, belli bir merhale ve süre içindir. Bu, sürekli olan bir durum değildir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Allah, murdar olanı, temiz olandan ayırdedinceye kadar mü'minleri, sizin kendisi üzerinde bulunduğunuz durumda bırakacak değildir.» (391)

---

385 — Enbiya, âyet: 105, 106.
386 — Kasas, âyet: 5, 6.
387 — Saffât, âyet: 171, 173.
388 — Yunus, âyet: 103.
389 — Rûm, âyet: 47.
390 — Nûr, âyet: 55.
391 — Âlilmran, âyet: 179.

5 — Bilmeyenler şöyle konuşurlar: Gördüğümüz kadar, kimi müslümanlar savaşlara giriyorlar ve fakat sonunda hezimete uğrayıp, gidiyorlar. İslâm ıslahatcılarının onlar için son bir atılımları da yoktur. Biz de buna karşılık deriz ki: Eğer mü'minler, sizin anladığınız gibi bir zafer kazanmasalar da, onlar için gidecekleri yerleri olarak cennet vardır. Bu ise en büyük zaferdir.

Yine deriz ki, Allah (c.c.), kanunu, sünnetini değiştirmez. Zira Allah'ın kanunları değişmezdir. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«(Bu), Allah'ın öteden beri sürüp gitmekte olan sünnetidir. Sen Allah'ın sünnetinde kesinlikle hiç bir değişiklik bulamazsın.» (392)

«Sen, Allah'ın sünnetinde kesinlikle bir değişiklik bulamazsın ve sen, Allah'ın sünnetinde kesinlikle bir dönüşüm de bulamazsın.» (393)

Evet kimi zamanda zaferin gecikmesi veya zaferin kazanılamaması, zafer şartlarının ve sebeplerinin tamamlanamamasından ileri gelmektedir. Bunlar da takvadandır. Ya da çalışanların müttaki niteliklerini taşımamalarından ileri gelmektedir.

Başarının şartlarından olmak üzere şunları kaydedebiliriz:

İttihad - birlik ve beraberlik: **«Çekişip durmayınız, yoksa çözülüp yılgınlaşırsınız.»** (394)

Bir tek Allah'a dayanmak, itimad etmek. **«Ve Huneyn gününde.. Hani çok sayıda oluşunuz sizi böbürlendirip - gururlandırmıştı. Fakat size hiç bir şeyi de sağlıyamamıştı.»** (395)

Komutanın, liderin ve imamın etrafında birleşmek ve hayır olan noktada ona itaatte bulunmak: **«Öyle ki sevdiğiniz zaferi size gösterdikten sonra, siz yılgınlık gösterdiniz, isyan ettiniz ve emir hakkında çekiştiniz.»** (396)

Yaptığı işte sadece Allah rızasını gözetmek ve dininin yücelmesini temenni etmektir.

«Eğer siz Allah'a (dinine) yardım ederseniz, Allah da size yardım eder (sizi zafere ulaştırır).» (396)

---

392 — Fetih, âyet: 23.
393 — Fatır, âyet: 43.
394 — Enfal, âyet: 46.
395 — Tevbe, âyet: 25.
396 — Alilmran, âyte: 152.
396 — Muhammed, âyet: 7.

«İşte ahiret yurdu; biz onu, yeryüzünde büyüklenmeyi ve bozgunculuk çıkarmayı istemeyenlere (armağan) kılarız. Güzel akıbet (son ve sonuç) da takva sahiplerinindir.» (397)

Mü'min cemaat, zafere kavuşmak için İslâm'ı genel hedef haline getirmelidir. İslâm'ın hakimiyetini genel hedef haline getiren mü'min bir cemaat olabilmek.

«Allah, kendi (dini) ne yardım edenlere, kesin olarak yardım eder. Şüphesiz Allah, güçlü olandır, aziz olandır. Onlar ki yeryüzünde kendilerini yerleşik kılıp iktidar sahibi kılarsak, dosdoğru namazı kılarlar, zekatı verirler, iyiliği emrederler, kötülüklerden de sakındırırlar. Bütün işlerin sonu Allah'a aittir.» (398)

Ayrıca bütün mü'minlerin tek kitle halinde olmaları gerekir. Her biri belli bir İslâmî şahsiyete sahip olmaları icabeder. Nitekim sunacağımız âyet buna işaret etmektedir:

«Ey iman edenler, içinizden kim dininden döner (irtidat eder) se, Allah da (yerine) kendisinin onları sevdiği, onların da kendisini sevdiği, mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise güçlü ve onurlu, Allah yolunda cihad eden ve kınayıcının kınamasından korkmayan bir topluluk (kavim) getirir.» (399)

İşte bu, size sunduğumuz şartların sadece bir kısmıdır. Bunların İslâm cemaatında bulunamaması, kâfirlere karşı zafer kazanmamaları demektir. Çünkü sünnetullah dediğimiz ilahî kanun bunu gerektirir. Rabbimiz buyuruyor: «Nice az bir topluluk, daha çok olan bir topluluğa Allah'ın izniyle üstün gelmiştir. Allah, sabredenlerle beraberdir.» (400)

Bunun içindir ki, bu konunun önemi ve hareket fıkhıyla, ayrıca infaz ile olan alakası kesin olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır. Yani eğitim noktasındaki önemden ziyade işin bu yönü de fazlasıyla önem arzetmektedir.

2 — İKİNCİ FIRKA: TAKVANIN MAHİYETİ VE HAKİKATI

1 — Biz İslâm (*) adlı kitabımızda, İslâm'ın şümûlü konusunda etraflıca meseleyi ele almış idik. Mutlak meydana gelen hayat olaylarından her bir olay için Allah'ın buna ilişkin bir hükmü mevcuttur.

---

397 — Kasas, âyet: 83.
398 — Hacc, âyet: 40, 41.
399 — Maide, âyet: 54.
400 — Bakara, âyet: 249.
* — Bu kitap üç cilt halinde yayınlarımız arasında çıkacaktır.

İşte İslâm, ancak beşeriyet onun sayesinde tüm haklarını arayabilir. İster ferdleri olsun, ister beşeriyetin toplumu olsun, İslâm'ın hepsi için koyduğu hükümleri vardır. Hiç kuşkusuz, bazı İslâmî hükümler var ki, fertler bunların infazını isteyebilir. Yani ferd için isteyebilir. Meselâ kısasın ve hadlerin uygulanması gibi. Bu çok geniş ve kapsamlı olan İslâm ile her bir ferd neleri isteyecektir?

İslâm'da her müslümanın hakkını arayabilmesi için takva sahibi olması gerekir. O halde takva, Allah'ın insanlardan istediği bir hususdur. Ne zaman ki müslümanlar hepsi de takva sahibi olurlarsa, ancak orada İslâm bütünüyle ayakta durabilir. Şayet müslüman ferdlerde takva zedelenirse, İslâm'a da zarar gelir. Yakında göreceğimiz gibi, her ferdin takvası sorumluluğu nisbetindedir. İslâm'ın bizden istediği takvanın bir cüzü fertlerden herhangi birisinde ihlal olması halinde, bu İslâm'ın ihlali demektir. Hem de genel manasıyla İslâm'ın ihlal edilmesidir. Biz şimdilik burada bu kadarla yetinelim. Çünkü biz bundan sonra bu noktayı açıklayacağız.

2 — Takva denilen bu şey, bir melekedir ki, doğru gidişat bundan kaynaklanır. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: «(Göğsüne işaret ederek üç kez) **takva işte buradadır.**» İnsanın böylesi bir meleke-ye sahip olabilmesi ise, ancak bazı özel durumları gerçekleştirmesine bağlıdır. Aynı zamanda bu meleke belirli vesilelerle de giderek artar. Takvayı elde etmenin de kendisine özgü yolları vardır. Tatbik olunacak yolları, metodları vardır, zira takva bunlardan kaynaklanıp ortaya çıkar. Aslında takva başlı başın bir melekedir. Meleke, büyük zevtın yollarını izlemekle tam bir irtibat meydana getirir. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Muhakkak cesedde bir et parçası vardır. Eğer bu et parçası sağlıklı olursa, bütün ceset sağlıklı olur. Eğer bu et parçası bozulursa, tüm vücut da bozulur. Dikkat et, bu et parçası kalptir.»** (401)

Takvaya giden yol, kalbi sağlıklı kılar. Kalbin sağlığına kavuşması demek bununla amellerin düzelmesi demektir. Ameller ne derece salih olursa, kalb te o derece salah kazanır. Rabbimiz buyuruyor:

«Ey iman edenler, Allah'tan korkup - sakının ve sözü doğru olarak söyleyin. Ki O (Allah), amellerinizi ıslah etsin ve size günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse, artık o, en büyük kurtuluşla kurtulmuştur.» (402)

---

401 — Buhârî ve Müslim. Önceki hadis ise, Müslim, Nesâî, İbn Mace ve Müsned.
402 — Ahzab, âyet: 70, 71.

Bunun içindir ki, takva konusu gerek usûl yönünden, gerekse fürû yönünden birbiriyle karışıktır, içiçedir. İşaret ve alametler açısından da böyledir. Aralarındaki umumî haller açısından öyle bir bağ var ki, ayrı tutulmaları mümkün değildir.

Ancak biz burada apaçık bir yol izleyeceğiz. Bunun sonucunda ise, Allah'ın izniyle takvanın ne olduğu açık - seçik ortaya çıkacaktır. İşte bu yol şudur:

a — Allah'ın müttakileri tanıttığı âyetleri iyice incelemek, bu niteliklerin neler olduğunu kesin ortaya koymak ve her bir tarif ya da tanımı açıklamak.

b — Allah'ın takvanın gerçekleşmesi için zikrettiği yolları derinlemesine incelemek.

Biz şimdi burada, tariflerde bildirilen nitelikleri toplu olarak göreceğiz Çünkü tariflerin kimisi kimisine bağlıdır. Ancak konu hakkında kapsamlı bir araştırma yapmak, hepsini kendi yerinde zikredip anlatmak, bizi genel manasıyla ve açık - seçik bir şekilde takvaya ulaştırır. Kaldı ki, biz bu yolu üçüncü maddede ele alacağız. Bu ikinci madde ise, bizler sadece takva sahiplerinin tanımlarıyla ve açıklamalarıyla yetineceğiz.

3 — Allah (c.c.), kitabının bir çok yerlerinde müttakileri tanıtmış ve bunların niteliklerini açıklamıştır. Bakara sûresinin iki yerinde, Ali İmran sûresinin iki yerinde, Enbiya sûresinin bir yerinde, Zariyât sûresinin bir yerinde olmak üzere anlatmıştır. Ayrıca başkaca tarifler de var ki, bunlar da geçen tariflerin içeriğinde yer almaktadır.

İşte şimdi bu tarifleri sırasına göre ele alacağız. Arkasından da özet halinde açıklamalarını yapacağız.

TAKVANIN TARİFLERİ

a — «Elif, Lâm, Mîm. Bu, kendisinde şüphe olmayan, müttakiler için de kılavuz olan bir kitaptır. Ki onlar, gayba iman ederler, namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler. Ve onlar, sana indirilene, senden önce indirilenlere iman ederler ve ahirete de kesin bilgiyle inanırlar. İşte bunlar, Rablerinden olan bir hidâyet üzeredirler ve kurtuluşa erenler de bunlardır.» (403)

---

403 — Bakara, âyet: 1...5.

b — «Yüzlerinizi doğudan ve batıdan çevirmeniz, iyilik (Birr, takva ve itaat) değildir. Ama iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaba ve peygamberlere iman eden, ona olan sevgisine rağmen, malı yakınlara, yetimlere, yoksullara, yoloğluna (yolda kalmışa), isteyip dilenen, kölelere (özgürlükleri için) veren, namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ve ahitleştiklerinde ahidlerine vefa gösterenler ile zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenler (in tutum ve davranışıdır). İşte bunlar, doğru olanlardır ve müttaki olanlar da bunlardır.» (404)

c — «De ki, size bundan daha hayırlı olanı bildireyim mi? Korkup-sakınanlar için Rablerinin katında, içinde temelli kalacakları, altından ırmaklar akan cennetler, tertemiz eşler ve Allah'tan bir rıza vardır. Allah, kulları hakkıyla görendir. Ki onlar: Rabbimiz, kuşkusuz biz iman ettik, artık bizim günahlarımızı bağışla ve bizi ateşin azabından koru, diyenler. Sabredenler, doğru olanlar, gönülden boyun eğenler, infak edenler ve seher vaktinde bağışlanma dileyenlerdir.» (405)

d — «Rabbinizden olan mağfirete ve eni, göklerle yer kadar olan cennete kavuşmak için yarışın, o, müttakiler için hazırlanmıştır. Onlar bollukta da, darlıkta da infak edenler, öfkelerini yenenler ve insanlardaki haklarından bağışlama ile vazgeçenlerdir. Allah, iyilik yapanları sever. Ve çirkin bir hayasızlık işledikleri ya da nefislerine zulmettikleri zaman, Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarından dolayı bağışlanma isteyenlerdir. Allah'tan başka günahları bağışlayan kimdir? Bir de onlar yaptıkları üzerinde bildikleri halde ısrarla durmayanlardır. İşte bunların karşılığı, Rablerinden bağışlanma ve içinde ebedî kalacakları altından ırmaklar akan cennetlerdir. (Böyle) yapıp-edenlere ne güzel bir karşılık (ecir).» (406)

e — «Andolsun, biz Musa'ya ve Harun'a, takva sahipleri için bir aydınlık ve bir öğüt (zikir) olarak, hak ile batılı birbirinden ayıran (furkan) ı verdik. Onlar, Rablerine karşı gayb ile (O'nu görmedikleri halde) bir haşyet içindedir ve onlar, kıyamet saatinden içleri titremekte olanlardır.» (407)

f — «Doğruyu getiren ve doğrulayanlara gelince; işte onlar müttakilerdir.» (408)

---

404 — Bakara, âyet: 177.
405 — Âlimran, âyet: 15. 16. 17.
406 — Âlimran, âyet: 133, 134, 135, 136.
407 — Enbiya, âyet: 48, 49.
408 — Zümer, âyet: 33.

«Hiç şüphesiz müttaki olanlar, cennetlerde ve pınarlardadırlar. Rablerinin kendilerine verdiğini alanlar olarak. Çünkü onlar, bundan önce, ihsanda bulunanlardı. Gece boyunca da pek az uyurlardı. Onlar seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi. Onların mallarında da dilenip - isteyen (ve iffetinden dolayı istemeyip de) yoksul olan için de bir hak vardı.» (409)

İşte sana altı tane takva veya müttaki ile ilgili tarif. Şimdi bunu araştıralım, olur ki, bizlere Allah'ın dilemesiyle takvaya ait bazı içerikler verebilir.

A — BİRİNCİ TANIMIN AÇIKLAMASI:

«Bu, kendisinde şüphe olmayan, müttakiler için de kılavuz olan bir kitaptır. Ki onlar, gayba inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler. Ve onlar, sana indirilene, senden önce indirilenlere iman ederler ve ahirete de kesin bilgiyle inanırlar. İşte bunlar, Rablerinden olan bir hidâyet üzeredirler ve kurtuluşa erenler de bunlardır.» (Bakara, âyet: 1...5).

Biz Rabbimizin bu âyetlerinde müttakilere ilişkin olmak üzere dört nitelik görmekteyiz.

a — Gayba iman - görmeden inanmak.
b — Namaz kılmak.
c — İnfak etmek.
d — Kur'ân'a tabi olmak.

Bakara sûresinin «Ve sana indirilene iman edenler» meâlindeki âyetin bölümü, gayba iman etmenin bazı kapsamlarını açıklamakta ve bunun yanında diğer üç sıfatı da izah etmektedir.

İlki, Istılahi (terim) manada geniş anlamıyla iman kapsamının içerisinde yer almaktadır. Çünkü iman kelimesinin bir çok manaları bulunmaktadır. Bunlardan biri de bizim sunduğumuz manadır. Çünkü Rasûlüllah (a.s.) imanın bir çok tarif ya da tanımlarını bizlere bildirmişlerdir. Şöyle ki:

a — Cibril hadisi: Cebrail (a.s.) imanın ne olduğunu sorduğunda, verilen cevap. «Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayırve şerrine iman etmek.» İşte bu, gayba iman etmenin tanımıdır. (410)

---

409 — Zariyât, âyet: 15...19.
410 — Müslim rivayet etmiştir.

b — Beyhaki tarafından rivayet olunan Ebû Firas hadîsi: «**Demiş ki: Ey Allah'ın Rasûlü, iman nedir?.. İhlâs diye cevap vermişlerdir.**» Bu da iman için gerekli olan ve imana bağlı olarak bulunması gereken bir başka tanım.

c — Ebû Rezîn el Ukaylî hadîsi: «**Ey Allah'ın Rasûlü, iman nedir? Allah ve Rasûlü sana herşeyden daha sevimli olmasıdır, cevabını vermişlerdir.**» (411)

Bu da aynı şekilde, imana bağlı olarak bulunması gereken bir başka tanımdır.

d — Yine Ebû Rezîn el Ukaylî hadîsi: «**Ya Rasûlallah, iman nedir? Buyurmuşlar ki: Kim Allah için sever, kim Allah için buğzeder, kim Allah için verir ve Allah için menederse, muhakkak o, imanı kemale erdirmiştir.**» (412). Bu da yine imana bağlı olarak bulunması gereken başka bir tanımdır.

e — Ebû Hüreyre hadîsi: «**İman, yetmiş şu kadar şubedir. En üst derecesi Lailahe illallah kelimesi, en alt derecesi de, yoldan eziyet veren şeyi gidermektir. Haya da imandan bir şubedir.**» (413)

f — Ayrıca bir takım rivayetler ve âyetler var ki, bunlar gayba imanı, namazı ve infakı birlikte kapsamaktadırlar. Şöyle ki:

1 — **Mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir, O'nun âyetleri okunduğunda imanlarını arttırır ve yalnızca Rablerine tevekkül ederler. Onlar namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler. İşte gerçek mü'minler bunlardır.**» (414)

2 — İbn Abbas ve Rabia heyeti hadîsi: «**Rasûlüllah (a.s.), bir tek Allah'a iman, nedir, biliyor musunuz, demiş? Onlar da: Allah ve Rasûlü çok daha iyi bilir, demişler. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: Allah'dan başka ilah olmadığına ilişkin, tanıklık etmek ve aynı zamanda Hz. Muhammed (a.s.)'ın Allah'ın Rasûlü olduğuna şehâdette bulunmak, namaz kılmak, zekat vermek, oruç tutmak, ganimetlerden beşte birini vermenizdir.**» (415)

3 — İbn Mace hadîsi: «**İman, kalb ile bağlanmak, dil ile ikrar (söylemek), rükünlerle amel etmektir.**» Rükünler de İbn Ömer hadî-

---

411 — Buharî, Müslim, Tirmizî.

412 — Ebu Davud, Beyhakî, Tirmizî, Ahmed b. Hanbel.

413 — Altı hadis imamı da rivayet etmiştir.

414 — Enfal, âyet: 2, 4.

415 — Buharî, K. İman, Humusu eda etmek imandandır babı. Müslim, Ebû Davud, Tirmizî ve Nesaî rivayet etmişlerdir.

sinde zikredilmiştir: «**İslâm beş temel üzerine bina olunmuştur. İlki şehadet, namaz kılmak, zekat vermek, oruç tutmak ve haccetmek.**» (416)

Gördüğümüz bu üç nassa göre, imanın manasını gözönünde tutarak, yani gayba iman etmeyi, namaz kılmayı ve infak etmeyi tüm bu manalarıyla imana eş oldukları görülmektedir. Buna göre Kur'ânî tanımla takva İman etmek ve Kitaba tabi olmaktır.

Şimdi sorulabilir: Gayba iman etmek, namaz kılmak ve infakta bulunmak maddeleri arasında nasıl bir ilişki var ki, hepsine birden iman demiş olalım. Bu nasıl mümkün olabilmektedir?

Cevabında deriz ki: Namazın gayba iman ile olan alakası, onun amelî yani pratik yönünü ortaya koymaktadır. Namaz ile insan, Allah'ın sıfatlarını kavrar. Kur'ân'ı hatırlar, peygamberleri, melekleri, ahiret gününü hatırlar. Kısaca namaz bütün bunları insana hatırlatır...

İnfakın gayba iman ile olan ilişkisine gelince, bu da, tıpkı Rasûlüllah (a.s.)'ın söyledikleri gibi: «**Sadaka bürhandır.**» Bir insan düşünün, malına olan düşkünlüğü ve ona olan sevgisine rağmen, hiç bir karşılık beklemeksizin sırf Allah rızası için vermektedir. İşte bu, Allah'a ve ahiret gününe kuşkusuz iman ettiğinin pratikte ve en dakik olan kanıtıdır.

Şu anda yapmış olduğumuz araştırmamıza göre bu tanımda takva, iman etmek ve kitaba tabi olmak anlamında olduğunu öğrendik. O halde bu ikisinde öncelik hangisinindir? İmanda mı, yoksa kitapta mı? Bu sorumuzu aşağıdaki rivayetler açıklayacaktır.

1 — İbn Ömer (r.a.) rivayet ediyor: «**Bizler zaman içinde öyle bir dönem yaşadık ki, bizden birine kitaptan önce iman istenirdi. (Bize Kur'ân'dan önce iman verilir). Sûre inerdi de, bunun helali, haramı, emirleri ve nehiyleri, bunlardan üzerinde durulması gerekenini öğrenirdi. Gerçekten ben öyle adamlar gördüm ki, birilerine imandan önce Kur'ân veriliyor. Bu da Fatiha ile Nas sûresi arasında ne kadar sûre varsa, hepsini okuyor, fakat neyi emrettiğini, neyi nehyettiğini ve ona göre neyin üzerinde durması gerektiğini bilmiyor. Onu tıpkı, değersiz hurma gibi savuruveriyor.**» (417)

2 — İmam Gazali'nin ihtilaflı da olsa özet halinde rivayet ettiği bir hadis, Cündep yoluyla gelmektedir. Nitekim Iraki de aynı şekilde aynen rivayet etmiştir.

---

416 — Buharî ve Müslim.

417 — Taberânî rivayet etmiştir.

«Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabı olarak bizlere Kur'ân'dan önce iman verilirdi. Sizden sonra bir kavim (toplum) gelecek ki, onlara imandan önce Kur'ân verilir. Harflerini okurlar, hadlerini ve hukukunu ise zayi ederler. Biz okuduk, bizden iyi okuyan var mı? Biz öğrendik, bizden iyi bilen var mı? derler. Bu, onların hazzıdır.» Başka bir lafızda ise; «İşte onlar bu ümmetin en şerlileridir.» O halde en başta iman gelmektedir. İMAN...

Gerçi biz, her ne kadar önce iman, sonra Kur'ân diyor isek de, şu noktayı kesin olarak pekiştirmemiz icabeder. Biri diğerinden ayrılmaz, biri diğeri olmadan olmaz. Takva sahibi olan kimse, her ikisini de birlikte yaşayandır. «Haberiniz olsun; Allah'ın velileri, onlar için korku yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir. Onlar iman edenler ve takva sahibi olanlardır.» (418)

«Eğer o ülke halkı iman etselerdi ve korkup - sakınsalardı (takva sahibi olsalardı), gerçekten üzerlerine hem gökten, hem de yerden (sayısız) bolluklar (bereketler) açardık.» (419)

Burada göstermiş olduğumuz bu âyetlerden anlaşıldığına göre takvadan maksat, iki cüzden (parçadan) biri olan kitaba tabi olmak yönüdür. Çünkü: «Haberiniz olsun; Allah'ın velileri, onlar için korku yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir.» (Yunus, 62) meâlindeki bu âyeti, şimdi meâlini sunacağımız şu âyet açıklamaktadır: «Kim benim hidâyetime tabi olur uyarsa, onlar için ne bir korku vardır, ne de mahzun olacaklardır.» (420)

Şimdi biz burada daha fazla bir izah getirmek isteriz. İman ile Kur'ân'ın birbirleriyle olan ilişkileri ve aralarındaki tertip ve sıralama, şu üç manaya göre değerlendirilecektir. Şöyle ki:

1 — Bir imanın gerçekten iman vasfını ve adını alabilmesi, Allah'ın hükmüne bağlı kalmak ve ona eğilmekle olur. Allah'ın hükmüne bağlanmak ve ona tam bir teslimiyet ile teslim olmak.

Bizler Allah'ın hükmünü, ancak Allah'ın kitabından ve Rasûlünün sünnetinden öğrenebiliriz. Ancak bu iki kaynaktan öğrenilebilir. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Hayır, öyle değil; Rabbine andolsun, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp sonra senin verdiğin hükme, içlerinde hiç bir

---

418 — Yunus, âyet: 62, 63.
419 — A'raf, âyet: 96.
420 — Yunus, âyet: 62. Bakara, âyet: 38.

sıkıntı bulmaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar.» (421)

«Aralarında hükmetmesi için, Allah'a ve Rasûlüne çağırıldıkları zaman mü'min olanların sözü: «İşittik ve itaat ettik» demeleridir.» (422)

«Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de. Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, artık onu Allah'a ve Rasûlüne döndürün. Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız.» (423)

Burada görüldüğü gibi şahit: «Eğer Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız» kısmıdır.

2 — İman ne derece güçlüyse, emri bil ma'ruf ve nehyi anilmünker de o oranda olur. Zira Kur'ân'ın bahisleri bu iki temel üzerinde dönüp - dolaşır. Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Sizden kim bir münkeri görürse, onu eliyle değiştirsin (güç kullanarak münkeri ortadan kaldırsın). Şayet buna gücü yetmezse diliyle engel olsun (susmasın), eğer buna da gücü yetmez ise, kalbiyle buğzetsin. Ancak bu üçüncüsü imanın en zayıf derecesidir.»

Bu hadiste üçüncü madde olarak geçen imanın en zayıf derecesi (Ad'aful-iman) noktası, bizim münker karşısındaki tavır ve tutumumuzun ne olmasının bir göstergesidir. Şedit olmamız halinde durum farklı, umursamaz bir tavır göstermemiz halinde imanın durumu yine farklıdır. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Allah, benden önce bir ümmet içinde gönderdiği hiç bir peygamber yoktu ki, mutlaka ümmeti içerisinde onun havarileri (yardımcıları) ve ashabı vardı. Bunlar o peygamberin sünnetini alıyorlar ve o peygambere iktida ediyorlardı. Sonra kendilerinden sonra gelenler oldu, bunlar yapamayacakları şeyleri söylüyorlar, emrolunmadıkları şeyleri işliyorlar. İşte kim bunlarla eliyle (güç ve zor kullanarak) cihad ederse o mü'mindir. Kim diliyle bunlara karşı cihad ederse o da mü'mindir. Kim de kalbiyle onlara karşı cihad ederse, o da mü'mindir. Artık bunun ötesinde, imandan hardal danesi kadar bir şey yoktur.»

O halde münker ve bunu işleyenler karşısında herhangi bir tutum ve vaziyet almayan kimsede iman yoktur, çünkü iman olmadıkça karşı koyma da söz konusu değildir.

---

421 — Nisa, âyet: 65.
422 — Nûr, âyet: 51.
423 — Nisâ, âyet: 59.

3 — Gerçekten Kur'ân'dan ancak mü'min olan bir kalb yararlanır. Kalbin Kur'ândan faydalanıp - yararlanması ve onu anlaması, mutlaka önce imanlı olmayı gerekli kılar. Rabbimiz buyuruyor:

«Hâlâ Kur'ân'ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalblerinin üzerinde kilitler mi var?» (424)

«Fakat biz onu anlamalarına engel olmak için kalblerinin üstüne örtüler, kulaklarının içine de ağırlık koyduk.» (425)

«Bir sûre indirildiğinde onlardan bazısı, bu hanginizin imanını arttırdı? der. Ancak iman edenlere gelince, onların imanını arttırmıştır. Ve onlar müjdeleşmektedirler. Kalblerinde hastalık olanların ise, iğrençliklerine iğrençlik ekleyip - arttırmış ve onlar kâfir olarak öldüler.» (426)

«De ki: «O, iman edenler için bir hidâyet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır. Ve o (Kur'ân) onlara karşı bir körlüktür.» (427)

«Bununla bir çoğunu saptırır, bir çoğunu da hidâyete ulaştırır. O, bununla ancak fasıkları saptırır.» (428)

«Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, sinelerde olana bir şifa ve mü'minler için de bir hidayet ve rahmet geldi.» (429)

«Benim kesin uyarımdan korkanlara Kur'ân ile öğüt ver.» (430)

Bütün meâllerini verdiğimiz bu âyetlerden anlaşılan şudur ki, Kur'ân, onun tatbiki, anlaşılması, onunla hatırlanılması gibi hususlarda iman ile tam bir irtibat ve bağlılıkla birbirine bağlıdırlar.

Artık bundan şunu anlıyoruz, bir müslüman ki, üzerinde herhangi İslâmî bir faaliyet, pratikte yaptığı bir iş yok. Böyle bir kimsenin Kur'ân'ı tatbik etmesi, onun hükmüne boyun eğilmesi ve onun için ihlâs ile çalışması mümkün değildir. Biz bunların bu noktada ne derece cahil olduklarını tavır ve hareketlerinden anlarız. Çünkü üzerlerinde bu manada bir amelleri yok.

Şimdi artık denmesi gereken sonuca geldik.

---

424 — Muhammed, âyet: 47.
425 — En'am, âyet: 25.
426 — Tevbe, âyet: 124, 125.
427 — Fussilet, âyet: 44.
428 — Baara, âyet: 26.
429 — Yunus, âyet: 57.
430 — Kaf, âyet: 45.

Müttakiler için verilen ilk tarife göre, takva imandır. Buna gaybı tasdik etmek, namaz kılmak, infakta bulunmak ve kitaba uymak dahildir. Bir müslümanın müttaki olabilmesi için, ancak tüm bu sayılanları yerine getirmesiyle mümkündür.

Tarifin birinci maddesi, konunun temelidir, takvanın esasıdır. İkincisi ise onun binasıdır. Çünkü temelsiz bina kurulamayacağı gibi, sadece temele de bina denilemez. Aksi takdirde eksik olmaktan kurtulamaz.

Biz bu temele ilişkin genişçe bilgiyi İslâm adlı kitabımızda sunmuştuk. Bunun içindir ki, burada tekrar aynı konuya dönmek istemiyoruz.

Şimdi biz fazla zaman kaybetmeden hemen ve doğrudan olarak müttakilerin ikinci maddesine geçelim. Bu da onların Kur'ân hidâyetiyle hidâyete ermeleriydi. İşte ikinci madde:

«Bu, kendisinde şüphe olmayan, müttakiler için de yol gösteren (hidayet olan) bir kitaptır.» (431)

KİTABA UYMAK

Biz bu noktayı da kitaba uymak maddesinde göstermiştik. Biz kitabımızda, çağdaş müslümanın bilmesi gereken İslâm kültüründen sözetmiştik. Bunun Kur'ân noktasından önemi ve hidâyet açısından değeri üzerinde durmuştuk. Ayrıca müslümanlar için bağlanmaları gereken şeylerin neler olduğunu belirtmiştik. Bundan dolayıdır ki, burada bizim ele alacağımız nokta daha kısa olacaktır. Bu, her bir ferden istenen nedir, ferdde takva melekesi nasıl oluşur, bunu kendi şahsında nasıl gerçekleştirir, bunu ele alacağız, bunun için diyoruz ki:

Daha önce de öğrendiğimiz gibi, bizim yaratılmamızın amacı, görebildiğimiz her bir olay ve mesele konusunda mutlaka Allah'ın kitabında ona ilişkin bir hükmü vardır. Orada yoksa bile, Rasûlünün sünnetinde vardır. Ya da müctehidler bu her iki kaynaktan ortaya döktüler. Bizzat kaynak Allah'ın kitabı Kur'ân'dır. Neden, Kur'ân'ın müslümanın hidâyeti olması isteniyor? Bununla takva nasıl sağlanabilir?

Öncelikle şu gerçeği hepimizin bilmesi gerekir. Her müslümandan ve eşit olarak kitaba bağlanmaları ve ona sarılmaları istenir. Ancak bir çok müslümanlar karşılaştıkları hükümler konusunda mesu-

---

431 — Bsara, âyet: 2.

liyetleri derecesinde ve güçleri oranında bir çok hususlarda farklıdırlar. Kural şudur:

«Her müslüman sorumluluğu kadar ve gücünün sınırı kadar mükelleftir.»

Konunun açıklaması için deriz ki: Müslüman, Allah'ın kitabına tabi olmakla mükellef olması ancak bülûğ çağına erincedir. Yani müslüman baliğ olunca, Allah'ın kitabına tabi olmakla mükellef tutulur. Halbuki baliğ olmadan önce mükellef değildi. Ancak mükellef olduktan sonraki görevleri de durumuna ve şartlarına göre değişiktir. Erkek ile kadın, zengin ile fakir aynı sorumluluğu taşıyamadıkları gibi, yakınları olanla olmayan arasındaki durumlar da farklıdır.

Meselâ erkeğe göre kadının daha çok örtünmesi istenir. Başkası da kadının nafakasından sorumludur. Çünkü nafakadan sorumlu bulunan erkektir. Meselâ zengin zekat vermek ve hacc ile mükelleftir. Halbuki fakirin böyle bir mükellefiyeti yoktur. Meselâ bir kimsenin yakınları ve akrabası var ise, gidip onları ziyaret etmesi gerekir. Fakat böyle bir durum yoksa, ya da münasebetleri kesik ise, o kimseye ziyaret gerekmez. Komşusu var ise, durum yine böyledir. Kişinin buradaki vaziyeti şöyledir. Tek olması ve olmaması durumuna göre değişir. Şayet komşu varsa, hakları aranıp sorulur. Komşular zimmî veya müslüman olmaları halinde, durum yine farklılık gösterir. Mükellefiyet de farklıdır. Şayet bir işi var ise, onun durumu da çalışan ile çalışmayana göre yine değişir. Buna karşılık sorumluluk da farklıdır.

Kişi evlenince bu defa sorumluluklar daha çok artar. Çünkü evlenmesi ve zifafı gibi tüm bu manadaki şeyler, Allah'ın kitabına uygun olarak yapılmalıdır. Koca hanımının haklarını vermeli, hanım da kocasının haklarını gözetmelidir. Bu defa çocukları olunca, yeni bazı sorumluluklar daha ortaya çıkar. Bir çok emirlerle karşı karşıya kalır. Erkek ve kız çocuklarını Kur'ânî edep ve terbiye ile eğitmesi gerekir.

Şayet kişi, devlet kademelerinde bir görev almış ise, ondan da görevine uygun sorumluluklar düşer. Buna göre mükellefiyet taşır. Vazifenin ağırlığına göre mükellefiyet de o oranda artar. Meselâ kişi devlet başkanıysa, bu da Kur'ân'ın tümünü uygulamakla mükelleftir. Gerek kendisi hakkında gerekse ümmetinin fertleri hakkında tamamını uygulayacaktır. Bunu devleti için bir kanun, program ve gidilen yol haline getirecektir.

Bütün ümmet fertlerinin Allah'ın kitabında kendileri için uygulanması gerekeni uygulama görevini yüklenirlerse, böylece Kur'ân'ın

tamamı tatbik edilmiş olur. Her bir bakanlık ve bakan, her bir vazife ve görevli, her bir müessese ve çalışanları, Allah'ın kitabını program ve kanun olarak tatbik etmezlerse, müslüman da bir kısmını yapar, bir kısmını yapmaz ise, Kur'ân'ın kimi yönlerini tatbik eder, kimisini de boş verirse, böyle bir durumda müslüman takva sahibi olamaz Toplum takva sahibi olamaz, devlet takva üzerinde kurulamaz. İslâm da uygulanamaz.

Şimdi başka bir ifadeyle bunu anlatmamız mümkündür.

İnsanlar çeşitli guruplar halinde yaşar. Aile çevresi, komşuluk dairesi, idareci olarak bir çevrede, devlet dairesinde, İslâm ümmeti içerisinde ve onun büyük olan devleti içerisinde yaşar. Yani insanı çepeçevre kuşatan çevreler bunlardır. Bir de insanlık dairesinde bulunması.. Kur'ân-ı Kerîm, bütün bu anlatılan çevreler için, en uygun metod, program ve kanundur. Beşer hayatının tüm alanları için en sağlıklı program, Kur'ân'a uymak. Çünkü bu, İslâm ümmetinin kanunudur. Gerek nizamı ve gerekse düzen ve tanzimi açısından, başkalarıyla olan münasebetlerinde, içerdeki gayri müslimlerle olan ilişkilerinde kamil anlamda kanun Kur'ân'dan başkası değildir.

O halde tüm yönleri ve bölgeleriyle bu ümmetin tamamı nasıl yürümelidir? Bütün şubeleriyle üzerinde yürümesi gereken programları nedir? Bölgeler arası ilişkilerde izlenecek yol nedir? Vezirlerinin (bakanlarının), hakimlerinin ve şubelerinin üzerinde olmaları gereken şey nedir? O Kur'ân her bir kimse ve bakanlık için gerek hareketlerinde, gerek davranışlarında ve sınırlarında (hudutlarında) bir programdır. Lehlerine ve aleyhlerine gereken nelerdir? Bütün bunlar orada mevcuttur. O gerek komşuluk ilişkilerinde, gerekse insanlar arası ilişkilerde bir kanun ve programdır. Yine o, aile için bir programdır ki, aile içerisinde herkesin görevlerini sınırlandırmaktadır. Tüm toplumun ve bireyin hukukudur Kur'ân. İşte bu kamil anlamda ve mütekamil manadaki program ve metod ancak şöylece ayakta durabilir:

a — Onu tanımakla.

b — Ona teslim olmak ve tüm hükümlerine boyun eğmekle.

c — Hangi tabaka olursa olsun, bu kanunu eşit bir şekilde pratikte uygulayabilecek adamlarının olmasıyla. Bu kimseler hangi daire ve toplum içerisinde yaşarlarsa yaşasınlar, hepsine aynen uygulanmak kaydıyla. Kimi zaman bir kişinin bir çok dairelere karşı sorumluluğu olabilir. Bu kimse, sorumluluğu altındaki tüm dairelere Allah'ın hükmünü uygulamalıdır. Müslümanlar bu kanunu ve programı tanıyınca, ona teslim olunca, her biri de görevini yerine getirince, arada bir fark gözetmeksizin infaz görevini yürütünce, işte böyle

bir durumda Allah'ın kitabı tümüyle ayakta durmuş olur. Aynı zamanda her bir ferd de takvaya erişir.

İslâm, ancak onu uygulayacak adamlar sayesinde ayakta durur. Teslimiyet olmadan da İslâm olmaz. Allah'a tam olarak teslimiyet. Bu teslimiyet de ancak tanımakla, marifetledir.

Allah'ın kitabından uzaklaşmak, ayrılıp - yançizmek cehaletle, fasıklıkla, riddet - dinden dönmekle, her bir şeyde Allah'ın kitabını terketmekle başlar. Böyle olunca da, tağutun kanunu, her bir şeyde hakim olur. Hayat onun esasları üzerinde hareket eder. Meselâ müslüman, bir yerde İslâm'ı uygulama gücü bulur, ikinci bir yerde de aynı uygulamadan kendisinin aciz olmadığını görürse, ihmali halinde o kimseyi, pratik olarak takvaya sahip çıkmadığını görürsün. Kendisinin takva sahibi olmadığını bulursun.

Yine müslüman, ikinci bir yerde İslâm'ı uygulamada gördüğü acizliği başka birinde uygulatmaya gücü yeter de, yapmazsa, bu kimseyi pratikte müttaki olmayan bir kimse olarak görürsün.

Burada mutlaka cihad etmek gerekir. Ki, Allah'ın kelimesi yücelebilsin. İnsan takvaya yönelebilecek bir konum kazanabilsin. Bu da sözünü edeceğimiz şartı uygulamakla olabilir. **Bu, kitaba uymaktır.**

Böylece sunduğumuz: **«Herkes kendi sorumluluğu ve gücünün sınırları çerçevesinde yükümlüdür»** kuralı anlaşılmış oldu. Çünkü bu kaide, Allah'ın kitabında insanlardan nelerin istendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Böylece her bir müslüman sorumlulukları ve yükümlülükleri nisbetinde meseleyi ele alırlarsa, böylece Allah'ın kitabı uygulanmış ve İslâm da hakim olmuş olur. Toplum da takvaya erişir.

Bu da Allah'ın kelimesi bizzat yücelmedikçe sağlanamaz. Çünkü müslümanlar yüce olanlardır. En sağlam ve muhkem olan da İslâm'dır. Güç ve hakimiyet ise mutlaka müslümanların elinde olacaktır. İşte ancak böyle bir ortamda Allah'ın kitabı uygulanabilir.

Şayet güç ve kuvvet gayri müslimlerin elinde olursa, hüküm sahibi olan da bizzat tağut olursa, böyle bir halde Allah'ın ortaya koyduğu kanunlar ve sınırlar uygulanamazlar. Allah'ın şeriatıyla hüküm olunamaz. Müslüman böylesi bir durumda, sadece ibadet ve akide yönüyle müslümandır. Fakat İslâm'ın bir çok emirlerini ve işlerini yerine getirmek bakımından İslâm'dan uzaktır.

Ancak burada bir yanlış anlaşılmaya meydan vermiş olmayalım. Güç ve kudret gayri müslimlerin eline geçince, artık müslümanlar, Allah'ın kitabına uymaktan ve ona tabi olmaktan bağışlanmışlardır.

affedilmişlerdir. Hayır, durum hiç de öyle değildir. Bilakis Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «**Gücünüz yettiğince Allah'dan korkup - sakının.**» (432)

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «**Allah, hiç bir nefse (kimseye) gücünün yetmediğini yüklemez.**» (433)

Fakat bu durumda müslüman görevi gereği, tüm gücünü, kuvvetini müslümanların menfaatine sarfetmesi gerekir. Müslümanlar kendilerinden istenen şeyler konusunda, her bir ferd üzerine düşeni yaparsa. çünkü her birinin gücüne göre taşıdıkları sorumlulukları da farklıdır. Herkes Allah'ın kitabından yapması gereken ne ise onu yapar. Çünkü herkes taşıdığı sorumluluk, gücünün sınırları kadar yükümlüdür. Burada karşımıza ikinci bir kaide çıkıyor:

«**Müslümanlar, Allah'ın kitabını hakim kılmak, tamamını uygulatmak için aralarında birleşip, başkalarına karşı tek güç halinde çıkmakla yükümlüdürler.**» Zira Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Ve sizlerden yalnızca **zulmedenlere isabet etmeyen bir fitneden de korkup - sakının.**» (434)

«**İsrailoğullarından küfredenlere (kâfir olanlara), Davud ve Meryemoğlu İsa diliyle lânet edilmiştir. Bu, isyan etmeleri ve haddi aşmaları nedeniyledir. Yapmakta oldukları münker (çirkin iş) lerden birbirlerini sakındırmıyorlardı. Yapmakta oldukları şey ne kötü idi.**» (435).

İbn Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Gerçekten ilk kez, İsrailoğullarına eksiklik gelmesine (ahdi bozmaya) sebep olan şey, (onlardan) bir adam, başka biriyle karşılaşır (ve onu kötülük işler bulur da) der ki: Ey falanca, Allah'tan kork, yaptığın bu şeyi bırak. Çünkü bu, sana helal değildir. «Fakat ertesi günü tekrar onunla karşılaşır, o adam aynen devam etmektedir. Bu hal, gelen kimseyi onunla yemekten, oturmaktan ve içmekten menetmezdi. İşte onlar bunu işleyince, Allah, bazısının kalblerini bazısına kattı. Sonra dedi ki: «İsrailoğullarından kâfir olanlara, Davud ve Meryemoğlu İsa diliyle lânet edilmiştir. Bu, isyan etmeleri ve haddi aşmaları nedeniyledir. Yapmakta oldukları münkerlerden birbirlerini sakındırmıyorlardı. Yapmakta oldukları şey ne kötü idi. Onlardan çoğunun küfre sapanlarla dostluklar kurduklarını görür-**

---

432 — Teğabun, âyet: 16.
433 — Bakara, âyet: 286.
434 — Enfal, âyet: 25.
435 — Maide, âyet: 78, 79.

sün. Kendileri için nefislerinin takdim ettiği şey ne kötüdür. Allah onlara gazablandı ve onlar azabda ebedi kalacaklardır. Eğer Allah'a, peygambere ve ona indirilene iman etselerdi, onları dostlar edinmezlerdi. Fakat onlardan çoğu fasık olanlardır.» (436) Sonra Rasûlüllah (a.s.) devamla şöyle buyurdular: «Hayır vallahi, ya kesin olarak iyiliği emredersiniz ve yine kesin olarak kötülüklerden de nehyedeceksiniz ve mutlaka zalimin elinden tutup onu hakkın önünde eğeceksiniz ve onu sadece hakkı uygulamaya zorlayacaksınız. (Eğer bunları işlemezseniz), Allah, kalplerinizi diğerlerinin kalpleriyle uyumlu kılar, sonra da tıpkı onlara lânet ettiği gibi size de lânet eder.» (437)

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Cihadın en faziletlisi, zalim devlet başkanının yanında adaleti öngören bir söz söylemektir.» (438)

Rasûlüllah (a.s.) yine buyuruyor: «Allah'ın hudutlarını icra edenlerle, ihmalkarlık düşünenler arasındaki fark şöyledir. Su üzerindeki bir geminin katlarında kalmak için aralarında kura çeken bir kavim gibidirler. Bunlardan kimisine geminin üst kısmı, kimisine de alt kısmı düşmüştür. Altta kalanlar su alma ihtiyacını duyduklarında, kendilerinin üstünde yer alanların yanından almak üzere giderlerdi. Bunun üzerine dediler ki, biz hissemize düşen kısımdan bir delik açsak da, (suyumuzu buradan alsak) ,üstümüzdekilere eziyet vermesek. Eğer, bunlar istedikleri şeyi yapmaya bunları bıraksalar, hepsi de helâk olup giderler. Yok eğer el çektirip engel olurlarsa, hem onlar ve hem diğerleri yani hepsi de kurtulurlar.» (Buhari ve Tirmizi).

İşte müslümanların birlik içinde olmaları, bir tek el halinde bulunmaları için en güzel bir örnek. Sorumluluklarını taşımada, Allah'ın kitabını hakim kılmada yapılacak iş... Buna ait bir çok rivayetler vardır...

«Sizden kim, bir münkeri görürse onu eliyle değiştirsin. Şayet buna gücü yetmezse, o halde diliyle önlesin. Buna da güç yetiremezse, kalbiyle buğzetsin. Bu, imanın en zayıf derecesidir.» (439)

Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «Allah, benden önce bir ümmet içinde gönderdiği hiç bir peygamber yoktur ki, ümmeti içerisinde mutlaka onun havarileri ve ashabı vardı. Bunlar o peygamberin sün-

436 — Maide, âyet, 78...80.
437 — Ebu Davud, Melahim, 17.
438 — Ebu Davud ve İbn Mace rivayet etmişlerdir.
439 — Müslim, Müsned ve Sünen sahipleri.

netini alıyorlar ve ona iktiâa ediyorlardı. Sonra bunlardan sonra gelenler oldu, bunlar yapmayacakları şeyleri söylüyorlar, emrolunmadıkları şeyleri işliyorlar. İşte kim bunlarla eliyle cihad ederse o mü'mindir. Kim diliyle bunlara karşı cihad ederse mü'mindir. Kim de kalbiyle onlara karşı cihad ederse o da mü'mindir. Artık bunun ötesinde, imandan hardal danesi kadar bir şey yoktur.» (440)

Herhangi bir mü'min ki, Allah'ın kitabından bir yan çizme, ayrılma görürse, görevi hemen onu düzeltmek, onu doğrultmaktır. İş düzelinceye, hakim kılınıncaya kadar emir, halktan ve halk da emirden yardım istemekle görevlidirler.

İbn Asakir, Ebû Zer el Herevî «el Cami» adlı eserde Numan b. Beşir'den tahric ettiklerine göre, Hz. Ömer b. Hattab (r.a.) : «Bir mecliste etrafında muhacirlerle ensar da bulunduğu halde dedi ki, eğer ben bazı işlerde hafiflik gösterirsem, siz ne yaparsınız? Görüşünüz nedir? Hepsi sustular. Hz. Ömer bu sözünü iki ve üç kez tekrarladı. Bunun üzerine Bişr b. Sa'd, dedi ki: Şayet sen böyle bir şey yapacak olursan, seni tıpkı oku düzelttiğimiz gibi, düzeltiriz.» Bu cevabı alan Hz. Ömer (r.a.) şöyle dedi: «O halde siz.. O halde siz..» (El-Kenz).

İbn Mübarek Musa b. Ebû İsa'dan rivayet ediyor. Demiştir ki: «Hz. Ömer b. Hattab (r.a.), Beni Harise otlakiyesine gitti. Orada Muhammed b. Mesleme'yi gördü. Bunun üzerine Hz. Ömer ona şöyle dedi: «Ey Muhammed beni nasıl görüyorsun?» O da: «Vallahi seni, sevdiğim gibi ve senin adına hayır isteyenlerin sevdiği gibi görüyorum. Görüyorum ki, malları toplamakta güçlüsün. Fakat onlardan uzaksın. Onları taksim ederken de adaletlisin. Şayet sen meyledecek olsan, seni hemen düzeltiriz. Tıpkı okun matkapla düzeltildiği gibi.» Hz. Ömer (r.a.) «Hah öyle» dedi. O da: Eğer sen meyledersen, seni tıpkı okun matkabta düzeltildiği gibi düzeltiriz, dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer: «Rabbime hamdolsun ki, beni yoldan ayrıldığımda, düzeltecek bir toplum içinde kılmıştır.» (Muntahab Kenzu'l Ummal).

İbn Ebi Asım ve Bağavî, Halid b. Hakim b. Hizam'dan tahric etmişlerdir. Demiştir ki: «Ebû Ubeyde, Şam'da emir olarak bulunuyordu. O yöreden bazı kimseler toplanıp gelmişlerdi. Halid de ona gelmişti. Onunla konuştu. Bunun üzerine gelenler Halid'e dediler ki: «Sen emiri kızdırdın.» O da: «Ben, emiri kızdırmak istemedim. Ancak ben, Rasûlüllah (a.s.)'dan şunu işittim; diyordu ki: «Gerçekten kıyamet gününde, insanların azab yönünden en şiddetli olanı, dünyada insanlara en çok eza - cefa edenidir.»

---

440 — Müslim, İman.

ALLAH'IN KİTABINI HAKİM KILMANIN SORUMLULUĞUNU TAŞIYANLARIN BİRLİKTE DAVRANMALARINI EN AÇIK GÖSTEREN ÖZELLİKLERİ ŞÖYLECE SIRALAYABİLİRİZ

1 — Aile içerisinde bir kitle halindedirler. Rabbimiz buyuruyor: «Ailene (çoluk çocuğuna) namazı emret, kendin de ona devam eyle.» (441).

«Ehline (halkına) namazı ve zekatı emrediyordu ve Rabbinin katında kendisinden hoşnud kalınan biriydi.» (442)

«Hani Lokman oğluna —öğüt vererek— demişti ki: «Ey oğlum, Allah'a şirk koşma. Hiç şüphe yok şirk, gerçekten büyük bir zulümdür. Biz insana anne ve babasını vasiyyet ettik. Annesi onu zorluk üstüne zorlukla (karnında) taşımıştır. Onun (sütten) ayrılması da, iki yıl içindedir. Hem bana, hem de anne ve babana şükret, dönüş yalnız banadır. Bununla birlikte, onların ikisi hakkında bir bilgin olmayan şeyi bana şirk koşman için, sana karşı çaba harcayacak olurlarsa, bu durumda onlara itaat etme ve dünyada onlara iyilikle sahiplik et. Ve bana gönülden katıksız olarak yönelenin yoluna tabi ol. Sonra dönüşünüz yalnızca banadır. Böylece ben de size, yapmakta olduklarınızı haber vereceğim. Ey oğlum, gerçekten bir hardal danesi ağırlığında olsa da, ister bir kaya parçasında ya da göklerde veya yerde bulunsa bile, Allah, onu getirir. Hiç şüphesiz Allah, latif olandır, herşeyden haberdardır. Ey oğlum, dosdoğru namazı kıl, maruf olanı emret, münker olandan sakındır. Ve sana isabet edene karşı sabret. Çünkü bunlar, azmedilmesi gereken işlerdendir. İnsanlara yanağını çevirip (büyüklenme) ve böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Çünkü Allah, her büyüklük taslayıp da böbürleneni sevmez.

441 — Taha, âyet: 132.
442 — Meryem, âyet: 55.

Yürüyüşünde orta bir yol tut, sesini de kıs. Çünkü seslerin en iğrenci gerçekten eşeklerin sesidir.» (443)

«Bunu, İbrahim, oğullarına vasiyyet etti, Yakub da: «Oğullarım, şüphesiz Allah sizlere bu dini seçti. Siz de ancak müslüman olarak can verin.» (444)

«Rabbimiz, kimimizi sana teslim olmuş (müslümanlar) kıl ve soyumuzdan da sana teslim olmuş (müslüman) bir ümmet kıl.» (445)

«Ve onlar: «Rabbimiz, bize eşlerimizden ve soyumuzdan, gözün aydınlığı olacak (insanlar) armağan et...» diyenlerdir.» (446)

«Hani babasına demişti ki: Babacığım, işitmeyen, görmeyen ve seni herhangi bir şeyden bağımsızlaştırmayan şeylere niye tapıyorsun? Babacığım, gerçek şu ki, sana gelmeyen bir ilim geldi bana, artık bana tâbi ol, seni düzgün bir yola ulaştırayım. Babacığım, şeytana kulluk etme, kuşkusuz şeytan, Rahman olan Allah'a başkaldırandır. Babacığım gerçekten ben, sana Rahman olan Allah tarafından bir azabın dokunacağından korkmaktayım. O zaman da şeytanın velisi olursun.» (447)

b — AKRABA ÇEVRESİNDE BİRLİK OLMANIN GÖRÜNTÜSÜ:

«Ve en yakın aşiretini (hısımlarını) uyarıp - korkut.» (448)

c — DEVLETE YÖNELİK BUNUN TEZAHÜRLERİ:

«Cihadın en faziletlisi, zalim bir sultan - devlet başkanı nezdinde hakkı (hak sözü) söylemektir.» (449)

d — HALKA KARŞI BU GÖREVİ YÜRÜTMENİN TEZAHÜRÜ:

«Sizden hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten sakındıran bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa erenler işte bunlardır.» (450)

«Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar da birbirlerinin velileridirler. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler ve Allah'a ve Rasûlüne itaat ederler. İşte Allah'ın kendilerine rahmet edeceği bunlardır.» (451)

---

443 — Lukman, 13...19.
444 — Bakara, âyet: 132.
445 — Bakara, âyet: 128.
446 — Furkan, âyet: 74.
447 — Meryem, âyet: 42...45.
448 — Şuara, âyet: 214.
449 — Ebu Davud ve İbn Mace, Ebu Said Hudri'den merfu olarak rivayet etmişlerdir.
450 — Alilmran, âyet: 104.
451 — Tevbe, âyet: 71.

e — BİRLİK OLMANIN DEVLETTEKİ TEZAHÜRÜ:

Hz. Osman b. Affan (r.a.)'ın şu ifadeleridir: «Gerçekten Allah (c.c.), Kur'ân ile çıkarmadığını güç ve sulta ile çıkarır.»

İşte bu müşterek ve ortaklaşa olan sorumluluk sayesinde, müslümanlar arasında Allah'ın kitabının hakim olması ve aralarında uygulanması için gereken yapılabilir. Zaten bunun için Allah (c.c.) kendilerini başkalarından üstün kılmıştır. Rabbimiz buyuruyor:

«Siz, insanlar için çıkarılmış hayırlı - seçkin bir ümmetsiniz. Marufu (iyi ve İslâm'a uygun) olanı emreder, münker (kötü, çirkin ve İslâm'a aykırı) olandan sakındırır ve Allah'a iman edersiniz.» (452)

Kanaatimize göre bundan sonra, birinci tanımdan anladık ki, ikinci durumu gerçekleştirmek nasılmış, bu ortaya çıkmıştır. Müttakinin birinci tanımı yapılırken, verdiğimiz bilgilerden, ikinci tarafın gerçekleşmesi için:

a — Kesin olarak Kur'ân'a iman edeceğiz. Aynı zamanda ona bağlanacağız.

b — Sorumluluğumuz ve gücümüz oranında Kur'ân'ı tatbik edeceğiz.

c — Tatbiki için başkalarına karşı gereken çalışmayı yapacağız.

Bu üç maddeden herhangi birinin ihlali halinde, takvadan sapılmış olur. Sonuçta da ceza ve azaba hak kazanılmış olur.

«Halkı, ıslah için çalışan kimseler iken, senin Rabbin o ülkeleri zulm ile helâk edecek değildir.» (453)

Şu iki şey gerçekleştirilmedikçe, ebediyyen o halk ıslahatçı olamazlar.

«Kitaba sımsıkı sarılanlar, namazı dosdoğru kılanlar ve kuşkusuz biz salih olanların (ıslah için çalışanların) ecrini kaybetmeyiz.» (454)

Demek ki ıslahatçılar, yani düzeltmeye çalışanlar:

a — Namaz kılanlar, b — Kendilerini ve insanları kitaba bağlıyanlar, sarılanlar olmaktadır. Bu ikisi gerçekleşmedikçe şehir ve köy halkları helak ve yok olmaya hak kazanmış olurlar. Artık bundan böyle ikinci tanıma geçebiliriz.

452 — Alilmran, âyet: 110.
453 — Hûd, âyet: 117.
454 — A'raf, âyet: 170.

İKİNCİ TARİF:

«Yüzlerinizi doğudan ve batıdan çevirmeniz iyilik değildir. Ancak iyilik:

a — Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaba ve peygamberlere iman eden,

b — Ona olan sevgisine rağmen, malı yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, isteyip - dilenenlere ve kölelere (özgürlükleri için) veren,

c — Namazı dosdoğru kılan ve zekatı veren,

d — Ve ahidleştiklerinde ahidlerini yerine getirenler,

e — Ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin (tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. Ve müttaki olanlar da bunlardır.»

Aslında bu tanım içerik bakımından birinci tanımın kapsamında vardır. Birinci tanımın ilk maddesinin kapsamına girmeyen, mutlaka ikinci maddenin kapsamına girer. Ancak onlar, en açık ve en esas olan, aynı zamanda zaruri de bulunan niteliklerdir. Onlarsız takva düşünülemez. Bu tanımın içerisinde yer alan büyük bir kısım, bazı münasebetlerle önceki tariflerde geçmişti. İlk başlık gibi. Ayrıca biz, İslâm adlı kitabımızın ilk bölümünde meseleyi ele almıştık. Bunu şehadet kelimesinin iki yönünü tahlil başlığı altında sunmuştuk. Meselâ üçüncü başlık gibi. Nitekim yine biz aynı kitapta ikinci ve üçüncü rükün olan (namaz ve zekattan) söz ederken konuyu ele almış idik. Geriye tarifte gördüğümüz gibi üç başlık kalmaktadır. Bunlar, tarifin ikinci, dördüncü ve beşinci maddesidir. Şimdi sırasıyla bunların önemleri üzerinde duralım.

1 — «Ona olan sevgisine rağmen, malı yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, isteyip dilenenlere ve kölelere verenler...

Tirmizi Fatıma bt. Kays'dan rivayet ediyor. Fatıma demiştir ki: «Rasûlüllah (a.s.)'a soruldu (veya ben sordum) zekat hakkında. Buyurdular ki: «Gerçekten, malda zekat dışında da bir hak vardır.» Sonra da: «Yüzlerinizi çevirmeniz bir değildir» meâlindeki âyeti okudu.»

Bununla beraber hadisin bazı ravileri zayıftırlar. Ancak âyetin zahiri bunu teyid etmektedir. Çünkü âyette gördüğümüz gibi, zekatı da ayrıca zikretmektedir. Böylece mali yardımın zekattan ayrı bir yardım olduğu görülmektedir. Çünkü zekat farzdır, aynı zamanda imam - devlet başkanı onu farz olarak ister. Halbuki infaka dayanan yardım ise sahibine bırakılmıştır. Bu hususta bir zorlama yoktur. Ni-

tekim madde başlığı hem verenin ve hem de alanın niteliğine işaret etmektedir.

Takva sahibi veren kimse, malı sevmesine rağmen bu sayılan sınıflara malı vermektedir. Alan ve almaya hak kazanan kimseler ise, yine âyette nitelikleri anlatılan kimselerdir. Şimdi bu başlığın tümüyle tarafımızdan açıklığa kavuşması için şu nasslar bize yol göstermektedir:

Altı hadis kitabında Enes (r.a.)'den rivayet ediliyor: **«Ebû Talha (r.a.), Ensar içerisinde, Medine'de en çok mal sahibi bulunan bir kimse idi. Hurmalıkları hayli fazlaydı. Ancak malları arasında en çok sevdiği Birha hurmalığıydı. Aynı zamanda bu hurmalık mescide bakıyordu (mescidin karşısına düşüyordu). Rasûlüllah (a.s.) oraya girer ve orada bulunan çok güzel bir sudan su içerdi. Ancak: «Sevdiklerinizden infak etmedikçe sizler birre (iyiliğe) erişemezsiniz» âyeti nazil olunca (455), Ebû Talha dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü, Rabbimiz Allah: «Sevdiklerinizden infak etmedikçe birri elde edemeyeceksiniz» buyuruyor, benim ise, bana en sevimli olan malım, Birha'da bulunan hurmalığımdır. İşte ben onu Allah rızası için sadaka olarak bağışladım. Ben onun iyiliğini ve mükafatını, onun zahiresini (ondan birikeni) Allah katında beklerim, onu al, Allah (c.c.) sana nasıl harcamayı öngördüyse öylece harca, der. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle der: «Bravo, tebrik ederim. Bu, kazanç getiren bir maldır. Dediğini işittim. Ancak ben, o malı akraban arasında bölüştürmeni istiyorum.» Ebû Talha da: «Ya Rasûlallah, hemen yap, onu dağıt.» dedi. Rasûlüllah (a.s.) da hurmalığı, Ebû Talha'nın akrabası ve amcası oğulları arasında pay etti.»**

İbn Mes'ud (r.a.)'un hanımı Zeynep (r.a.)'den Buhari, Müslim, Nesai rivayet ediyorlar. Rasûlüllah (a.s.):

«Ey kadınlar topluluğu, süs ve takılarınızdan olsun sadaka olarak verin, dediği vakit. (Zeynep) diyor ki: Hemen, Abdullah'ın yanına vardım ve kendisine dedim ki: Sen eli hafif (fakir) bir adamsın. Rasûlüllah (a.s.) da bize sadaka vermemizi emir buyurdu. Bu bakımdan, Rasûlüllah (a.s.)'a git ve kendisine sor. Şayet sadakamı sana vermem yeterliyse, tamam, değilse, onu sizden bir başkasına vereyim, dedim. Abdullah da bana: Hayır, ben gidemem, Rasûlüllah (a.s.)'a sen git, dedi. Zeynep diyor ki, ben de gittim. Bir de ne göreyim, Ensar'dan bir hanım, Rasûlüllah (a.s.)'ın kapısında bekliyor. Onun haceti de (söyleyeceği de) benimki gibiymiş. Rasûlüllah (a.s.)'ı me-

455 — Ali İmran, âyet: 93.

habet kaplamıştı. Tam bu sırada yanımıza Bilal çıkageldi. Biz ona, Rasûlüllah (a.s.)'a git, haber ver, de ki, iki hanım kapıda senden, verecekleri sadakalarının kocalarıyla terbiyeleri altındaki yetimlere verilmesi halinde kafi gelip gelmeyeceğini soruyorlar, diye söyle. Fakat ona bizim kim olduğumuzu söyleme, dedik. Zeynep anlatıyor. Bilal, Rasûlüllah (a.s.)'ın huzuruna girdi, meseleyi kendisine sordu. Rasûlüllah (a.s.) ise Hz. Bilâl (r.a.)'e, onların kimler olduğunu sordu. Bilâl de, Ensar'dan bir kadın ile Zeynep, diye cevap verdi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) hangi Zeynep, diye sordular? Bilâl, Abdullah'ın karısı, cevabını verdi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: Onların her ikisine de ikişer ecir vardır. Biri akrabalık ecri, diğeri de sadaka ecri.»

Ebû Hüreyre (r.a.) yoluyla Müslim, Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: «Allah, yolunda infak edip verdiğin bir dinar, köle azad etmek için verdiğin bir dinar, bir yoksula sadaka olarak verdiğin bir dinar, bir de ailen bireyleri için infak ettiğin bir dinar. (Bütün bunlar içerisinde) ecri en büyük olanı ehlin yani ailen için verdiğindir.»

Ahmed b. Hanbel (r.a.), Mikdam b. Ma'di Kerib yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: «Nefsine yedirdiğin (kendin için harcadığın), senin için bir sadakadır. Çocuğuna yedirdiğin senin için bir sadakadır. Hanımına yedirdiğin senin için bir sadakadır. Hizmetçine yedirdiğin de senin için bir sadakadır.»

Taberânî el Evsat adlı eserinde Leyyin rivayetle Ebû Hüreyre yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor:

«Beni hak olarak gönderen Allahıma yemin ederim ki, yetime merhamet edeni, kıyamet gününde Allah azab etmez. Ona sözde yumuşak davranan, onun yetimliğine ve zayıflığına merhamet eden kimseye, aynı zamanda Allah'ın kendisine fazlaca verdikleri şeyler sebebiyle komşusuna karşı büyüklük taslayamayan kimseye, kıyamet gününde Allah azab etmez. Ey Muhammed ümmeti, beni hak olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, Allah, bir ilgi ve yakınlık bekleyen ihtiyaç sahibi yakını olduğu halde, sadakasını onlardan başkasına veren kimsenin, sadakasını kabul etmez. Hayatım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah kıyamet gününde ona rahmet nazarıyla bakmaz.»

İmam Tirmizi'nin Sünen'i dışında diğer hadis kitaplarında yer alan bir hadisi Ebû Hüreyre rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «İnsanları dolaşıp kendisine bir ve iki lokma, ya da bir ve iki hurma verilen bu gezgin, yoksul sayılmaz. Ancak miskin - yoksul gerçek manada, ihtiyacını karşılayacak kadar geliri olmayan, onu ta-

nmadığı için kendisine sadaka verilmeyen kimsedir. Ve kalkıp gidip insanlardan da istemeyendir, buyurdu.»

Müslim ve Nesaî Cabir'den rivayet ediyorlar: «Biz gündüzün ortasında Rasûlüllah (a.s.)'ın yanında bulunuyorduk. Derken yalınayak, kaplan postu rengindeki gömleklerini veya abalarını başlarına geçirmiş, kılıçlarını çekmiş, çoğunluğu Mudar, hatta hepsi de Mudar kabilesinden olan çıplak bir takım adamlar, Peygamber (a.s.)'e geldiler. Rasûlüllah (a.s.) onların ihtiyaç içinde olduklarını görünce, yüzünün rengi değişti. İçeri girip - çıktıktan sonra, Bilâl'e emretti. Bilâl, ezan okudu ve kamet getirdi. Rasûlüllah (a.s.) namazı kıldırdı. Sonra bir hutbe okudu. Buyurdu ki: «Sizi bir kişiden yaratan Rabbinizden korkun...» (Nisa, âyet: 1) âyetini sonuna kadar yani: «Şüphesiz ki, Allah, sizin üzerinizde, gözcüdür.» âyetine kadar okudu. Ve bir de Haşr süresindeki (âyet: 18): «Allah'dan korkun. Her nefis yarın ahiret için ne (önden) gönderdiğine bir baksın. Allah'tan korkun...» âyeti okudu. Rasûlüllah (a.s.) sözüne devamla buyurdu ki: «Bir adam dinarından, dirheminden, elbisesinden, bir sa' (ölçek) buğdayından, bir sa' kuru hurmasından sadaka vermelidir. Velevki yarım hurma dahi olsun.»

Derken Ensar'dan bir zat hemen hemen elinin taşıyamayacağı kadar, hatta elinin taşımaktan aciz kaldığı bir kese getirdi. Sonra birbiri ardınca herkes bir şeyler getirdiler. Sonunda yiyecek ve elbiseden oluşmuş iki yığın gördüm. Rasûlüllah (a.s.)'ın mübarek yüzünün altınla yaldızlanmış gibi parladığını gördüm. Rasûlüllah (a.s.) bunun üzerine şöyle buyurdular:

Her kim İslâm'da güzel bir çığır açarsa, o çığırın ecriyle kendisinden sonra o çığırdan gidenlerin ecirlerinden hiç bir şey eksilmemek kaydıyla sevapları kendine aittir. Her kim de İslâm'da kötü bir çığır açarsa, o çığırın vebali ile kendisinden sonra o çığırda gidenlerin vebâlinden hiç bir şey eksik olmamak kaydıyla ona aittir.»

Taberânî el Kebîr adlı eserinde Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle rivayette bulunuyor: «Allah'ın yüzüyle (O'nun adına ve O'nun rızasına) insanlardan dilenen mel'undur (rahmetten uzaktır). Kendisinden Allah rızası adına bir şey dilenen, sonra da kendisinden dileneni - isteyeni, zorla istemedikçe meneden kimse de mel'undur (Allah'ın rahmetinden uzaktır).»

Tirmizî İbn Abbas'tan rivayet ediyor: Kendisine bir sail - dilenci gelmiş, İbn Abbas da kendisine, Allah'dan başka ilah olmadığına ve gerçekten Muhammed (a.s.)'in de onun Rasûlü olduğuna şehadet eder

misin? diyor. Adam evet dedi. Oruç tutuyor musun, diye sordu, evet dedi. İbn Abbas diyor ki, sailin - dilenenin de bir hakkı olduğu için sordum. Çünkü sana yardım etmek bize düşen bir görevdir. Ona bir elbise verdi. Sonra da dedi ki; Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle söylediğini şittim: **«Bir müslüman bir müslümana bir elbise giydirmiş olmasın ki, o elbiseden bir bez parçası o kimsenin üzerinde bulunduğu sürece, elbiseyi veren kimse Allah'ın hıfzında - korumasındadır.»**

Altı hadis kitabında Nesai dışında Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayet yapılmaktadır:

«Her kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa, misafirine caizesini ikram etsin. Ya Rasûlallah, misafirin caizesi nedir? diye sordular. Buyurdu ki, bir gün bir gece ona ikramda bulunmaktır. Ziyafet - misafirlik üç gündür, bunun ötesinde yapılan ise sadakadır...»

Ebû Davud, Ebû Kerime'ye dayanarak, Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor: **«Misafir gecesi her bir müslüman üzerine haktır. Kimin evinin çevresine misafir konaklayıp sabahlarsa misafirlik hakkı ev sahibinin üzerine bir borçtur. Artık misafir dilerse hakkını ister ve isterse hakkını terkeder.»**

Tirmizî Ebû Ümame vasıtasıyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor:

«Hangi müslüman ki, müslüman bir kişiyi azad ederse, o kimse onun cehennem ateşinden kurtuluşuna vesile olur. Azad edenin her bir organı azad olunan kimsenin her bir organı yerine geçer. Herhangi bir müslüman kişi, iki müslüman cariye kadını azad ederse, bu iki kadın o kimsenin cehennem ateşinden kurtuluşuna sebep olurlar. Azad eden kimsenin her bir organı azad olunan iki kadının iki uzvu yerine geçer. Herhangi müslüman bir kadın ki, müslüman bir cariyeyi azad ederse, o cariye, o kadının cehennem ateşinden kurtulmasına vesile olur. Azad eden kadının her bir organı, azad olunan kadının bir uzvu (organı) yerine geçer.» Hadis hasen sahihtir.

Ebû Davud dışında diğer beş hadis kitabında yer alan bir hadis. Ebû Hüreyre (r.a.), Hz. Peygamber (a.s.)'den rivayet ediyor:

«Herhangi bir kimsenin bir hurma değerinde bile olsa helâl kazancından verdiği sadakayı —ki Allah helâl maldan verilen sadakadan başka hiç bir sadakayı kabul etmez— Rahman olan Allah, derhal sağ eliyle onu alır. Sonra o sadaka dağdan daha büyük oluncaya kadar Rahman'ın avucunda artar ve sizin biriniz erkek küheylan tayını veya devesinin yavrusunu titizlikle büyüttüğü gibi, Rahman o sadakayı sahibi için önemle büyütür.»

Buhari, Müslim ve Tirmizî Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayet ediyorlar. Rasûlüllah (a.s.) Rabbinden şöyle rivayet ediyor, Allah (c.c.) buyuruyor ki: **«İnfak et ki, ben de sana infak edeyim.»**

Ebû Davud Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: **«Size cimrilikten uzak durmanızı tavsiye ederim. Çünkü gerçekten sizden öncekiler cimrilikleri sebebiyle helâk olmuşlardır. Şuh yani cimrilik kendilerine pinti olmayı emretmiş, onlar da olmuşlar, onlara facir olmayı emretmiş, onlar da facir olmuşlardır.»**

Buharî, Müslim, Nesaî Ebû Said yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyorlar: **«... Ve gerçekten şu mal yeşildir, tatlıdır. Ne güzel kimsedir o mal sahibi ki, o maldan yoksula, yetime ve yoloğluna - yolda kalmışa verir.»**

Bütün sunduğumuz bu nasslardan inşaallah payımızı almışızdır. Şayet müttakilerden olmak istiyorsak, mala olan sevgimize rağmen onu ehline veririz.

AHİDLEŞTİKLERİNDE AHİDLERİNİ YERİNE GETİRENLER

Ahid yani sözleşme iki türdür:

a — Allah ile olan ahid ve sözleşme.

b — Allah'ın yarattığı insanlarla olan ahid ve sözleşme. Ancak bu iki tür sözleşme de yine iki nevidir.

1 — Müslümanlar ile olan ahid ve sözleşme.

2 — Müslüman olmayanlarla yapılan ahid ve sözleşme.

Bu, sözleşmelerin kısaca bir sunuşudur. Sözleşmelere önem veren, bunlara bağlı kalan ve haklarını yerine getirenler için bu, önemlidir. Böylece müttaki olabilme nitelikleri tahakkuk edilmiş olsun...

a — İnsanın bağlı kalması ve bozmaması gereken andlaşmaların ya da sözleşmelerin ilki, Allah (c.c.) ile olan ahidleşmedir. Öncelikle O'nun Rabb oluşunu ikrar edecek, kendi adına da, ona kulluğunu yerine getirecektir. Ubudiyyet. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Hani Rabbin, Ademoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendi nefislerine karşı şahidler kılmıştı. Ben sizin Rabbiniz değil miyim? demişti de onlar: Evet, Rabbimizsin, şahid olduk, demişlerdi.» (456)

İnsan gerek amelî manada gerekse ilmî anlamda buna itikad etmedikçe ahdini yerine getirmemiş olur. Çünkü sadece emir ve nehiy

---

456 — A'raf, âyet: 172.

hakkı, helâl kılma ve haram etme hakkı Allah'a aittir. Tüm bunlar Allah (c.c.)'dan alınır. İtaat ancak O'na yapılır. Müslüman ne zaman ki, tam itaat hakkını mutlak olarak teşri, helâl kılma ve haram yapma hakkını yine mutlak manada Allah'dan başkasına verirse, bir heyete, bir cemaate, bir ferde veya bir parlamentoya verirse o kimseler Allah'a vermiş oldukları ahid ve sözleşmelerini bozmuşlardır, demektir. Allah (c.c.), ehli kitaptan bahisle diyor ki:

«Onlar, Allah'ı bırakıp da bilginlerini ve rahiplerini (ilahlar) edindiler.» (457)

Adiy b. Hatim, Hz. Peygamber (a.s.)'e şöyle söyledi: **«Gerçekten onlar, onlara tapmıyorlar. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Onlar, bunlar üzerine helâlı haram ve haramı da helâl kıldılar, onlar da bu hususta o rahiplerin ve bilginlerin söylediklerine uydular. İşte onların böyle davranmaları, tıpkı onlara tapmaları gibidir.»** (Tirmizî).

Mutlak yasama yetkisini bir partiye, bir parlamentoya veya ... veya... verenler ya da kendilerini temsil edecek bir adamı seçenler ve bu da teşri hakkının Allah'a ait olduğunu görmüyor, bu hakkın parlamentoda olduğuna inanıyorsa, bütün bunlar ahdi ve sözleşmeyi bozan kimselerdir.

b — İkinci ahid, gerek ameli manada olsun, gerekse nazarî anlamda olsun İslâm şeriatına tam anlamıyla bağlanmaktır. Allah (c.c.), şöyle buyuruyor:

«Allah'ın size olan nimetini ve O'na verdiğiniz sözü hatırlayın. Hani işittik ve itaat ettik, demiştiniz.» (458)

Gerçekten müslüman Allah'ın kendilerini tanıttığı gibi olmalıdır:

«Peygamber, kendisine Rabbinden indirilene iman etti, mü'minler de. Tümü, Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine inandı.» (459)

O halde müslümanın vahiy karşısındaki tutumu şöyle olacaktır: **Dinlemek ve itaat etmek.** Bu, ondan istenen ahid ve sözleşmedir. Ancak inhiraf edince, isyan edince veya hatalı bir davranış ve tutum içerisine girince işte bütün bunlar ahdi bozmaktır. Bundan dolayı tevbe emredilmiştir. Tevbenin anlamı ise, kişinin işledikleri hatalarından geri dönüş yapıp, doğruya yönelmesi demektir. Kısaca yeniden sözleşmeye girmek, ona bağlı ve sadık kalmaktır. Kişiyi işlediği hatala-

457 — Tevbe, âyet: 31.
458 — Maide, âyet: 7.
459 — Bakara, âyet: 285.

rından sonra, ahidden dışarı çıktığından, geri dönüp o ahde girmek demektir.

c — Ahdi bozmama hükmü ve ifadesi içerisinde, kişinin insanlarla günlük olarak giriştiği muamelelerinde yaptığı antlaşma ve sözleşmelere bağlı kalması demektir. Evlenmesinde, alış - verişinde, ortaklıklarında, zirai alanlardaki akitlerde, bütün bunlar şeriat ölçülerine sadık olduğu müddetçe uyulması gereken noktalardır.

Ancak akitler, şeriat noktasından caiz olmayan akitler ise, müslümanın bunlara bağlı kalması, vefa göstermesi, infazı noktasında ısrarla hareket etmesi haramdır. Meselâ faiz akdi gibi. Nitekim hadiste şöyle buyurulmaktadır:

«Her kim, Allah'ın kitabında olmayan bir şartı, şart olarak ileri sürerse, müslüman için yüz şart da ileri sürülse, ona bağlı kalması doğru ve helâl değildir (caiz değildir). Çünkü Allah'ın şartı uyulmaya daha layık ve daha güvenilirdir.» (460)

d — Ahde vefa gösterme hükmü içerisinde, hak olan emire bey'at etme hususu da girer. Yani hak olan bir halife var ise, ona gidip biat etmek, ahde-vefanın bir gereğidir. Yani Raşid Halifenin biatı şeriat ölçüsünde muteber ise, onun dışında bir başkasına beyat olunamaz. Zira Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Şayet iki halifeye biat olunursa, sonraki halifeyi öldürünüz.» (Müslim). **«İşiniz bir adam üzerinde toplu iken, kim gelir, sizin sopanızı yarmak (birliğinizi bozmak) ya da cemaatınızı dağıtmak isterse onu hemen öldürün.»** (461)

Ona sadece itaat olunur, ne ona ne de vekillerine karşı gelinemez. **«Bana itaat eden, Allah'a itaat etmiştir. Bana isyan eden, Allah'a asi olmuştur. Kim de emire itaat ederse bana itaat etmiştir ve kim de emire isyan ederse, bana asi olmuştur.»** (462)

e — Ahde vefa ifadesi içerisinde şu hükümler de yer alır. Gayri müslimlerle yapmış olduğumuz andlaşmalara bağlı kalmak. Bunlar ister zimmî olsunlar, ister muharip olsunlar, ister muahid yani sözleşmeli olsunlar farketmez. Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Ahidleştiğiniz zaman, Allah'ın ahdini yerine getirin, pekiştirdikten sonra yeminleri bozmayın.» (463)

---

460 — Bezzar ve Taberani rivayet etmişlerdir. Süyûtî sahih remzini vermiştir.
461 — Müslim, Tirmizî ve Ebû Davud rivayet etmişlerdir.
462 — Buharî, Müslim, Nesâî, İbn Mace ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir.
463 — Nahl, âyet: 91.

«Her kim benim ümmetime karşı isyana kalkışır, iyisini ve kötüsünü vurur, mü'mininden çekinmez, sözleştiği kimseye karşı sözünü de yerine getirmezse o benden değildir. Ben de ondan değilim.» (464)

«Eğer müşriklerden biri, senden aman (sığınma hakkı) isterse, ona aman ver. Öyle ki Allah'ın sözünü dinlemiş olsun. Sonra onu, güvenlik içinde olacağı yere ulaştır.» (465)

ŞEYHE BİAT, BİAT SAYILIR MI?

f — Burada bazı sofiye tabakaları arasında bir vehim bulunmaktadır. Şimdi ona değineceğim. Bu vehmin kaynağı, tasavvuf şeyhlerinin, müridlerinden aldıkları bir ahid ve beyat bulunmaktadır. Müridler, bu biatın anlamını bilmeden ve hiç düşünmeden, kapsamından habersiz olarak, mutlak bir şekilde biat vermektedirler. Bazıları bu biatı, bizzat halifeye yapılan biatın aynısı olarak değerlendirmektedirler. Yani hüküm infazıyla yetkili halifeye yapılan biat anlamında alıyorlar. Halbuki durum hiç de öyle değildir. Yani ona itaat etmenin vacip olması, elini ondan çekmenin haramlığı ve benzeri konularda halifeye yapılan biatın aynısı gibi görmektedirler. Bunun sonunda ise büyük bir fesad ve bozgun ortaya çıkmaktadır. Çünkü böyle bir tasavvur ve düşüncenin sonunda , İslâm dünyasındaki her bir şeyhin, halife manasında ve onun hükmünde değerlendirilmesi gerekecektir. Yani gerek nazari planda olsun, gerekse ameli planda olsun, ondan farklı görülmemesi ortaya çıkmaktadır.

Halbuki şeyhlere yapılan biatın aslı ve hakikatı şudur. Tasavvufun nezdinde bu biatın kaynağı, müridden takva üzere olması noktasında, ondan alınan bir ahid ve sözleşmedir. Bundan başkaca bir hükmü yoktur. Halbuki bir şeyde biat esnasında, inhirafına, bozulmasına rağmen hilafet nizamı var idi. Bu gerçek sofilerce de bilinen bir husus olmaktadır. Yani bunlar mü'minlerin emirine biat ile şeyhleriyle olan sözleşmeleri arasında farkı bilmelidirler. Birisindeki biat Allah'ın tüm hükümlerini uygulama, diğerinde ise takva üzere ahidleşmekten ibarettir. Ancak zamanla ve İslâmî hükümlerin de uygulanmaması üzerine durum değişti. Kesin olarak bu noktaya ve bu konuya işaret etmek gerekmektedir. İslâm fukahası bu konuda şöyle fetva vermişlerdir :

«Bir adam bir şeyhe ahid veriyor, onunla sözleşiyor, sonra bir başka şeyhe de söz veriyor. Bu iki ahid ya da sözleşmesinden han-

464 — Müslim, Nesaî.
465 — Tevbe, âyet : 6.

gisi geçerlidir, kendisini hangi sözleşme bağlı kılar? Cevabında verdikleri fetva şöyledir: Ne birinci ile ahidleşmesi, ne de ikinci ile ahidleşmesi hiç bir zaman kendisini bağımlı kılamaz. Zira böyle bir şeyin aslı, esası yoktur.» (Bkz. Tenkihu'l Fetava el Hamidiyye).

Demek oluyor ki, İslâm fukahası, insanın zorunlu olarak bağlı kalması gereken ahidler arasında, şeyhe bağlanmayı ve ona ahdi bir ahid saymamaktadırlar. Böyle bir sözleşmenin anlamsızlığına hükmetmektedirler.

Evet, Şeyhin kitap ve Sünnet ile ilgili bir şeye bizi davet etmesi, buna bağlanıp sarılmamız, şeyhe değil, Kitap ve Sünnete olan bağlılığımızdandır. Yoksa şeyhe bağlı bulunulduğu için ona bağlı kalınıyor, demek değildir. Zira arada şeyh olsun - olmasın, Kitap ve Sünnet'e bağlı bulunmak hem zorunlu ve hem farzdır. Aksi ise helâk olmakt..

ZORDA, HASTALIKTA VE SAVAŞIN KIZIŞTIĞI ANDA SABREDENLER

Dahhak diyor ki: Âyette geçen «el Be'sâü» fakirlik ve yoksulluk anlamındadır. «ed Darraü» ise hastalık demektir. «Hîne'l Be's» ise, savaş manasınadır. Takva sahibi kimse ise, fakirlik ve yoksulluk halinde sabreder, hastalandığında yine sabreder ve savaş anında yine sabreder. Çünkü takva sahibi kimse, bütün bunlarla imtihan ve denemeye tabi tutulur. Rabbimiz buyuruyor:

«Andolsun, biz sizi bir parça korku, açlık ve bir parça mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabır gösterenleri müjdele. Onlara bir musibet isabet ettiğinde, derler ki: «Biz Allah'a ait kullarız ve şüphesiz O'na dönücüleriz.» Rablerinden (olan bir salat) bağışlanma ve rahmet bunların üzerinedir. Ve hidâyete erenler de bunlardır.» (466)

Gerçekten olaylar karşısında sabretmesini bilmeyen kimsenin, takva yönü zayıf demektir. Çünkü sabır imanın yarısıdır. İşte önceki selefe ait sabır örnekleri:

1 — FAKİRLİĞE KARŞI GÖSTERDİKLERİ SABRA ÖRNEKLER

a — Müslim, Utbe b. Gazvan (r.a.)'dan rivayet ediyor. Diyor ki: **«Gerçekten ben kendimi Rasûlüllah (a.s.)'ın beraberinde bulunan**

466 — Bakara, âyet: 155...157.

(ilk müslüman) yedi kişinin yedincisi olarak gördüm. Ağaç yaprağından başka yiyeceğimiz bir yemek yoktu. Hatta ağaç yapraklarını yediğimizden ötürü ağızlarımızın etrafı yara oldu.»

Tirmizî tahric etmiş ve İbn Abbas'tan geldiğini de tashih etmiştir. Demiştir ki: «Rasûlüllah (a.s.) aile bireyleriyle birlikte üst üste bir kaç gece aç olarak gecelerlerdi. Akşam yemeği bulamazlardı. Genellikle yedikleri ekmek de arpa ekmeğiydi.»

c — Müslim, Ömer (r.a.)'den rivayet ediyor: «Ben, Rasûlüllah (a. .)'ın açlıktan gün boyu kıvranıp karnını doyuracak kötü hurma bile bulamıyorken gördüm.» (İbn Mace ve Müslim Zühd bölümünde rivayet etmişlerdir).

d — İmam Tirmizî Ebû Talha (r.a.)'dan tahric etmişlerdir: «Rasûlüllah (a.s.)'a açlıktan şikayet ettik de, karnımıza açlıktan bağladığımız bir taşı gösterdik. Rasûlüllah (a.s.) ise bize iki taş bağladığını gösterdiler.»

e — Yine Tirmizî Fadale b. Ubeyd'den tahric etmiştir. Fadale diyor ki: «Rasûlüllah (a.s.) insanlara (cemaate) namaz kıldırırken, bazı adamlar, açlığın etkisinden namazda kıyamdan yere düşerlerdi. Bunlar Suffa ashabıydılar. Hatta onların bu durumlarını gören bedeviler, «Bunlar delidirler» derlerdi. Rasûlüllah (a.s.) namazı kılınca, onların yanına vardı ve buyurdu ki: «Allah katında nelere sahip olduğunuzu bir bilseniz, fakirlik ve ihtiyacınızın daha da artmasını isterdiniz.»

f — Hz. Ali (r.a.) rivayet ediyor: «Biz, Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte oturuyorken, tam bu sırada Mus'ab b. Umeyr yanımıza çıkageldi. Üzerinde sadece kürkle kaplı bir bürdesinden başka bir şey yoktu. Rasûlüllah (a.s.) onu bu durumda görünce, eskiden içinde bulunduğu servetten ve bugünkü halinden ötürü ağladı.» (Tirmizî).

g — Yine Hz. Ali (r.a.) rivayet ediyor: «Soğuk bir günde evimden çıkmıştım. Ben gerçekten fena acıkmıştım. Yiyecek bir şey aramaya çıkmıştım. Derken kendisine ait bir mal (bostan) da çıkrığı ile su çekmekte olan bir Yahudiye uğradım, duvardaki bir gedikten ona baktım. Yahudi, «Ey A'rabî ne istiyorsun? Her kovada bir hurmaya razı mısın?» dedi. Ben de evet dedim. O halde kapıyı aç da gireyim. Bunun üzerine kapıyı açtı, içeri girdim. Bana bir kova verdi. Her kova çektiğimde bana bir hurma verdi. Nihayet avucum dolunca kovasını bıraktım. Bunlar bana yeter, dedim ve onları yedim. Sonra sudan da yudum yudum içtim. Sonra da mescide geldim.»

2 — HASTALIK VE BELAYA KARŞI SABIR

a — İmam Malik Ata b. Yesar (r.a.)'den rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Kul hastalanınca Allah Teala, ona iki melek gönderir ve der ki: «Bakınız, (kulum) ziyaretçilerine ne söylüyor.» Eğer hasta ziyaretçilerine geldiklerinde, Allah'a hamdü sena ediyorsa, melekler bunu, her şeyi iyi bilen Aziz ve Celil olan Allah'a ulaştırırlar. Bunun üzerine Allah da şöyle buyurur: «Eğer o kulumu öldürürsem cennete koyarım, şifa verir iyileştirirsem, ona hastalığı nedeniyle kaybettiği etinden daha hayırlı et, kaybettiği kanından daha hayırlı (ve taptaze) kan vermek suretiyle (yepyeni bir bedene kavuştururum) ve günahlarını da bağışlarım.»

b — Buhari, Ebû Davud ve Nesaî Habbap b. Eret (r.a.)'den rivayet ediyorlar: Habbap diyor ki: «Rasûlüllah (a.s.)'a geldik. O, Ka'be'nin gölgesinde cübbesine yaslanmıştı. Ona şikayette bulunduk. Bizim için yardım istemiyor musun, bizim için Allah'a duada bulunmayacak mısın? Dedik. Yüzü kızarmış olduğu halde, oturdu ve şöyle buyurdu: «Sizden öncekilerin başına gelenler şöyleydi. Bir adam yakalanır, ona yerden çukur açılır, sonra bir testere getirilir, tepesinden başlanılmak üzere testereyle ikiye bölünürdü de, bu zulüm yine de onu dininden geri çevirmezdi. Kemiğine yakın yerden et ve sinirleri demir taraklarla taranırdı da bu hal o kimseyi dininden vazgeçirmezdi. Allah'a yemin ederim ki, Allah (c.c.), bu dinin işini tamamlayacak, hatta binitli bir kimse ta San'a ile Hadramavt arasında yürüyecek, Allah'dan başka kimseden korkusu olmayacak. Bir de koyununa saldıracak kurttan korkacak, fakat siz acele ediyorsunuz.»

c — İbn Mes'ûd (r.a.)'dan rivayet ediliyor, demiştir ki: «Rasûlüllah'ın huzuruna vardım. Kendisi pek şiddetli bir hastalık geçiriyordu. Elimle kendisine dokundum ve dedim ki: Ya Rasûlallah sen gerçekten pek şiddetli bir hastalık nöbeti geçiriyorsun. Rasûlüllah (a.s.) da: Evet, ben sizden iki kişinin hastalık nöbetini geçirdiği gibi, şiddetli hastalık nöbeti geçiriyorum, buyurdu. Ben: «Bunun nedeni, senin için iki ecir olmasındandır» dedim. Rasûlüllah (a.s.) da: Evet, dedi. Sonra da Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Kendisine bir hastalık ya da başka bir şey isabet eden hiç bir müslüman yoktur ki, Allah, onunla günahlarını ağacın yapraklarını döktüğü gibi dökmüş olmasın.» (Buhari, Müslim, Birr, 45).

3 — SAVAŞ ALANLARINDA DÜŞMANA KARŞI SABIR:

a — Enes (r.a.) rivayet ediyor; diyor ki: «Amcam Enes b. Nadr (r.a.), Bedir savaşına katılmıştı. Bunun üzerine demişti ki, Rasûlül-

lah (a.s.)'ın müşriklerle olan ilk savaşına katılamadım. Şayet Allah, beni Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte müşriklere karşı bir savaşta hazır bulundurursa, ne yapacağımı görecektir. Uhud savaşı (günü) olunca, müslümanlar bozguna uğradılar. Bunun üzerine dedi ki: «Allah'ım! Bunların (müslümanları kast ederek) yaptıklarından ötürü senden özür dilerim. Şunların (müşriklerin kast ederek) yaptıkları şeyden ötürü (savaş vaziyetlerinden) beriyim, «Sonra kılıcını çekti. Derken Sa'd b. Muaz ile karşılaştı. Ona dedi ki: Ey Sa'd b. Muaz, işte Cennet, Ben Nadroğlunun Rabbi olan Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, onun kokusunu Uhud önlerinde duyuyorum. Sa'd diyor ki, ya Rasûlallah, onun yaptığına ben güç yetiremedim (ben yapamadım). Sonra ilerledi. Enes diyor ki: Sonra biz onda seksenin üzerinde kılıç darbesi, mızrak yarası ve ok izine rastladık. Biz onun, müşrikler tarafından müsle yapıldığını gördük. Onu kızkardeşinden başka tanıyan olmadı. O da onun vücudundaki bir benden veya parmak uçlarından tanıdı. Enes (r.a.) diyor ki: Biz aşağıdaki âyetin onun ve onun gibileri hakkında nazil olduğuna kaniyiz. Allah (c.c.) buyuruyor: «Mü'minlerden öyle erkek adamlar var ki, Allah'a vermiş oldukları sözü tutmuşlardır. Onlardan kiminin vadesi yetmiş, kimi de bekliyor...» (Ahzab, 23) (Buharî, Müslim, Tirmizî).

b — Ebû Mûsa (r.a.) anlatıyor: «Altı kişi olduğumuz halde Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte bir gazaya çıktık. Aramızda da bir tek deve vardı. Ki, buna nöbetleşe biniyorduk. Sonunda ayaklarımız delindi. Benim de ayaklarım delindi. Ve tırnaklarım da düştü. Biz bu durum karşısında ayaklarımıza bez-çaput sarıyorduk. İşte ayaklarımıza çaput sarmamızdan dolayı bu gazaya Zatürrika' gazası adı verildi.» (Buharî ve Müslim).

c — Buharî İbn Ömer (r.a.)'den rivayet ediyor. İbn Ömer demiştir ki: «Rasûlüllah (a.s.) Mûte savaşında Zeyd b. Harise'ye emrederek şöyle buyurdu: «Şayet Zeyd şehid edilirse, Ca'fer (r.a.) komutayı alsın. Eğer Hz. Ca'fer de şehid düşerse, Abdullah b. Revaha komutayı devralsın. Abdullah diyor ki, ben de bu gazvenin içinde bulunuyordum. Biz Ca'fer b. Ebû Talib (r.a.)'i aradık. Ancak onu ölenler arasında bulduk. Onun cesedine yönelen 90'ın üzerinde ok ve mızrak yarası bulduk.» (Buharî).

d — Kays b. Ebî Hazım (r.a.) rivayet ediyor, diyor ki: «Halid b. Velid'in şöyle söylediğini işittim. Mute savaşında elimde dokuz kılıç kırıldı. Elimde ancak Yemen (yapımı) geniş bir kılıç kaldı.»

Mutlak ifadesiyle sabır, müttakilere ait bir sıfattır.

— Onlar İslâm üzere sabrederler, onda sabittirler. İnsanlar yan çizip uzaklaşsalar da, onlar yollarında devam ederler.

Abdullah b. Amr b. As (r.a.) rivayet ediyor. Hadîsi Bezzar ve Hakim tahric etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: «Muhammed'in varlığı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, çirkin söz (fuhş) ve çirkin söz söylemek (tefehhuş), kötü komşu, akraba ile münasebeti kesmek, hain adam güvenilir olmak ve güvenilir adam da hainlikle suçlanır olmak gibi durumlar ortaya çıkmadıkça kıyamet kopmaz. Ya Rasûlallah, o gün mü'min nasıl olacak, diye soruldu? Buyurdular ki: «Bal gibidir, dökülür (düşer) fakat bozulmaz, yenir, fakat kırılmaz (lezzet ve tadını kaybetmez), tertemiz olarak kalır. Mü'minin misâli de, tıpkı bir kırmızı altın parçası gibidir. Ateşe atılır, körüklenir ve fakat ashında bir değişiklik olmaz. Tartılır, tartısında bir eksiklik bulunmaz.»

Ebû Davud, Tirmizî'nin rivayetlerine göre, Ebû Sa'lebe el Haşenî, Rasûlüllah (a.s.)'a (Maide : 105.) âyeti hakkında sormuş, ki âyet meâli şöyledir:

«Ey iman edenler, siz kendinize bakın, siz doğru yolda olduğunuz takdirde sapan kimse size zarar vermez.» Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Aksine iyilikle emredersiniz, münkerden de nehyedersiniz. Öyle ki itaat olunan cimrilik, peşinden koşulan istek, din işlerine üstün tutulan dünya, her bir görüş sahibinin kendi görüşünü beğenmesini gördüğün an, sana kendi nefsini koruman gerek. İnsanların avamını (sıradan insanları bırak). Sizin arkanızda sabır günleri var. O günlerde sabretmek, kor ateşi elinde tutmak kadar zordur. Onlar arasında (o günlerde) amel edene, sizin gibi amel eden elli kişinin sevabı vardır.»

Tıpkı Rasûlüllah (a.s.)'ın tavsiye buyurdukları gibi, ilk iş konusunda yani İslâm hususunda o mü'minler sabrederler. Fitne ne derece büyük olursa olsun. O hiç bir vakit kendisini geri çekmez.

Taberânî el Evsat ve el Kebîr adlı kitaplarında Ebû Vakid el Leysi'den rivayet ettiklerine göre: «Rasûlüllah (a.s,) bir gün ashabına, ileride (bir çok) fitnelerin doğacağından söz ediyor. Bunun üzerine sahabe ise, şunu soruyorlar: Ya Rasûlallah bize ne olur? Ne yapalım? Rasûlüllah (a.s.) ise: «İlk işinize (emrinize) dönersiniz.» buyuruyor.»

Onlar Allah'dan sevap beklemekte ve O'nun azabından korkmakta olduklarından dolayı sünnete sarılmak, o zamanda pek güç olması-

na rağmen, sünnete sarılırlar ve ondan geri dönmezler, sünneti savunurlar.

Tirmizî, Nevadiru'l Usûl, adlı eserde, Rasûlüllah (a.s.)'dan şunu rivayet ediyor: «İnsanlar öyle bir dönem yaşayacaklar ki, ümmetimin ihtilafa düştüğü sırada, benim sünnetime sarılan kimse tıpkı elinde kor ateşi tutan gibidir.»

Taberânî, Utbe b. Ğazvan hadîsinde Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle buyurduklarını rivayet ediyor: «Gerçekte, gerinizde sabır günleri var. O günlerde sabra sarılan kimse, sizin üzerinde bulunduğunuz şeyden onlar için sizden elli kimsenin ecri vardır.»

O takva sahibi mü'minler sırf LAİLAHE İLLALLAH dediklerinden ötürü başlarına gelen musibete ve dünyadaki mahrumiyete aldırmazlar. Bezzar Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayet ettiği hadiste Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Lailahe illallah tevhid kelimesi, kendisini söyleyen kimseleri, dinlerinin kurtulması uğruna başlarına gelen belaya aldırmayanları savunmakta devam eder. Ancak bu kelimeyi söylediği halde, dünyası için dinine isabet edenlere aldırmıyorsa, bunlar Lailahe illallah deseler de, onlara: Siz yalan söylediniz, denilecektir.»

Ebû Nuaym el Hilye adlı kitapta, Hz. Muaz b. Cebel (r.a.)'den rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: «A'tayı (verilen hediyeyi) alınız, hediye olduğu sürece. Ancak dinden rüşvet olarak verilirse (bu duruma gelince) artık onu almayınız. Sizi bundan fakirlik ve ihtiyaç menetme nedeniyle bırakacak değilsiniz. Ancak İslâm'ın çarkı dönmüştür. Kitap ne şekilde dönüyorsa (neyi emrediyorsa) siz de öylece dönün (taviz vermeyin). Dikkat edin, kitap ve sultan yakın bir dönemde birbirinden ayrılacaktır. Sakın kitabı terketmeyin. Fakat başınıza öylesi emirler gelecek ki, sizin aleyhinize ve kendi lehlerine olacak şekilde hükmedeceklerdir. Şayet onlara karşı çıkarsanız, sizi öldürürler. İtaat ederseniz sizi saptırlar. Sahabe, ya Rasûlallah! Peki ne yapalım? dediler. Rasûlüllah (a.s.) buyurdu ki: Meryemoğlu İsa (a.s.)'nın ashabının yaptığı gibi yaparsınız. Testerelerle biçildiler, idam sehpalarına çekildiler (tahtalara çivilendiler). Allah yolunda itaat ile ölmek, masiyet içerisinde bir hayat sürdürmekten daha hayırlıdır.»

EŞ VE ÇOCUKLARINI DÜŞÜNMEZLER, ONLARIN ACILARINA SABREDERLER

Enes b. Malik (r.a.)'den İbn Sa'd tahric etmiştir. Demiştir ki: «Rasûlüllah (a.s.)'ın önünde oğlu İbrahim'i can çekişir gördüm. Bu-

nun üzerine Rasûlüllah (a.s.)'ın gözleri yaşardı ve şöyle buyurdular: «Göz ağlar, kalp hüzün duyar. Biz, Rabbimizin razı olacağından başkasını söyleyemeyiz. Ey İbrahim, vallahi bizler, senden dolayı üzgünüz.»

İmam Buharî Enes'ten rivayet ediyor. Demiştir ki: «Ebû Talha (r.a.)'nın bir oğlu vardı, hasta idi. Ebû Talha (evden) çıktı, çocuk da ruhunu teslim etti. Ebû Talha tekrar dönünce, oğlum nasıldır? diye sordu. Annesi Ümmü Süleym, o huzura kavuştu (sakinleşti), dedi. Ona (kocasına) akşam yemeğini getirdi, o da yedi. Sonra hanımıyla münasebette bulundu, ihtiyacını giderince, hanımı ona, çocuğu defnet, dedi. Ebû Talha, sabahlayınca, Rasûlüllah (a.s.)'a gitti, durumu ona bildirdi. Rasûlüllah (a.s.) da: «Geceleyin beraber bulundunuz mu?» diye sordu. «Evet» dedi. Rasûlüllah kenidleri için şöyle dua etti: «Allah'ım, ikisinin gecesini kendileri için hayırlı kıl.» Ebû Talha'nın bir erkek çocuğu dünyaya geldi. Bana (hanımına) dedi ki, «Onu koru, ta ki Rasûlüllah (a.s.)'a götürelim. Rasûlüllah (a.s.)'a götürüldü, hanımıyla birlikte biraz da hurma gönderdi. Rasûlüllah (a.s.) onu aldı ve: «Beraberinde bir şey getirdiniz mi?» buyurdu. «Evet, biraz hurma» dediler. Rasûlüllah (a.s.) onları aldı, onları ağzında çiğnedi, sonra da ağzından alıp, çocuğun ağzına çaldı, onunla çocuğun damağını oğdu. Çocuğa da Abdullah adını verdi.»

Süfyan diyor ki, Ensar'dan bir adam şöyle dedi: Abdullah adındaki bu çocuğun büyüdüğünde on çocuğunu gördüm, hepsi de Kur'ân okuyorlardı. Hepsi de salih ve âlim kişilerdi.

Hz. Hamza (r.a.) Uhud savaşında şehid düşünce, kızkardeşi Safiyye geldi, ona bakıp görmek istedi. Zübeyir yanına geldi ve dedi ki: Anneciğim! Rasûlüllah (a.s.), senin geri dönmeni emrediyor. O da, niçin? dedi. Öğrendiğime göre kardeşime müsle yapılmış, bu da Allah içindir. Bundan dolayı Allah için olana biz razıyız. Buna mutlaka sabredeceğim ve inşaallah mükafatını da Allah'dan bekleyeceğim. Hz. Zübeyr geldi, durumu Rasûlüllah (a.s.)'a bildirdi. O (a.s.) şöyle buyurdu: «Bırakın yolunu, ona gitsin, baksın, ona af dilesin. Sonra emir verdi ve defn olundu.» (466)

İşte takva sahibi kimselerin sabrından örnekler sunmuş olduk sana Gerçek manada takvayı kazanmak isteyen bir müslüman, ancak onların sabrettikleri gibi sabretmeleri halinde kazanabilirler.

Bu tanımlara göre bizim takva sahibi olabilmemiz için:

a — Gayba iman edeceğiz.

466 — bkz. İbn İshak Siret, c. 2, s. 103.

b — Malı sevmemize rağmen, Allah'ın infak etmemizi emrettiği yerlere infakta bulunacağız; akrabaya, yetimlere, miskinlere, yolda kalmış olana, dilenip isteyene ve kölelere infakta bulunmak gibi.

c — Namaz kılacağız.

d — Zekat vereceğiz.

e — Antlaşma yaptığımızda, Allah'a verdiğimiz ahdi yerine getireceğiz.

f — Fakirlik anında, hastalık zamanında ve savaş zamanında sabredeceğiz.

İşte bunları uyguladığımız takdirde müslümanlığımızda sadık ve müttaki olmuş oluruz.

ÜÇÜNCÜ TARİF:

«De ki, size bundan daha hayırlı olanı bildireyim mi? Korkup sakınanlar için Rablerinin katında, içinde temelli kalacakları, altından ırmaklar akan cennetler, tertemiz eşler ve Allah'dan da bir rıza vardır. Allah, kulları hakkıyla görendir. Ki, onlar: «Rabbimiz, kuşkusuz biz iman ettik, artık bizim günahlarımızı bağışla ve bizi ateşin azabından koru» diyenler, sabredenler, doğru olanlar, gönülden boyun eğenler, infak edenler ve seher vakitlerinde bağışlanma dileyenlerdir.» (467)

Aslında bu tanım da bir önceki tanımın içerisinde mevcut bulunmaktadır. Ancak, ikinci tarifte de işaret ettiğimiz gibi, burada belirgin bir şekilde takva sahiplerinin bazı özelliklerine değinilmektedir. Şimdi burada, önceki sayfalarda açıklaması geçmeyen bu özelliklerin izahı üzerinde duracağız.

Tanımda ifade «Mü'minler» olarak: «Ey Rabbimiz biz iman ettik» diye geçmektedir. Daha önce iman üzerinde durduk. Bunu şu ifade izliyor: «Artık bizim günahlarımızı bağışla.»

Demek oluyor ki, mü'minlerin bir niteliği de onlar, hata işlediklerinde olsun, başka zamanlarda olsun, her zaman Allah'dan af ve bağış dilenirler. Çünkü Allah (c.c.) hazretleri af ve bağışlanma dileyenleri sever. Rabbimiz buyuruyor:

«Gerçekten Allah tevbe edenleri sever ve temizlenenleri de sever.» (468)

---

467 — Ali İmran, âyet: 15, 16, 17.

468 — Bakara, âyet: 222.

Mü'min ne derece takva sahibi ise, o derece de Allah'a istiğfarda bulunur. Devamlı olarak günahlarını düşünür, bunların muhasebesini yapar. Nitekim konuya ilişkin hadîs daha önce geçmişti. Buna göre Rasûlüllah (a.s.) bir oturuşlarında yüz defa : «Ey Rabbim, beni bağışla, benden kabul et, gerçekten sen tevbeleri kabul ederek günahlardan geçensin, Rahimsin.»

Ayrıca Rasûlüllah (a.s.) müslümanları tevbeye teşvik buyurmuşlar ve şöyle demişlerdir : Buharî (r.a.), Ebû Hüreyre'den rivayet ediyor. Ebû Hüreyre diyor ki, Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle buyurduklarını işittim : «Vallahi muhakkak ben Allah'dan istiğfarda bulunuyor ve günde yetmişden fazla olarak O'na tevbe ediyorum.»

Müslim, Ağar b. Yesar el Müzenî'den rivayet ediyor. Rasûlüllah'ın şöyle buyurduklarını söylüyor : «Ey insanlar, Allah'a tevbe ediniz. O'ndan af dileyiniz. Gerçekten ben, günde yüz defa O'na tevbe ediyorum.»

Sonra : «Bizi cehennem ateşinden koru» niyazı geliyor.

Demek oluyor ki, müttaki kimseler, gerçekten cehennem ateşinden korkarlar. Allah (c.c.)'dan, niyazları o cehennem ateşinden kurtulmaktır. Nitekim Kur'ân bize şunu öğretmiştir : «Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik (ver) ve bizi cehennem ateşinin azabından koru.» (469)

Rasûlüllah (a.s.), cehennem ateşinden korunmamız için bunu günlük virdlerden kılmıştır. Ayrıca ondan önce kıyamet gününde başa gelebilecek olan mihnetlerden, sıkıntılardan, berzah aleminden olabilecek sıkıntılara karşı bunu vird edinmeyi tavsiye buyurmuşlardır. Şayet bir müslüman günlük zikirler hakkında gelen rivayetleri ve istiaze (sığınma) ile ilgili virdleri bir incelese, bu konuya ilişkin bir çok rivayetler görebilecektir. Ki bunlar, insanın öncelikle ehemmiyet vermesi gereken şeylerdir.

Rabbimiz daha sonra onları, sabır sıfatıyla nitelemektedir. «Sabredenler.» Daha önce bunun da üzerinde durmuş idik. Sabırdan sonra gelen bir başka şart ya da nitelik sıdk - doğruluk : «Sadık olanlar.»

Sıdk iki türdür :

a — Allah'a karşı doğru olmak.

b — Dilde doğru olmak.

Dil ile iyi ve doğru olmak konusu bilinen bir şeydir. Bunun için Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular :

---

469 — Bakara, âyet : 201.

«Doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de (birr de) cennete sevkeder. Adam gerçekten doğru söyler de, böylece Allah, nezdinde sıddîk - pek doğru kimse diye kayda geçer. Gerçekten yalan, kişiyi facirliğe götürür. Facirlik de cehenneme sürükler. Muhakkak adam yalan söyleye söyleye, sonunda Allah, nezdinde yalancı olarak yazılır.» (Buhari - Müslim).

Müslümanın Allah'a karşı doğru olması noktasına gelince, onun da belirtisini Rabbimiz şöyle beyan buyuruyor: «**Mü'minlerden öyle erkek adamlar vardır ki, üzerinde Allah ile yaptıkları ahide sadakat gösterdiler. Böylece onlardan kimi adağını yerine getirdi, kimi de beklemektedir. Onlar hiç bir değiştirme ile (sözlerini) değiştirmediler.**» (470).

Kim Allah yolunda öldürülüp şehid olunmayı kazanırsa ya da kim şehid olmak için sırasını beklerse o kimse, işte bu her iki kimse de sözünü yerine getiren, sadık niteliğini taşıyan kimselerdir. Hz. Peygamber (a.s.) ikincisi için yani şehid olmayı bekleyen için şöyle buyuruyor: «**Kim doğruluk - samimiyetle Allah'dan şehid olmayı isterse, o kimse yatağında da ölse, Allah, kendisini şehidler mertebesine ulaştırır.**» (Tirmizî, Nesaî ve Hakim rivayet etmişlerdir).

Rabbimiz bir başka âyetlerinde, kendisine karşı doğru olanları şöyle nitelemektedir: «**Mü'min olanlar, ancak o kimselerdir ki, onlar, Allah'a ve Rasûlüne iman ettiler, sonra hiç bir kuşkuya kapılmadan Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler. İşte onlar, sadık (doğru) olanların ta kendileridir.**» (471)

Bir kimse gerçek manada iman sahibi, takva sahibi olup, cihad etmedikçe Allah'a karşı sadık - doğru olamaz. Belki müttakilere ait ikinci tarifi hatırlamışsındır. O âyet şöyle son bulmakta idi: «**İşte bunlar, doğru olanlardır ve müttaki olanlar da bunlardır.**» (472)

Sadık - doğru olma vasfından sonra, istenen boyun eğerek itaat etmek: «Kanit» olmalarıdır. «**Gönülden boyun eğenler**» (473). Kanit - Kunut, Allah'a kesin boyun eğerek itaat etmek demektir.

Bu nitelikten hemen sonra gelen ise, infak, Allah yolunda ve sözü edilen yerlere yardım etmek. Biz bunları da önceden anlatmıştık.

Şimdi son olarak: «**Seher vakitlerinde bağışlanma dileyenler**» niteliğine gelmiş olduk.

---

470 — Ahzab, 23.
471 — Hucurât, âyet: 15.
472 — Bakara, âyet: 177.
473 — Ali İmran, âyet: 17.

Seher vakti, sabah namazı henüz girmeden, yani tan yeri ağarmadan biraz önceki zaman demektir. Burada şuna işaret olunmaktadır. Takva sahibi bir müslüman gerçekten, henüz sabah namazı girmeden ayaktadır, uyanıktır. Nitekim rivayetlerde bildirildiğine göre, Rasûlüllah (a.s.) fecirden önceki vaktin, dualarının kabul buyurulduğu bir vakit olduğunu, günahların, istiğfar edenler için bağışlanan bir vakit olduğunu bildirmişlerdir. Bu konuda büyüklerden bir hayli rivayetler mevcuttur. Nitekim sahih bir hadiste şöyle buyuruluyor:

«Gecenin son üçte biri kaldığında, Allah (c.c.) her gece dünya semasına iner de Aziz ve Celil olan Allah şöyle buyurur (seslenir): Kim bana dua edecek, duasına icabet edeyim, kim benden isteyecek, ona vereyim, kim benden af - bağış dilenecek, onu bağışlayayım.»

Hz. Peygamber (a.s.)'den İbn Mace Amr b. Anbese (r.a.) yoluyla şu rivayette bulunuyor: **«Rasûlüllah (a.s.)'a gittim, dedim ki, ya Rasûlallah (a.s.) beraberinde (önce) kimler müslüman oldu. «Hür ve köle» buyurdu. Bu defa: «Allah'a yakın olma bakımından biri diğerinden daha hayırlı olan bir an - zaman var mı? diye sordum. Buyurdular ki: Evet, gecenin yarısı ortası.»**

Rasûlüllah (a.s.) teheccüdünde dua ederlerdi. Teheccüd, uyuduktan sonra tekrar kalkıp Allah'a yakarmaktır.

«Allahım hamd sana aittir. Sen göklerin ve yerin nurusun. Hamd senin içindir. Sen göklerin ve yerin Rabbisin. Ve hamd yine senin içindir. Sen, göklerin, yerin, bunların içerisinde olanların ve bunların üzerinde olanların kayyumusun (koruyup - yönetensin). Hak sensin, hak sendendir. Sana kavuşmak haktır. Cennet haktır, ateş (cehennem) haktır. Ey Allahım sana müslüman olarak teslim oldum. Sana iman ettim. Sana güvenip dayandım. Ve sana döndüm. Senin için mücadele ettim. Senin huzurunda muhakeme oldum (olacağım). Bundan böyle önceden yaptıklarımdan ve sonra yapacağımdan beni bağışla. Gizlediğimden ve açıktan işlediğimden, aşırı gittiğimden de. Sen Mukaddemsin, sen muahharsın (evvel ve ahir sensin). Senden başka ilah yoktur, ancak sen varsın.»

Abdullah b. Ömer (r.a.) geceleyin namaz kılardı ve sonra şöyle derdi: **«Ey Nafi (bir zatın adı), seher vakti girdi mi? Ondan evet, cevabını alınca, dua ve istiğfara yönelirdi, bunu ta sabaha kadar sürdürürdü.»**

Mücahid, Katade ve Dahhak onların istiğfarlarını seher diye *tefsir* ettiler, bir de onların teheccüd kıldıklarını göz önünde tutarak bu manada yorumladılar. Çünkü namaz ibadetinin kapsamında af ve bağış dilenmek de bulunmaktadır.

O halde, gerçekten takva sahibi kimseye düşen, fecirden sabah namazı vaktinden önce uyur bulunması doğru olmaz. Çünkü Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Onlar seher vakitlerinde de istiğfar ederlerdi.» (474)

DÖRDÜNCÜ TARİF:

«Rabbinizden olan mağfirete ve eni, göklerle yer kadar olan cennete (kavuşmak için) yarışın. O, müttakiler için hazırlanmıştır. Onlar, bollukta da, darlıkta da infak ederler, öfkelerini yenenler ve insanlardaki (haklarından) bağışlama ile (vaz) geçenlerdir. Allah iyilik yapanları sever. Ve çirkin bir haksızlık işledikleri ya da nefislerine zulmettikleri zaman, Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarından dolayı bağışlama isteyenlerdir. Allah'tan başka günahları bağışlayan kimdir? Bir de onlar yaptıkları üzerinde, bildikleri halde ısrarla durmayanlardır. İşte bunların karşılığı, Rablerinden bağışlanma ve içinde ebedi kalacakları altından ırmaklar akan cennetlerdir. Böyle yapıp edenlere ne güzel bir karşılık (ecir).» (475)

Şimdi tarifi tahlil edelim:

1 — **«Onlar, bollukta da, darlıkta da infak ederler.»** (Ali İmran, 134).

Biz daha önce infak konusunu işlemiştik. Burada ondan fazla olarak şu hüküm yer almaktadır. Onlar her halükarda yardım ederler, durumları ister sıkıntılı olsun, ister bolluk içinde bulunsunlar, hiç farketmez. Gerçekten insanın sıkıntılı halinde iken vermiş olduğu bir tek dirhem, Allah (c.c.) nezdinde çok daha faziletlidir. Yani verilecek olan çok paradan o daha üstündür. Nitekim hadisi şerifte şöyle buyurulmaktadır:

«Bir tek dirhem, yüzbin dirhemi geçti. Bu nasıl olabiliyor, diye Rasûlüllah (a.s.)'a sorulunca şöyle buyurmuşlardır: İki dirhemi olan bir adam, bunlardan birini (canından verircesine) veriyor. Diğeri ise malının başına gidiyor, ondan yüz dirhem alarak tasadduk ediyor.» (ikisi arasındaki farkı bir düşünün) (476).

2 — **«Öfkelerini yenenler.»** Âyette geçen «el Kezm» kelimesi, tutmak ve yenmek anlamınadır. «el Ğayz» ise gazab ve öfke demektir. Peygamberlerin sıfatları bilindiği gibi, nefslerine hakim olmalarıdır.

---

474 — Zariyât, âyet: 18.

475 — Ali İmran, âyet: 133, 134, 135, 136.

476 — Nesaî, İbn Hibban, Hakim rivayet etmişlerdir.

Buna her halükarda dikkat gösterirler. Şöyle ki, onların tek istekleri, Allah rızasıdır, başkası değil.

Abdullah b. Ömer (r.a.), Hz. Peygamber (a.s.)'dan rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Bir kulun, Allah rızasını gözeterek öfkesini yutması kadar, Allah katında sevap yönünden daha büyük bir yudum yoktur.**» (477)

Rasûlüllah (a.s.) kuvvet ve güç ölçüsü olarak öfke yenmeyi göstermektedir. Buyuruyor ki: «**Güçlü kimse, güreşte yenen kimse değildir, aksine güçlü kimse öfke anında öfkesini yenendir.**» (478)

Allah (c.c.), öfkeyi yenenler için büyük ecir, mükafat ve ödül vadetmiştir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «**Bir kimse yapabileceği halde öfkesini yenerse, kıyamet gününde Allah, onu mahlukatın başının üstünde olarak (hepsinden önce olarak) çağırır ki, hurîlerden hangisini dilerse onu tercih etsin.**» (479)

Rasûlüllah (a.s.) öfkeyi yenmekle ilgili olarak bizi ilgilendiren hususları şöyle açıklamışlardır:

a — Ebû Vail rivayet ediyor. Diyor ki: «Bizler Urve b. Muhammed es Sa'di'nin yanına girdik. Bir adam onunla konuştu, sonunda onu kızdırdı, hemen o da kalktı, abdest aldı ve şöyle konuştu: Bana, babam dedem Atıyye'ye dayanarak (r.a.) bir hadîs rivayet etti. Dedem Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle buyurduklarını söyledi:

«**Gerçekten gazab (öfke ve kızgınlık) şeytandandır. Çünkü şeytan ateşten yaratıldı. Muhakkak ateş su ile söner. Sizden biriniz kızdığında hemen abdest alsın.**» (Ebû Davud).

b — Ebû Zer el Ğifarî (r.a.) rivayet ediyor: Diyor ki, Rasûlüllah (a.s.) bizlere şöyle buyurdular: «**Sizden biriniz öfkelendiğinde, şayet ayakta ise hemen otursun. Şayet öfkesi kaybolursa (tamam), kaybolmazsa, hemen yanı üzeri yatsın.**» (Ebû Davud).

c — Muaz b. Cebel (r.a.) rivayetle diyor ki: «**Hz. Peygamber (a.s.) yanında iki kişi birbirlerine sövdüler. Öyle ki birisinin yüzünde öfke belirmişti. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: Ben gerçekten öyle bir kelime biliyorum ki, eğer (yüzünde öfke belirtisi olan kimse) bunu söylese, derhal, gördüğü kızgınlık ve öfke kaybolur gider. (Bu kelime) «Eûzü billahimineşşeytanirracîm»dir. Hu-**

---

477 — İbn Mace ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir. İbn Mace, hds. 4189.
478 — Buharî ve Müslim rivayet etmişlerdir.
479 — Ebû Davud, Tirmizî.

zurdan kovulup tardolmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım.» (Ebû Davud ve Tirmizî).

Konunun önemi dolayısıyla, Rasûlüllah (a.s.) özellikle bunun üzerinde durmuştur: Ebû Hüreyre (r.a.)'nin bildirdiğine göre, adamın biri demiş ki: **Ya Rasûlallah, bana öyle bir tavsiyede bulun ki, fazla olmasın. (Benim için çok olmasın), unutmayayım. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Öfkelenme.»** (Buharî, Malik ve Tirmizî).

3 — **«İnsanlardaki (haklarından) bağışlama ile (vaz) geçenler.»** Yani takva sahibi kimselerin sıfatlarından biri de budur. Onlar gerçekten kendilerine zulmedenleri bağışlarlar. Bir başka âyet diyor ki: «Sen af (ve bağışlama) yolunu benimse. İyiliği de emret ve cahillerden yüz çevir.» (480)

Bu konuda bizler için en büyük örnek Rasûlüllah (a.s.) efendimizdir. Enes (r.a.) rivayet ediyor. Demiştir ki: **«Ben, Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte yürüyordum. Rasûlüllah (a.s.)'ın üzerinde Necran dokuması, sert iplikten dokunmuş bir bürdesi vardı. Bir A'rabî kendisine yetişti, onu ridasıyla öyle şiddetli bir çekti ki, hemen Rasûlüllah (a.s.)'ın omzuna (boyun tarafına) baktım, adamın Rasûlüllah (a.s.)'ı fazlaca sarsmasından ötürü, sert olan abası boynunda iz yapmıştı. Adam sonra şöyle dedi: Ya Muhammed, yanında bulunan Allah malından bana verilmesi için emir ver. Rasûlüllah (a.s.) ona dönüp baktı ve güldü sonra da, ona bir yardım verilmesi için emir verdi.»** (Buharî - Müslim).

İbn Mes'ûd (r.a.), demiştir ki: **«Rasûlüllah (a.s.)'ın yüzüne bakıp duruyordum, o da bize, kavmi tarafından dövülüp kanlar içerisinde bırakılan peygamberlerden bir peygamberin halini hikaye ediyordu. O peygamber, yüzünden hem kanları siliyor ve hem şöyle dua ediyordu: «Ey Rabbim, kavmimi mağfiret eyle. Çünkü onlar bilmiyorlar.»** (Buharî ve Müslim).

Affetmek ve bağışlamak kuvvettir. Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor. Adamın biri Rasûlüllah (a.s.)'a şöyle demiş: **«Ya Rasûlallah (a.s.) benim, akrabam - yakınlarım var. Ben onları ziyaret ediyorum, fakat onlar ise benimle ilgilerini kesiyorlar. Ben onlara iyilik ediyorum, ancak onlar bana kötülükte bulunuyorlar. Ben onlara yumuşak davranıyorum, onlar bana karşı cahillik ediyorlar. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: Şayet, durumun anlattığın gibiyse, sanki sen onlara sıcak kül yediriyor gibisin. Sen bu şekilde devam ettikçe Allah**

480 — A'raf, âyet: 199.
481 — Müslim, Birr.

tarafından onlara karşı senin yanında her zaman bir yardımcı bulunacaktır.» (481)

Yine Müslim rivayet ediyor: **«Hiç bir sadaka, maldan bir eksiklik meydana getirmez. Bir kul, ne kadar bağışlayıcı olursa, o derece Allah tarafından izzeti artar. Bir kimse Allah için tevazuda bulunmuş olmasın ki, Allah (c.c.) onun derecesini yükseltir.»**

Görüldüğü gibi, en güzel huylar tümüyle verdiğimiz bu hadiste mevcuttur. **«Sana zulmedene karşı sen bağışlayıcı olmalısın, seninle ilgiyi kesen akrabaya karşı sen ilgiyi sürdürmelisin, sana kötülük edene de sen, iyilik yapmalısın.»**

4 — **«Allah, ihsan sahiplerini sever.»** İhsan sahibi kimse demek, ibadette Allah'ın yanında, O'nun emrettiği gibi davranan, muamele noktasında Allah'ın mahlukatına karşı ihsanda bulunan kimsedir. İbadette ihsan denince, hadiste bu, anlatılmıştır. Cebrail (a.s.) : «Bana ihsandan haber ver deyince» Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: **«Sanki Allah'ı görüyormuşcasına O'na ibadette bulunacaksın. Gerçi sen her ne kadar Allah'ı göremiyorsan da, O, seni görüyor.»** (482)

Fakat insanın bu makama erişebilmesi ancak Allah'ı çok çok zikretmekle mümkündür.

Muamelelerde ihsan denince, bu konuda her bakımdan şeriat edebine uymak ve ona sağlam bir şekilde bağlı kalmaktır. Alış - veriş, evlenme, boşanma... Müslüman gayri müslim ilişkileri... İnsanlara, hayvanlara ve bitkilere karşı durum...

«Allah (c.c.) ihsanı her bir şeyde yazmıştır. Öldürdüğünüzde, güzel öldürünüz. Kestiğinizde, güzelce kesiniz. Sizden biriniz bıçağını keskinletsin. Keseceği kurbanını dinlendirsin.»

Abdullah b. Ömer (r.a.)'den rivayet olunduğuna göre, kendisi Kureyş'ten bazı gençlerin yanına uğramış, gençler bir kuş dikmişler, ona ok atıyorlar. Aynı zamanda, oklarında isabet ettirmeyen ve hata eden her biri, kuş sahibine bir şey veriyorlar. Gençler, Abdullah b. Ömer'i görünce, hepsi dağıldılar. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer (r.a.) şöyle dedi: **«Bunu yapan kim? Bunu yapana Allah, lanet eder. Gerçekten Rasûlüllah (a.s.), bir kimse kendisinde ruh bulunan bir şeyi gaye edinene lânet etti.»**

---

482 — Müslim.

«Sattığı zaman kolaylık gösteren, satın aldığı zaman kolaylık gösteren ve hakkını isterken kolaylık gösteren adama Allah rahmet eylesin.» (483)

5 — «Ve çirkin bir hayasızlık işledikleri ya da nefislerine zulmettikleri zaman, Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarından dolayı bağışlanma isteyenlerdir. Allah'dan başka günahları bağışlayan kimdir? Bir de onlar yaptıkları üzerinde bildikleri halde ısrarla durmayanlardır.» (484)

Yukarıda meâlini sunduğumuz ve: «Çirkin bir hayasızlık» diye türkçeleştirdiğimiz kelime: «FAHİŞETEN» kelimesidir. Bu, ölçüyü aşan her şey anlamındadır.

Bu kelimenin buradaki anlamı, Allah bilir ya, her büyük günah anlamındadır.

Nefse - cana zulmetmek, münker olan bir fiili işlemektir. Âyette denmek istenen ise, küçük günahlardır.

«Allah'ı hatırladılar.» (485)

Buna göre ya onlar, Allah'ı dilleriyle andılar. Ya da isteklerini ona arzederek andılar. Yahut Allah'ın kendileri için istediklerini yaptılar. Veya işledikleri şeyden veya nehyedileni yapmalarından ötürü O'nun vaîdini hatırladılar. Bir de günahlarından sonra istiğfarda bulunan kimselerin, Allah'dan af dilenmeleri.

Âyette geçen ısrar ifadesi ise, istiğfarda bulunmaksızın, günahda sebat etmektir. Ancak tevbe edenlere gelince, bunlar bir günah işlediklerinde, hemen peşinden tevbe ediyorlarsa bu kişiler, bizzat günahları tekrar tekrar işleseler de, günahta ısrar edenler sınıfında görülmezler. Nitekim hadiste şöyle buyurulmuştur: «İstiğfarda bulunan kimse, günde yetmiş kez de günaha dönse, günahta ısrar etmiş demek değildir.» (486)

TEVBENİN ŞARTLARI

Tevbenin şartları, İmam Nevevî hazretlerinin bildirdiklerine göre, aşağıya aldık, olur ki öğüt alan olur.

İmam Nevevî, ulemanın şöyle söylediklerini açıklıyor:

---

483 — Buhari, İbn Mace, Ticaret, hds. 2203.

484 — Ali İmran, âyet: 135.

485 — Cuma, âyet: 110.

486 — Ebu Davud ve Tirmizî. Tirmizî hadisin garib olduğunu bildiriyor ve: «Bana göre senedi kuvvetli değildir» diyor. Ancak Taberanî'ye göre şahidi vardır.

Tevbe etmek, her bir günah için vaciptir. Şayet işlenen hata - masiyyet kul ile Allah arasında ise, insan hakkına taalluk etmiyorsa, bunun üç şartı vardır:

1 — Masiyeti söküp atmak, ondan uzak durmaktır.
2 — Yaptığına pişman olmaktır.
3 — Bir daha o günahı işlememeye kesin karar vermektir.

Şayet bu üç şarttan biri eksik ise, tevbe sahih değildir. Şayet işlenen masiyet kul hakkına bağlı ise, bunun da şartları dört tanedir. Bunları ilk üç şartı yerine getirmenin yanında,

4 — Sahibinin hakkını vermek, ondan aklanmak, helallık dilenmektir. Şayet bu, mala dayanan bir hak ise ya da benzeri bir şey ise, onu sahibine iade eder.

Fakat bu hak, kazfe dayanan ve haddi gerektiren bir hak türünden ise, onu uygularlar veya sahibinden affını ister. Şayet bir gıybet ise, bundan ötürü de ondan helallık dilenir.

Tüm günahlardan tevbe etmesi vaciptir. Şayet bir kısmından tevbe edecek olursa tevbesi yine de sahihtir. Yani hak ehlince (ehli sünnete göre) bu tevbesi o günahları için geçerlidir. Gerisi yine üzerinde hak olarak kalır. Tevbenin vacip oluşuna ilişkin, kitaptan, sünnetten ve ümmetin icmaından bir hayli deliller bulunmaktadır.

Gerçekte günahta ısrar etmek, küçük günahlar da büyüğe dönüşür. Çünkü, istiğfar edenin günahı kalmaz, ısrar edenin de küçük günahları küçük olarak kalmaz. Kim söylenenleri şahsında gerçekleştirirse, o kimse: «**İşte bunların karşılığı, Rablerinden bağışlanma...**» (Ali İmran, 136).

BEŞİNCİ TARİF:

«**Andolsun, biz Musa'ya ve Harun'a, takva sahipleri için bir aydınlık ve bir öğüt (zikir) olarak, hak ile batılı birbirinden ayıran (Furkanı) verdik.**» (487) «**Onlar Rablerine karşı ğayb ile (O'nu görmedikleri halde) bir haşyet (korku) içindedirler. Ve onlar, kıyamet saatinden içleri titremekte olanlardır.**» (487)

Şimdi bu tarifi tahlil edelim.

1 — «**Onlar Rablerini görmedikleri halde (ğayb ile) korku (haşyet) içindedirler.**»

---

487 — Enbiya, âyet: 48, 49.
488 — Nahl, âyet: 15.

Allah, kendisinden başkasından müslümanın korkmasını, ondan huzursuz olmasını istememiştir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyorlar:

«Allah dedi ki: İki ilah edinmeyin. O, ancak bir tek ilahtır. Öyleyse benden, sadece benden korkun.» (488)

Sadece O, bir tek O, korkulmaya layık olan ilahtır. Kim O'ndan başkasından korkarsa, mutlaka o, Allah (c.c.)'ı pek iyi tanıyamadığındandır. Gerçekte göklerin ve yerin melekûtü Allah'ın elindedir. Ölüm ve hayat da O'nun elindedir. Rızık, kabz (geçim sıkıntısı), bolluk, verip vermemek, zarar ve fayda hep O'nun elindedir. Nitekim hadiste buyurulmuştur:

«Bil ki, ümmet şayet sana menfaat vermek üzere toplansalar, Allah'ın senin lehine yazdığından başka bir şey için fayda veremezler. Şayet sana zarar vermek için toplansalar, Allah'ın senin aleyhinde yazdıklarının dışında hiç bir şeyde zarar vermezler. Kalemler kaldırıldı ve sahifeler de kurudu.» (489)

Rabbimiz de şöyle buyuruyor: **«Şayet Allah sana bir zarar dokunduracak olursa, O'ndan başka bunu giderecek yoktur. Sana bir iyilik de dokunduracak olursa, O, herşeye güç yetirendir. O, kulları üzerinde kahredici olandır.»** (490)

Bir diğer âyetlerinde Rabbimiz buyuruyor ki: **«Allah sana bir zarar dokunduracak olursa O'ndan başka bunu senden kaldıracak yoktur. Ve eğer sana bir hayır isterse, O'nun bol fazlını (ihsan ve lütfunu) geri çevirecek de yoktur. Kullarından dilediğine bundan isabet ettirir. O, bağışlayandır, esirgeyendir.»** (491)

Müslümanın tüm korkusu Allah'dandır. Korkusu sadece O'na karşıdır. Sağlıklı bir imana sahip bir müslümanın bir başkasından korktuğunu, onların korkusunu Allah korkusundan üstün tuttuğunu göremeyiz. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Onlardan mı korkuyorsunuz? Halbuki Allah, kendisinden korkmanıza daha layıktır. Şayet mü'minseniz.» (492)

Şayet bir kimsede iman varsa, o iman da iman ise, Allah (c.c.) kendisinden korkulmaya daha layıktır. Bundan dolayıdır ki, gerçek-

---

489 — Tirmizî rivayet etmiştir.
490 — En'am, âyet: 17, 18.
491 — Yunus, âyet: 10.
492 — Tevbe, âyet: 13.
493 — Ahzab, âyet: 39.
495 — Fatır, âyet: 28.

ten peygamberler, diğer insanlara nazaran Allah'ı en iyi tanıyanlardır. Onların kalpleri iyiden iyiye açılmıştır. O kalplerde Allah'dan başkasına karşı bir korku ve endişe yoktur. Bu konuda âyet şöyledir:

«Ki onlar (peygamberler) Allah'ın risaletini (mesajını insanlara iletmek istediklerini) tebliğ edenler, O'ndan içleri titreyerek korkanlar ve Allah'ın dışında hiç kimseden çekinmeyenler (korkmayanlar) dir. Hesap görücü olarak Allah yeter.» (493)

Rasûlüllah (a.s.) bizzat kendilerini tanıtarak şöyle buyuruyorlar: «Vallahi muhakkak ben, onlara göre Allah'ı en iyi bilenim, onlara göre, O'ndan en çok korkanım.» (494)

Kişinin Allah'dan korkması, gerçekte bilgi ve ilim derecesine göredir. O'nun sıfatlarını ve fiillerini bilme ve tanıma durumuna göredir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«Kulları içerisinden Allah'dan ancak alim olanlar korkarlar.» (495)

Allah'ın Cemal sıfatını tanıyan her kimse O'nu sever ve O'ndan diler, umar. Kim de O'nun Celal sıfatlarını bilir ve tanırsa, O'ndan korkar ve mehabet içerisinde bulunur. Allah'dan nasıl korkulmasın ki O, Azizdir (güç ve kudret sahibidir), Cebbardır, Müntekim (intikam sahibi) dir, Mütekebbirdir (büyüklük sadece ve sadece O'na aittir). Müheymindir (hükmü altına alıp kontrol edendir). Kahhardır. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Allah'ın bir tuzak kurmasından, zarara uğrayan bir topluluktan başkası (akılsızca) güvende olmaz.» (496)

Allah'dan korkmanın mizanı, terazisi ve ölçüsü Allah'ın kitabıdır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Allah, müteşabih (benzeşmeli), ikişerli bir kitap olarak sözün en güzelini indirdi. Rablerine karşı içleri titreyerek korku duyanların ondan derileri ürperir.» (497)

Allah buyuruyor: «Şayet biz bu Kur'ân'ı bir dağın üzerine indirseydik, andolsun, onu Allah korkusundan saygı ile başeğmiş, parça parça olmuş görürdün.» (498)

Allah buyuruyor: «Onların üzerine okunduğu zaman, çenelerinin üstüne kapanarak secde ederler. Ve derler ki: «Rabbimiz yücedir. Rabbimizin va'di gerçekten gerçekleşmiş bulunuyor. Çeneleri üstüne kapanıp ağlıyorlar. Ve (Kur'ân) onlara huşularını (saygı dolu korkularını) arttırıyor.» (499)

---

496 — A'raf, âyet: 99.
497 — Zümer, âyet: 23.
498 — Haşr, âyet: 21.
499 — İsra, âyet: 107, 108, 109.

Allah buyuruyor: «**Onlara Rahman (olan Allah)ın âyetleri okunduğunda, ağlayarak secdeye kapanıverirler.**» (500)

Kimin hali ve durumu böyleyse, o Allah korkusunu kazanmış kimsedir. Aksi halde henüz Allah'ı tam manasıyla tanımıyor demektir. O kimsenin kalbi hastadır. Kalb hastası olan bu kimsenin tedavisi de, Allah'ın kitabı olan Kur'ân okumaya devam etmekle şifa bulur. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

«**Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, sinelerde olana bir şifa ve mü'minler için de bir hidâyet ve rahmet geldi.**» (501)

Kur'ân Allah'ı bilmeyenlere, O'nu tanıtmak bakımından şifadır. Kalb hastalıklarına bir şifadır. İşte bu yol öylesi bir yoldur ki, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer er Razî şöyle diyor:

«**Ben gerçekte kelamcıların metodunu, felsefecilerin yolunu düşünüp denedim. Fakat onları bir hastaya şifa verir bulamadım. Susuz bir kimseyi kandırdığını da göremedim. Gördüğüm en iyi ve yakın yol, Kur'ân'dır.**» Sonra devamla diyor ki, «**Kim benim gibi bir deneme yaparsa, benim vardığım sonuca varır.**»

Alimler, en kamil ve en olgun yolun, Allah'a ulaşmak noktasında Kur'ân yolu olduğunu bildirmişlerdir. O halde bu yola tam anlamıyla sarıl ki, seni Allah (c.c.) korkusuna ulaştırsın, böylece de fazilete ve ihsana kavuşasın.

Rabbimiz buyuruyor: «**Gerçek şu ki, Rablerinden gayb ile (O'nu görmedikleri halde) içleri titreyerek korkanlara gelince; onlar için bir mağfiret ve büyük bir ecir vardır.**» (502)

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «**Allah korkusundan ağlayan bir kimse, süt tekrar memeye girinceye kadar ateşe giremez (yani nasıl ki süt, tekrar memeye giremiyecekse, o kimse de cehenneme giremez). Allah yolunda cihad eden kimsenin tozu ile cehennem dumanı bir arada toplanamaz.**» (Tirmizî ve Nesaî). Kıyamet gününde Allah'ın gölgesi altında gölgelenecek olan yedi kişiden biri de: «**Yalnız olarak Allah'ı zikreden ve bundan dolayı gözleri yaşaran kimse.**» zikredilmektedir. (503)

Yine bir hadiste şöyle buyurulmuştur: «**Allah nezdinde iki damla ve iki izden daha sevimli olan bir şey yoktur. Allah korkusuyla**

---

500 — Meryem, âyet: 58.
501 — Yunus âyet.: 57.
502 — Mülk, âyet: 12.
503 — Buharî ve Müslim rivayet etmişlerdir.

akan bir gözyaşı damlası ile Allah yolunda akan bir damla kan. İki iz ise, biri Allah yolunda cihad sebebiyle vücudunda kalan iz, Allah'ın farz kıldığı şeylerden birini işlerken vücudunda kalan iz.» (504)

2 - a — «VE ONLAR KIYAMET SAATİNDEN İÇLERİ TİTREYENLERDİR.» (505)

«Hiç şüphesiz müttakiler, cennetlerde ve nimetler içindedirler. Rablerinin kendilerine verdikleriyle sevinçli ve mutludurlar. Rableri kendilerini çılgınca yanan cehennemin azabından korumuştur. Yapmakta olduklarımızdan dolayı afiyetle yeyin ve için. Özenle dizilmiş tahtlar üzerinde yaslanıp dayanmışlardır. Ve biz onları iri ceylan gözlü hurilerle evlendirmişiz. İman edenler ve soyları da kendilerini imanda izleyenler (var ya); biz onların soylarını da kendilerine katıp eklemişiz. Onların amellerinden hiç bir şeyi eksiltmedik. Her bir kişi, kendi kazanmakta olduğuna karşılık bir rehindir. Onlara, istek duyup arzuladıkları meyvelerden de bol bol verdik. Orada bir kadeh kapışır - çekişirler ki, onda, ne boş ve saçma bir söz, ne de bir günaha sokma yoktur. Kendileri için (görevlendirilmiş hizmetçi) civanlar, etraflarında dönüp dolaşırlar. Sanki her biri sedefte saklı inci gibi tertemiz, pırıl pırıl. Kimi kimine dönüp sorarlar; dediler ki: «Biz doğrusu daha önce, ailemiz (yakın akrabalarımız) içinde endişe edip korkanlardık.» Şimdi Allah, bize lütufta bulundu. Ve bizi, hücrelere kadar işleyen kavurucu azabtan korudu. Hiç şüphesiz biz ondan önce O'na dua (kulluk) ederdik. Gerçekten O, iyiliği bol, esirgemesi çok olanın ta kendisidir.» (506)

b — Enes (r.a.) rivayet ediyor ve diyor ki: «Rasûlüllah (a.s.) bize öylesi bir hutbe okudular ki, onun gibisini hiç işitmemiştim. Rasûlüllah (a.s.) buyurdular ki: «Şayet, siz gerçekten benim bildiklerimi bilmiş olsaydınız, pek az güler ve çokça ağlardınız.» Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabı yüzlerini kapatıp inim inim ağladılar.» (Buhari ve Müslim).

c — Hz. Ali (k.v.) anlatıyor. Sabah namazından selâm vererek çıkmış, ellerini oğuşturarak üzüntülü bir şekilde feryad etmiş ve demiştir ki: Muhammed (a.s.)'in ashabını öyle bir şekilde gördüm ki, o güne kadar onlara benzeyen bir şey görmedim. Hepsi saçı - sakalı dağınık, sararmış ve benzi toprağa yüz tutmuş olarak sabahlıyorlardı. Gözlerinin önünde ise, sanki hepsi taziyeye gelmiş ve tasalı bir hal

---

504 — Tirmizi Ebû Ümame'den rivayet etmiştir.
505 — Enbiya, âyet: 49.
506 — Tûr, âyet: 17...28.

yaşıyormuş gibiydiler. Allah için secde ederek ve kıyam yaparak geceliyorlar, Allah'ın kitabını okuyorlar. Gözlerinin (cephelerinin) ve ayaklarının önünde tutup bununla dinleniyorlar. Sabahlanınca da, Allah'ı zikrediyorlar, tıpkı ağacın rüzgâr önünde eğilip doğrulduğu gibi eğilip - doğruluyorlardı. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu, öyle ki elbiseleri gözyaşından ıslanıyordu.»

d — Ebû Nuaym, Ebû Salih'ten rivayetle diyor ki: «Dırar b. Damre el Kinanî, Hz. Muaviye'nin huzuruna girdi ve Hz. Muaviye ona şöyle söyledi: Bana, Hz. Ali'yi tanıt. O da bunun üzerine: «Ey mü'minlerin emiri, o halde beni bağışlar mısın?» dedi. (Yani bu hususta bir şey söylemesem olmaz mı demek istedi). Hz. Muaviye, hayır seni bağışlamam, söylemelisin dedi. Damre de, madem ki mutlaka konuşmam gerekiyor, söyleyeyim. Vallahi o, hep uzak görüşlüdür. Güçlü ve kuvvetlidir. (Müthiş güçlere sahiptir). Hakkı ayırıcı şekilde konuşur, adaletle hükmeder. İlim adeta yanlarından pınar misali akıyor. Hikmet her tarafından konuşuyor. Dünya ve dünyanın depdebesi ondan ürperiyor. Gece ve zulmeti onunla ünsiyet kazanıyor. Vallahi o, derin ibret sahibidir, uzun fikirlidir, avucuna sahiptir. Kendi nefsine seslenmesini bilir. Elbiselerden kısa olanlar hoşuna gider. Yemeklerden de katıksız ve sert olanını tercih eder. Vallahi o, tıpkı bizden biri gibidir. Ona gittiğimizde bize yaklaşır. Sorduğumuzda cevap verir. Gülümseyince tıpkı ipe dizilmiş mercanlar gibi. Din ehline saygılıdır. Fakir ve yoksulları sever. Kendisi bize yakın olmakla, biz de ona yakın olmamızla beraber, ondaki heybet nedeniyle onunla konuşamayız. Güçlü olan kimseye batıl şeyinden ötürü önem vermez. Adaleti sebebiyle de, zayıf kimse ondan ümitsiz olmaz. Allah şahidimdir ki, ben, onun bazı şeylerine vakıf oldum, gece onları örtmek için perdelerini sarkıtıyor. Yıldızlar onu göstermemek için kayboluyor. Mihrabında sakalına yapışarak meylediyor (ayrılıyor), tıpkı sağlıklı kimse gibi süratlice yürüyor. Üzüntülü kimsenin ağlayışı gibi de ağlıyor. Sanki şu anda ben, onu: «Ey bizim Rabbimiz» diye O'na (Allah'a) yakardığını duyar gibiyim. Sonra dünya için şöyle diyor: Benim için mi donanıyorsun? Beni aldatmak mı istiyorsun? Benim için mi süslendin? Heyhat heyhat! Benden başkasını ara, başkasını aldat. Ben sende üç gün geceledim. Ömrün kısadır. Meclisin pek aşağılıktır. Tehlikelerin kolay (kolayca tehlikeye atarsın). Ah ah bu yolda azık pek azdır. Yolculuk ise pek uzun... Yollar tehlikeli.» Bunun üzerine Hz. Muaviye kendisini tutamadı. Gözyaşları sakalından aşağı dökülmeye başladı. Göz yaşlarını elbisesinin yeniyle silmeye çalıştı. Oradakiler ağlamaktan hıçkırıklarını tutamadılar.

Dırar dedi ki: İşte Ebûl Hasan Hz. Ali (r.a.) böylesi bir kimse idi.

Ey Dırar, ona karşı sevgin nasıldır? Öyle bir sevgi ki, biri yuvasındadır (odasında bulunuyor) hiç göz yaşları dinmiyor. Üzüntüsü sükûna ermiyor. Sonra kalktı ve çıktı.

İşte bu hal, kıyamet gününden korkan ve endişe eden bir müslüman için en güzel bir örnektir. Müslüman Allah'dan ne derece korkarsa, kıyamet gününün dehşetinden ne derece endişeli bulunursa, o zaman önünde kamil manada bir mizan ve ölçü olabilir. Böylece İslâm'ın tüm hükümleriyle amel etmeye çalışır. İslâmî olmayanı da bırakır. Ozaman tam anlamıyla TAKVA da gerçekleşmiş bulunur. Allah korkusu olmadan takva sağlanamaz. Kıyamet endişesi olmadan da, takva kazanılamaz. İşte bu iki şey takvanın temeli ve direğidir.

Allah'ı Ummak bahsini anlatırken, «**Allah'ı ve ahiret gününü umanlar için**» (Ahzab, 21) âyetini unutmamak gerekir. Çünkü Allah korkusu, kişiyi Allah'tan ümit kesme noktasına götürmeye vardırmamalıdır. Bu, caiz değildir. Tam anlamıyla Allah'tan güvencede olmak, O'nu tanımamaktır. Rahmetinden tümüyle ümidi kesmek de yine O'nu tanımamaktır.

Nitekim Rabbimiz buyuruyor: «**Ziyana uğrayan topluluktan başkası, Allah'ın tuzağından emin olmaz.**» (507)

Rabbimiz buyuruyor: «**Dedi ki: Sapıklar dışında Rabbinin rahmetinden kim umut keser?**» (508)

Netice olarak deriz ki, kıyametin şiddet ve dehşetinden korkmak, ancak sürekli onu hatırlamakla sağlanır. Bir de ondan sonra başa gelecek şeyleri hatırlamakla. Bunun içindir ki, her zaman, önceden neler gönderdiğimizin muhasebesini yapmak zorundayız.

TAKVA SAHİPLERİ İÇİN ALTINCI TARİF

«**Hiç şüphesiz müttaki olanlar, cennetlerde ve pınarlardadırlar. Rablerinin kendilerine verdiğini alanlar olarak. Çünkü onlar, bundan önce ihsanda bulunanlardı. Gece boyunca da pek az uyurlardı. Onlar, seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi. Onların mallarında da dilenip isteyen (ve iffetinden dolayı istemeyip de) yoksul olan için de bir hak vardı.**» (509)

Şimdi tarifi tahlil edelim.

---

507 — A'raf, âyet: 99.
508 — Hicr, âyet: 56.
509 — Zariyât, âyet: 15, 16, 17, 18, 19.

1 — **«Çünkü onlar, bundan önce ihsanda bulunanlardı.»** Dördüncü tarifi izah ederken, orada ihsanın manasını anlatmış idik. Aynı zamanda elinizdeki bu kitabın başında da buna değinilmişti.

2 — «Gece boyunca da pek az uyurlardı.»

a — Hz. Aişe (r.a.) validemiz anlatıyor: **«Rasûlüllah (a.s.) geceleri, ayakları şişinceye (yarılıncaya) kadar namaz kılarlardı. Ben, kendisine: Ya Rasûlallah, Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladığı halde, neden bunu işliyorsun? diye sordum. «Ben Allah'ın şükreden bir kulu olmayayım mı?» buyurdular.»** (Buharî ve Müslim).

b — Hz. Ömer b. Hattab'ın torunu ve Abdullah'ın oğlu Salim babası Abdullah'tan rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: **«Abdullah, ne güzel adam. Keşke geceleyin namaz kılsa. Salim diyor ki babam Abdullah, bundan böyle geceleyin pek az uyurdu.»** (Buharî).

c — Hüzeyfe (r.a.) rivayet ediyor; diyor ki: **«Bir gece Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte namaz kıldım. Bakara sûresine başladı. Ben (içimden) yüz âyeti tamamlayınca rükû' eder; dedim. Sonra devam etti. Ben (yine içimden) tüm sûreyi bir rekatta okuyup bitirecek dedim. O yine devam etti. Ben, bu sûre ile rükûa varır; dedim. Sonra Nisa sûresine başladı. Onu da okudu. Sonra Ali İmran sûresine başladı; onu da okudu. Ağır ağır okuyor, içinde tesbih bulunan bir âyete gelince tesbih ediyor. İstek âyetine gelince istiyor. Sığınma âyetine gelince, Allah'a sığınıyordu. Sonra rükûa vardı ve: «Sübhane Rabbiyelazîm - Büyük Allahımı tenzih ederim.» demeye başladı. Rasûlüllah (a.s.)'ın rükûu bile, kıyamı kadar uzundu. Sonra: «Semiallahulimenhamideh - Allah kendisine hamd edenin hamdini işitir.» dedi. Peşinden de «Rabbena lekelhamd» Ey Rabbimiz hamd sana aittir.» dedi. Sonra sükûuna yakın uzun bir süre ayakta durdu. Sonra secdeye vardı. Ve: «Sübhane Rabbiyel A'lâ - Ulu Allahımı tesbih ve tenzih ederim» dedi. Sücûdu da aynen kıyamına yakındı.»** (Müslim, Misafirin, 204).

İşte bu hal, takva sahibi mü'minler için gece namazlarında ve teheccüdlerinde en uygun ve en kamil olan durumdur. İnsan, en üst derecedekini yapamazsa da, hiç olmazsa en alt derecede isteneni yapsın.

Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar: **«Adam ehlini (eşini) geceleyin uyandırır da ikisi namaz kılarlar veya bütün aile birlikte iki rekat namaz kılsalar, Allah bu aileyi zikreden erkekler ve zikreden kadınlar arasında yazar.»** (Ebû Davud rivayet etmiştir).

Hz. Ömer b. Hattab (r.a.)'den rivayet olunuyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Bir kimse hizbini yahut onun bir cüzünü okumadan uyur da, onu sabah namazıyla öğle namazı arasında okursa, kendisine onu gece okumuş gibi (sevap) yazılır.» (Müslim). Fakat müslüman bir kimsenin geceleyin okuduğu bir şeyi yoksa bu, kendisi için büyük bir kayıptır.

İbn Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor. Demiştir ki, Rasûlüllah (a.s.)'ın yanında bir adamdan söz edildi. Adam gece sabaha kadar uyuyor, dendi. Şöyle buyurdular:

«İşte o adam, iki kulağına şeytan işeyen kimsedir» ya da şöyle söyledi: **«Bir kulağına...»** (Buhari - Müslim).

Ebû Hüreyre (r.a.) Rasûlüllah (a.s.)'dan şunu rivayet ediyor; Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: **«Sizden biriniz uyuduğu vakit, şeytan onun ensesi köküne üç düğüm vurur. Her bir düğümle birlikte senin üzerine: Haydi gecen uzun ola.. diye vurur. O kimse uyanıp da, Allah'ı zikrettiği vakit bir düğüm çözülür. Abdest alırsa iki düğüm, namaz kılarsa bütün düğümler çözülür. Artık o kimse neşeli ve gönlü rahat olarak sabahlar. Aksi takdirde nefsi pis ve tembel bir halde sabahı bulur.»** (Buhari, Müslim, Muvatta).

3 — **«Onlar seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi.»** Âyette gece kıyamından söz edilmesi, seherlerde istiğfardan bahsolunması, şuna işarettir. Takva sahibi kimse, seher vaktinde ifrata kaçmaz ya da sabah namazını kaçırmaz veya bu esnada uyur olmaz.

4 — **«Onların mallarında isteyen ve yoksul için de bir hak vardır.»** Biz infak ile ilgili konuyu daha önce anlatmış idik. Bu âyette de, isteyene ve yoksul olana yardımda bulunmak hakkında tekit bulunmaktadır. Yoksul olma şekilleri de çok değişiktir..

Geçen tanımın manalarını sunmanın sonuna vardık. Biz burada müttakilerle ilgili olarak altı tarif sunduk. Şimdi farklı olan bir takım başka tarifler de bulunmaktadır. Biz bunlardan birine işaret etmek istiyoruz. Allah (c.c.) şöyle buyuruyorlar:

«Allah'tan sakınanlara şeytandan bir vesvese eriştiğinde (önce) iyice düşünürler ,sonra hemen bakarsın ki görüp bilmişlerdir.» (510)

Rabbimiz yine buyuruyor: **«Şüphesiz, senin benim kullarım üzerinde zorlayıcı bir gücün yoktur.»** (511)

---

510 — A'raf, âyet: 201.
511 — Hicr, âyet: 42.

Biz bu iki âyetten şunu çıkarmaktayız. Gerçekten Allah'ın kulları takva sahibi kimselerdir. İşte bu takva sahibi kimseler üzerinde şeytanın zorlayıcı ve hakimiyetini kurucu bir gücü olamıyacaktır. Çünkü, Allah için ubudiyyet - kulluk, insanlık makamlarının en şereflisidir. Bu da takva ile temsil olunmaktadır.

Gerçekten Allah (c.c.), Rasûlünü sıfatların en şereflisiyle anlatmaktadır. Ayrıca Rabbimiz bir çok âyetlerinde kendisine olan ubudiyyeti anlatıp durmuştur:

«Hamd, kitabı kulu üzerine indiren Allah'a aittir.» (512)

«Kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan götüren Allah yücedir.» (513)

Daha önce biz, Rasûlüllah (a.s.)'ın şu hadisini vermiştik: «Vallahi, sizin içinizde Allah'dan en çok korkanınızım. O'na karşı en çok takva sahibi olanınızım.»

Kulluk ile takva arasındaki bağdan ötürü, kulluk sıfatlarından söz etmek istiyoruz. Böylece bizim insanlarımız Allah'ı iyice tanımış olsunlar. Allah'a verdiğimiz sözü yerine getirmemiz için de bu gereklidir. Rabbimiz buyuruyor:

«Ey Ademoğulları, ben size and vermedim mi ki: Şeytana kulluk etmeyin.» (514).

İnsan, şeytanın hakimiyetinden kurtulmadıkça, ona kul olmaktan da kurtulamaz. Allah'ın kullarından olabilmesi ve müttakilerden olması için mutlaka onun hakimiyetinden kurtulmamız gerek. Nitekim meâllerini sunduğumuz iki âyet, bu gerçeği bize açık bir şekilde bildirmektedir. Şimdi biz, meseleyi ilk baştan tekrarlayalım:

— 1 —

ŞEYTANIN TUZAKLARI

«Hani Rabbin meleklere demişti: Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan bir beşer yaratacağım.»

«Ona bir biçim verdiğimde ve ona ruhumdan üfürdüğümde hemen ona secde ediciler olarak kapanın.» «Böylece meleklerin tümü, topluca secde etti.» «Ancak İblis, secde edenlerle birlikte olmaktan

512 — Kehf, âyet: 1
513 — İsrâ, âyet: 1.
514 — Yasîn, âyet: 60

kaçınıp dayattı.» Dedi ki: «Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattığın beşere secde etmek için var değilim.» (Allah) dedi ki: «Öyleyse ondan (cennetten) çık, çünkü sen kovulmuş bulunmaktasın.» «Ve şüphesiz, din (kıyamet) gününe kadar lânet senin üzerinedir.» Dedi ki: «Rabbim, öyleyse onların dirileceği güne kadar bana süre tanı.» «(Allah) dedi ki: «Öyleyse, sen süre tanınanlardansın.» «Bilinen günün vaktine kadar.» Dedi ki: «Rabbim, beni kışkırttığın şeye karşılık, andolsun, ben de yeryüzünde onlara (dünyayı) süsleyip çekici göstereceğim ve onların tümünü mutlaka kışkırtıp saptıracağım.» «Ancak onlardan muhlis samimi olan kulların müstesna.» (Allah) Dedi ki: «İşte bu, bana göre dosdoğru olan yoldur.» «Şüphesiz, kışkırtılıp saptırılmışlardan sana uyanlar dışında, senin benim kullarım üzerinde zorlayıcı bir gücün yoktur.» «Ve hiç şüphe yok, onların tümünün buluşma yeri cehennemdir. Onun yedi kapısı vardır; onlardan her bir kapı için bir gurup ayrılmıştır.» (515)

«Hani meleklere: «Adem'e secde edin» demiştik. İblisin dışında (hepsi) secde etmişlerdi. Demişti ki: «Bir çamur olarak yarattığın kimseye ben secde eder miyim?» Demişti ki: «Şu bana karşı yücelttiğine bir bakıver; andolsun, eğer bana kıyamet gününe kadar süre tanırsan, onun soyunu —pek azı dışında— kuşkusuz kendime bağlı kılacağım.» Demişti ki: «Git, onlardan kim sana uyarsa, şüphesiz sizin cezanız cehennemdir, eksiksiz bir ceza.» «Onlardan güç yetirdiklerini sesinle sarsıntıya uğrat, atlıların ve yayalarınla onların üstüne yaygarayı kopar, mallarda ve çocuklarda onlara ortak yol ve onlara vaidlerde bulun.» Şeytan, onlara aldatmadan başka bir şey vadetmez.» «Benim kullarım; senin onlar üzerinde hiç bir zorlayıcı gücün (hakimiyetin) yoktur. Vekil olarak Rabbin yeter.» (516)

— 2 —

SADECE ALLAH'A KUL OLANLAR KURTULUR

O halde sadece Allah'a kul olanlar, şeytanın sultasından, hakimiyetinden ve onun tuzaklarından kurtulabilirler. Acaba bu kullar kimlerdir? Rabbimiz bizlere bunları şöylece tanıtıyor:

a — «Ey kullarım, bugün sizin için bir korku yoktur ve siz hüzne kapılacak da değilsiniz. Ki onlar, benim âyetlerime iman edenler ve müslüman olanlardır.» (517)

---

515 — Hicr, âyet: 28...44.
516 — İsrâ, âyet: 61...65.
517 — Zuhruf, âyet: 68, 69.

İşte bu, Allah'ın kullarının tarifidir. Onlar Allah'ın tüm âyetlerine iman ederler. Bu âyetler, ister Rasûlüllah (a.s.)'ın mucizeleri olsun, ister Allah'ın kitabı olsun (ki o bir mucizedir), isterse gökler ve yerdeki âyetleri olsun, hiç bir fark gözetmeksizin hepsine iman ederler. Bu konuda Allah'a mutlak ve kâmil manada teslim olurlar. Herhangi bir itiraz, sakınma ve ihtirasa kapılmazlar. Bir şüphe ve tereddüde meydan bırakmayacak şekilde teslim olurlar. Bir de onların bu teslimiyetleri, peygamberler (a.s.)'ın gönderildikleri ve Hz. Peygamber (a.s.) ile son bulan tüm şeriatlere ve bunların nasslarına da kesin teslim olmalarıyla durumları ortaya çıkmış olur. Böylece Hz. Peygamber (a.s.)'ın şeriatıyla ona bağlı kalmak suretiyle teslim olurlar, buna kamil anlamda sarılırlar. Aksi takdirde kamil manada ve şüphesiz bir şekilde O'nun şeriatının nasslarına mutlak manada teslim olmayan bir kimse şu âyetin hükmüne dahil değildir. Rabbimiz buyuruyor:

«Doğruyu getiren ve doğrulayanlara gelince, işte onlar takva sahibi olanlardır.» (518)

b — **«Öyleyse kullarıma müjde ver. Ki onlar, sözü işitirler ve sözün en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın kendilerini hidâyete eriştirdikleridir ve onlar, temiz akıl sahipleridir.»** (519)

Birinci tarifte Allah'a kul olanların mü'min oldukları ve Allah'a teslim olduklarından söz edilmektedir.

İkinci tarifte ise, şunu bildirmektedir; onlar her zaman kendilerine inen vahye göre amel ederler ve ondan faziletli olanına uyarlar. Rabbimiz buyuruyor: **«Rabbinizden size indirilene tabi olunuz.»** (520)

Onlar İslâm için en yüksek noktaya çıkmak ve bunu gerçekleştirmek için gayret gösterirler, yoksa en az sınırla yetinmezler.

c — **«Öyleyse Kur'ân okuduğun zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın. Gerçek şu ki, iman edenler ve Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun hiç bir zorlayıcı gücü yoktur. Onun zorlayıcı gücü ancak onu veli edinenlerle onunla O'na ortak koşanlar üzerindedir.»** (521)

Bu tarifte öncekilerden farklı olarak, onları bilmeleri ve iman etmeleri yanında, sadece Allah'a dayanıp itimad ederler. Dünya ve

---

518 — Zümer, âyet: 33.
519 — Zümer, âyet: 17, 18.
520 — A'raf, âyet: 3.
521 — Nahl, âyet: 98...100.

ahiretlerine ait iş hususunda Allah'a tevekkül ederler. «Dünyada da, ahirette de benim velim sensin. Müslüman olarak benim hayatıma son ver ve beni salihlerin arasına kat.» (522)

d — «Ve Rahman olan Allah'ın kulları, yeryüzü üzerinde alçak gönüllü olarak yürürler ve cahiller kendilerine muhatap oldukları zaman «Selâm» derler. Onlar, Rablerine secde ederek ve kıyama durarak gecelerler. Onlar, Rabbimiz, cehennem azabını bizden geri çevir. Gerçek şu ki, O'nun azabı ödenmesi kaçınılmaz bir borçtur derler. Kuşkusuz o, ne kötü bir karargah ve ne kötü bir konaklama yeridir.» Onlar, harcadıkları zaman, ne israf ederler, ne de kısarlar, ikisi arasında orta bir yol olur. Ve onlar, Allah ile beraber başka bir ilaha tapmazlar. Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler. Ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa ağır bir ceza ile karşılaşır. Kıyamet günü azab ona kat kat arttırılır. Ve o içinde aşağılanmış olarak temelli kalır. Ancak tevbe eden, iman eden ve salih amellerde bulunup davranan başka, işte onların günahlarını Allah iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayıcı, çok esirgeyendir. Kim tevbe eder ve salih amellerde bulunursa, gerçekten o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner. Ki, onlar, yalan şahitlikte bulunmayanlar, boş ve yararsız sözle karşılaştıkları zaman onurlu olarak geçenlerdir. Onlar, kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, onun üstünde sağır ve körler olarak kapanıp kalmayanlardır. Ve onlar: «Rabbimiz, bize eşlerimizden ve soyumuzdan, gözün aydınlığı olacaklar armağan et. Ve bizi takva sahiplerine önder kıl» diyenlerdir. İşte onlar, sabretmelerine karşılık (cennetin en gözde yerinde) odalarla ödüllendirilirler ve orada esenlik dileği ve selâmla karşılanırlar. Orada ebedî olarak kalıcıdırlar, o ne güzel bir karargah ve ne güzel bir konaklama yeridir.» De ki: «Sizin duanız olmasaydı, Rabbim size değer verir miydi? Fakat siz gerçekten yalanladınız; artık (bunun azabı da) kaçınılmaz olacaktır.» (523)

1 — «Ve Rahman'ın kulları yeryüzünde alçak gönüllü olarak yürürler.»

İbn Kesir bu âyetin açıklamasında şu yorumu getiriyor: «Bundan maksat, onlar hasta gibi yapmacık ve gösteriş için yürürler demek değildir. Hz. Adem (a.s.)'in çocuklarının efendisi Muhammed (a.s.) yürüdükleri zaman, sanki yüksekten aşağıya iniyormuş gibi yürürlerdi Sanki yer ona dürülüp gidiyordu.

---

522 — Yusuf, âyet: 101.
523 — Furkan, âyet: 63...77.

Yine devamla diyor ki: Selef kasıla kasıla ve yapmacık bir şekilde yürümeyi uygun görmemişlerdir. Âyette «Alçak gönüllü» diye türkçeleştirdiğimiz kelime «el Hevn» kelimesidir. Bu, sekînet ve vakar demektir. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Namaza gittiğiniz zaman, ona koşarak (hızlıca) gitmeyiniz ve fakat ona üzerinizde sekînet ve vakar olduğu halde gidiniz. O namazın neresinde erişirseniz, oradan başlayıp kılınız, kaçırdığınız kısmı da tamamlayınız.»** (Buharî ve Müslim).

Bu «Hevn» kelimesini Hz. Ali (r.a.)'den gelen bir hadis güzel bir şekilde açıklıyor: **«Sevdiğin dostunu aşırıya kaçmadan sev, olur ki, bir gün bozuşursun. Bozuştuğun bir kimseyle de dozu kaçırma, olur ki bir gün dost olursun.»** Yani dostunu severken sakın ifrata ve aşırılığa kaçma, itidali elden bırakma. İster severken, ister kınarken her ikisinde de arada bir mesafe ve ölçü bırak. (524) Demek oluyor ki «Hevn» kelimesi itidalli olmayı bize öğütlüyor.

Allah (c.c.) bizleri bazı kimselerin yürümeleri gibi yürümekten nehyederek buyuruyor: **«Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, çünkü sen ne yeri yarabilirsin, ne de dağlara boyca ulaşabilirsin.»** (525)

Rabbimiz yine buyuruyor: **«İnsanlara yanağını çevirip böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Çünkü Allah, her büyüklük taslayıp da böbürleneni sevmez. Yürüyüşünde orta bir yol tut, sesinden de kıs - eksilt. Çünkü seslerin en iğrenç ve çirkini gerçekten eşeklerin sesidir.»** (526)

O halde müslüman yürürken itidali elden bırakmaz. Onda böbürlenme, kibir ve gurur olmaz, şımarıklık bulunmaz. Sanki o yürürken ne ölüdür, ne de zayıf. Canlı ve hareketlidir. Hz. Ömer (r.a.) yürüdüğü zaman hızlıca yürürdü. Onun en güzel yürüyüşü ne ölü ne zayıf ikisi arası canlı bir yürüyüştü. İşte bu, Rasûlüllah (a.s.)'ın yürüyüşüdür. «Sanki o, tepeden aşağı iniyormuşcasına yürürdü.» (Tirmizî). İşte bu, kibir ve gururu ve böbürlenmeyi ortadan kaldıran yürüyüştür.

2 — «Ve cahiller kendilerine muhatap oldukları zaman «Selâm» derler.»

Ahmed b. Hanbel Müsned'inde (5/445)'te Nu'man b. Mukrin'den rivayet ediyor. Nu'man Rasûlüllah (a.s.)'ın şöyle buyurduklarını söy-

524 — Buharî, Edebü'l Müfred.
525 — İsra, âyet: 37.
526 — Lukman, âyet: 18, 19.

lüyor: «Rasûlüllah (a.s.)'ın yanında bir adam diğer birine sövdü. «Numan diyor ki, kendisine küfredilen kişi: «Selam» sana dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle söylemiş: «Aranızda iki melek bulunuyordu. Şu adam sana her sövdüğünde, onu senden uzaklaştırıyordu. Melek ona diyordu ki, «Aksine sen, sen sövülmeye layıksın.» Adam da ona sana selâm dediği zaman ise, melek şöyle diyordu: Hayır, bilakis sen ona daha layıksın, selâm sanadır.» İbn Kesîr, bu hadisin isnadının Hasen olduğunu bildiriyor. Buhari tahric etmiştir. İbn Abbas (r.a.)'ın anlattığına göre demiştir ki: «Uyeyne b. Hısn geldiğinde, kardeşinin oğlu Hür b. Kays'a misafir oldu. Hür b. Kays Hz. Ömer'in yakın çevresinde yer alan kimselerdendi. Yaşlı olsun, genç olsun Hz. Ömer'in meclisinde yer alan ve müşaveresine katılan kurra'dan idi. Uyeyne dedi ki: «Ey kardeşimoğlu, mü'minlerin emirinin yanına gitmek için bana izin iste.» O da kendisi için izin istedi. Uyeyne Hz. Ömer'in huzuruna girdi ve dedi ki: «Ya Ömer sen nasıl bir adamsın ki, vallahi bize fazlaca bir şey vermedin ve aramızda adalet ile hükmetmedin.» Bu durum karşısında öfkelenen Hz. Ömer, neredeyse adama bir tokat atacaktı. Hür devreye girdi ve: Ey mü'minlerin emiri, Allah (c.c.) peygamberine şöyle buyuruyor: «Affı - bağışı al, iyiliği emret ve cahillerden de yüz çevir.» dedi ve devamla, bu adam cahillerdendir, diye söyledi. Vallahi Hz. Ömer'e bu âyet okununca, ona karşı çıkmadı, Allah'ın kitabının yanında dura kaldı.»

Hasan Basrî (r.a.), bu âyetin tefsirinde şöyle diyor; onlar kimseye karşı kötü davranmazlar. Fakat kendilerine karşı kötü davrananları ise yumuşaklıkla karşılarlar.

Mukatil b. Hayyan da: «Selâm» derler âyetini, «Söyledikleri sözde günaha düşmeyecek ve ondan kurtulacak bir söz olarak söylerler» diyor.

İbnu Cevzî de şöyle diyor: «Selâm derler» ifadesi, doğruyu söylerler, demektir.

Allah (c.c.) övdüğü bir toplum için şöyle buyuruyor:

«Boş ve yararsız olan sözü işittikleri zaman da, ondan yüz çevirirler ve: «Bizim yapıp - ettiklerimiz bizim, sizin yapıp - ettikleriniz sizindir; size selâm olsun, biz cahilleri benimsemeyiz» derler.» (527)

«Cahilleri benimsemeyiz» kısmı için üç görüş ileri sürülmüştür.

a — Biz cahilleri istemeyiz, benimsemeyiz.

b — Onlara komşu olmak da istemeyiz.

---

527 — Kasas, âyet: 55.

c — Cahil olmamızı istemeyiz.

3 — «Onlar, Rablerine secde ederek ve kıyama durarak geceler-ler.» (528)

Beşinci tarifte meâlini verdiğimiz: «Gece boyunca da pek az uyurlardı» âyetinde de benzeri geçti. (529)

4 — «Onlar: Rabbimiz, cehennem azabını bizden geri çevir; gerçek şu ki, onun azabı ödenmesi kaçınılmaz bir borç, derler.» «Kuşkusuz o, ne kötü bir karargah ve ne kötü bir konaklama yeridir.» (530)

Üçüncü tarifte geçen: «Bizi cehennem azabından koru» âyetinde bunun izahı geçmişti. «Ödenmesi kaçınılmaz bir borç» diye türkçeleştirdiğimiz kelime «Garamen» kelimesidir. Bu da sürekli azab, acıklı azab, şiddetli azab ve dayanılmaz azab gibi manalar taşır.

5 — «Onlar harcadıkları zaman, ne israf ederler ,ne de kısarlar (harcamaları) ikisi arasında orta bir yol olur.» (531)

İbn Cerir et Taberî âyetin açıklamasıyla ilgili olarak diyor ki: Bu konuda doğru görüş şöyle diyenlerin görüşüdür:

Allah'ın bu âyette demek istediği israf, nafakada haddi aşmak suretiyle aşırılığa gidilen bir israf manasıdır. Yani Allah'ın kulları için mübah kıldığı şeylerde aşırılığa giderek yapılan harcama israftır.

İktar (kısma) ise, Allah'ın emrettiği şeyden eksik yapmaktır. Aslında bu ikisi de hüküm itibariyle aynıdırlar. Çünkü müsrif de, kısan kimse de hüküm itibariyle farksızdırlar. Şayet israf ve iktar (kısma) nafakada ölçülü davranmak konusunda ruhsat verilen bir şey ise, ikisi de bu takdirde yerilemez. Buna göre müsrif kimse de kısan kimse de kötülenemezler. Çünkü Allah (c.c.)'ın bir işi işlemekte izin verdiği şey, yerilmeye değer değildir, yerilemez.

Hz. Ömer (r.a.) de bir sözünde şöyle der: «Kişiye iştahının çektiği her şeyi yemesi israf olarak yeter.»

İbn Abbas, Mücahid, Katade ve İbn Curayc de diyorlar ki:
İsraf: Az da olsa, Allah'a isyan yolunda yapılan harcamadır.
İktar (kısma): Allah'ın hakkını menetmektir.

Aslında israf olsun, iktar olsun bu iki kelime de birbirlerine göre nisbîdirler. Meselâ bir şey ki, zengin onu yapar, bu israf değil, mü-

528 — Furkan, âyet: 64.
529 — Zariyât, âyet: 17.
530 — Furkan, âyet :65, 66.
531 — urkan, âyet: 67.

bahtır. Ancak bir şey ki, onu fakir yaparsa yani aynı şey fakire göre israftır. Çünkü fakirin yaptığı şeyde bir tefrit yani geriye doğru bir gidişte israf söz konusudur. Çünkü üzerine düşen daha başkaca görevler varken, fakirin tutup böyle bir işi yapması uygun değildir.

Nasıl ki, fakir israfı ile zenginin israfı birbirlerine göre farklıdır. İktar yani kısma da böyledir. Fakire göre kısma, zengine göre değildir.

6 — **«Ve onlar Allah ile beraber başka bir ilaha tapmazlar. Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa ağır bir ceza ile karşılaşır. Kıyamet günü, azab ona kat kat arttırılır ve o içinde aşağılanmış olarak temelli kalır. Ancak tevbe eden, iman eden ve salih amellerde bulunup davranan başka; işte onların günahlarını Allah iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayandır, çok esirgeyendir. Kim tevbe eder ve salih amellerde bulunursa, gerçekten o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner.»** (532)

Meâlini sunduğumuz bu âyet içerisinde geçen: «Ağır bir ceza» kelimesi «el Asâm» kelimesinin türkçesidir. İbn Abbas da bunu aynen «Ceza» diye yorumlamıştır. Mücahid ve İkrime ise aynı kelimeyi «Cehennemde bir vadi» olarak değerlendirmişlerdir. İbn Kuteybe ise, aynı kelimeyi «Ukubet - ceza» diye yorumlamıştır. Meâlleri sunulan bu âyetler hakkında, bunları yorumlar manada hadisi şerifler rivayet olunmuştur. Şimdi bunlardan bir iki tanesini sunalım.

a — Buhari ve Müslim İbn Mes'ûd (r.a.)'den rivayet ediyorlar. İbn Mes'ûd diyor ki: **«Rasûlüllah (a.s.)'dan en büyük günahın ne olduğunu sordum da, şöyle buyurdular: Allah, seni yarattığı halde O'na eş - ortak koşmandır. Sonra hangisidir? diye sordum. «Çocuğun seninle yer korkusuyla, onu öldürmendir» buyurdular. Sonra hangisi? diye sordum. «Komşunun hanımıyla zina yapmandır.» buyurdular. Allah (c.c.) bunu doğrular olarak şu âyeti inzal etti: «Ve onlar Allah ile beraber başka bir ilaha tapmazlar.»**

b — Müslim Ebû Zer (r.a.)'den rivayet ediyor: Ebû Zer demiştir ki, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Gerçekten ben, cennete en son girecek olanı ve cehennemden de en son çıkacak olanı kesin bilirim. Bir adam kıyamet gününe getirilir. Onun için, büyük günahlarını kaldırın ve küçük günahlarını ona arzedip gösterin, denir. Ona küçük günahları arzolunur ve kendisine şöyle denilir: «Sen falan gün, falan günü, falan, falan günü şunları şunları yaptın - işledin. Ve

---

532 — Furkan, âyet: 68...71.

yine filan günü, filan günü, filan günü ve filan günü de şunları yaptın.» Adam evet, işledim, der. Bunları inkâra gücü yetmez. O, aynı zamanda büyük günahlarının da kendisine gösterileceğini bekleyip endişe etmektedir. Bunun üzerine kendisine denilir ki, senin kötü - güzel bir yerin var. Adam da, der ki: Ey Rabbim, ben yaptığım halde şu anda karşıma çıkarılmayan bazı şeyleri görmüyorum. (Ravi diyor ki:) Ben, Rasûlüllah (a.s.)'ın güldüğünü gördüm, öyle ki azı dişleri gözüktü.»

7 — **«Ki onlar yalan şahitlikte bulunmazlar.»** Bu âyette «yalan şahitlik» diye verdiğimiz kelimenin arapçası «ez Zûr» kelimesidir. Bu, kelime bir kaç manaya gelmektedir. Şöyle ki: Şarkı - türkü gibi şeyler, şirk, oyun, yalan, yalan yere tanıklık, müşriklere ait bayramlar ve kötü toplantı mahalleri - yerleri.

İbn Cerîr et aTberî diyor ki: «ez Zûr» kelimesinin aslı, bir şeyi güzelleştirmektir. Bunun esas taşıdığı mananın dışında bir mana ile tanımlanması, gören ya da işiten bir kimse, onun olağan şeyin hilafı bir şey olduğunu hayal etmesi içindir. Kimi zaman şirk de buna girer. Çünkü bu, erbabı için güzel ve iyi bir şeydir. Böylece batıl olan bir şeyi hak olarak göstermek vardır (533). Yine bu hükme şarkı ve türkü de dahildir. Zira burada da sesin güzelliğini göstermesi söz konusudur. Öyle ki dinleyen kimse o sesi çok iyi ve tatlı olarak hayal eder. Yalan da böyledir. Sahibi onu güzel gösterir, böylece sahibi tarafından onun hak ve doğru olduğu zannını verebilsin. İşte bütün bu saydıklarımız «ez Zûr» manasının içerisinde yer alır. Durum böyle olunca, bunlar da böylece adı geçen kelimenin kapsamına dahil olurlar.

Aslında bu âyetin tevilinde söylenecek sözlerin en doğrusu şöyle olmalıdır: «Onlar, batıl olan hiç bir şeye tanıklık etmezler ve tanık olmazlar. Bu ister şirk, ister şarkı - türkü, ister yalan ya da başkaca bir şey olsun, yani «zûr» adı altında görülebilecek her bir şeye onlar tanık olmazlar. Çünkü Allah (c.c.) onları tanıtma noktasında genel bir ifadeyle **«Onlar zûr'a şahitlik yapmazlar»** buyuruyor.

Bu itibarla madem ki mana geneldir, «Zûr» kelimesini bir tek anlama tahsis etmek, hele elde buna delil olabilecek bir şey yoksa, bunu yapmak doğru bir şey değildir. Elde öyle bir delil olmalı ki bu, habere ve akla dayanmalı, böylece de delile teslim olmak doğru olabilir.

---

533 — Meselâ put - heykel perestlerin bunlara karşı gösterdikleri saygı, onun batıl olduğunu bilmelerine rağmen, halka güzel göstermek isterler. (Çeviren)

Buhari, Müslim rivayet ediyorlar. Ebû Bekre (r.a.) diyor ki, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular:

«Üç kez tekrar ederek: «Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi?» Evet, ya Rasûlallah! dedik. Şöyle buyurdular: Allah'a şirk - ortak koşmak, anne - babaya karşı gelmek - eza etmek, kendisi yaslanmışlardı, hemen doğruldu (ve işin önemine binaen) ve oturarak buyurdular ki: Dikkat edin, zûr olan sözden sizi uyarırım, zûra tanık olmaktan sizi uyarırım, bu sözü tekrar edip durdu, öyle ki artık biz, keşke sussa, dedik.»

«Zûr» kelimesinin anlamları üzerinde yukarıda durmuş idik. Biz burada kelimeyi aynen geçtik. Çünkü bunu türkçeleştirmemiz halinde, ifade ettiği bir çok anlamdan sadece bir tanesini verecektik, bu da, konuyu ve işin önemini aksettirmede yeterli bulunmayacaktı.

8 — **«Boş ve yararsız sözle karşılaştıkları zaman, onurlu olarak geçenlerdir.»**

«Boş ve yararsız söz» tabiri âyette «el Lağv» kelimesinin karşılığıdır. Halbuki anlamı sadece bu demek değildir. Bu hususta bir kaç görüş bulunmaktadır. Şöyle ki:

«el Lağv»: Masiyetler, müşriklerin eziyetleri, batıl, şirk veya sarahat ile söylendiği üzere nikah ile ilgisi olan şeylerde (zina fiilinde) gibi manaları kapsar.

İbn Cerîr, diyor ki, bana göre, görüş ortaya koyanların en doğrusu şöyledir. Allah (c.c.)'ın methettiği bu mü'minler, boş ve yararsız şeylerle karşılaştıklarında, aldırmazlar, geçip - giderler.

Aslında arap dilinde «el Lağv» denilince, batıl olan söz ve fiil ki, hiç aslı - astarı, gerçekle ilgisi yoktur. Bu manada her şey Lağv'dır. Ya da çirkin görülen her şeydir.

Meselâ insanın insana sövmesi hakikate dayanmayan ve lağv olan bir sözdür. Meselâ kişinin bazı yerlerde nikahı göz önüne getirerek sin - kefli küfretmesi yine hakka ve gerçeğe dayanmayan ve lağv olan bir sözdür. Aynı şekilde müşriklerin, heykelperestlerin putlarına ve ilahlarına saygı göstermeleri, batıl olan bir saygı ve tazimden ibarettir. Aslında bu, bir gerçeğe ve hakikate dayanmamaktadır. Yani put-perestler tıpkı gerçek ilaha tapan kimselerin gösterdikleri saygı misali batıl olan ilahlarına ve putlarına saygı gösterirler ki, bu, bir gerçeğe dayanmamaktadır.

Aynı zamanda dindar kimselere ğina dediğimiz uygunsuz şarkı ve türkülerin dinlenmesi de Lağv ifadesi içerisinde yer alır. İşte tüm bu saydıklarımız «el Lağv» ifadesinde bulunmaktadır. O halde, elde

bir habere ve akla dayanan delil olmaksızın, «el Lağv»dan maksat şudur demek doğru değildir. Çünkü geniş kapsamlı bir kelimedir.

«Onurlu olarak geçerler» ifadesine gelince burada «onurlu» manasında «Kiramen» kelimesi geçmektedir. Bunun için de bir kaç görüş ortaya konmuştur.

a — Halim, ahlâklı ve onurlu olarak.

b — Onlara katılmaksızın, onlardan yüzçevirerek. Mukatil de diyor ki üçüncüsü.

b — «Lağv ile karşılaştıklarında» onu geçip giderler. Bunu Ferra söylemiştir.

9 — «Boş ve yararsız olan sözü işittikleri zaman da, ondan yüz çevirirler ve: «Bizim yapıp - ettiklerimiz bizim, sizin yapıp - ettikleriniz sizindir; size selâm olsun, biz cahilleri benimsemeyiz, derler.» (534)

Bu âyetin manası ve izahı üzerinde önceki sayfalarda durmuş idik. Bu bakımdan burada tekrar etmiyoruz.

«Onlar, kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, onun üstünde sağır ve körler olarak kapanıp kalmayanlardır.» (535)

«Âyetler»den maksat Kur'ân'dır. İbn Kuteybe bunun hakkında şu görüşleri ileri sürüyor: Sanki onu duymayan sağırlar ve görmeyen körler gibi işin farkında olmadan ve onda gaflete dalmadan geçirdiler. Yani onlar bunlar gibi olmadılar.

Âyetin manasında başkası da şu görüşü ortaya koymuştur: Onlar ilk anlarındaki gibi sabit kalmadılar. Yani sanki hiç işitmemişler ve duymamışlar gibi kalmadılar.

«Kapanıp kalmak» her ne kadar bu gerçek anlamında değilse de, araplar şöyle derler: «Falancaya sövdüm, ağlamaya kalktı, pişmanlık duymaya oturdu, özür dilemeye geldi ve şaşkınlıkta devam etti.» Halbuki ağlarken kalkmış değildir, pişman olurken de oturmuş değildir. Yani durum böyle demek değildir. Ancak, bu onlarda bir tabir ya da deyim olarak kullanılmaktadır.

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Sen öğüt verip - hatırlat; çünkü gerçekten öğütle - hatırlatma, mü'minlere yarar sağlar.» (536)

---

534 — Kasas, âyet: 55.
535 — Furkan, âyet: 73.
536 — Zariyat, âyet: 55.
537 — Kaf, âyet: 45.

İmanın alâmeti, hatırlatılanla yararlanmaktır. Nitekim Rabbimiz **buyuruyor: «Şu halde benim kesin uyarımdan korkanlara, Kur'ân ile öğüt ver.»** (537)

Bu âyette, Allah'ın uyarısından korkanların, hatırlatılan kimseler olduğu ve ahirete iman edenlerin olduğudur. Rabbimiz buyuruyor: **«Hiç şüphesiz bunda kalbi olan ya da bir şahit olarak kulak veren kimse için elbette bir öğüt (zikir) vardır.»** (538)

Ancak hatırlamayan, öğütten anlamayan kimse ise kalpsiz kimse demektir. Ya böyledir veya gafil kimsedir. Nitekim Rabbimiz yine buyuruyor: **«O'nun (Allah'ın) âyetleri onlara okunduğunda imanlarını arttırır.»** (539) İşte bu, Allah'ın hüküm ve âyetleri karşısında takınacağımız en doğru yol bulunmaktadır. Onları dinleyip kulak vermenin de en doğru yolu budur.

10 — **«Ve onlar, Rabbimiz, bize eşlerimizden ve soyumuzdan, gözün aydınlığı olacaklar armağan et.»** (540)

Bu âyette, Allah'a itaat edecek olan eşler ve çocuklar denmek isteniyor, kasdolunan budur. Böylece onların hem dünyada ve hem ahirette gözünün aydınlığı olmaları isteniyor.

Hasan Basrî'ye «Kurrat A'yün» ifadesinden sorulmuş, bu dünyada mı yoksa ahirette mi denmiş? O da, hayır, bilakis, dünyada cevabını vermiştir.

Kişiyi göz aydınlığına kavuşturan en güzel şey ve mutlu kılan en iyi olay, eşinin ve çocuklarının Allah'a itaatkâr olmalarını görmesidir. Vallahi kavim, gözlerinin aydınlığa erişebilmesi için, sadece Allah'a itaatkâr olmalarını istemişlerdir.

«Aydınlık» diye çevirdiğimiz «el Kurratü» kelimesidir. Bu, aslında soğuk demektir. Çünkü arap, sıcaktan eziyet görür ve bunalır. Ancak serinliğe ve soğuğa çıkarak da dinlenir.

Hz. İbrahim (a.s.) da şöyle dua ediyor: **«Rabbim, beni namazında sürekli olan kıl, soyumdan olanları da.»** (541)

11 — **«Ve bizi takva sahiplerine önder (imam) kıl.»** (542)

538— Kaf, âyet: 37.
539 — Enfal, âyet: 2.
540 — Furkan, âyet: 74.
541 — İbrahim, âyet: 40.
542 — Furkan, âyet: 74.

Bu âyetin manasında iki görüş vardır:

a — İbn Abbas'ın söylediği görüş: Bizi uyulan ve peşinden gidilen imamlar ve önderler kıl.

b — Mücahid'in görüşü: Bizi takva sahiplerine uyan ve onlara iktida eden kimselerden kıl.

Buna göre cümlede bir devriklik vardır. Böylece mana: «Bize takva sahiplerini imam ve önder kıl» demektir.

İbn Kesîr birinci manaya göre der ki: Bizi hidâyete eren ve sevkeden doğru kimseler kıl, hayra davette bulunanlardan eyle. Bunların ibadetlerini, çocuklarının ve soylarının ibadetine bağlı olarak sevimli kıl, sevdir. Bunların ibadet sevgilerini onlara da ver. Böylece bunların hidâyetleri, hidâyete sevk hizmetleri başkalarına da faydalı bir şekilde geçebilsin. Çünkü bu, sevap bakımından daha çok sevaplı, sonuç bakımından da çok daha güzeldir.»

Ebû Hüreyre (r.a.)'den Müslim Sahîh'inde şu rivayette bulunuyor. Ebû Hüreyre (r.a.)'nin bildirdiğine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«**Ademoğlu ölünce, ameli kesilir (defteri kapanır). Ancak üç kişinin amel defteri devam eder: Sadaka-i cariye, kendisinden yararlanılan bir ilim, kendisi için dua eden bir evlad bırakanların.**»

«**İşte onlar, sabretmelerine karşılık odalarla (cennetle) ödüllendirilirler. Ve orada esenlik dileği ve selâmla karşılanırlar. Orada ebedî olarak kalıcıdırlar; o, ne güzel bir karargah ve ne güzel bir konaklama yeridir.**» (543)

«**De ki: Sizin duanız olmasaydı, Rabbim size değer verir miydi?**» (544)

Yani sizin imanınız, tevhidiniz (Allah'ı bir tek bilmeniz), ibadetiniz olmasaydı, sizin Allah nezdinde ne bir ağırlığınız ve ne de değeriniz olabilirdi.

«**Fakat siz gerçekten yalanladınız; artık (azab) kaçınılmaz olacaktır.**» (545)

Bu hitap yalanlayan kâfirlere karşıdır. Onların yalanlamaları, dünyada kesin bir azab olacaktır. Çünkü sonları kötüye varmıştır. Aynı azab ahirette de devam edecektir.

---

543 — Furkan, âyet: 75, 76.
544 — Furkan, âyet: 77.
545 — Furkan, âyet: 77.

İşte bu sunduğumuz tarif ya da tanımlarda gördüğün gibi, Allah'a kul olanların nitelikleridir. Kim bu sayılanları kendi şahsında gerçekleştirirse, şeytan onu aldatmaya bir yol bulamaz. Kendisi Allah'ın en halis kulu olur.

Şimdi burada kamil manada bir kul olabilmemiz için ve şeytanın da kahrından emin olabilmek için bu ikinci fırkayı - bölümü bizi ilgilendiren bir kaç şeyi ifade ettikten sonra kapatmak isteriz. Şöyle ki:

1 — Şeytanın şerrinden her zaman Allah'a sığınacağız. Rabbimiz buyuruyor:

«Eğer sana şeytandan yana bir kışkırtma gelirse, hemen Allah'a sığın. Çünkü O işiten ve bilendir.» (546)

«Ve de ki: Rabbim, şeytanın kışkırtmalarından sana sığınırım. Ve onların benim yanımda bulunmalarından da sana sığınırım.» (547)

Nitekim Allah Rasûlü (a.s.) bize şunu öğretti, helâya girdiğimizde şu duayı yapalım istedi: «Dişi ve erkek şeytanların şerrinden Allah'a sığınırım.» (548)

2 — Allah'ı sürekli zikir ve hatırlamak. Çünkü dil ile zikir, şeytanı uzaklaştırır. Hadiste şöyle buyuruluyor: **«Gerçekten şeytan, Ademoğlunun kalbi üzerinde oturmuştur. Şayet o kimse Allah'ı zikrederse, şeytan hareket etmez (dura-kalır) fakat dil zikirden gafil olunca, vesvese verir.»** (549)

3 — Hatırına gelen bir şeyin ya da vesvesenin şeytandan olabildiğini ayırdetme ve tanıma kabiliyetini kazanmak için. Bu konuda *kalb hastalıklarının manevî uzmanları İslâm tasavvuf alimleri* şöyle güzel bir söz söylerler. Şeyh Ahmed Zerrûk diyor ki:

Murakabe ehlinin gönüllerini tehlikelerden arıtmaları en önemli görevleri olmaktadır. Çünkü kalblerden başkaca şeylerin çıkması için bu gereklidir. Bu hususta az da olsa, titizliği bulunan kimse, buna sarılmak zorundadır, bunu yerine getirmesi gerekir. Murakabe ehli için *önemli olan bu şeyler dört tanedir.*

1 — .Vasıtasız - araçsız hatıra gelen şeyler ki, Rabbanîdir. Buna İLHAM adı verilir.

2 — Kimisi de aynı olmakla beraber, nefsanîdir.

3 — Kimisi melek tarafındandır.

---

546 — A'raf, âyet: 200.

547 — Mü'minûn, âyet: 97, 98.

548 — Buharî - Müslim.

549 — Hakîm et-Tirmizî, Ebu Nuaym, Deylemî rivayet etmişlerdir.

4 — Kimisi de şeytan tarafındandır.

Bütün bunlar Allah'ın ilmi, iradesi ve kudreti çerçevesinde cereyan eder. Rabbanî olan, nefsanî olan gibi yalpalamaz, dalgalanmaz, kişiyi iki şey arasında tereddütlü bırakmaz. Sarsmaz ve gerçekten uzaklaştırmaz. Bu ikisi sevgili için ve başkası için cereyan ederler. (Rabbanî ile Nefsanî). Has ve öz tevhid ile ilgisi bulunan, Rabbanîdir, ilahîdir. Fakat, şehvet noktalarında cereyan edeni ise, nefsanîdir. Yine şer'î bir temele uygğun düşen ve fakat bir ruhsat altına girmeyen ve bir hevaya da bağlı bulunmayan şey, Rabbanîdir. Bunun dışında kalanı ise nefsanîdir.

Rabbanî olan ilhamın peşinden, insanda bir serinlik, bir huzur ve kalb genişliği meydana gelir. Halbuki nefsanî olan ise, kurudur, sıkıcıdır. Rabbanî olan, sabahın tan yeri ağarmasına benzer, giderek aydınlanır. Nefsanî olan ise kısalmaya yüz tutmuş bir değnek - ağaç gibidir, olduğu gibi kalır.

Melek ve şeytandan olan ise, müteredditirler. Melek sadece hayır için gelir. Şeytan ise kimi zaman hayır suretinde gelebilir, seçimi zordur. Ancak durumun melek tarafından olduğuna ilişkin, bazı kuvvet ve destek verici örnekler vardır. Kalbe huzur ve inşirah gelir, onu zikirle güçlendirir. Tesiri tıpkı gecenin geriye kalan az karanlığı gibidir. Onun bir etkisi vardır. Şeytanınkisi böyle değildir. O zikri zayıflatır. Delilden uzaklaştırır. Ondan sonra kişiyi bir sıkıntı basar, bunu bir ateş, bir bulanıklık, bir sıkıntı izler ve vakit içerisinde hayrı az olur. Bazan da peşinden insanı bir tembellik basar. Şeytan kalbin sol yanından insanı etkiler. Melek ise, kalbin sağ tarafından. Nefsanî olan ise arka taraftan gelir. Rabbanî olanı ise, önden ve cepheden gelir.

Gerçek şu ki, iyi bir müslüman, ancak İslâmî zevk ile bunları kendisi için tamamlayabilir. Nitekim şöyle demişlerdir:

«Kim, karnına gireni düşünürse, hemen nefsine gelebilecek vesveseyi bilir.»

İşte Allah'ın kitabında anlatıldığı şekilde bizler, takva sahiplerinin sıfatlarını böylece sizlere sunmaya çalıştık. İkinci fıkrayı da bitirmiş olduk. Şimdi üçüncü fıkra veya bölüme geçiyoruz ki, burada, takva nasıl kazanılır, bunu ele alacağız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TAKVAYI KAZANMA YOLLARI

Önceki konularda genel hatlarıyla takvadan söz ettik. Takvanın gayba iman etmekle nasıl başladığını, hayatta sülûk edilecek yol olarak yapılması gerekeni, Aziz ve Celil olan Allah'a nasıl teveccüh edilmesi gerektiğini ele aldık.

Hakikatte takva, kalbteki bir melekedir. Bu meleke kalpte yer ettiği zaman, bundan da cesedin izleyeceği yol ortaya çıkar. Bu ise Allah'ın koyduğu programa göre devam eder. Nitekim hadiste şöyle buyurulmuştur:

«Gerçekten cesedde bir et parçası vardır. Bu et parçası sağlıklı olduğu zaman, tüm vücut sağlıklı olur. Bu bozulunca tüm cesed de bozulur. Dikkat edin, bu et parçası kalptir.» (550)

Demek oluyor ki, bu melekenin kalpte yer etmesi temel bir unsurdur. İnsan bu melekeyi edinip kazanınca, bunun için gerekli olan şeyler ortaya çıkmaya başlar. Şayet bu hususta sağlıklı bir fıkhî bilgi edinmiş ise, kazancı da sağlıklı olur.

Bu araştırmada önemle üzerinde durduğumuz nokta, bizzat takvanın kazanılması için gerçekleştirilmesi icabeden yolun açıklanmasıdır. Özellikle iki temel kaynak olan Kitap ve Sünnet nasslarıyla tam manasıyla kendimizi kayıtlamaya gayret göstereceğiz ki, çizgimiz doğru olabilsin. Çünkü Allah (c.c.) kendi katında insanın kurtuluş ölçüsü olarak takvayı bildirmiştir. Bunu açıklamış, bu hususta çokça tafsilat vermiştir.

Bazan da bu araştırmada tedahüller yani yan konular girmiş olabilir. Bunu böylece ele almamızın amacı, konuların birbirleriyle olan bağları nedeniyledir.

---

550 — Buhari ve Müslim.

Ancak bizim Rabbimizden isteğimiz, bize doğru yolumuzu ilham etmesidir. Öylece kişi istediğini kazanabilsin. Aynı zamanda bu öyle sağlıklı ve yeter manada bir araştırma olmalı ki, Allah'ı dileyenlerin, takvayı önceden sunmakla, gayesini kazanabilsin. Rabbimiz şöyle buyuruyor: **«Onların etleri ve kanları kesin olarak Allah'a ulaşmaz. Ancak O'na sizden takva ulaşır.»** (551)

BİRİNCİ YOL

«Böylece biz onu, Arapça bir Kur'ân olarak indirdik ve onda korkulacak şeyleri türlü şekillerde açıkladık. Umulur ki korkup - sakınırlar ya da onlar için öğüt olarak düşünme (yeteneğini) oluşturur.» (552).

«Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, sinelerde olana bir şifa ve mü'minler için de bir hidâyet ve rahmet geldi.» (553)

Bu âyette bize delil «Sinelerde olana bir şifa» kısmıdır. Çünkü sineler (sadırlar) de olan ise kalblerdir. **«Gerçek şu ki, gözler kör olmaz, ancak sinelerdeki kalpler körelir.»** (554)

«(Bu Kur'ân) âyetlerini, iyiden iyiye düşünsünler, ve temiz akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.» (555)

«Öyle olmasa, Kur'ân'ı iyiden iyiye düşünmezler miydi? Yoksa bir takım kalpler üzerinde kilitler mi vurulmuş?» (556)

«İşte Allah, âyetlerini böylece açıklar; umulur ki sakınırlar.» (557)

Sunduğumuz âyet meâllerinden gördüğümüz şu ki, gerçekten Allah'ın kitabını okumak, bunu tedebbürle ve düşünerek okumak, takvaya ulaşmanın yoludur. **«Umulur ki, sakınırlar.»** Öncelikle imanla beraber takva. Nitekim takva konusunun başlarında, imanın Kur'ân ile olan alakasını görmüş idik. **«Bize Kur'ân'dan önce iman verilirdi.»** (558)

---

551 — Hacc âyet: 3.
552 — Taha âyet: 113.
553 — Yunus, âyet: 57.
554 — Hacc, âyet: 46.
555 — Sâd, âyet: 29.
556 — Muhammed, âyet: 24.
557 — Bakara, âyet: 187.
558 — Taberânî sahih senedle Evsad adlı eserinde rivayet etmiştir.

Şayet imanın aslı bulunsa, kalbte yine hastalıktan biraz eser bulunur. Onun şifası ise Allah'ın kitabı Kur'ân'da mevcuttur. Kalp de sağlıklı olursa, takva gerçekleşmiş olur. Sözümüz, burada kendisinde imanın temeli bulunan hakkındadır. Fakat kâfir ile tam münafık kimseye gelince, daha önce değindiğimiz gibi, bu ikisi Allah'ın kitabından yararlanamazlar. Çünkü imanın aslı ve özü yoktur.

Muhakkik olmayan kimi sofiyye mensupları, Allah'ın kitabının manevî kalp hastalıklarına şifa olmadığı görüşünü savunmaktadırlar. Bu, tahkiki kazanmaktan uzak olanların bir sözüdür. Ancak sofiyyeden muhakkik olan kimseler ise **«Kamil manada Allah'a ulaşmanın yolu, Allah'ın kitabıdır.»** diyorlar.

VİRDİN MİKTARI

Üstad Hasan el Benna diyor ki:

İnsanların durumları ve içinde yaşadıkları ortamlar değişmiş bulunmaktadır. Bundan dolayı vird sınırlandırılamaz. Virdi, her bir müslüman şahsın durumuna ve ortamına göre okuyacağı günlük virdini, zikrini ya da Kur'ân'ını ona bırakmak gerekir. Ancak istenen şu ki, o kimse, Allah'ın kitabından hiç bir şey okumadan gününü geçirmemelidir. Mutlaka bir şeyler okumalıdır. Biz şimdi burada, bizden önce geçen salih selefin Kur'ân'dan sürekli okumayı adet edindiği virdler sunacağız. Bunu da örnekleyerek ve açıklayarak belirteceğiz. Bu bakımdan deriz ki:

1 — Kur'ân'ı hatmetmenin en az süresi üç gündür. Bir müslümanın üç günden az bir süre içerisinde Kur'ân'ı hatmetmeyi kerih gördüler. Yine bir aydan fazla bir süre içerisinde hatmi de uygun görmediler, kerih gördüler. Dediler ki:

Üç günden az bir süre içerisinde Kur'ân'ı okuyup hatmetmekte, mutlaka acele söz konusudur. Bu da Kur'ân'ı tedebbür etmeye, tefekkür etmeye yardımcı olamaz.

Bir aydan fazla bir zaman içinde hatmekte ise, Kur'ân okumayı terk noktasında bir israf bulunmaktadır. Abdullah b. Amr b. As (r.a.) rivayet ediyor; Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: **«Kur'ân-ı Kerim'i üç günden az bir süre içerisinde okuyan, fakih olamaz (ondan bir şey anlayamaz).»** (E. Davud, Tirmizî, İbn Mace, Tirmizî Hasen sahih hadistir, diyor).

2 — Orta yol. Bu da Kur'ân'ı haftada bir kez hatmektir. Aynı şekilde sahabeden bir cemaat (r.a.), böyle yapıyorlardı. Meselâ Hz. Os-

man, Hz. Zeyd b. Sabit, İbn Mes'ûd, Übeyy b. Ka'b (Allah hepsinden razı olsun) böyle yapanlardandırlar.

Hz. Osman (r.a.), Cuma gecesi, Bakara sûresiyle hatme başlar ve Maide sûresine kadar okurdu. Cumartesi gecesi Enfal sûresinden Hûd sûresine kadar okurdu. Pazar gecesi de, Yusuf sûresinden, Meryem dahil, Meryem sûresine kadar okurdu. Pazartesi gecesi de, Taha sûresinden başlar, Ta Sîn Mîm, Mûsa ve Fir'avun'a kadar yani Kasas sûresine kadar okurlardı. Salı gecesi de Ankebût sûresinden Sâd sûresine kadar okurdu. Çarşamba gecesi ise, Tenzîl yani Zümer sûresinden Rahman sûresine kadar okurdu. Cuma gecesi de, Kur'ân'ı hatmederdi.

Ayrıca İbn Mes'ûd (r.a.)'un Kur'ân'ı hatmetme konusundaki rivayetler de daha farklıdır. O da haftada bir kez hatmederdi. Fakat sûre sayılarında başka bir taksim ile bunu yürütürdü. Haftada bir kez yapılacak hatim için, yapılacak taksim konusunda gelen rivayetler bir hayli fazlacadır. Bu taksimat aslında tayin edilmiş bir taksimat değildir. Aksine, bu, uyulma ve efdaliyet açısından olan bir taksimdir. Kardeş dilerse, tek bir gününü Kur'ân okumadan geçirmemek kaydıyla, durumuna göre okuyabilir. Şayet kendisi okuma bilmeyen biriyse, hiç olmazsa, birinden dinlemeye ya da bazı sûreleri ezberlemeye gayret göstermelidir. Fırsat düştükçe de bu ezberlerini okuyabilsin.

OKUMA ADABI

Tilâvetin adabı, gerçekten tüm manasıyla onu tedebbür ve tefekkür ede ede ve buna gayret göstere göstere okumalıdır. Çünkü okumada öncelikle istenen budur. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«(Bu Kur'ân) âyetlerini, iyiden iyiye düşünsünler ve temiz akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.» (559).

Özellikle insan bu konuda Allah'ın hitabını düşünürse gerçeği görecektir. Çünkü Aziz ve Hakim olan alemlerin Rabbi öyle hitab etmektedir. Aynı zamanda tilâvet adabında, Kur'ân'ı tecvidle okumak da vardır. Harfleri mahreçlerinden çıkaracaklardır. Onu kaidelerine göre dikkatle ve özenle okumalıdır. Çekilecek yerleri çeksinler, ğunneli okunacakları ğunne ile okumalıdır. Kalın okunacak olanları da kalın, ince okunması gerekeni de ince okumalıdır.

---

559 — Sad, âyet: 29.

Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) rivayet ediyor; Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular:

«Şüphesiz bu Kur'ân tesirli olarak inmiştir. Artık onu okuduğunuz zaman ağlayınız. Ağlamanız gelmezse, ağlamaya çalışınız. Onu okurken sesinizi güzelleştirmeye gayret ediniz. Kim Kur'ân'ı güzel sesle okumaya gayret etmezse bizden değildir.» (560)

Meâlini sunduğumuz hadiste **«Güzelleştirmeye gayret ediniz»** ifadesi «Tağannev» kelimesidir. Burada geçen tağanniden kasıd, tecvidle okurken, huşuu elden bırakmamak ve Kur'ân'ı içtenlikle ve etkili bir şekilde okumak anlamınadır. Cabir (r.a.) hadîsinde bu durum açıklanmıştır. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Kur'ân okurken sesini işittiğiniz zaman Allah'dan korktuğu kanısına vardığınız adam şüphesiz Kur'ân'ı en güzel sesle okuyanlardandır.» (561)

Dinleme meclisi: Kur'ânî virdlerden olarak, müslümanların bir araya toplanıp aralarında güzel sesli ve Kur'ân'ı içten ve güzel okuyan birinden dinlemeleridir. Allah'ın kitabını ihlaslı birinden dinleyip, feyzinden yararlanmalıdırlar. Kur'ân dinleme meclisinde, okuyan kimsenin yavaş yavaş okuması, daha önce işaret ettiğimiz adabı gözönünde tutarak tilâvet etmesi gerekir. Dinleyicilerin de gayet sessiz ve sakin bir şekilde onu dinlemeleri, manalarını tefekkür etmeleri gerekir. Gayet huşu içerisinde olmalılar. İslâm vakarını eldep bırakmayıp, Allah'ın kitabını saygıyla dinlemelidirler. Dinleyicilerin hepsi de şu âyeti hatırlamalılar:

«Kur'ân okunduğu zaman hemen onu dinleyin ve susun. Umulur ki, esirgenmiş olursunuz.» (562)

Hz. Peygamber (a.s.)'ın ashabı, Kur'ân dinlerlerdi. Sanki başlarında uçacak bir kuş varmışcasına huşu içerisinde bulunurlar. Mekkeli salihlerden olan şeyhler, bir şey hatırlamak istediklerinde, İmam Şafiî (r.a.)'nin yanına gelirlerdi. Çünkü o, Kur'ân'ı güzel okuyanlardandı. Onlara Kur'ân okur, onlar da dinlerlerdi. Görenler, onların bu halden daha çok ağladıkları bir hallerini göremezlerdi. Yani dinlerken çok ağlarlardı.

«Peygambere indirileni dinlediklerinde hakkı tanıdıklarından dolayı gözlerinin yaşlarla dolup taştığını görürsün.» (563)

---

560 — İbn Mace, İkame, 176. Hds. 1337.
561 — İbn Mace, İkame, 176. Hds. 1339.
562 — A'raf, âyet: 204.
563 — Maide, âyet: 83.

Ayrıca Kur'ân dinlemeye gelen kimselere, okunan âyetlerin manalarının da açıklanması faydası açısından müstehaptır. Böylece tam bir yararlanma sağlar.

EZBERLENECEK OLAN VİRD

Müslüman bir kardeş için müstehap olan bir başka nokta ise, yine Kur'ânî virdlerden olmak üzere, Kur'ân'dan kendisi için mümkün olanını ezberlemesidir. Meselâ böyle bir şeyi yapmak için, kendisine her gün bir âyet ezberlemek üzere bir program yapmalıdır. Her gün bir, ya da birkaç âyet ezberlemeli, bunları kendi programı ölçüsünde sağlam bir şekilde ezberlemelidir. İşte bu tedrici yol ile, Allah'ın kitabından olmak üzere çok şeyler ezberler. Hadiste bildirildiğine göre, Rasûlüllah (a.s.) Ebû Zer için şöyle diyor:

«Ya Ebâ Zer, Allah'ın kitabından bir tek âyet öğrenerek sabahlaman, senin için, yüz rekat namaz kılmaktan daha hayırlıdır.» (564)

Sevgili kardeşim, böyle bir üstünlüğü elde etmek için gayret göster. Allah'dan dileğim bizi ve seni Kur'ân ehlinden kılsın. Böylece bu sayede Ehlullah'tan ve bunların da has olanlarından olalım. Allah (c.c.) bize yeter ve O, ne güzel vekildir.» (Hasan el Benna'nın ifadeleri burada son buluyor).

«Bu benim dosdoğru olan yolumdur, şu halde ona uyun. Sizi onun yolundan ayıracak (başka) yollara uymayın. Bununla size vasiyyet etti, umulur ki korkup sakınırsınız.» (565)

«Bu da indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Şu halde ona uyun ve korkup - sakının. Umulur ki, esirgenirsiniz. Bizden kitap yalnız iki topluluğa (Yahudi ve Hıristiyanlara) indirildi. Biz ise onların ders gördüklerinden habersizlerdik, demenizi; ya da kitap bize de indirilseydi, şüphesiz onlardan daha çok doğru yolda olurduk, demenizi (engellemek için) işte size Rabbinizden apaçık bir belge, bir hidâyet ve rahmet gelmiştir.» (566)

Kur'ân okumak, aynı zamanda okunanın gösterdiği çizgide gitmeyi, onun yoluna uymayı gerekli kılar. İşte bu zaman takva olabilir. Fakat bir kimse, Kur'ân okuduğu halde, gittiği yol başkaca yollar ise, onun takvayı kazanması nereden olabilsin ki?

---

564 — İbn Mace Hasen bir isnad ile rivayet etmiştir. Ayni zamanda Müslim ve Ebû Davud'da geçen bu manadaki hadiste bunu teyid etmektedir.

565 — En'am, âyet: 153.

566 — En'am, âyet: 155, 156, 157.

Şurası gerçekten pek şaşılacak bir noktadır. Bakarsın, adam komünisttir. Adam hiç ödün vermeden Marks'ın çizgisinde yürür. Hâlâ insanlar, onu müslüman olarak görürler. O kimsenin müslümanlığı nerede kaldı ki? Çünkü Kur'ân hükümlerine teslim olmuş değildir. Bir diğerini de kendi çizgisinde yani hıristiyan, yahudi, sömürücü, sapık, münafık, fasık gibi çizgilerinde yürümektedirler. İşte bunlardan hiç birilerinin takvadan nasipleri yoktur. Yani bu sayılanların çizgisinde ve paralelinde yürüyen sözde müslümanın takva ile ilgisi yoktur.

Gerçekten şu âyet, hem de fırkanın başında yer almış olan bir âyettir. Bakınız ne buyuruluyor: **«Bu benim dosdoğru olan yolumdur. Şu halde ona uyun. Sizi O'nun yolunda ayıracak (başka) yollara uymayın. Bununla size vasiyyet etti, umulur ki, takvaya eresiniz (korkup - sakınırsınız).»** (567)

O halde müslüman hayatının tüm alanlarında, Allah'ın kitabına bağlı kalmadıkça takva sahibi olamaz. İster siyasi (politik) alanda olsun, ister sosyal, ister bilimsel, ister ahlaki alanlarda olsun aynıdır. Kısaca hayatın tüm alanlarında bu konuda Allah'a teslim olup, boyun kesecektir. Allah nezdinde olanı isteyecektir. Her türlü metadan, şehvetten, lezzetten, sıçrayıştan ve rağbetten kısaca İslâm'a muhalif olan tüm şeylerden uzak bulunmak gerekir. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Heva ve isteğini benim getirdiğime tabi kılmadıkça sizden (hiç) biriniz mü'min olamaz.»** (568)

İşte müslüman amelini bu teraziye göre ölçsün, kendisi acaba takvanın neresinde bulunuyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Kim, Allah ve Rasûlü kendisini sevmesini istiyorsa, o kimse dikkat etsin. Eğer o kimse, Kur'ân'ı seviyorsa, o Allah'ı ve Rasûlünü de seviyor demektir.»**

«İşte Allah, insanlara âyetlerini böylece açıklar; umulur ki sakınırlar.» (569)

Burada Allah'ın âyetlerinden maksat, Allah'ın öğüt veren kitabıdır. Kim bundan gerekli öğüdü almazsa, o İslâm'da bir şey kazanmamış demektir.

«Bu (Kur'ân), insanlar için dolambaçsız bir açıklama, sakınanlar için de bir hidâyet ve öğüttür.» (570)

---

567 — En'am, âyet: 153.
568 — Nevevî, Kırk hadisinde tahric etmiştir.
569 — Bakara, âyet: 187.
570 — Ali İmran, âyet: 138.

Kitabı anlamak esastır. Onu düşünmek ise, kalbin hayra olan kabiliyeti için bir adrestir. «Kur'ân'ı düşünmüyorlar mı, yoksa bir takım kalbler üzerinde kilitler mi var?» (571)

Tedebbürün olmaması halinde imanın sağlam olarak bulunması vaciptir. Yani bir kimse düşünemezse bile, öncelikle iman edecektir. Çünkü «Bize, Kur'ân'dan önce iman verilirdi.» O halde öncelikle ve her şeyden önce iman gelir. İkinci olarak da Allah'ın kitabının manalarını öğrenmektir. Üçüncü olarak, ondan öğüt almaktır. İşte bunlar takvayı ve onun belirtilerini insana kazandırabilir.

Biz bu üç fırkada temel bir noktayı öğrenmekteyiz. O da sahabenin takva sahibi olmalarının başlıca sebebidir. Bunun içindir ki, günümüzde takvaya pek az rastlanılmaktadır. Sahabenin takva sahibi olmasındaki amil, onların en büyük uğraşılarının Kur'ân olmasıydı. Biz bugün Kur'ân ile az uğraştığımızdandır ki, takvada ilerlememekteyiz. Önceleri müslümanlar gerek alimleri bakımından olsun, gerek ilim öğrenen talebeleri açısından olsun, çoğunlukla Kur'ân ilimleri üzerinde ve Kur'ân üzerinde uğraştıklarını görürdün.

Bugün müslümanlar dünkülerine göre farklıdır. Dün hepsi alimi, talebesi, sıradan halkı bunu okurlardı. Bugün bu iş sadece alim ve talebelere kalmış..

Artık bizzat halk tabakası bundan uzaklaşmış, ne Kur'ân okuduğu var, ne anladığı ve ne de tedebbür ederek kavramak istediği. Bunun ötesinde olacak olan ise, kalp kararması, yakini elde edememek, zayıf kalmak ve takva azlığı...

İKİNCİ YOL

«Hidâyeti bulmuş olanlara gelince, (Allah), onların hidâyetlerini arttırmış ve onlara takvalarını vermiştir.» (572)

Bu âyette açıkça şunu görmekteyiz. Takva, Allah'dan bir bağıştır. Aynı zamanda hidâyetin artması da böyledir. Hidâyet olmadıktan sonra ne takva olur, ne de hidâyetin artması. Hidâyet, şahsî bir çaba göstermeyi ister. Bu şahsî gayreti de şu âyet bildirmektedir: **«Bizim uğrumuzda cihad edenlere gayret gösterenlere, biz şüphesiz onlara yollarımızı gösteririz (hidâyette kılarız).»** (573)

571 — Muhammed, âyet: 24.
572 — Muhammed, âyet: 17.
573 — Ankebût, âyet: 69.

Hidâyet ise, Allah'ın kitabına sarılmadıkça elde olunamaz. Rabbimiz buyuruyor: «Size Allah'tan **bir nur ve apaçık bir kitap geldi. Allah, rızasına uyanları bununla kurtuluş yollarına ulaştırır ve onları kendi izniyle karanlıklardan nura çıkarır. Onları dosdoğru yola da yöneltip - iletir.**» (574)

Hidâyete ulaşmanın yolu için mücahede gerekir. Bu mücahede Kitap ve Sünnet'e bağlı kalmakla kayıtlıdır. Bu kavramın dışında bir mücahedeye baş vurmak, bizzat mücahededen uzaklaşmak ve dairenin dışına çıkmaktır. Çünkü: «**Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, o kimse benden değildir.**» (575)

Hidayet ise, Allah'a iman etmekle başlar. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «**Kim Allah'a iman ederse, onun kalbini hidâyete yöneltir.**» (576)

Bu imanı elde etmek için mücahede ise, fikir ve düşünmekle, çok çok zikir yapmakla kazanılır. Çünkü:

«**Şüphe yok, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün ardarda gelişinde temiz akıl sahipleri için gerçekten âyetler vardır. Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken, Allah'ı zikrederler ve göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler. (Ve derler ki:) «Rabbimiz, sen bunu boşuna yaratmadın. Sen pek yücesin, bizi ateşin azabından koru.**» (577)

Zikir ve fikir olmadıkça, bu ikisi bir araya gelmedikçe, o kimsenin diri ve uyanık hakiki bir imana ulaşması düşünülemez. Bundan dolayıdır ki, Rasûlüllah (a.s.) Allah'dan gafil bulunan kimseyi, ölüye benzetmiştir.

«**Rabbini zikreden kimse ile Rabbini zikretmeyen kimsenin durumu, diri ile ölünün benzeri gibidirler.**» (578)

Bu hususta zikir ile fikrin birleştiği en büyük amel insan için Kur'ân'ı tedebbür ve tefekkürle okumaktır. Çünkü Kur'ân bizzat zikirdir. «**O sadece zikir ve apaçık bir Kur'ân'dır.**» (579)

Kur'ân beşer aklını sürekli olarak üzerinde düşünülmesi gerekene yöneltir. Düşüncesinin ulaşması gerektiği şeye ulaşmasını gerekli kılar. Bu hususta en etkili Kur'ân tilâveti ise, geceleri ihya et-

574 — Maide, âyet: 15, 16.
575 — Buharî, Müslim, Nesaî rivayet etmişlerdir.
576 — Tegabün, âyet: 11.
577 — Ali İmran, âyet: 190, 191.
578 — Buharî ve Müslim.
579 — Yasin, âyet: 69.

mek maksadıyla kılınan namazlarda okunanı etkilidir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor: «**Doğrusu gece neşesi (gece ibadeti, insanın iç dünyasında uyandırdığı) etki bakımından daha kuvvetli, okumak bakımından da daha sağlamdır.**» (580)

İşte bu mücahedeye önem vermek suretiyle en önemli şekliyle sarılınması halinde, insan kalbini öyle bir noktaya getirir ki, kalb bu noktada «Selim» adını kazanır. «**Malın da, çocukların da bir yarar sağlayamadığı günde, ancak Allah'a selim bir kalb ile gelenler başka.**» (581)

İşte bu halde insanın tüm durumu düzelebilir. «**Gerçekten cesedde bir et parçası vardır. Bu et parçası (manen) sağlıklı olduğu zaman, tüm vücut da sağlıklı olur. Bu bozulunca, tüm cesed de sağlığını (manen) kaybeder. Dikkat edin bu et parçası kalbtir.**» (582)

Kalb küfürden, şikaktan, münafıklık hallerinden ve kirlerinden arınmadıkça sağlığını kazanamaz. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«**Kalbler dört türlüdür.**

a — Tertemiz kalb, tıpkı bir kandil gibi yanar-parlar. (Acrad kalb).

b — Kılıflı kalp. Kapağı kapalıdır, kılıf kilitlidir. (Ağlaf kalb).

c — Menkus kalb: Ters kalb.

d — Musaffah kalb: Yarı ters kalb.

A — Acrad kalb: Mü'min kimsenin kalbidir, onun kandili de içindeki nurudur.

B — Menkus kalb: Katıksız münafıkların kalbidir. Bilir de sonra inkar eder.

C — Musaffah kalb: İçinde hem nifak ve hem de iman bulunan kalb demektir. Bunda iman durumu, tıpkı bakla (sebze) misalidir. Temiz suyu çeker. Nifak dâ tıpkı bir yara gibidir, bu da durmadan irin ve kan toplar. Bu maddelerden hangisi diğerine üstün gelirse, o ona hakim olur.» (583)

Mücahedede hedef, bizim kalbimizin birinci kalb haline gelmesi için çalışmaktır. Bunu da ancak, kalblerimizde bulunan irin ve kan kanallarını kesmemizle sağlanabilir. Bunlar kötü ve zulüm olan şey-

---

580 — Müzzimmil, âyet: 6.
581 — Şuara, âyet: 88, 89.
582 — Buhari ve Müslim rivayet etmişlerdir.
583 — Ahmed b. Hanbel, Müsned.

lerden kalmışlardır. Bu da kalpteki günah tarafından başa gelir. Ya da bu kötü hareketler, kalbde günah bırakır. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: **«Gerçekten kul, bir hata işlediğinde kalbinde bir (siyah) nokta oluşur. Şayet o kimse nefsini o günahtan çekip çıkartır, tevbe eder ve Allah'dan mağfiret dilerse kalbi cilalanıp temizlenir. Şayet tekrar o hataya (günaha) dönerse artar, öyle ki tüm kalbini istila eder. İşte bu «RAN»dır. Allah, bununla neyin kasdolunduğunu Muttaffifîn sûresinde şu âyette zikretmiştir. «Kellâ bel Râne ala kulûbihim mâ kânû yeksibûn» «Hayır, (Onların sandıkları gibi değil), onların kazandıkları günahlar, kalplerini paslandırıp karartmıştır.» âyetinde buyurduğu «Ran»dır.»** (584)

Sadece kan ve irin kanallarını kesmek de yetmez. Yani müslümanın hadîste belirtilen birinci kalbi kazanabilmesi için sadece o kanalları kesmekle bu iş yetmez. Bu kalbe aynı zamanda temiz bir su kaynağından suyun akması da gerekir. Hadîste ifade edilen temiz su kanalı ya da kaynağından maksad, Nurani olan eserlerdir. Ki, bunlar terk olunan ve insan kalbinde bulunan haseneler ve iyiliklerdir. İşte o temiz suyu alınca, bu takdirde bu kalb parlayan ve ışık saçan bir kalb haline dönüşür.

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Mücahid, Allah'ın zatında (rızasını gözeterek) kendi nefsiyle mücahede eden kimsedir.»** (585)

Gerçekten nefis rahatlığa alışkın, tembelliği sever, şehvete, lezzete ve başka şeylerden istifade etmeye düşkündür. Bütün bu manalar, çoğu hallerde zorluklarla beraber çelişirler. Bundan dolayı cennet buna karşı olan taraftadır. **«Cennet hoşa gitmeyen şeylerle sarılmış, cehennem de şehvetlerle sarılmıştır.»** (586)

Mutlaka bu hususta üstün gelmek için gayret sarfetmek gerekir. İnsanın heva ve heveslerini yenmesi bakımından sıkıntılarla karşılaşsa da üstün gelmesi için bu gayret gereklidir. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Sizden herhangi biriniz hevâsını benim getirdiğime tabi kılmadıkça iman etmiş sayılmaz.» (587)

«Kim de Rabbinin makamından korkar ve nefsi de (istek ve tutkular) dan sakındırırsa, artık hiç şüphesiz cennet, (onun için) bir barınma yeridir.» (588)

---

584 — Müsned (Ahmed), Tirmizî, Nesâî ve İbn Mace. Muttaffifîn, âyet: 14.
585 — Tirmizî, İbn Hibban rivayet etmişlerdir.
586 — Buharî, Müslim, Müsned, Ebû Davud, Tirmizî.
587 — Nevevî kırk hadis.
588 — Naziat, âyet: 40, 41.

Nefsin sürekli olarak verilen görevlerle ya da hayırla uğraşması gerekir. Çünkü nefsi kirlerden, paslardan temizleyecek olan şey bunlardır. Şayet nefis hayırla meşgul olup uğraşmaz ise, bu takdirde seni şer ve kötülüklerle uğraştırır, meşgul kılar. Nitekim Peygamberimiz (a.s.) kişinin nefsini meşgul etmesi gereken durumu tarif etmişlerdir. Hadisi kudsîde şöyle buyuruluyor:

«Kulum farz kıldığım şeylerden daha sevimli olan bir şeyle bana yakın olmaz. (Bunu işlemekle bana daha yakın olur). Kulum nafile ibadetleri işlemeye devam ederek bana yaklaşır, öyle ki kendisini severim.» (589)

Başta farzlar gelir. Bunlar da namaz, zekat, sılai rahim (akrabayı ziyaret), cihad, haramı terketmek, belli ve doğru bir yola bağlı bulunmak, halktan uzak bulunarak günahlardan arınmak, bazı hayırlı şeyleri gerçekleştirmek, sonra nafilelere devam etmektir. Bunlar da zikir, ibadet, cenazelerde bulunmak, bir çok sünnetleri gerçekleştirmek gibi şeylerle sağlanabilir. Tam manasıyla kişinin Allah'a yönelebilmesi, bizzat mücahede, çalışma ve gayretle kazanılır.

Burada mutlaka bir noktaya dikkatimizi çekmek isterim. Kimi insanlar var ki, sadece mücahedeye dalıp gidiyorlar, bunlar bu mücahedelerinde farzlar derecesinde tuttukları bir çok nafileleri yapıyorlar. Fakat farz gibi önem verdikleri nafileleri işleyeceğim diye bir farzı ya da bir çok farzı kaçırıyorlar. Bu, mücahede değildir.

Bir başka gurup ise sadece kendi nefisleriyle mücahedeyi kabul etmektedirler. Bunlar da İslâm'ın sırf bir tek yönünü almışlar. İşte ne birincilerin yaptıkları İslâm'dır, ne de ikincilerin yaptıkları İslâm'ın çizdiği yoldur.

Yine dikkat çekmemiz gereken bir başka şey, Allah'ı zikir, ya da onu tezekkür etmek, bütün tekliflerin, yapılması gereken şeylerin ruhudur. Ayakta kalması buna bağlıdır. Bunlar ister farzlar olsun, ister nafileler olsun, tüm tekliflerin yapılmasını ayakta tutar. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Ve beni zikretmek için dosdoğru namaz kıl.» (590). **«Ve belli günlerde Allah'ın adını zikretsinler.»** (591). **«Sizi doğru yola ulaştırmasına karşılık, Allah'ı büyük tanımanız (tekbir getirmeniz) içindir.»** (592). Allah nezdinde en makbul amel, Allah'ın rızası gözetilerek, zikir ile yapılanıdır.

---

589 — Buhari.
590 — Taha, âyet: 14.
591 — Hacc, âyet: 28.
592 — Bakara, âyet: 185.

İşte bizlerin bu durumu gerçekleştirmemiz halinde, öyle bir hale geliriz ki, şeytan bizleri aldatmaya, tuzağa düşürmeye Allah'ın izniyle yol bulamaz.

Buhari İbn Abbas'tan rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Şeytan, Ademoğlunun kalbi üzerinde taht kurmuştur. Kul Allah'ı zikredince, siner. Fakat kul, Allah'ı zikretmekten gafil olunca vesvese verir.

«Sakınanlara şeytandan bir vesvese eriştiğinde iyice düşünürler (Allah'ı zikredip anarlar), sonra hemen bakarsın ki, görüp bilmişlerdir.» (593)

İşte bunlar mücahedede gözönünde bulundurulması gereken önemli şeylerdir. Şeytanın hile ve tuzaklarından kurtulmak yönünden bunlar gereklidir.

«Ona yazılmıştır: Kim onu veli - dost edinirse, şüphesiz o (şeytan) onu şaşırtıp - saptırır ve onu çılgın ateşin azabına yöneltir.» (594)

«Gerçek şu ki, şeytan sizin düşmanımızdır, siz de onu düşman edinin.» (595)

«Öyleyse Kur'ân okuduğun zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın. Gerçek şu ki, iman edenler ve Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun hiç bir zorlayıcı gücü yoktur.» (596)

Bizim namazlarımızı vakitleri içerisinde cemaatle kılmamız, ancak mücahede ve gayretle düzene girebilir. Bizim hak olan emirlere hak üzerinde itaat etmemiz de, nefsin ona teslimi de ancak mücahede ile kazanılabilir. İslâm'ın başından ta sonuna dek, nefisle mücahede zorunludur. Niyetsiz mücahede olamaz. Zikirsiz de niyet olamaz. Daimi ve sürekli bir tezekkür - hatırlama olmadan da zikir olamaz. İşte bunlar kazanılırsa, takva da kazanılmış olur.

Şimdi size bu yolu özetlersek deriz ki:

Mücahede, insana hidâyeti kazandırır: «Bizim için mücahede edenleri biz, mutlaka yollarımıza sevkederiz - hidayette kılarız.» (597)

Hidâyet ise, takvaya miras bırakır. «Hidâyeti bulmuş olanlara gelince, onların hidâyetlerini arttırmış ve onlara takvalarını vermiştir (Allah).» (598)

---

593 — A'raf, âyet: 201.
594 — Hacc, âyet: 4.
595 — Fatır, âyet: 6.
596 — Nahl, âyet: 98, 99.
597 — Ankebût, âyet: 69.
598 — Muhammed, âyet: 17.

Mücahede nevilerinin en önemlisi, Allah'ın bizi kendisiyle karanlıklardan nura çıkardığı nurdur. Bunların da en önemlisi, cemaatle namaz kılmak, Hz. Peygamber (a.s.)'e salatü selâm getirmek, sabretmek, sonra sürekli zikir yapmak. Allah'ın emrettikleriyle amelde bulunmak, yasaklarından da kaçınmak gerekir. Takva ancak bu yolla gerçekleşip sağlamlaşır. Öyle ki amel etmek artık bir adet halini alabilsin, en sağlıklı gidilen yol, bağışlama olsun, böylece kalb de diri kalabilsin.

İnsanın nefsini tezkiye edip kurtarmasının alameti, yani ona karşı cihadda başarısının işareti, Mü'minûn sûresinin başındaki âyetlerde gelen hususların gerçekleşmesidir. Nitekim Rabbimiz bu âeytlerin hemen başında şöyle buyuruyor: **«Muhakkak mü'minler felah bulmuşlardır.»** (599)

Nitekim bir başka âyette ise, kurtuluşu, nefis tezkiyesine bağlı kılmaktadır. Rabbimiz buyuruyor: **«Nefse ve ona bir düzen içinde biçim verene, sonra ona fücurunu (sınır tanımaz günah ve kötülüğünü) ve ondan sakınmayı ilham edene (andolsun). Onu arındırıp - temizleyen (tezkiye eden) gerçekten felah bulmuştur. Ve onu (isyanla, günahla, bozulmalarla) örtüp saran da elbette yıkıma uğramıştır.»** (600)

Bundan dolayıdır ki, kısa da olsa, şu âyetlerin manalarını sunmamız zorunlu bulunmaktadır. **«Muhakkak mü'minler felah bulmuşlardır.»** (Mü'minûn, 1). Şöyle ki:

1 — **«Onlar namazlarında huşû içinde olanlardır.»**

2 — **«Onlar tümüyle boş şeylerden yüz çevirenlerdir.»**

3 — **«Onlar, zekata ilişkin (söz ve görevlerini mutlaka) yerine getirenlerdir.»**

4 — **«Ve onlar ırzlarını korumakta olanlardır. Ancak eşleri ya da sağ ellerinin sahip olduklarına (cariyelerine) karşı (tutumları) hariç, bu konuda onlar kınanmış değillerdir. Fakat kim bundan ötesini ararsa, artık onlar sınırı çiğneyenlerdir.»** (601)

5 — **«Onlar emanetlerine ve ahidlerine riayet edenlerdir.»**

6 — **«Onlar namazlarını da koruyanlardır. İşte varis olacak olanlar bunlardır. Ki onlar Firdevs cennetine varis olacaklardır, içinde de ebedî olarak kalıcılardır.»** (602)

---

599 — Mü'minûn, âyet 1.
600 — Şems, âyet: 7...10.
601 — Mü'minûn, âyet: 2...7.
602 — Mü'minnû, âyet: 8...11.

İşte sayılan bu altı nitelikten biri şayet ihlal edilir, çiğnenirse, bu henüz nefsin tezkiye edilmemiş olduğuna, temizlenmediğine delildir. Takvaya da erişememiştir. O henüz mücahede istemektedir, gayret ve çaba istemektedir. Nefis, namazda huşûa eremeyince, o nefis mücahedeye henüz ihtiyaç duymaktadır. O nefis, boş şeylerden hâlâ yüz çeviremiyorsa, bunu kazanamamışsa, yine mücahedeye gerek duymaktadır. Şayet nefis tezkiye olmamışsa, yine mücahede istemektedir. Kendini zinadan koruyamıyorsa, o nefis yine mücahedeye gerek duymaktadır. Emanete ve ahde riayet etmiyorsa, o nefis de mücahedeye ihtiyaç duymaktadır. Beş vakit namaza devam etmiyorsa, bunu henüz muhafaza etmiyorsa, o nefis yine mücahedeye ihtiyaç halindedir.

Gerçekten nefsin tezkiye olmasının ve arınmasının ölçüsü bu sayılan niteliklerdir. Ne zaman bu nitelikler nefis için huy ve tabiat halini alırsa, hiç bir zorlama ve sıkıntı olmaksızın bunları işlerse, riya, kendini beğenme ve gururdan uzak olarak bunları işlerse, işte o zaman, bu nefis tezkiye olmuştur. Bu nefis arınıp, temizlenmiştir. İnsan da yaptığı mücahedesinde başarıya ulaşmıştır. Böyle bir durum kazanılmadıkça, mutlaka mücahedeyi zikirle, oruçla ve Kur'ân okumakla desteklemelidir. Bütün bunlar hakkında bilgi takva yollarında görülecektir.

Şimdi de size, sayılan bu altı niteliğin sınırlarını sunalım, tariflerini aktaralım. Böylece hangi sınırda nefis tezkiyesini kazanabilmemiz sağlanacak görelim. Yine hangi tarif ya da sınırda nefislerimizle mücahedede başarılı olduğumuzu öğrenmiş olalım.

a — **«Ki onlar, namazlarında huşû sahibidirler.»** (Mü'minûn, 2).

Allah (c.c.) huşû sahiplerini şu âyetiyle tanımlıyor: **«Sabır ve namazla yardım dileyin. Bu, küşku yok, içi saygıyla ürperenlerin (huşû sahiplerinin) dışında kalanlar için bir ağırlıktır. Onlar hiç şüphesiz, Rableriyle karşılaşacaklarını ve hiç şüphesiz O'na döneceklerini bilirler.»** (603)

İnsan, Rabbine dönüp O'na kavuşması konusunda kesin ve açık bir şeye sahip olmadıkça, o kimse huşû sahibi olamaz. Şimdi dönüp bir kendimize bakalım. Acaba, bu bizde ne ölçüde bulunmaktadır.

Namazda huşû bulunduğuna ilişkin bizde belirmesi gereken etkilere de şu nasslar işaret etmektedir.

Ebû Davud, Mutarrif'tan rivayet ediyor. Mutarrif babası yoluyla bildirmektedir. Diyor ki: **«Rasûlüllah (a.s.)'ı namaz kılarken gördüm,**

603 — Bakara, âyet: 45, 46.

(namazda) ağlamasından göğsünde tıpkı değirmenin iniltisi gibi bir inilti vardı.»

Nesaî'nin rivayetinde ise bu hadîs: «Karnı da tıpkı kazan gibi kaynıyordu.»

Taberânî el Kebîr adlı eserinde, A'meş'ten rivayetle diyor ki: «Abdullah b. Mes'ûd namaz kıldığında, sanki o atılmış bir elbise gibiydi.»

Tirmizî de Fadl b. Abbas yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle rivayette bulunuyor: «Namaz ikişer ikişer rekattır (nafile). İki elini, içlerini yüzüne çevirerek ve boyun eğmiş olarak Rabbine kaldırmış bir halde şöyle dersin: Ya Rabbi, ya Rabbi. Kim böyle yapmazsa, o şöyle şöyledir. Bir rivayette ise: «O tamam değildir.»

«Yoksa o gece saatinde kalkıp da secde ederek ve kıyama durarak gönülden itaat eden (ibadet) eden, ahiretten sakınan ve Rabbinin rahmetini umud eden (gibi) midir? De ki: «Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Hiç şüphesiz, temiz akıl sahipleri öğüt alıp - düşünmektedir.» (604)

«Ondan önce kendilerine ilim verilenlere okunduğu zaman, çenelerinin üstüne kapanarak secde ederler. Ve derler ki: Rabbimiz yücedir. Rabbimizin va'di gerçekten gerçekleşmiş bulunuyor. Çenelerinin üstüne kapanıp ağlıyorlar ve (Kur'ân) onlara huşû (saygı dolu korku) larını artırıyor.» (605)

İşte meâlini vermeye çalıştığımız bu iki âyetten huşûun ne demek olduğunu açıklamış olduk. Şayet bizler kendi nefislerimizde bu huşûu bulamaz ve tadamazsak, mutlaka nefislerimizi zikir ile, tezekkürle, Kur'ân okumakla ve oruç tutmakla ve... bir çok şeylerle mücahede ederek mücahedemizi arttırmalıyız. Nitekim takvaya ulaşmanın yolu konusunda bunu anlatmış idik. Şimdi bu anlatılanlara dikkat edelim, yerine getirelim. Çünkü bu öylesi bir mizan ve ölçü olmaktadır ki, mücahedeyi kazanmakta hata yapılmaz. İşte bu ilim, huşû ilmidir. Bunun yani huşû ilminin aslı ve hakikatı ise, bugün neredeyse unutulmaya ve kaybolmaya yüz tutmuş bulunmaktadır. Kim bunu çalışarak elde ederse, o kimse, İslâm'da olan şeyin en üst düzeyini kazanmıştır, demektir.

Taberânî el Kebîr adlı eserinde Ebû Derda yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor:

---

604 — Zümer, âyet: 9.
605 — İsra, âyet: 107...109.

«Bu ümmetten ilk kez kalkacak olan şey, huşû sıfatıdır, öyle ki kendilerinde huşû sahibi bir kimse görülmeyecektir.»

Huşû derecelerinin en alt derecesi, organlara ait huşûdur. En üst derecesi ise kalbin huşûudur. Namazda organların huşûu: Namaz kılarken gözleri yukarı kaldırmamak, çevreyi gözleriyle taramamak, kesin bir zaruret olmadıkça bir hareket yapmamaktır.

İmam Malik'in Muvatta'ının dışında altı hadis kitabında yer alan bir hadis. Bu hadis Muaykîb'ten rivayet olunmaktadır. Rasûlüllah (a.s.)'a, secde edeceği yerin toprağını tesviye edip - düzelten kimse için, sorulmuş, buyurmuşlar ki: **«Şayet sen bunu yapacak olursan, bir tek sevap alırsın.»**

Ebû Davud ve Nesai rivayet etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) buyurmuşlar ki:

«Allah kulu, namazda sağa - sola dönmediği müddetçe ona yönelir. Namazda iken yüzünü kıbleden ayırır ayırmaz Allah da o kuldan yüz çevirir.»

Buharî, Ebû Davud ve Nesâî Hz. Enes (r.a.) yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet etmişlerdir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar:

«Namazda gözlerini semaya kaldıran toplumların hali nice olur? Bu konudaki sözü pek şiddetli oldu. Ta ki şöyle söyledi: **Ya mutlaka bundan vazgeçerler veya gözlerinden olurlar.»**

2 — **«Onlar tümüyle boş şeylerden yüz çevirenlerdir.»** (Mü'minûn, 3).

Biz daha önceki bahislerde «el Lağv» kelimesi üzerinde durmuş ve İbn Cerîr et Taberî'nin tarifini sunmuştuk. Çünkü o diyordu ki:

Arap kelamında (dilinde) Lağv: Batıl olan her söz ve fiildir, bir hakikatı ve aslı yoktur. Ya da çirkin görülen şeydir. Meselâ bir insanın bir başkasına sövmesi, hakikate dayanmayan batıl bir şeydir, bu da lağvdır. Meselâ bazı yerlerde nikah ifadesini —sin— kef sözcüklerini kullanarak ve açıkça söyleyerek bir ifade kullanılması yine lağvdır Aynı şekilde, müşriklerin batıl olan ilahlarına saygı göstermeleri de bu türdendir. Bunların batıla değer vermeleri aslında bir hakikate dayanmamaktadır. Çünkü ona saygı gösterirlerken tıpkı saygı gösterilmesi gerekene yapılan saygı türünden yapıyorlar ki, bir hakikate dayanmamaktadır. Yine din ehli için şarkı - türkü nevinden şeyler dinlemesi de böyledir, çirkin görülür. İşte bütün bunlar lağv tabirinin içerisinde ve kapsamında yer alırlar.»

Ancak lağvın bir cüzü mübah sayılmıştır. Fakat mücahede demek insanın, mübah olan şeyin de üstüne çıkarak yücelmesi demek-

tir. Günümüzde Lağv olarak düşünülebilecek şeylerin kapsamına şunlar da girer: Radyo dinlemek, Televizyon izlemek, müstehcen gazeteler, dergiler okumak. Tiyatro ve eğlence yerlerine gitmek ve bir çok yararsız toplantılara katılmak. Ayrıca kâfir ve inançsız yazarların kaleminden çıkan eserleri okumak, felsefeyle, içtimaiyatla, ahlâk ile ilgili fikir ve düşüncelerini okumak, sülûk, edebe ait eserlerini okumak, kıssalarını, şiir ve hikâyelerini okuyup - izlemek aynen lağv ifadesi içerisinde yer alır.

Ayrıca buna, neşir ve yayın dairelerinin çıkardıkları bir çok şeyler dahildir. Çünkü çoğu Allah'ı ve ahiret gününü anmayan, Allah'ın dinini hatırlatmayan yayınlardır. Bunların çoğu dünyaya ilişkin deneysel ilim değildir. Ancak iş, bütün bunlardan bir şeyin reddi hususunda, ya da gözetilmesi noktasında veya bundan gerekli olanı özleştirerek almak noktasında, öğrenmeyi gerektiren şey müstesna.

3 — **«Ve onlar ırzlarını korumakta olanlardır. Ancak eşleri ya da sağ ellerinin sahip olduklarına karşı (tutumları) hariç, bu konuda onlar kınanmış değillerdir. Fakat kim bundan ötesini ararsa, artık onlar sınırı çiğneyenlerdir.»** (Mü'minûn, 5, 7).

Âyetler gayet açık - seçik olarak durumu ortaya koymaktadırlar. Onlar hiç bir vakit zina etmezler.

Şimdi sorulacak soruya geçebiliriz: Şehveti kabaran insana ne gösterirsiniz? Gayet tabii olarak tavsiye edilecek olan ve onun önünde gözüken yol, sadece meşru olan bir evliliktir ya da varsa, bir cariyeyi mülk edinmektir. Biz İSLÂM adlı kitabımızın üçüncü cüzünde İktisadî siyaset bölümünde bunu göstermiştik. Bu gibi kimselere, şayet evlenme imkanları yoksa, bunlara evlenmeyi temin etmek vaciptir. Yine adı geçen kitabın Zekat bahsinde, bu gibi kimselerin evlendirilmeleri için zekat yoluyla ne yapılması gerektiğini de anlatmıştık.

Fakat şayet böyle bir yolla evlenmeleri sağlanamadığını düşünelim, acaba bundan başka bir yol var mıdır? Şayet bu yol zina yolu, homoseksüel bir yol (livata) veya sevicilik (kadının kadından yararlanması) olursa hiç şüphesiz bu, haramdır..

O halde bir insanın şiddetli bir cinsel arzusu olur ve evlenme imkanı da bulamazsa ne olacak ve bu insan ne yapacaktır? Acaba bu kimse istimna mı yapmalı yani argo ifadeyle otuz bir veya el ile tatmin mi olmalı?

Cevap: Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: **«Ey gençler topluluğu, sizden kimin evlenmeye gücü yeterse, o hemen evlensin. Çünkü bu, gözü korumaya daha yeterli ve ferci muhafazaya da daha güç-**

lüdür. Kim de evlenmeye güç yetiremezse, o da oruç tutsun. Çünkü oruç onun için bir kalkandır.» (606)

Gerçekten oruç tutmayı (nafile) adet edinen, az yemeyi adet edinen gençler, özellikle, oruca ait uyulması gereken adabı tatbik ederse, meeslâ bunun yanında başka taatlerle de uğraşırsa, Kur'ân okumak, zikretmek gibi, işte bunlara riayet etmesi halinde o kimse, cinsel bir duyguya rağbet duymaz, böylesi bir şey hissetmez. Özellikle kendisi salih bir çevrede yaşıyorsa, salih olan kardeşlerle birlikte ise, daha sağlıklı olur. Çünkü şeytan bir kişiye yakın ve fakat iki kişiden çok daha uzaktır.

Fakat adamın yine de güç yetirmediğini farzedelim veya bütün bunlara rağmen cinsel arzusunun çok fazla olduğunu düşünelim. Böyle bir durumda o kimse istimna yani el ile tatmin fiilini işlemeli midir, değil mi?

İslâm fakihleri bu konuda değişik görüşler ortaya atmışlardır.

Kimisi durum ve zaman nasıl olursa olsun, el ile tatmin de haramdır, demişlerdir.

Kimisi ki, bunlar hanefilerdir, şöyle diyorlar:

Şayet bu adam, gerçekten kendisine hakim olamayacak durumda ve zina yapacak hale gelmiş ise, böylesi bir kimseye hiç şüphesiz istimna - el ile tatmin mübahtır. Ancak el ile tatmini, şehvetini gidermek maksadıyla ve bu niyyetle yapacaktır. Yoksa böyle bir işi yerine getirmek için değil.

Kimisi de istimna - el ile tatmin mutlak olarak caizdir, herhangi bir şartı yoktur, demişlerdir. Bu kimseler, bu hali tıpkı şuna benzetmektedirler. Adam tükrüğünü, sümkürüğünü ve benzeri dışarı atılması gerekeni atmasına benzetiyorlar, bir şey lazım gelmez diyorlar. Bu kimselerden bazılarının açıkladıklarına göre, ilk müslümanlar, harp sebebiyle eşlerinden uzak kaldıklarında, bu gibi yollara başvurmuşlardır, diyorlar...

Artık durum açığa çıkmıştır, hâdise şahıslara ve durumlara göre değişir. İnsan kendisi kendi nefsini daha iyi bilendir. İnsan dini açısından ihtiyatı elden bırakmasın. İlk seferinden kaçınsın. Çünkü ilk kez olan şey, insana güç ve zor gelir. Bu bakımdan ilkten kaçınmak ilaçtır. Doktorlar da bu konuda değişik görüşlere sahiptirler. Kimi doktorlara göre bunun büyük zararlara neden olduğunu savunurlarken, kimisi de olmadığını söylüyorlar. Hiç şüphesiz bu, sıradan bir

606 — Beş hadis imamı rivayet etmişlerdir.

iş değildir. Şayet zaruret gereği yapılırsa, zarar da yoktur, günah da. Yine de en iyisini bilen Allah (c.c.)'dır.

4 — **«Onlar, zekâta ilişkin (söz ve görevlerini mutlaka) yerine getirenlerdir.»** (Mü'minûn, 4).

Biz daha önce zekât konusunu işlemiştik. Burada demek istenen şudur. Bu kimseler mallarının zekâtını verirler, Allah'ın kendilerine vermiş olduğu mal sebebiyle de nefislerini muhasebe ederler. Allah'ın hakkını O'nun emrettiği gibi yaparlar, yerine verirler.

5 — **«Onlar, emanetlerine ve ahidlerine riayet edenlerdir.»** (Mü'minûn, 8).

Ahmed b. Hanbel'in rivayet ettiği hadise göre: **«Emanete riayet etmeyenin imanı ve ahde uymayanın da dini yoktur.»**

Daha önce ahde uymaya bağlı olarak nelerin var olduğunu görmüştük. Tirmizî ile Ebû Davud'un rivayet ettikleri hadiste Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Sana güvenerek emanet teslim edene, emanetini ver, sana ihanet edene de sen ihanet etme.»** Emanetin burada iki tür manası vardır. Biri genel manadadır, diğeri ise özel manada emanettir.

a — Genel manasıyla emanet, şu âyette ifade buyurulan emanettir: **«Gerçek şu ki, biz emanetleri göklere, yere ve dağlara sunduk da onlar bunu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korkuya kapıldılar; onu insan yüklendi. Çünkü o, çok zalim, çok cahildir.»** (607)

Burada emanet, teklif manasınadır. Buna göre insan, Allah'ın hakkını ve Rasûlü'nün hakkını yerine getirmedikçe emin olamaz.

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Ey iman edenler, Allah'a ve Rasûlüne ihanet etmeyin, siz de biliyorken emanetlerinize de ihanet etmeyin.»** (608)

Bu manaya göre kim namaz kılmıyorsa o haindir, kim nefsini tezkiye etmiyorsa haindir, kim cihad etmiyorsa haindir. Kim mü'minlerin sırlarını açığa vuruyorsa haindir. Kim zina yaparsa haindir, kim içki ve şarap içerse haindir.

b — Özel manada emanet denilince, buna bir çok durumlar girmektedir. Aşağıda sunacağımız rivayetler buna işaret etmektedirler.

Buharî, Müslim, Ebû Davud ve Nesaî Ebû Musa yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyorlar: **«Şüphesiz aldığı emri yerine getiren,**

607 — Ahzab, âyet: 72.
608 — Enfal, âyet: 27.

gönül hoşluğuyla eksiksiz olarak veren, teslim edilmesi gereken şahsa teslim eden güvenilir müslüman hizmetçi (idareci, vekili harc) iki sadaka verenin biridir.»

Buhari, Müslim, Tirmizi ve İbn Mace Hz. Huzeyfe (r.a.)'den rivayet ediyorlar. Huzeyfe diyor ki: «Bize Rasûlüllah (a.s.) iki hadis söyledi. Ben bunlardan birini gördüm, diğerini de bekliyorum. Rasûlüllah (a.s.), emanetin insanların kalplerinin derinliğine indiğini, sonra Kur'ân inerek ondan ve sünnetten bir şeyler öğrendiklerini anlattı. Sonra da bu emanetin kaldırılmasından söz etti. Buyurdu ki: İnsan uykusunu uyur, (bu esnada) emanet kalbinden alınıverir de, ufacık bir leke halinde eseri - izi kalır. Ayağının üzerine bir kor yuvarlanıp da nasıl kabarcık meydana getirirse ve içi boş olduğu halde onu kabarmış görürsün. İşte tıpkı bunun gibi bir şey. Sonra ufak taşlar alarak onları ayağının üzerinde yuvarladı (devamla buyurdu ki):

İnsanlar öyle bir hale gelecekler ki, alış - veriş yapacaklar; birinin doğru dürüst hareket ettiği görülür - görülmez (hiç birisi emaneti yerine getirmeye yanaşmayacak ve güvenilir sayısı yok denecek kadar azalacak) şöyle ki: Filan oğulları içinde emin bir adam var, denilecek. Hatta herifin kalbinde hardal danesi kadar iman olmadığı halde onun hakkında: «O ne emin (güvenilir) ve metin o ne zarif ve o ne akıllı adamdır» denilecek. (Huzeyfe devamla):

Vallahi öyle bir dönem yaşadım ki, o dönemde sizden hanginizle alış - veriş yapacağıma bakmazdım (bunun için bir endişe duymazdım). Çünkü alış - verişte bulunduğum kimse müslüman ise, müslümanlığı onu bana hiyanetten menederdi. Şayet Yahudi ve Hıristiyan ise onu bana ihanet etmekten hakimi menederdi. Bugün ise sizlerin içerisinden ben, filan ve falan kimsenin dışında hiç bir kimseyle alış - veriş edemez oldum..»

Tirmizi de Ebû Hüreyre (r.a.)'ye dayanarak Rasûlüllah (a.s.)'dan şu rivayette bulunuyor: «Ganimet, belirli çevrelerin çıkarı haline getirildiğinde, emanete ihanet edildiğinde, zekat bir cereme olarak kabul edildiğinde, ilim tahsili dini amacın dışında bir gaye için yapıldığında, kişi hanımına itaat edip annesine işkence yaptığında, dostunu yanına alıp babasını kendisinden uzaklaştırdığında, mescid (cami) lerde (anlaşılmaz) gürültüler başgösterdiğinde, fasık adam kabilenin başkanı olduğunda, aşağılık adamın kavmin lideri olması halinde, şerrinden korkulduğu için kişiye ikramda bulunulduğunda, şarkıcı kızlar ve çalgı âletleri türediğinde, şaraplar içildiği ve bu ümmetin sonrakileri öncekileri lânetle andıklarında, işte o zaman (başınıza gelecek şu olayları bekleyin: Kızıl bir rüzgâr, zelzele - deprem, yere batma, kılık değiştirme (başka bir varlığa dönüşme), taşlanma

ve ipi eskimiş bir kolyenin tanelerinin ardı sıra gitmesi gibi birbirini izleyen alametler (bekleyin).

«Hepiniz çobansınız, hepiniz kendi raiyyesinden (emri altındakilerden) sorumludur. İmam (Devlet başkanı) çobandır, o raiyyesinden - vatandaşlarından sorumludur. Ailesi içerisinde erkek çobandır, o da kendi ailesinden sorumludur. Kadın da kocasının evinde çobandır, o da emri altındakilerden sorumludur. Hizmetçi, efendisinin malında çobandır o da onları korumakla yükümlüdür.» (Buharî, Müslim, Ebû Davud, Tirmizî ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir).

«Abdullah b. Ömer (r.a.) diyor ki, Rasûlüllah (a.s.)'dan şunları işittim: Adam babasının malında çobandır ve o, onları korumakla sorumludur. Hepiniz çobansınız ve hepiniz emri altındakilerden sorumludur.» (Buharî, Müslim, E. Davud ve Tirmizî).

6 — «Onlar namazlarını da (titizlikle) koruyanlardır.» (Mü'minûn, 9).

İmam Ahmed b. Hanbel ve Taberânî el Kebîr adlı kitabında Hanzala el Katip'den rivayetle Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Kim beş namazı, rükûuna, secdelerine ve vakitlerine uyarak korur ve muhafaza ederse, bunların Allah tarafından hak olduğunu bilirse, cennete girer. (Veya ona cennet vacip olur, dedi) veya cehennem üzerine haram kılınır, buyurdu.»

Gerçekte beş vakit namaza devam etmekle, insanın tüm işleri düzene girer. Bu da ancak mescid ve camilerde cemaatle namaz kılmakla sağlanır. Kim beş vakit namazı mescidde kılmaya devam ederse, namazları düzenli olur, ibadetleri sağlıklı ve düzenli olur. Zikir, Kur'ân okuma ve Allah'a yönelme konusundaki mücahedesi ise intizamlı ve düzenli olur. Rabbimiz buyuruyor:

«İşte (yeryüzünün hakimiyetine ve ahiretin nimetlerine) varis olacak onlardır. Ki onlar Firdevs (cennetlerin) e varis olacaklardır. İçinde de ebedi olarak kalıcıdırlar.» (609)

İşte bizler bu altı maddede sayılanları yapar ve başarırsak, bu bizim mücahedemizin başarısına bir delildir. Bunlardan birisini yapamadığımız veya kemal derecesine götürmediğimiz sürece bu da bizim eksikliğimize delildir. Artık kesin olarak ortaya çıkan gerçek şudur: Biz ölünceye dek nefis mücahedesi için çalışmak ve çaba sarfetmek zorundayız.

---

609 — Mü'minûn, âyet: 10, 11.

«Ey iman edenler, sizden öncekilere yazıldığı gibi, oruç, sizlere de yazıldı (farz kılındı). Umulur ki, sakınırsınız. (Oruç) sayılı günlerdir. Artık sizden kim hasta ya da yolculukta olursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde (tutsun). Güç yetiremeyenler üzerinde de bir yoksulu doyuracak kadar fidye vardır. Kim de gönülden bir hayır yaparsa, bu da kendisi için hayırlıdır. Oruç tutmanız, —eğer bilirseniz— sizin için daha hayırlıdır. Ramazan ayı, insanlar için hidâyet olan ve doğru yolu ve hak ile batılı birbirinden ayıran apaçık belgeleri (kapsayan) Kur'ân onda indirilmiştir. Öyleyse sizden kim bu aya şahit olursa artık onu tutsun. Kim de hasta ya da yolculukta olursa, tutmadığı günler sayısınca diğer günlerde (tutsun). Allah, size kolaylık diler, zorluk dilemez. Sayıyı tamamlamanız ve sizi doğru yola ulaştırmasına karşılık Allah'ı büyük tanımanız içindir. Umulur ki, şükredersiniz.» (610)

Oruç tutmak, takvayı gerçekleştirme yollarından bir yoldur. Çünkü bunun böyle olması, takvanın cennet yolu olmasındandır. Cennet ise zorluklarla çevrilidir. Şehvetler ise cehennem yoludur. Oruç ise, kişinin şehvete üstün geldiğinin, hakim olduğunun işaretidir.

Sahih hadiste şöyle buyuruluyor: Cehennem şehvetlerle kaplıdır, cennet ise zorluklarla çevrilidir.» (Buhari ve Müslim).

Başka sahih bir hadiste Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Ademoğlunun her bir ameli hasenesi on mislinden yediyüz katına kadar katlanır.» Allah buyuruyor: «Ancak oruç öyle değil, o sadece benim içindir ve onun mükafatını da ben vereceğim. Çünkü kulum şehvetini ve yemesini benim için terkeder.» (Beş hadis imamı rivayet etmişlerdir).

İnsanın en güç ve zor şehveti, açlık ve cinsel duygu ile ilgili şehvettir. İnsan bu ikisine ne zaman hakim olursa, artık ötesi kolaydır. Nefsinin diğer şehvetlerine insan daha kolaylıkla hakim olabilir. İş-

610 — Bakara, âyet: 183, 185.

te oruç. bu iki şehvete üstün gelmenin aracıdır. «Çünkü kul şehvetini ve yeme - içmesini benim rızam için terkediyor.»

O halde oruç, şehveti kırma ve yoketme okuludur. Bunun içindir ki, ölçüde oruç, sabrın yarısı kılınmıştır. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Oruç sabrın yarısıdır.» İslâm terazisinde sabır, imanın yarısıdır. Nitekim hadîste şöyle buyurulmuştur: «Sabır, imanın yarısıdır» (611). Oruç sabrın yarısı olarak değerlendirildi. Çünkü bu, en büyük şehvetlere karşı sabır demektir. Sabır da imanın yarısı olarak değerlendirildi. Çünkü iman makamı gibi bir başka makam bulunamaz. Bu da sabra gerek duymaktadır. Yani bir makam düşünün, o makam sabırsız düşünülemez. İşte bu makam, iman makamıdır.

Hedef ise takvadır. Kimin üzerinde orucun etkileri ve ürünleri gözükmezse, onda hikmet gerçekleşmemiştir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Birinizin oruç günü olduğu zaman sakın çirkin söz söylemesin, gürültü çıkarmasın. Şayet kendisine biri söver veya kendisiyle dövüşürse, ben oruçluyum, desin.» (612)

Rasûlüllah (a.s.) yine buyuruyor: «Kim fena ve yalan sözü, bununla amel etmeyi terketmezse, Allah'ın o kimsenin yemesini ve içmesini bırakmaya ihtiyacı yoktur.»

Nesaî Ebû Hüreyre (r.a.) yoluyla Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet ediyor: **«Nice oruç tutan vardır ki, orucundan kendisine aç ve susuz kalmaktan başka bir şey yoktur.»** (613)

Oruç iki kısımdır: Farz olan oruç ve nafile olan oruç. Belli olarak farz olan oruç, Ramazan ayında tutulan oruçtur. Sadece Ramazan orucu bile tek başına kamil manada bir okuldur. Takva sahibi kimselerin yetişmesi için bu ay bile iyi bir eğitim ayıdır.

Rasûlüllah (a.s.) bize Ramazan ayı içerisinde yapmamız gereken öyle sünnetler bırakmışlardır ki, bunların hepsi de takva yollarının pekişmesi için gereken önemli hususlar olarak görülür. Kim bunların tümünü yapabilirse, o kimse takvada zirveye ulaşır.

Rasûlüllah (a.s.) bu ay içerisinde Kur'ân okumayı bize sünnet kılmıştır. Bilindiği gibi Kur'ân okumak, takvaya varabilmenin yol-

---

611 — Ebû Nuaym ve Hatîb rivayet etmişlerdir.
612 — Buharî, Müslim, E. Davud, Tirmizî, Nesaî ve İbn Mace rivayet etmişlerdir.
613 — Buharî, Müslim, E. Davud, Tirmizî ve İbn Mace rivayet etmişlerdir.

larından biridir. Allah yolunda infakı sünnet kılmıştır. Aynı şekilde infak da takva yollarından bir eğitim yoludur. Ramazanın son on gününde itikafa girmeyi de bize sünnet kılmıştır. Böylece ibadetlerin tümüyle ilgilenebilsin imkanını vermiştir. Bu da yine takva yollarındandır. Kim gereği gibi Ramazan okuluna tümüyle girerse, hakkıyla ona talebe olursa, onun adabını yerine getirirse, böylece bu aydan, onun takvasını yüklenmiş olarak çıkar. Bu takvayı kalbiyle yüklenerek mezun olur.

Nafile oruca gelince, bu da pazartesi ve perşembe günleri orucu gibi oruçlardır. Ayrıca her aydan üç gün oruç tutmak, şevval ayından altı gün oruç tutmak, arefe ve aşure günleri oruç tutmak, aşureden bir gün önce oruç tutmak gibi. Bütün bunlar sünnet olan oruçlardandır. Şimdi ise, farz ve nafile oruçlarla ilgili olarak gelen rivayetleri görelim.

1 — Buhari ve Müslim rivayet ediyorlar. Sehl b. Sa'd (r.a.) Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet etmektedir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlar:

«Allah yolunda bir gün olsun oruç tutan bir kul olmasın ki, Allah, o gün sebebiyle o kimsenin yüzünü cehennem ateşinden yetmiş yıl uzaklaştırır.»

2 — Buhari ve Müslim Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayet ediyorlar: «Her kim inanarak ve sevabını da Allah'dan dileyerek oruç tutarsa, Allah, onun geçmiş günahlarını bağışlar.»

3 — Yine Buhari ve Müslim Ebû Hüreyre'den rivayet ediyorlar. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Ramazan ayı geldiğinde, cennetin kapıları açılır, cehennemin kapıları kilitlenir ve şeytanlar da zincire vurulur.»

4 — Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: «Ramazan orucundan sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı kabul edilen Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz namazlardan sonra, en faziletli namaz ise, geçe namazıdır.» (Müslim).

5 — Hz. Aişe (r.a.)'den, diyor ki: «Rasûlüllah (a.s.) Şaban ayından daha çok oruç tuttuğu bir ay yoktu. Çünkü o, Şaban ayının tamamında oruç tutardı.» Bir rivayete göre: «Şaban ayında pek az gün dışında hemen hepsini oruçlu geçirirdi.» (Buhari ve Müslim).

6 — Mücibet el Bahili'den, o da babasından ve amcasından rivayetlerine göre: O, Rasûlüllah (a.s.)'a gelmiş, sonra gitmiş. Bir yıl sonra Rasûlüllah'a yine gelmiş, fakat eski durumu iyice değişmişti. Ya

Rasûlallah, yoksa beni tanıyamadın mı? Dedi. Rasûlüllah (a.s.) : «Sen kimsin?» buyurdu. O, ben sana geçen yıl gelen Bahilî'yim, dedi. Rasûlüllah (a.s.) : Senin şeklin güzeldi, seni böyle değiştiren nedir? diye sordu. O, sizden ayrıldığım günden beri, sadece geceleri yemek yedim, başka zaman yemedim (yani oruç tuttum) dedi. Rasûlüllah (a.s.) : «Neden nefsine azab ettin?» Sonra, «Sabır (Ramazan) ayını ve her aydan bir günü tut» buyurdu. Bahilî : «Benim için artır» zira daha fazla tutmaya gücüm yeter, dedi. Rasûlüllah (a.s.) : Her aydan iki günü oruç tut, buyurdu. Bahili, benim için artır dedi. Rasûlüllah (a.s.) : «Haram aylardan bazısını tut ve bazısını bırak. Haram aylarda tut ve bırak, haram aylarda tut ve bırk, buyurdu.» Bahili diyor ki, Rasûlüllah (a.s.) tut dedikçe, üç parmağını yumdu, terket dedikçe üç parmağını açıverdi. «Üç gün tut, üç gün ye» buyurdu.»

7 — Müslim rivayet ediyor. «Rasûlüllah (a.s.)'a Arefe günü orucundan sorulmuş, şöyle buyurmuşlardır: «Hem geçen yıla ve hem gelen yıla keffârettir.»

8 — İbn Abbas'ın rivayetine göre Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «Zilhicce ayının ilk on gününde işlenen amel kadar daha salih amel günü yoktur. (Bu günlerde işlenen salih amel, Allah'a daha sevimlidir). Dediler ki, ya Rasûlallah (a.s.) Allah yolunda cihad da mı bu kadar değil? Buyurdular ki: Allah yolunda cihad da değil. Ancak şu adamın cihadı ki, adam canı ve malıyla Allah yolunda cihada çıktı ve hiç bir şeyle dönemedi (şehid oldu).

9 — «Rasûlüllah (a.s.) aşure günü oruç tutardı ve o gün oruç tutmayı emrederdi.» (Buhari - Müslim).

10 — Müslim rivayet ediyor: «Rasûlüllah (a.s.)'a aşûre günü orucundan sorulmuş, «Geçen yıla keffâret olduğunu» buyurmuşlardır.»

11 — Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor: «Şayet gelecek yıla sağ kalırsam, mutlaka Muharrem ayının dokuzuncu günü oruç tutacağım.» (Müslim).

12 — Müslim rivayet ediyor: «Kim Ramazan orucunu tutar, sonra da ona Şevval ayından altı gün eklerse, sanki o seneyi oruçlu geçirmiş gibidir.»

13 — Müslim rivayet ediyor: «Rasûlüllah (a.s.)'a Pazartesi günü orucundan sorulmuş, şöyle buyurmuşlar: Bu, benim içinde doğduğum gündür, bana peygamberlik verildiği gündür ve üzerime Kur'ân'ın indirildiği gündür.»

14 — Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor: «Ameller pazartesi ve perşembe günleri Allah'a arzolunur. Ben de oruçlu olduğum halde amelimin Allah'a arzolunmasını isterim.» (Tirmizi).

15 — Tirmizî rivayet ediyor: «Rasûlüllah (a.s.) pazartesi ve perşembe günleri orucunu araştırırdı.»

16 — Buharî ve Müslim rivayet ediyor. Ebû Hüreyre (r.a.) diyor ki: «Bana dostum (a.s.) üç şey vasiyyet buyurdular. Her aydan üç gün oruç tutmayı, iki rekat kuşluk namazını kılmayı ve uyumadan önce vitir namazını kılmayı.»

17 — Müslim rivayet ediyor. Ebû Derda (r.a.) anlatıyor: «Sevgilim (a.s.) bana üç şey vasiyyet buyurdu, yaşadığım sürece onları terketmeyeceğim. Her aydan üç gün oruç tutmayı, kuşluk namazını kılmayı ve vitir kılmadan uyumamayı vasiyet etti.»

18 — Buharî ve Müslim rivayet etmişlerdir: «Her aydan üç gün oruç tutmak, tüm seneyi oruç tutmaktır.»

19 — Müslim rivayet ediyor. Muaviye el Adeviye (r.a.), Hz. Aişe validemize sormuş: «Rasûlüllah (a.s.) her ayda üç gün oruç tutarlar mıydı?» Evet, demişler. Bunun üzerine dedim ki, hangi ayda oruçlu olurdu? Hz. Aişe (r.a.) dedi ki: Hangi ayda oruç tutacağına aldırmazdı. (Ay seçimi yapmazdı).

20 — Tirmizî rivayet etmiştir. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor: «Şayet bir aydan oruç tutmak istersen, ayın on üçü, on dördü ve on beşi günleri oruç tut.»

21 — Ebû Davud rivayet ediyor: Katade b. Milhan (r.a.) diyor ki: «Rasûlüllah (a.s.) bize Eyyami Bid denilen ayın on üç, on dört ve on beşi günlerinde oruç tutmamızı bize emrederdi.»

22 — Nesâî rivayet ediyor. İbn Abbas diyor ki: «Rasûlüllah (a.s.) Eyyamî bid denilen 13., 14. ve 15. günlerde ister yolcu olsun, ister mukim olsun, oruç tutardı.»

Her kim oruç ve oruca bağlı ibadetler okuluna girerse, Allah'ın izniyle kendisi takva sahibi kimselerden olmuş olur.

DÖRDÜNCÜ YOL

«Ey insanlar, sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz ki sakınasınız (takva sahibi olasınız).» (614)

Allah'ı bilip tanımadan O'na ibadet olamaz ve emrolunanın dışında bir şekilde de ibadet yapılamaz.

---

614 — Bakara, âyet: 21.

Günümüz Hıristiyanları, Yahudiler, ateşe tapanlar (Mecûsiler) ve müşriklerin hepsi de Allah'a ibadet ettiklerini söylerler. Ancak onlar amelî olarak Allah'ı tanımayı yerine getirmiyorlar. Emrolunduğu şekilde de ibadet etmemektedirler. Bu bakımdan onların ibadetleri Allah için kendilerine bir yarar ve fayda getirmedi. Buna göre, insan mabudu tanımadıkça ibadet emrini gerçekleştiremez. Aynı zamanda ona nasıl ibadet edilir, bunu da bilip öğrenmedikçe ve sonra da O'na ibadet etmedikçe ibadet ve kulluk görevini yerine getiremez. Kim bunları gerçekleştirecek olursa, işte o, muttakilerden olmuş olur.

Aklın gösterdiği ve naklin de tesbit ettiği şekilde, Allah'ın zatını, sıfatlarını ve O'nun Esmai Hüsnası'nı tanımadıkça bir kimse, Allah'ı tanımış sayılamaz.

Allah'ın vahdaniyyetini yani birliğini tanımayan, zat bakımından, sıfatlar ve fiiller açısından vahdaniyyetini tanımayan kimse yine Allah'ı tanımış sayılamaz. O'nun zatı gibi hiç bir zat yoktur. O'nun zatı cüzlerden ve parçalardan oluşmamıştır. Ayrıca O'nun sıfatlarına benzer sıfatlar da yoktur. O'nun sıfatlarından her bir sıfat bir tektir. Gerek başlangıç ve gerekse sonuç itibariyle şu varlık dünyasında O'ndan başka fail - yapıcı yoktur. Gerek yaratma ve imdat noktasından olsun, gerekse başka yönden olsun eşi ve benzeri yoktur.

«Allah, her şeyin hakiki yaratıcısıdır.» (615)
«Attığın zaman sen atmadın, fakat Allah attı.» (616)
«Allah, sizi ve yaptıklarınızı yarattı.» (617)
«O her gün bir iştedir.» (618)

O'nun Samed oluşunu, yarattıklarına muhtaç olmadığını, halkının O'na her zaman muhtaç olduğunu bilmeyen kimse, Allah'ı tanımamıştır. Ne Kürsî ne gökler, ne yer ve de yaratılanların tamamına olsun Allah asla birine muhtaç değildir. Hepsinden müstağnidir. Bütün bunlar Allah (c.c.)'a muhtaçtırlar. **«Muhakkak Allah, alemlerden müstağnidir.»** (619)

«Hiç şüphesiz Allah, gökleri ve yeri zeval bulurlar diye tutmaktadır. Andolsun, eğer onlar zeval bulacak olsa, kendisinden sonra artık onları kimse tutamaz.» (620)

---

615 — Zümer, âyet: 62.
616 — Enfal, âyet: 17.
617 — Saffât, 96.
618 — Rahmen, âyet: 29.
619 — Ankebût, âyet: 6.
620 — Fatır, âyet: 41.

Allah (c.c.)'ın bidayetsiz - başlangıçsız kadim olduğunu tanımayanlar ve nihayetsiz baka sahibi olduğunu bilmeyenler, Allah'ı tanımıyorlardır. Sonra yaratılanlar için hadisliği - sonradan varolmayı ve yok olabileceklerini sabit kılmıştır. Allah kendisi için baba olmayı ve oğul edinmeyi nefyetmiş ve reddetmiştir. Kul bütün bunlara iman etmek zorundadır. Bir varlık ki hem baki olacak ve hem Kadim olacak da, bunlara ihtiyacı olacak, bu mümkün mü?

Allah'ı kendi yarattıklarına benzeten de O'nu tanımamıştır. Ne O'nun zatı başka zatlara, ne sıfatları başka sıfatlara, ne de isimleri başka isimlere ve ne de fiilleri başka fiillere asla benzemez.

«O'nun misli gibi bir şey yoktur. O işiten ve görendir.» (621)

O, görendir, fakat O'nun görmesi gibi benzeri bir şey yoktur. İşitendir, işitmesine benzer bir işitme yoktur. Arşı üzerinde istila etmiştir, fakat O'nun istivasına benzer bir şey yoktur. Dünya semasına iner, ancak O'nun inmesi - nüzûlü gibi bir inme ve nüzûl yoktur. O, kıyamet gününde gelecektir, fakat O'nun gelmesine benzer bir şey yoktur. Ve O Allah, maiyyet itibariyle halkıyla - yarattıkları ile bir değildir Asla benzemez.

İşte bütün bunlar şu sûrede ifade buyurulan gerçeklerdir: **«De ki: O Allah, bir tektir. Allah Samed'dir (her şey O'na muhtaçtır, daimdir, hiç bir şeye ihtiyacı olmayandır). O, doğurmamıştır ve doğurulmamıştır. Ve hiç bir şey O'nun dengi değildir.»** (622)

Allah'ın ilim sıfatını tanımayan Allah'ı tanımıyor, demektir. Allah (c.c.) olmuş olanı bilir ve ileride olacak olanı da, aynı zamanda olmayacak olanı da bilir. Tafsili manada ve icmalî anlamda olmaları varid olmayanları da, bütün olarak, parça olarak ne varsa bilir. Bütün bu kainat; fezasıyla, içinde olan hareketleriyle, durgunluklarıyla, gayb alemini, bunda var olan büyük ve küçük tüm varlıkları bilir. Bütün bu sunduklarımız, Allah'ın bize bildirdiklerinin sadece bir kısmıdır. Bu da şu âyetin muktezası yani gereğidir. **«Rabbim, her şeyi ilmiyle kuşatmıştır.»** (623)

«De ki: İlk çağlardaki kuşakların durumu nedir öyleyse? De ki: Bunun ilmi Rabbimin katında bir kitaptadır. Benim Rabbim şaşırmaz ve unutmaz.» (624)

Allah'ın bilgisi haşa hata kabul etmez. O'nda unutmak yoktur. O'nda yanılma ve gaflet de söz konusu değildir.

---

621 — Şûrâ, âyet: 11.
622 — İhlâs, âyet: 1...4.
623 — En'am, âyet: 80.
624 — Taha, âyet: 51, 52.

Allah (c.c.)'ın, dilediğini yapar olduğunu bilip kabul etmeyen de henüz Allah'ı bilmiyordur. Muhakkak Allah'ın her dediği olur, istediği meydana gelir. Ancak O'nun murad etmediği de olmaz. Gerçekten olmuş olan ve ileride olacak olan her şey O'nun iradesiyle dilemesiyledir. O'nun her dilediği şey bir hikmete dayanır.

«O'nun emri - işi, bir şeyi murad edince, ona ol der, o da hemen oluverir.» (625)

Allah'ın her şeye kadir olduğunu bilip kabul etmeyen de Allah'ı tanımıyor, demektir. İşte bu gökler ve yer ve bu ikisinde yer alan hareket ve sükûn ve devamlılıkları ancak Allah'ın kudreti sayesindedir. Bizim hareketlerimiz ve sekenatımız, şu anda meydana gelenler, geçmişte meydana gelmiş olanlar ve ileride olacaklar hepsi O'nun fiiliyledir. O, sebebin de tüm sebeplerin de yaratıcısıdır. Durumların ve eserlerin de yaratıcısı.. Bu bizim her zaman söylediğimiz şu ifadenin gereğidir: La havle vela kuvvete İlla billah - Her türlü tasarruf ve kudret sadece Allah'ındır.

Allah (c.c.)'ın ölmez bir diri olduğunu bilip kabul etmeyen de Allah'ı henüz tanımıyordur. O'na asla adem - yokluk gelmez. Çünkü bunun böyle olması Rabbimizin şu âyetinin gereğidir: **«Allah ki, kendisinden başka ilah yoktur. O Hayy (diri) dir, Kayyûmdur.»** (626)

Allah (c.c.)'ın görür ve işitir olduğunu kabul etmeyen de Allah'ı tanımıyor, demektir. O her şeyi işitir ve her şeyi görür. Zatı ve sıfatları itibariyle işitir. Tüm varlıkları işitir. Zatı ve sıfatları itibariyle görür, tüm varlıkları görür. Gördüğünü işitir ve O'nun görmesine hiç bir şey engel olamaz, O'nun görmesine karşı bir gayb söz konusu değildir. Bu da şu âyetin gereğidir:

«Gerçekten Allah işitir, görür.» (627)

Allah'ın mütekellim - konuşur olduğunu tanımayan kimse de Allah'ı tanımıyor demektir. Kur'ân gerçekten O'nun sözüdür. Aynı zamanda Tevrat, İncil ve Zebur da O'nun sözüdür. (Günümüzdekileri değil. Çünkü tahrif edilmiştir). Allah (c.c.) kullarından dilediklerileyle hem dünyada ve hem ahirette konuşur. Allah (c.c.) Hz. Musa (a.s.) ile dünyada konuşmayı diledi **«Ve Allah, Musa ile de konuşmuştu.»** (628)

---

625 — Yasin, âyet: 82.
626 — Bakara, âyet: 255.
627 — Lukmân, âyet: 28.
628 — Nisâ, âyet: 164.

Allah'ın bir dili ve bir hançeresi olduğunu, bunlarla konuştuğunu, yani O'nun kelâmının bunun gereği olduğunu sanan da kâfir olur... Allah (c.c.) tüm mahlukatına benzemekten yücedir, uzaktır. O'nun kelâmının - konuşmasının benzeri bir şey yoktur. Ancak O, bizim anlayabileceğimiz ve akledebileceğimiz harflerden ve kelimelerden olmakla hitab eder.

Allah'ın zat ve sıfat itibariyle Kadim ve Ezelî olduğunu bilip kabul etmeyenler de, Allah'ı tanımıyordur.

Allah'ın sevdiğini, buğzettiğini ve kerih gördüğünü kabul etmeyenler de Allah'ı tanımıyorlardır. Mühlet verdiğini, intikam alacağını ve merhamet sahibi olduğunu kabul etmeyenler de O'nu tanımıyordur. Allah'ın ikab - ceza vereceğini kabul etmeyenlerde.. Allah (c.c.) kitabında ve Rasûlünün sünnetinde kendisini tanıttığı gibi kabul etmek gerekir. Bu sıfatlar Allah hakkındadır, O'nun içindir, mahlukat için başkası vardır. Meselâ mahluk - yaratık için sevgi dediğimiz şey tefaüller - reaksiyonlar ve ızdıraplar demektir. Ancak Allah'ın muhabbeti, hiç bir muhabbet O'nunkisi gibi bir şey değildir.

Kitap ve sünnette bildirildiği şekilde, Allah'ın Esma-i Hüsnası'nın bulunduğunu kabullenmeyenler de Allah'ı tanımıyorlardır. «İsimlerin en güzeli Allah'ındır. Öyleyse O'na bunlarla dua edin. O'nun isimlerinde aykırılığa sapanları bırakın.» (629)

Bizler kainatta olan her şeyin bizzat O'nun fiili olduğunu bilir - tanırsak ve Allah'ın sıfatlarını da tanırsak, varlığını isbat edersek, böylece kulluk için gerekli olan ilk şartı gerçekleştirmişiz demektir. Çünkü O'nsuz kulluk ve ibadet olamaz.

Kulluğun veya ibadetin ikinci şartı, Allah'ın meşru kıldığı gibi ibadet etmemizdir. Rasûlü'nün de bize haber verdiği şekilde O'na karşı kulluğumuzu ve ibadetimizi yapmalıyız. Yapmış olduğumuz her bir amel ile bir emri gerçekleştirmişizdir veya bir yasaktan kaçınmışızdır. Ya da salih bir niyetle mübah bir fiil işlersek işte bütün bunlar ibadettir.

Rasûlüllah (a.s.)'dan İmam Müslim'in rivayet ettiğine göre şöyle buyurmuşlardır:

«Gerçekten Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabından bir takım insanlar şöyle dediler: Ey Allah'ın Rasûlü, mal - mülk sahipleri ecirlerle gittiler Bizim namaz kıldığımız gibi namaz kılıyorlar, bizim oruç tuttu-

ğumuz gibi oruç tutuyorlar ve fazla mallarıyla da tasaddukta bulunuyorlar.» Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdu: Allah, size tasadduk edeceğiniz bir şey kılmadı mı? Gerçekten her bir tesbihte bir sadaka vardır. Her bir tekbir sadakadır. Her bir hamd sadakadır. Her bir tehlil sadakadır. İyiliği emretmek sadakadır. Münkerden nehyetmek de sadakadır. Sizden birinizin eşiyle münasebette bulunması sadakadır. Sahabe dediler ki, ya Rasûlallah, bizden birini şehvetini - cinsel isteğini giderecek ve bundan ona bir ecir olacak öyle mi? Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdu: Peki ya o kimse onu bir harama koysa, üzerine bir günah olur mu, ne dersiniz? Evet işte tıpkı bunun gibi, onu bir helâl yoldan gidermesi de böyledir, onun için bir ecir vardır.»

Kaldı ki emir ve nehiylerin de içerisinden farz olanı ve haram olanı vardır. Vacip olanı, mekruh olanı, mendub ve mübah bulunanı vardır.

İbadet görevi öncelikle bu hususta bilgi edinmeyi ister. Çünkü fakih olmayan kimse bazan harama düşebilir. Halbuki bunu işlerken de iyi bir şey yaptığını sanır. Kimi zaman bir nafile için bir farzı terkedebilir. Kendisini bütün yaratılanlardan üstün kabul edebilir. Fakih olmayan bir kimse, bir mendubu işleyeceğim derken bir harama düşebilir. Allah için davet edilmişiz diye içki sofrasına oturabilir.

Halbuki fakih olan yani İslâmî bilgileri edinen kimse, her işi yerli yerince yapar. Bundan dolayıdır ki, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: «Dinde bilerek Allah'a ibadet etmekten daha üstün bir şey yoktur.» (Beyhaki rivayet etti). O kimse, mesalihi celbetmek, yerine getirmekten önce mefsedeti ortadan kaldırmanın gereğini bilir. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor:

«Sizi neden nehyettiysem, hemen ondan kaçının ve size neyi emrettiysem de onu da gücünüzün yettiğince derhal işleyin.» (Buhari ve Müslim).

Müslüman açık - seçik olan haramı terkeder. Şüpheli olanları da öğrenir. Hükmü kesin bilinmeyen ve gizli kalanlardan da uzak durur. Çünkü onda da bir şüphe meydana çıkmıştır.

Bütün bunlardan sonra ister farzı ayın olsun ister farzı kifaye olsun, hepsini işler. Yani kifaye bir farz çıkınca veya insanlar böyle kifaye olan bir farzdan gafil bulununca o bunları yerine getirmelidir.

Farzların yanında vacipleri yapacak, bunlarla birlikte mendub olanları da işleyecektir. Ancak bir mendub sebebiyle bir farzı zayi etmeyecektir. Tüm farzları işleeycektir. İşte o bunu işleyince ancak

takva yolunda yürümüş olur. Takva ve muhabbet yolu böylece aynı anda meydana gelmiş olur. Takva yolunu biz bu konunun başında âyetle açıklamıştık. Muhabbet yoluna gelince, sahih olan kudsî bir hadiste şöyle buyurulmaktadır:

«Kim benim veli bir kuluma düşmanlık beslerse ben ona harb ilan ederim. Kulum bana sevimli olan, kendisine farz kıldığım şeylerle bana yaklaşır, böylece kulum bana nafilelerle yaklaşmaya devam eder, öyle ki kendisini severim. Sevince de işiten kulağı, gören gözü, tutan eli yürüyen ayağı olurum. Şayet benden istese mutlaka veririm. Eğer benden sığınma dilerse, onu korurum.» (Buhari ve Müslim).

Namaz ibadettir, zekat ibadettir, oruç ibadettir, hacc ibadettir. Cihad bütün nevileriyle ibadettir. Kendisine, ailesine infak ve harcama için kazanmak ibadettir. İyiliği emretmek ibadettir, kötülükten nehyetmek ibadettir. Evlenmek ibadettir. Komşuya ve akrabaya bakmak - gözetmek ibadettir. Anne - baba haklarına riayet etmek ibadettir. Müslümanlar için yararlı olan bir ilim dalında uzmanlaşmak ibadettir.

Bütün bunlardan kimisi farzdır. Kimisi nafiledir. Farzlar her zaman önceliklidir. İster bunlar anlattıklarımızdan olsun, ister anlatamadıklarımızdan olsun değişmez, aynıdır. Bunlardan sonra nafileler gelir ki, bunlar da sayısız denecek kadar çoktur.

Kur'ân okumak nafiledir. Allah'ı zikretmek nafile ibadettir. Dua etmek nafile ibadettir. Ve...

Farzlardan sonra, nafilelerin en önemlisi Kur'ân okumaktır. Bunu zikir izler. Peşinden de dua gelir. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «Dua ibadetin özü - beynidir.» (Tirmizî).

Rasûlüllah (a.s.) zikir için de şöyle buyuruyor: **«Size amellerinizin en hayırlısını, melikiniz katında en temizini, dereceleriniz içinde en yükseğini, sizin için altın ve gümüş infakından daha hayırlı olanını, düşmanlarınızla karşılaşıp sizin onların boyunlarını vurmanızdan, onların sizin boyunlarınızı vurmasından daha hayırlısını bildireyim mi? Sahabe buyurdular ki: Evet ya Rasûlallah, bildir. Buyurdular ki: Allah'ı zikretmek.»** (Tirmizî, Ahmed b. Hanbel, İbn Mace, Beyhaki ve Hakîm).

Kudsî bir hadiste de Kur'ân için şöyle buyuruluyor: **«Her kimi, Kur'ân kendisini benden istemekten meşgul ederse —devamlı Kur'ân okursa—, ona isteyenlere verdiklerimizin en üstününü, afziletlisini veririm.»** (Tirmizî).

Daha önce bu üç konuya ilişkin bilgi verilmişti. Ancak bu hususta daha fazla bilgi edinmek isteyenlere, İmam Nevevi'nin el Ezkar adlı kitabını tavsiye ederiz.

Şimdi sana başka rivayetler de sunalım. Bunlar da başka nafilelerle ilgilidir. Bunları burada anlatmakla uygulanmasının bereketini dileriz.

«Gerçekten adamın biri kalbinin katılığından Rasûlüllah (a.s.)'a şikayette bulundu. Buyurdular ki, yetimin başını okşa ve miskin - yoksulu doyur.» (Ahmed b. Hanbel).

«Bir adam bir yolda yürürken yol üzerinde bir diken dalı buldu ve onu uzaklaştırdı. Bunun üzerine Allah kendisine teşekkür etti ve onu affetti.» (Müslim).

Buharî ve Müslim rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: **«Dul ve yoksul için çalışan kimse, tıpkı Allah yolunda cihad eden gibidir. —Sanırım şöyle de buyurdular— Ve ara vermeden namaz kılan, bırakmadan oruç tutan gibidir.»**

Buharî ve Ebû Davud rivayet ediyor: Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: **«Kırk haslet vardır ki, bunların en üstünü, sütünden yararlansınlar diye keçiyi emanet olarak vermektir. Bir kimse sevabını ümid ederek va'dedilen ödülü doğrulayarak bu hasletlerden bir tanesini işlerse bu vesileyle Allah, onu cennete kor.»** Ravi diyor ki, selâm verene selâmını iade, hapşıran kimseye yerhamükellah - Allah sana rahmetiyle muakelede bulunsun, yollardan gelip - geçene engel olan şeyleri kaldırmak, sütü sağılsın diye verilen keçiden daha aşağı ve buna benzeyen şeyleri saydık. Fakat değil kırka varmak, 15 haslete yetirmeğe kadir olamadık.

Buharî ve Müslim rivayet ediyorlar: **«Her bir müslümana sadaka düşer. Eğer bulamazsa, diye sorulunca, iki eliyle çalışır, kendine faydalı olur ve tasaddukta bulunur, dedi. Ya buna güç yetiremezse, ne dersin? diye sorarlar. Gerçekten içi yanık ihtiyaç sahibi kimseye yardımcı olur, dedi. Şayet buna gücü yoksa, ne dersin? diye sorana, maruf ile veya hayır ile emreder, buyurdu. Peki ya bunu da yapamazsa, ne dersin? diye sorana, şöyle cevap verdi: Şerden uzak durur, işte bu da sadakadır.»**

Buharî, Müslim ve Tirmizî rivayet ediyorlar. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: **«İyilikten (maruftan) bir şeyi küçümseme. Din kardeşini tatlı bir yüzle karşılaman da gerçekten iyiliktendir. Kardeşinin kabına kendi kovandan boşaltman da iyiliktendir.»**

«İçinde güneş doğan her gün, insanların her bir mafsalı için bir sadaka vacip olur. Meselâ iki kişinin arasında adaletle hükmetmen bir sadakadır. Hayvanına binmek isteyen bir kimseye yardım ederek, hayvana bindirmen, yahut eşyasını hayvana yüklemen bir sadakadır. Güzel söz bir sadakadır. Namaza giderken attığın adım bir sadakadır. Yoldan eziyet verici şeyleri gidermen dahi bir sadakadır.» (Buhari, Müslim ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir).

Gerçekten, takva üzere yürümek isteyen bir kimseye düşen görev, Allah'ı bilip tanımasıdır. Sonra da farz amelleri işlemek suretiyle O'na yönelmeli, nafileleri de çok çok işlemek suretiyle kulluk görevini yapmalıdır. Her zaman ve aralıksız nefis muhasebesi yapmalıdır. Olur ki, zahir ya da batın bir görevi yapmada ifrata kaçmış olabilir.

En önemli şey, bu konuda şuna dikkatinizi çekmek isterim. Ramazan ayının son on gününe ait itikaf görevini yapmalısın. Bunu mescidlerde yerine getirmelisin. Çünkü bu, takva yolunun kazanılmasında en güçlü bir yoldur. Zira insan bununla tüm takva yollarını gerçekleştirebilir. Yani kalbe gidecek ya da gelecek kötülüklerin yolları böylece tümüyle kesilmiş olur.

Kim de son on günde itikafa giremezse, o da senenin başkaca günlerinde itikafa girsin. Çünkü Rasûlüllah (a.s.) Efendimiz, mübarek Ramazan ayında itikafa giremedikleri zaman, başka zamanlarda itikafa girerlerdi.

Gerçekten İslâm eğitimcilerinin bu itikaf işinde gaflete düşmemeleri gerekir. Çünkü onlar insanların salahı ve ıslahıyla ilgilenmektedirler. Özellikle itikaf ilim, zikir, ibadet, tefekkür ve tezekkür gibi bir programla yüklüyse, bu, gereklidir.

Allah (c.c.) bize kâfidir ve O ne güzel vekildir.

Şimdi bu konuyu burada bitirdik. Artık muhabbet yollarından sekizincisine geçebiliriz.

8 — «Şüphesiz, Allah, adaletle hükmedenleri sever.» (630)

Kur'ân-ı Kerîm'in bir çok âyetlerinin sonunda bu manada bir çok defa sevgiden söz edilmiştir. İster adaletten söz edilsin, ister başka benzeri bir şeyden söz edilsin, tüm nevilerini kapsar şekilde âyetlerde sevgi ifadesi yer almıştır. Şimdi Allah (c.c.)'ın bizi adaletin hangi yönlerinden sevdiğini maddeler halinde sunmaya çalışalım.

---

630 — Maide, âyet : 42.

a — Allah (c.c.) Yahudilerden söz ederken buyuruyor ki: «**Onlar yalana kulak tutanlardır, haram yiyicilerdir. Sana gelirlerse aralarında hükmet ya da onlardan yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirecek olursan, sana hiç bir şeyle kesin olarak zarar veremezler. Aralarında hükmedersen de adaletle hükmet. Şüphesiz Allah, adaletle hüküm yürütenleri sever.**» (631)

Bu âyet bize, hükümde adaletle davranmamızı emretmektedir. Hatta bize karşı düşmanlıklarına rağmen yahudilere karşı bile adil davranmamızı Rabbimiz emretmektedir. Ahlâklarının bozuk olmasına, onlardan öğrendiğimiz şeylerin kötü olmasına rağmen adaletle davranmak. Bununla beraber bizler, onların aralarında sadece adaletle hüküm vereceğiz. Hatta karşı taraf müslüman kimseler de olsa adaletten ayrılmayacağız. Öyle ki karşı taraf İslâm devletinin devlet başkanı da olsa, durum farketmez, adalete bir engel teşkil etmez. Nitekim buna benzer bir olay, mü'minlerin emiri Hz. Ali'nin aleyhine ve yahudinin lehine olmak üzere zamanın kadısı tarafından adaletli bir hüküm olarak uygulanmıştır. Bu, tarihte inkar götürmez bir gerçektir. Çünkü adalet gücün üzerindedir. Nitekim İslâm ordusunun aleyhine ve Semerkant kâfirlerinin lehine olmak üzere müslümanların kadısı adaletli hükmünü icra etmiştir. Hatta ordu geri çekilmiş, sonra da şehir halkı olaya rıza göstermiştir.

b — «**Mü'minlerden iki topluluk çarpışacak olurlarsa, aralarını bulup-düzeltin. Şayet biri diğerine haksızlıkla tecavüzde bulunacak olursa, artık, haksızlıkla tecavüzde bulunanla, bunlar Allah'ın emrine dönünceye kadar savaşın; eğer sonunda (Allah'ın emrini kabul edip) dönerse, bu durumda adaletle aralarını bulun. Ve (her konuda) adil davranın. Şüphesiz ki Allah, adil olanları sever. Mü'minler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını bulup-düzeltin.**» (632)

Müslümanlar arasında savaş, dövüş ve kavga çoğu zaman meydana gelmektedir. Bu da değişik şekillerde olmaktadır. İki aile birbirleriyle çarpışabilir, iki kabile birbirlerine savaş açabilir, bazan da iki belde (komşu köy-kasaba-şehir) arasında da çıkabilir. Bazan da iki devlet arasında da olabilir. Her ne şekilde cereyan ederse etsin, diğer müslümanların görevleri, duruma müdahale edip, aralarını bulmalarıdır. Şayet taraflardan biri barıştan yan çizerse, hakemliği kabul etmezse, o zaman tüm müslümanlar, hepsi birleşerek karşı tarafı

---

631 — Maide, âyet: 42.
632 — Hucurât, âyet: 9, 10.

desteklerler. Eğer barış ve hakemlik müessesesine rıza gösterip anlaşırlarsa, hükmün de adaletli olması gerekir. Hüküm veren hakimlerin de adaletli olmaları gerekir. Tabii ki, bu hakimler de verdikleri hükümde adaletten başka bir ölçüyü göz önünde tutmayacaklardır. Bütün taraflar kabul etmelidir. Tarafın biri adaletle verilen hükme uymazsa, o taraf asi olarak kabul edilir. Artık bunlar kendilerine karşı savaşılmayı haketmişlerdir. Bunlarla kendileri adalete teslim olup onu kabulleninceye dek, savaşılır. Ancak burada önemli olan nokta şudur. Bu gibi zamanlarda hüküm verdiğimizde, kalplerimiz adaletten yana olmalıdır. Yoksa nefsimizden, hevâ ve hevesimizden yana değil...

c — **«Allah, sizinle din konusunda savaşmayan, sizi yurtlarınızdan sürüp çıkarmayanlara iyilik yapmanızdan ve onlara adaletli davranmanızdan sizi sakındırmaz. Çünkü Allah, adalet yapanları sever.»** (633)

Bu âyetin bize yüklediği yükümlülükler şöyledir: Bu âyet muhkemdir. Şöyle ki kâfirlerle bizim aramızda bir barış oldu, onlar da bu antlaşmayı bozmadılar. Ya da bizimle onlar arasında bir zimmet münasebeti vardır. Onlar bu zimmetliklerini bozmadılar. İşte bu gibileri için Allah (c.c.) bizlere iyi davranmamızı emretmektedir. Onlara karşı adil olmamızı istemektedir. Onlara iyilik konusuna yardım etmemiz girdiği gibi, adaletli davranmaya da, vefakar olmak da dahildir. Bizim aramızda sulh ve antlaşma neye göre yapılmış ise, buna vefâlı olmayı icab eder. Kim bu gibilerine adaletli davranırsa, Allah (c.c.) onu sever.

d — **«Ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman, adaletle hükmetmenizi (Allah) emrediyor.»** (634)

İşte bu emir, bizim için genel bir hüküm ifade eder. Hüküm verdiğimizde buna riayet edeceğiz. Hüküm verme durumu ister iki hasmın karşılıklı rızasına dayansın, ister devlet tarafından mesele kendilerine havale edilmiş olsun. Adalet Allah'ın kitabında ve Rasûlü'nün sünnetinde bilinen Allah'ın hükmüdür. Çünkü Allah'ın hükmü düşünülmeksizin adalet olmaz.

«Yoksa Allah'ın ve Rasûlü'nün kendilerine karşı haksızlık yapacağından mı korkmaktadırlar?» (635)

---

633 — Mümtahine, âyet: 8.
634 — Nisâ, âyet: 58.
635 — Nûr, âyet: 50.

«Şüphe yok ki, bu Kur'ân, en doğru yola iletir.» (636)

e — «Ey iman edenler, kendiniz, anne - babanız ve yakınlarınız aleyhinde bile olsa, Allah için şahitler olarak adaleti ayakta tutanlar oldu. (Onlar) ister zengin olsunlar, ister fakir olsun; çünkü Allah onlara daha yakındır. Öyleyse adaletten dönüp hevâlarınıza uymayın. Eğer dilinizi eğip - büker (sözü geveler) ya da yüz çevirirseniz, şüphesiz Allah, yapmakta olduklarınızdan haberi olandır.» (637)

«Bir topluluğa olan kininiz, sizi adaletten alıkoymasın. Adalet yapın. O, takvaya daha yakındır.» (638)

Ebû Davud ve Tirmizî rivayet ediyorlar, buradaki lafız Tirmizî'ye aittir. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «Ey insanlar, yalan yere şehadette bulunmak, Allah'a eş - ortak koşmakla eşittir. Daha sonra Rasûlüllah (a.s.) şu âyeti okudular: «Öyleyse iğrenç bir pislik olan putlardan kaçının, yalan söz söylemekten de kaçının.» (639)

İmam Malik Rabia b. Ebû Abdurrahman'dan rivayet ediyor: Irak'tan Hz. Ömer'in huzuruna bir adam geldi ve şöyle dedi: Vallahi ben sana başı ve sonu olmayan bir iş için geldim. Hz. Ömer, nedir bu? diye sordu. Adam dedi ki: Yalan yere tanıklık, bu hastalık bizim topraklarda yayıldı. Hz. Ömer (r.a.) gerçekten durum söylediğin gibi midir? diye sordular. Adam, evet, dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.) şöyle buyurdular: Vallahi İslâm'da hiç bir kimse adaletli olmayanların (fasıkların) tanıklığıyla esir kılınamaz (hapsolunamaz).»

İmam Malik, Müslim, E. Davud ve Tirmizî rivayet ediyorlar. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «Size şahitlerin en hayırlısını bildireyim mi? O, kendisine henüz sorulmadan önce getirip (gelip) söyleyendir.»

Buharî ve Müslim rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor: «(Üç kez) size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi? Evet, ya Rasûlallah, bize bildir, dedik. Şöyle buyurdular: Allah'a eş - ortak koşmak, anne - babaya işkence etmek. Kendisi yaslanıyordu, doğrulup diz çöktü ve şöyle buyurdu. Dikkat edin, yalan söz söylemeyin, dikkat edin yalan yere şahitlik etmeyin. Bu sözü tekrar edip durdu. Öyle ki bizler, keşke sussa dedik.»

Bu maddeye başlık yaptığımız iki âyet, gerçekten pek çok hassas ve ciddi olan noktalara değinmektedirler. Şöyle ki:

---

636 — İsrâ, âyet: 9.
637 — Nisâ, âyet: 135.
638 — Maide, âyet: 8.
639 — Hacc, âyet: 30.

1 — Nefsin istek ve arzuları istikametinde kabul edilen bir şeyde, kişinin tanıklık esnasında haktan yan çizmesidir. Kendi şahsımıza ve akrabaya karşı böylesi bir tutuma girmektir. Halbuki Aziz ve Celil olan Rabbimiz, aleyhlerinde tanıklık yapılacak olan kendimiz ya da yakınımız da olsak, şahitliği dosdoğru yapmamızı emretmektedir.

2 — Aleyhlerinde tanıklık yapılan kimsenin zengin veya fakir olmalarına göre durum değişmektedir. Zengin olması halinde bazan o tarafa meyleder de, yalan yere tanıklıkta bulunur. Bazan da adam fakirdir, ona acıma duygusuyla, kişi yalan yere tanıklık edebilir. Allah (c.c.) her ikisi için de haktan ayrılmamamızı emrediyor, doğru şahitlik yapmamızı istiyor.

3 — Lafı eğip - bükmek, tanıklıktan kaçınmak gibi tüm bu şeyler haramdır.

4 — Yalan yere şahitlik yapmanın faktörlerinden biri de, aleyhinde tanıklık yapılan kimseye karşı kin gütmektir. Bunun içindir ki, Rabbimiz, herhangi bir kimseye karşı buğzumuz ve kinimiz varsa, onun hakkında bizim şahitlik yapmamamızı emretmiştir. Yaparsak da adaletten ayrılmamamızı emretmiştir.

5 — Rabbimiz bize adaletle davranmayı emrettiği gibi, mutlak bir şekilde şahitlik konusunda ve diğer konularda da adaleti elden bırakmamayı, kendilerine karşı buğzda bulunduklarımız kimseler de olsalar, buğuz nedenimiz ne olursa olsun, adaletten ayrılmamayı emretmiştir. Çünkü adalet takvaya daha yakındır.

«Ey iman edenler, belirli bir süre için borçlandığınız zaman onu yazınız. Aranızdan bir kâtip doğru olarak yazsın, kâtip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın, yazsın. Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın ve Rabbi olan Allah'tan korkup - sakınsın, ondan hiç bir şeyi eksiltmesin. Eğer üzerinde hak olan (borçlu), düşük akıllı ya da za'f sahibi veya kendisi yazmaya güç yetirmeyecekse, velisi dosdoğru yazdırsın. Erkeklerinizden de iki şahid tutun; eğer iki erkek yoksa, şahidlerden rıza göstereceğiniz bir erkek ve biri unuttuğunda öbürü ona hatırlatacak iki kadın (da olur). Şahidler çağırıldıkları zaman kaçınmasınlar. Onu (borcu) az olsun, çok olsun, süresiyle birlikte yazmaya üşenmeyin. Bu, Allah katında en adil, şahidlik için en sağlam, şüphelenmemeniz için de en yakın olandır. Ancak aranızda devredip durduğunuz ve peşin olarak yaptığınız ticaret başka, bunu yazmamanızda sizin için bir sakınca yoktur. Alış - veriş ettiğinizde de şahid tutun. Yazana da, şahide de zarar verilmesin. (Aksini)

yaparsanız, o, kendiniz için (bir zulüm ve günah) fısktır. Allah'tan korkup - sakının. Allah size öğretiyor. Allah her şeyi bilendir.»

«Eğer yolculukta iseniz ve kâtip de bulamazsanız, bu durumda alınan rehin (yeter). Şu durumda eğer birbirinize güveniyorsanız, kendisine güven duyulan, Rabbi olan Allah'tan korkup - sakınsın da emanetini ödesin. Şahidliği gizlemeyin. Kim onu gizlerse, artık şüphesiz, onun kalbi günahkârdır. Allah, yapmakta olduklarınızı bilendir.» (640)

Allah (c.c.), müslümanlardan, yapacakları muamelelerini, İslâm kardeşliğini bozmayacak biçimde yapmalarını emrediyor. Aralarında çekişmemelerini istiyor. Nerede bir fesad veya tartışma kokusu seziyorsa, Allah (c.c.) orayla irtibatı kesmeyi istiyor. Müslümanın onu bırakmasını murad ediyor. Şayet tartışma konusu olan hükümler mali konularda ise, Allah (c.c.), bizi tartışıp - çekişmekten uzak kılan bir noktaya varmak için, hükmünü bildirmiştir.

Bu iki âyet bizden müstehap olarak yapmamız gereken bazı şeyleri istiyorlar:

Eğer borçlaşırsak, Allah'ın hükümlerini bilen bir yazımcının yanında borcu yazmamız, borçlanma senedini düzenleyecek kimse şayet Allah'ın hükümlerini bilemiyor veya buna muktedir değilse o zaman naibi onu yazdırmalıdır. Buna ayrıca adaletli şahitleri tanık göstermeliyiz. Bu şahitlerin her ikisinin erkek olması, ya da birisinin erkek, ikisinin de kadın olması gerekir.

İki kadının bir erkek yerine tanık olarak kabul edilmesindeki hikmet şundandır: Kadınlar genel olarak pek unutkandırlar. Özellikle amme işlerinde böyledirler. Çünkü kadınlar bunlara pek ehemmiyet vermezler. Böyle olmaları, birinin diğerine hatırlatmasındandır. Çünkü kadınların birbirleriyle ilişkileri meşrudur. Bu da daha güvenilir ve daha kolaydır. Erkeklere göre durum böyle değildir. Şayet aralarında bir mahremiyet söz konusu değilse, dikkat olunması gerekir. Kadına hatırlatması için, erkeğin onunla buluşmasında güçlük ve sıkıntı söz konusudur.

Allah'ın âyette bizlere emrettiği gibi, şahitlik hakkını eda etmeliyiz. Aksi takdirde hem katibe, hem hazır olana (şahide) zarar vermeye sebep olmuş oluruz. Yani durumun o kimselerden tanıklık veya yazım talebi esnasında, düşünülememesi olabilir. Allah (c.c.), bunun kendi nezdinde adalete daha uygun olduğunu, şehadet yönün-

640 — Bakara, âyet: 282-283.

den de daha doğru ve kuvvetli olduğunu, şüphe edilmemeye de daha yakın olduğunu bildirmiştir. Âyette daha başkaca manalar bulunmaktadır. Fakat biz sadece mana ve yorumlarından bu kadarına değinmekle yetindik. Çünkü bunların adaletle yakın ilişkisi vardır ki, Allah böyle adil olanları sever.

Allah'dan dileğimiz, bizleri adaletli davranan müslümanlardan eylemesidir.

9 — ALLAH SANATKÂR KULUNU SEVER:

Taberânî hem el Kebir'inde ve hem Evsat'ında zayıf da olsa şöyle rivayet ediyor: «Gerçekten Allah, meslek edinen kulunu sever.»

Altı hadis kitabından Ebû Davud dışında şu rivayet yer alıyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: «Sizden birinizin ipini sırtına alıp odun toplaması, gidip —kendisine ya verecek veya menedecek— birisinden istemesinden daha hayırlıdır.»

Hz. Ömer (r.a.), bir adamı sevdi mi, onun bir sanatı var mı diye sorardı Şayet hayır cevabını alınca, o adam, Hz. Ömer'in gözünden düşerdi. Bu da şu noktayı gösteriyor ki, her bir müslümanın mutlaka bir sanatı ya da mesleği olmalı ki, onunla geçimini sağlayabilsin.

Bu, müslüman bir babanın çocuklarının eğitiminde öncelikle düşünmesi gereken bir konudur. Onlara bir sanat ya da meslek öğretmelidir Müslüman ülke de müslümanların çocuklarının eğitimine gereken önemi mutlaka vermelidir. Kâfir ülkelerde bulunan müslüman cemaatler de buna gereken katkıda bulunmalı, müslümanlarla işbirliğine geçmelidirler. Her bir müslümanın bir dalda uzmanlaşması gerekir, bu bir noktada farzdır. İhtisasının ve uzmanlık dalının yanında serbest yapması gereken bir sanat da mutlaka öğrenmelidir. Bu her bir müslümanın görevidir, hatta bu kimse devlet sektöründe çalışan bir görevli bile olsa aynıdır. Mutlaka beğendiği bir sanat öğrenmelidir, ya o sanatı öğrenmede müslüman kardeşiyle ortaklaşa çalışmalıdır ki, devlet sektöründeki görevi kendisini ona mahkum duruma getirmiş olmasın. Dinini terke zorlamasın, münafık bir unsur haline getirmiş olmasın.

Kaldı ki, müslümanlar, değişik sanat icad etmeleri için yardımlaşmalıdırlar. Değişik kuruluşlar meydana getirsinler ki, müslüman çocukları oralarda gereken çalışmaları yapabilsinler.

Ayrıca müslümanlar kendi aralarında bir mali kuruluş meydana getirmeliler, müslümanlardan bir sanat edinmek veya bir iş açmak

isteyenlere yardımcı olabilsinler. Şayet İslâm devleti var ise, bütün bu görevleri yüklenir, onları inşa eder; yapar, yapanlara yardımcı olur veya yapılmış olanları geliştirir.

10 — SON OLARAK DERİZ Kİ:

Şimdi biz sana şu ana kadar dokuz fıkradan oluşan önemli noktaları anlattık. Bütün bu fıkralar, muhabbet ve sevgi yolunu anlatıyordu, açıklıyordu. Şimdi de, başka âyetlerle, muhabbet yollarını yine ele alalım. Rabbimiz kendi zatını tanıtırlarken buyuruyor ki:

«Allah sabredenleri sever» (641), **«Tevekkül edenleri sever.»** (642)

Ancak tevekkül sıfatı başkasına dahildir. Sabır sıfatı ise, takva ehli kimselerin nitelikleri arasındadır. Tevekkül sıfatı aynı zamanda, bir yoldan çok başka yollara da girer. Biz burada bir noktaya değinmek istiyoruz:

Aslında bu yollar içiçedirler. Meselâ bir insan, bunlardan birine girse mutlaka güç yetirir. Örneğin sabır niteliğini ele alalım. Bu sıfata, şehvetlere karşı sabır girdiği gibi, şüphelere karşı sabır da girer. Allah'a itaata sabır, bela ve imtihanlara karşı sabır hepsi aynı sıfat içerisinde görülebilir. İşte bu üçüne hemen hepsi de dahildir.

Meselâ tevbe sıfatı, günahları hatırlamak girer. Bu günahlar ister bir emre aykırılıktan doğmuş olsun, ya da bir nehyi işlemekten olmuş olsun. Aynı şekilde bu sıfat içerisinde geçen tüm sıfatlar içiçe görülebilir.

İhsan; takva sıfatları da kapsamlı sıfatlardır ki, buna tüm sıfatlar dahildir. Ancak biz tüm sıfatlara belli bir sıraya göre yer verdik ki, pratikte yapılması müslümana kolay gelebilsin. Biz, her bir yoldan en üst düzeyde nasibimizi almaya gayret gösterelim. Şayet buna güç yetiremezsek, hiç olmazsa en azını olsun yapmış olalım. Evet bunu yapalım ki, aynı sıfatla uyum sağlamış olalım.

Allah'ın muhabbetine benzer hiç bir şey yoktur. O bizim muhabbetimiz gibi değildir. O, O'nun celâline ve kemâline ve tenzihliğine layık bir muhabbet sıfatıdır. Nitekim hadisi kudsîlerinde Rabbimiz durumu bildirmişti..

«Şayet ben onu seversem, işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Eğer benden isterse mutlaka veririm, şayet benden sığınma dilerse, onu sığınmama alırım.» (Buharî).

---

641 — Âli İmran, âyet: 146.
642 — Âli İmran, âyet: 159.

İNSANIN ALLAH'I SEVMESİ «VE O'NU SEVERLER»

Biz bu bölümde bazı seyr ehlinden Allah'a muhabbet ve O'na sevk hakkında nakiller yapmakla yetineceğiz. Ya aynen onların lafızlarıyla veya onlara yakın manalarla meseleyi aktaracağız. Bütün bu zatların her birinin söylediği kendi hissettiği ve kendi deneyimi olmaktadır. Mesele yazılanlar gibi değildir. Onun üstündedir. Kim bu anlattığımız yolda yürürse bunları kalbiyle tadacaktır. Muhabbetin zevkini alacaktır. Ancak bunlar öylesi ibarelerdir ki, insan bu ibarelerle, başkalarının kazanıp elde ettiği şeyler bizim için de olabilecek mi? Bize bir ölçü vereceklerdir. Yani onların mücahedelerinin sonucu onlarda meydana gelen şeyler bizde de görülecek midir? Allah (c.c.) onların kalbinde yüce şeyler doğurur ki, bunu ancak gerçekten sıddik mertebesine erenler kazanabilir. Allah (c.c.) bunları bir çok mahlukatından gizlemiştir, onlar bunda gafildirler. «Ve iman ederler, Allah'a karşı şiddetli bir sevgi ve muhabbet içindedirler.»

Bu Allah yolunda seyredenler derler ki:

1 — Muhabbet, Allah'a karşı sürekli bir eğilim ve meyil, kara sevdalı bir kalp ile bağlılık.

2 — Muhabbet, sevgiliyi tüm sohbet arkadaşlarına tercih etmek, üstün tutmaktır.

3 — Muhabbet, sevgiliye muvafakat etmektir, sözünden çıkmamaktır.

4 — Muhabbet, Rabbin isteklerine kalbin muvafakat etmesidir.

5 — Muhabbet, O'ndan gelen azı çoğumsamak, çokluğun nefsinden gelmesi halinde onu da azımsamak.

6 — Sevgi taatle kucaklaşmak ve muhalefetle zıtlaşmak.

7 — Muhabbetin hakikatı: Kendini tümüyle sevdiğine bağışlayacaksın. Sana senden bir şey kalmayacak şekilde sevgiline kendini adayacaksın.

8 — Muhabbet, sevgilinin dışında kalptekileri atmandır.

9 — Muhabbet, sevgiliyi tercihtir.

10 — Muhabbet, sevgilinin muhabbeti dışında tüm muhabbetlerin atılmasıdır.

11 — Muhabbet, bütün varlığınla O'na yönelmen, sonra O'nu kendine tercih etmen, ruhun, malın her şeye O'nu seçip almandır. Sonra gizli ve açıkta O'na muvafakat etmendir. Sonra da ilminle, O'na karşı sevgi de halen eksik olduğunu bilmendir.

Burada mutlaka bir noktaya işaret etmek zorundayız. Şöyle ki: Allah sevgisi, aynı zamanda, Allah'ın sevdiklerini de sevmemizi gerekli kılar. Kim Allah'ı daha çok seviyorsa, biz de onu çok severiz. İman ancak böylece kemâle erişir.

Allah (c.c.), Rasûlü Muhammed (a.s.)'i sever, hem de yarattıklarından hepsinden çok sever. Bizim Allah'a olan sevgimizin doğal bir sonucu olarak aynen Rasûlü'nü de sevmeliyiz. Mahlûkatı içerisinde diğer sevdiklerimizden daha çok Allah'ın Rasûlü'nü seveceğiz. Rasûlüllah (a.s.) bunun için şöyle buyuruyor:

«Sizden biriniz beni, anne-babasından, çocuğundan ve tüm insanlardan daha fazla sevmedikçe, iman etmiş sayılmaz.» (Buharî ve Müslim).

Biz elde bir nass ve delil olmadıkça Allah'ın bir kimseyi sevdiğini bilemeyiz.

İşte bu, pek ince ve dakik bir terazidir. Kalblerimizin bunu anlaması gerekir.

Gerçekten Allah (c.c.), bize her şeyden daha sevgilidir. En çok O'nu severiz.

«Susamış kimsenin soğuk suya olan sevgisi gibi, sen de sevgini bize karşı en çok sever kıl.» (Tirmizî rivayet etmiştir).

Rasûlüllah (a.s.) bize, onun yarattıklarının tamamından daha sevimlidir. Yaratıkları içerisinde en çok onu severiz. Allah'ın tüm peygamberleri de bize başka yaratıklardan çok daha sevgilidir. Peygam-

berlerden sonra en çok sevdiğimiz kimse Hz. Ebû Bekr (r.a.)'dir. Peşinden Hz. Ömer (r.a.) gelir, onu Hz. Osman (r.a.) izler, bunu da Hz. Ali (r.a.) takib eder. İşte Allah'ın sevgisine ve muhabbetine nisbetle insanları sevmemiz de böyledir. Biz bütün bunları hep delillere dayalı olarak öğrendik. Delilsiz bir şey yoktur.

Tüm sahabeyi büyük kabul ederiz, saygı gösteririz. Çünkü elde bir çok deliller onların üstünlüklerini göstermektedir. Biz hiç onlar gibi olur muyuz? Onlar peygamberlerden sonra ümmetin en üstün ve faziletli kişileridirler. Fazilet noktasında kimse onlara erişecek değildir. Nitekim kendileri hakkında Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Sizden biriniz, Uhud dağı kadar altın infak etse, onların bir tek müddüne (bir ölçek ismi) veya yarısına denk bir sevaba erişemez.» (Buhari, Müslim, E. Davûd, Tirmizi, İbn Mace ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir).

Bunlar içerisinden de cennetle müjdelenmiş bulunan on sahabeyi daha çok severiz. Çünkü bunların bir hususiyetleri bulunmaktadır. Ehli Bedri de başkalarından çok severiz. Bundan sonra Uhud ehlini, sonra da ağaç altında Rasûlüllah (a.s.)'a beyat edenleri severiz.

Tabiin nesli, bize ondan sonrakilerden daha sevimlidir. Tebei Tabiin neslini de muhabbet ve takdir etme noktasından onlardan sonrakilerden daha çok severiz. Çünkü haklarında nass varid olmuştur. Burada konu sona erdi.

«Allah'ı, sizi gıdalandırdığı nimetlerinden ötürü seviniz. Beni de, Allah, beni sevdiği için seviniz. Ehli Beytimi de, beni sevdiğiniz için seviniz.» (Tirmizi rivayet etmiştir).

Üçüncü ve Dördüncü Sıfat ile İlgilidir.

MÜ'MİNLERE KARŞI ŞEFKATLİ - KÂFİRLERE KARŞI GÜÇLÜ VE KUVVETLİ

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise güçlü ve onurlu.»** (643)

Bu âyeti diğer bir âyet açıklamaktadır. Allah (c.c.) buyuruyor:

643 — Maide, âyet: 54.

«Muhammed Allah'ın Rasûlü'dür. Ve onunla birlikte olanlar da, kâfirlere karşı zorlu, kendi aralarında ise merhametlidirler.» (644)

Mü'minlere karşı şefkatli olmak, alçak gönüllü bulunmak, Allah'ın kendilerine rahmetlerinin bir eseridir.

Kâfirlere karşı güçlü ve onurlu olmalarıysa, onlara karşı şiddet gösterilmesinin eserlerinden bir eserdir. Nitekim, anne ve babaya şefkat konusundaki âyet bunu başkaca bir yönden tekid etmektedir.

«Annen - baban için rahmet ve şefkat kanadını ger.» (645)

Madem ki Allah, mü'minlere karşı şefkatli ve alçak gönüllü davranmayı merhamet için bir eser kılmıştır. Bu, mü'minler arasında da böyledir. Yani onların kendi aralarında merhametli bulunmaları, birbirlerine karşı alçak gönüllü olmaları sebebiyledir. İşte buna göre biz bu kısımda iki fıkrada meseleyi ele alacağız.

1 — Mü'minlere karşı şefkatli davranmak ve alçak gönüllü olmak ve bunların belirtileri.

2 — Kâfirlere karşı şiddetli, güçlü ve onurlu olmak ve bunun belirtileri.

Şimdi konuya ilk fıkra ile girmek istiyoruz.

BİRİNCİ FIKRA

MÜ'MİNLERE KARŞI ALÇAK GÖNÜLLÜ OLMAK VE BELİRTİLERİ

Mü'minlerin alçak gönüllü olmalarının sebebi, onlara merhamet etmelerinin eseridir. Birbirlerine karşı şefkatli olmalarının neticesidir. Bu rahmetin ortaya çıktığı en güzel örnek Rasûlüllah (a.s.)'ın yoludur. Allah (c.c.) buyuruyor: **«Andolsun, size içinizden sıkıntıya düşmeniz onun gücüne giden, size pek düşkün, mü'minlere de şefkatli ve esirgeyici olan bir peygamber gelmiştir.»** (646)

İşte bu o pek merhametli olan peygamberdir. Çünkü Rasûlüllah (a.s.), kendisine emredilen bir emir olmamış olsun ki, hemen onun gayesini gerçekleştirirdi. Allah (c.c.) peygamberine şöyle emir buyuruyor: **«Mü'minler için şefkat - merhamet kanadını ger.»** (647)

---

644 — Fetih, âyet: 29.
645 — İsra, âyet: 24.
646 — Tevbe, âyet: 128.
647 — Hicr, âyet: 88.

«Mü'minlerden sana uyanlara kanadını ger. Şayet sana karşı gelirlerse, de ki: Ben sizin yaptığınızdan uzağım.» (648)

Gördüğümüz gibi kanatlarını germek ve şefkât kollarını açmak ile emrolunması, merhametle emrolunmaktır. Allah (c.c.) bunlar hususunda Rasûlü'ne şahit olmuş ve şöyle buyurmuştur: **«Mü'minler için peygamber, kendi nefislerinden daha evlâdır.»** (649)

Şimdi size gerek Kur'ân'dan gerekse Rasûlüllah (a.s.)'ın sözlü ve fiili tevcihlerinden bu merhametin belirtilerine örnekler sunacağız.

a — Mü'minlere rahmet belirtilerinden olan bir nokta, Rasûlüllah (a.s.)'ın niteliği hakkında Rabbimizin şu beyanıdır: **«Eğer kaba-katı yürekli olsaydın onlar çevrenden dağılır-giderlerdi. Öyleyse onları bağışla, onlar için bağışlanma dile ve iş konusunda onlarla müşavere et.»** (650)

Mü'minleri bağışlamak, onlar için bağışlanma dilemek, kendileriyle istişarede bulunmak, hepsi Rasûlüllah (a.s.)'ın emrolunduğu ahlâktır ki, mü'minlerin birbirleriyle olan alâkalarını düzenlemektedir. Allah bilir ya, bu, onlara karşı kanat germenin tefsiri ve açıklamasıdır Nitekim Rasûl bahsinde ve birinci bölümde bu nokta anlatılmıştı. Rasûlüllah (a.s.)'ın hayatından pratik örnekler sunuldu. Bu emrin nasıl ta zirve noktasında uygulandığı görüldü.

b — ONLARA KARŞI TEVAZU SAHİBİ OLMASI:

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: **«Alçak gönüllü olun, öyle ki biri diğerine karşı bir üstünlük taslamasın. Biri diğeri üzerine taşkınlık yapmasın.»** (Müslim, İbn Mace, Ebû Davud rivayet etmişlerdir).

Her kim mü'minlerden birinin aleyhine soyuyla, şeref ve makamıyla, malı ve çocuklarıyla büyüklenirse, böbürlenirse o kimse tevazu sıfatını kaybetmiştir.

Kim de bir ırz-namus konusunda bir mü'mine karşı taşkınlık, sarkıntılık yapar, malına, canına kast ederse o da takva niteliğini kaybetmiştir. Böylece de o kimse, merhamet belirtilerini kendisi için gerçekleştirmemiş olur.

---

648 — Şuara, âyet: 216, 217.
649 — Ahzab, âyet: 6.
650 — Ali İmran, âyet: 159.

c — MÜ'MİNLERE EZİYET VERECEK ŞEYLERİ ORTADAN KALDIRMAK:

Ebû Berze, Rasûlüllah (a.s.)'a şöyle demiş: «Ey Allah'ın peygamberi, bana menfaati dokunacak bir şey öğret. Buyurdular ki: Müminlerin yolunda, onlara eziyet veren şeyi kaldır.» (Müslim, İbn Mace).

«Bir adam yolda yürürken, bir diken dalı buldu, onu yoldan uzaklaştırdı. Buna karşılık Allah kendisine teşekkür etti ve kendisini bağışladı.» (Buharî, Müslim, Tirmizî).

d — MÜ'MİN KARDEŞİNİ TATLI VE GÜLER YÜZLE KARŞILAMAK:

Mü'min kardeşimizi güler yüzle karşılamak, onlarla tatlı ifadelerle konuşmak da şefkat ve merhametin belirtilerindendir.

«İyilikten hiç bir şeyi küçümseme. Hatta bu, din kardeşini güzel bir yüzle karşılama da olsa.» (Müslim, Tirmizî).

«Kardeşinin yüzüne karşı gülümsemen, senin için bir sadakadır.» (Tirmizî, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hibban rivayet etmişlerdir).

«Yarım hurma danesiyle de olsa cehennem ateşinden korunun. Şayet bulamazsan, hiç olmazsa tatlı bir kelime ile korun.» (Buharî, Müslim, Ahmed b. Hanbel).

Mü'minlere karşı lânette bulunmak, sövmek, şetmetmek, sesini yükseltmek, onlarla mücadeleye girişmek gibi şeylerin hiç birisi doğru değildir. Çünkü: **«Mü'min ta'n eden değildir, lânette bulunan kimse değildir, kötü söz söyleyen değildir ve ağzı bozuk olan da değildir.»** (Buharî. Tirmizî, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hibban).

«Kardeşinle mücadele etme, onunla alay etme, sonunda yerine getiremeyeceğin bir söz verme.» (Tirmizî).

e — SIKINTILARINI KALDIRMAK - KENDİLERİNE YARDIMCI OLMAK:

«Her bir müslümana sadaka gerekir. Denildi ki, peki ya bulamazsa, ne dersin? Dedi ki: İki eliyle yapar, kendisi faydalanır ve tasaddukta bulunur. Dedi ki: ya bulamazsa, güç yetiremezse ne dersin? Buyurdu ki: Gerçekten ihtiyaç sahibi bir kimseye yardımcı olur.» (Buharî, Müslim, Nesâî ve Ahmed b. Hanbel).

«Kim bir mü'minden dünya sıkıntılarından bir sıkıntıyı giderirse, Allah da, onun kıyamet sıkıntılarından bir sıkıntısını yok eder.» (Müslim, Tirmizî, Ebû Davud ve Ahmed b. Hanbel).

«Kim sıkıntıdaki birine kolaylık gösterirse Allah, dünya ve ahirette ona kolaylık gösterir. Kim bir müslümanın kabahatını örterse, dünyada ve ahirette Allah, onu gizler. Kul, kardeşinin yardımında oldukça, Allah da kulunun yardımındadır.» (Müslim, Ebû Davud, Tirmizî ve Ahmed b. Hanbel).

«Kimin üzerinde fazla bir sırt yükü varsa, onu yükü olmayana versin, kimin fazla azığı varsa onu olmayana versin. Rasûlüllah (a.s.) böylece bazı mal türlerini saydı. Öyle ki bizler, herhangi birimizin fazla birşeye hakkımız olmadığı kanaatine vardık.»

f — YUMUŞAK DAVRANMAK:

«Yumuşaklık - rıfk hangi şeyde varsa, ancak onu süsler. Bir şeyde ki çekişme var, o da onu çirkinleştirir.» (Müslim).

«Her kim yumuşaklıktan yoksun ise, o tüm hayırlardan yoksundur.» (Müslim).

«Rasûlüllah (a.s.) yolda yavaş yürür (geride kalır) böylece zayıfı sevkeder ve terkiye alır ve onlara duada bulunurdu.» (Ebû Davud).

«Sizden biriniz insanlara namaz kıldırdığında hafif kıldırsın, çünkü içlerinde zayıf olanı, hasta olanı, yaşlı bulunanı ve ihtiyaç sahibi olanı vardır. Fakat kendi başına kılınca, namazı istediği kadar uzatsın.» (Altı hadîs imamı).

«Ben namaza giriyorum ve ben o namazı uzatarak kılmak istiyorum. Hemen bir çocuğun ağlamasını işitiyorum, annesinin çocuğunun ağlaması sebebiyle duyduğu şeyi (endişeyi) bildiğimden, namazımı kısa kesiyorum.» (Buhârî, Müslim, İbn Mace).

g — KENDİMİZ İÇİN İSTEDİĞİMİZİ ONLAR İÇİN DE SEVİP İSTEMEK:

«Sizden biriniz, kendisi için sevip istediği şeyi, kardeşi için de sevip istemedikçe mü'min olamaz.» (Buhârî, Müslim, Tirmizî, Nesâî, İbn Mace, Ahmed b. Hanbel).

«Bir adam, bir topluma imam olup da, sadece onlar dışında kendisi için dua ederek imam olmasın. (İmamlıkta kendisine dua edip,

cemaati terketmesin). Şayet böyle yapacak olursa, onlara ihanet etmiş olur.» (Tirmizî, İbn Mace, Ebû Davud ve Ahmed b. Hanbel).

h — Aşağıda meâllerini verdiğimiz hadisler mü'minlerin vasıflarını gösterir:

«Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa, misafirine ikramda bulunsun.» (Buharî, Müslim, Tirmizî).

«Her kim müslümanlardan bir aileye sevinç götürürse - sokarsa, Allah, bunun için sadece cenneti vadetmektedir.» (Taberânî).

«Birbirinize hased etmeyiniz, alış - verişte artırma yapmayınız, birbirinize buğz etmeyiniz, birbirinize sırt çevirmeyiniz. Bazınız bazınızın alış - verişi üzerine satış yapmasın. Ey Allah'ın kulları kardeşler oluveriniz. Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu küçümseyemez, onu rezil etmez. (Göğsüne üç kez işaretle) takva işte buradadır. Kişiye müslüman kardeşini hakir görmesi kötülük olarak yeter. Her müslümanın diğer müslümana kanı, malı ve ırzı haramdır.» (Müslim, İbn Mace).

«Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona ihanet etmez, ona yalan söylemez ve onu rezil etmez.» (Ebû Davud).

1 — HAKLARINI GÖZETMEK:

Müslümanın müslüman üzerinde altı hakkı vardır. Karşılaştığında selâm vereceksin. Seni çağırdığında davetine katılacaksın. Senden öğüt almak istediğinde, öğüt vereceksin. Aksırdığında, Allah'a hamdedeceksin (yerhamükellah), böylece onu sevindirecek. Hastalandığında ziyaret edecek, öldüğünde ise cenazesine gideceksin.» (Buharî - Müslim).

«İstişare edilen emindir.» (Taberânî).

Kim, hayrın başka bir işte olduğunu bildiği halde, kardeşine başka şeyi işaret ederse, ona ihanet etmiştir.» (Ahmed).

«Din nasihattan ibarettir. Kimin için ya Rasûlallah dedik, şöyle buyurdular: Allah için, kitabı için, Rasûlü için, müslümanların imamları (liderleri) için ve hepsi için.» (Müslim, E. Davud).

«Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, iman etmedikçe cennete giremeyeceksiniz. Sevişmedikçe mü'min olamazsınız. Size bir şey göstermeyeyim mi ki, onu işlediğinizde birbirinizi seversiniz. Aranızda selâmı yayınız.» (Tirmizî, İbn Mace ve E. Davud).

k — MÜ'MİN KARDEŞİNİ KORKUTMAMAK VE ZARAR VERMEMEK:

«Hiç biriniz kardeşinizin asasını ne şaka yollu ne de ciddi olarak almasın. Kim kardeşinin asasını alırsa, hemen onu ona geri versin.» (E. Davud).

«Rasûlüllah (a.s.)'ın sahabesinin bize bildirdiklerine göre, kendileri Rasûlüllah (a.s.) ile birlikte yürüyorlardı. İçlerinden bir kimse uyuya kaldı. Ashabdan bazıları gidip yanında bulunan ipe asıldı. Uyuyan bundan korkuya düştü. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: **«Bir müslümanın bir başka müslümanı korkutması helâl - doğru değildir.»** (E. Davud).

«Kim bir kardeşine bir demir parçasıyla işaret ederse, melekler o kimse bundan vazgeçinceye kadar ona lânette bulunurlar.» (Müslim ve Tirmizî).

Müslümanın aldığı terbiye ve eğitim gereği, kardeşine bir silah vb. şey verdiğinde onu ters - yüz ederek vermesi gerekir. Uç tarafı veren kimsenin elinde olacak şekilde takdim olunmalıdır.

«Biriniz bizim mescidimize veya pazarımıza uğradığında ve yanında da oku varsa, onu hemen kınına soksun ve müslümanlardan birine değmesinden uzaklaştırsın. (Veya şöyle dedi) **onu kınına soksun.»** (Müslim).

«Bir mü'mine zarar veren ya da tuzak kuran Allah'ın rahmetinden uzaktır.» (Tirmizî).

«Kim bir mü'mini zarara sokarsa, Allah da o sebeple kendisini zarara sokar. Kim bir mü'mine düşmanlık gösterirse, Allah da onun aleyhine düşmanlık gösterir.» (Tirmizî).

l — MÜ'MİNLERİ TERKETMEMEK - ŞAMATA ÇIKARMAMAK:

«Kardeşinin başına gelenden ötürü sevinme. Öyle ki Allah, onu afiyete eriştirir de, seni mübtelâ kılar.» (Tirmizî).

«Herhangi bir müslümanın kardeşiyle üç günden fazla dargın durması caiz değildir. Karşılaşırlar da biri o tarafa, diğeri de başka tarafa yüz çevirir gider. Bu ikisinden en hayırlısı ilk kez selâm ile başlayandır.» (Buharî - Müslim).

m — ONLARIN İŞLERİNE ÖNEM VERMEK - BAŞLARINA GELENDEN ÖTÜRÜ HİSLENMEK:

«Kim mü'minlerin işine önem vermeden sabahlarsa, o onlardan değildir.» (Beyhakî).

«Mü'minlerin sevgide, merhamette ve birbirlerine şefkatte misali, tıpkı bir cesed gibidir. Cesedden bir tek organ rahatsızlaşınca, vücudun diğer organları da uykusuzluk ve ateşte (sıtmada) ona katılır.» (Ahmed ve Müslim).

n — MÜ'MİNLER DARU'L HARBTE İSELER DÜŞMANLARINA KARŞI SAVAŞMALIYIZ:

Şayet mü'min kardeşlerimiz daru'l harpte bulunuyorlarsa, onlara karşı işkence ve zulüm yürütenlere savaş açmalıyız. Bizden yardım dilediklerinde yardımlarına koşmalıyız. Ancak aramızda andlaşma bulunan kavimler bunun dışındadırlar.

«Size ne oluyor ki, Allah yolunda ve: «Rabbimiz, bizi halkı zalim olan bu ülkeden çıkar, bize katından bir veli gönder, bize katından bir yardım eden yolla, diyen erkekler, kadınlar ve çocuklardan zayıf bırakılmışlar adına savaşmıyorsunuz? İman edenler, Allah yolunda savaşırlar. Kâfirler de tağutun yolunda savaşırlar. Öyleyse şeytanın dostlarıyla savaşın. Hiç şüphesiz şeytanın hileli düzeni pek zayıftır.» (651)

«İman edip te hicret etmeyenler, onlar hicret edinceye kadar, sizin onlara hiç bir şeyle dostluğunuz yoktur. Ama din konusunda sizden yardım isterlerse, yardım üzerinizde bir yükümlülüktür. Ancak sizlerle onlar arasında anlaşma bulunan bir topluluğun aleyhinde değil.» (652)

o — MÜ'MİNLERE YARDIM ETMEK - DÜŞMANLARINA KARŞI ÇIKMAK:

Mü'minler şayet yardım talebinde bulunurlarsa, ya da bir savaş ile karşı karşıya iseler, sanki bu saldırı kâfirler tarafından müslümanlara yapılan bir saldırıymış gibi, İslâm ülkelerine yapılan bir saldırıymış gibi kabul edilir. Hemen o ülke halkına ve komşularına güçlerini birleştirerek düşmana karşı çıkmaları gerekir. Böylece kardeşlerini kurtarıncaya dek savaşa devam ederler. Şayet belli bir kısmın katılmasıyla müslümanların kurtuluş imkânı yoksa, bu takdirde tüm müslümanlar bir araya gelerek saldırıya geçeceklerdir. Savaşa katılmaları hepsine de farzdır.

---

651 — Nisa, âyet: 75, 76.
652 — Enfal, âyet: 72.

6 — MÜ'MİN KARDEŞİNİ KÂFİR VE ZALİMLERDEN KURTARMAK:

Şayet mü'minler kâfir ve zalimlerin tasallutuna uğramışlarsa, bu ister bir beldede veya bir bölgenin tamamında ya da genel manasıyla bir saldırı varsa o zaman güçlerini birleştirmek zorundadırlar. «Müslümanlar adildirler. Onların en önemsizi onların işlerini yüklenmeye gayret gösterir. Onlar başkalarına karşı bir tek el gibidirler.» (Deylemi rivayet etmiştir).

Tüm savaş gücü seferber edilir. Hemen her türlü yoldan yararlanılarak gereken savaş ve cihad yürütülür.

İşte bunlar sana sunmuş olduğumuz genel bazı maddeler ve fırkalardan ibarettir. Kısaca geçtik. Genel olarak bu konuda deliller sunmakla yetindik. Böylece mü'minlere karşı nasıl şefkat içerisinde bulunmamız gerektiğini anlamış olduk. Gerçi her bir âyet ve hadis veya fıkhî bir hükmün mü'minlerle bir alâkası bulunmaktadır. Hemen bütün bunlar içiçedirler. Hepsi de bu temele dayanır. Ancak bu da kitap ve sünnete dayalı geniş bir araştırma ister.

Ayrıca alimlerin bu noktadaki görüşlerini araştırmak icab eder. Ancak biz şimdilik bunu yapabilecek durumda değiliz. Burada biz ancak konunun temel meseleleri üzerinde duracağız ki, temel ahlâkı gerçekleştirmiş olalım. Çünkü bizim amaçladığımız şey burada, mü'minlere karşı şefkat ve alçak gönüllülük nasıl olur ve nasıl meydana gelir, bunu göstermektir. Şimdi biz sözümüzü şöyle bir ifadeyle bitirmek istiyoruz:

Mü'minlere karşı alçak gönüllü olmaya en güzel örnek, onlara hizmet etmektir. Bir kimse kendisini büyük olsun, küçük olsun, kadın olsun, erkek olsun onlara hizmete adayacak olursa, yaşlısı, acizleri olsun hizmet ederse, dullarına ve fakirlerine kendisini adarsa, hizmetin hangi türü olursa olsun yaparsa, işte o mü'min bu sıfatı uygulamada gerçekten zirveye ulaşmıştır, demektir. Nitekim tarikat-sülûk ehli şöyle demişlerdir: Mü'minlere hizmet etmek, Allah'a varmanın en yakın yoludur.

Rasûlüllah (a.s.) hizmet ederdi. Ashabı da acizlere ve yaşlılara hizmetten geri durmazlardı. Dullara yardımda bulunurlardı. Öyle ki bu konuda adeta yarışırlardı. Birbirlerine hizmet ederlerdi de, en ufak bir sıkıntı duymazlardı.

Ne zaman olursa olsun ve durum ne olursa olsun insan kendisini müslümanlara hizmete adamalıdır. Çünkü bu olay, kişiyi her tür-

lü katı kalplilikten kurtarır. Aynı zamanda fakir ve yoksullara yedirmeyi, yetimlerin başını okşamayı da hiç unutmamalıyız. Çünkü bu iki haslet Allah'ın izniyle kalpte merhamet oluştururlar.

Burada son olarak bir şeye daha değinmek isteriz. Bu da, kimi mü'minlerin merhamet ve şefkat duygularını tüm mü'minlere göstermemeleridir. Meselâ şunu söyleyebiliriz:

Adamlar bir şeyhin mürididirler. Fakat kendi aralarında birbirlerine yardıma koşuyorlar, birbirlerine karşı alçak gönüllüdürler. Ancak kendileri dışındakilere karşı ise, müslüman kardeşi olmasına rağmen, sırf aynı şeyhe bağlı bulunmadıkları için, pek sert ve katı tutumludurlar.

Yine bir teşkilatın ya da kuruluşun üyeleri kendi aralarında birbirlerine karşı gayet iyi davranmaktadırlar. Fakat müslüman kardeşi olmasına rağmen aynı teşkilata bağlı bulunmayan bir diğerine karşı tutumları farklıdır. İşte bu, eğitim ve terbiye bozukluğundan ileri gelmektedir. Rabbimiz buyuruyor:

«Kendi aralarındaki çarpışmaları pek şiddetlidir. Sen onları birlik sanırsın, oysa kalpleri paramparçadır.» (653)

Gerçekten mü'min, tüm mü'minlere karşı merhametlidir. Tüm mü'minlere karşı alçak gönüllüdür. Hatta onların bazı konularda kendisine katılmaları olmasa da o yine de onlara karşı tavrını değiştirmez.

İKİNCİ FIRKA

KÂFİRLERE KARŞI SERT OLMAK VE BELİRTİLERİ

İslâm nizamına göre dünya iki kısımda incelenir. Biri Darü'l harp dediğimiz ve kendisiyle savaş halinde bulunduğumuz kâfir ve dinsiz ülke. Diğeri de İslâm ülkesi dediğimiz Daru'l İslâm.

Bizim daru'l harpte kâfirlere karşı takınmamız gereken bir tutumumuz vardır. Bir de Daru'l İslâm'da kâfirlerin tutumları bulunmaktadır. Her iki halde de bizim kâfirlere karşı tavır ve tutumumuz sert ve katı olacaktır. Şimdi burada sizlere daru'l harpte kâfirlere karşı nasıl bir tavır takınmamız gerektiğini sizlere sunacağım. Sonra da Daru'l İslâm'daki durumu ele alacağım.

---

653 — Haşr, âyet: 14.

1 — DARU'L HARPTE KÂFİRLERE KARŞI KATI OLMAMIZIN BELİRTİLERİ :

«Ey iman edenler, küfre sapanlardan size en yakın olanlarla savaşın. Sizde bir güç ve caydırıcılık (şiddet) görsünler.» (654)

«Öyleyse kâfirlerle karşı karşıya geldiğiniz zaman, hemen boyunlarını vurun. Sonunda onları iyice bozguna uğratıp zafer kazanınca da artık (esirler için) bağı sımsıkı tutun. Bundan sonra da ya bir fidye (karşılığı salıverin). Öyle ki savaş ağırlıklarını bıraksın (sona ersin).» (655)

«Kendilerine kitap verilenlerden, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Rasûlü'nün haram kıldığını haram tanımayan ve hak din (olan İslâm'ı) din edinmeyenlerle, küçük düşürülmüşler olarak cizyeyi kendi elleriyle verinceye kadar savaşın.» (656)

Bizimle kâfirler arasındaki ilgi ve münasebet barış oluncaya dek savaştır. Ya da küçük düşürülmüşler olarak cizye vermektir.

«Daru'l harp olan bir ülke ile asıl bizim münasebetimiz, barıştır» görüşü hatalı bir görüştür. Çünkü mü'min daru'l harple barış yapamaz. Nitekim Rabbimiz buyuruyor: **«Öyleyse siz, üstün bir durumda iken, barışa çağırmak suretiyle gevşekliğe düşmeyin.»** (657)

Ancak şu âyet: **«Eğer onlar barışa eğilim gösterirlerse, sen de ona eğilim göster.»** (658) hakkında ne dersin? diye bir soru sorulabilir. Bu âyette sözü geçen barıştan maksat, ya müslüman olacaklar veya cizye - vergi ödemeyi kabulleneceklerdir ya da bir muahede ile geçici bir anlaşma yapacaklardır. Yoksa bu şartlara uyulmadan bir barışı İslâm kabul etmez.

Azîz ve Celîl Allah şöyle buyuruyor: **«Bir tek fitne kalmayıncaya ve din de tümüyle Allah'ın oluncaya dek onlarla savaşın.»** (659)

İşte uyulacak temel budur. Bunun dışındaki durumlar ise, bir tarafın geçici olarak istediği zaruri hallere ilişkin sözleşmedir veya geçici bir işe barışıdır. Biz ise bunu ya bir maslahata binaen yaparız, ya da değişik cephelerden savaşa girmemek, ya da zayıf olmamız nedeniyle barış yaparız. Bunlar dışında barış tanımayız.

---

654 — Tevbe, âyet : 123.
655 — Muhammed, âyet : 4.
656 — Tevbe, âyet : 29.
657 — Muhammed, âyet : 35.
658 — Enfal, âyet : 61.
659 — Enfal, âyet : 39.

2 — DARU'L İSLÂM'DA KÂFİRLERE KARŞI TUTUMUMUZ:

Kâfirler cizyeye boyun eğince, bu takdirde kendileriyle zimmet akdi yapmamız caizdir. İslâm fukahası kendileriyle akit yapmamız caiz olanlar hakkında farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Caiz görenler farklı görüşler ortaya koydukları gibi, kimisi de caiz görmemiştir. Devlet başkanı hangisinde bir maslahat görürse onu uygular.

Şayet bir kâfirle zimmet akdi yaptığımızda, ona izzetimizi ve gücümüzü koruyucu şartlar ileri süreriz. Buna karşılık biz de ona adaletle davranmayı veririz.

Hanbelî fukahası diyorlar ki: İmamın görevi, zimmet ehlini korumaktır. Müslümanlardan ve kâfirlerden onlara eziyet vermek suretiyle kasdetmeye kalkışanlara karşı duracak, onları bundan menedecektir. Müslüman esirler kurtarıldıktan sonra ve onlardan alınan şeyler geri alındıktan sonra zimmet ehlinden esir olanlar var ise onları da kurtarırlar. Çünkü bunlar kendilerinin ve mallarının korunması için cizye veriyorlar. Şayet harp ehli olanlar zimmet ehlinden mal alırlarsa, sonra da müslümanlar bu malı ele geçirirlerse, henüz ganimet taksimi yapılmadan öğrenilirse, tıpkı bir müslümanın malı imiş gibi geri iade olunur. Ödeme bakımından zimmîlerin malının hükmü tıpkı, müslümanların malları gibidir.»

Hanefî fakihleri de şu görüşü ileri sürüyorlar: «Bir müslüman, bir zimmînin şarabını - içkisini döktü ya da domuzunu öldürdü. Ona bunu ödemek vaciptir. Fakat şarap ya da domuz bir müslümanın mülküyse, ona bunları ödemek gerekmez.»

Onların aleyhine bizim şartlarımıza gelince, devlet başkanının görüşüne bağlı olarak ya artar veya eksilir. Bütün bu şartlar, onları mü'minlere karşı küçük düşürmek, boyun eğdirmek içindir. Mü'minlerin onlara hakim olduğunu itiraf ettirmek içindir. Onların mü'minleri küçük görmelerinden ötürü olduğunu bilmeleri içindir.

Sadece bu şartlar değildir. Ayrıca müslümanların onlara karşı takınması gereken bazı şartlar daha var ki, sağlıklı bir İslâmî toplum için bunların da uygulanması gerekir.

a — Onlara karşı güçlü olduğumuzu göstermenin temel maddelerinden birisi, onlardan vergi alınmasıdır. Bu, ilk ve en büyük temeldir. Onlar böylece Allah'ın gücüne boyun eğdiklerini, O'nun arzında itiraf edeceklerdir.

Cizye yıllık bir vergidir. Bizim topraklarımızda yaşayan tüm kâfirler vermekle yükümlüdürler. Bu, kendilerinden vergi alınacak olan

kâfirler şayet çocuk, kadın ve insanlarla ilgisini kesmiş olan rahip gibi kimseler değillerse vergi alınır. Bu sayılanlardan alınmaz. Bir de fakihlerin yine vergi dışında bıraktıkları kimselerden de alınmaz. Bunun miktarı ve ölçüsü ise gerçekten pek basittir, bu da yerinde öğrenilecektir. Bu, zengin ve fakirin durumuna göre değişir. Bizzat kâfirin kendi elinden alınacaktır. Müslümanın önünde oturmaksızın, ya da müslümanın ona ayağa kalkması durumu olmadan vergi kendisinden alınacaktır.

b — KÂFİRLERE KARŞI GÜÇLÜ OLMAMIZI GÖSTEREN BİR NOKTA, BİZİM HÜKÜMLERİMİZE BAĞLI KALMALARIDIR.

Bu hususta hanefî fukahası diyor ki: «Can, mal ve ırz konusunda İslâmî hükümlerin alınması, haram kılınan şeyler noktasında zina ve hırsızlık gibi şeylerde hadlerin uygulanması gerekir. Yoksa şarap gibi, domuz eti yemek gibi, mahrem olan birini nikahlamak gibi şeyleri helâl saymalarından ötürü had uygulanacak değildir. Ancak bizzat fiilî işlemleri halinde hırsızlık ve zina gibi, uygulanır.

Yine fasid bir akid var ise bu da İslâm'a göre çözüme bağlanır. Şayet dilerlerse, kendilerine ait hükümlerin, birbirleri arasında uygulanmasını isterlerse bunda bir güçlük yoktur. Şayet hüküm verilsin diye bize başvururlarsa, bu takdirde yapacağımız şey, kendilerine deriz ki· hükmü kendi şeriatımıza göre veririz. Ya da kabul etmezseniz, aranızda hüküm vermeyiz.»

İşte bu, ülkemizde yaşayan kâfirlere uygulayacağımız hükümlerdir. Kâfirler ülkemizde yaşıyor, kendileriyle de zimmet akdi yapmış isek bizim onlara karşı bu tutumumuz, bizim kâfirlere olan üstünlüğümüz ve güçsüzlüğümüz nedeniyledir.

Fakat olur ki, Daru'l İslâm'da zimmî olmadıkları halde yine de kâfirler bulunabilir. Meselâ dinden dönmüş mürtedler, zındıklar, işledikleri bid'atleri sebebiyle kâfir olanlar gibi. Acaba bunlara karşı tutum ve davranışlarımız nasıl olmalı? Nasıl bir şiddet tavrı takınacağız?

İslâm topraklarında yaşayan kâfir zimmî olmadıkça ya harbîdir veya mürted. Harbî olan kimse de ya eman dileyerek gelmiştir veya değildir. Şayet eman dileyen biriyse, hakkında eman hükümleri uygulanır. Eğer harbî ise, onun malı ve kanı mübahtır. Hakkında daha başka caiz olan şeyler de vardır, ancak bunlar da istenirse fıkıhtaki yerlerinden öğrenilirler.

Mürted olana gelince: Bu kimse, iman ettikten sonra, diliyle küfür kelimesini söylemek suretiyle İslâm'dan geri dönen kimsedir. Biz

sadece bunun hakkında burada konuşacağız. Diğerlerini bırakacağız. Çünkü insan bazı şeyler söylemekle irtidat edebilir. Biz bununla ilgili hususları İslâm (*) adlı kitabımızda, iki şehadeti bozan şeyler bahsinde ele aldık. Çünkü insanın sözü, onu tanıma açısından tek ölçüdür.

Bir kimsenin mürted - dinsizliğine hükmetmek gerçekten kolay bir iş değildir. Tehlikeli bir konudur. Bunun içindir ki, fakihlerin bu konuda pek ihtiyatlı davrandıklarını görmekteyiz. Mesele en basit ifadesiyle şöyledir:

Bir takım meseleler var ki, alimler diyor ki: Bir kimse onları inkâr etmesi halinde kesin olarak mürted olur. Yine bir takım meseleler de var ki, bunları işlemekle işleyen kimse mürted olur mu, olmaz mı konusunda ihtilaf etmişlerdir. Üzerinde mürteddir diye icma yapılan bir fiilin işlenmesi halinde, işleyen kimse hemen ve tereddüt edilmeden, şayet ısrar ediyorsa öldürülür. Eğer ısrar etmiyorsa, durum imama - devlet başkanına bırakılır. Dilerse öldürülür, dilerse ölüm cezası verilmez de, tazir uygulanır. Şimdi biz bazı hükümler aktaracağız. Bu konuya ilişkin olarak aktaracağımız görüşler Hanefi mezhebinden alınmıştır.

Hanefilere göre mürtedler değişik nevilerde bulunurlar. Her bir nevin kendisine göre bir hükmü vardır.

1 — Birinci nevi: Adamda bir şüphe vardır. Bunu inkârına sebep ona öyle inanması ve itikad etmesindendir. Bu gibiler üç gün hapse atılır. Bu üç gün zarfında alimler tarafından durum kendisiyle tartışılır. Kendi aleyhine tüm deliller ortaya serilir. Şayet inandığından döner ve tevbe ederse, bağışlanır. Aksi takdirde öldürülür. Aslında kendisiyle böyle bir tartışmaya girmek, meselenin kendisine anlatılması, müstehap olan bir durumdur. Hatta böyle bir şey yapılmadan, o kimse hemen öldürülürse, bir şey gerekmez, bunda bir günah da yoktur.

Ancak düşünelim ki, adam tevbe etti, af edildikten sonra, yine eski görüşüne döndü. Aynı şekilde hapse atılır, yine tartışılır, tevbe ederse, tamam, etmezse öldürülür. Fakat bu ikinci defasında da tazir cezası uygulanır. Üçüncü bir kez yine dönerse, denildiğine göre, artık üçüncü defasında, hiç tereddüte kapılmadan adam öldürülür. Şayet tevbe ederse, öldürülmez de denilmiş. Ancak buna rağmen adam üçüncü kez içeri alınır, üzerinde doğruluğu sabit oluncaya kadar, ha-

* — «İSLAM» adlı kitapta yayınlarımız arasında çıkmıştır.

piste bırakılır.» Aslında bu açıklama, tevbesi kabul edilen mürtedlerle ilgilidir.

2 — İkinci nevi: Adam Rasûlüllah (a.s.)'a söver veya benzeri bir davranışta bulunursa, meselâ alay ederse, işte bu adam irtidat etmiştir. Mürted olmasının yanında Rasûlüllah (a.s.)'ın hakkını da çiğnemiştir. Racih olan kavle göre bu kimseden, herhangi bir tevbe istenmeksizin öldürülür. Bazı fakihler Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer (r. a.)'e sövenlerin de durumları aynen böyledir, diyorlar. Aralarındaki fark gayet açıktır. Ancak hiç kuşkusuz, devlet başkanı dilerse Hz. Ebû Bekir ve Ömer'e sövenleri öldürebilir, bunda bir zorluk da yoktur.

3 — Üçüncü nevi: Hem adam irtidat ediyor, dinden dönüyor ve hem de başkalarını da kendi mürtedliğine çağırıyor. Bu adam ve peşinden gidenleri, şayet davet ettikleri şey yayılmış ise, öldürülürler. Ki, hepsi de kökünden kazınıp gitsinler. Tabi bu, şayet mesele mürtedlik türünden ise böyledir. Ancak bid'at küfre götürmeyen bir bid'at ise, sadece bunlar içerisinde baş olan kimse öldürülür. Peşinden gidenleri ise öldürülmezler. Ancak bunlara karşı bir hikmete göre muamele yapılır.

4 — Dördüncü nevi: Henüz adamı tanımadan, öğrenmeden tevbe ederse, biz de onu yakalarsak, tutarız. Ancak yakalandığında halen eski haldeyse, ya da onun geçmişte yaptığı bir tevbesini de bilmiyorsak, bu hiç tereddüt edilmeden öldürülür. Hanefi fukahası, hakkında bu son kural uygulanacak kimselerden olmak kaydıyla on madde sıralamışlardır.

1 — Zındıklar: Herhangi bir dine bağlı olmayan, dinsizler.

2 — Kahin: Kâinattan geleceğe ait haberler veren kimse. Sırları bildiğini savunan adam. Hattabî bunun hakkında diyor ki: Kahin, çalınan ve kaybolan eşyanın yerini bildiğini, bundan haber veren kimse.

3 — Mülhid: Şeriatı bırakıp, herhangi küfür yönlerinden birini tercih eden.

4 — İbahî: Haram olan şeylerin mübahlığını kabullenen kimse, böyle itikadeden.

5-6 — Münafık: Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğini itiraf etmeyip gizleyen ve zaruri olarak inanılması gereken bazı şeyleri inkâr eden kimse.

Yani haram olan meselâ şarap ve içki gibi bir şeyi helâl saymak, fakat görünürde haramdır demek.

7 — Hevâ ve hevesine uyanlar: Batıniler, bid'atcılar, yani bid'atleri sebebiyle kâfir olanlar. Meselâ sapık ve aşırı şiîler (ğaliye) gibi. Karmatîler gibi.

8 — Yol kesenler. 9 — Sihirbazlar. 10 — Rasûlüllah (a.s.)'a sövmekle kâfir olanlar. Bu sonuncusunu anlatmıştık.

İşte bu sayılan dört temel sıfat ki, en önemli sıfattırlar. Bunlarsız müslüman değersiz olur. Allah nezdinde bir kıymeti olamaz ve salih kullardan da olamaz. Yani bir kimse bunlardan kendisini arındıramazsa, durum anlatıldığı gibi olur. Hayat terazisinde onun bir kıymeti yoktur. Bütün suç, müslüman eğitimcilerinindir. Çünkü onlar İslâm ümmeti içerisinde böyle bir yolda ve biricik olan yolda yürümemektedirler. Bu yol, müslüman için temel niteliklerin ortaya çıkmasına, kitabın doğrultusunda yürümesine neden olacaktır. Mükellef müslümanlar, fesadı kökünden kazıyıp atmakla yükümlüdürler. Bunu yapmakla görevlidirler. Şefkat ve rahmete kapılmaksızın fesadı yeryüzünden kaldıran ve kazıyan bir İslâmî hükümet ancak İslâmî hükümet adını alabilir. Bunu yapamayan hükümet salih bir hükümet kabul edilemez. Fesad ve bozguncular İslâm beldelerinde bozgunculuğu yayıp dururlarken, müslümanları günahsız kabullenmek ve böyle itibar etmek mümkün değildir.

Gerek İslâm devleti ve gerekse müslüman vatandaşları bu fesadı kaldırmakla yükümlüdürler.

BEŞİNCİ FIRKA

BEŞİNCİ SIFAT HAKKINDADIR
HİÇBİR KINAYICININ KINAMASINA ALDIRMAKSIZIN ALLAH YOLUNDA CİHAD ETMEK

Burada cihad nevilerinden söz edeceğiz. Bu cihadı ancak hiç bir şekilde bir kınayıcının kınamasından endişe duymayan kimse yüklenebilir ve gereğini yapabilir. Çünkü cihad noktasında müşterek hareket etmek, dünyayı cihad sahibine karşı onun aleyhinde ayaklandırır ve onu oturtmaya çalışır. Cihada sarılan kimselere karşı tüm güçleri harekete geçirir. Her taraftan tenkitler yağmaya başlar.

Bakarsın ki, kâfirler tüm çeşitleriyle bu cihada karşı yönelmişler, her bir kâfir taraf, kendi özel çaba ve çalışmalarıyla bunu önlemeye ve buna karşı çıkmaya çalışırlar. Onların böylece topluca harekete geçmeleri mücahidler çevresindeki insanları etkilemeye bile varır. Birinin söylediğini diğeri de söyler. Böylece hepsi mücahidleri ci-

hadlarından vazgeçirmek, korkutmak ve azarlamak gibi operasyonlara geçerler. Yakın uzak ne gibi savunma araçları varsa hepsiyle çalışırlar. Babayı, hanımı, kardeşleri, akrabayı, komşuları, yakınları hemen herkesi harekete geçirirler. Artık iş bir drama dönüşür.

Cihad o kimse için malî ve bedenî sorumluluklar yükler. Ancak dünya terazisi ve gözüyle işe bakanlar ve böyle değerlendirenler ise her bir dil ile mücahidlerin karşısında yer alırlar.

Bütün bunların önünde mücahid olmayan kimse dayanamayacaktır ve tutunamıyacaktır, o da teslim bayrağını çekecektir. Fakat bir tek kişi müstesna. Bu da her bakımdan özgürlüğünü ve şahsiyetini kazanmış bulunan, hiç bir kınayıcının kınamasından endişe duymayan hakiki mücahid. Bu kimse Allah'ın zatı için, Allah için ve Allah yolunda olmak üzere bu işe girişmiştir.

Bu kimse eliyle, diliyle ve malıyla cihad eder. Meşru olan tüm yollardan yararlanarak cihadını sürdürür. İnsanlar ise onun cihadını hazmetmezler. Fakat mücahid kimse asla bunların hiç birisine aldırmaz. Bütün sıkıntıları yüklenir, hepsini sırtlar. Kendisini alaya alan ve Allah yolunda cihadı kabul etmeyen toplumun yükünü.. «Artık cihad devri ve dönemi geçmiştir» gibi bütün dünyayı saran safsata düşüncelere hiç değer vermeden yürütür. Allah'dan kaçan yalancı dünyanın sıkıntılarına aldırmaksızın götürür. Mücahid bütün bunlara, Allah yolunda olması nedeniyle hiç değer vermez. Davasını Allah için yürütür.

Komünistler, kapitalistler, siyonistler, masonlar, misyonerlik, haçlılık zihniyetleri, büyük ve küçük devletler kısaca her ok kendi kuburunda ya da köşesinde bir bir beklerler, birleşerek müslümanların cihadına karşı hedef alırlar. Fakat mücahid kimse, Rabbani cihadında görevini sürdürür, hiç bir kınayıcının kınamasından endişe etmez. Her taraftan ona karşı toplantılar ve müşavereler başlar, bunlar ta ki Allah yolunda şehadete erişinceye kadar sürer. Rabbimiz buyuruyor: **«Mü'minlerden öyle erkek adamlar var ki, üzerinde Allah ile yaptıkları ahide sadakat gösterdiler, böylece onlardan kimileri adağını yerine getirdi, kimi de beklemektedir.»** (660)

İşte kim bunları gerçekleştirirse, o kimse cihada güç yetirir ve onu yürütür. Bunlar şu âyette ifadesini bulanlardır: **«Allah yolunda cihad ederler ve herhangi bir kınayıcının kınamasından asla korkmazlar.»** (661)

---

660 — Ahzab, âyet: 23.
661 — Maide, âyet: 54.

HALİS VE SAMİMİ CİHAD

Ancak halis ve samimi manada cihadın gerçekleşebilmesi için, müslümanın dünya sevgisini ve hayata bağlılığını bu uğurda feda etmesi gerekir. Bu da ilimle tahakkuk eder. Bezzar, Muaz b. Cebel'den rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «**Sizin içinizde iki sarhoşluk meydana çıkmadıkça gerçekten siz Allah'tan bir beyyine ve belge üzerindesiniz. Bu iki sarhoşluktan biri, cehalet sarhoşluğu, diğeri de yaşama sevgisi sarhoşluğudur. Halbuki sizler iyiliği emrediyor ve kötülüğü de nehyediyorsunuz ve aynı zamanda Allah yolunda cihad ediyorsunuz. Ancak aranızda dünya sevgisi zuhur edince, işte o zaman iyiliği emretmezsiniz ve kötülükten de nehyetmezsiniz, aynı zamanda Allah yolunda da cihad etmezsiniz. O gün kitap ve sünnete dayanarak konuşanlar var ya, işte onlar, tıpkı sabikûn-i evvelin adı verilen, İslâm'da ilk öncelik kendilerinin olan Muhacır ve Ensar gibidirler.**»

İşte bunlarsız, İslâm ümmeti hayırlılığını kaybeder. Rabbimiz buyuruyor: «**Siz insanlar için çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz, marufu emreder, münker olandan sakındırır ve Allah'a iman edersiniz.**» (662)

İbn Asakir Adiyy b. Hatem'den tahric etmiştir. Adiyy b. Hatem demiş ki: «**Sizin bugün maruf (iyilik) diye söylediklerinizi, dünün münkeriydiler. Sizin bugün kötü dediğiniz şeylerde gelecek zamanın iyiliğidir. Gerçekten sizler inkâr etmediğiniz ve kabul ettiğiniz bir hayırda devam ettiğiniz sürece, maruf olarak bildiğinizi de inkâr etmedikçe hayırda devamlı olacaksınız. Aynı zamanda aliminiz de aranızda hafife ve alaya alınmadan konuştuğu müddetçe bu, devam edecektir.**»

Mutlaka ilim gerekir. Mutlaka dünyaya bağlılıktan uzak olmak gerekir. Aynı zamanda kesin olarak Allah yolunda ölüme karşı cesaretli bulunmak gerekir. Evet bütün bunlar gereklidir ki, cihad yapılabilsin. Taberânî İbn Mes'ûd (r.a.)'dan tahric etmiştir. Demiştir ki:

«Rasûlüllah (a.s.) girdi ve dedi ki, ey İbn Mes'ûd, ben de, buyur, ya Rasûlüllah, dedim. (Bu ifadeyi üç kez söyledi) : Buyurdu ki: Hangi insan daha üstündür, bilir misin? **Allah ve Rasûlü daha iyi bilir, dedim. Buyurdular ki: «Gerçekten insanların en üstünü, amel bakımından onlarda en üstün olanıdır, şayet dinlerinde bilgiliyseler.» Sonra şöyle buyurdular: Ya İbn Mes'ûd, buyur, ya Rasûlallah, dedim. Buyurdular ki: Hangi insanın daha bilgili olduğunu bilir mi-**

662 — Ali İmran, âyet: 110.

sin? Allah ve Rasûlü daha iyi bilir, dedim. Buyurdular ki, gerçekten insanların en bilgilisi ve insanlar ihtilafa düştüklerinde, amel bakımından eksik de olsa, atının üzerine binip kaçsa da hakkı daha iyi görendir. Benden önce olanlar ihtilafa düşerek yetmiş iki fırkaya ayrıldılar. Bunlardan sadece üç fırka kurtuldu. Diğerleri ise helâk oldular. Bir fırka meliklerle karşı karşıya geldiler, onlarla dinleri ve Meryemoğlu Hz. İsa (a.s.)'nın dini üzere savaştılar. Yakalandılar, öldürüldüler ve testerelerle biçildiler. Bir fırkanın ise, meliklerle karşı karşıya gelmeye güçleri yoktu, aynı zamanda aralarında da kalacak güçte değillerdi. Ki, onları Allah'a ve Meryemoğlu İsa'nın dinine çağırsınlar. Bunlar da seyahata çıktılar, başka ülkelere gittiler. İbadet için inzivaya çekildiler. Rasûlüllah (a.s.) dedi ki, işte bunlar hakkında Rabbimiz şöyle buyurdular: «(Bir bid'at olarak) türettikleri ruhbanlığı ise, biz onlara bunu (uyulması gereken bir yaşama biçimi) yazmadık. Ancak Allah'ın rızasını aramak için (türettiler).» (663). Rasûlüllah (a.s.) buyurdular ki: Kim bana iman eder, beni doğrular ve bana uyarsa, işte o kimse onlara hakkıyla riayet etmiştir. Kim de bana uymazsa, işte onlar helâk olanlardır.» Bir rivayete göre: «Bir fırka krallara ve zalimlere karşı koydular, Hz. İsa'nın dinine çağırdılar. Bunun üzerine yakalandılar, testerelerle öldürüldüler, ateşlerle yakıldılar. Böylece sabrettiler, ta ki Allah'a ulaştılar...»

CİHAD KONUSUNDA BAZ VEHİMLER

Cihad konusunda, iyiliği emir ve kötülüğü nehiy konusunda kimi insanlar şöyle yanlış bir çok vehimlere kapılmaktadırlar. Hatta bu vehimler onlara baskın gelmiş bulunmaktadır. Şöyle ki:

Diyorlar ki, «Madem İslâm Allah'ın dinidir. Allah (c.c.) da gerçekten dinine yardım eder. Müslümanların kalkıp da bu iş üzerinde durmaları, buna önem vermeleri gereksizdir. Hatta bu uğurda kurban vermelerinin de bir anlamı yoktur.»

İşte böyle bir düşünceye saplanmak, akide ve inançta sapıklıktır, düşüncede yanılgıdır. Allah (c.c.) buyuruyor:

«Allah dilemiş olsaydı, elbette onlardan intikam alırdı. Ancak sizleri birbirinizle denemesi içindir (savaş - cihad).» (664)

Muhakkak Allah intikam almaya kadirdir. Ancak O, bizi denemek ve imtihan etmek istiyor. Bu bakımdan da bize cihadı farz kılı-

---

663 — Hadîd, âyet: 27.
664 — Muhammed, âyet: 4.

yor. İyiliği emretmeyi, kötülüğü yasaklamayı aynı şekilde farz kılıyor. Şayet biz buna gereken önemi vermez ve sabır göstermezsek bu takdirde günahkâr olmuş oluruz, sonuç itibari ile de Allah'ın cezasına hak kazanmış oluruz. «Andolsun, biz, sizden mücahid olanlarla sabredenleri bilinceye (belli edip ortaya çıkarıncaya) kadar, sizi deneyeceğiz ve haberlerinizi de sınayacağız (açıklayacağız).» (665)

«Sizden hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten sakındıran bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa erenler işte bunlardır.» (666)

«Onlarla çarpışınız. Allah, onları sizin ellerinizle azablandırsın. Hor ve aşağılık kılsın. Ve onlara karşı size zafer versin, mü'minler topluluğunun göğsünü şifaya kavuşturusun. Ve kalplerindeki öfkeyi gidersin.» (667)

«Kendilerine elinizi savaştan çekin, namazı kılın, zekatı verin, diye söylenenleri görmedin mi? Oysa savaş üzerlerine yazıldığında, onlardan bir gurup, insanlardan Allah'dan korkar gibi —hatta daha şiddetli bir korkuyla— korkuya kapılıyorlar ve: Rabbimiz ne diye savaşı üzerimize yazdın, bizi yakın bir zamana ertelemeli değil miydin? dediler. De ki: Dünyanın metaı azdır, ahiret ise korkup sakınanlar için daha hayırlıdır.» (668)

Diğer bir vehim ise, şayet bir insan kendisi doğruysa, nefsini ıslah etmiş ise, artık onun başkalarıyla uğraşmasına gerek yoktur. Çünkü insan kendi nefsinden sorumludur. Buna da delil olarak meâlini sunacağımız şu âyeti gösteriyorlar: «Ey inananlar, siz kendinize (kendi nefislerinize) bakın, siz doğru yolda olduğunuz takdirde sapan kimse size zarar vermez.» (669)

Bu âyeti yukarıdaki şekilde anlamak ve uygulamak gerçekten hatalı bir anlayıştır. Çünkü âyette böyle bir mana yoktur. Yani âyet bize demiyor ki, «Sakın iyiliği emretmeyiniz, kötülükten de nehyetmeyiniz, kim ne yaparsa yapsın, her koyun kendi bacağından asılır, dolayısıyla cihad da etmeyiniz..» gibi sakat bir manayı haşa içermemektedir. Aksine bu âyet bize şu gerçeği kavramamızı bildiriyor. Diyor ki, siz davanızda, cihadınız, iyiliği emir ve kötülüğü nehiy konusunda gerekeni yapınız. Sapıkların sapıklığı Allah nezdinde size zarar verecek değildir. Çünkü Allah'ın huzurunda onlar kendi yaptık

---

665 — Muhamed, âyet: 31.
666 — Ali İmran, âyet: 104.
667 — Tevbe, âyet: 14, 15.
668 — Nisa, âyet: 77.
669 — Maide, âyet: 105.

larından sorumludurlar, biz de kendi amellerimizden sorumluyuz. Bu itibarla, yukarıdaki noktalara önem vermediğimiz zaman, işte o takdirde nefsimize gereken önemi vermemiş oluruz.

Nitekim sahabe (r.a.) hiç bir vakit böyle yanlış bir anlamayla âyeti tefsire kalkışmadılar. Evet kalkışmamalarıdır ki, bütün varlıklarını bu yola seferber ettiler.

Kays b. Hazım rivayet ediyor, diyor ki: Hz. Ebû Bekir Sıddîk (r. a.) halifelik görevini yüklenince minbere çıktı, Allah'a hamdetti sonra dedi ki: «Siz: Ey inananlar, **siz kendinize bakın, siz doğru yolda olduğunuz takdirde sapan kimse size zarar vermez.**» meâlindeki âyeti okuyorsunuz, fakat onu başkaca manada yorumluyorsunuz. Âyetin ruhuna uygun olmayan biçimde ele alıyorsunuz. Gerçekten, Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle söylediklerini işittim: «**İnsanlar münkeri-kötülüğü gördüklerinde, değiştirmezlerse, Allah'ın hepsini içine alacağı bir azab ile kendilerini azaplandırması pek yakındır.**»

İbn Abbas (r.a.) ise şöyle rivayette bulunuyor: Rasûlüllah (a.s.)'ın oturduğu minbere Hz. Ebû Bekir oturdu ki, o gün Allah Rasûlü'nün Halifesi adını almıştı. Sonra iki elini uzattı, sonra ikisini, minberde üzerinde oturduğu yere koydu ve sonra şöyle dedi: Sevgiliden, bu yerde oturuyorken şu âyeti yorumlar olarak işittim: «Ey iman edenler, siz kendinize bakın. Siz doğru yolda olduğunuz takdirde, sapan kimse size zarar vermez.» âyeti önce okudu, sonra yorumunu yaptı. Yorumu şöyleydi: «Evet, bir toplum içlerinde bir münker işlenir, aralarında çirkin bir şey yapılarak ifsat olunur da, o toplumdakiler onları değiştirmezlerse, onu inkara kalkışmazlarsa, Allah tarafından hepsinin de genel olarak bir ceza ile çarptırılmaları haktır. Yani hepsini kapsayacak şekilde bir azap ile karşı karşıya kalırlar da, sonra dua ederler, fakat duaları kabul edilmez.» Hz. Ebû Bekir sonra iki parmağını iki kulağına koydu ve şöyle konuştu: «**Şayet ben bunları Rasûlüllah (a.s.)'dan duymamış ise, bu iki kulağım sağır olsun, işitme özelliğini kaybetsin.**» (670).

Gerçekte imanın gereği müslümana cihad yaptırmasıdır. İyiliği emir ve kötülüğü nehiy görevini yaptırtmasıdır. Nitekim bunu ileride göreceğiz. Allah (c.c.) bize, kendi nefislerimize önem vermemizi emir buyururlarken, bizden cihadı düşürmedi, bu, gerçekten pek büyük bir vehim ve yanılgıdır. Aksine bizim kendi nefsimize önem vermemiz de, bu sayılan farzlardan bir tanesidir. Yani onları yaparken nefsimizi ihmal etmeyelim. Nefsimize önem verirken diğer farzları ih-

---

670 — İbn Mace, Fiten. Ahmed b. Hanbel, Müsned.

male kalkışmayalım. Allah'ın cihad olsun, diğer emirleri olsun hepsini yüklenelim, işte bizden istenen budur.

Demek ki, âyet bizden cihadı kaldırmıyor. Ancak bize şunu bildiriyor. Şayet biz salih kimseler olursak, sapıkların bize zarar veremeyeceklerini gösteriyor. Bizim salahımız gereği cihad yapmamız da işin içerisindedir. Yani salih olmamız halinde cihad edeceğiz, iyiliği emredecek ve kötülükten nehyedeceğiz. Allah ve Rasûlüne icabet edeceğiz.

«Ey iman edenler, size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Rasûlüne icabet edin.» (671)

KALB İLE CİHAD İMANIN EN ALT DERECESİDİR

Gerçekten kalb ile cihad, iman derecelerinin en aşağısı ve zayıfıdır. İnsanlar kalb ile cihadı, yegane cihad yolu kabul etitler, sonra bunu da ihmal ettiler. Halbuki buna ancak bir çok şartlarla ruhsat verilmiştir. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Sizden her kim bir münkeri görürse, derhal onu eliyle (güç kullanarak) değiştirsin. Eğer eliyle güç yetiremezse, hemen diliyle (söyleyerek - anlatarak) değiştirsin. Şayet buna da güç yetiremezse, kalbiyle (buğzetsin). İşte bu, imanın en zayıf derecesidir.» (Ahmed b. Hanbel, Müslim ve Sünen sahipleri).

«Kim onlarla eliyle (güç ve silah kullanarak) cihad ederse o mü'mindir. Kim onlarla diliyle cihad yaparsa o mü'mindir. Kim onlara karşı kalbiyle cihad ederse, o da mü'mindir. Artık bunun ötesinde imandan bir hardal danesi kadar eser yoktur.» (Müslim).

Fakihler, bir bid'ate karşı veya işlenen bir kötülüğe karşı ses çıkarmayıp susmayı günaha katılma ve buna rıza gösterme olarak değerlendirmetkedirler. Ancak bunu ortadan kaldırmaktan aciz iseler öyle değildir.

Hanefî fukahası derler ki: İşlenen bid'at veya münkeri ortadan kaldırmaya gücü yettiği halde bunu ortadan kaldırmamak buna rıza göstermektir. Eğer gücü yetmiyorsa, kalb ile buğzda bulunmak kendisine yeter.» Fakat en güzeli şayet yapabiliyorsa yapmalıdır. Öldürülse de şehittir. İbn Abidin merhumun haşiyesinde anlattığı şekiller ise şöyledir:

---

671 — Enfal, âyet: 24.

«Fakat Şerhussiyer'de anlatıldığına göre, sadece onu bir tek adamın omuzlamasının sakıncası yoktur. Şayet kişi, yapacağı bir şeyi öldürmeyle, yaralamayla veya hezimetle yaptığında öldürüleceğini sanıyorsa, tek adamın meseleyi yüklenmesinde bir sakınca yoktur. Nitekim Uhud gününde Rasûlüllah (a.s.)'ın huzurunda sahabeden bir gurub böyle yapmışlar ve bundan ötürü Rasûlüllah (a.s.) kendilerini övmüştür.

Ancak onları yenecek durumda olmadığını bilir ve anlarsa, o kimseye onlar üzerine atılması helâl değildir, doğru olamaz. Çünkü onun onlar üzerine hamle yapmasıyla bir şey kazanılamıyacak, dinin kuvvetlenmesi ve güçlenmesi mümkün olamıyacaktır. Ancak müslümanlar içerisinde fasık olan müslümanları fısklarından ve münkerlerinden nehyetmek böyle değildir. Ancak bunu yaparlarken de, şayet o kimselerin bundan imtina etmeyeceklerini biliyorsa, onlara karşı bir teşebbüse geçebilir. Yani fasıklar yaptıklarından vazgeçmeyip de, aksine adamı öldürmeye kalkışacaklarsa, bu takdirde hemen üzerlerine atılmakta bir sakınca yoktur. Gerçi bu konuda kendisi için ruhsat da vardır. Çünkü müslümanlar, onun onlara niye emrettiğini biliyor ve ona inanıyorlar. Bu bakımdan kişinin müslümana karşı böyle yapması onların kalplerinde bir iz bırakabilir. Halbuki kâfirler böyle değildir. Onlar öncelikle mü'min ve müslüman değillerdir.»

O halde ruhsat, bir sınır çerçevesinde vardır. Ancak azimete gelince, yapmak en iyisidir. Bezzar İbn Ömer (r.a.)'den rivayet etmiştir. Demiştir ki:

«Haccac'dan duydum. Hutbe okuyordu. Bu esnada inkar ettiğim hoşlanmadığım bir söz anlattı. Hemen atılıp, onu değiştirmek istedim. Fakat bu sırada Rasûlüllah (a.s.)'ın şu sözünü hatırladım: **«Mü'minin kendisini küçük düşürmesi doğru değildir.»** İbn Ömer diyor ki: «Nasıl kendi nefsini küçük düşürür, diye sordum. Buyurdu ki: **«Belalara karşı gücünün yetmediği şeyle kendisini karşı karşıya bırakmasıdır.»**

Ancak bu ruhsatı insanlar yanlış değerlendirdiler. Hiç bir şiddet ve karşı konulmadan, iyiliği emretmeden ve kötülüğü yasaklamadan, ruhsatı ele aldılar. Halbuki meseleyi böyle anlamak çok hatalıdır. Bunun içindir ki, mutlaka ruhsatın sınırlarını çizmek, özet şekliyle de olsa anlatmak gerekecektir.

İki halin dışında mü'minin emri bilmarufu ve nehyi anil münkeri bırakması caiz değildir.

1 — Kesin bir bilgi ve yakin ile bilecek ki, iyiliği emretmek, kötülüğü nehyetmekle şer sona ermeyecek ve sürüp gidecektir. Bu hu-

susta emretmesi de, nehyetmesi de ve susması da aynıdır. Hiç bir fark olmamaktadır. İşt biri böyle olması halinde caizdir.

2 — Emretmesi veya nehyetmesi sonunda kesin olarak kendisine bir zarar geleceğini bilmesi. İşte bu halde caizdir.

Ancak muteber olan zarar nedir? Yani kendisiyle maruf ile emrin veya münkerden nehyin düştüğü zarar ölçüsü nedir? Bunları şöyle ce anlatabiliriz:

a — Eza ve cefa görecek ve darbe yapıcı bir vuruş, iz, bere, yara olacak şekilde dövülmekle karşılaşmak.

b — Evinin yağmalanması.

c — Evinin yıkılması (yakıp - yıkmaları).

d — Elbisesinin üzerinden soyulması gibi. İşte bu gibi hallerde ruhsat vardır. Bunun dışında dil ile sarkıntılık, adama cahil denmesi, küçültücü sözler kullanılması ve ahmak gibi ifadelerle sataşılması, riyakarsın, münafıksın, gericisin gibi ifadelerin ister yüzüne karşı söylenmesi, ister gıyabında söylenmesi ruhsat için izin sayılmaz. Çünkü bu gibi hakaretler vacibi - farzı düşürmez. Çünkü böyle yapması halinde, herhangi bir kınayıcının kınaması nedeniyle iyilikle emri ve kötülükten nehyi terketmiştir. Ya da bir fasıkın gıybet etmesiyle, sövmesiyle veya azarlamasıyla terketmiş olacaktır. Ya da emir ve nehiy olduğu sürece o kimsenin veya benzerlerinin kalbinde yerini kaybedecektir, bundan dolayı ruhsat yoktur. Nasıl olabilir ki? Allah (c.c.) iyilikleri emrettiğimizde ve kötülüklerden de nehyettiğimizde sabretmemizi bize kesin olarak emir buyurmuştur. Bundan başka sabredilecek ne var ki? Çünkü Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Maruf olanı emret, münker olandan sakındır ve sana isabet edene karşı sabret. Çünkü bunlar azmedilmesi gereken işlerdendir.» (672)

Şartları gerçekleşmeden vacip olan bir şey düşmez. Vücubiyyet düşünce de durum müstahap olarak devam eder.

KALB İLE CİHADIN MANASI

Kalb ile cihad demek, kalbin ölmesi, herşeye karşı duygusuz hale gelmesi demek değildir. Kalb münker olana karşı kızıp öfkelenmeyecek diye bir şey yoktur. Aksin kalb ile cihad denince, gördüğü ya da görmediği her bir masiyeti Allah rızası için terketmek ve onlara buğzetmektir. Ya da bir vesvese olarak ya da bir emir olarak

672 — Lukman, âyet: 17.

çağrılan masiyeti reddetmektir. Şayet durum böyle değilse, yani kalb ile cihadı böyle anamıyorsa, o zaman takınılan tavır tümüyle İslâm'dan çıkmaktır. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«**Bir yerde herhangi bir hata işlenir de, onu gören kimse onu hoş karşılamaz ya da inkar ederse, tıpkı onu görmeyen gibidir. Kim de orada olmadığı halde işlenene rıza gösterirse, tıpkı yanında imiş gibidir (yapmış gibidir).**» (Ebû Davud).

«Fitneler kalplere tıpkı hasır çubukları gibi dal dal arzolunur. Artık onlar hangi kalbe işlerse o kalbde siyah bir leke meydana gelir. Hangi kalb de onları kabul etmezse o kalbte de beyaz bir leke meydana gelir. Böylece iki kalbe yerleşirler. Bu kalblerden biri cilalı taş gibi bembeyazdır. Göklerle yer durdukça ona hiç bir fitne zarar vermez Ötekine gelince, o alaca siyahtır. Tepesi aşağı duran testi gibidir. Ne bir iyiliği tanır, ne de bir kötülüğü inkar eder. Yalnız içine işleyen hevâ ve hevesini bilir.» (Müslim).

Biz geçen konularda kalb ile cihadı anlatırken hızlıca geçiverdik. Çünkü bu, konunun selbî - olumsuz yönüdür. Fakat muhakkak olarak bunun icabî - olumlu yönünü anlatmadan önce, sınırını çizmemiz gerekecektir. Biz iyiliği emretmek, kötülükten de sakındırmak ve cihad hakkında konuştuk. Sanki bu ikisi yani emri bilmaruf, nehyi anilmünker ile cihad aynı şeyler imiş gibi aktardık. Sebebi de gerçekte bunların böyle olduğu ve birbirlerinden ayrılmaz olduklarıdır. Yani bunlar İslâm topraklarında olunca manaca birbirlerinden ayrılmazlar. Nitekim cihad kısımlarından söz ederken bu noktayı ele alacağız.

CİHAD KISIMLARI

İşte bu girişten sonra diyoruz ki:

Cihad beş kısımdır. Bunların böyle olduğuna kitap ve sünnet işaret etmektedir. Şöyle ki:

1 — Dil ile yapılan cihad.
2 — Öğretim ve eğitim yoluyla cihad.
3 — El (kuvvet) ve nefs ile cihad.
4 — Siyasî cihad.
5 — Malî cihad.

Şimdi bu beş kısım cihada değinen hadisleri görelim.

1 — «**Müşriklere karşı mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle cihad edin.**» (Ebû Davud, Ahmed b. Hanbel, Nesaî, İbn Hibban ve Hakim rivayet etmişlerdir).

Bu hadiste görüldüğü gibi cihadın üç türü ya da kısmı birlikte zikredilmiş bulunmaktadır.

2 — **«Gerçekten en üstün cihad, zalim sultan (melik, padişah) nezdinde adaleti içeren sözdür.»** (E. Davud ve İ. Mace).

Işte bu cihad, bizim siyasî cihad diye adlandırmış olduğumuz cihaddır. Çünkü düzenin daha iyi işlemesi ve daha adil olması için verilen bir cihaddır.

3 — Rabbimiz şöyle buyuruyor: **«Mü'minlerin tümünün savaşa çıkmaları gerekmez. Oyleyse onlardan her bir topluluktan bir gurup, savaşa çıktığında (bir grup da), dinde derin bir kavrayış edinmek (tafakkuhta bulunmak) ve kavimleri kendilerine döndüğünde onları uyarıp - korkutmak için (geride kalabilir). Umulur ki onlar da kaçınıp - sakınırlar.»** (673)

Bu âyette geçen (Nefere) kelimesi (cihada çıkmak) manasına kullanılmaktadır. Ancak bu kelime adet itibariyle ilim talebi ve öğrenimi için cihad manasınadır.

İşte sizlere sunduğumuz bu üç delil ve nass cihadın beş türüne de işaret etmektedir.

Cihadın tüm bu nevileri şayet İslâm topraklarında olursa, Emri bil Maruf ve Nehyi anil Münker adını alır. Gerçekte Cihad ile Emri bil Maruf ve Nehyi anil Münker arasında bir fark yoktur. Çünkü birbirlerinden ayrı olarak düşünülemezler. Her biri diğeri için mutlak olarak kullanılabilir. Bu ister dahilde olsun, ister hariçte olsun böyledir. Ancak amelî olarak bu şekilde şöhret bulmuştur.

Hadise İslâm topraklarında olduğu sürece iyiliği emretmek (marufu emır) ve kötülüğü nehyetmek (münkeri nehiy) adını alır. Şayet olay İslâm toprakları dışında cereyan ediyorsa cihad adını alır. Aslında bu, gayet geniş kapsamlıdır. Yukarıdaki nassları gereğince düşünen bir müslüman, bizim işaret ettiğimiz noktaları anlar.

Hz. Ali b. Ebî Talip (r.a.) diyor ki: Cihad üç türlüdür. El ile (güç kullanılarak) yapılan cihad. Dil ile yapılan cihad ve kalb ile yapılan cihad. Öncelikle yapılması gereken cihad, el ile yapılan cihaddır. Sonra dil ile cihad gelir. Bundan sonra ise kalb ile cihad gelir. Eğer kalb de marufu bilmiyor, tanımıyor ve münkeri de inkar etmiyorsa, ters döner, baş aşağı olur.»

---

673 — Tevbe, âyet: 122.

Yine Hz. Ali'den gelen rivayete göre der ki: «Öncelikle üzerinde galebe çalması gereken cihad, elinizle (güç-silah v.s.) kullanarak giriştiğiniz cihaddır. Sonra kalblerinizle cihad gelir. Hangi kalb ki, marufu tanımaz, münkeri de inkar etmezse, başı aşağıya düşer. Tıpkı testinin baş aşağı gelip, içindekini döktüğü gibi döker.»

Ebû Said Hudri (r.a.) rivayet ediyor, diyor ki, Rasûlüllah (a.s.)'-dan şöyle söylediğini işittim: **«Sizden kim bir münkeri görürse, hemen eliyle onu değiştirsin, şayet güç yetiremezse, diliyle mani olsun, buna da güç yetiremezse kalbiyle engel olsun. Bu ise imanın en zayıf derecesidir.»** (E. Davud, İ. Mace).

İbn Mes'ûd rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: **«Allah'ın benden önceki ümmetler içerisinde göndermiş olduğu hiç bir peygamber yoktur ki, ümmetinden kendisi için havarisi ve ashabı olmuş olmasın. Onun sünnetini alırlar, emrine uyarlar. Sonra bunlardan sonra gelenler oldu, yapmadıklarını söylüyorlar, emrolunmadıkları şeyleri yapıyorlar. Her kim bunlara karşı eliyle cihada girişirse o mü'mindir. Her ki diliyle bunlara karşı cihad ederse o, mü'mindir. Her kim de kalbiyle cihad ederse o da mü'mindir. Artık bunun ötesinde hardal danesi kadar imandan bir eser yoktur.»** (Müslim).

Şimdi biz burada cihadı size anlattığımız beş türüyle ele alarak izaha çalışacağız. Sırasıyla önce dil ile cihad, sonra öğretim yoluyla cihad, sonra el ve nefs ile cihad, malî ve siyasî cihad olmak üzere sunmaya ve izaha çalışacağız.

DİL İLE YAPILAN CİHAD

a — Dil ile cihad içerisinde ele alınacak olan ilk unsur, İslâm'ı tebliğ etmek, bildirmek ve anlatmaktır. Kâfirlere, münafıklara ve fasıklara karşı tüm hüccetleri ortaya koymaktır.

Rasûlüllah (a.s.) : «Benden, velevki bir tek âyet olsun, tebliğ edin» buyuruyor.

Rabbimiz de şöyle buyuruyor: «Ve bununla (Kur'ân ile) onlara karşı büyük cihad et.» (674)

Daha önce müşriklerle dil ile yapılacak cihad konusunda iki nass ile duruma işaret etmiştik. Ayrıca yoldan sapan, sözleriyle işleri birbirlerine uymayan kimselere karşı cihada değinmiştik. Yine yaptıklarıyla Allah'ın emirlerine karşı gelenlere karşı mücahedenin nasıl olacağını belirtmiştik. Tebliğ ameliyesi ve hüccet - delil ortaya koymak İslâm'ın en büyük noktalarındandır. Çünkü bilindiği gibi İslâm'ın en büyük noktası ya da tepesi cihaddır. Bu ise en büyük cihaddır. Kişinin cihaddan maksadının ne olduğu, dil ile anlatılmadan önce, hemen el ile olaya girişmez. Demek öncelikle tebliğ gerekmektedir. Bunu da ancak tüm korkularından arınmış, halis ve samimi kişi yürütebilir. Yani nefsine, malına ve makamına karşı yapılacak şeylerden hiç bir korkusu olmayan kimse yürütebilir. Toplumun, genel olarak halkın ve delvetin etkisinden kurtulabilenler bu cihadı yüklenebilirler. Sonra bu, peygamberlerin en önem verdikleri ve aynı zamanda temel olan görevleridir. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

---

674 — Furkan, âyet : 52.

«Allah'ın risaletlerini tebliğ edenler, O'ndan korkup ve Allah'dan başka kimseden korkmayanlardır. Hesap görücü olarak da Allah yeter.» (Ahzab, 39).

«Ey peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et - bildir. Şayet yapmazsan, O'nun elçiliğini yapmamış olursun.» (675)

Müslümanlar eşit olarak bu görevi yapmakla yükümlüdürler. Kainatta Allah'ın davetini genelleştirmek için ve her insanın bunu bilip öğrenmesi için, bunu yerine getirmeleri gerekir. Gerek İslâm topraklarında olsun, gerek başka topraklarda olsun, onlara hüccetleri gösterebilsinler.

Allah (c.c.) buyuruyor: «Hani kendilerine kitap verilenlerden: «Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız ve onu gizlemeyeceksiniz» diye kesin söz almıştı. Fakat onlar bunu arkalarına attılar ve ona karşılık az bir değeri satın aldılar. O aldıkları şey ne kötüdür.» (676)

İşte bu mesaj en iyi bir şekilde yerine getirmemiz gereken ve ulaştırmamız icabeden bir mesajdır. Bunun da en iyi bir tarzda olabilmesi için açık olması ve hüccetlerinin ortada olması gerekir. Gerçekten Allah (c.c.) bize beliğ bir şekilde açık - seçik ve net olarak bunu bildirmiştir. «Şu halde peygambere düşen apaçık bir tebliğden başkası mı?» (677)

Rabbimiz buyuruyor: «Şayet yüz çevirirseniz, biliniz ki, elçimize düşen, ancak apaçık bir tebliğdir.» (678)

«Ve onlara nefislerine ilişkin açık ve etkileyici söz söyle.» (679)

Açık, net ve beliğ olan mesajın hücceti de açık olur, belgeye dayanır, ikna edici olur ve susturucu olur. Bu da ancak derin ve iyi bir İslâmi bilgi ve kültür sayesinde sağlanır. Çünkü Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«(Görevimiz) olarak üzerimizde apaçık bir tebliğden başkası yoktur.» (680)

Bizim İslâmımız, gerçekten düşünebilenler ve akıl erenler için tümüyle ikna edici ve açıklayıcılık söz konusudur. Başkası değil. Hiç kuşkusuz bu derin İslâm kültürünün yanında kişi hikmeti bilmeli ve iyi bir ahlâka da sahip olmalıdır.

---

675 — Maide, âyet: 67.
676 — Ali İmran, âyet: 187.
677 — Nahl, âyet: 35.
678 — Maide, âyet: 92.
679 — Nisa, âyet: 63.
680 — Yasin, âyet: 17.

«Kitap ehliyle en güzel olan tarzın dışında mücadele etmeyin.» (681)

«Rabbinin yoluna hikmet ile ve güzel öğütle çağır.» (682)

Hiç kuşkusuz tebliğ görevini yüklenen kimseler, dünyanın hep karşılarında olacaklarını bilmeliler. Allah (c.c.) bizlere bunun örneklerini bildirmiştir. Peygamberleri tebliğ görevini yürütürlerken, Allah düşmanları tarafından peygamberlerinin karşı karşıya kaldıkları cevaplar ve durumlar nelerdir? Bunu Kur'ân gayet açık - seçik olarak bildirmektedir. Rabbimiz buyuruyor:

«Firavun dedi ki: Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim de gitsin Rabbine yalvarıp - yakarsın. Çünkü ben sizin dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesad çıkaracağından korkuyorum.» (683)

«Onunla birlikte iman etmekte olanların erkek çocuklarını öldürün, kadınlarını ise sağ bırakın. Ancak kâfirlerin hileli düzeni boşa çıkmakta olandan başkası değildir.» (684)

«Yurdunuzdan sürüp çıkarın bunları, çünkü bunlar çokça temizlik yapar insanlarmış.» (685)

«Kavminin önde gelenlerinden kâfir olanlar dediler ki: «Gerçekte biz seni aklî bir yetersizlik içinde görmekteyiz. Ve doğrusu biz senin yalancılardan olduğunu da sanmaktayız.» (686)

«Ve delidir dediler. O baskı altına alınıp vazgeçmeye zorlanmıştı.» (687)

«Bu sadece öncekilerin efsaneleridir.» (688)

«Kâfir olanlar peygamberlerine dediler ki, hiç tartışmasız sizi kendi toprağımızdan süreceğiz, ya da dinimize geri döneceksiniz.» (689)

«Ey Şuayb dediler, senin söylediklerinin çoğunu biz kavrayıp da anlamıyoruz. Doğrusu biz seni içimizde zayıf da görüyoruz. Eğer yakın - çevren olmasaydı gerçekten biz seni taşa tutarak öldürürdük. Sen bize karşı güçlü ve üstün değilsin.» (690)

---

681 — Ankebût, âyet: 46.
682 — Nahl, âyet: 125.
683 — Mü'min, âyet: 26.
684 — Mü'min, âyet: 25.
685 — A'raf, âyet: 82.
686 — A'raf, âyet: 66.
687 — Kamer, âyet: 9.
688 — Mü'minûn, âyet: 83.
689 — İbrahim, âyet: 13.
690 — Hûd, âyet: 91.

İşte görüldüğü tehditler, korkutmalar, sövmeler, alay ve eğlenmeye alınmalar davet için ve davet eden için çeşitli töhmetler hep, evet hep bunlar olacak olan şeylerdir.

Ancak Allah'ın peygamberleri sabrettiler ve zafere eriştiler. **«Ve elbette bize yapmakta olduğunuz işkencelere karşı saberdeceğiz. Tevekkül edenler de Allah'a tevekkül etmelidirler.»** (691)

«Musa kavmine : Allah'tan yardım dileyin ve sabredin. Gerçek şu ki, yer Allah'ındır. O'na kullarından dilediğini mirasçı yapar. En güzel sonuç da müttakî olanlar içindir.» (692)

b — Dil ile cihad maddesi içerisinde yer alan diğer bir nokta ise, vaaz ve hatırlatma, uyarmadır. Bunun da yeri mü'minlerdir. Yani bu, ancak mü'minlere yönelik olarak yapılır. Rabbimiz buyuruyor:

«Sen öğüt verip hatırlat. Çünkü gerçekten öğütle hatırlatma mü'minlere yarar sağlar.» (693)

«O halde benim kesin uyarımdan korkanlara Kur'ân ile öğüt ver.» (694)

Bu konuda İmam Gazzalî (r.a.) diyor ki; «... Vaaz yoluyla sakındırma, öğüt verme, Allah ile korkutma gibi noktalar, ancak emre yönelenler içindir. Yani bir şeyin münker olduğunu bilenler, bilerek emre karşı gelirlerse, ya da onun münker olduğunu öğrendikten sonra hâlâ bunda ısrar ederse bunlara karşı vaaz ile ve öğütle gereken sakındırma yapılır. Meselâ adam içkiye devam ediyor, zulmetmeye devam ediyor, ya da müslümanları gıybet ediyor. Veya buna benzer şeylerde ısrar edenlere karşı yapılır. Meselâ adam zalimlerin yanında yer alıyor, onlarla dostluk kuruyor, kâfirlerin, münafıkların ve benzeri fasıkların yanında yer alıyorsa, işte bunlara karşı gereken vaaz ve nasihat yapılır. Bir de bu gibi kâfir, münafık ve fasıkların amaçları doğrultusunda hareket ediyor, onların isteklerini yerine getiriyor, Allah'a isyan noktasında onlara itaat ediyor. Bunlar için gereken şey, kendilerine öğüt verilmeli, Allah'ın emirleri hatırlatılmak suretiyle korkutulmalıdır. Bununla ilgili gelen ikab ve ceza haberleri anlatılmalı, geçmişlerin sireti örnekler halinde sunulmalıdır. Takvâ sahiplerinin nasıl ibadet ettikleri birbir anlatılmalıdır.

Fakat bütün bunlar anlatılırken şefkat, yumuşaklık ve letafet hiç bir vakit elden bırakılmamalıdır. Azarlama, öfkelenme ve kızma gibi

---

691 — İbrahim, âyet : 12.
692 — A'raf, âyet : 128.
693 — Zariyat, âyet : 55.
694 — Kaf, âyet : 45.

tavırlar takınılmadan gereken yapılmalıdır. Merhamet nazarıyla bunlara bakılmalıdır. O kimsenin masiyete kalkışmasını sanki kendisi kalkışmış gibi kabul etmeli ve böyle değerlendirerek meselenin üzerine gidilmelidir.

Çünkü müslümanlar bir tek nefes gibidirler. Ayrıca bir de pek büyük bir afet vardır, mutlaka kulun bundan sakınması gerekir. Zira bu tehlikelidir. Bu da alim kimsenin kendisini alim görerek başkalarından üstün tutması, başkalarını da cehaletle aşağılaması doğru değildir, yanlış bir davranıştır. Kişinin kendisini beğenmesi, kibirlenmesi, gurura kapılması hep hatalı davranışlardır. Kötü ahlâkların şerrinden Allah'a sığınırız.

c — Dil ile cihad olarak değerlendirilen bir başka nokta da şudur. Bu, güzellikle anlatılamadığı takdirde başvurulacak olan yoldur ki, sövmek, sert ve katı ifadelerle azarlamaktır. Adam yapılan vaaz ve nasihat ile eğleniyor, bunda ısrar ediyorsa bunlara verilecek cevap ve takınılacak tavır, anlatıldığı gibidir. Meselâ Hz. İbrahim (a.s.)'ın bu gibi kimselere takındığı tavrı örnek gösterebiliriz:

«Yuh size ve Allah'tan başka taptıklarınıza. Siz yine de akıllanmayacak mısınız?» (695)

Ancak biz, sövecektir derken, sakın bu ifade yanlış anlaşılmış olmasın. Biz onlara karşı sin-kefli söz etmeyeceğiz. Buna yaklaşık sövgülerde bulunmayacağız. Yalan söylemeyeceğiz. Öyle sövme-yerme kelimeleri kullanacağız ki, bunlar çirkin ve iğrenç türünden sövmeler olmayacaktır. Meselâ şöyle diyebiliriz: Hey ahmak, behey fasık, behey cahil, behey utanmaz, sen Allah'dan korkmaz mısın? Yine behey aptal ve benzeri sözler söylenebilir. Çünkü her bir fasık ahmaktır ve cahildir. Şayet ahmak olmasaydı, Allah'a isyan etmezdi. Aksine aklını çalıştırmayan her kimse ahmaktır, çünkü Allah'a karşı gelmektedir. Halbuki zeki ve akıllı olan kimse, Allah Rasûlü'nün kendileri lehinde şehadette bulunduğu kimsedir. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki:

«Zeki ve akıllı olan kimse, nefsini küçük görüp, ölüm ötesi için çalışan kimsedir. Ahmak ise, nefsini hevâsına tabi kılandır ve bir de Allah'dan sonsuz yaşamayı arzulayandır.» (Ahmed b. Hanbel, İ. Mace, Hakim ve Tirmizî).

Bu rütbe için iki yol bulunmaktadır.

a — Böyle bir sertliğe ve kötülüğe yönelmemek, zaruret hasıl olmadıkça ve yumuşaklıkla anlatımdan aciz kalınmadıkça bu yola başvurulmamalı.

b — Konuştuğu söz ise mutlaka doğru olmalıdır. İhtiyaç duyulmayan şeyle dilini ona karşı kullanmamalıdır. Ancak söylenmesi gerektiği ölçüde söyleyebilsin. Eğer bu kötüleyici ve zecr anlamı ifade eden sözlerle ona karşı konuşmasının bir yarar getiremeyeceğini biliyorsa, o zaman ona karşı bunları söylemesi gerekmez. Sadece ona karşı şöyle bir tavır takınılır. Öfkeli ve onu küçümser olmak. İşlediği masiyeti sebebiyle hemen yerinde gerekeni söylemek ve kovmak.

Şayet konuştuğu takdirde, dövülecekse, adam sertelir ve hoşnutsuzluğu da yüzünden belirirse durum farklıdır dövmeyecekse, sadece kalb ile karşı konulması olmaz, gereken söylenir. Aksine ona karşı katı tavır takınmak ve bunu göstermek gerek.» Gazzali'nin sözleri burada bitiyor.

Dil ile cihad şu merhalelerde yapılabilir:

1 — Tebliğ etmek, açıklamak, delilleri ortaya koymak ve gerçekleri açıklamak.

2 — Vaaz, hatırlatma - uyarı, yumuşaklıkla ve şefkatle dikkati çekilerek Allah'dan korkmasını sağlamak.

3 — Şayet adam müslüman bir kimse ise, azarlarız, tekdir ederiz. Şayet zimmî ve benzeri gibi gayri müslim ise, onu da cidal sınırları içerisine alır ve en güzel olan yol ile kendisiyle mücadele yaparız. Çünkü Rabbimiz şöyle buyuruyor:

«Kitap ehli olanlarla ancak en güzel olan bir tarzda mücadele edin.» (696)

Görüldüğü gibi üçüncü merhale bir kesin ayırım ve çizgi getiriyor. Dolayısıyla bizim bu tip kimselerle birlikte bulunmamız doğru değildir. Yani bozuk düzen olan müslümanlarla birlik olmamız doğru olamaz. Bir arada bulunamayız.

İbn Mes'ûd (r.a.) diyor ki: «Münafıklara karşı ellerinizle cihad edin. Şayet buna kadir olamazsanız, o takdirde, yüzlerine karşı nahoş ve karamsar bir tavır takınmak gerekiyorsa, onlara karşı çehrenizi buruşturun.»

Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyuruyor:

«İsrailoğulları masiyetlere dalınca, alimleri kendilerini sakındırdılar, uyardılar, fakat vazgeçmediler. Buna rağmen alimler, onlarla birlikte oturdular, onlarla beraber yediler ve birlikte içtiler. Böylece Allah (c.c.) bazılarının kalblerini bazılarınınkine vurdu (onları da

---

696 — Ankebût, âyet: 46.

onlar gibi yaptı) ve onları Hz. Davud'un diliyle lânetledi...» âyetini okudu. Sonra Rasûlüllah (a.s.) yaslandığı yerden doğrulup oturdu ve şöyle buyurdu: «Hayır, nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ta ki onları hakka döndüresiniz.» (İ. Mace, Tirmizi, E. Davud).

Dil ile cihad konusunda bazı düşünceleri sunmak istiyoruz.

Birinci düşünce:

Bizler, tebliğ görevini yüklendiğimizde, işe en önemlisinden başlamalıyız. Öncelikle ibadetten önce akideyi ele alacağız. Hayat programından önce de ibadeti aktaracağız. Cüzlerden önce tümü anlatacağız. Uzaktan önce yakını öğreteceğiz.

İmam Malik'in dışında altı hadîs kitabında bildirildiğine göre, İbn Abbas (r.a.) şu rivayette bulunuyor. Rasûlüllah (a.s.) Hz. Muaz'ı Yemen'e gönderince şöyle buyurdular: «Sen kitap ehli olan bir topluma gidiyorsun. Onları ilk davet edeceğin şey, Allah'a ibadet etmeleridir. Bunu tanıyınca (kabul edince) onlara, Allah'ın kendilerine günde ve gecede beş vakit namazı farz kıldığını haber ver. Şayet bunu da kabul ederlerse (işlerlerse), onlara, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere mallarından üzerlerine zekat farz kılındığını söyle (bildir). Buna da itaat ettiklerinde onlardan al, onların en iyi mallarını almaktan sakın. Mazlumun duasından kork. Çünkü onun beddualarıyla (onunla) Allah arasında bir perde (engel) yoktur.»

İbn Mes'ûd diyor ki: «Bir kavme herhangi bir söz konuşmuş olmayasın ki, akılları almazsa, bu, ancak bazısı için bir fitne olur.» (Müslim).

İkinci mülahaza:

Düşmanlarımızın yani din düşmanlarının asıl görevleri, müslümanların nazarında Allah'a davet hizmetini küçük düşürmektir. Çünkü bu kimseler müslümanların önünde açıktan açığa İslâm'a hücum ettiklerinde, müslümanlar tarafından kötü tanınacaklarını biliyorlar. Onların bu hususta atmak istedikleri adım, İslâm davetçilerini Allah'a davet yolundan alıkoymaktır. Böylece yapılacak olan hizmeti önlemektir. Bu bakımdan davetçinin gerçekten nefsini temizlemesi ve gayet ince hesaplarla hareket etmesi gerekir. Müslümanlar tarafından bilinip tanınsın ki, gelebilecek iftiralar tutmasın.

Yürüttüğü görevi sırf Allah rızası için yürütecek, herhangi bir amaç peşinden koşmayacaktır. Allah'ın emirleri dışında başka hedefler peşinden gitmeyecektir. Kendi halkına şefkatli bulunacak, şey-

tanın onları Allah yolundan kapmasına mani olacaktır. Özellikle müslümanlar arasında bazı şahsî düşmanlıklar çıkarabilirler. Bunu düşmanlar tezgâhlayabilir. Bundan kesin sakınmak icabeder. Onlar meseleyi sanki İslâmî bir dava imiş gibi gözler önüne sermek suretiyle yıpratmaya gidebilirler. Müslümanların dikkatlerini esas noktadan çevirmek için çeşitli oyunlar tezgâhlayabilirler. Çünkü İslâm düşmanları, daha önce işaret ettiğimiz gibi, müslümanlara düşmanlık yaparak sinsice görevlerini yürütürler. Böylelikle sanki İslâm'a düşman değillermiş havasını uyandırmak isterler. Böylece müslümanları kendi lehlerine iknaya çalışırlar. Davetçi bu noktada gayet uyanık bulunmalı ve asla meseleyi küçük görmemelidir. Müslümanlara düşmanların asıl amaçlarının İslâm'ı yıkmak olduğunu anlatmalıdırlar. İşte bu noktada gayet uyanık ve ciddi hareket ederek, müslümanları uyarmak gerekir. Allah'ın bizi yükümlü kıldığı davayı hakim kılmak için bunu bilmeliyiz.

Üçüncü mülahaza:

Dil ile cihad görevi, sağlam bir eğitim ve araştırma ister. Dalalet ve sapıklık kaynaklarını, inhiraf noktalarını bilmesi icabeder. İşi nasıl yürütecek, mesele nasıl ele alınacak, bunları birbir bilmesi icab eder. Çünkü her ülkede İslâmî yönden bozulmalar farklı farklıdır. Birbirlerine benzemezler. Sapıklıkları farklı, küfrü farklı, İslâm'dan uzaklaşmaları farklı.. Bu bakımdan her birisinin tedavisi başlı başına ayrı birer yöntem ve çalışma ister.

Örneğin bir ülke şiidir ve sünnidir. Burada komünizm, masonluk ve vahdeti vücutculuk gibi fikirler yayılmaya başladı. Müslümanlar da bundan habersiz. Bu takdirde müslümanlar arasında bozulmalar, çözülmeler gerek ahlâkî alanda ve gerekse düşünce plânında kendisini göstermeye başlar. İşte bu ülkede yayımlanacak olan kitaplar iyi seçilmeli ve bunları yayıma hazırlamalıdır. Konferanslar, değişik konuşmalar, seminer çalışmaları, münakaşa yerleri, ziyaretler tertip olunmalıdır. Bunlar ülkede bulunan halklara göre değişir. Meselâ şayet ülkede yaşayanlar arasında Hıristiyanlar çoğunlukta iseler, burada kapitalist düşünceler yoğunlukta ise, buna göre hepsini kurtaracak bir çalışmaya girilmelidir. Meselâ mutlak olarak demokrasi varsa, yine durum farklılık gösterir. O halde:

Mutlaka inhiraf ve bozulma nedenleri araştırılmalıdır.

Mutlaka bunları yayan merkezler ortaya çıkarılmalıdır.

Mutlaka bunlar hakkında geniş bir çalışma ve geniş bir plân yapılmalıdır.

Mutlaka İslâm'ın tüm insanlara ulaşması için gereken ne ise bu manada her türlü çalışma yapılmalıdır.

İşte bu, bizden şunu istemektedir. Ülkede müslümanların eksiklikleri nelerse bunları bileceğiz, tanıyacağız, teşhislerini yapacağız. Bütün müslümanları aynı şekilde ve eşit olarak dil ile cihad yapmaya yöneltebileceğiz. Bunun yolları nelerdir? Tüm bunları öğrenmek zorundayız. Aynı zamanda müslümanların ayıpları nelerdir, bunları düzeltmeye çalışacağız. Eksikliklerini ikmal edeceğiz. Tüm gayretlerini birlik içerisinde yöneltmelerini sağlayacağız. Bütün dil ile yapılacak olan cihadda ilk yapılacak olan şey birliğin sağlanmasıdır.

DİL İLE CİHADIN YOLLARI

Gerçekten dil ile yapılacak olan cihadın bir çok yolları ve araçları bulunmaktadır. Kimi zaman hepsini yapabiliriz. Kimi zaman ise bazısını yapamayız. Ancak önemli olan dil ile cihadı şu veya bu şekilde olsun bırakmamamızdır. Şimdi sizlere bunlardan bazısını sunuyoruz ki, kıyas imkânı olabilsin.

a — İslâmî kitaplar yayınlanması:

Gerçekten pratikte şayet okuyucusu varsa, kitap yayınlamanın yararları pek çoktur. Bir müslüman güzel bir fikir ve düşünce ortaya koyabilir de, fakat bunu tüm müslümanlara ulaştırma imkânı bulunmayabilir. Yani bir yazarın kitabıyla yararlı olduğu kadar, bir güzel düşünce o kadar yarar getiremez. Çünkü yazıya dökülememiştir. Bu bakımdan dil ile cihad için kitap önemli bir araç olmaktadır.

İslâmî kitaplar da farklı farklıdırlar. Kimisi İslâm'ın bir bölümünü, kimisi İslâm düşmanlarına cevabı, kimisi bir bütün olarak İslâmî savunmayı ele alırken kimisi yüksek bir üslûpla ele alınmıştır, kimisi de orta veya çok daha kolay bir üslûp ile yazılmıştır.

Her bir müslümanın kendi durumuna göre bir kütüphanesinin bulunması gerekmektedir. Yani kendi dilinde kendisini eğitecek bir kütüphanesi. Kişilere önereceğimiz kitaplar konusunda da dikkatli bulunmalıyız. Her önümüze gelen kitabı tavsiyeden kaçınmalıyız. Ola ki sakat ve sapık fikirler içerebilirler. Bazan da bu kitapları satın alıp hediye etmeliyiz, bu gibi teberru yollarını genişletmeliyiz. Kimini emanet, kimini iade ve kimini teberru olarak ele almalı gerekli yerlere

göndermeliyiz. Aynı zamanda bazı müslümanları faydalı ve yararlı kitapların basımı için ikna etmeliyiz.

Ne zaman her bir müslümanın evinde kamil ve olgun manada bir İslâmî kütüphane kurarsak, artık bu pek iyi bir başarıdır ve buna denk te bir başarı gösterilemez. Artık günümüz insanı neredeyse hemen hemen hepsi okuma - yazmayı bilmektedirler (özellikle yazarın kitapları tavsiyeye değer).

b — Gazete, Dergi ve Mecmua:

Kuşkusuz dergi şayet siyasî, cihad ve eğiticiyse, aynı şekilde gazete de böyle ise, o zaman bizler dil ile cihad noktasında iş yapmaya güç yetirebiliriz. Çünkü bunlar direkt olarak değişik üslûp ve ifade tarzlarıyla sapıklıklara gereken cevabı vermektedirler. Olaylara göre günlük ve haftalık olabilir. Sapıklıklar bunlar aracılığıyla açıklanıp, önlenebilir. Doğrudan doğruya bu kötülük kaynakları ve yuvaları ortaya çıkarılabilir. Artık sapıklıklara susturucu cevaplar verilebilir. Yapacağımız tek şey, bunların müslümanların ellerine ulaşmasını sağlamaktır.

Şayet mümkünse her bir bölgenin bir gazetesi ve dergisi bulunmalıdır. Çünkü gerçekten her bölgenin kendine özgü bir durumu vardır.

Şayet gazete, dergi gibi mevkuteler çıkarılması imkânı yoksa, başka yayınlar çıkarma imkânı olabilir. Bu da mümkün değilse, tembel kavramları kapsayan beyanatları içeren broşürler yayınlanabilir. Böylece sapıklara gereken cevaplar verilebilir. Aynı zamanda küçük küçük risaleler çıakrtmak suretiyle gereken şeyler yapılabilir. Her konuya ait küçük küçük risalelerle mesele ele alınabilir.

Gerçekten bütün bunlar mümkün değilse, müslümanlar kendi aralarında olarak duvar gazeteleri çıkarabilirler. Bir de bütün bu kaynakların hepsinde yararlanma imkânı var ise bu, çok daha iyidir.

c — Hitabet, konferans, mescitlerde ve evlerde genel dersler:

Bu ikisi insanları eğitip - yöneltmekte en önemli unsurdurlar. Şayet güçlü bir hatip var ise, başarılı bir konferansçı bulunuyorsa çok iyi sonuç elde olunabilir. Bu bakımdan bu manada insanlar yetiştirmek, çalışmalar yapmak da gerekir.

Allah (c.c.) bizlere cuma hutbesini farz kılmıştır. Bayram hutbelerini ise sünnet... Bu, gerçekten pek önemli bir şeydir. Eğer İslâmî

cihadda dil yönünden bu, değerlendirilirse gayet önemlidir. Konferans alanları ve hatiplerin yapacakları işler geniş alanlardır. Camiler açıktır, kalblerde buna hazırdır. Birçok merkezler, bir kimseye bir konferans vermesinde cimrilik göstermezler. Meselâ konferans ve toplantı salonları gibi, okullar gibi. Biz tüm bu fırsatları son anına dek değerlendirmeliyiz. Şurasını da unutmamalıyız ki, konferansa davet, hitabete davetin tesirleri pek büyüktür.

Pek tabiidir ki, her bir müslümanın hatip olması, hepsinin konferansçı olması gerekmez. Madem ki ben bir konferansçı değilim. Mutlaka ben, bir konferans dinlemeye insanları çağırmalıyım. Buna göre konferansçı ile müslüman kardeşler arasında bir bağ bulunmalıdır. Konferansçının da mağrur ve kibirli olmaması gerekir. Çünkü bu, kişiyi Allah'a yakın olmaktan uzaklaştırır. Konuşmasının da bir yararı olamaz.

Camilerde ve evlerde verilen genel derslerin de büyük yararı vardır. Bunlar davet için en güzel araçtır, fikirlerin sapıklıklardan arınması için de önemliidr.

d — FERDİ DAVETLER - ZİYARETLER - TOPLANTILAR VE DOLAŞMALAR:

«De ki size bir tek öğüt veriyorum. Allah için ikişer ikişer ve teker teker kıyam etmeniz, sonra da düşünmeniz, sizin sahibinizde (ya da arkadaşınız olan peygamber de) hiç bir delilik yoktur.» (697)

Bu âyetin yorumu şöyledir: Ben size bir tek haslet ile öğüt veriyorum. Bu da ikişer ikişer ve birer birer dağılıp, sonra Hz. Muhammed ve getirdiği şeyler hakkında düşünüp bir karara varmanızdır. Çünkü o deli değildir ve sizi davet ettiği şeye de delilik sebep oluyor değildir.

İnsan düşüncesini tek olarak etkilemek ve onu aydınlatmak daha çok faydalıdır. Yani insanlarla tek tek görüşmenin yararları vardır. Çünkü kişi bu sırada başkalarının etkisinde kalacak değildir.

Bu bakımdan dil ile cihadın en önemlisi, şahıslarla direkt olarak görüşmektir, onlarla konuşmalar yapmaktır. Onları hayra çağırmak, kitaplar hediye etmek, evlerde ziyaretler yapmak, işyerlerini ziyaret etmek gibi hususlar hep konuya hizmeti olan hususlardır.

---

697 — Sebe, âyet: 64.

Ayrıca kimi zamanlarda geziler tertip etmek, bu gezilere az sayıda kimseleri alarak, onlarla gerekli münakaşa ve münazaraları yapmak gerçekten çok yararlı olan şeylerdir.

Yemek ziyafetleri vermek de aynı zamanda güzel fikir ve düşünceleri aktarmanın bir yolûdur. Çünkü bu, aynı zamanda sünnettir. Rasûlüllah (a.s.) bunu yaparlardı.

Evlerde düzenli ve sistemli toplantılar yapılmalı, buralarda İslâm anlatılmalıdır. İnsan düşüncesine etki edilmeli. Buraya kimi fertler çağırılmalıdır. Gerçekten bunun da faydaları bir hayli çoktur.

İşte bunlar Allah yolunda dil ile cihada bazı örneklerdir. Fakat mesele sadece bunlara münhasır kılınmış değildir. Sapık düşünceli kimselere ve bunların propagandacılarına ne şekilde olursa olsun cevap verilmelidir. Cihadın hangi yönüyle yapılırsa yapılsın olabilir. Şiirle cihad, ilânlar vermek suretiyle cihad, yazıyla cihad yapıldığı gibi, okulda öğretmen derste cihadını yürütür. İşçi, arkadaşları arasında yürütür, doktor hastaları arasında yürütür. İşte bütün bunlar ve benzerleri ile dil cihadı en büyük bir düzenle yapılabilir. Eğer bir kimse düşünürse, önünde buna ilişkin bir çok açık kapı görebilir. Yeter ki hizmeti yüklenebilsin. Her insan kendisini tanır, o hangi araçlardan yararlanacak bunları bilir. Önemli olan düşünmemiz, çalışmamız ve samimi olarak Allah için konuya eğilmemizdir. Bütün bunlarda samimiyet ve ihlas şarttır.

2 — ÖĞRENİME DAYALI CİHAD:

Bükeyr b. Maruf yoluyla Alkama'dan el Kebîr adlı kitabında Taberânî şöyle bir rivayette bulunuyor; Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Şu kavimlere ne oluyor ki, komşularını şeriat bakımından bilgili kılmıyorlar, onlara öğretmiyorlar, onlara öğüt vermiyorlar, onlara emretmiyorlar ve onları sakındırmıyorlar. Yine o kavimlere ne oluyor ki, komşularından öğrenmiyorlar ve onlardan İslâmî bilgiler almıyorlar, vaazlarını dinlemiyorlar. Vallahi diyorum ki, mutlaka komşularını öğretecekler, onları fakih ve anlayışlı kılacaklar, onlara vaaz edecekler, onlara emredecekler ve onları sakındıracaklardır. Aynı zamanda yine (yemin ederek diyorum) mutlaka bir kavim komşularından öğrenecekler, onlardan fıkhı alacaklar, onlardan öğüt alacaklar ve bunu yapmazlarsa kendilerine azabda mutlaka acele edeceğim. Sonra indi ve bir kavim şöyle dedi: Bunlarla kimlerin kast olunduğunu bilir misiniz? Buyurdu ki: Eş'ariler. Onlar fakih olan bir toplumdurlar. Onların kuyu sahibi ve bedevilerden (göçebe yaşayan) kaba - saba görgüsüz komşuları vardır. Bu, Eş'arilere ulaştırıldı. Hemen Rasûlüllah (a.s.)'a geldiler ve dediler ki: «Ya Rasûlallah, sen bazı kavimleri hayırla anmışsın ve fakat bizi de şer ile yad etmişsin. Bizim günahımız ne ki? Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurur: Bir toplum ya komşularını öğretir, ya onlara mutlaka öğüt verir, ya onlara kesin emreder ve onları mutlak olarak sakındırır veya bir kavim muhakkak komşularından öğrenir, öğütlenir, onlardan fıkhı alır ya da onlara ceza ve ukubet kesin olarak yakında dünyada gelir. Dediler ki, ey Allah'ın Rasûlü, bizler kendimizden başkalarına mı vaaz edelim? Rasûlüllah (a.s.) sözünü aynen onlara iade etti - tekrarladı. Onlar da

aynen sözlerini şöyle tekrarladılar: Biz mutlaka kendimizden başkasına mı öğüt vereceğiz? Rasûlüllah (a.s.) aynı şeyi tekrar söyleyince, dediler ki: Bize bir yıl mühlet ver. Rasûlüllah (a.s.) da kendilerine bir yıl mühlet verdi. Bu mühlet içerisinde onları fakih kılacaklar, öğretecekler ve vaaz edecekler (komşularına). Sonra Rasûlüllah (a.s.) kendilerine şu âyeti okudu: «İsrailoğullarından kâfir olanlar Davud ve Meryemoğlu İsa diliyle lanet olunmuştur. Bu, isyan etmeleri ve haddi aşmaları nedeniyledir. Yapmakta oldukları münkerlerden birbirlerini sakındırmıyorlardı.» (698)

Yine Rabbimiz buyuruyor: «Mü'minlerin tümünün savaşa çıkmaları gerekmez. Öyleyse onlardan her bir topluluktan bir gurup, savaşa çıktığında, dinde derin bir kavrayış edinmek ve kavimleri kendilerine geri döndüğünde uyarıp - korkutmak için (geride kalabilirler). Umulur ki onlar da kaçınıp - sakınırlar.» (699)

İmam Gazzali diyor ki: «Mutlaka her bir mescidde ya da ülkenin herhangi bir yerinde bir fakihin - alimin bulunması vacip - farzdır. Onlara dinlerini öğretmesi için bu gereklidir. Aynı zamanda her bir köy ve kasabada da durum böyledir.

Her bir fakih ya da alimin, farzı ayın olan görevini bitirdikten sonra, farzı kifaye olan görevlere yönelmesi de vacip - farzdır. Meselâ çevre köy - kasaba ve şehirleri gidip gezmesi, ister Sevad (Irak) halkı ister Arap ve ister kürtler ya da başkaları olsun, hepsini gidip dolaşmaları gerekir. Onlara tebliğ yapması icab eder. Onlara dinlerini, farzlarını ve şeriatlarını öğretmesi lazımdır. Ancak buralara giderken kendi azığını da beraberinde götürmelidir. Çünkü bu çevre halkları genelde yağma yaparlar. Bu bakımdan onların yiyeceklerinden yememelidir.»

DİL İLE CİHAD VE EĞİTİMLE CİHAD ARASINDAKİ FARK

Mutlaka dil ile cihad ve eğitim - öğretim yoluyla cihad arasındaki fark nedir diye akla bir soru gelebilir? Deriz ki:

Dil ile yapılan cihad, yapılan bozulmalara karşı dil ile meseleyi anlatmaya gayret göstermektir. Onların tekrar yeniden İslâm'a dönmelerini sağlamaktır.

Fakat bilgiye ve ilme dayanan cihad ise öğrenim yoluyla, kültür ve eğitim yoluyla İslâm için gerekenin yapılmasıdır. Gerçi bu ikisi

698 — Maide, âyet: 78 - 79.
699 — Tevbe, âyet: 122.

birbirlerinden ayrı düşünülemez. Bazan da ayrı olarak gözükse bile temelde birdirler.

Eğitim ve öğretim yoluyla cihadın ölçüsü her bir müslümanı kültürlü, İslâmî manada bilgili ve eğitilmiş bir kimse olarak yetiştirmektir.

Olur ki, bizim bu bölümdeki çalışmamız, İslâm'daki temel ahlâkı öğretmemiz bizlere sağlam bir İslâm terbiyesi vermiş olabilir. Şimdi sizlere İslâm kültürünün ne olduğunu etraflıca ve en iyi bir şekilde anlatmaya çalışalım:

1 — Rabbimiz buyuruyor: **«Öyle ki içinizde kendinizden size âyetlerimizi okuyan, sizi arındıracak, size kitap ve hikmeti öğretecek ve bilmediklerinizi bildirecek bir peygamber gönderdik.»** (700)

Bu âyetler bize gayet açık olarak anlatmaktadır ki, İslâm'da öğretimin temeli, mutlak surette kitabı - Kur'ân'ı ve sünneti öğretmektir. Çünkü bu, Rabbanîlerin makamıdır. Rabbimiz buyuruyor:

«Fakat o, öğretmekte olduğunuz ve ders alıp vermekte bulunduğunuz kitaba göre Rabbanîler olunuz.» (Ali İmran, 79).

Müslüman kesin olarak kitaptan olsun, sünnetten olsun nasibini almalıdır. Bunlardan nasibi ne oranda fazla ise o oranda İslâmî kültürü de yüksek olur.

2 — Madem ki her bir müslüman doğrudan doğruya kitap ve sünnetten faydalanamıyor ve buna gücü yetmiyor. Bundan ötürü bazı ilimler doğmuştur. Bunların önemlisi kitap ve sünnetin hükümlerine ilişkindir. Bu ilimler:

Tevhid ilmi, fıkıh ilmi, ahlâk ilmi. Ayrıca her bir ilim için İslâm alimleri usuller ve temel kavramlar koymuşlardır. Bu usul kitapları kaideleri, kuralları açık - seçik olarak anlatmaktadır. Müslümanlardan gerek duyanlar bunlara başvurarak sorunlarını çözebilirler.

Madem ki bu hükümlerin kaynağı kitap ve sünnettir. O halde bunların açıklanması ve bunlardan hüküm çıkarılması gerekir. İşte hüküm çıkarma ilmi dediğimiz de Fıkıh Usûlü ilmidir. Aynı zamanda müslümanın usûl ilmi hakkında az da olsa bilgisi olması gerekir.

3 — İslâm tarihi de aynen önemlidir. Çağlar boyu müslümanların yaptıkları nelerdir? Bilinmelidir. Çünkü o ibret alabileceğimiz bir kaynak ve merkezdir. Hz. Peygamber (a.s.) hayatı - siyer, sahabenin hayatı bilinmelidir. Çünkü bunlar örnek nesildirler.

---

700 — Bakara, âyet: 151.

4 — Müslüman, müslümanların işlerine ehemmiyet verir. «Kim, müslümanların işine önem vermeden - ilgilenmeden sabahlarsa o onlardan değildir.» Müslümanların işlerine önem vermek bilgisiz olamaz. Mutlaka bilgi edinilmesi gerekir. Müslüman bu noktalarda da gereken bilgiye sahip olmalı, İslâm dünyasının hali - hazır ve dünkü durumlarını iyi bilmelidir. Az da olsa bir ön bilgiye sahip bulunmalıdır.

5 — Çağımız kongreler çağıdır. Özellikle çağımızda İslâm'a ve müslümanlara yönelik çalışmalar, toplantılar, aleyhte kongreler düzenlenmektedir. Müslüman bunlardan haberdar olmalı ve boyutlarını bilmelidir. Evet bilmelidir ki, kaçınması mümkün olabilsin. Onlar henüz yuvalarında iken bastırılabilsin. İslâm ümmeti de onlardan kurtulmuş olsun.

6 — Arapça mutlaka öğrenilmelidir. Çünkü dinimizin dilidir. İlimlerinin dilidir. Dinin anahtarı ise arapçaya ilişkin bilgileri edinmekle sağlanır.

7 — İslâmî çalışmalar mutlak surette günün şartları göz önünde tutularak yapılmalıdır. Çağımızın eğitim - öğretimi göz önünde tutularak sağlıklı bir İslâmî bilgi verilmelidir. Çünkü artık bugün kültür karma karışık hale gelmiştir. Temizi ve olmayanı nedir pek bilinememektedir.

8 — Aslında bu ilimler hepsi müslümana üç temeli aşılamak ve izah içindir. Yani Allah, Rasûl ve İslâm. Mutlak surette bu üç temelin çok iyi öğrenilmesi gerekir. Biz de zaten bu üç esası bu isimle ele alıp kitap halinde yayınladık.

Elinizdeki kitap ise, Allah erinin kültür ve ahlâkını göz önünde tutmaktadır. Bu bakımdan her müslümanın okuması gereken bir eserdir.

HER İNSAN AYNI DEĞİLDİR

Bilindiği gibi zekâ, akıl ve kavrayış noktasından tüm insanlar aynı değildirler. Mekan ve vakit yönünden de bu, böyledir. Bu bakımdan mantıkî olarak bunlar için en uygun olanı değerlendirilmelidir. İnsanlara göre, vakitlerine göre ve kapasitelerine göre mesele ele alınmalıdır. Böylece tedrici bir şekilde eğitmeye devam olunmalıdır.

SORUMLULUK

Geçen iki fıkradan anladık ki, mutlaka öğreneceğiz ve öğreteceğiz. Sorumluluk öncelikle bilgisi olanlara aittir. Bunu da birinci fık-

rada ele almıştık. Ancak fakihlerin anlattıklarına göre, herhangi bir mesele öğrenen bir kimse, o konuda fakih ve bilgili sayılır. Ona, öğrendiğini başkasına öğretmesi gerekir. Pratikte tabakalar arasında sağlıklı bir bağ olmalıdır. Aralarında kesiklik olmamalıdır. Böylece müslümanlar kendi aralarında çalışa çalışa öyle bir dereceye gelebilmeliler ki, İslâm kültürünün en üst noktasını edinebilsinler. İşte ancak onlar bu yol ile fitnelerden uzak kalırlar. Nitekim hadiste buyuruluyor:

«Bir çok fitneler olacak, bunlardan ancak kalbi Allah tarafından ilim ile diri kılınanlar kurtulabilir.» (701)

Durum anlatıldığı gibi mutlaka her bir müslüman guruptan ilim yapmak için ayrılanlar olmalı. Alimlerden de yine ayrılanlar olmalıdır. Meselâ her bir aşiret, kabile, mahalle, ülke, köy, kasaba gibi bölgelerden hem alimler ve hem de ilim yapacaklar ayrılmalıdırlar. Bu sayılan yerlerden her bir yerdeki müslümanlar alimleri ve ilim yapacak kimseleri aralarından ayırıp hizmet için ortaya çıkarmak zorundadırlar.

Bizim için önemli olan bu işe ehil kimselerin ayrılmaları ve bir de hizmet edebileceklerin ayrılmalarıdır. Kimi zaman olur ki, bazı kimseler gereğince İslâmî ilimlerde bilgili olmayabilirler. Hatta bazıları ise İslâmî ilimleri önemsemeyip, bunu en son öğrenilecek gibi gösterebilirler. Bunlar aslında cahil ve ahmak kimselerdir. Çünkü ilimsiz İslâm olamaz.

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: **«İlmin fazileti, ibadetin faziletinden çok daha hayırlıdır. Dininizin en hayırlısı vera'dır, takva üzere yaşamaktır.»**

Taberânî Evsat adlı eserinde ve ayrıca Bezzar da rivayet ettiklerine göre Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: **«Alimin abide (ibadet edene) üstünlüğü, benim sizlerle olan üstünlüğüm gibidir. Gerçekten Allah, melekler, göklerdekiler, yerdekiler, hatta yuvasındaki karıncalar, denizdeki balıklar, insanlara hayır öğretene rahmet okurlar (Allah da rahmetiyle muamelede bulunur.»** (Tirmizi).

Rasûlüllah (a.s.) yine buyuruyor: «Şeytana bir İslâm alimini (fakihi) aldatmak, bin abidi aldatmaktan daha güçtür.» (Tirmizi, İ. Mace).

---

701 — Başvurduğum kaynaklarda böyle bir rivayet bulamadım. Müellife başvurdum, o da bunu bir kitapta okumadığını ve fakat değerli Hocamız Muhammed Hamid (r.r.)'dan duyduğunu söyledi. S. H.)

Tirmizî Enes (r.a.)'den rivayet ediyor: «Rasûlüllah (a.s.) döneminde iki kardeş var idi. Bunlardan birisi sanatıyla uğraşıyor, iş yapıyordu, diğeri ise, Rasûlüllah (a.s.)'dan ayrılmıyor, ondan ilim öğreniyordu. Sanatkâr olan kardeşi ilim yapan kardeşini çalışmıyor diye, Rasûlüllah (a.s.)'a şikâyet etti. Rasûlüllah (a.s.) ise şöyle buyurdular: Olur ki, sen onun ilim yapması yüzünden rızıklanıyorsundur.» (Bu hadisin isnadları sahihtir).

Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor: «Kim ilim öğrenmek için bir yola girerse Allah, ona cennet yolunu kolaylaştırır.»

Bir de öyle bir ilim var ki, bunu edinmek riskli bir iştir. Kimi insanlar bunun öğrenilmesini istemezler. Meselâ Tağutî hükümetler, kâfirler bundan hoşnut olamazlar. O halde biz bu ilmi gizleyelim mi? Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Biz kitapta insanlara açıkça beyan ettikten sonra indirdiğimiz açık delilleri ve hidâyeti gizleyenler var ya, işte onlara hem Allah lanet eder, hem bütün lanet edebilenler lanet eder.» (Bakara, 159).

«Allah'ın indirdiği kitaptan bir şey gizleyip, onu bir kaç paraya satanlar var ya, işte onlar karınlarına atşeten başka bir şey doldurmuyorlar. Kıyamet günü onlarla ne konuşacak ve ne de onları temizleyecektir. Onlar için acı bir azab vardır. Onlar hidâyet karşılığında sapıklık, mağfiret karşılığında azab satın almışlardır. Onlar, ateşe karşı ne kadar da dayanıklıdırlar.» (Bakara, 174, 175).

Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar: «Bir kimse bildiği bir ilimden sorulur da, o da gizlerse, cehennem ateşinden bir gem ile gemlenir.» (Tirmizî - E. Davud)

Bize düşen İslâm'ın hiç bir unsurunu ve hükmünü asla gizlemeksizin onu yaymak, açıklayıp anlatmaktır. Hatta tüm insanlara anlatacağız. Bunu hiç bir zaman kendimizce görülen bir hikmete bağlı kalarak veya sakınarak terketmeyeceğiz. Düşmanlarımızın bize galebe çalmalarına bakmayacağız. Onların güçlülüklerini göz önünde bulundurarak bir hata yapmayacağız. Bize sorulan sorulara kesin cevap vereceğiz. Ancak, şunu unutmamak gerekir ki, sorulan soru ile bizi bir tuzağa düşürme durumu söz konusu ise buna dikkat etmek gerekir.

Kısaca duruma göre İslâm'ın tüm unsurlarını dikkatlice, metodlu bir şekilde ve programlı giderek gereken yapılmalıdır.

ÖĞRETİM YOLUYLA CİHAD YOLLARI

Öğretim ve eğitim yoluyla cihad yapabilmenin bir çok yolları vardır. Şimdi bunlardan bazısını görelim.

1 — Eğitim kurumları açmak. Bunların dönemlerini de katılanların zamanları, işleri ve durumları göz önünde tutularak yapılmalıdır. Süre kırk günden aşağı olmamalıdır. Kırkar günlük sürelerle kurslar tertip olunmalıdır. Hz. Ömer (r.a.) adamın birisine şöyle der: «Sen nerede idin? O da, ben ribatta - sınırda nöbetteydim, cevabını verir Bu defa, kaç gün müddetle kaldın? diye sorunca, otuz gün yurtta (nöbette) kaldım der. Bunun üzerine Hz. Ömer, kırka tamamlayamaz mıydın? der.» Bu konuda söz bir hayli uzun sürer. Bu kadarıyla yetiniyoruz.

Kurs dönemlerinde kursa katılacak hocalar önceden belirlenmeli, gereken program hazırlanmalı, öğrenicler ve hocaları, ibadet yapacakları yerleri ve amelleri için yerleri hazırlanmalıdır. Öyle ki buradan çıkan kimseler gerek eğitim yönünden gerekse ruhî açıdan çok şeyler edinmiş olarak çıkmış olsunlar. Ancak şurası da unutulmamalıdır ki bir tek dönem hazırlık için yeterli olmaz. Bunun daha da uzatılması gerekir. Başka başka dönemlerle ilim ve kültür yönünden yetiştirilmeleri icabeder. Evlerde ve mescitlerde de ilmi halkalar oluşturulmalıdır.

İnsanlardan bir grubu aralarında toplanmak üzere haftada bir, iki veya üç kez toplanıp İslâm ilimleri alanında çalışmalar yapabilirler. Bu çalışmalarını gerek evlerde gerekse camilerde sürdürebilirler.

İbn Abbas diyor ki: İnsanlarla haftada (cumada) bir kez konuş, şayet istekleri var ise bunu iki veya üçe çıkar. Bu Kur'ân ile halkı usandırmayın. Halk kendi aralarında konuşurlarken, gidip onların sözlerini keserek, bir şeyler anlatmayasın. Ancak sus. Şayet onlar sana emrederler, senden istekte bulunurlar ise, kendilerine konuş. Çünkü onlar böyle bir durumda buna isteklidirler. Duada kafiyeli ve ağdalı ifadelerden kaçın. Ben Rasûlüllah (a.s.) ile ashabının dönemini yaşadım, fakat onların böyle yaptıklarını görmedim.»

2 — Kişisel mütalaa: Derler ki, akıllı kimse için yükselmesi ve yetişmesi açısından kitap ona yeterlidir. Yine derler ki: Nazik ve anlayışlı bir kimse için, ilmî kaynakları bilenler için, hoca olarak kitaplar yeterlidir.

3 — İkişerli gruplar halinde çalışmak, müzakere ve mütalaada bulunmak. Derler ki: İki satırı karşılıklı müzakere yoluyla okumak, iki kitab okumaktan daha üstündür, yararlıdır.

Bilindiği gibi kimi zaman Hz. Cebrail (a.s.) Rasûlüllah (a.s.) ile çalışmalar yapardı. Kur'ân'ı birlikte okurlardı.

4 — Dini okullar açmak. Bilindiği gibi bu asırlardır yapılan ve uyula gelen bir sünnettir. Mutlaka yapılmalıdır. Müslümanlar çağlar boyu alimleri ve kendi alanlarında uzmanlaşmış insanları bu tür özel okullardan yetiştirmişlerdir. Bu konu gerçekten pek önemli olan bir konudur. Davetçilerin yetişmesi de bu gibi okullara bağlıdır (702).

5 — Mescidlerde eğitim seminerleri ve kursları düzenlemek. Nitekim Ebû Derda (r.a.), hergün, güneş doğumundan itibaren Dımaşk (Şam) camiinde Kur'ân öğretirdi. Bu işi öğleye kadar sürdürürdü. Öğrencilerini onarlı onarlı gruplar halinde ayırır, her bir grubun başına da bir bilen kimseyi getirirdi. O, kendisi ise hepsini denetler, hata ettiklerinde hatalarını düzeltirdi.

Ebû Musa, Basra mescidinde dolaşır, gelen cemaatı oturtur, onları halkalar şeklinde düzene sokar, böylece kendilerine Kur'ân okuturdu.

Mescidlerdeki ilim halkalarında ders verecek olan hocaların belli bir programları ve saatleri olacaktır. Dersler birbirleriyle çakışmayacaktır. Meselâ belirli bir mescidde filan saatte falan ders, bir diğer mescidde ise, başka bir saatte de farklı bir ders aynı hoca tarafından yürütülebilir. Meselâ bir gece tefsir dersi, bir gece hadis dersi, bir gece siyer ve bir gece de fıkıh dersi gibi dersler okutulur. Hepsi belirli saatlerde, belirli programlar dahilinde yürütülür..

Bunlardan kiimleri gün gün değişik dersler okuyabilirler. Kimisi ise bir tek konuda uzmanlaşmak ister. Kimisi kendi mescidinde ve çevresinde değişik ilim halkaları oluşturur. Öğrencileri de bu konuda kendisine yararlı ve yardımcı olurlar. Bazısı da kendi mescidinde programlı, düzenli ve devre devre olmak üzere kurslar düzenler. Her bir devrenin veya dönemin dersleri ve programları farklı farklı olur.

Öğrenim vasıtalarından biri de yolculuklar yaparak alimler ve davetciler arasına katılıp, onlarla çalışmak suretiyle sağlanabilir. Bu da gerçekten pek iyi ve yararlı bir ilim yoludur.

Yine ilim edinme yollarından biri de kamplar kurmak suretiyle çalışma yapmaktır. Çünkü belirli zamanlarda ordugâhlarda bu esnada belirli İslâmî bilgiler sunulabilir, İslâm kültürü aşılanabilir. İslâm kültürünün yayılması için salonlar teşkil edilebilir. Buralarda

---

702 — Müslümanlar tağûti düzenler eliyle artık alimlerin yetişemeyeceğini ve özellikle engelleneceğini bilmelidirler. Bunun için de mutlak surette maddî ve manevî güçlerini seferber ederek özel İslâmî ilim müesseselerini açmalılar. Buralardan İslamca düşünen ve yazan İslam alimleri ve düşünürleri çıkabilsin.

İslâm kültürü belli bir esas dahilinde verilebilir. Ayrıca buraya bağlı olanlara da, kamil manada İslâm'ı yaşamaları koşulları getirilebilir. Dini okullar, medreseler teşkil edilmeli. Çünkü bunlar İslâm kültürünü edinmek için en önemli araçlardır. Bu, yapıldığı takdirde, yapan da Allah'dan korkuyorsa bu yol ile kız ve erkek öğrencilere gereken iletilebilir.

Aslında insanlara İslâm kültürünü iletmek için bir çok araçlar vardır. Bunlarda önemli olan nokta şudur: «Bu kültürel çalışmalarda tekamül olmasıdır.» Çünkü herhangi bir eksiklik yani İslâm kültüründeki bir eksiklik, müslümanı büyük tehlikelere ve uçurumlara götürebilir. Onu sırata müstakimden uzaklaştırabilir.

Bizim İslâmî ilimleri yaymak noktasında şu kurala uymamız icab eder:

(İlim öğrendiğin şeydir) Şayet sen yaparsan, çalışırsan, öğrendiğin sabit kalır. Başkasına da yararlı olursun. Bizim alimlerimize göre kural: Gerçekten öğrenimini bitirinceye dek, okumayan ve öğrenmeyen kimse, ebediyyen öğrenemez. «Gerçekten yolu doğrultup - düzeltmek Allah'a aittir.»

3 — EL VE NEFİS İLE CİHAD

Cihad kelimesi mutlak anlamda ifade olununca bu türe şamildir. Kulaklar bunu duyunca akla hemen kâfirlere karşı yapılacak cihad gelir. Düşmana daru'l harpte hücum edip, saldırmamız, ya da bize saldırmaları halinde, onlara karşı savunmamız akla gelir. Bir de kendi topraklarımızı onlardan temizlememiz düşünülür. Hiç şüphesiz bu, el ile yapılan cihaddır. Yani güç ve silah kullanılarak yapılan cihaddır ki, buna sıcak savaş adı verilir. Bu, dışa karşı yapılan bir savaştır. Ancak bunun yanında el ile cihad denilince bu ifadeden daha da kapsamlıdır. Çünkü el ile cihad denilince sadece dıştaki kâfirlere karşı cihad değil, aynı zamanda mürtedlere (dinden dönenlere), asilere, zalimlere, fasıklara ve İslâm ülkesi aleyhine antlaşmaları bozanlara karşı yapılan cihadın her türlüsü girer. Bu, bizzat iç savaş veya dahili cihad adını alır. Bugün müslümanların karşı karşıya bulundukları zilletten kurtulmalarının bir tek çaresi vardır. Bu, yeniden cihada dönmek ve bu göreve tekrarından sarılmaktır. Biz bu konuyu iki madde veya fıkra halinde sunacağız. İçte el ile cihad ve dışa karşı el ile cihad. Biz bu iki maddeden birincisi üzerinde biraz fazlaca duracağız. İkincisini ise kısa geçeceğiz Çünkü konu kitaplarda etraflıca ele alınmıştır.

A — DARU'L İSLÂM'DA (İÇTE) EL VE NEFS İLE CİHAD

Bu, cihad nevilerinin en muğlak olanıdır, en anlaşılamıyanıdır. En çok zor olanıdır. Bunun şekilleriyse pek az anlaşılmaktadır. Bunun içindir ki, geneli, terketmiş, bir çok alimler ise ellerini bundan çekmiştir. Bir çokları ise uzaklaşmış bulunmaktadırlar. Öyle ki yalancı bir vera' (takva) ile mesele tatil edilmiştir. Atalete uğratılmıştır.

Kimi de kara cahilliğiyle, kimi apaçık rezilce bir korkaklıkla bu cihadı bırakmış durumdalar. Halbuki bu cihad bazan farzı ayın ve bazan da farzı kifaye olmaktadır. Kimi zaman mendup olarak görülmektedir. Bunun atalete uğratılması İslâm topraklarında İslâm'ın kaybına sebep olmuştur. Bozguncuların, hevâ ve hevesleri doğrultusunda yürüyenlerin hakimiyetine ve galebe çalmasına işi götürmüştür. Hatta müslümanlar üzerinde irtidat edenler bile her yerde saldırıya geçmiş bulunmaktadırlar. Bunun içindir ki, bu cihad türünün yeniden hem bilimsel (ilmî) olarak ve hem pratikte uygulanması gerekmektedir. Şayet İslâm'ın bekâsı isteniyorsa bu, zorunludur. Şimdi biz bunun bazı şekillerini sunmaya çalışacağız.

a — «Andolsun, eğer münafıklar, kalplerinde hastalık bulunanlar ve şehirde kışkırtıcılık yapan (yalan haber yayan) lar (bu tutumlarına) bir son vermeyecek olurlarsa gerçekten seni onlara saldırtırız, sonra orada seninle pek az (bir süre) komşu kalabilirler. Lânete uğratılmışlar olarak; nerede ele geçirilseler yakalanırlar ve öldürüldükçe (sürekli) öldürülürler. (Bu), daha önceden gelip - geçenler hakkında (uygulanan) Allah'ın sünnetidir. Allah'ın sünnetinde kesin olarak bir değişiklik bulamazsın.» (Ahzab, 60..62).

«Ey peygamber, kâfirlerle ve münafıklarla cihadet ve onlara karşı sert ve caydırıcı davran.» (Tevbe, 73).

Münafıklar, kalblerinde hastalık olanlar, şehirde ve müslümanlar a asında kışkırtıcılık yaparak yalan haber yayanlar, İslâm topraklarında (Darul İslâm'da) olmalarına rağmen bunu yapıyorlarsa, ölümle tehdit edilirler. Çünkü âyetin hükmü kesindir. Gerçi kimisi şöyle diyor : Onları öldürmek sadece imama - devlet başkanına aittir.

Biz de deriz ki, evet bu, doğrudur. Gerçi konuya ilişkin bilgiyi ileride göreceksin. Şayet müslümanların bir İmamları - Halifeleri yoksa, bunlar da gücü ellerine almışlarsa durum ne olacak? Müslümanlar bunlara mı boyun eğecek? Yoksa bunlarla savaşacak mı? Şayet güçleri varsa bunları öldürecek mi? Eğer güçleri yoksa buna hazırlık yapacaklar mı? Bunun için gereken çalışmaları ve hizmetleri yürütecekler mi? Özellikle İslâm, artık yok olmayla karşı karşıya bulunmaktadır. o halde ne yapmak gerekiyor?

Hiç kuşkusuz farz olan durum şudur. Savaşmak için hazırlık yapacaklar, eğer güçleri varsa bunu hemen yerine getirecekler. Eğer güçleri voksa güç yetirmek için gereken çalışmayı yapmak zorundadırlar, bu, kendilerine farzdır.

b — Müslim Ubade b. Samit'ten rivayet ediyor, Ubade demiştir ki: «Biz Rasûlüllah (a.s.)'a darlıkta, varlıkta, neşeli ve kederli zamanlarımızda, bize tercih yapıldığında dinleyip itaat etmeye, emirlik hu-

susunda ehil olanla kavga etmemeye ve nerede olursak hakkı söyleyeceğimize, Allah hakkında hiç bir kınayıcının kınamasından korkmayacağımıza bey'at ettik.»

Bir diğer rivayet ise şöyledir: Rasûlüllah (a.s.) bizi davet etti. Biz de kendisine bey'at ettik. Bizden aldığı sözler arasında: Neşeli zamanımızda, kederli zamanımızda, darlığımızda, varlığımızda, üzerimize tercih yapıldığında dinleyip itaat etmeye ve emirlik hususunda ehil olanla kavga etmeyeceğimize dâir aldığı bey'at da vardı. Ubâde:

Ancak hakkında elinizde Allah'tan bir hüccet bulunan âşikâr bir küfür görürseniz o başka!» dedi.

Buhari (r.a.) de Enes tarikiyle Rasûlüllah (a.s.)'dan şöyle rivayet ediyor:

«Dinleyin, itaat edin, şayet başınıza tayin edilen vali başı kuru üzüm gibi saçlı, siyah bir köle olsa bile, aranızda Allah'ın kitabını uyguladığı müddetçe..»

Rasûlüllah (a.s.)'dan rivayet edilmiştir, buyuruyor ki: «Sizin üzerinize bir takım emirler tayin edilecektir. Siz onları tanıyıp itirazda bulunacaksınız. Her kim hoşlanmaz - kabul etmezse kurtulmuştur. Her kim itirazda bulunursa kurtulmuştur. Fakat kim de rıza gösterir ve peşinden giderse... Bunun üzerine sahabi: Ey Allah'ın Rasûlü onlarla savaşmayalım mı? demişler. Rasûlüllah (a.s.) hayır, namaz kıldıkları sürece, buyurmuşlardır.» (Müslim, E. Davud ve Tirmizi).

Buna göre idareciler ve hakimler namaz kılamaz olduklarında, aramızda Allah'ın kitabıyla hüküm vermez olduklarında, bir de küfre davet eder olduklarında, ümmeti kâfir yapma yolunda yürüdüklerinde acaba bunlarla savaşmak caiz midir, değil midir?» Emir bu hususta açık ve nass ise gayet sarihtir. Mü'minde feraset sahibidir, denileni kavrar.

c — Sahih bir hadiste İbn Mesud'un rivayetine göre, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: «Önceki ümmetler içerisinden benden önce gönderilen hiç bir peygamber yoktur ki, onlardan havarileri ve sahabesi vardı. Onlar onun sünnetine tutunuyor ve emrine yapışıyorlardı. Daha sonra gelen halefleri ise, yapmadıkları şeyleri söylüyorlar ve emrolunmadıkları şeyleri işliyorlar. Her kim eliyle (güç kullanarak, her türlü silahtan ve güçten yararlanarak) onlarla cihad ederse o mü'mindir. Her kim onlarla diliyle cihad ederse o mü'mindir. Her kim kalbiyle onlarla ciha dederse o da mü'mindir. Artık bunun ötesinde imandan hardal danesi kadar bir şey yoktur.»

Rasûlüllah (a.s.) genel bir serbestiyle her mü'mine, kâfirlere karşı eliyle cihada izin vermiştir. Güç kullanabilir demiştir. Nitekim mün-

kerin el - güç kullanılarak ortadan kaldırılmasına da izin vermişlerdir, bu izin her bir mü'min içindir.

«Sizden her kim bir münkeri görürse, derhal eliyle (tüm gücüyle) hemen değiştirsin. Eğer buna güç yetiremezse hemen diliyle önlesin. Şayet buna da güç yetiremezse kalbiyle buğzetsin. Bu sonuncusu ise, imanın en zayıf derecesidir.»

d — **Hanefi fukahası derler ki:**

«Esas şudur; her müslüman kişi, bir müslümanın zina yaptığını görürse, gören müslümana o kimseyi öldürmesi helâldir... Buna göre: Zulümle büyüklenen, yol kesici olan, (milletten) zorla para alan, bütün zalimler en az bir değerle kıymet taşıyan bir şeyde zulmedenler, tüm büyük günah işleyenler, buna koşanların hepsinin öldürülmeleri mübahtır. Öldürenler ise yaptıklarından ötürü sevap kazanırlar...

Nasıhî ise, eziyet yapan her eziyetçinin öldürüleceğine ilişkin fetva vermiştir.

Vehbaniyye adlı kitabın şerhinde ise, ülkeden bunları sürgün etmekle, müfsidlerin ve bozguncuların evlerine hücûm etmekle fetva verilmistir. Aynı zamanda yine bu eserde böylelerinin evlerinden çıkarılmakla, evlerini başlarına yıkmakla ve şarap küplerini kırmakla fetva vermiştir. Yani bunların yapılması bu kimselere karşı mübahtır.

Her bir müslüman bu görevi, kişi doğrudan doğruya masiyete giriştiğinde müdahale etmesi ve gerekeni yapması caizdir.

Biraz önce sunduğumuz bazı ifadeleri İbn Abidîn merhum şerhte şöyle açıklamaktadır:

Zulümde mükabir - Büyüklenme: Yani üstün geldiği ve gücü olduğu için zorla ve alenen alan kimse.

Kuttaı Tarik - Yolkesen: Adam bir yolculuğa çıkar ve yolda bir yol keseni görse, onu öldürmesi hakkıdır. Gerçi bu yol kesici olan kimse, o kimseye karşı zarar verici bir davranışta bulunmasa da, yolcunun onu öldürme hakkı vardır. Çünkü başkalarını onun şerrinden ve ezasından kurtarması söz konusudur.

Büyük günah işleyenler: Yani fesadçılığı yapan her kimse buna dahildir. Meselâ sihirbaz, yolkesici, hırsız, oğlancı ve insanlara zarar veren her boğaz sıkan kimse, şayet öldürülmekten başka ıslah çaresi yoksa öldürülebilir.

A'vine: Sanki bu kelime «Main» kelimesinin ya da «A'van» kelimesinin çoğulu durumundadır. Aynı zamanda mana itibariyle bu

kelimelerin manasınadır. Bundan maksad devlet erkanını ve idarecileri kötülük yapmaya, bozgunculuğa sevkeden, onlara bu yolda önayak olan kimse ya da kimseler demektir.

Nesefi'nin bir araya getirdiği «Ahkamussiyase» adlı risalede deniyor ki: Şeyhul İslâm'a, A'vine'nin, zalimlerin ve yol göstericilerinin fetret dönemlerinde öldürülmesi hakkında sorulmuş ve şu cevabı vermiştir: Bunları öldürmek mübahtır. Çünkü bunlar yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak için çalışıp duruyorlar.

Yine denildiğine göre, gerçekten bu kimseler fetret dönemlerinde imtina ediyorlar ve gizleniyorlar, o zaman ne yapılmalı? Demiştir ki, bu, zarurî bir imtinadır. Şayet bırakılsalar, hemen aynı şekilde menolundukları şeyi yapmaya koşacaklardır. Nitekim böyle olduğunu da görmekteyiz.

Demiştir ki: Şeyhülislâm Ebu Şucaa sorduk, bu durum hakkında şöyle fetva verdiler. Bunların öldürülmesi mübahtır. Öldüren ise sevap kazanır.»

İbn Abidin (r.a.), Nasıhi'nin fetvasına ilave olarak diyor ki: (Nasıhi, her eziyet verenin öldürülmesinin vacip olduğunu belirtiyordu). Ola ki, burada vaciplik, imama (devlet başkanına, halifeye) ya da naibine göredir. Bunların dışındakilere ise öldürmek vacip değil, mübahtır.

Yine İbn Abidin merhum «Hücûm ile...» kelimesine şöyle bir ilavede bulunuyor: Ahkamussiyase ve el Münteka'da demiştir ki: Bir kimsenin evinde çalgı aletlerinin sesini biri duysa, oraya derhal müdahale edebilir. Çünkü adam evinde çalgıyı çalmakla ve bu sesi duyurmakla, evinin dokunulmazlığını yitirmiştir. (bkz. Bazzaziye).. Sadruşşehid bizim hanefi alimlerimizden anlattığına göre evinde fıska ve fesadın her türünü alışkanlık haline getiren kimsenin evi başına yıkılır. Öyle ki bozguncuların ve müfsitlerin evlerine baskın yapmakta herhangi bir sakınca yoktur. Nitekim Hz. Ömer (r.a.), evinde nevha yapıp şarkı söyleyen bir kadının evine girer ve o kadını kırbaçla döver, bu esnada üzerinden yüz örtüsü düşmüş. Bunun üzerine kendisine (Hz. Ömer'e) söylenen söylenmiş, o da şöyle demiştir: Bu kadın madem ki haramla uğraşıp durmaktadır. Artık bunun mahremliği kalmamıştır. Böylece bu kadını cariyelere katmıştır... Yine Hz. Ömer (r.a.)'den rivayet olunmaktadır: Kendisi içki içilen bir evi (bugünkü anlamda içkili yeri, şaraphaneleri, meyhaneleri) yaktırmıştır. Saffar ez Zahid'den gelen rivayete göre, fasıkların evinin yıkımıyla emir verilir.»

Yine İbn Abidin «Onu her bir müslüman yerine getirir...» ifadesine şu ilaveyi yapmaktadır: Yani gerekli ve vacib olan tazir görevini yerine getirir. Çünkü bu, Allah'ın hakkıdır. Bu, tıpkı münkeri izale etme türünden bir şeydir. Şari yani kanun koyucu Allah (c.c.) ise, herkesi buna görevli kılmıştır. Çünkü Rasûlüllah (a.s.)'ın diliyle şöyle buyurulmuştur:

«Sizden her kim bir münkeri görürse, derhâl eliyle onu önlesin...» Ancak had cezaları böyle değildir. Çünkü bunu yüklenme görevi İslâm devlet yetkilisinden başkasına verilmemiştir. Halifeye, naibine ve valilere verilmiştir. Halbuki tazir cezası ise had cezaları gibi değildir. Bu, kazif - iftira ve benzeri şeylerle kul için vacip olan bir hak olmaktadır. Çünkü işin davaya götürülmesiyle, ancak hakim gereken cezayı uygular.»

BİR SORU

Önceki sayfalarda bütün büyük günah işleyenlerin ve bunda ısrar edenlerin öldürüleceği caiz görülüyordu. Hiç kuşkusuz, açılıp - saçılmak da büyük bir günahtır ve yeryüzünde en büyük bir bozgunculuktur. O halde böyle açılıp - saçılan kadınların öldürülmesi herkes için caiz olabilir mi?

Biz, hanefilerin sözlerinden ve fetvalarından şunu öğrenmiştik. Sihirbaz kadının öldürülmesi caizdir. Şayet bu da aynen onun gibi görülürse öldürülmesi caizdir. Durmadan ısrar eder ve üzerine düşkünlük gösterirse uygulanabilir. Yine de en iyisini bilen Allah'dır.

BİR BAŞKA SORU

Hanefi fakihlerinin büyüklerinden Hidaye sahibi bir mesele zikrediyor Buna göre: Bir müslüman devlet başkanının - halifenin görüşünü almadan bir mürtedi dinden döneni öldürse bu kimse Allah nezdinde günahkar olur mu? Verdiği fetvaya göre, günahkar değildir.

Bu, gerçekten pek önemli olan bir noktadır. Çünkü biz daha önce «Kâfirlere karşı pek serttirler..» âyetini açıklarken gerekeni söylemiştik. Şeriatın bunlar hakkındaki hükmü öldürülmelerinin caiz olduğudur. Meselâ zındıklar, mülhidler böyledir. Her bir müslüman, halifeleri de olsa, ona haber vermeden bu cezayı uygulaması caizdir

Ancak, Halife'nin bu durumda, öldürme fiilini yapan kimseye azar mahiyetinde ona tazir cezası uygulaması hakkı vardır. Buna

neden ise, hanefi fukahasının belirttiklerine göre, Halifeyi çiğnemek, makamı gözetmemek durumuyla bir saygısızlık olmuştur. Bunun tazirsiz ve cezasız bırakılması doğru değildir. Yoksa yaptığı iş günahtır diye değil. Makam çiğnendiği içindir. O kimse Allah nezdinde yine sevaba nail olmuştur. Çünkü imamın müslümanlar üzerinde hakkı vardır. O hakkı çiğnemeleriyse doğru değildir.

Bu durum şayet İmam - Halife var ise böyledir. Fakat ya halifeleri yoksa müslümanların, o zaman ne olacak? Böyle bir durumda herhangi bir müslümanın bu manada ve bu maksatla yaptığı işinde kendisi için asla bir zorluk söz konusu değildir, yapabilir, caizdir. Ancak müslüman bu işe karar verirken sorumluluğu da yüklenmeyi kabul edip karara bağlamışsa, yapabilir.»

e — İmam Gazzali ki, kendisi İhyai Ulumiddin adlı kitabın sahibidir. Mezhep itibariyle şafiidir der ki: (İhtisap derecelerinden söz ederken:

Beşinci derece ise: Bu da el ile değiştirmektir. Meselâ oyuncakları yani oyun aletlerini kırmak gibi, şarabı dökmek gibi, adamın başından ipek elbiseyi çıkarmak gibi, üzerinden almak ve üzerine oturmaktan menetmek gibi. Bir de başkasına ait mal üzerinde oturmaktan alıkoymak, ayağından çekerek gasbetmiş olduğu evden - yerden adamı çıkarmak, cünüp kimsenin mescidde oturuyorsa, çıkarılması ve benzeri şeyler hep bu türden olan şeylerdir ki, beşinci derece içerisinde ele alınan hususlardır. Bunların kimisi bazı masiyetlerde varken, kimisi başka masiyetlerde bulunmaktadır.

Bir de dil ve kalb ile işlenen masiyetler var ki, doğrudan doğruya bunu işleyen kimseye engel olmak mümkün değildir. Aynı zamanda bizzat masiyeti işleyen ve batını cevarihiyle yapan kimsenin işledikleri sadece kendisince bilindiğinden buna yine engel olamayız.

Bu beşinci derecede iki davranış söz konusudur.

1 — Muhtesip: Resmî görevli bundan aciz kalmadıkça, bizzat kişinin müdahaleye kalkışmaması. Çünkü görevli olmayan kimsenin onu defetmesi, çekmesi gerekmez. Şayet muhtesibe tekliften aciz değilse, yani içkiyi döktürmek, eğlence aletlerini kırdırmak ve ipek elbisenin dövmelerini çözmek gibi şeylere kadirse, bunu bizzat kendisinin yapması gerekmez. Çünkü kırmanın ne türden yapılması hususuna vakıf değildir, bu durum kendisine güç gelebilir. Bizzat kişi kendisi bunu yapabilecek güçte değilse, bunda gayret sarfetmesi, bunu önleyebilecek birine havale etmesi yeter.

2 — Bu kötülüğü değiştirme noktasında istenenden öteye geçilmemelidir. Mesela adamın sakalından tutup çıkarmamalı, şayet eliy-

le çekmeye gücü yetiyorsa, ayağıyla bu işe girişmemelidir. Çünkü fazla işkence istenmemektedir. Adamı çekip çıkarırken elbisesini parçalamamak, ipek elbisesini parçalamamalıdır. Ancak ipek elbiseyi giyen kimsenin üzerindeki o elbisenin iliklerini - dövmelerini çözer. Oyun aletlerini ve haçı yakmaz. Yani bunu Hristiyanlar yapıyorsa yakmaz. Ancak kırmak suretiyle, onları oynanmaz hale getirir.

Kırmanın ise sınırı, tekrar onu yeniden yapma ihtiyacı duyabilsin, oynanmaz duruma gelsin. Yani ilk kez onu tahtadan (ya da başkaca bir şeyden) imal ederken çektiği sıkıntıyı ve güçlüğü yeniden çeksin.

İçki ve şarabın dökülmesinde ise, kaplarının kırılmaması, şayet başka bir yol varsa, kırma işleminin yapılmaması iyi olur, bundan sakınmak gerek. Şayet başka bir yol yoksa, o zaman onu alıp bir taşa vurmakla iş yapılacaksa, bunu yapar ve daha fazla ileri gitmez. Çünkü böylece içki kabının değeri düşecektir, içki sebebiyle olan değeri de yok olacaktır. Çünkü o kap kendisiyle şarabın akıtılmasına - dökülmesine bir engel teşkil etmekte idi.

Şayet içkiyi bedeninde gizlerse, biz vücudunu döverek yaralamaya çalışırız ki, böylece şarabın - içkinin dökülmesi sağlanabilsin. Çünkü madem ki bu adam canından daha çok bu gibi şeye değer veriyor, yapılacak olan da budur.

Eğer içki kapları ağızları dar kaplar ise, bunları dökeceğim diye de, fasıklar yetişip, o kimseyi bu görevinden alıkoyacaklarsa, o zaman hiç beklemeksizin bunları kırabilir. Çünkü bu, bir mazerettir. Şayet fasıkların bunda başarılı olacaklarını ve kendisini engelleyeceklerine aklı kesmiyorsa, yani onlar bunu yapamayacaklarsa, fakat kendisinin zamanı kaybolacak, üzerinde çalıştığı işleri aksayacaksa, yine de kırma hakkı vardır. Çünkü orada kaybedeceği zamanıyla kendi işinden ve menfaatinden kayba uğratılamaz. Kendi işi bundan daha değerlidir. Müslüman içki için zamanını ve işini geciktirmeye hakkı yoktur.

Eğer içkiyi kaplarını kırmadan dökmek kolay ise ve buna rağmen kırarak dökerse, o kimseye kapları ödeme hakkı vardır.

Altıncı derece: Tehdit etmek ve korkutmaktır. Meselâ bunu bırak, yoksa başını parçalarım. Ya da boynunu vururum. Veya senin hakkında gereğin yapılması için emrederim gibi tehditkâr ifadeler söyler. Tabii ki bunu yani tehdit ve korkutma işini yapan kimse, gücü var ve dediklerini de gerçekten yapabilecekse yararı vardır. Bunda ise izlenecek olan yol şöyledir. Kişiyi, gerçekleştirilmesi caiz olma-

yan ve uygun görülmeyen bir şey ile tehdit etmemelidir. Meselâ senin evini yağmalarım gibi, çocuğunu döverim, hanımını esir alırım ve benzeri caiz olmayan şeylerle tehdit etmek uygun değildir. Hele bunu gerçekten söylerse ve yapacaksa bu, haramdır. Yok korkutmak maksadıyla söylerse yalan söylemiş olur.

Evet şayet adam korkutmasına dövmeyle veya alay edilerek karşı konulacak olursa, o zaman bu korkutma ve tehdit görevini yapan kimsenin duruma göre belli bir sınıra kadar gereken azmetme hakkı vardır. Yani dediğini yapmakta hakkı vardır. Şayet adamı caydırmak ve korkutmak gibi bir ümidi varsa, kişinin o kimseyi gizlediği ve yapmaya karar verdiği korkutmayla tehdidi artırmaya da yetkisi bulunmaktadır. Çünkü bunda bir sakınca yoktur, bu, yalan da değildir. Zira adam yola gelmezse, bunu söyleyen de gerçekten dediğini yapabilecektir. Çünkü bu gibi olaylarda mübalağa yapmak mutad ve alışır hale gelmiştir. Bu da iki şahsın arasını bulmak için mübalağa yapan kimsenin durumu gibidir. Ya da iki kumanın arasını bulmak için aracı olan kimse mübalağa yapabilir. Ancak bu da ihtiyaç gereği ne kadar ruhsat verildiyse, o kadar yapılabilir. İşte bu da aynen böyledir. Gerçekten sana böyle böyle yaparız diye kastedilmesi, adamın kötülüğü için değil, onun düzelmesi ve ıslahı içindir.

Yedinci derece: Elle ve ayakla girişerek ve benzeri şeylerle, silah çekmeksizin doğrudan doğruya dövmek. Bu, kişilere zaruret olması şartıyla caizdir. Adamı o işten menetmek ve defetmek için ihtiyaçtan fazla darptan sakınılmalıdır. Ancak münker olan şey patlama noktasında çoğalmış ise, onun menedilmesi gerekir. Kadî (hakim) ise üzerinde böyle bir suç gerçekleşen - sabit olan kimse için hapis cezası verir. Hapse atılan kimse halen ısrar eder, kadî - hakim de o kimsenin bunu yapmaya güçlü olduğunu bilirse, adam inatçıysa, o zaman kadı tedrici olarak dayak cezası verebilir. İhtiyaç duyması halinde bu, hakkıdır.

Aynı şekilde muhtesip olan kimse de tedriciliğe uyar. Şayet silah çekmek suretiyle ve buna gerek duyarak münkerin def'ine güç yetirecekse, zor kullanarak bunu yapma imkanı var ise, bir fitnenin ortaya çıkacağı korkusu olmadıkça bunu yapmak mümkündür, bu hak vardır. Meselâ bir fasıkın bir kadına saldırdığını gördü, ya da yanında olan bir çalgıyı çalmaktadır. Böyle olan kimse ile muhtesip - görevli (Belediye ve polis görevlisi) arasında engelleyici bir nehir veya bir duvar bulunmaktadır. Hemen görevli kimse silahını çeker ve fiili işleyene yöneltir ve ona der ki: O kadını bırak, yoksa vururum. Şayet karşı kişi bırakmazsa, fiilinden vazgeçmezse, görevlinin

vurma yetkisi ve hakkı vardır. Ancak ateş açarken öldürmeye değil de, bacaklarından, oyluklarından ve benzeri öldüremeyecek yerlerinden ateş açabilir. Yine bu hususta da tedriciliğe önem verir. Yani ilk önce havaya ateş açar, böylece göz dağı verir. Daha olmazsa duruma göre tavır takınılır. Aynı şekilde kılıcını, copunu, silahını çekerek, şu kötü fiili bırak ya da seni vururum, der. Bütün bunlar münkerin kaldırılması için yapılabilecek şeylerdir. Def'i yani kaldırılması vacip olan için bunlar yapılabilir. Aynı zamanda mümkün olan her yol denenir. Bu hususta hakkın Allah'a ait olmasıyla, kula ait olması arasında bir fark gözetilmez. Hakkın hepsi haktır.

Sekizinci derece: Adam kendi başına bu işi yapabilecek güçte ve menedecek durumda değildir. Kendisine silahlı yardımcılar verilmesine gerek duyulmaktadır. Çünkü çoğu zaman fasık olan kimse de çevresiyle birlikte böyle bir işe hazırlanabilir, böylece iki saffın karşı karşıya gelmeleri ve çarpışmaları gerekebilir. Bu, imamın yani halifenin iznine gerek duymaya işi götürebilir, bunda ihtilaf vardır. Kimileri derler ki: Vatandaşlar kendi başlarına böyle bir işe girişemezler. Çünkü böyle bir durum fitneye sebep olur, onları tahrik eder. Fesadın yaygınlaşmasına, ülkelerin harabolmasına neden olabilir.

Başkaları ise şöyle diyorlar: Bu konuda izne hiç de gerek yoktur. Bu görüşü ileri süren ise Enis (veya Üneys)'tir. Madem ki herhangi bir müslüman için iyiliği emretmek caizdir. Bunun ilk dereceleri, ikincileri, ikinciler ise üçüncüleri çağrıştırır. Bu da böylece sona kadar gider. Hiç kuşkusuz bu, savaşa, savaş da yardımlaşmaya vardırır Bu bakımdan emri bil marufun levazımına aldırmaya gerek yoktur. Bunun sonunda varacağı şey, Allah rızası için asker donatmak ve masiyeti ortadan kaldırmaktır. Biz ise, savaşçılardan münferit - tek olarak bu görevi yüklenene bunu caiz görmekteyiz. Yani toplanıp bir araya gelip savaşmaları caizdir, diyoruz. Kâfirlerden bir gurubu kökünden ortadan kaldırmak isteyen müslüman ferdler var ise, bunların birleşerek bunu yapmaları caizdir. Bu fesad ehlinin kaldırılması için caiz olduğuna göre, kâfire gelince, onun öldürülmesinde zaten bir beis yoktur. Her müslüman bunu yapabilir. Şayet müslüman bu arada ölürse şehittir. Aynı şekilde fıskı yolunda mücadele eden fasık ile savaşmak da böyledir. Eğer muhtesip olan kimse öldürülürse, ki mazlumdur, yani zulmen öldürülmüştür, bu da aynen şehittir.

Gerçi genelde işin böyle bir noktaya varması pek az görülür. Yani hisbe teşkilatında bu, az görülen bir olaydır. Bu bakımdan bununla kıyas kanunu değişecek değildir. Aksine şöyle denebilir:

Kim münkeri ortadan kaldırma gücüne sahip ise, o kimsenin bu işi eliyle, silahıyla, canıyla ve yardımcılarıyla önlemesi hakkı vardır.

Şayet durum bizim yukarıda sizlere sunduğumuz şekli alacak olursa, işte bunları yapma haklarına her müslüman sahiptir.»

Bütün bu alıntılardan açıkça anlaşılan şudur: Müslüman yurdunu - toprağını fesatdan ve müfsidlerden temizlemek, müslümanlar üzerine vaciptir. Bunlardan herbirine bir haktır. Bu bakımdan her bir müslümanın bu hakkını kullanması, kendileri için caizdir. Çünkü topraklarında bir fesadın, bir şüphenin, bir bozguncunun ve bir eziyetçinin kalmaması buna bağlıdır.»

Şayet müslümanların imamı var ise, o bunu yapmazsa günahkardır. Müslümanların bunu yapmaları bu takdirde görevleri gereğidir.

Fakat müslümanların bir imamı yani halifesi yok ise, bizzat her bir müslümanın bu görevi omuzlaması, onları temizlemesi ve bunu İslâm devletini kuruncaya dek sürdürmesi gerekir. İslâm devleti kurulsun, hilafet de yeniden gelebilsin diye tüm gücünü seferber etmesi icabeder.

Gerçekten bugün bir çok İslâm ülkeleri kâfirlerin, mürtedlerin, zındıkların, mülhidlerin, münafıkların, fasıkların ve müfsidlerin hakimiyeti altında bulunmaktadırlar. Bunlar ya ferdler halinde veya heyetler halinde, ya da düzenli kuruluşlar ve partiler halinde hakimiyetini kurmuş durumdalar. Öyle ki İslâm topraklarında sapık kâfir partiler - kuruluşlar, gizli kâfir kurum ve kuruluşları, örgütleri doğmuş bulunmaktadır. Batınîlerin, zındıkların ve mülhidlerin varlığı ise bunlara güç katmıştır. Hristiyanlar da zimmet akitlerini bozmuşlardır. İşte bugün İslâm bölgelerindeki hükümetlerin durumu böyle kâfiri bir karışımdan oluşmuş hükümetlerle idare olunmaktadırlar. Bu hükümetler, önemli adamları fesadı yaymak, insanları açıktan açığa masiyet işlemeye büyük günahlara teşvike uğraşıyorlar. Bunda ısrar ediyorlar. Bunun mübah olmasını istiyorlar, kimisi de mübah saymaktadır. Böylece hilafet ve imamet de kaybolup gitmiştir.

Bütün bunlar karşısında bizim görevimiz, geniş bir temizleme operasyonuna girerek, müslüman ülkelerini bunlardan temizlemektir. Kâfirlere şiddet gösterilmesi bahsinde ele aldığımız noktaların herbirini uygulamak suretiyle gerekeni yapmaktır. Böylece yine görevi bu kâfirlerden alıp, asıl hak sahibine teslim etmek zorundayız.

Bu ise, ancak düzenli bir cihad çalışmasına girmekle sağlanabilir. İslâm ülkelerinde yaşayan hiç bir ayırımcı guruba acımaksızın, kâfirini, fasıkını, münafık ve mürtedini hep aynı şekilde düşünmek suretiyle gerekeni yapmak zorundayız. Batınîler, kâfirlere, bahaîlere

ve kadiyanîlere karşı yapılacak olan bundan başkası değildir. Aynı zamanda kâfir partiler, komünist kuruluşlar ve partilere karşı, ırkçı ve kavmiyetçilere karşı takınacağımız tavır ve onlara karşı sürdüreceğimiz cihad böyle olacaktır. Kökünden kazıyıp atmak. Cahillerin, din ile devleti birbirinden ayıranların, bid'at, fesad ve benzeri kötülüklere baş çekenlere karşı yapılacak olan sistemli ve düzenli bir cihad evet, böyle bir cihadın yürütülmesidir. Masonlar, siyonistler ve benzerlerinin İslâm ülkelerinden ve topraklarından atılması ve İslâm topraklarının temizlenmesi tekrar cihad görevini ele almakla mümkündür. Bu, artık vakit geçirilmesi caiz olmayan bir vacip - afrz halini almıştır. Bunu biraz daha bekletmek ise, İslâm'ın son kalıntısı diyebileceğimiz müslümanlara kasdetmektir. Bu iş, yani cihad işinin tanzimi darul harpteki bir cihaddan da önce gelir. Çünkü tüm kâfirler temizlenmedikten sonra, müslümanların birliği sağlanmadıkça, imamları bulunmadıkça darul harbe karşı savaşa girişmek mümkün değildir. Onun içindir ki, öncelikle İslâm topraklarının kurtarılması gerekmektedir. Zira önce yakın düşman ile cihad, sonra da uzak düşman ile cihad gelir. Bu, yapılmadan uzak düşmanla savaşa gitmeye kalkışmak baştan cihadı kaybetmek anlamını taşır.

İbni Teymiye (r.a.)'nin Batınîlerle ilgili vermiş olduğu fetvası bugün dahi benzer olaylara İslâm topraklarında uygulanması mümkün olan bir fetvadır. İbn Teymiye bu fetvasında diyordu ki: «Hiç kuşkusuz bunlarla cihada girişmek hadleri bunlar aleyhine ikame etmek, Allah'a itaatın en büyük örneğidir. Görevlerin de en büyüğüdür. Bunlarla yapılan cihad, müslümanlara karşı ses çıkarmayan ve savaşmayan müşriklerle ve ehli kitapla savaştan çok daha üstün ve faziletlidir. Gerçekten bunlarla cihad etmek tıpkı mürtedlerle cihad etmek gibidir.

Bilindiği gibi Hz. Ebu Bekr Sıddîk olsun diğer sahabîler olsunlar, bunlar önceleri mürtedlerle cihad etmeyi, Ehli Kitaptan olan kâfirlerle cihaddan önce kabul ettiler. Bunlarla cihad etmek, fethedilmiş olan İslâm ülkelerini korumaktır. Dinden çıkmak isteyenleri ona sokmaktır. Bizimle savaşmayan müşrik ve ehli kitap ile savaşmak, dini daha çok ortaya çıkarmaktır. Halbuki sermayeyi korumak, kârdan önce gelir. Kaldı ki bu batınîlerin müslümanlara yaptıkları zararlar, ötekilerin yaptığından daha fazladır. Aksine bunların müslümanlara verdikleri zararlar, tıpkı müşriklerle ehli kitabın verdikleri zararları gibidir.

Bunların dinde meydana getirmiş oldukları zarar, müşrik ve ehli kitaptan muharip olanların yaptıkları zarardan müslümanlar çok

daha fazla zarar görmektedirler. Her bir müslümanın bu noktada üzerine düşen görevi gücü nisbetinde yerine getirmesi gerekir. Hiç bir müslümanın onlar hakkında edindiği bilgileri saklaması caiz değildir. Mutlaka ilgililere bildirmelidir. Onları ifşa edecek, müslümanlara bildirecekti, müslümanlar onların içyüzlerini bilebilsinler. Aynı zamanda hiç bir müslümana, Allah'ın ve Rasûlünün karşı koymayı emrettiği bir şeyi nehyetmeye hakları yoktur.

Gerçekten bu, emri bilmarufun ve nehyi anil münkerin, Allah yolunda cihadın en büyük noktalarındandır. Allah (c.c.) peygamberine şöyle buyuruyor:

«Ey Peygamber kâfirlerle ve münafıklarla cihad et.» (Tevbe, 73).

Bunların kötülüklerini menetmeye yardımcı olmak, hidâyetlerine imkan dahilinde yardımcı olmak en büyük sevap ve ecirlerdendir. Derecesini ise Allah'dan başkası bilemez. Bizim görevimiz her ne olursa olsun, Darul İslâm'da tüm imkanlarımızla ve elimizle savaşmak zorundayız.

Şayet bu görevi yapan bir imam var ise, ona yardımcı olmalıyız. Eğer imam bunda kusurlu davranırsa, öğüt veririz. Bize ne zaman sorumluluk yüklerse yaparız. Şayet bir imamları yoksa, müslümanlar ödevleri gereği, bu hususta gereken çalışmayı yapmalılar.

«Sizden hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten sakındıran bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa erenler işte bunlardır.» (Ali İmran, 104).

Gerçekte bu âyetinde Rabbimiz bir imamın varlığını kayıtlamamıştır. Aksine müslümanların varlığından söz etmektedir. Müslümanlar ise hemen her yerde varlar, yok olmuş değiller. Böyle olduklarına göre, bunlar kendileri adına bir emir atamakta görevlerini yitirmiş değillerdir. Çünkü kendileri aralarında bir emir, yerli bir emir seçerler, bu genel anlamda imam - halife bulununcaya kadar görevi yürütür.

Bazı insanlar bizden soruyorlar: Anarşistler, kandökücüleri - katiller bütün bunlar laimin levminden yani kınayıcının kınamasından ileri gelen sözlerdir. Bütün bu gibi ifadeler kullanılırken, bizleri Allah yolunda cihad etmekten engellemek, cihadı terketmek için bizleri tahrikten ibarettir. Halbuki Rabbimiz bizlerin herhangi bir kınayıcının kınamasından korkmamamızı emretmiştir. **«Allah yolunda cihad ederler ve bir kınayıcının kınamasından korkmazlar.»** (Maide, 54).

Bir başka töhmet ise, mücahidleri harici damgasıyla itham altında tutmaktır. Bu konunun mutlaka açığa çıkması gerekir. Çünkü bu

töhmet zalim hakimler ve yardakçı alimler tarafından ortaya atılmaktadır. Hanefî fakihleri derler ki:

Hariciler: O asiler ve bağilerdir ki, imamın bunları öldürmesi caizdir, bunlarla savaşması caizdir. Ayrıca müslümanların da görevi, halifenin yanında yer alarak, hak imama karşı isyana kalkışmış bulunan bu kimselerle savaşmaları vaciptir. Hak imam, zatında İslâmî hükümleri gerekli gören, kendi ümmetine de Allah'ın kitabını ve Rasûlünün sünnetini zorunlu kılan kimsedir. İşte böyle bir imam aleyhinde isyana kalkışan kimse bağî olur, zalim olur ve harici olur ki, kendisiyle savaşmak ve öldürülmesi caizdir.»

Fakat diğer noktalara gelince, onlar için bu konuda herhangi bir şey yoktur.

Kâfir hak olan bir imam değildir. Bid'at sahibi kimse hak olan imam değildir. Dalalete ve sapıklığa çağıran kimse hak imam değildir. Namaz kılmayan kimse, zatında İslâmî hükümleri gerekli görmeyen kimse hak imam olamaz. Aynı zamanda Allah'ın hükümlerini lağveden - yürürlükten kaldıran, şeriatını tatil eden, fasıklığı ve her şeyin mübah olmasını isteyen kimse de hak imam olamaz. Irkçılık yaparak, bölgecilik yaparak müslümanlar arasındaki birliği bozmaya çalışan kimse de hak imam olamaz. İşte bunlara karşı çıkan kimseler hidâyettedirler ve asî - bağî değildirler.

Hak imam ortaya çıkıncaya dek, müslümanların hakkıyla yaptıkları hareketler hiç bir zaman bağî ve harici olarak değerlendirilmezler. Aksine ötekilerin hakka dönmeleri gerekir. Bu husus için hanefi fukahası diyor ki:

Buna göre müslümanlar cihaddadırlar. İtaat boyunduruğunu kırmadıkça haricilerle bir kabul edilemezler. Zulüm konusunda zulmü önlemek için imam ile birlikte hareket edip ona yardımcı olmadıkları sürece imam ile birlik sayılmazlar.

İşte bu konuda gerçek olan budur. Bunun dışında kalan yalandır, iftiradır, sapıklıktır, münafıklıktır ve zalimlere meyletmektir ve onlara yardımcı olmaktır.

DARU'L HARPTE EL VE NEFİSLE CİHAD

Biz darul harpte el ve nefis ile yapılacak cihadın tüm yönlerini, durumlarını gayet geniş olarak İslâm adlı kitabımızda açıkladık. Bunun içindir ki, burada fazla bir açıklama yapmadan ana hatlarıyla bazı bölümlerine kısaca değinip geçeceğiz.

1 — Müslümanlar tüm dünyanın Allah'ın hakimiyetine boyun eğmeleri için gerekeni yapmakla yükümlüdürler.

2 — Bir şey ki onsuz vacip - farz yapılamıyor o şeyin de yerine getirilmesi vaciptir. (Meselâ, namaz farzdır, fakat abdestsiz kılınamaz, namazın kılınması için abdestin de alınması farzdır gibi).

3 — Madem ki tüm dünyanın Allah'ın hakimiyetine boyun eğmesi için müslümanların birlik ve beraberliği şarttır, güçlerini birleştirmeleri şarttır, bununla ilgili araç - gereçlerin temini ve sanatların icadı şarttır. En azından müslüman güçlerle onlar arasında bir denge oluşmuş olmalıdır. İşte bütün bunların yerine getirilmesi ayrı ayrı vacip - farzlardandır.

Aynı zamanda tüm bölgelerdeki müslümanlar bu gücü edinmedikçe ve bölgelerini kâfirlerden temizlemedikçe güç sağlanamaz. O halde bunu yapmak da vaciptir.

Madem ki bunun sağlanabilmesi için öncelikle İslâm topraklarında nefs ile cihadın yürütülmesi gerekir. Zira en başta vacip olan budur.

4 — Dünyanın İslâm'a boyun eğmesi için ne gibi şeylerin yapılması gerekiyorsa tüm bunların yapılması da vaciptir. Meselâ savaş konularında strateji, teknik ve benzeri alanlarda uzmanlaşmaları da gerekir.

5 — Nefs ile cihad İslâm topraklarında yaşayan her bir müslümana farzı ayındır. Buna gücü olan ve müştereken yapmaları gereken bir şey hususunda birleşmeleri ve güç birliği yapmaları gerekir. Kendi aralarında cihad için gerekli olan tüm araç - gereçleri sağlamaları, savunma için yapılacak çalışmaları da farzı ayındır.

İslâm topraklarının bir parçası işgal altına alındığında, bunu kurtarmak için genel bir seferberliğe gerek duyulduğu takdirde bunun da yapılması farzı ayındır. Fakat sadece komşu bölgelerde bulunan müslümanların katılmasıyla önlenebilecekse, kurtarma imkanı var ise, bu takdirde farzı ayın orada yaşayan halka intikal eder. Diğerlerinden bu farziyet düşer.

6 — Hangi hallerde ve şartlarda cereyan ederse etsin, cihad görevi devam ettiği sürece ve kâfirlerin öldürülmesi de olacağından, bu, Allah yolunda ve samimi - halis bir niyetle cereyan ederse, yapan kimse ecir kazanır.

Hükümetler üç türlüdür:

a — Adaletli İslâm hükümeti: Bizim böyle bir hükümete karşı görev ve tutumumuz kendilerine itaat etmemizdir. Gereken nasihatı yapmamızdır. Kendilerine karşı samimi olmamız görevimizdir. Böyle bir hükümetin devamını korumamızdır. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor: «**Din nasihattır. Ya Rasûlallah kimin için diye sorduk? Buyurdular ki: Allah için, Kitabı için, Rasûlü için, müslümanların imamları için ve hepsi için.**» (Müslim, E. Davud, Tirmizî).

b — Zalim İslâmî hükümet: Bu hükümete karşı görevimiz, kendilerine nasihat etmektir ve onları doğruya yöneltmektir. «**Gerçekten cihadın en büyüğü zalim sultan nezdinde, adil sözü söylemektir.**» (E. Davud, İ. Mace). «Ta ki onları hakka yöneltip doğrultasınız.»

c — Kâfir hükümet: Böyle bir hükümete karşı da yapacaklarımız, ona karşı gerekeni yapmak ve onu değiştirmektir. Böyle bir hükümetin varlığına son vermektir. «**Kâfirlerle ve münafıklarla cihad edin.**» (Tevbe, 79).

Müslüman, saydığımız bu üç hükümetten birisinin gölgesinde yaşıyordur. Buna göre müslüman nasıl bir hükümet ortamında yaşıyorsa ona göre siyasî bir cihad yürütür. Allah için ve Allah yolunda olmak üzere yürütür. İşte size cihad nevilerini ve şekillerini sunduk. Hükümetlerin değişik şekilde varlıklarını belirttik. Artık müslüman hangi bir hükümetin gölgesinde yaşıyorsa, ona göre bir cihad yürütür.

A — İSLÂMÎ ADİL BİR DEVLETTE SİYASİ CİHAD

İslâmi ve adil olan bir hükümet: Bunun başındaki başkanları, görevlileri hepsi de müslümandırlar ve İslâmiyeti kendi nefislerinden uygulamaktadırlar.

Program olarak, metod olarak ve kaynak olarak İslâm'ı alıyorlar. Kendi topraklarında ve kendileri dışındaki topraklarda İslâm'ın yayılması için, gerçekleşmesi için gereken çalışmayı yapıyorlar. İçte ve dıştaki yaptıkları tüm çalışmalar İslâmî esas ve prensiplere göre yürütülmektedir. Allah'ın hükümlerine tam bir bağlılıkla boyun eğmişlerdir. Prensipleri içte ve dışta halis bir İslâm'ı hedeflemektedirler. Şiarları Allah'ın devletini hakim kılmaktır. Allah'ın dinine bağlı bir ümmetin birliği, Rasûlünün sünnetini ihya, Allah şeriatının za-

fere ulaşması, Allah yolunda cihad.. Öyle ki tüm dünyada Allah'ın kelimesi yücelsin, şubeleri İslâmî anlamda gelişsin ve çoğalsın. Her bir kişi Allah yolunda bir er olabilsin. Rabbimiz buyuruyor:

«Onlar ki, yeryüzünde kendilerini yerleşik kılıp iktidar sahibi yaparsak, dosdoğru namazı kılarlar, zekatı verirler, marufu emrederler, münkerden sakındırırlar.» (Hacc, 41).

Böyle bir hükümet emiri olsun ve infazla görevli adamları olsun, istişare meclisleri olsun, hepsi de İslâm'ın herhangi bir ferde uygulanmasında kararlıdırlar.

Biz kendilerine nasihat edeceğiz, itaate kusur etmeyeceğiz. Tabii bunları marufta devam ettikleri sürece yapacağız. Savunacağız, koruyacağız, düşmanlarını açığa çıkaracağız. Kısaca böylesi bir hükümete karşı yapılması gereken ne ise yapacağız. Allah yolunda olmaktan başka da bir gaye gütmeyeceğiz.

Allah (c.c.) buyuruyor: «Allah'a itaat edin. Rasûle itaat edin ve sizden olan emir sahibine de (Ulûlemre de).» (Nisa, 59).

«Kim itaattan dışarı çıkar, cemaatın birliğini bozarsa, ölünce, cahiliye ölümüyle ölmüş olur.» (Müslim).

«Bana itaat eden, Allah'a itaat etmiştir. Bana asi olan Allah'a asi olmuştur. Kim emîre itaat ederse, bana itaat etmiştir, kim de emîre isyan ederse bana karşı isyan etmiştir.» (Buharî, Müslim, Nesaî ve Ahmed b. Hanbel).

«Sana düşen, darlık zamanında ve rahatlık vaktinde, neşeli anında, sıkıntılı zamanında, üzerinde bir tercih yapıldığında dinlemen ve itaat etmendir.» (Ahmed, Müslim ve Nesaî, İ. Mace).

«Üç kimse var ki, Allah, kıyamet gününde onlarla konuşmaz, onlara bakmaz, onları tezkiye etmez ve onlar için acıklı bir azab vardır.. Bir adam ki, sadece dünyalık gaye için bir imama beyat ediyor. Dünyalık olandan ona istediğini verdiğinde vefakârdır. Ona vermediğinde ise vefasızdır.» (Altı hadis imamı ve Ahmed b. Hanbel).

B — BOZULMUŞ BİR İSLÂMÎ DEVLETTE SİYASİ CİHAD

İslâmi bir devlette bozulma türleri, görüntüleri bir çoktur. Emiri zalim olabilir. Fasık olabilir. Ehil olmayan kimseleri yönetime getirebilir. Müslüman olmayanları getirebilir. Orada tam şer'i bir bağlılık olamaz. Ne içte ve ne de dışta görülemez. Böyle bir durumda dikkat edeceğimiz noktayı şöylece belirleyebiliriz.

Şayet emir ve hükümeti Allah'ın hakimiyetini halen tanıyorlarsa, başka bir şeriatın üstünlüğünü kendi İslâm şeriatından üstün kabul etmiyorlarsa, bunlar bu takdirde fasık kimselerdir. Bizimle bunlar arasındaki sınır ise namazdır. Şayet namazlarına bağlı ve kılan kimseler ise, kendilerine karşı savaşmayız. Eğer başka yollardan bunları hükümetten ayırma gücümüz varsa, sağlıklı bir yoldan kendilerini azleder, ayırırız. Şayet namazlarına bağlı kimseler değillerse, onları ayırıncaya dek kendileriyle savaşırız. Onlar için aralarında Allah'ın sınırını çizer ve hakkını ikame ederiz.

Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor: «İmamlarınızın hayırlıları sizin onları sevdiğiniz ve onların da sizi sevdikleridir. Sizin onlara dua ettiğiniz (veya onlarla namaz kıldığınız) ve onların size dua ettikleri kimselerdir. Imamlarınızın kötüleri ise sizin kendilerine buğzettiğiniz ve onların da sizlere buğzettikleri, sizin kendilerine lanette bulunduğunuz ve onların da size lanet ettikleri kimselerdir. Ya Rasûlallah bunları terkedip kendileriyle savaşmayalım mı dedik? Hayır, aranızda namaz kıldıkları sürece, hayır aranızda namaz kıldıkları sürece, hayır, aranızda namaz kıldıkları sürece. Dikkat, bir kimse üzerine biri vali olur da, onu Allah'a masiyet olan bir şeyde görürse yaptığı masiyetten ona ikrah etsin. Ama bir eli taattan çekmesin.» (Müslim).

Bir diğer hadiste ise: «Onlarla savaşmayalım mı? dediler. Hayır namaz kıldıkları müddetçe, buyurdu.» (Müslim, E. Davud, Tirmizi).

Hanefilerin ictihadı: İmam fasık olunca, azli hak eder. Ancak sağlıklı yollardan görevden azil imkanı var ise yapılır. Hadiste şöyle buyuruluyor:

«Sizden emîr olarak gönderdiğim bir adam emrime itaat etmedi, onu görevden alıp onun yerine itaat eden bir kimseyi geçirmekten aciz mi kaldınız.» (E. Davud).

Şayet barış yoluyla sağlıklı bir şekilde o kimsenin görevden alınması güç ise, adam namaz da kılıyorsa, bu durumda bizim siyasi cihadımız nasıl olmalıdır?

1 — Bizim böylelerine karşı tutumumuz sürekli olumsuz olacaktır. Menfi tavır takınacağız. Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Ey Ka'b b. Acere, Allah'a sığınarak, benden sonra gelecek olan emirlerden dikkatini çekerek Allah'a sığınıyorum. Kim onların kapılarına giderse, kim onları yalanlarında doğrularsa, yaptıkları zulümde onlara yardımcı olursa o, benden değil, ben de ondan değilim. Benimle birlikte havzımın başına gelmeyecektir. Kim de onların kapılarını çiğnemezse, yalanlarında onları doğrulamazsa, zulümlerinde onlara yardımcı olmazsa, o bendendir, ben de ondanım ve benimle birlikte havzın başına gelecektir.» (Tirmizi ve Nesai).

2 — Her zaman onların karşısında olmak, İslâm'a aykırı olarak yaptıkları hareketlerinde çekinmeden onların yüzlerine karşı hatalarını söylemek, gerektiğinde karşı koymak, nasihat etmek. Nitekim İbn Mes'ud diyor ki: Bugünkü emîrler gibi ileride sünneti terkeden emîrler gelecek, eğer siz o emîrleri kendi başlarına buyruk bırakırsanız, onlar da tıpkı bunlar gibi sünneti değiştirirler. Şayet sünnet konusunda onlara karşı tavır alırsanız, size her şeyi batırıp gömen büyük felâketi getiriverirler.»

«Cihadın en faziletlisi, zalim sultan nezdinde çekinmeden adaletli sözü söylemektir.» (Ebu Davud, İ. Mace). Bu bakımdan delil ve hüccetlerle karşılarına dikilmek gerekir. «Şehidlerin efendisi durumunda olanlardan biri Hz. Hamza, diğeri de zalim bir sultanın huzuruna gidip ona Allah'ın emirlerini ve nehiylerini anlatıp, bu sebeple öldürülen adamdır.» (Hakim).

3 — Uygun düşen her bir fırsatı değerlendirerek fesadı kuşatma altına almak gerekir. İyi bir araştırma ve değerlendirme ile meseleyi ele almalı, insanlara uyarıda bulunmalıdır. İnsanlara gereken öğütler verilmelidir. Şayet mümkünse bazı mübah olan hilelere de başvurabilir. Nitekim bazı yerlerde fakihler gıybet yapılmasına izin vermişler ve mübah saymışlardır. Şöyle ki:

«Görevinin ehli olmayan devlet yetkililerini her fırsatta halka anlatmak gıybet değildir. Adam fasık ya da hizmetten gafil bir kimse ise ve benzeri kimselerin gıybetleri caizdir. Bunun anlatılması, özellikle amme üzerinde velâyet yetkisi bulunan kimseler hakkında vaciptir. Zira böyle uygun olmayan bir kimsenin alınıp yerine daha salih bir kimsenin getirilmesi için bunun anlatılması gerekir. Bir de insanlar tarafından durumu bilinmeli ki, durumuna göre muamele olunabilsin. Görünüşe bakıp aldanmasın. Onun düzelmesi ve durumunu değiştirmesi noktasında üzerine düşeni yapması için gereken gayretin gösterilmesi gerekir.» (Nevevî - el Ezkar).

4 — İçinde yaşadığımız çağda devletler değişik cihazlardan yararlanarak güçlerini korumaktadırlar. Bu itibarla müslümanların da aynı şekilde bozuk düzen olan bir devlet içerisinde, İslâmî bir yaşantıya gidebilmesi için üzerine düşeni yapmalılar. Kimisi eğitim - öğretim ile ilgili konulara ve çalışmalara eğilmeli, kimisi yapılan işlerin tenkidine yönelmeli, kimi müslümanlar ise gerekli bildiri ve ilan işlemlerini, kimisi kötülükleri önleme hizmetlerini ele almalıdır. Kimi içişlere ve kimi de dışişlerine bakmalıdır. Kimisi malî yönden hizmetleri yürütürlerken, kimisi de başkaca hizmetleri yürütmelidir. Meselâ devlet başkanıyla görüşülecek ve yapılacak çalışmaları, orduya

yönelik çalışmaları, kısaca her biri kendi çerçevesinde mutlak surette bir hizmeti alıp yürütmek zorundadır. Asla işi yağcılığa ve müdaheneye götürmeden yürütmelidir.

5 — İster dil ile cihadda olsun, ister eğitim yoluyla cihadda olsun her müslüman bu konuda iyice yetişmelidir. Müslüman bu cihadı yaparken nasıl bir yol izlemesi gerekir, bu hususta elinde genel bir hüküm bulabilsin. Aksi takdirde bozuk bir yola girebilir, halkın genel gidişatına uyabilir. Bu ise sakıncalıdır.

6 — Bir takım müslümanlar el ile cihad görevini yüklenmeliler. Ancak bunu yaparlarken devlet ile herhangi bir çatışmaya ve savaşmaya girişmemelidirler. Ancak toplumdaki müslüman ferdler üzerinde gerekeni yapmalılar. Meselâ oyun aletlerini, çıplak ve müstehcen resimleri, içkiyi, açılıp - saçılmayı ve benzeri şeyleri ele alıp bunlarla gereken mücadeleyi yapmalılar. Bu konuda hemen güç kullanmaya başvurmadan, buna meydan bırakmadan gerekeni yapmalıdır. Ancak tüm gücünü sarfettikten sonra, gerektiğinde el ile de karşı konulabilir.

7 — Yavaş yavaş ve tedrici olarak adım adım işler düzeltmeye çalışılmalı, böylece İslâmî bir hükümete doğru gidilmeli, ta ki adil hükümet kuruluncaya dek görev sürdürülmelidir.

Bütün bu anlattıklarımız aslında müslüman olduğunu söyleyen ve bunu itiraf eden bir devlette geçerlidir. Görevlileri, idarecileri namaz kılan bir devlet için geçerlidir. Ancak ne var ki, böyle bir hükümet İslâm'dan yan çizmekte ve fesada doğru yönelmektedir. İşte böyle bir devlette yapılacak olanlar yukarıda ele aldığımız şeylerdir.

Ancak bu bozulma tüm İslâm devletinde değil de, belli bazı bölgelerinde olmuş ise, bölgenin diğer kısımları veya diğer İslâmî bölgeler, hak olan halifeye boyun eğmişlerse, halife de İslâm'a göre gerekeni yapıyorsa, bu takdirde yapılacak olan şey, hak olan imam ister güç kullanarak, ister onlara karşı savaş açarak bunu önlemekle yükümlüdür.

Aynı şekilde inhiraf ve bozulma sadece bir bölgede mevcutsa, bu, fısk yuvası haline dönüşür. Başka taraftaki İslâm'ı yaşayan adalet yurdu savaşla da olsa, onları hakka yöneltmekle görevlidirler. Ayrıca bununla ilgili olarak geniş bilgiyi diğer kitaplarımızda sunmuştuk.

C — KÂFİR BİR ÜLKEDE SİYASÎ CİHAD

Biz Usûlü selâse adını verdiğimiz üç temel kitabımızda İslâmî hükmün konusunu, görevlerini ve müslümanlar için mutlak olması gerekeni ele aldık, anlattık. Şimdi ise diyoruz ki: Kâfirler tarafın-

dan müslümanların imamlarının mahkum olması halinde kendileri muhayyer değillerdir. İster mürted olsunlar, ister sömürgeci olsunlar veya başkaca idareciler olsunlar, eğer müslümanlar böyleleri tarafından mahkûm edilmişlerse, yapılacak tek bir yol vardır. O da hükmü ellerinde bulunan küfür nizamını kökünden çıkarıp atmak için savaş açılmasıdır. Şayet savaşma güçleri yoksa, bununla ilgili gereken çalışma ve hazırlıkları yapmakla yükümlüdürler, bu, müslümanlara farzı ayındır. Müslümanlar, İslâmî bir devletin kurulabilmesi için ne gerekiyorsa, yapamadıkları takdirde gerçekten günahkardırlar, günahkardırlar, günahkardırlar.

Çünkü Allah'ın emrettiği genel bir farz tatile uğratılmış ve unutturulmuştur. Çünkü başkalarına itaat etmektedirler, başkalarına yumuşaklık göstermektedirler. Hatta öyle ki kendi yavrularını kâfir olan düzene teslim etmek suretiyle küfre sunmaktadırlar. Çünkü bu çocukların yarın öne atılmasıyla küfür de yaygınlaşır, böylece güç kazanmış olurlar.

Bu, aslında tartışma götürmeyen bir noktadır.

Gerçi biz konuya ilişkin nassları görmüştük. Dileyen bu kitabın başında yer alan bu nassları tekrar gözden geçirebilir. Ayrıca İslâm (*) adlı kitabımızda gerekli izahat bulunmaktadır, isteyen ona da başvurabilir. Tüm bu anlattıklarımıza rağmen, kâfir olan düzen ve sistemleri kökünden kazıyıp atmak için siyasi cihadın gerekliliğine ve vücubiyyetine inanmayan kimse ya cahildir, ya müstekbirdir, ya korkaktır. Zira korkak olmasa böyle bir sorumluluktan kaçmaz, cahil ve müstekbir değilse görevden uzak durmaz.

Bugün İslâm için çalışmalar yapan kimseler, değişik çalışma tarzları ve öneriler getirmektedirler. Kimisi olumlu, kimisi olumsuz, bazısı önemli olup kenara atılacak türden değildir. Kimisi zararlı ve kimi de olumlu olmakla birlikte kısırdır. Biz kendimizi bunları tartışmaya mecbur kıldık. Bunu da sadece müslümanın adım atarken hataya düşmemesi ve yanılmaması için yapıyoruz. Bunun için diyoruz ki:

1 — Bazı müslümanlar hayır cemiyetleri ve teşkilatlarını kurmak suretiyle İslâm'ın bazı vecibelerini yerine getirmektedirler. Meselâ zekatı topluyor ve bunu ihtiyaç sahiplerine dağıtıyor. Böylece ihtiyaç sahibinin ihtiyacını gidermiş oluyor. Bununla da gerçekten İslâm'ın önemli olan bir yönünü gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Gerçi kuşkusuz bu, güzel ve hoş olan bir iştir, mübarek bir hizmettir.

---

* — Yayınlarımız arasında çıktı.

Fakat işin sakat yönü şu olmaktadır. Bunlar, içinde görev aldıkları devletin kanunlarına göre kurulmaktadırlar. Devlet ise bunlara, siyasetle uğraşmamayı şart olarak getirmektedir. Dolayısıyla buna aykırı bir davranış içerisine girmemektedirler.

Şimdi bir düşünün, ben bir müslümanım, İslâmî ve hayır olan bir derneğe üye olacağım fakat bu dernekteki çalışmam, benim başkaca bir İslâmî hizmetimi yapmaya engel olacak öyle mi? Yani kanun, bu müslümanlar için siyasî bir hizmeti sakıncalı görecek, tıpkı ümmet bireylerinden herhangi birisine ammeyi ilgilendiren bir noktayı haram kılmak ve yasaklamak gibi. Evet buna vereceğimiz cevap olumsuz olacaktır. Çünkü İslâm'da zekatı toplayan ve dağıtan kimse, İslâm'ın tüm farzlarını ve yükümlülüklerini üzerine alan kimsedir. O herhangi bir ayırım gözetmez.

Meselâ bir düşünelim, Hz. Ömer (r.a.) zamanında biri zekat toplamakla görevli bulunmaktadır. Bu adam, benim görevim budur, diyerek, cihadı kendisine farz kabul etmektedir. Halbuki bilindiği gibi cihad etmek farzdır. Acaba halifeye böyle bir düşünceyle gidecek olan kimseye halifenin cevabı ne ola ki?

Bilindiği gibi, kalbin bir görevi vardır. Bedene kan dolaşımını sağlıyan bu et parçasıdır. Şayet kanı pompalayan kalbe, senin burada görevini değiştirelim desek, kalbi cisimden ayırsak, o beden artık ölür. İşte hayır derneğinde görev alan bir müslümanın durumu da bundan farksızdır. İslâm'ın bir yönünü ele alacak fakat diğer yönlerini bırakacak, bu olacak şey değildir. O tüm hayatıyla İslâm'ı bir bütün olarak ele almak ve öylece uygulamak zorundadır.

Gerçi bir dernek, üyelerine kanun çerçevesinde hareket etmelerini söyleyebilir, bunu onlardan isteyebilir. Fakat herhangi bir kimsenin bu üyeyi başka bir yerde görev almaya ve başka bir dernekte de hizmet görmeye engel olmamalıdır. Hatta kanun bile buna engel olmamalıdır.

Nice siyasî liderler var ki, kendisi bir hayır kurumuna üyedir fakat o kimsenin genel bir çevrede çalışmasına bu, engel teşkil etmemektedir. Bu adamın siyasetle çalışması nedeniyle sen bize üye olamazsın, diye kimse menedemez. Gerçi o kimseden derneği veya kurumu kendi siyasî amaçları için bir merkez haline getirmemesi istenir. Veya ondan bunun bir paravana olarak kullanmaması söylenebilir ve istenebilir. Aynı zamanda, cemiyet üyeleri o üyede böyle bir şey görürlerse, onu uyarma hakları vardır.

Şimdi ben sormak isterim. Şurada hükümlerinde bağımsız bir parti bulunmaktadır. O zaman devlet veya cemiyet, bunun ferdlerine, gerçekten kanun böyle bir partiye üye olmayı yasaklıyor, diye bir şey söyleyebilir mi?

Ne yazık ki bir çok İslâmî kuruluşlar ve kurumlar, kendi üyelerinin bir başka yerde görev almalarını ve başka bir teşkilat içerisinde hizmet görmelerini engellemektedirler. Bunlar şu âyetin genel manasını henüz kavramış değiller: «Mü'minler, ancak kardeştirler.» (Hucurat, 10). Aynı zamanda şu âyetin genel manasına da nüfûz edememişlerdir: «İyilik ve takvada yardımlaşın.» (Maide, 2). Bunlar hatalıdır, çünkü bizzat kâfir kanunlarının engel olmadığı ve istemediği bir şeyi müslümanlar kendi aralarından birbirlerinden istemektedirler ve engel olmaktadırlar.

2 — Yine buna benzer diğer bir çalışma ise alimler ve bunların çevrelerince yapılandır. Bu alilmer ister fıkıh alimleri olsunlar, ister tarik alimleri (şeyhleri) olsunlar farketmez. Bütün bunların çevresinde az ya da çok insanlar toplanmış bulunmaktadırlar. Kişinin ilim, etki ve konuşma ve benzeri kabiliyetlerine göre çevrelerinde bir topluluk bulunmaktadır.

Her bir alim çevresinde bir araya gelen kimseler inkar edilemeyecek şekilde bir topluluk bulunmaktadır. Fakat alimin burada görevi öğretmektir. Etrafındakilerin ise vazifesi öğrenmektir. Biz öyle inanmaktayız ki, nerede ilim var ise orada İslâm'ın başarısı ve zaferi vardır. Nerede cehalet varsa, orada da hasert ve gerileme.. Nitekim bir rivayette şöyle denilmektedir:

«Gerçekten bu dinin bir geleceği, ona yöneleni vardır. Bir de gerilemesi. Dinin ikbali - ilerlemesi, bir kabilede herkesin dinini en iyi bir şekilde öğrenmesi - tafakkuhudur. Gerilemesi ise, bir veya iki kişinin dinini öğrenmesi ve fakih olmasıdır.» (Taberânî).

Ancak öteki cemiyetlerde ve derneklerde muahaza - tenkid noktası olan hususlar bunlar arasında da cereyan etmektedir. Her bir şeyh ya da alim bağlılarını diğer müslümanlardan farklı görmekte ve onlarla irtibat kurmamasını istemektedir. Bunlar kendi aralarında bir cesed gibi olmakla birlikte başkalarına karşı tutumları gerçekten çok farklıdır. Halbuki İslâmiyet herhangi şekilde olursa olsun, müslümanların kendi aralarında birlik ve beraberlik içinde olmalarını, Allah için sevişmelerini, Allah için kardeş olmalarını ister. Gerçekten Allah için kardeş olmak İslâm'da en büyük ve en güzel şeydir. Kaldı ki, bu konuda gelen hadisler bir hayli çoktur.

Tüm müslümanlar bir elin parmakları gibi olmalılar, aynı şeyi amaç edinmeli ve müşterek bir hizmet için koşmalıdırlar. Ne yazık ki, kimi zaman bir yerde onlarca alim vardır. Fakat sanki orada alim değil de, onlarca cesed varmış gibidirler. Halbuki hepsinin bir tek beden, bir tek vücud olması gerekirken, hepsi de ayrı vücudlar halinde hareket ediyorlar. Hatta öyle ki bazan bunların kendi aralarında çarpıştıklarını bile görebilirsin. Hepsinin birbirlerine kapıları açık olması gerekirken, bağlılarıyla birlikte birbirleriyle düşman gibi hareket etmektedirler. Kapılarını birbirlerinin yüzlerine kapamaktadırlar. Hatta kimi zamanda bu kimselerin ister farkında olarak, ister olmayarak İslâmî bedenden ayrıldıklarını görürsün. İslâm prensiplerinin dışına çıktıklarını anlayabilirsin. Biri diğerinden farklı bir işe girişmekte, hiç biri diğerinin çalışmasını önemsememektedir. Haliyle hepsi de böylece yem olup gitmektedir.

Ancak biz burada birlik içerisinde hareket eden İslâm alimlerini istisna etmek isteriz. Onlara bizim bir diyeceğimiz yoktur. Çalışmalarını tebrik ederiz.

3 — Bir başka sakat görüş de şöyledir: Bazı kimseler diyorlar ki: «Biz siyasî işlerle uğraşmayız ve siyasete girmeyiz, bizim siyasetle bir ilgimiz yoktur. Böylece parçalayıp bölünüyorlar.» Bunlardan kimisi bunu bahane ederek hiç bir şeyi de ilgilenmemekte ve gerekçe olarak da, siyaset bizi Allah'dan uzaklaştırıyor, diye bırakmaktadır. Ahiretimizi unutturuyor, diyorlar. Bazısı da biz bunu belli bir süreye kadar bırakacağız, diyorlar. Kimisi de siyaseti terk etmek de bir siyasettir, diyorlar. İslâm devleti bir meyvedir. İleride her bir insan için İslâm'a ulaşmak sonuç olarak kazanılacaktır. Biz bunu iki noktada ele almaktayız.

Birinci nokta: Sen bir devlettesin, fakat o devlet esas yaşadığın devlet değildir. Ancak sen, sadece İslâm'ı anlatmak için oralara gitmiş olabilirsin. Böyle bir durumda, benim şu anda yabancısı bulunduğum bu yerde siyasete atılmam doğru değildir. Çünkü ben bu ülkeye sadece İslâm'ı anlatmak üzere geldim. Bana bu bölgede İslâmî çalışmamı bunsuz yapmam gerekir. Burada siyaset yapma kapısı bana kapalıdır. Çünkü ülke bu konuda benden yönetimlerini tenkid etmemeyi istedi. Sadece İslâm'ı anlatacağım, onu tanıtacağım, başka değil.

İkinci nokta: Ben bir ülkede yaşıyorum, oranın vatandaşıyım. Burada ne yapmam gerekir?

Biz bu sorunun cevabını vermeden önce, bazı hususlara değinmek isteriz. Aslında bu noktalara değinmemiz de gerekir, vaciptir.

a — Çağımız devletinin elinde tü m güçler bulunmaktadır: Eğitim, öğretim, iktisad, ordu, sosyal işler, siyasî faaliyetler, düşünce ve kültür araçları.. Kısaca beşer cinsiyle ilgisi olan ne varsa hemen hepsini devlet ele almış bulunmaktadır. Nitekim siyasî çalışmalar da böyle her şahsın ilgilenmesi sonucu olmuştur.

b — Dünyadaki her bir hükümet milliyetçilik esası üzerinde kurulmuş ve bu da siyasî partinin niteliği haline gelmiştir. Öyle ki askerî hükümetler bile yaptıkları hareketlere milliyetçilik adıyla girişmektedirler. Diktatör cereyanlar da aynı şekilde hareket ediyorlar. Bunlar istila ile işi ele aldıktan sonra, hemen bir parti oluşturarak, bunu siyasî olarak bir düşünce temeline oturtup işe girişiyorlar.

c — İşte tüm bunların sonucu olarak çeşitli ıslahat ve reform düşünceleri ortaya atılıyor. Mutlak bir şekilde bunun infazı ve yerine getirilmesi de bir hükme ve bir partiye bağlanıyor. Partisiz bir hüküm ya da hükümet olamamaktadır. Bir parti hükümet olmaya varmadığı sürece, sadece soyut birer nazariye olmaktan öteye geçemezler. Şimdi meseleyi İslâm dünyası açısından şöyle ele alarak cevaplarız:

İslâm dünyasının her yerinde bir hükümet oluşmuş, fakat buna rağmen ne ameli olarak (pratikte) ne de nazarî olarak (teoride) İslâm'a bağlı değildir. Hele çağımız devletlerine bakacak olursak, hemen hemen ellerinde her şey bulunmaktadır. Bunun tabii bir sonucu olarak İslâm dünyasındaki her devlet, kendi vatandaşlarını kendisinin istediği doğrultuda yönetmeye çalışıyor. Fakat bu, haliyle İslâm değildir. Gerçi İslâm'a da, herhangi bir dine düşman olmadığı gibi düşman olmadığını dışta göstermektedir.

İşte bunun sonucu, zamanımız nesli, İslâm'dan nasipsiz bulunmaktadır. Sadece İslâm'dan nasipleri isimlerinin müslüman ismi olmasıdır. Adına müslüman denmesindendir. Bunun da neticesi meydana gelen şey ise:

a — İslâm birliği yoktur. İslâm dünyasındaki herhangi bir ülke buna gayret göstermemektedir. Aksine ondan uzaklaştırmaktadır. Halbuki İslâm'ı hakim kılmanın farz olduğunu bilerek bunu yapmaktadır

b — Artık cihad hissi, gerek nazarî olsun, gerek ameli olsun, gerekse gerçekleşme noktasından olsun unutturulmuştur, ölmüş bulunmaktadır. Halbuki bilindiği gibi bu da müslümanlara farzdır.

c — Her İslâmî bölgedeki İslâm hükümleri bırakılmış, bir kenara itilmiş bulunmaktadır. Halbuki bunun yerine getirilmesi de bir

farzdır. «Öldürülenler hakkında size kısas yazıldı (farz kılındı)» (Bakara, 178). «(Bu,) indirdiğimiz ve (hükümlerini) farz kıldığımız bir sûredir.» (Nur, 1).

Şimdi bu gerçeğin karşısında, İslâm bölgelerinde kurulan İslâmî hükümetlerin durumu nedir?

Bir şey ki vacip (farz) onsuz yapılamıyor, o şeyin de aynen edinilmesi vacip (farzdır).

Madem ki İslâmî bir hükümet (devlet) olmadıkça, Allah'ın hükümleri, cihad ve İslâm birliği olamıyacaktır. Bunların hiçbirisi ikame olunamayacaktır. Mutlaka her bir İslâmî bölgede bir İslâmî hükümetin kurulması gerekir. Ayrıca buna gücü olanların ise, başkalarına yardımcı olmaları gerekir.

Bazı müslümanlar der ki: Bir İslâmî hükümetin teşkili için müslümanların ortaklaşa çalışmaları, bazı müslümanların bu görevi yüklenmeleri farzı kifâyedir. Şayet bu da varsa, artık öteki müslümanların böyle bir çalışmayı yürütmeleri gerekmez. Onlardan günah düşer. Bu anlayışta olanlar var.

Evet, bu doğrudur. Şayet İslâmî devletin gelmesi için bu bazı kimselerin çalışması yeterliyse böyledir. Değilse, durum değişir. Her bir müslümana ayrı ayrı farzdır. Madem ki halen İslâmî hükümler ikame olunmuş, yerine getirilmiş değildir, bugün her bir müslümana bu, farzı ayın olarak yapmaları kesin olan bir hükümdür.

Dağınık bir şekilde hüküm ikamesi mümkün olamamakta ise, düzenli ve sistemli bir çalışmaya girmek gerek, bu farzdır. Madem ki ayrılık İslâmî devletin kurulmasına engeldir. Müslümanların birlik halinde hareket etmeleri farzı ayındır. Böyle bir hükme varmanın bir yolu varsa, bu yola girmek ve birlikte bu yolda yürümek farzdır. Şayet durum hükümetin teşkili için belli hazırlıklara ve cihazlara gerek duymakta ise bunları hazırlamak ve cihazları sağlamak da farzdır. İşte bütün bunlar siyasî cihad ifadesinin ve çalışmasının içerisinde mutlak olarak yer alır. İşte böylece başta sorduğumuz sorunun cevabı böylece açığa çıkmış oldu. Her bir bölgede bulunan müslüman nasıl tavır takınacak bu, anlaşıldı.

Bilakis bizim söyleyeceğimiz şey: Müslüman siyaset noktasında o derece uyanık ve titiz bulunacaktır ki, dünyada benzeri görülmeyecektir. Çünkü bu da Allah'ın hakkında hüküm koyduğu şeylerdendir. Her insanın yapacağı şeyler vardır. Müslüman müslümanca bu hükmü yüklenecek ve kendi üzerinde uygulayacaktır. Başkası üzerinde uygulanmasına gayret gösterecektir.

Devletin yaptığı şey ya İslâmîdir veya değildir. Müslüman, müslümanca tutum ve davranışını ortaya koyacaktır. Hükümetin tutumuna ve davranışına göre o da tavır takınmak zorundadır. Müsbetse müsbet, olumsuz ise, olumsuz. Uyanık olmadıkça müslüman, bunları yapamaz. O halde deriz ki, müslüman siyasî bir davranış edinip edinmemekte muhayyerdir, diyemeyiz. Aksine İslâm şeriatı baştan sona İslâm'ın kamil manada uygulanmasını farz kılmıştır. Kitap nasıl emrediyorsa öyle yapacaktır.

Bir başka nokta ise, müslümana nisbetle siyasî görev, her halükârda zorunlu bulunmaktadır. Bu da bir İslâmî hükümetin olması ve olmaması durumuna göre değişiklik gösterir. Müslümanlar nezdinde siyasî uyanıklık olmadığı takdirde belki de bu hal, işi İslâm dünyasının çökmesine kadar götüren faktörler cümlesindendir.

Üçüncü bir nokta ise, İslâmî siyasî çalışma gayet açık ve net olan bir gerçektir. Bu, İslâm dünyasında İslâmî olmayan siyasî partilerin varlığıdır. Bunlar bu partiler kanalıyla sonuca varmak, hükümet kurmak istiyorlar. Ya da bu, fiilen bulunmaktadır. Bu ise, müslümanların bir araya gelerek kendi aralarında siyasî bir kuruluş, parti ve cemaat oluşturmasını doğrudan doğruya gerektirir. Ancak çalışma tarzı tamamen İslâm akidesine bağlı olacak, ondan kıl payı ayrılmayacaktır. Çok ince ve sağlam bir metodla, düzenli bir düşünceyle yapılmalıdır. Evet böyle yapılmalı ki, müslümanlar kâfirlerin ve münafıkların ulaştıkları şeylerle mübtela olmuş olmasınlar, yolları üzerlerine kapanmış olmasın veya hükme varamayacak şekilde bir çalışma olmuş olmasın. Özellikle —bizim daha önce de belirttiğimiz gibi— hüküm onların elinde olduktan sonra, meselâ güç ve kuvvet onlardaysa, davet imkânları onlardaysa, eğitim - öğretim alanları onlardaysa, iktisadî güç onlardaysa, bu gibi hallerde bir İslâm ümmetinin kurtulması mümkün değildir. Partide gereksizdir. Onların yöntemleriyle olduktan sonra ne türden bir çalışma olursa olsun, sonuçsuzdur. Nitekim (Mısır, Suriye) eliyle meydana gelen olay ortadadır. Konuyu güneş aydınlığı gibi ortaya dökmüştür. Gerisi boş sözdür.

PROTOKOLLER

Siyon protokollerinin beşincisinde anlatıldığına göre: Yahudiler bulundukları yerlerde birbirleriyle çelişkili fikir ve düşünceler yayacaklar, milletin zihinlerini bulandıracaklardır. Netice olarak halk da siyasetle uğraşmayı bırakıp, en güzeli kendi köşesine çekilme olduğu kanısına varsın ister.

Belki de bugün İslâm dünyasının başına gelenler tesadüfi değildir. Buralarda gördüğübüz sömürgeciler, haçlılar ve siyonistler ve bunlara karşı eğilimli olan hükümetler İslâm dünyasında idare edenler hemen hemen bu paralelde hareket etmektedirler. Müslümanların birleşmemesi için ne gerekiyorsa onu yapıyorlar. Böylece tek hedefte birleşmelerini engellemiş bulunuyorlar.

Ben siyasete katılmayacağım düşüncesini kafasından atan bir müslüman, şayet o kimse İslâm'ı bilemiyor ve anlayamıyorsa ya da korkak olduğundan ötürü İslâmî bir hükmü adamların önüne dikerek karşılarında duramıyorsa, bu takdirde hiç bir şey yapamayız. Dünyayı fesadçılara, bozgunculara terketmiş oluruz. Halbuki peygamberler, dünyayı ıslah etmek üzere gönderildiler. «Islahından sonra yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayın.» (A'raf, 85).

Buna uymadığımız takdirde sadece müslümanları ezilmişler olarak köle yapmış oluruz. Böylece gerek bunların gidişatı olsun, gerekse çocuklarının gidişatı olsun kâfirliktir. Nitekim bugün de adeta köleleşmemişler mi? Böyle bir şiarı atmak ya başkasından alınma bir fikirden ötürüdür veya cahil oluşundan dolayıdır. Ancak bu düşünceyi (siyaset düşüncesini) atmayı bir hile veya aldatmaca olarak bir tuzak niteliğinde kullanıyorsa, bunlar müstesnadır. Yani böyle diyerek hakka ulaşmayı amaçlıyor ve gerçekten de bunu yapıyorsa, bundan başkaca da bir yol yoksa, diyebilir.

Ancak bazı görevlerin tabii olarak kişiyi siyasetten uzak tutması ve bazı insanların, İslâmî hizmetlerde bulunurlarken, hareketleri siyasetle ilgilenmemeyi zorunlu kılıyorsa, böyle bir zorunlulukla karşı karşıya iseler, bu takdirde bunların bundan uzak gibi durmaları zaruret gereği olabilir. Bununla birlikte bunlar da yine müslüman bir ferdin görevi ne ise kendilerine düşeni yapacaklardır. Yine müslüman kardeşine gereken yardımı yapacaktır. Fakat kendisini kamufle etmesini bilecektir. Zira böyle bir siyasî çalışma, yani İslâmî akideden asla taviz vermeksizin gereken çalışmanın yapılması farzdır. Hem de farzı ayındır. Bu bakımdan o kimse de müslüman kardeşlerine elinden gelen yardım nasıl ise onu yapmakla yükümlüdür.

Fakat kendilerine siyasetle uğraşmamayı zorunlu ve adeta farz kabul edenlere gelince bu kimseler kendileriyle birlikte olanlarla beraber İslâmî siyaset çalışmlaarını, diğer müslümanlarla birlikte yürütmeyi terkederlerse iki kez günahkârdırlar. 1 — Böyle bir çalışmaya katılmadıklarından günahkârdırlar. 2 — Kendileriyle beraber olanları da böyle farz olan bir çalışmaya katılmaktan menettikleri için

günahkârdırlar. Belki de kendilerinin yapmakta oldukları şey nafiledir. Bu nafileyi yapacağız derken farzı terketmektedirler.

4 — Burada ileri sürülen bir diğer nokta bulunmaktadır. Bu nokta, müslümanların siyasi bir kitle meydana getirmeleri düşüncesidir. Bu siyasî kitlenin fikir ve düşünceleri gayet açık ve net olacaktır. Öyle ki bu kitlenin ortaya atılan tüm fikirlerle ilgili görüşleri her konuda açık olabilsin. Hatta bu hususlaki hükümler müctehid imamlar arasında ihtilaflı olan konular bile olsa, madem ki kitle hareketi bir fikir ve düşünce benimsemiştir, hepsinin aynı fikir ve düşünceyi paylaşmaları gerekir. Bu öyle olmalı ki, kitleye bağlı organlar arasında tam bir kaynaşma olabilsin. Kendisi başka bir düşünce ortaya atınca, üyeler arasında onu destekleyen veya onun düşüncesini paylaşan bir başka kimse bulunamasın. Evet kimisi de böyle bir fikirle ortaya çıkılsın der.

Bize göre böyle bir düşünce çok iyi düşünülmesi ve gözden geçirilmesi gereken bir düşüncedir. Çünkü dışı pek parlak gözükebilir ama, içte neler gizlidir, beraberinde getireceği tehlikeler nelerdir? İşte burası bilinememektedir.

Müslümanların siyasî bir kitlelerinin olması bir farzdır. Fikirlerinin gayet açık ve net olması farzdır. Fakat bunun kuruluşu, bu kuruluşun zorunlu olarak öne sürdükleri şey, bunu kabul etmeyen kimselerin buraya alınmaması gibi bir düşünce gerçekten tehlikeli bir noktadır. Biz konuyu aşağıdaki şekilde anlatmaya ve ele almaya çalışalım:

a — İslâmî hükümlerin kimisi gerçekten açık ve nettir. Fakat kimisini ise ancak müctehid olan kimse anlayabilir. Müctehid olabilmenin ise bir çok şartları vardır. Herkes içtihad yapamaz. Şayet bir kimsede gerçekten böyle bir şart var ise, o kimsenin Allah'ın hükümlerinin hakkını vermesi gerekir. Madem ki böyle bir şart yoktur, o halde, o kimsenin Allah'ın hükmüne boyun eğmesi gerekir. Bazan da bir değil, müslümanlar arasında bir çok müctehidler çıkabilir. Çünkü bunlar ictihad şartlarını kendilerinde toplamış olabilirler. Bilindiği gibi müctehidlerden her biri gayretinin son anına dek, Allah'ın hükmünü ortaya çıkarmak için gücünü sarfedecektir. Şurası bilinen bir gerçektir ki, bir kimse takva yönünden işin zirvesinde değilse, müctehid sıfatı kendisine verilemez. Çünkü ancak böyle takvasıyla her bakımdan bilinen kimsenin ictihadı kabul edilebilir. Zira insanlar o kimsenin heva ve istekleri doğrultusunda hareket eden biri olmadığını görüyorlardır.

Bazan da bu müctehidler bir tek konuda değişik görüşler ileri sürebilirler. Aralarında o noktada ihtilaf olabilir. Gerçi ellerinde kitaptan ve sünnetten açık ve net bir delil bulundukça ihtilafa düşmezler. Çünkü durum açık ve net ise müslümanın kitap ve sünnet dışına çıkması da caiz değildir.

Ancak bunların bir hükümde ihtilafa düşmeleri halinde, o zaman hepsinin görüşleri bu hüküm noktasından İslâmî olan görüşlerdir. Bunlar İslâm şeriatı içinde ve İslâm kanununda yer almaktadır. Buna göre bir müslüman bu ictihadlardan birinin alması halinde o kimse yine İslâm üzeredir. İslâm dışı düşünülemez.

İmam Şafii (r.a.) diyor ki: «Allah (c.c.), alimlerin üzerinde ihtilaf ettikleri şeyde azab etmeyeceğine dair, alimler icmaa vardılar.» Kimisi: «İslâm'ın bir en alt sınırı vardır, bir de en üst sınırı bulunmaktadır, dediler. İşte müctehidlerin tüm ihtilafları bu en alt sınır ile en üst sınır arasında dolaşıp durur. Müslüman takvasında ne derece ileri giderse, en üst sınıra varır. Hükümde görüşlerin en yumuşağı en alt dereceyi temsil eder. Görüşlerin en üstünü ise, o da en üst noktayı temsil eder. Müslüman takvada ne derece yükselirse, en üst noktaya da o nisbette yaklaşır. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

«Onlar ki sözü dinlerler ve en güzeline uyarlar.» (Zümer, 18).

«Kul, kendisinde sakınca olan şeylere düşerim korkusuyla, sakınca olmayan (beis görülmeyen) şeyleri de terketmedikçe, takvanın hakikatına erişemez.» (Tirmizî, İbn Mace, Hakim).

b — Görüldüğü gibi bu manada müctehid imamlar arasında ihtilaflı bulunan hükümler noktasında, tüm ümmet üzerine bir tek görüşü kabullenmelerini mecbur tutmak olamaz, hiç bir insan buna kadir değildir. Ancak biri bunu yapabilir. O da müslümanların halifesi veya naibidir. Bunlar her bir bölgede görev yapan naibler olarak, müslümanların birliğini düşünerek, aralarında teşri ve kanun birliği olsun diye bunu yapabilirler. Yani görüşlerden bir tanesini tercih ve ihtiyar edebilir, bu da kendi hevâ ve isteğinin öyle olmasından dolayı değildir. Maslahat gereği yapılabilir. Böylece hakka daha yakın olacağı düşüncesi hakim olmak kaydıyla, istişare ehliyle görüştükten sonra ve belirli kayıtlar getirmek şartıyla yapabilir. Bununla beraber kişi hürriyetini zedelemez. Kimi şahsî hükümlerde değişik görüşler olabilir, yine bu gibi şahsî hükümler noktasında ona göre hüküm uygulanmalıdır. Bu konuda hürriyet alınmamalıdır. Evet şayet uzmanlar kimi şahıslar hakkında o hükümlerden birinin uygulanmasını gerekli kılıyorsa, buna karşı konulmamalıdır.

Nitekim Mevdudi (r.a.)'ye bu konu etrafında bir soru sorulmuş, o da gereken cevabı vermiştir. Şimdi aşağıda size soruyu ve cevabını vereceğiz ki, mesele gözlerimiz önüne açık - seçik konulabilsin.

Soru: Siz bugüne kadar hep İslâm kanununun esas prensipleri üzerinde duruyorsunuz, meseleyi hep buna ayırıyorsunuz. Siz neden şimdiye kadar bu kanun için bir müsvedde - ön hazırlık yapmadınız? Şayet bunu hazırlamış olsaydınız bu, sizin için daha faydalı ve daha layık olurdu. Böylece insanlar (müslümanlar) da gayet kolaylıkla bilirlerdi ki, sizin kurmasını istediğiniz hükümet türünün bir nizamı ve bir kanunu vardır.

Cevap: Gerçekten ben, dünyada en büyük hata olarak şunu görürüm, en büyük beyinsizlik olarak da bunu kabul ederim. Bir adam veya bir cemaat çıkacak, bir gücü ve salahiyeti olmaksızın bir kanun yapacaktır, bu, olacak şey değildir. Bir kanun yapılırken ve yürürlüğe konması istenirken, mutlaka onu uygulayacak bir cemaate dayanması gerekir. Bizim böyle bir şeyimiz olmadığına göre, bugün bize düşen, kanunun esas ve temel prensiplerini sunmaktır. (Mevdudi).

Evet, şayet müslümanlar, gücü bir cemaata veya bir emîre verirlerse, böyle bir durumda ister emîr olsun ister cemaat olsun İslâm kanununu uygularlar, ortaya koyarlar ve gereken seçimi yaparlar...

c — Bu bakımdan müslümanları bir tek görüşe mecbur kılmak ne bir ferdin ve ne de bir cemaatın hakkıdır. Öncelikle bu, onun hakkı değildir. İkinci olarak böyle bir yapıya gitmek, müslümanların birliği açısından büyük tehlikeler doğurur. Kaldı ki, bu, İslâm devletini ikame edeceğim derken, kaygan bir taşa konmak gibidir. Çünkü bir çok İslâmî kuruluşlar vardır. Bunların her biri kamil görüşler bina etmişlerdir. Her biri de kendilerine tabi olanlara bunu zorunlu kılmışlardır. Dolayısıyla onların safına katılıp da, onların görüşlerini kabul etmeyenleri kabul etmezler. Çünkü diğer kimseyi hatalı görmektedirler. Durum böyle olunca sadece bir tek İslâmî bölgede müslümanlar arasında bir çok kitleleşmeler olabilir, doğabilir. Nitekim öyledir de.

Meselâ şöyle düşünelim. Bir bölgede otuz kadar alim vardır. Hepsinin de dereceleri aynıdır. Bunlar bir çok hükümlerde ihtilaf etmektedirler. Neden olmasın ki? Malikiler, Hanbeliler, Şafiiler ve Hanefiler bir çok hükümlerde ihtilaf etmişlerdir. Hepsi de benim delilim doğrudur, demiştir. Bunlar hiç bir zaman bir din ve takva ile itham edilmiş değillerdir. Şayet bu alimlerden her biri kendi görüşünde ısrar eder, kendi cemaatı için bunu mecbur ve zorunlu kılarsa kendi

cemaatı için sadece kendi fıkhî ve amelî görüşlerinin tamamını gerekli görürse, hiç kuşkusuz böylece otuz tane ayrı İslâm cemaatı oluşacaktır. Biri diğeriyle bir araya gelmeyecektir. İşin böyle bir noktaya getirilmesi, kardeşler arasında birbirlerinden uzaklaşmak ve ayrılmak için bu, yeter de artar.

Ancak durum böyle görülmeyip de, farklı görüşler olmakla birlikte, hepsinin bir tek el gibi olmaları imkanı sağlanır. Zira bu, Allah'ın hükmüdür. «**Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, ihtilafa düşmeyin (ayrılıp parçalanmayın).**» (Ali İmran, 103). Bir tek hükümdeki görüşler sanki bir mezhebin imiş gibi ortaya konur. Hizmet ise, bir İslâmî devletin kurulması için yürütülür. Madem ki ortada bazı hükümler var, bu hükümler bu hususta bir görüş edinmemizi gerekli kılıyor. Bu da ictihad ehlinin görüşleriyle kayıtlanmak suretiyle ittifakla yapılabilir.

5 — Bir başka düşünce ise, kimisi der ki, bu hizmet değişik cemaatler, kurum ve kuruluşlar yoluyla sağlanabilir. Meselâ eğitim kurumlarını ele almak, ilim teşkilâtlarını ve müesseselerini ele almak, sosyal dayanışma teşkilâtları oluşturmak gibi çalışmalar yoluyla Allah düşmanlarına karşı konulması gerekir.

Delil olarak diyorlar ki, değişik kuruluşlar halinde çalışmayı yürüten müslümanlardan bir kuruluş İslâm düşmanlarınca saf dışı bırakılsalar bile, diğeri veya diğerleri hizmetlerini sürdürebilirler.

Şimdi bu görüşü savunanlar için de bazı noktalara değinmek isteriz. Bu gerçekler şöyledir:

a — Allah (c.c.) buyuruyor: «**Şu halde münafıklar konusunda ikiye bölünmeniz ne diye?**» (Nisa, 88).

Sizin münafıkları göz önünde bulundurarak o sebeple bölünmeniz ne diye olsun ki? Müslümanlar, düşman ile çarpışırlarken bir tek görüşle hareket ederler ve bir tek güç halindedirler. «Müslümanlar adaletlidirler, kendi emirleri altında bulunanlar ise bu adalete göre huzurludurlar. Fakat kendi aralarında müslümanlar kendileri dışındakilere bir tek el gibidirler.» (Hz. Ömer). «Allah'ın ipine sımsıkı sarılın ve tefrikaya düşmeyin.» (Ali İmran, 103). «Tartışmaya girmeyiniz, dağılırsınız.» (Enfal, 46).

b — Bir dalda uzmanlaşan kimselerin meselâ eğitimcilerin kendi aralarında bağımsız bir teşkilat kurmaları, ilim erbabının kendi aralarında böyle bir yola girişmeleri, aynı siyasilerin böyle bir bağımsız kuruluş oluşturmaları, kısaca her bir uzmanlık vb. dallarının kendi aralarında bağımsız bazı çalışmalara girişmeleri, aslında iyi bir

şey gibi gözükmekle birlikte değildir. Çünkü kendi aralarında birlik gibi gözüken bu davranış, diğer kardeşlerinden ayrılmış olmaktadır Bir ayırım ve ihtilaf ortaya getirilmektedir.

Şimdi böyle kuruluşlar halinde çalışmanın, İslâm birliğini tek bir cisim haline getirmesi bir yana, bizzat parçalanma unsuru olmaktadır.

Ne zaman bir riddet yani dinden dönme olayı başgösterirse, müslümanların halife etrafında toplanıp bir tek komutan tarafından yönetilmeleri gerekir. Bunlar bir tek saf oluştururlar. Gerçi bu saf içerisinde kimi şahısların mutlaka bazı özellikleri ve nitelikleri vardır. Hepsi de uyanıklık, ilim, eğitim ve amel noktalarında aynıdırlar. Yani değişik tarzlarda aralarında yetişmiş bilgili ve kültürlü, her yönüyle liyakat sahibi kimseler bulunabilir. Fakat bunlar ayrı ayrı kuruluşlar ve parçalar halinde bölünemezler. Halifenin ve komutanın emri altında birlik içerisindedirler.

İşte bu konuda izlenecek olan en doğru yol budur. Gerçi kimi zaman müslümanlar kendi aralarında zaruret gereği, savaş icabı cemaatler olarak bir birlik halinde gözükmeyebilirler. Yani kuruluşları sanki birbirleriyle ilgisi yokmuş gibi olabilir. Onları bir araya getiren bir nizamları olmayabilir. Onları birlikte hareket ettiren bir planları olmayabilir. Üzerinde müşterek hareket edecekleri bir hedefleri de olmayabilir. Bu, caizdir. Fakat, hedefleri bir ve belli ise, yolları biliniyorsa, komutanları ve yönetilmeleri aynıysa, bir tek cesed gibiyseler, işte böyle bir halde ayrı ayrı başlar çekmek doğru değildir, caiz olamaz. Bunu yapanlar yanlış hareket etmiş olurlar.

6 — Kimisi de şöyle diyor: Biz şimdi Mekke dönemini yaşıyoruz. Halbuki bu merhale henüz oluşma ve çoğalma merhalesidir. Şimdi savaşmak zamanı değildir. Sabretmemiz gereken bir merhaledeyiz. Şimdilik cihad merhalesine de gelmiş değiliz. Evet böyle görüş ortaya atanlar da vardır. Bu ve benzeri görüşler iki kez hatalıdırlar.

Birinci hata: Mekke dönemini yaşıyoruz, hatasıdır. İkinci hata, İslâmî düşünce ve tasavvur noktasındaki hatadır.

Çünkü Mekke dönemi savaşsız, kavgasız ve dövüşsüz geçmiş olan bir dönem değildir. Aynı zamanda kimi yönleriyle cihadsız bir dönem de değildir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor: «Ve onlara karşı olanca cihadınla büyük bir cihad ver.» (Furkan, 52). İş tam onların düşündüklerinin aksinedir. Mekke dönemi fikrî savaşın en zor dönemiydi. Ancak o dönemde gereken fikrî cihad verilmesi sayesindedir ki, İslâmî düşünce, cahili düşünceden ayrılmış oldu, arındı, ortaya

çıktı. Böylece İslâm toplumu, İslâmî olmayan bir toplumdan arınıp ortaya çıktı. Daha sonra da İslâmî şahsiyetin gelişmesiyle, bunun parça parça oluşmasıyla batıl ile de savaş ve çarpışma böylece parça parça devam etti. Acaba cahiliyle savaşmadan, çarpışmadan ve çekişmeden nasıl bir İslâmî şahsiyet gelişebilirdi ki? Sabır madem ki vardır, bu sabır Mekke dönemindeki fikrî ve lisanî cihad nedeniyledir. Bazı kimselerin ileri sürdükleri ve anladıkları gibi, kâfirler karşısında sessizce durup, hezimeti kabul etmek demek sabır değildir. Kâfirler bizimle alay edecekler, bizi eğlenceye alacaklar ve biz de buna sabredeceğiz öyle mi? Evet gerçekten peygamberler sabrediyorlardı. Ancak sabırları, batılı ortaya çıkarıp reddettikten sonra, batılı da açıklayıp izah ettikten sonra gelen şeylere sabrettiler. Kâfirlerin ve müşriklerin yaptıklarını küçük düşürdüler. İşte bundan sonra onlardan gelenlere karşı sabrettiler.

Bu düşünce de hatalıdır. Yani bir müslümanın biz şimdi mekke dönemini yaşıyoruz gibi bir düşünceye sahip olması, İslâm için böyle bir fikre sahip olması da hatalıdır. Çünkü İslâm artık hem tamamdır ve hem de kâmildir. İslâm şeriatı ise kesinleşmiş ve açıkça ortadadır. Allah'ın hükümleri de açıktır. Bugünkü müslümanlar ise, İslâm'ın tüm emir ve yasaklarına muhataptırlar. Meselâ hacc ibadeti Medine'de farz kılınmıştır. Madem ki bu adamlar Mekke dönemini yaşıyorlar, hacc ibadeti farz olarak kendilerinden istenmeyecek mi? Madem ki bu kimselere haccı bırakmaları ve terketmeleri caiz değildir, aynı şekilde İslâm'ın herhangi bir cüzünü bırakmaları da caiz değildir.

Gerçekten biz, Mekke döneminde değiliz. Biz bugün İslâm'a girdikten sonra tekrar ondan çıkan riddet dönemindeyiz, bu dönemi yaşamaktayız. Biz şu anda Rasûlüllah (a.s.)'ın vefatından sonra Medine'de doğrudan doğruya meydana gelen bazı fırkaların riddet - dinden dönme dönemini yaşıyoruz.

Aslında «Mekke dönemi fikrini yaşıyoruz» düşüncesi İslâmî çalışmalar üzerinde olumsuz etkiler bırakmıştır. Çünkü bu görüşe göre hareket eden binlerce insan esastan uzaklaşmış bulunmaktadır. Bu, çağlar boyunca böyle devam edip gitmiştir. Nitekim bu düşüncede olanlar kimisi elli yıldır, kimisi on yıldır, kimisi yüz yıldır bekleyip durmaktalar, hâlâ Mekke dönemi de bir türlü bitmiyor. Onlar da bu fikrin arkasına saklanıp duruyorlar. Bir yıl sonra ve onbeş yıl sonra başkaları gelecekler ve onlar da aynı şeyi söyleyip duracaklardır. Bu düşünce müslümanları gittikçe gerilemeye götürücüdür. Dikkat olunması gereken bir noktadır.

7 — Şurada bir diğer nokta daha bulunmaktadır. Olumlu yönüyle birlikte bu noktanın olumsuz tarafı da vardır. Şimdi biz olumsuz yönlerini belirtelim:

a — Gerçekten bugün müslümanlar, sağlıklı bir amel ve hizmeti götürebilecek bir komutandan yoksundur. Çünkü liderimiz ve başkanımız yoktur. Madem ki durum böyledir, o halde çalışmanın ne faydası var ki?

Aslında bizzat bunların kendisi bu görüşü ileri sürmekle liderliği ve komutanlığı ellerinden kaçırmaktadırlar. Bunu bulabilecek yolları denemekten uzak kalıyorlar. Nitekim Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

«Müslümanlar üç kişi olduklarında, birilerini kendilerine emîr tayin etsinler.» (E. Davud). Bu nasstan anladığım şudur: Müslümanlar liderlerini kendi elleriyle kendileri çıkaracaklardır.

Rasûlüllah (a.s.) yine buyuruyor: **«Bir kimse Allah için daha uygunu varken, başka bir kimse bir toplumun başına ehil olmayan emîr tayin ederse, o kimse Allah'a, Rasûlüne ve müslüman cemaate ihanet etmiştir.»** (Hakim).

Bundan da anladığımız şudur: İslâm için en güzel olan, emîr olmaya en uygun gelenidir. Nitekim, Ebû Zer (r.a.) kendisinden emîrlik istediğinde, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: **«Sen zayıf bir kimsesin (bu görevi yapamazsın), o ise bir emanettir.»** (Müslim). Bu nass da gösteriyor ki, en güçlü ve sağlam olanı bu göreve getirilir.

Mesele nisbîdir. Müslümanlar her zaman aralarında bir komutan ya da lider temin edebilirler. Herhangi bir müslümanın çıkıp artık liderlik ve komutanlık yok olmuştur, diye ortaya çıkamaz ve bir delil de getiremez. Buna da sarılamaz. Madem ki bir yerde müslümanlar vardır, onlar bizzat kendi içlerinden liderlerini de çıkarabilirler. Şayet liderlikte bir eksiklik söz konusuysa onu da gerektiğinde tamamlayabilirler.

Fakat müslümanların başsız kalmaları ise caiz değildir. Hele artık lider yoktur bahanesiyle oturmamız da hiç caiz değildir.

Nitekim Şafiî fakihleri derler ki: **«Halife kaybolunca, hilafet hükümleri ve görevleri, o zamanın en alimine intikal eder.»**

Bu, şunu gösteriyor, müslümanların hiç bir vakit emîrsiz ve nizamsız durmaları caiz değildir.

Evet bizler, kimi zaman şunu görebiliriz: Alim var, fakat içinde yaşadığı zamandan habersizdir. Bu alim ve fakih kimse emîrlik ve liderlik görevlerini yürütebilecek bir ehliyette değildir, ileriyi de gö-

rememektedir. Bazan da liderlik, hizmet ve iş yapmaya elverişli, ileri görüşlü biri bulunabilir. Fakat bu kimse de fakih değildir. Kimi zaman da öyle adam var ki, alimdir, fakat bu adam da çekişme ve hasımlık işlerine vakıf değildir. Bu ve benzeri bir çok kimseler olabilir. Fakat durumun böyle olması hiç bir zaman, lidersiz kalmamızı gerektirmez, bundan dolayı da sorumluluktan kurtulmuş olamayız. Onun yokluğu düşünülemez. Biz yüz kişi de olsak, bizi yönetecek en uygun birini aramızdan çıkarmaktan aciz olamayız. Mutlaka birini çıkaracağız. Hatta belli bir konuda ve hükümde bizi yönetmesi için de olsa aramızda birini tayin ederiz. Nitekim İslâm'da şura da varlığını korumaktadır. Tecrübe ve deney ise bu noktada şahsiyetin gelişmesi için gayet önemliidr. Eksiklere gelince bunlar tamamlanabilir. Yeter ki niyet sağlam olsun ve işin kemal noktası bilinebilsin.

b — İslâmî çalışmada yine olumsuz olan bir nokta şudur: **Zamanın kirlettiği ve bozduğu bir şeyi esansı düzeltebilir mi?** İslâm Hz. Peygamberin ahirete intikalinden sonra, otuz yıllık hilafet dönemi de geçince eksilmeye başladı. Raşit halifenin düzeni değiştirilmek suretiyle bunlar meydana geldi. Artık bundan böyle de bu, devam etti gitti. Günümüze kadar böyle geldi, bundan sonra da kötüsü gelir, iyisi gelmez. Evet bu görüşü ileri sürüyorlar ve kendi görüşlerini takviye için de Enes b. Malik'ten gelen şu hadisi gösteriyorlar:

«Sabrediniz. Siz Rabbinize kavuşuncaya dek, gelebilecek her bir sonraki zaman öncekine göre daha şerli ve kötü olacaktır. Bunu ben, Peygamberiniz (a.s.)'den işittim.» (Tirmizî).

Madem ki sonuç bilinmektedir, İslâmi tüm emirleri hakim kılacağım diye çalışmanın ne faydası ve gereği var ki. Biz bize göre yapabileceğimiz İslâm'ın bazı yönlerini ele alalım, meselâ akidesini ve ibadetini ele alalım yeter. Bu bozuk zaman ve düzen içerisinde bu, yeterdir.

Mülhidler ve dinsizler geliyor, bunu abartıyorlar ve müslümanların cihad ve savaş ruhunu öldürüyorlar. Diyorlar ki: Rasûlüllah (a.s.)'ın ölümünden sonra sahabe yıllarca ihtilaf edip durmuşlardır. aralarında çok üzücü ve kanlı savaşlar cereyan etmiştir. Bu, İslâm'ın bir kül olduğuna delildir. Bu onların niyetlerinde devamlılık göstermekte ve taşımaktadır.

Bunlardan başka bir gurup ise şöyle diyor: İslâm artık günümüz şartlarına ayak uyduramamaktadır. Raşit halifeler dönemi dışında pratikte bugün uygulanır bir hali yoktur.

Bir başka gurup ta diyor ki, İslâm hayatı tanzim edecek bir din değildir. O sadece bir inanç ve ibadet sistemidir.

İşte böyle diyenler kendileri kendilerince bir İslâm uyduruyorlar. Allah'ın emretmediği bir şeyi yapmış oluyorlar.

Tüm bu düşünceler bir tek noktada düğümlenir. Hepsi de mugalatadır, laf kalabalığıdır, İslâm'ı iyiden iyiye bilip - gören kimse bunları kabul edemez. Evet İslâm hem akidedir, hem ibadet dinidir. İslâm hem metoddur, programdır ve hem hayat dinidir. İslâm'ı bilen bir kimse bu noktada asla cahil davranamaz. Nitekim biz daha önceden âyeti sunmuştuk: **«Biz kitabı sana her şeyin açıklayıcısı olarak indirdik.»** (Nahl, 89).

Aynı mezhep ve din bağlıları arasında her zaman çarpışmalar olabilir. Bundan sonra öyleleri çıkar ki yeni yeni tecrübeler ve öğütler edinmişlerdir, iki hasımdan biri hatalı da olsa, o kimse bağlı bulunduğu mezhebi veya dini değil, ona bağlı hatalı kişiyi tenkid eder ve yine de yoluna devam eder.

Fakat İslâm sadece 30 yıl fiilen uygulanmıştır, bundan fazla uygulanmamıştır demek tarihi gerçekler karşısında en büyük yalandır. İslâm 19. asra kadar bile hükümleri uygulanagelmiş bir nizamdır. Müslümanlar bu dönemlerde meselelerini İslâm'a göre hükme bağlamaktaydılar.

Evet bazı hatalar görülmüştür. Anlayışlarda bazı bozukluklar olmuştur. Müslümanın kendisi değişmiştir. Bir çok fitneler ve olaylar meydana gelmiştir. Fırkalar ve ihtilaflar olmuştur. Bu ise müslümanların dağılmasına ve bozulmasına neden olmuştur. İşte bu, bizi uyandırmalı, işe daha azimle ve daha bir gayretle eğilmemizi sağlamalıdır. İslâm'dan uzaklaşmamız bizim dağılmamıza, ona sarılmamız ise yükselmemize sebeptir, tarih de buna tanıktır. O halde tekrar ona dönelim, bozuklukları bir kenara itelim. Fakat buna karşı olumsuz tavır takınanlara deriz ki:

1 — Kendinize delil olarak gösterdiğiniz hadisi anlamakta kavrayışınız hatalıdır. Sahabeye hitab eden bu hadis, onlara şunu açıklamaktadır. En iyi İslâm, kendilerinin yaşadığı dönemde yaşadıkları İslâm'dır.Rasûlüllah (a.s.) zamanında en kamil manada yaşanmıştır. Fakat bundan böyle bu, nesilden nesile eksilecektir. Fakat mesele nesile ve kuşaklara göre değil de, İslâm ümmetine göre ele alınırsa bu, Rasûlüllah (a.s.)'ın şu hadislerinde ifadesini açık bir şekilde bulmuş olmaktadır. Nitekim bu konuda Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Ümmetim yağmur misalidir. Başı mı hayırlıdır, yoksa sonu mu bilinemez.» (İbn Asakir).

Rasûlüllah (a.s.)'dan gelen her bir hadis, bize istikbalin İslâm'ın olduğunu ve olacağını göstermektedir. Yine Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyuruyor:

«Gerçekten Allah, bana yeri dürdü de, onun doğularını ve batılarını gördüm, Hiç kuşkusuz ümmetim bana toplanan yerlerin mülkünü elde edecektir.» (Müslim, E. Davud, İ. Mace, Ahmed b. Hanbel ve Tirmizî).

Rasûlüllah (a.s.) yine buyuruyor: «Bu iş, gece ve gündüzün vardığı her yere ulaşacaktır (bütün dünyaya ulaşacaktır). Allah, ne bir dağ başındaki evi ne de bir şehirdeki evi bırakmaksızın bu dini en yüce bir büyüklükle veya en aşağılatıcı bir aşağılatmayla sokacaktır. En yüce bir büyüklükle sokacak ki, o İslâm'ı yücelttiği yüceliktir. Öyle bir aşağılatma ki, bununla da kâfirler alçaltılacaktır.» (Ahmed ve Taberânî). İslâm'ın girdiği yer yücelecek, onu kabul edenler de yüceleceklerdir. İslâm'ın girdiği bir yerde onu kabul etmeyenler ise yine İslâm'ın kendileri için öngördüğü bir zillet ile zelil olacaklardır.

Size sunduğumuz her iki hadis te sahihtir. Her iki hadiste de dünya İslâm devletinin (imparatorluğunun) kurulacağına işaret olunmaktadır. Çünkü kâfirlerin zelil olabilmeleri ,saltanatın ve gücün müslümanların elinde olması ile sağlanır.

Bazı müslümanlar ise, bunun Hz. İsa (a.s.)'ın inmesiyle olacağını tevehhüm etmekteler, böyle düşünmektedirler. Kıyametin kopmasından önce Hz. İsa gelecek ve işte o zaman olan olacaktır, diye düşünüyorlar. Bu da yanlıştır. Çünkü eldeki kimi rivayetlere göre izzet ve yüceliğin gösterilmesi, kâfirlerden cizye alınmakla olacaktır. Halbuki Hz. İsa (a.s.) indiği zaman ise kendisi cizye kabul etmeyecektir. Bu da gösteriyor ki, böyle bir güç Hz. İsa inmeden olacaktır.

Nitekim Rasûlüllah (a.s.) bir başka sahih hadislerinde Roma'ya (Bizans'a) galebe çalacağımıza ilişkin müjdeyi vermektedirler. Ebû Kubayl diyor ki: Biz Abdullah b. Amr b. As'ın yanında bulunuyorduk. Kendisine önce Rûmiye şehri mi yoksa Kostantiniyye (İstanbul) mi fetholunacak? diye soruldu. Abdullah, halkalı (kilitli) bir sandık getirtti. Ondan bir kitap çıkardı. Kubayl diyor ki, Abdullah şöyle konuştu: Biz Rasûlüllah (a.s.)'ın çevresinde oturuyorken, yazıyorduk. Bu sırada Rasûlüllah (a.s.)'a önce hangi şehir fethedilecek? Rumiye mi yoksa İstanbul mu, diye soruldu. Rasûlüllah (a.s.) da şöyle buyurdular: Öncelikle Hirakl'ın şehri yani Kostantiniyye (İstanbul) fethedilecektir.» (Darimî ve Ahmed b. Hanbel).

Biz İslâm'dan inhirafın, uzaklaşmanın son dönemindeyiz. Bu dönemin böyle buruşması müslümanların düşüşüne neden olmaktadır. Büyük bir patlama için de şu anda geçit merhalesindedirler. Hz. Peygamber (a.s.) İslâm ümmetinin geçeceği merhalelerin hükmünü bildirmiştir. Ortaya çıkan duruma göre, biz şu anda, son merhalede ge-

çen merhale üzerinde bulunmaktayız. Yani bu şunu göstermektedir. Bizler şu anda inhiraf ve bozulma döneminin sonlarını yaşamaktayız. Sahih hadislerinde Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyuruyorlar:

«Gerçekten dininizin öncesi nübüvvet (peygamberlik) ve rahmettir. Bu içinizde Allah'ın dilediği zamana kadar devam edip gidecektir. Sonra Allah (c.c.) bunu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet (peygamberlik) yolunda tavizsiz yürüyen halifelik gelecektir. Bu da aranızda Allah'ın dilediği sürece kalacaktır. Daha sonra Allah (c.c.) bunu da kaldıracaktır. Sonra ısıran işkence veren krallık gelecektir. Bu da Allah'ın dilediği müddete dek sürecektir. Sonra Allah (c.c.) bunu kaldıracaktır. Sonra Cebrî olan (zor kullanan) melik gelecek ve bu da Allah'ın dilediği güne kadar devam edecektir, sonra da Allah (c.c.) bunu da kaldıracaktır. Bundan sonra da nübüvvet (peygamberlik) yolunda tavizsiz yürüyen hilafet gelecektir. Bu insanlar arasında Hz. Peygamber (a.s.)'in sünneti üzere muamelede bulunacaktır. İslâm böylece yeryüzünde ağırlığını koyacaktır. Bundan göğün sakinleri hoşnut kalacakları gibi yerin sakinleri de hoşnut kalacaklardır. Gök yağmurundan bir tek damla olsun bırakmaksızın sicim gibi akıtacak, yer de bitkilerinden ve bereketlerinden bir şey saklamayıp çıkaracaktır.» (Darimî bu hadisi Ebu Ubeyde b. Cerrah'a varan bir senedle Eşribe bölümünde rivayet etmiştir, demiştir ki, Rasûlüllah (a.s.) şöyle buyurdular: «Gerçekten dininizin öncesi nübüvvet - peygamberlik ve rahmettir. Sonra melik - krallık ve rahmettir. Sonra bozuk düzen krallık, sonra zalim ve zor kullanan krallık ki, bunda içki içmek ve ipek giymek helâl görülecektir.» Bu hadisi aynı zamanda Ebû Ya'la, Bezzaz rivayet etmişlerdir. Taberânî de rivayet etmiştir. Ahmet b. Hanbel de Müsned'inde rivayet etmiştir. Bu lafızda Müsned'deki lafızdır).

Öyle görülüyor ki, ısıran krallık Osmanlı saltanatının sona ermesiyle son bulmuştur. Şimdi ise cebri ve zor kullanan melik - kral gelmiştir. Osmanlının sona ermesiyle günümüze kadar halen devam eden de budur. Böyle bir sonucu da milletin arzu ve isteklerine bakmaksızın zor kullanmak suretiyle ele geçirmişlerdir. Ümmetin arzu ve istekleri hilafına da olsa ellerinde bulundurmaktadırlar. Bu öylesi bir diktatörlüktür ki, değişik ülkelerde değişik kimseler tarafından başlatılmış, gelen nesillerde bunların izlerinden gitmişlerdir.

Fakat bugünkü müslümanların uyanıklığı, bize bu işin daha fazla uzamayacağını müjdelemektedir. İnşaallah öyle olacaktır. Durum ne olursa olsun, ister iş biraz daha uzasın veya müddet kısalmış olsun, müslüman bunu bahane ederek görevini ihmal etmemelidir. Çünkü İslâmî çalışma genel şekliyle beklemek suretiyle tedavi olacak değildir. Biz daha önceki sayfalarda buna değindik. Böyle bir saplan-

tıya ya da tedavi yoluna ancak cahil olan ve Allah'ın kullarını ne gibi şeylerle sorumlu tuttuğunu farkedemeyen zavallılar girer.

Gerçekten müslümanların tüm nesilleri bu İslâm'ı tekrar getirmekle ve ikame etmekle yükümlüdür. Bunun için cihad edecektir ki, dünyada Allah'ın kelimesi yücelmiş olabilsin. Her bir nesle İslâm'ı kendi zatında kamil manada gerçekleştirmesi görevini tahakkuk ettirmesi gerekir. Ayrıca her bir müslüman nesle bu yolu kolaylaştıracak çalışmaları yapması gerekir. Her bir müslüman çocuğu, kendi döneminde, bu hususta Allah'ın kendisine verdiği güç oranında gereken çalışmayı yapması ve yürütmesi bir vecibedir. Çünkü Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: **«Allah, hiç bir nefse, ona verdiğinden başkasıyla yükümlülük koymaz»** (Talak, 7).

Müslüman öyle çalışacak ki, kendi zatını unutacak ve her şeyi arkasına atacaktır, hiç bir şeyi umursamayacaktır. Nitekim Rabbimiz yine buyuruyor:

«De ki: Eğer babalarınız, çocuklarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz (ya da birlikte yaşadıklarınız, akrabalarınız), kazandığınız mallar, az kâr getireceğinden korktuğunuz ticaret ve hoşunuza giden evler, sizlere Allah'dan, O'nun Rasûlünden ve O'nun yolunda cihad etmekten daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyedurun. Allah, fasıklar topluluğuna hidâyet vermez.» (Tevbe, 24).

«Eğer savaşa kuşanıp çıkmazsanız, O sizi pek acıklı bir azab ile azablandıracak ve yerinize bir başka topluluğu getirip değiştirecektir. Siz ona hiç bir şeyle zarar da veremezsiniz.» (Tevbe, 39).

«İşte ahiret yurdu, biz onu, yeryüzünde büyüklenmeyi ve bozgunculuk çıkarmayı istemeyenlere veririz. (Güzel) sonuç da takva sahiplerinindir.» (Kasas, 83).

Madem ki her nesil mükelleftir, madem ki her nesildeki fertler ayrı ayrı mükelleftirler. Madem ki bizler de bu neslin müslümanlarının çocuklarıyız, o halde mükellef bulunduğumuza göre, dikkatlerimizi her şeyi gerçekleştirmeye çevirmeliyiz. Evet çevirmeliyiz ki, zafer kazanalım. Ya da bu iş bizim dışımızda başkalarının eliyle başarılacaktır. O zaman da biz bu yolda çalışmamız ve biraz olsun yol almamız nedeniyle, bizim de buna katılma şerefimiz olmuş olur. Gayeye ulaşılmazsa bile bizim bu şerefimiz olur.

«Mü'minlerden öyle erkek adamlar vardır ki, üzerinde Allah ile yaptıkları ahide sadakat gösterdiler. Böylece onlardan kimi adağını gerçekleştirdi (şehid olup sözünü yerine getirdi), kimi de beklemektedir.» (Ahzab, 23).

Zira Allah (c.c.) bize kulluk görevi olarak çalışmamızı emretmiştir, bizden istediği budur. Yoksa bizden zafer istememektedir. Gerçi bir çok dönemlerde çalışmanın ve amelin sonu zaferle bitmiştir. Bu, müslümanların başka bir şeyle değil, tüm güçlerini bu yola vermeleri nedeniyledir. Niyetlerinin doğru ve samimi oluşundandır ve Allah'ın sünnetlerinin gerçekleşmesidir (ilâhî kanunun tahkikidir). **«Mü'minleri zafere erdirmek bizim üzerimizde bir haktır.»** (Zümer, 47).

c — Yine İslâmî çalışmada doğru olmayan ve yanlış olan bir başka görüş de şudur: İnsanı sonu tehlikeli olan şeye götüren ümitsizlik. Adam diyor ki: Artık her şey bitmiştir. Biz aciziz, bir şey yapamayız. Dinine yardım edip onu zafere götürmek Allah'a kalmıştır (Tıpkı artık işimiz Mehdi Rasûle kalmıştır diyenler gibi). Evet böyle diyorlar ve bunun için de acı gerçeğe teslim oluyorlar, Rabbimizin şu âyetini ise unutuyorlar:

«Andolsun biz, sizden mücahid olanlarla sabredenleri bilinceye kadar, sizi deneyeceğiz ve haberlerinizi de sınayacağız.» (Muhammed, 31).

«Gerçekten Allah, kendi nefislerinden olanı değiştirip bozuncaya kadar, bir toplulukta olanı değiştirip bozmaz.» (Ra'd, 11).

«Eğer Allah dilemiş olsaydı, elbette onlardan intikam alırdı. Ancak sizleri birbirinizle denemesi içindir.» (Muhammed, 4).

Rabbimiz şöyle buyuruyor: **«Onlarla çarpışınız. Allah onları sizin ellerinizle azablandırsın, hor ve aşağılık kılsın ve onlara karşı size zafer versin. Mü'minler topluluğunun göğsünü şifaya kavuşturusun. Ve kalblerindeki öfkeyi gidersin.»** (Tevbe, 14, 15).

Bu görüşte olanlar işi o noktaya getirsinler ki, İslâmî cihad hareketlerine en ağır tenkidleri yöneltmektedirler. Farkında olsunlar ya da olmasınlar bu işe dalmış olanların yani İslâm'ı tenkid edenlerin yolunu izliyorlar. Yüce Mevlâmız şöyle buyuruyor:

«Gerçekten Allah içinizden alıkoyanları ve kardeşlerine: Bize gelin, diyenleri bilmektedir. Bunlar pek azı dışında zorlu savaşa girmezler. (Geldiklerinde de) size karşı oldukça cimri ve bencildirler. Şayet korku gelecek olsa, ölümden dolayı üstüne baygınlık çökmüş kimseler gibi gözleri dönerek onların sana bakmakta olduklarını görürsün. Korku gidince de, hayra (savaş sonunda elde olunan ganimete, mala) karşı oldukça düşkünlük göstererek sizi kesin dilleriyle (eleştirip incelterek) karşılarlar. İşte onlar iman etmemişlerdir. Böylece Allah da onların yapmakta olduklarını boşa çıkarmıştır.» (Ahzab, 18, 19).

İşte böyle düşünenler, bu görüşü benimsemelerinden dolayı, her şeyden önce kendi helâklarını hazırlamış olmaktadırlar. Yoksa müs-

lümanların helâkını değil. Peygamberimiz (a.s.) sahih hadislerinde şöyle buyuruyor: «Kim müslümanlar helâk oldu derse, o onları tehlikeye düşürür veya o onların en çok helâk olanıdır.» (Malik, Ahmed, Müslim, E. Davud, Buhari ve Ebû Nuaym). Gerçekten müslüman her zaman uğurludur ve hayrı ister. Nasıl olmasın ki, Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Biliniz ki, muhakkak Allah takva sahipleriyle beraberdir.» (Tevbe, 36).

Madem ki Allah, müslümanlarla beraberdir, o nasıl yenilir ki? «Eğer siz, Allah'a yardım ederseniz, sizin için yenilgi yoktur (sizi yenen olmaz).» (Ali İmran, 160).

«O günleri, biz onları insanlar arasında tedavül ettirip dururuz.» (Ali İmran, 140).

«Musa kavmine, Allah'tan yardım dileyin ve sabredin. Gerçek şu ki, yer Allah'ındır. Ona kullarından dilediğini mirasçı yapar. En güzel sonuç da muttaki olanlarındır.» (A'raf, 128).

«Kendisine bereketler kıldığımız yerin doğusuna da, batısına da o hor kılınıp - zayıf bırakılanları mirasçılar yaptık.» (A'raf, 137).

«Biz ise, yeryüzünde güçten düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak ve mirasçılar kılmak istiyoruz.» (Kasas, 5).

«Allah, içinizden iman edenlere ve salih amellerde bulunanlara vadetmiştir. Hiç tartışmasız onlardan öncekileri nasıl güç ve iktidar sahibi yaptıysa, onları da yeryüzünde güç ve iktidar sahibi kılacak.» (Nur, 55).

«Peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderen O'dur. O dini (İslâm'ı) bütün dinlere karşı üstün kılmak için.» (Tevbe, 33).

Ayrıca başka görüşler de bulunmaktadır. Aslında bu görüşler şeytanın süsleyip öne sürdüğü ve gerçek gibi sunduğu tuzaklardan başka şeyler değillerdir. Şeytan öyle gösteriyor ki, farkında olsunlar veya olmasınlar kendi yolunda sürekli yürüsünler istiyor. Şimdi bunları görelim:

Bunlardan kimisi, içinde bulunduğu düzeni ve sistemi, «Bunlar nasıl olsa İslâm ile çatışmıyorlar, bunların İslâm'a karşı bir tavır ve tutumları yoktur. O halde ben velâyet yetkisini bunlara vereyim, tabir caizse, şu parti bana karışmıyor, onu destekleyeyim gibi. Düzenlerle İslâm çatışmıyor, ifadesi ne acıdır ki, günümüz İslâm liderliğine soyunan bir çok kimsenin savunduğu bir fikir olmaktadır. Keşke durum bunların dediği gibi olsa, iyi, ama ne yazık ki, zavallılar işin farkında değiller. Onların düşündüğü gibi değildir mesele.

Şayet müslümanlar siyasi bir nizamı destekleyeceklerse, öncelikle onlara şu iki şartı sunmaları gerekir. Bu iki şart kabul edilmedikçe onlar arasında yer alması hiç düşünülemez, caiz değildir. Bu iki şart:

1 — Bu nizam hiç bir zaman İslâm ile çatışmaya ve taarruza girmeyecektir.

2 — İslâm nizamını gerçekleştirmeye karşı çıkmayacaktır. Bu hususta kendileri de açıkca bunu gerçekleştirmeyi (müslümanlar) söyleyeceklerdir. İşte bu iki şart ile caizdir.

Olabilir ki, bazı siyasi fikirler İslâm ile çatışmayabilir. Fakat bununla birlikte İslâm nizamından herhangi bir şeyin gerçekleşmesini istemez. Madem ki bir şeyde İslâm nizamı hakim olmayacaksa, mutlaka bunun yerini elbette başka bir şey alacaktır. Bu ise bizzat küfürdür, zulümdür, fasıklıktır. Nitekim bu fikir ileri sürülmek suretiyle nice müslümanlar aldatılmıştır. Bakarsın bazı kimseler gecesini gündüzüne katarak kendi partisini savunuyor. Ya da onu destekleyen hükmü savunuyor. Ya da «İslâm ile çelişmeyen ve çatışmayan» diye inandığı siyasi fikirleri savunup durmaktadır. Sanki bu, her şeymiş gibi bunlara sarılmaktadırlar. Evet, onların doğru olmaları halinde, başkalarından tehlike bakımından bazan daha az tehlikeli olabilirler. Fakat bununla birlikte yine de bunlar tehlikelidirler.

Çünkü Allah'ın zorunlu ve farz kıldığı gibi İslâm'ın bütününü ele almadıkça ve bunu istemedikçe, buna sarılmadıkça, orada İslâm yoktur. Bazan da müslüman olmayan azınlıklar da vardır, bunlar için bunu yapıyoruz gibi bir düşünce ve delil getirmek isterler. Halbuki bu kendilerinin lehine olan bir delil değil, aslında aleyhlerine olan bir delildir.

Şu düşüncesizliğe bakın ki, çoğunluk bende olacak, azınlığın hatırı için, dinimi, inancımı ve düşüncemi bırakıp, onlar için bunlardan feda edeceğim öyle mi? Halbuki azınlığın görevi, çoğunluğun kabul ettiği nizama uymaktır. O çoğunluk da onlara karşı adaleti uygulamakla, hiç bir kimseye zulmetmemekle yükümlüdür. Şurası da bir başka gerçektir ki, dünyadaki azınlıkların hiç birisi İslâm dünyasındaki azınlıklar kadar merhamet görmüş değiller. Diğer ülkelerde yaşayan tüm azınlıklar zulüm ve işkence altında inlerken, sadece müslüman ülkelerdeki azınlıklar huzurludurlar.

Gerçekten İslâm fakihleri, anlattıklarına göre, İslâm topraklarında yaşayan müslüman olmayan azınlıklara zulümde bulunmak, aralarında akit olduğu halde böyle bir zulüm yapmak, müslümana

yapılan zulümden daha şiddetli bir günah kazanır. Kaldı ki, bu azınlıklar, İslâm topraklarında şu gerçeği kabul ile kalmışlardır. Biz İslâmî hükümlerin bize uygulanmasına razıyız. Yani İslâmî hükümler bizi de bağlar, diye akit yapmışlardır. Yoksa çekip giderlerdi.

Yine bunlardan bazısı da şöyle bir fikir ileri sürüyor. İslâm topraklarındaki bir siyasî lider hoşuna gittiği için ona velâyet yetkisini veriyor. Gerekçesi de şu olmaktadır. Bu adam vatanına hizmet için çırpınıyor, bu adam zekidir, kahramandır gibi sıfatlarla ona aldanıyor ve onun yanında yer alıyor.

Şimdi sormak gerek, böyle düşünenler için, hedef sadece vatan mıdır, bu hedefin türü ve çeşidi ne olursa olsun, buna bakılmaksızın sadece hedefimiz vatan mı olmalı yoksa hedef bu vatanın akidesi ve inancı mı olmalı? Bu, düşünülmesi gereken bir noktadır.

O halde niçin Rasûlüllah (a.s.) neden Mekke'yi terketti ve hicretle oradan ayrıldı? Mekke vatanı değil miydi? Peki neden müslümanlar Daru'l harbi vatan edinmediler? Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «**Eğer gerçekten biz onlara: Kendinizi öldürün ya da yurtlarınızdan çıkarın, diye yazmış olsaydık, onlardan az bir bölümü dışında, bunu yapmazlardı. Onlar, kendilerine verilen öğüdü getirselerdi, bu şüphesiz onlar için hayırlı ve sağlamlık bakımından daha güçlü olurdu.**» (Nisa, 66).

Demek oluyor ki vatancılık, vatana hizmet hedef değildir, bunlar boş şeylerdir. Aksine vatanda İslâm'a hizmet hedeftir. Bir müslüman İslâm'a hizmet ettiği sürece vatana hizmet ediyordur. Bu yoksa o da yoktur.

İslâmî liderlik ile kâfiri liderlik arasındaki ayırıcı fark budur. Şayet amaç ya da hedef hangi nizama göre ve hangi yoldan olursa olsun vatana hizmet ise, dünyadaki her kâfir liderlik sistemi bunu uygulamaktadır. Toprak da hepsinin toprağıdır. Müslüman da buna göre velâyet yetkisini bu kâfir liderler arasında en çok vatanına hizmet eden kimseye vermeli midir? Bu adam kendi dininin ve vatanının düşmanı da olsa bunu yapmalı mıdır? Şeytan bir dehadır. Kahramandır, zekidir, acaba velâyet yetkimizi ona verelim mi?

«**Gerçekten Şeytan sizin için bir düşmandır. Siz de onu düşman edinin. O kendi gurubunu, ancak çılgınca yanan cehennem ateşinin halkından olmaya çağırır.**» (Fatır, 6).

Temel şart, biz velâyet yetkisini müslümana vereceğiz, başkasına değil. Yalnız sözlerimiz yanlış anlaşılmasın. Biz «İslâm liderliği için gerekli olan şartları istemiyoruz» diye bir iddiada bulunmuyoruz. El-

bette o da kahraman olacak, zeki olacak, vatana hizmet edecek ve müslümanlar bu niteliklerini kaybetmeyeceklerdir. Hiç bir müslüman bu nitelikten yoksun olmamak durumundadır. Zira gerçekten Allah (c.c.) kimlerle dost olacağımızı ve kimlerle olamıyacağımızı kesin olarak bildirmiştir. Velâyet yetkisinin kimlerde olması gerektiği ve olmaması icabettiği noktasında Rabbimiz her şeyi açıklamıştır. Buyuruyor ki:

«Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiç bir kavim bulamazsın ki, onlar Allah ve Rasûlüne karşı baş kaldıran kimselerle bir sevgi ve dostluk bağı kurmuş olsunlar, bunlar ister babaları, ister çocukları, ister kardeşleri, isterse kendi aşiretleri olsalar dahi. Onlar öyle kimselerdir ki, (Allah) onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacaktır. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'dan razı olmuşlardır. İşte onlar, Allah'ın fırkasıdır. Dikkat edin, şüphesiz Allah'ın fırkası olanlar, felâh bulanların ta kendileridir.» (Mücadele, 22).

«Sizin dostunuz, ancak Allah, O'nun Rasûlü, rükû ediciler olarak namaz kılan ve zekatı veren mü'minlerdir. Kim Allah'ı, O'nun Rasûlünü ve iman edenleri dost (veli) edinirse hiç şüphe yok, galip (üstün) gelecek olanlar, Allah'ın taraftarlarıdır (fırkasıdır).» (Maide, 55, 56).

«Münafıklara müjde ver: Onlar için gerçekten acıklı bir azab vardır. Onlar mü'minleri bırakıp da kâfirleri dostlar edinirler. Kuvveti ve onuru (izzeti) onların yanında mı arıyorlar. Şüphesiz bütün kuvvet ve onur Allah'ındır.» (Nisa, 138, 139).

Allah (c.c.) kendi kitabıyla hükmetmeyene kâfir hükmünü vermiştir. Ayrıca biz bu konudaki ihtilafı da bilmekteyiz.

Kimilerine göre, Allah'ın hükümleriyle hüküm vermemeyi inkâr olarak alanlar kâfirdir, diyorlar. Ancak sonuç ameli noktada aynıdır, bir tektir. Şayet kişilerde münafıklık vasıfları varsa, böyle kimselere bir müslüman nasıl velâyet yetkisini verebilir ki? Onları nasıl sevebilir ki? Zira müslüman kâfir olan bir nizama velâyet hakkı tanıyamaz. Rabbimiz buyuruyor:

«Münafık erkekler ve münafık kadınlar, bazısı bazısındandır. Kötülüğü emrederler, iyilikten alıkoyarlar, ellerini de sımsıkı tutarlar. Onlar Allah'ı unuttular, O da onları unuttu. Şüphesiz münafıklar fıska sapanlardır.» (Tevbe, 67).

Kimisi de şöyle bir gerekçe ileri sürüyorlar: «Bizim kendilerine dostluk beslediğimiz ya da velâyet hakkı verdiğimiz kimseler, az kö-

tülüğü olanlardır. Kısaca ehveni şer olanlardır.» İşte böyle bir gerekçedir ki, bir çok müslümanlar Allah için sevgi ve velâyet hakkını vermiyorlar. Bu bakımdan da sürekli olarak bozuk - düzen liderler kalıyorlar. Bu liderler kendi çukurlarında yürüyorlar, buna rağmen de çevrelerinde kendilerine yardımcılar da bulabiliyorlar.

Halbuki her bir müslüman velâyet ve dostluk yetkisini İslâm'a bağlı bir müslümana vermiş olsa, münafık da olsalar, böyle bir inançla hareket eden müslümanlar, İslâm'a bağlı kimseleri aradıkları için, o bozuk - düzen ve müfsid liderleri de İslâm'a bağlı hale getirmez mi ki? Ya da İslâm hakimiyet kazanır, müslümanlar çoğunlukta olunca, işi yöneten Raşid İslâm liderliği gelemez mi ki? Yeter ki müslümanlar birlikte hareket etsinler ve başkaca da bir alternatifin İslâm'ın dışında aranamayacağını kesinlikle ortaya koymuş olsunlar. Bu takdirde ister - istemez kendilerine boyun eğilecektir.

Bazan bakıyoruz, kimi müslümanlar velâyet yetkilerini İslâm düşmanı liderlere veriyorlar. Kimisi de hükümde senelerce bekleyip duruyor. Bunun eseri olarak da, bu arada yetişen yeni nesil İslâm'ı bilmiyor ve tanımıyor. Hatta İslâm'ın raihasını bile koklayamıyor. Evet acaba bunlar müslüman mıdırlar. Çünkü bunlar İslâm'ı öldüren liderleri ve nizamları desteklemektedirler. Bu öldürme olayı ister süratlice hemen olsun, ister yavaş yavaş olsun. Hiç bir fark yoktur. Sonuç ölüm ve öldürme olunca farketmez.

Ayrıca ileri sürülen iki nokta daha vardır.

1 — Adam fasıktır, fasıklığında veya mürtedliğinde hiç bir şüphe yoktur. Bu konuyu şu, şekilde açıklayabiliriz.

İslâm'a karşı savaşan ve güçlü olan kimse kuvvetli ve tehlikelidir. Bundan dolayıdır ki, açıktan açığa İslâm'ı savunmamız, kendimizi ortaya koymamız doğru olmaz. Bunun için şimdilik açıktan hareketi terketmeliyiz. Evet böyle yapmalıyız ki, müsait fırsat doğabilsin. Uygun fırsat düşünce de gerekeni hemen yaparız, istediğimizi ele geçiririz.

Aslında bu fikri söyleyenler, samimi, temiz ve pırıl pırıl olan müslümanları aldatmak için sundukları bir tuzaktır Bir başka yönden ise, İslâmî her sevince tabi olur, katılır ve kâfirlere karşı çarpışma kapısını açar, yani kendisini bir kahraman olarak müslümanlara tanıtır. Kur'ân bunlara sevgi göstermeyi şöylece reddetmektedir:

«Dediler ki: Eğer seninle birlikte hidâyete uyacak olursak, yerimizden (yurdumuzdan, konumumuzdan ve makamımızdan) çekilip - kopartılırız. Oysa biz onları, kendi katımızdan bir rızık olarak her şe-

yin ürününün aktarılıp toplandığı, güvenli bir haremde yerleşik kılmadık mı? Fakat onların çoğu bilmezler.» (Kasas, 57).

Gerçekten yukarıdaki fikri savunan kimse Allah'ı tanımıyor, olayı ve gerçeği bilmiyor demektir. Halbuki dünyada o kadar inançlar ve ideolojiler var ki, bunların bağlılarından hiç birisi gizliliğe taraftar olmadan, açıktan açığa düşüncesini ve inancını savunuyor. Evet onlar böyle davranıyorlar.

Peki biz neden kendi topraklarımızda bir İslâmî bina oluşturmayalım? Onların bu sözleri bile henüz bir bağımsızlığa eremediklerinin ve özgürlüklerini kazanamadıklarının delili değil midir? Bizim, henüz rüşdünü kanıtlamamış olanlara bir diyeceğimiz yoktur.

Gerçekten hakim olan kimsenin ya da partinin bu düşünceyi ortaya atması ve bunu binaya kalkışması şundan dolayıdır. Adam böyle bir şeye pek fazla rağbet ettiğinden ötürü, kişiyi İslâm'dan uzaklaştırmasıyla başka bir şeyi bina edecek, bu başka şey de başkasını getirecek. Böylece hem içte ve hem dışta kargaşa ve kavgalar başlayacaktır. Bunun sonunda ise hem kullar ve ülkeler kaybolacaktır. Müslümanlar varlıklarını yitireceklerdir. Şayet aksini düşünürsek, yani onların dediği gibi değil de, müslümanlar kendi aralarında gerekeni yapacak olurlarsa, öyle sağlam bir güç haline gelirler ki, kimse kendilerini parçalayamaz. Zira İslâm'ın siyasî nizamı kendi içlerinde bir kavganın içte olmasına izin vermez. Böylece içişleri kargaşasız ve kavgasız olursa gayet metin ve güçlü bir saf oluşur. Başkaları tarafından bu nizamı yıkmak ise başarılamaz.

İşte böyle olunca dünyada meydana gelen gerçeği kendi önlerinde kabullenir, bu takdirde bizzat maslahatların kendisi birleşme ve ayrılma unsuru haline gelirler. Bu husus, sadece belli bir bölgenin sınırı içinde meseleyi ele aldığımız takdirde böyledir. Fakat tüm İslâm dünyasında aynı şekilde meseleyi ele aldığımız takdirde, durum o zaman değişir. Çünkü biz bu tarzda başkasına muhtaç değiliz, ancak bir sınır içerisindeyiz. Fakat ötekiler ise sınırsız olarak bize gerek duyarlar, bunun için de korkuya gerek yoktur.

2 — İkinci nokta ise: Bunu da şu tarzda sunmaktadırlar:

Biz İslâmî bir bölgede yaşayan müslümanlar olarak İslâm'ı anlayan pek az kişileriz. Bize karşı savaş açan kimse ise bizden çok daha güçlüdür. Bu bakımdan müslümanlığımızı veya hedeflerimizi veya çalışmalarımızı gizlemeliyiz diyorlar.

Gerçekte birinci şık doğrudur, tamamen hakikate uygundur. Fakat ikinci şıkkı ise tartışmaya gerek duyar. Müslümanlığımızı gizlememiz, yani ona bir nevi son vermemiz demektir. Yani bu işte teb-

liği bir kenara itmek demektir. Onlardan korkmak demektir. İşte bu, hiç bir zaman caiz değildir, hatta bunu düşünmemiz bile doğru değildir

Bir müslüman için müslümanlığını açığa vurmak caiz olacak da, o da bunu gizleyecek, bu, hiç olacak şey değildir. Ancak pek dar sınırlar içerisinde duruma göre gereken yapılabilir, buna cevaz verilmiştir. Bunu da fakih alimler takdir etmişlerdir.

Gerçekte esas olan İslâm'ın gizlenmeyip açıkça uygulanmasıdır. Tebliğ görevinin yürütülmesidir. Aksi ise arızi ve geçici olan bir haldir. İslâmımızı açıklamak ve tebliğ etmek, bizzat bu, İslâm'ın garantisidir, hem de devamının garantisidir. Fakat ileride gerçekleştirmesini istediğimiz hedeflerimizi gizlemek, ya da kendilerinden siyasi çalışma hakları alınmış bulunan ülkelerdeki müslümanlar, buralarda yürüttükleri siyasî çalışmalarını gizleyebilirler. İşte bu, duruma göre olacak olan bir şeydir. Kimisi onu yüklenir, kimisi de başkasını..

Biz buraya kadar müslüman tabakalar arasındaki görüşleri ve kendilerini siyasî cihaddan alıkoyan noktaları tartıştık. Hatalarını gördük. Şimdi diyoruz ki:

Her bir bölgedeki müslümanların bir tek el gibi hareket etmeleri gerekir. Çünkü bu, farzdır. Bir tek liderleri olması lazımdır, bu, farzdır. İslâmî hükmü yerine getirmek için gereken hazırlıkları yapmaları icabeder, bu da farzdır. Kendileri dışındakileri söküp atmaları gerekir, bunu yapmak da farzdır. Başka yerlerdeki müslüman kardeşlerine yardım ellerini her yönden uzatmaları gerekir, bu da farzdır. Aralarında birlik meydana getirmeleri lazımdır. Bu, farzdır. Halifelerini bulup ortaya çıkarmaları gerekir, bu da farzdır. Tüm güçlerini seferber etmeleri gerekir, bu da farzdır. Bütün dünyaya İslâm'ı yaymaları şarttır ve bu da farzdır.

Her birimiz hevâ ve isteklerini öncelikle bir kenara itsin. Bu saydığımız farzların gerçekleşebilmesi için ve sağlam bir temel atmamız için müslüman kardeşlerine yardım ellerini uzatsın. Dinde pek zarurî olarak bilinen bir hususta artık aramızda tartışmayalım. Cihad üzerimize farz olmuşken, onu terkettiğimiz için başımıza gelen zillet ve aşağılığa artık bir son diyelim. Kim Allah'dan bir ecir ve zafer isterse, bundan yoksun olmamayı dilerse bunu yapsın..

5 — MAL İLE YAPILAN CİHAD

Bu cihad nevilerinin beşincisidir. Bu da geçen dört cihadın adeta bir aşırtı durumundadır. Genel bir çalışma için zira bu cihad diğer dördünde de geçerlidir.

Öğretim ve eğitim yoluyla cihad: Kitap sağlamak ve öğrenmek için maddeye ve malî güce gerek duyar.

Dil ile yapılacak olan cihad: Yine kitap için, yayın için, gazete ve dergiler için buna gerek duyar...

El ile yapılan cihadın her türü silah için, hazırlık için, şehidlere ve esirlere infak için malî güce gerek duyar.

Siyasî cihad: Çalışanlar için ve uzmanlar için ve belirli güç araçları sağlamak için yine mala gerek duyar.

Gerçekten malî bir güçten ve bütçeden yoksun olan bir cihad yürümez. Bunun içindir ki, Allah (c.c.) mal ile cihadı can ile yapılan cihad ile aynı tutmuş ve şöyle buyurmuştur:

«**Hiç tartışmasız Allah, mü'minlerden —karşılığında onlara mutlaka cennet vermek üzere— canlarını ve mallarını satın almıştır.**» (Tevbe, 111).

Nitekim biz daha önceki sayfalarda, müşriklere karşı yürüteceğimiz cihadımızda mal, can ve dil ile savaşmamız konusuna değinmiş ve Rasûlüllah (a.s.)'ın bu hususta hadislerini sunmuştuk.

Müslümanlar derece derecedirler. Kimisi sadece malıyla cihad yapabilir. Kimisi sadece nefsiyle (canıyla) cihad yapabilir. Kimisi sadece ilmiyle cihad eder. Kimisi sadece siyasî cihad yapmaya gücü yeter. Kimisi sadece diliyle cihad yapabilir. Kimi de cihadın her türünü yapmaya kadirdir. Allah (c.c.) her nefse gücünün üzerinde olanı yüklemez.

Müslümanları deneyen bir kimse, onun mal noktasında cimri olmadığını görür. Fakat yeter ki ikna edilip inandırılmış olsun. Meşru ve uygun olan gösterilsin. Bundan dolayı cihad görevini yüklenen kimseler, kendileri için gerekli olan malî cihadı, önceden tesbit etmeleri ve bütçelerini yapmaları gerekir. Bunu tesbit ettikten sonra en uygun olan şekliyle meseleyi ilgili kimselere aktarmalıdır. Böyle bir durumda kendi mallarıyla bu görevi yüklenmiş bulunan müslümanları kaybetmemelidirler.

Meselâ görüyoruz ki, kimi müslümanlar kendileri kitap yayımında, dergi çıkarmakta, kendisini öğrenmeye veren birine yardımcı olmakta ve benzeri gibi şeylerde yardım edebilme imkanları vardır. Böyle bir şeye katılmayı da bir ihtiyaç görmektedir... Cihad görevini yüklenen kimse, kendisinde uygun gördüğü şeylerde kullanılmak üzere gerekli olan malı nereden sağlayacak bunu bilmelidir.

Mal ile yapılan cihad, zekâtın dışında yer alır. Ancak imkân dahilinde bazı cihad yollarına zekâttan da harcama yapabiliriz. Meselâ fakir bir adam var. Biz bu adamı ilme ve öğrenmeye ayırmak istiyoruz. O zaman madem ki o kimseye biz bu görevi vermişiz. Yapacağımız şey şudur: Zekâttan kendisine bir maaş bağlayacağız. Bu, geçimini kimseye muhtaç olmadan buradan sağlayacaktır.

Aynı şekilde, fakir bir kimse var, bunu silâhlandırmak istiyoruz. Ya da adam Allah yolunda cihad ediyor, fakirdir, infak etmek istiyoruz. Adam bu hizmet için ayrılmış, elinde fazlaca da bir gücü yoktur. Veya adam borçludur. Hatta bu borcu, kendi hanımının mehri de olsa verecektir. İşte bütün bu gibi hallerde gücü olmayan bu kardeşlerimize zekâttan gereken ihtiyaçları verilebilir. O halde bizler, imkân dahilinde zekâttan da yararlanacağız. Çünkü cihad için gerekli olan şeylerin temini buna bağlıdır.

Allah yolunda infak olunan mal, sahibi için Allah nezdinde büyük bir ecre vesiledir. Tirmizî ve Nesaî rivayet ediyor. Rasûlüllah (a.s.) buyuruyor ki: «**Allah yolunda kim bir nafaka verirse, onun için yediyüz katı sevap vardır.**»

Müslim ve Nesaî rivayet ediyor. Ebû Said demiştir ki: «Hz. Peygamber (a.s.)'e bir kişi yularlı dişi bir deve getirdi ve bu Allah yolunda sadakadır» buyurdu. Bunun üzerine Rasûlüllah (a.s.) dediler ki: «Bundan dolayı kıyamet gününde hepsi de yularlı olmak üzere yediyüz deve verilecektir.»

İmam Malik dışında altı hadis kitabında geçen bir hadis şöyledir: «**Kim, Allah yolunda bir gaziyi donatırsa, o kimse de gaza etmiş gibidir. Kim de savaşa katılan gazinin geride kalanlarının ihtiyacını giderirse, o da gaza etmiş gibidir.**»

SONUÇ OLARAK

İşte sana cihadın beş türünü de sunduk. Kim güç yetirerek bunu kendisi için gerçekleştirirse İslâm'ın temel ahlâkından olan beş sıfatı gerçekleştirmiş olur. Bununla da o kimse hizbullah yani Allah ordusunun neferi, eri ve askeri olur.

Gerçekten Allah (c.c.), Allah tarafından olanları ve Allah fırkasını temsil edenleri beşeriyetin hakimi kılmıştır. Onların vasisi yapmıştır. Onlara bir çok salahiyetler ve yetkiler vermiştir. Rabbinin sultanı adına bütün dünyanın kendisine boyun eğmesini bahşeylemiştir

Hizbullah dediğimiz Allah fırkası size sunmuş olduğumuz beş niteliği kendi şahsında gerçekleştirmedikçe bunu kazanamaz.

1 — Tüm ferdleri ya da bireyleri sevgilerini ve velâyet yetkilerini Allah'a, Rasûlüne ve mü'minlere verecektir.

2 — Bütün ferdler gayet içtenlikle Allah'ı sevecekler, bunun için çalışacaklar ve Allah da kendilerini sevecektir.

3 — Mü'minlere karşı alçak gönüllü olmaları, kendileri için bir huy halini alacaktır.

4 — Aynı şekilde kâfirlere karşı güçlü ve onurlu olmaları da bir huy halini alacaktır.

5 — Allah yolunda dilleriyle, canlarıyla (nefisleriyle) ve mallarıyla cihad edeceklerdir. Herhangi bir kınayıcının kınaması onları bundan alıkoymayacaktır.

İşte Hizbullah dünya ve ahiret kazancını ancak böylece elde edebilir. Çünkü Rasûlüllah (a.s.)'ın ashabı böyleydiler. Allah onlara rızık olarak yardım ve zaferi, yine bunu izleyen yardım ve zaferi verdi.

Eğer yeniden hizbullah bulunursa, Allah (c.c.) da zaferi va'dediyor.

İKİ TEKLİF

1 — Biz müslümanların eğitimi için bu sayılan beş sıfatın öğrenilmesi noktasında belli bir dönem içerisinde bu kitabın bir ders programı olarak okutulmasını teklif ediyoruz. Bu çalışma esnasında hem bilgi, hem beceri ve hem uygulama görülebilsin.

2 — İkinci teklifimiz de şudur. Müslümanlardan her bir gurup, bu sayılan eğitimi ve öğrenimi iyice edindikten sonra her ay bir defa, ya da kırk günde bir veya her hafta bir kongre düzenlemeleri gerekir. Bu dönem zarflarında ne yapacaklar, cihad için ne gibi çalışmalar gerekiyor, bunları aralarında tartışmalılar. Meselâ gündem olarak:

a — Dil ile cihad çalışmaları ne merkezdedir?

b — Öğrenim ile cihad ne merkezdedir?

c — El ile cihad çalışmaları ne merkezdedir?

d — Siyasî cihadın çalışmaları ne durumdadır?

e — Malî cihad için teberrûların durumu nedir?

Süre bitince bu guruplar neleri gerçekleştirmişler, bunu bir gözden geçirirler. Daha sonra da ilerisi için ne yapacaklar, bunun bir planını yaparlar ve böylece herkes görevini yapmak üzere dağılır.

ŞİMDİ...

Anlattığımız ve Hizbullah için gerekli olan bu temel beş sıfat ya da nitelik iki şeyi içerisinde toplamaktadır:

a — Allah'a kul olmayı.

b — Güçlü bir kuvvet ve düşmana hiç acımama.

Bizim aslında anlattıklarımız tüm şeyler, bu beş niteliği açıklamak niteliğindedir. Sebebi de içimizde öyle bir nesil yetişsin ki, Allah'a hakkıyla kul olabilsin. Gücünü Allah'dan aldığına imanla, düşmanlarına karşı pek şiddetli davransın. Ancak böylesi bir nesil ile İslâm'ın meseleleri çözüme kavuşabilir. Nitekim Yahudi meselesini Filistin topraklarından çözüp atacak da bu nesil olacaktır. Bu nesil çözülmesı gereken meseleler arasında bir de söylediğimiz gibi Yahudi meselesini de çözebilecektir. Rabbimiz buyuruyor:

«Kitapta İsrailoğullarına şu hükmü verdik: Muhakkak siz yeryüzünde iki defa bozgunculuk çıkaracaksınız ve oldukça kibirli bir yükselişle muhakkak kibirlenip yükseleceksiniz. Nitekim o ikiden ilk —vaid geldiği zaman oldukça zorlu olan kullarımızı üzerinize gönderdik de sizi evlerin aralarına kadar girip araştırdılar. Bu yerine getirilmiş bir vaiddi. Sonra onlara karşı size tekrar güç ve kuvvet verdik, size mallar ve çocuklarla yardım ettik ve topluluk olarak da sizi sayıca— çok kıldık. Eğer iyilik ederseniz kendi nefsinize iyilik etmiş olursunuz ve eğer kötülük ederseniz o da kendinizin aleyhinedir. Sonuncu vaad geldiği zaman, (yine öyle kullar göndeririz ki) yüzlerinizi kötü duruma soksunlar, birincisinde ona girdikleri gibi Mescid (Kudüs)'e girsinler ve ele geçirdiklerini darmadağın edip mahvetsinler. Umulur ki, Rabbiniz size merhamet eder, fakat siz (bozgunculuğa) dönersiniz biz de (sizi aşağılık kılmaya ve cezalandırmaya) döneriz. Biz cehennemi kâfirler için bir kuşatma yeri kıldık.» (İsra, 4...8).

Şayet siz yeryüzünde yüceliğe, bozgunculuğa, fesada ve Beyti Makdis'i (Kudüs'ü) ve mescidi aksayı istila ederseniz, biz de güçlü, kuvvetli, onurlu kullarımızı başınıza musallat kılarız da onlar evlerin arasında bile girip araştırırlar. Mescid-i Aksa'ya girerler.

Şimdi âyetin: «Eğer siz dönerseniz, biz de döneriz» kısmını hele bir düşünen olursa, o zaman bu âyetten başka bir manayı anlayıp çıkarır. Eski tefsircilerin yorumundan farklı bir yorum. Gerçekten

önceki tefsirciler, İsrailoğullarının günümüzde elde ettikleri yüceliği görmemişlerdi. Onların bozgunculuklarını, Beyti makdisi nasıl istila ettiklerini görmediler. Onlar âyeti kendi zamanlarında gördükleri duruma göre yorumlamışlardır. Fakat yeniden bu âyetlere bir göz atacak olursak, şunları görürüz:

1 — Âyet İsrailoğullarının elde edeceği bir yüceliğe, yükselmeye işaret ediyor. Fakat bununla birlikte fesad ve bozgunculuk da bulunacaktır. Çünkü geçmişte İsrailoğulları için hem yükselme ve hem bozgunculuk yapma gibi iki özellik birlikte kendilerinde görülmemişti. Aksine onların yükselme dönemi peygamberleri kendi aralarında hüküm verdikleri zamanlarda olmuştu. Bu ise hem bir yükselme ve hem bir salah - düzelmedir.

Fakat bizim çağımızda İsrailoğullarında görülen bir yükselme ve ikbal ile birlikte yeryüzünde yaptıkları fesad ve bozgunculuk yer almaktadır. Nitekim Siyon - Yahudi protokollerini okuyan herkes bunu gayet iyi kavrar.

2 — Âyetler Allah'ın kullarına ve mescide işaret etmektedir. Burada en uygun olan ve evlâ görüleni, şunu anlamaktayız. Mescide bağlı tam ve samimi bir ubudiyyet - kulluk. Böyle bir olay ne Farslılara (İranlılara) ne de putperestlere nasip olmamıştır. Çünkü bunlar bilindiği gibi bir kaç kez yahudilere saldırmışlar ve onlar üzerinde hakımiyet kurmuşlardır. Bu adamlar da Allah'a karşı ve mescidlere bağlılık, bir kulluk da yoktu.

3 — Âyetler şuna da ayrıca işaret etmektedirler: «Sayıca çok olacaklar.» Halbuki Yahudiler Farslılardan (İranlılardan) sayıca daha çok olmadılar. Fakat bugün ise neredeyse yeryüzündeki insanları kuşatmış durumdalar. Hemen hemen hepsine güç yetirecek hale gelmişler.

4 — Yine bu âyetler yahudilerin mal - servet ve çocuklarının çok olacağına işaret etmektedir. Nitekim günümüz yahudilerinin bugün ellerinde bulunan malî imkânlar, hemen hiç bir kimsede yok gibidir.

İşte bütün bu yorumlar, bizi şuna götürmektedir. Bu âyetler Kur'ani bir ihbar ve bildiri - ilan mahiyetindedir. Bildirdiklerinin bir kısmı bizim çağımızda gerçekleşmiş bulunmaktadır. Öyle görülüyor ki, bu defa, Allah için kamil manada kulluk - ubudiyyet niteliğini taşıyan ve güç - kuvvet sahibi bulunan bir takım kimseler yahudileri yerlerinden sürüp çıkaracaklardır. Bunu da ancak müslümanlar başaracaklar. Bunu başaracak olan müslümanlar ise, kendi beldelerini ve topraklarını her türlü kir - pastan temizlediklerinde, birliklerini sağlayıp, devletlerini kurup güçlerini sağladıklarında gerçekleşecektir.

Böylece müslümanlar Yahudilere ve onları destekleyen her bir güce karşı koyabileceklerdir. Yahudilerin ve devletlerinin sahip olduğu tüm güç böylece ellerinden yok olacak, o güç müslümanların olacaktır.

Bu güç ne komünist olmakla, ne kavmiyyetçilik - ırkçılık ve milliyetçilikle asla sağlanamaz. Başka bir şeyle de sağlanamaz. Çünkü komünistler Yahudilerin ortadan silinmesini istemezler. Irkçı - milliyetçi ve kavmiyetçiler ise İsrail'in önünde duramazlar.

Evet bunların karşısında durabilecek bir tek güç vardır. O da İslâm'dır. Müslümanlar tek güç halinde ve tüm imkânlarıyla birleşmeleri anında olan olacaktır.

Madem ki durum çağımızda olduğu gibidir. Bu gerçek gözlerimiz önündedir. Bunun çözümü de sadece ve sadece eğitim noktasında, ahlâk ve karakter açısından iyi yetişmemizi gerekli kılmaktadır. Bu da bizim bu kitapta ele aldığımız niteliklerin bizde gerçekleşmesine bağlı bulunmaktadır.

Allah'tan dileğimiz, bizi kabul etmesi, bizden hoşnut olması, zafere ulaştırıp muvaffak kılmasıdır. Bir de bizi fazlı ve keremiyle cennet ehlinden kılıp, cehennem azabından korumasıdır temennimiz.

AMİN

SAİD HAVVA
KÜLLİYATI

ALLAH ERİNİN AHLÂK ve KÜLTÜRÜ

Bu kitap, İslamın üç ana temelini ele alan: "Allah (C.C), Er-Rasül ve İslam" adlı kitaplardan sonra, İslamın uygulama alanını ortaya koyan ikinci kitabımdır.

Bizim ilk kitapları yayınlamaktan amacımız, gerçek anlamda Mü'min kişinin ortaya çıkmasını sağlamak, İslâm Şahsiyetine bağlı kimseyi yetiştirmektir. Fakat elinizdeki bu kitabı yayınlamaktan gayemiz ise, Allah yolunda gerçek anlamda Mücahid'in ortaya çıkmasını temindir.

Bizim tek temennimiz odur ki, her iki kitabımızdan istenilen doğrultudaki insanların yetişmesidir. Çünkü kitabın yazılış amacı bundan başka değildir.

(Said Havva)

KDV Dahil
214300

petek yayınları